Hlavní název: Zákony a nařízení o povinnosti branné a taxe vojenské
Druh dokumentu: Monografie
ISBN: null
Autor: ***Donator NF***
Strana: [a] - 18

Podmínky využití

NK ČR poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny NK ČR a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny NK ČR není možné bez případného písemného svolení NK ČR.

Národní knihovna ČR
Klementinum 190
110 00 Praha 1

kramerius@nkp.cz

Příruční vydání zákonů s doplňky a výklady.

Svazek šestý.

Zákony a nařízení

o povinnosti branné

a taxe vojenské.

S návodem platným od 1. ledna 1886,

jak prováděti zákony branné.

Sestaveno a výklady opatřeno k užívání praktickému.

Sešit 1. **Cena 36 kr.**

V PRAZE
Tisk a sklad Jindř. Mercy-ho
1886.

Sešit tento obsahuje již veškeré nové předpisy pro

Sbírka ta obsahovati bude:

Zákon o povinnosti branné ze dne 5. prosince 1868, změněný zákonem ze dne 2. října 1882.

Nová instrukce čili **návod, jak prováděti zákony branné,** vydaná nařízením říšského ministerstva vojenství ze dne 22. října 1885.

Zákony v příčině obrany zemské ze dne 13. května 1869, 1. července 1872 a 14. května 1874.

Zákon o taxe vojenské ze dne 13. června 1880 a průvodní nařízení ze dne 20. března 1881 a 15. března 1882 i další vysvětlující dodatky.

Zákon o upravení osobních a služebních poměrů branců ve státní službě pro případ mobilisace, ze dne 22. června 1878.

Zákon o povolání odborníků občanských k potřebám válečným, ze dne 10. srpna 1877.

Nařízení v příčině výkazů o úmrtí branců, ze dne 12. února 1860.

Nařízení o přípřežích s doplňky

a j. v.

Co přílohu:

Zákon ubytovací ze dne 11. června 1879.

Zákony dané dne 5. prosince 1868 a dne 2. října 1882,

jimižto se ustanovuje, jak plniti povinnost brannou v královstvích a zemích, v radě říšské zastoupených.

(Zákonník říšský ze dne 8. prosince 1868, částka LXVI č. 151 a ze dne 1. listopadu 1882, částka LVII č. 153).*)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi nařídíti takto:

Článek I. Jak se má plniti povinnost branná čili vojenská, ustanovuje se zákonem níže položeným.

Článek II. Tento zákon nabude platnosti od toho dne, kterého bude vyhlášen, a vztahuje se i s výhodami, v §§. 21. až včetně 29., přivedenými, také k těm, kteří nyní slouží ve vojsku stálém a v námořském loďstvu válečném, toliko že za příčinou nesnází u přestupování od některého druhu zbraně k jinému budou ti, kteří byli odvedeni r. 1865 a 1866, přeloženi do zálohy, tu kde říšský ministr vojenství po umluvení s ministrem obrany zemské (domobrany) shledá toho nevyhnutelnou potřebu, teprv roku 1870; naproti tomu budou však po ten čas, co budou sloužiti v záloze, zproštěni povinnosti, cvičiti se ve zbrani.

Článek III. Výjimky a výhody, které posud v příčině plnění povinnosti branné platnost měly v městě Terstě a v okršlku Terstském, tímto se zrušují.

---

*) Zákonem ze dne 2. října 1882 č. 153 říš. zák. změněn byl podstatně původní zákon o povinnosti branné ze dne 5. prosince 1868 v §§. 4. 14. 15. 21. 25. 27. 31. 32. 33. 34. 36. 39. 40. 41. 44. 45. 52. 53. 54. 55., které byly proto pojaty do tohoto vydání v novém znění svém.

Ti, kteří v někdejším kraji Kotorském a na pevnině někdejšího kraje Dubrovnického v království Dalmatském posud byli povinnosti vojenské zcela prosti, zavázáni budou, konati povinnost toliko v obraně zemské čili zeměbranstvu (domobraně).

Co se dotýče organisace a užívání mužstva v Tyrolsku a Vorarlbersku, dle tohoto zákona službou vojenskou povinného, jehož není potřebí k doplnění pluku mysliveckého, též co se dotýče konání povinnosti v obraně zemské v těchto zemích, o tom vydáno bude širší nařízení zákonodárstvem zemským.

Článek IV. Ti, kteří dříve než tento zákon platnosti nabyl, dle nařízení, vydaného 21. února 1856, složili taxu za osvobození od služby vojenské a od nichž tato taxa byla přijata, prosti jsou služby vojenské úplně a navždy.

Článek V. Kdyby při nastávajícím nebezpečenství války počet vojska stálého a loďstva válečného, jak na čas války jest vyměřen, nebyl úplný, mohou ti, kteří nedokonali ještě 32. roku věku svého a dle posavádních zákonů o doplňování vojska k odvodu se postavili službou vojenskou jsouce povinni, však k vojsku (loďstvu válečnému) odvedeni nebyli, dle věku svého povoláni býti na čas války ke službě v záloze (reservě) nebo v obraně zemské.

Článek VI. Od toho dne, kterého tento zákon platnosti nabude, není dovoleno, užívati ani ve vojsku, ani v loďstvu válečném, ani v obraně zemské trestu na těle a trestu ukování v pouta.

Článek VII. Konati řízení v příčině trestů, ježto dle tohoto zákona uložiti se mají, činiti nálezy v příčině jich a vykonávati tresty uložené, přísluší úřadům politickým dle předpisů o politickém řízení trestním těmto úřadům vydaných. (Viz §. 97. instr.)

Článek VIII. Mému ministrovi obrany zemské uloženo jest, aby umluviv se s říšským ministrem vojenství, vydal nařízení, jichž k vykonání tohoto zákona potřebí.

Zákon změňovací daný dne 2. října 1882.

S přisvědčením obojí sněmovny říšské rady vidí Mi se nařídíti:

Článek I. Paragrafy 4., 14., 15., 21., 25., 27., 31., 32., 33., 34., 36., 39., 40., 41., 44., 45., 52., 53., 54. a 55. zákona o povinnosti branné ze dne 5. prosince 1868 (z. ř. č. 151) v nynějším znění svém pozbývají platnosti a mají od nynějsku zníti takto:

(Následujícím novým zněním vytčených §§. nahražen jest v tomto vydání text starý na místě příslušném, jak připomenuto již v poznámce na str. 1.)

Článek II. Služební povinnost v §. 4. pro loďstvo válečné ustanovená má platnost také i příčinou těch ke zbrani povinných, kteříž by v té chvíli, co tento zákon bude prohlášen, sloužili při loďstvu válečném v povinnosti řadové.

Ti ke zbrani povinní, kteříž by prve, nežli počne působnost tohoto zákona, trvale byli vřaděni do reservy náhradní, buďtež sice dle znění §. 32. assentováni i kontrole vojenské podrobeni, avšak ustanovení příčinou trvání povinnosti služební v §. 4. a příčinou vycvičení reservistů náhradních v §. 32. obsažená nemají při nich platnosti.

Článek III. Branci, kteříž dříve byli assentováni, nežli tento zákon platnost měl, a kteří příslušným ustanovením §§. 25. a 27. vyhovují, mohou dodatečně účastni se státi výhod tam ustanovených, jestliže za to budou žádati.

Výhody jednoroční služby dobrovolnické dostane se dodatečně také oněm brancům, kteří by v tom roce, když zákon tento platnost míti počne, byli assentováni a kteří vyhoví příslušným ustanovením v tomto zákoně vysloveným.

Branci z předešlých odvodních roků, kteříž by v té době, kdy zákon tento v platnost vejde, již stáli ve službě řadové a podali důkaz vědecké své způso-

bilosti ke přisouzení výhody jednoroční služby dobrovolnické podle znění tohoto zákona, mohou býti přeloženi do zálohy, ač jestliže zkoušku důstojníků reservních s prospěchem vykonali, a byli nejméně jeden rok ve službě presenční, nic při tom neměně v celistvé jich povinnosti branné.

Článek IV. Mému ministrovi obrany zemské jest uloženo, aby provedl ve shodě s Mým říšským ministrem vojenství zákon tento, kterýž v platnost vchází dnem svého vyhlášení.

Zákony o povinnosti branné.

(Paragrafy zákonem ze dne 2. října 1882 změněné, označeny jsou *.)

§. 1. Povinnost branná jest obecná a každý občan státní do zbraně způsobilý musí ji vyplniti osobně.

§. 2. Ozbrojená moc dělí se na vojsko stálé, válečné námořnictvo, obranu zemskou a zálohu (reservu) náhradní; tato ustanovena jest za náhradu mezer, které vzejdou v čas války v stálém vojsku (loďstvu válečném) až do toho počtu, jak silné má býti vojsko v případu války.

Jak bude zřízena hotovost zemská, ustanoví se zvláštním zákonem.

§. 3. Povinnost, vstoupiti do vojska stálého, do námořnictva (loďstva) válečného aneb do obrany zemské, též do zálohy náhradní (§. 2.), počíná se 1. ledna toho roku dle kalendáře, v kterém dokoná 20. rok věku svého ten, jenž jest službou brannou povinen. (Viz §. 11. instr.)

*§. 4. Služební povinnost trvá:

1. ve stálém vojště:

a) po tři léta v linii,

b) po sedm let v reservě;

2. ve válečném námořnictvu (loďstvu):

a) po čtyři léta ve vojsku řadovém (linii),

b) po pět let v záloze (reservě);

3. v náhradní reservě po deset let;

4. v zemské obraně:

a) po dvě léta těm, kdož vykonavše služební povinnost ve vojsku stálém nebo v reservě náhradní, přeloženi budou do zemské obrany;

b) po dvanácte let oněm brancům, kteří přímo (§. 32.) vřaděni budou do zemské obrany.

Kdo odbyli povinnost svou služební v loďstvu válečném, nejsou povinni sloužiti v zemské obraně.

Služební povinnost všech těch povinných, kteříž by byli assentováni ve pravidelné odvodní době (§. 31.) anebo při pozdějším (dodatečném) odvodu až do 1. října,

počíná se dnem 1. října roku odvodního, těch pak, kteříž by byli assentováni mimo tuto dobu, též i dobrovolníků — vyjímaje při tom případy výminečné v §. 21. označené — dnem assentování.

Vojákům při vojenské hudbě a při jízdě sloužícím, kteří vykonavše činnou (presenční) službu jim náležitou, v této službě dobrovolně pokračují anebo znova do ní vstoupí, aniž by požívali služební odměny (premie) poddůstojnické, započte se každý rok v presenční službě dobrovolně ztrávený dvojnásob do služební doby v záloze. (Viz instr. §. 5, 35, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 89, 92, 107, 141, 142, 143, 148, 149, 150, 156, 160.)

§. 5. Ustanovilo-li by se zákonem zvláštním, že se má zříditi hotovost zemská, skládati se může tato hotovost jedině z dobrovolníků, kteří nenáležejí ani k stálému vojsku nebo k loďstvu válečnému, ani k obraně zemské.

§. 6. Kdo ve věku, v kterém jest službou brannou povinen (§§. 3. a 4.), nabyl v mocnářství státního práva občanského, povinen bude, nehledě k tomu, zdali a kterým způsobem dosti učinil své povinnosti vojenské v státu, kde byl prvé domovem, vyplniti povinnost, kteráž ještě naň vyjde dle jeho věku podle tohoto zákona.

§. 7. Stálé vojsko a loďstvo válečné ustanoveno jest k tomu, aby obhajovalo veškeré mocnářství proti nepřátelům zevnějším a zachovávalo pořádek a bezpečnost uvnitř.

§. 8. Obrana zemská k tomu jest určena, aby v čas války podporovala stálé vojsko a konala obranu uvnitř, v čas pokoje určena jest výjimkou také k tomu, aby zachovávala vnitřní pořádek a bezpečnost.

§. 9. Hotovost zemská, když se zřídí (§. 2.), má pomáhati vojsku stálému a obraně zemské, odháněti nepřítele, když by se dobýval do země, a bojovati proti němu, kdyby se dobyl do země.

Za kterouž příčinou postavena jest hotovost zemská pod ochranou práva mezinárodního, co doplňující část moci branné.

§. 10. Ti, kdož jsou povinni, konati v stálém vojsku (loďstvu válečném) službu v linii, mají, kdy koli úřad vojenský k službě je povolá, tohoto povolání každé chvíle poslušni býti.

Reserva, celá neb část její, může svolána býti jedině k rozkazu císařovu k tomu konci, aby se jí doplnilo stálé vojsko a loďstvo válečné až do počtu na čas války vyměřeného.

Jestli potřebí, povolati jen část záložníků (reservníků) ke službě skutečné, stane se to posloupně podle roků, od nejmladšího počínajíc.

Svolání a mobilisování obrany zemské stane se též jenom k rozkazu císařovu dle toho, co o tom nařízeno v zákoně o obraně zemské.

Hotovost zemská (§. 2.) svolá a organisuje se k rozkazu císařovu ministrem zemébránění tou měrou a dotud, jakož zemi samé vtržením nepřátelským nastává nebezpečenství. Skutečně pak užije se hotovosti zemské velitelem vojenským od císaře jmenovaným.

Reservníci a zeměbrancové čili obrancové zemští svoláni budou ke pravidelnému (periodickému) cvičení se ve zbrani (§. 36.) od příslušných úřadů stálého vojska a obrany zemské.

§. 11. Síla vojska stálého a loďstva námořského, jehož potřebí ke společnému hájení veškerého mocnářství, vyměřuje se dle §§. 1., 2., 3. a 36. zákona, daného dne 21. prosince 1867, č. 146 zákonníka říšského, po umluvení s uherským sněmem říšským mocí tohoto zákona, bez ujmy ústavních práv sborů zákonodárských, v úplné míře válečné na 800.000 mužů, nepočítaje vojska hraničářského.

V tomto počtu obsaženo jest také reservo (§. 4.).

Tento počet stálého vojska a loďstva válečného má platnost na 10 let nejprvé příštích.

Návrhy, které by směřovaly k tomu, aby se ponechal ustanovený takto počet vojska na čas války dále beze změny aneb aby se stala v něm nějaká změna, podány buďte před koncem devátého roku

způsobem ústavním zastupitelstvům obou částí říše, aby se stalo o to nové umluvení.

§. 12. Veškerá obrana zemská činiti bude tolik, kolik jest osob službou v obraně zemské povinných.

Království a země v radě říšské zastoupené, Tyrolska a Vorarlberska nepočítaje, postaví dohromady 79 praporů pěchoty a z každého doplňovacího okresu pluku jezdeckého vždy jednu nebo dvě škadrony jízdy.

Širší ustanovení o tom jsou obsažena v zákoně o obraně zemské.

§. 13. Kontingent (počet mužstva), mezi královstvími a zeměmi v radě říšské zastoupenými se strany jedné a mezi zeměmi koruny uherské se strany druhé dle počtu obyvatelstva rozvržený, jehož jest potřebí k zachování stálého vojska a loďstva válečného v počtu výše (§. 11) ustanoveném, hledě k zavedené soustavě (systému) kadrové a vyučovací též pro náhradní reservu, může, když byl ustanoven, dříve 10ti let v potaz přijíti jen tehda, kdyžby se císaři vidělo potřeba, aby se rozmnožil nebo zmenšil skrze vlády odpovědné, jichž se týče; skutkem však postaví se rekrutové teprv potom, když zákonodárstvo se již usneslo, že se mají za ten rok postaviti.

Desítiletá veškerá náhradní reserva nemá býti větší nežli první roční kontingent (množství) rekrutů dle předešlého postavce povolený.

Pokud se nevykoná v obojí části říše nové sečtení lidu na stejných pravidlech založené, budou při rozvrhování kontingentu obou částí základem nynější úřední data o sečtení lidu, dle nichž vyjde z vyměřené sumy 800.000 mužů na království a země v radě říšské zastoupené 470.368 mužů a na obyvatelstvo zemí koruny uherské 329.632 mužů, při čemž obyvatelstvo hraničářské, které dosti činí povinnosti branné jiným způsobem, nepočítá se dotud, pokud zřízení Hranice vojenské zachová se skutkem v platnosti.

*§. 14. Stálé vojsko a loďstvo válečné doplňuje se:
a) vřaděním chovanců z vojenských ústavů vzdělavacích (§. 19.),
b) dobrovolníky (dobrovolným vstupem) (§§. 20—24.), eventuálně na čas války,
c) odvodem z moci úřadu (§§. 45—47.),
d) pravidelným odvodem (§§. 31—34). (Viz §. 35 instr.)

*§. 15. Zemská obrana (domobrana) doplňuje se:
a) přeložením do ní záložníků, když vykonali služební povinnosti ve vojště a náhradních záložníků, když vykonali služební povinnosti v reservě náhradní (§. 4.).
b) bezprostředným vřaděním odvedených (§. 32.),
c) takovými dobrovolníky, kteříž nemají povinnosti služební dosti učinivše své povinnosti odvodní, ovšem mají způsobilost brannou, a to s dvojletou povinností služební, eventuálně na čas války,
d) jednoročními dobrovolníky, kteří dle §. 21. vřaďují se do zemské obrany, konečně
e) výminečně předčasným, dobrovolným přeložením kadetů z vojska do činné služby v zemské obraně, jestliže jsou a pokudž jsou obtíže v doplňování aktivního sboru důstojnického při zemské obraně, podle toho, jakž toho dopustí početní stav důstojnictva ve vojště samém a zachovaje při tom povinnost brannou zákonně na ně náležitou. (Viz §. 114—140 instr.)

§. 16. Aby kdo mohl vstoupiti v stálé vojsko a loďstvo válečné, vyhledává se:
a) aby měl občanství státní v té neb oné polovici říše;
b) aby byl co do ducha a těla náležitě způsobilý, maje při tom nejméně 59 palců Vídeňských výšky; (řemeslníci, jichž potřebí pro stálé vojsko, též námořníci [marinári] a řemeslníci lodní přijímají se, nehledě, jak jsou velcí);
c) aby mu bylo nejméně plných 17 let a nanejvýš 36 let.

Cizozemci mohou ke službě v linii zákonem vyměřené, když mají vlastnosti, jichž dle lit. *b*) a *c*) ku vstoupení do stálého vojska potřebí, výjimkou připuštěni býti jediné s přivolením císařovým a proti tomu, že prokáží, že dává vláda jejich bez výminky povolení k tomu. (Viz §. 2., 141. instr.)

§. 17. Dočasné osvobození od povinnosti, vstoupiti ve vojsko stálé, v loďstvo válečné nebo v obranu zemskou obdrží:

1. Jediný syn otce k výdělku nezpůsobilého nebo matky ovdovělé;

2. po smrti otcově jediný vnuk děda k výdělku nezpůsobilého nebo báby ovdovělé, když nemají syna;

3. bratr sester neb bratrů zcela ošiřelých.

Za osvobození může však žádati jenom takový jediný syn, vnuk nebo bratr, který jest z lože manželského a vlastní, a jen tehda, když na jeho osvobození závisí výživa jeho rodičů, děda neb báby, anebo bratrů a sester, a když dosti činí této povinnosti.

Synovi z lože nemanželského přísluší také osvobození, když na něm závisí výživa jeho matky nemanželské, a když dosti činí této povinnosti.

Pod týmiž výminkami pokládá se za rovného jedinému synovi, vnukovi nebo bratrovi také ten, jehož jediný bratr nebo ostatní bratři

a) jsou ve službě řadové nebo v záloze,

b) mají méně než 18 let, anebo

c) jsou ku všelikému výdělku nezpůsobilí pro nevyhojitelné vady na duchu neb na těle.

Kdo podle těchto ustanovení byl osvobozen na čas od povinnosti branné, titulu (podmínky) osvobození ale pozbyl nebo opominul vyplniti to, čeho se k tomu vyhledává, povinen bude dle třídy svého věku vstoupiti v stálé vojsko, v loďstvo válečné nebo v obranu zemskou.

V příčině osvobození dočasného rozhoduje komise odvodní (§. 32.), z jejíhož nálezu se lze odvolati

k ministerstvu zemébránění, kteréž má právo, delegovati (určiti) k vynešení nálezu příslušné řízení zemské (správu).

Z nálezu komise odvodní, potvrzeného od tohoto ministerstva aneb od delegovaného k tomu řízení zemského další odvolání místa nemá. (Viz §. 37., 40., 41., 152.—156. instr.)

§. 18. Osoby službou brannou povinné, které nejsou sice způsobilé k pravé službě válečné, jsou však způsobilé k jiným službám pro potřeby válečné, s jejich občanským povoláním se srovnávajícím, mohou času války k takovým službám povolány býti.

Viz o tom:

Nařízení, vydané od ministerstva zemébránění dne 10. srpna 1877,

ježto se týče některých ustanovení pro uvedení ve skutek §. 18. zákona o povinnosti branné.

(Zákonník říšský ze dne 25. srpna 1877, Částka XXVIII., č. 77.)

Podle §. 18. zákona o povinnosti branné, daného dne 5. prosince 1868 (č. 151 zákona říšsk.), mohou osoby službou brannou povinné, které nejsou způsobilé k pravé službě válečné, jsou však způsobilé k jiným službám pro potřeby válečné s jich občanským povoláním se srovnávajícím, v případu války k takovým službám povolány býti.

Osoby takové službou brannou povinné zavázány jsou dle §. 2., číslo 3. instrukce k vykonání zákona o povinnosti branné konati služby toho způsobu až do konce 32. roku věku svého, a mají se tu, kde se času potřeby zdržují, nehledíc k jich příslušnosti domovské, k vyplnění této povinnosti přivolati.

Aby §. 18. zákona o povinnosti branné dále k vykonání přišel, ustanovuje se po umluvení s říšským ministerium vojenství toto:

1. Osoby službou brannou povinné berou se ke službě jenom v okresu doplňovacím.

Ke službě vně tohoto okresu mohou se bráti jen tehda, když jest předvídati, že služba bude déle trvati (číslo 7. *a)* a k tomu konci, aby se doplnila potřeba, kteréž v okresu uhraditi nelze, při čemž se má k okolnostem rodinným a k prospěchu hospodářství zření míti.

Doba, od kteréž počínajíc, §. 18. zákona o povinnosti branné může se v platnost uvésti, jest první den mobilisace rozkazem mobilisačním Jeho Veličenství ustanovený.

2. Konati služby pro potřeby válečné s povoláním občanským se srovnávající jsou zavázány:

a) osoby službou brannou povinné, počítajíc v ně také stavící se 1. třídu věku roku mobilisačního, které byly při posledním pravidelném stavení, ku kterému byly povinny přijíti, buď k nazpět postavení nebo k vymazání z listy dostavovací klasifikovány, a to onyno bez ujmy jich povinnosti dostaviti se v druhé, potažitě v třetí třídě věku; tytéž služby konati jsou povinni reservisté náhradní, kteří v případu války z usnešení komise dostavovací ze stavu reserva náhradního se vymaží; osoby službou brannou povinné v evidenci obrany zemské dané, které pozbyvše titulu osvobození byli od komise dostavovací k nazpět postavení nebo k vymazání klasifikovány; též osoby službou brannou povinné, které dříve, než dokonaly povinnost služební, byly pro neschopnost ke službě válečné ze svazku stálého vojska, loďstva válečného nebo obrany zemské propuštěny;

b) ti, kteří za platnosti zákonů a nařízení před zákonem o povinnosti branné vydaných při posledním doplňování vojska, při němž byli podle jich třídy věku k dostavení povolání, pro dočasnou nebo trvalou nezpůsobilost k odvodu nedošli nebo dle pořadí třídy věku a losu co nadpočetní odpadli, a však pro nezpůsobilost k pravé službě válečné, podle článku V. zákona, daného dne 5. prosince 1868, nemohli ke službě ve vojsku, v loďstvu válečném nebo v obraně zemské povoláni býti a z 32. roku věku svého nebyli ještě vykročili.

3. Služby pro potřeby válečné buďte vůbec zproštěni:

a) ti, kteří jsou v postavení či poměru některém v §. 17. zákona o povinnosti branné jmenovaném;

b) úředníci státní a obecní, starostové obecní a ti, kdož příslušejí k některé jiné kategorii povolání v §. 26. zákona o povinnosti branné uvedené;

c) ti, kteří, hledíc k taxe vojenské (§. 55 zák. o pov. branné), byli od komise dostavovací (přezkoušecí) nalezeni nezpůsobní k výdělku; konečně

d) nemocní, kteří authentickým, též od obecního starosty potvrzeným vysvědčením lékaře u veřejné službě zdravotní ustanoveného, anebo kdyby takového vysvědčení nebylo lze rychle nabyti, toliko vysvědčením starosty obecního prokáží, že jsou ke službě nezpůsobilí.

4. Déle trvající služby pro potřeby válečné vně místa zdržování zvláště mohou zproštěni býti:

a) samostatní polní hospodáři a

b) osoby, službou brannou povinné, které z příčin rodinných zvláštního zřetele hodných musí býti nevyhnutelně doma, nemá-li existence členů rodiny přijíti v nebezpečenství.

5. Osoby službou brannou povinné povolávány buďte ke službě pro potřeby válečné dle pravidla od nejmladší třídy věku počínajíc.

Zmenší-li se stav takových osob, buďtež tyto osoby od nejvyšší třídy věku dolů z této služby propuštěny.

V kterém pořádku mají osoby službou brannou povinné v mezech tříd věku a povolání službu konati, o tom rozhoduje los. Losování v té příčině staň se, když toho potřeba, v tom čase, když se služba koná.

6. Reklamace proti povolání k takové službě v případech v čísle 3. a 4. uvedených podány buďte ve 24 hodinách povolávajícímu okresnímu úřadu dle místa zdržování příslušnému a buďte k nim přiloženy náležité doklady.

Okresní úřad dle místa zdržování příslušný má o těchto reklamacích ihned rozhodnouti.

Týče-li se však reklamace na §. 17. zákona o povinnosti branné se zakládající některé osoby službou brannou povinné, která se zdržuje v zemích koruny uherské, přísluší však domovem do království a zemí radou říšskou zastoupených anebo naopak, tedy náleží o těch reklamacích rozhodovati úřadům v příčině domova příslušným, jimž se tedy mají skrze povolávající úřad poslati.

Odvolání z odmítavých výměrů jmenovaných úřadů okresních odeslány buďte od první instance ve 24 hodinách politickému řízení zemskému nad povolávajícím úřadem okresním postavenému.

Taková odvolání nemají však odkládacího účinku.

7. Osoby dle §. 18. zákona o povinnosti branné ke službám pro potřeby válečné zavázané mohou přidrženy býti:

a) ke službám s jich občanským povoláním se srovnávajícím u armády v poli, při ústavech stálého vojska a obrany zemské, při doplňovacích tělesech vojska a obrany zemské, potažitě při evidencích obrany zemské;

b) ku pracem, vztahujícím se ku zřízení válčiště, při čemž se připojí k vojům k těmto pracem ustanoveným.

K doplňovacím tělesům vojů, potažitě evidencí, buďtež osoby takovými službami povinné přidávány jen tou měrou, kterou okolnosti pomoci zvláštní se strany řemeslníků vyhledávají.

8. Právo žádati, aby osoby službou brannou povinné k takovým službám byly přidány, a nařizovati, jaké služby mají konati, mají:

a) říšské ministerium vojenství po čas mobilisace a války v celém mocnářství, v částech mocnářství však k válčišti náležitých jen až do té doby, kdy počnou funkce své velitelstva pod lit. *c*) uvedená;

b) ministerium zemébránění, pokud se týče obrany zemské, po čas mobilisace a války, však s týmž obmezením jako pod lit. *a*);

c) vrchní velitelství nad armádou a velitelové samostatně operujících těles armádních, od toho dne, kdy počnou jejich funkce ve vojenských okresích teritoriálních pod nimi postavených, k válčišti náležejících nebo nejblíže ležících;

d) generální (vojenská) velitelstva ve svém obvodu úředním, vedle práva disposičního, od říšského ministerium vojenství, potažitě od některého velitelstva pod lit. *c*) jmenovaného na ně vznešeného; též velitelstva obrany zemské ve svém obvodu úředním, vedle práva disposičního od ministerium zemébránění, potažitě od velitelství pod lit. *c*) připomenutých na ně vznešeného;

e) velitelové pevných míst v jejich oboru, jimž nastává nebezpečenství, když se nařídí, aby byla válečně vypravena;

f) ostatní velitelstva štací vojenských (etap) a pevností, potažitě velitelství obrany zemské téhož druhu ve svém obvodu služebním, dle zmocnění, daného jim od jejich představených generálních (vojenských) velitelství, potažitě velitelství obrany zemské.

9. Osoby službou válečnou povinné mají se dle §. 18. zákona o povinnosti branné hned sehnati a postaviti, když k tomu učiní vybídnutí úřadové a velitelstva v čísle 8. jmenovaní, totiž:

a) říšské ministerium vojenství, prostředkem ministerium zemébránění;

b) ministerium zemébránění, prostředkem politických řízení zemských;

c) velitelstva v čísle 8. *c*) a *d*) uvedená, prostředkem ministerium zemébránění, skrze politická řízení zemská, a nastalo-li by z prodlení nebezpečenství, přímo skrze politická řízení zemská, potažitě skrze úřady okresní nebo starosty obecní.

Velitelstva pod č. 8. *e*) a *f*) jmenovaná mají tato vybídnutí učiniti politickým řízením zemským, v případech zvláštní pilnosti však přímo k úřadům okresním nebo ke starostům obecním.

Úřadové političtí a starostové obecní, k nimž se takové vybídnutí učiní, jsou povinni, neprodleně ho býti poslušni.

Když mají osoby službou pro potřeby válečné povinné službu konati v okresu doplňovacím, v kterém času této potřeby jsou, mají je úřadové okresní nebo starostové obecní, na něž náleží je dostaviti, odevzdati přímo voji (tělesu obrany zemské) nebo ústavu stálého vojska (obrany zemské), kde jsou povinni službu konati a mají je tam, aniž byli asentován, k zaopatření erárnímu presentovati.

V jiném případě mají je úřadové okresní a starostové obecní, neleží-li místo jich ustanovení blíže, postaviti k velitelství okresu doplňovacího (v příčině těch, kteří konají službu u obrany zemské, u evidence obrany zemské), v jehož obvodu se zdržují.

10. Velitelstva okresů doplňovacích (evidence obrany zemské) mají tedy, povolávajíce řečené osoby službou brannou povinné ke službám pro potřeby válečné, přičiňovati tím, že (a to evidence po umluvení s velitelstvími vojů stálého vojska nebo obrany zemské v místě úředním nebo blíže něho ležících):

a) opatří úřadům politickým, když za to požádají, asistenci, které budou míti zapotřebí, a budou jim v jednání úředním toho se týkajícím nápomocni a

b) že převezmou a odešlou jako prostředníci osoby službou brannou povinné, které mají službu konati vně okresu doplňovacího, v němž v čas potřeby se zdržují.

11. Osoby službou povinné, které se dle č. 10. *b*) některému velitelství okresu doplňovacího nebo některé evidenci obrany zemské k odeslání odevzdají, presentovány buďte k erárnímu zaopatření, hned když se přijmou, aniž byly, jako již řečeno, prvé asentovány.

12. Osoby ke službě pro potřeby válečné presentované nemají místa služebního jim vykázaného o své moci opouštěti a mají služby s jejich občanským povoláním se srovnávající plniti, svých vědomostí a schopností při tom co nejlépe užívajíce. O čemž se mají, když na místo dojdou, poučiti.

13. Osoby službou brannou povinné a velitelství okresů doplňovacích (evidencí obrany zemské) presentované odevzdávati a odesílati se mají dle pravidel, v příčině vojáků presentovaných na trvalou dovolenou odpuštěných a v příčině reservistů (obranců zemských) ustanovených.

14. Takové osoby službou brannou povinné obdrží ode dne presentace až do dne propuštění ze služby podle služby, ku které byly povolány, veškeré platy a jiné náležitosti rovněž jako osoby stálého vojska, potažitě obrany zemské, které v stejném postavení službu konají, dle té míry platu, která

tomu kterému voji, evidenci nebo ústavu, u něhož službu konaly, každé doby náleží.

Byly-li takové osoby presentovány u velitelství okresu doplňovacího (u doplňovacího tělesa obrany zemské), obdrží až do té chvíle, kdy se ve službu uváží, plat a náležitosti pěšího vojáka času pokoje.

Pakli osoby službou brannou povinné byly třeba z vyššího nařízení hned při jich povolání ke službě ustanoveny na místa gažistů vojenských, dostanou od toho dne, kterého se uváží ve službu, potažitě kterého odjedou na místo své služby, náležité jim přídavky aktivitní.

Takovým osobám, když konají službu jen na krátký čas a vůbec, když se to dle zdání úřadu vojenského (úřadu obrany zemské) vidí býti příhodné, může se na místě oděvu erárního dáti denní náhrady pětinásobný paušál za opotřebování montury a dle potřeby částečně pomáhati některými druhy oděvu.

15. Když osoby službou brannou povinné, které v okresu doplňovacím svého předešlého místa zdržování službu konaly, ze služby vystoupí, budtež přímo propuštěny.

Ti však, kteří konali službu vně doplňovacího okresu svého předešlého místa zdržování, budtež, když si toho žádají, způsobem transportu odesláni velitelstvu okresu doplňovacího (evidenci obrany zemské), kde byli presentováni (č. 10.).

Na jiné velitelství (jinou evidenci), nežli jmenované mohou se způsobem transportu odeslati jen tehda, když to nečiní větších výloh na účet eráru vojenského.

§. 19. Aby chovanci, kteří vystoupí z vojenských ústavů vzdělavacích, vřaděni byli ve vojsko stálé (loďstvo válečné), v příčině toho učiní opatření úřadové vojenští dle nařízení zvláštních o tom vydaných.

Každý chovanec takového ústavu, vzdělaný na některém vojenském místě neplaceném nebo fundačním, povinen jest, sloužiti od toho dne, kterého z ústavu vystoupí, v stálém vojsku (loďstvu válečném) skutečně 10 let, každý chovanec, vzdělaný na některém vojenském místě s polovice placeném, povinen jest sloužiti 7 let, a každý chovanec, vzdělaný za plat, 4 léta. (Viz §. 105. instr.)

§. 20. Za dobrovolníka může ve stálé vojsko (loďstvo válečné) vstoupiti každý občan zdejší, který má vlastnosti zákonem k tomu ustanovené (§. 16).

Vyloučeni jsou z toho ti, kteří, byvše odsouzeni od soudu trestního, nejsou v plném požívání práv občanských.

Aby nezletilí mohli vstoupiti za dobrovolníky, potřebí k tomu přivolení otcova nebo poručníkova.

Kdo dobrovolně vstoupí ve vojsko, může sobě zvoliti sbor vojenský, v kterém chce sloužiti, ač má-li sbor zvolený právo, dobrovolníky přijímati, a jestli dobrovolník k tomu sboru způsobilý.

Mladíkům, službou branou povinným, kteří dle své třídy let jsou již povoláni k pravidelnému stavění, není dovoleno, aby v době odvodní vstupovali za dobrovolníky. Ten, kdo dle zákona byl povinen se dostaviti a nedostavil se, pozbyl práva, vstoupiti ve vojsko za dobrovolníka dotud, pokud komise odvodní nerozhodne v příčině obmeškaného dostavení. (Viz §. 141. instr.)

*§. 21. Kteří tuzemci mají takové vzdělání, že se shoduje se studiemi vykonanými na vyšším gymnasiu, na vyšší realní škole anebo na některém učelišti těmto ústavům rovném, a kteří o tom prokáží se vysvědčením takovýchto učelišt veřejných anebo právem veřejnosti opatřených anebo zkouškou vykonanou před smíšenou komisí k tomu schvalně ustanovenou, budou v míru již po jednoroční činné (aktivní) službě, počítajíc ode dne vstoupení do služby, přeloženi do reservy — jestliže dobrovolně vstoupili do stálého vojska a jestliže se po čas své služby na svůj vlastní peníz šatili, vyzbrojili a opatřovali (při jízdě jestliže také koněm se opatřili a o vydržení jeho se starali).

Takoví mají právo, aby zvolili sobě posádku a rok k jednoroční službě své až do 1. října toho roku, ve kterémž vstoupí do pětadvadcátého leta životního, ti pak studující lékařství, kteří by v hodnosti doktorů lékařství jednoroční službu dobrovolnickou vykonati chtěli ve službě vojenského zdravotnictví, až do 1. října onoho roku, ve kterémž doplní

sedmadvacátý rok životní; i nesmějí býti držáni v kasárnách, ač platí-li sobě byt svůj sami.

Doba služby počítati se má oněm jednoročním dobrovolníkům, kteří by byli odvedeni prve než vstoupí do věku odvodního, od 1. října roku odvodního, jestliže — bez rozdílu zdaž dobrovolně anebo následkem povolání při mobilisaci — započnou službu presenční nejdéle v onom roce, ve kterémž dojdou věku odvodního; jinak ale od 1. října onoho roku, v němž doplní 20. rok věku svého.

Oněm studujícím lékařství, kteří akademického stupně doktorského nedosáhli, žádavše a užívše výhody výminečného odkladu až do dvacátého sedmého roku životního, doba běžící ode dne 1. října onoho roku, ve kterémž vstoupili do pětadvacátého roku životního, až do nastoupení služby nesmí počítati se do celistvé doby služební.

Která učiliště tuzemská i cizozemská vedle obchodnické vysoké školy Revoltellovy a obchodnické i námořské akademie v Terstu, v tomto ohledu na roveň postaveny budou vyšším gymnasiím a vyšším realním školám, pak kterak složena bude smíšená komise zkušební a z kterých předmětů a jak bude zkoušeno: ustanoví ministerstvo obrany zemské ve shodě s říšským ministerstvem vojenství.

Také i nemajetní tohoto druhu dopouštějí se k jednoroční službě dobrovolnické, i budou za této služby šaceni, vyzbrojeni a opatřováni na útraty společného rozpočtu vojenského, jestliže prokáží svou nemajetnost, neposkvrněné mravné chování své a ve hlavních učebních předmětech třídy s vyznamenáním, anebo vysvědčení o některé státní zkoušce s výsledkem způsobilosti odbyté.

Stalo-li by se, že by bylo bez výsledku přihlášení aspiranta k započetí jednoroční dobrovolnické služby příčinou tělesné nezpůsobilosti a že by aspirant tento v době od 1. července onoho roku, jenž bezprostředně předchází vstup do věku odvodního, až

ku početí odvodní periody onoho roku, ve kterémž poprve bude povolán k odvodu, podrobil se přehlídce (superarbitrací) s týmž výsledkem: tedy zůstane mu právo k výhodě jednoroční dobrovolnické služby vyhrazeno po všecky následující pravidelné odvody; musí však ku právu tomuto před početím každého následujícího pravidelného odvodu ve svém okresu na příslušném politickém úřadě o to se hlásiti. Táž ustanovení mají analogickou platnost při oněch, kteří by zpět byvše dáni do předchozí třídy životní, mezitím sobě zjednali způsobilost pro jednoroční službu dobrovolnickou, a o tuto se hlásili.

Kteří jednoroční dobrovolníci, v odvodním věku přijatí, podle výsledku odvodu, neb sečtení kontingentálního toho kterého roku, dle své třídy životní a posloupnosti losovní k zemské obraně připadají, odevzdáni budou k zemské obraně i budou povinni jednoroční službu dobrovolnickou konati v zemské obraně — bez újmy příslušného jim práva k početí služby presenční — načež budou přeloženi mezi dovolence zemské obrany.

Ministr obrany zemské může v jednotlivých případech ve shodě s říšským ministrem vojenství nedopustiti přeložení takovýchto jednoročních dobrovolníků do zemské obrany, jestliže by takové přeložení vzhledem na početní stav důstojnictva v zemské obraně nevidělo se býti potřebné.

Takoví aspiranti jednoroční služby dobrovolnické, kteří přijdou ku pravidelnému odvodu a podle posloupnosti losovní připadnou k náhradní reservě, jednoroční službu dobrovolnickou konati mají ve stálém vojště (v loďstvu válečném).

Takoví odvodem povinní studující, kteří by byli v jednom z posledních dvou ročníků na vyšším gymnasiu nebo na vyšší škole realní anebo na některém na roveň postaveném odborném učelišti, majícím nejméně tři povinné ročníky, anebo v posledním ročníku některého toho ústavu majícího toliko dva povinné ročníky, mohou pod výminkami býti přijati za jednoroční dobrovolníky, ač nebylo-li dokončení

studií opozděno jich vlastní vinou; konečné rozhodnutí vyhrazeno jest době, až budou míti studia skončena.

Také jednoroční dobrovolníci pod výminkami přijatí povinni jsou podle ustanovení svrchu položených konati jednoroční službu dobrovolnickou po případě v zemské obraně.

Jestliže by takovíto pod výminkami přijatí jednoroční dobrovolníci studií nechali anebo jestliže by dobrý prospěch dokonaných studií v náležitém čase nebyli s to prokázati, budou dodatečně voláni ke trojleté službě presenční, anebo náležejí-li zemské obraně, k jednoroční presenční službě v obraně zemské prostě připočítávané.

Jednoroční dobrovolníci, vykonavše jednoroční službu a vyhovujíce výminkám pro důstojníky v reservě nebo v zemské obraně předepsaným, jmenováni buďte podle skutečných neb vznikajících mezer a podle své hodnosti co aspiranti důstojničtí (kadeti) za důstojníky v reservě, nebo v zemské obraně.

Tito důstojníci reservní potřebováni buďte v mezích své vojenské služební povinnosti při mobilisaci buďto ve vojště anebo v zemské obraně, podle potřeb a dle rozhodnutí říšského ministra vojenství. Avšak vyplnivše svou služební povinnost ve vojště buďte, vedle zákonního svého povolání, přeloženi k zemské obraně.

Výminkou mohou takovíto důstojníci reservní ke své žádosti s přisvědčením ministra obrany zemské ponecháni býti i přes tento čas v záloze.

Výhoda jednoroční služby dobrovolnické pomíjí, kdyby ten, kohož se týče, než do jednoroční služby vstoupí aneb i po tom soudně byl odsouzen:

pro zločin, anebo pro přečin neb přestupek ze ziskuchtivosti spáchaný;

nebo pro přečin veřejnou mravopočestnost urážející.

V případě tomto vpočtena buď přesenční doba již odbytá v povinnost služební při vojště řadovém

dle §. 4 konanou, nebo v jednoroční službu při zemské obraně jednoduše počítanou.

Ministrovi obrany zemské přísluší, po případě ve shodě s říšským ministrem vojenství, aby vyřkl, že minula výhoda jednoroční dobrovolnické služby na základě rozsudku soudu trestního. (Viz §. 114 až 140, 150 instr.)

§. 22. Námořníci dle povolání, kteří prokážou vysvědčeními nebo zkouškou náležitě odbytou, že mají obecné vzdělání, aneb že dokonali studia svá na domácích nebo cizozemských školách námořních (nautických) s dobrým prospěchem, budou v loďstvo válečné k jednoroční službě dobrovolnické přijati, aniž budou povinni, sami se odívati a stravovati, a když dobře odbudou zkoušku, budou vedle potřeby jmenováni námořskými důstojníky při záloze.

Tito důstojníci reservní budou v případu války povinni, konati jakoukoli službu námořskou. (Viz §§. 114—137 instr.)

§. 23. Medikové mohou konati jednoroční službu dobrovolnickou, když k tomu prokáží způsobilost, v nemocnicích vojenských, a zvěrolékaři (veterináři) co praktikanti skotoléčitelští u některého pluku jezdeckého nebo dělostřeleckého aneb u některé polní škadrony vozatajské.

Ve válce užije se jich, dle toho, kde jsou povinni sloužiti, buď v stálém vojsku (v loďstvu válečném), nebo v obraně zemské, aneb v nemocnicích polních neb jiných. (Viz §§. 114—137 instr.)

§. 24. Farmaceutové mohou jednoroční službu dobrovolnickou konati v lékárnách vojenských, ve válce pak užije se jich podobným způsobem, jako lékařů službou brannou povinných (§. 23.) (Viz §§. 114—137 instr.)

*§. 25. Kandidáti duchovního stavu každé zákonem uznané církve a společnosti náboženské, kteří by byli odvedeni a v době svého vřadění (dnem 1. října) již započali svá studia bohoslovecká, obdrží, požádají-li

za to, dovolenou, aby pokračovali ve studiích bohosloveckých.

Ti, kteří dosáhnou svěcení na kněžství nebo obdrží postavení ve správě duchovní, zapsáni budou do seznamu duchovních správců ve vojště nebo v zemské obraně i mohou v případě války v mezích své branné povinnosti potřebováni býti za duchovní správce buď ve vojště (v loďstvu válečném) anebo v zemské obraně, tolikéž i v nemocnicích polních a v nemocnicích stálých.

Dokudž by trval anebo nastal nedostatek kněžstva při kterémkoli zákonně uznaném vyznání náboženském, přiznána buď oněm odvedeným studujícím posledních dvou ročníků vyššího gymnasia, kteří by nezavinili opozdění své ve studiích, výhoda svrchu řečená, když před komisí odvodní se prohlásí, že se chtějí oddati studiím bohosloveckým a stavu duchovnímu, nebo když se vykáží přípovědí, že budou přijati do studií bohosloveckých anebo do noviciátu; totéž platnost má i při těch pod výminkou přijatých jednoročních dobrovolnících, kteříž by až v čase konečného povolení výhody jednoroční služby dobrovolnické již se stali bohoslovci anebo s výhodou touto vstoupili do studií bohosloveckých nebo do noviciátu; avšak toto vše pod tou výminkou, že netoliko studia bohoslovecká skutečně absolvují, alebrž že i po dokonaných studiích těchto obdrží vyšší svěcení anebo postavení ve správě duchovní.

I jsouť až do početí studií bohosloveckých v případu mobilisace povinni ke službě v branném stavu.

Ti, kteří studií gymnasialních zanechají anebo s dokonáním jich vlastní vinou se opozdí, anebo kteří do studií bohosloveckých, nebo do noviciátu bezprostředně nevstoupí anebo kteří vyššího svěcení dosáhnuvše povolání duchovního se zhostí, konečně takoví kandidáti stavu kněžského a kandidáti úřadu farského, kteří v prodlení doby, mezi dotčenými ministerstvy ve shodě s říšským ministrem vojenství ustanovené, neobdrží postavení ve správě duchovní:

povinni jsou k neprodlenému dodatečnému konání zákonní služby presenční, při čemž se jim ovšem vyhrazuje eventuální právo k výhodě jednoroční služby dobrovolnické.

Ti, kteří teprve po vykonané presenční službě do studií bohosloveckých vstoupí, nebo v nich pokračovati budou, pak takoví jednoroční dobrovolníci, kteří studujíce bohosloví, dle tohoto nynějšího zákona práva k řečeným výhodám by neměli a službu presenční ještě nevykonali: sproštěni buďte v čas míru od služby ve stavu branném vůbec, prvejmenovaní obzvláště také od polních cvičení v reservě (v zemské obraně); dosáhnuvše pak vyšších svěcení anebo postavení ve správě duchovní buďte zapsáni do seznamu vojenských duchovních správců při reservě (obraně zemské).

Vůbec buďte kněží vysvěcení anebo správcové duchovní, pokud trvá povinnost jich ke službě, sproštěni služby ve stavu branném a zapsáni do seznamu duchovních správců při vojště (při zemské obraně). (Viz §§. 17, 42, 142, 143 instr.)

§. 26. Úřadníci státní ve svazku stálého vojska (loďstva válečného) nebo obrany zemské postavení, úřadníci soukromých a dědičných statků Nejvyšší rodiny, úřadníci zastupitelstev fondů veřejných, zastupitelstev zemských a okresních a obcí, jimž svěřena jest správa politická, když k těmto místům služebním potřebí průkazu, že řečení úřadníci dokonali studia věd právních a státních, taktéž profesoři a učitelové na učilištích veřejných a na učilištích právem veřejnosti nadaných, k nimž se počítají také školy obecné, mohou v případu války v takovém počtu, kolik jich k vykonávání služby správní a k vyučování nevyhnutelně potřebí, k návrhu příslušného ministra s přivolením císařovým ve svých úřadech ponecháni býti.

Totéž vztahuje se také k osobám ve službě poštovské, telegrafické a železničné postaveným, pokud jich jest nevyhnutelně potřebí k vykonávání této služby.

*§. 27. Kandidáti učitelstva na školách obecných (rozumějíc také školy měšťanské a ústavy učitelské), pak učitelové takovýchto ústavů, jakž budou vřaděni do stálého vojska (loďstva válečného) anebo do zemské obrany (1. října), buďte po vojensku cvičeni po osm týdnů v době takové, aby to vyučování obecnému co nejméně bylo na překážku, načež buďte na dovolenou dáni a v čas míru toliko ještě k občasnému brannému cvičení reservy (zemské obrany) povoláváni.

Dokudž by trval nebo nastal nedostatek učitelů na školách obecných, buďtež chovanci učitelstva odvodem povinni, kteří by toho dne co předse půjde pravidelný odvod v jich domovském okresu, byli k němu voláni, nacházeli se ještě co chovanci jednoho z posledních dvou ročníků na ústavu učitelském a kteří by se vykázali, že prodlení v jich studiích nestalo se jich vinou, byvše odvedeni ke stálému vojsku nebo k zemské obraně, dáni buďte na dovolenou, aby studia svá učitelská mohli dokonati, při čemž však povolání jich v případě mobilisace vyhrazeno jest.

Když by pak za pravidelného postupu svých studií studia k úřadu učitelskému potřebná s dobrým prospěchem dokonali a učitelské místo stále systemisované na školách obecných obdrželi, tedy jim výhoda svrchu řečená definitivně buď přiznána.

Kteří chovanci ústavů učitelských výkazů takovýchto v náležitém čase podati by nemohli, pak kandidáti úřadu učitelského a takoví učitelové škol obecných, kteří by povolání učitelského se zhostili, povinni jsou k dodatečnému konání zákonní služby přesenční, dokud ještě branná jich povinnost trvá.

Vlastníci zděděných rolních hospodářství, kteří na těchže hospodářstvích svůj řádný obyt mají a hospodářství sami provozují, kde také pozemkový výnos stačí k samostatnému vydržování rodiny o pěti osobách, aniž by výnos čtyřikráte byl větší — náleže-

jíce podle pořadí losovního ke kontingentu rekrutův — buďte na ten čas, co takové okolnosti trvají, přeloženi k reservě náhradní a buďtež takovíto odvodem povinní vpočtěni do kontingentu této náhradní reservy.

V oněch případech, kdež panují okolnosti rodinné zvláštního ohledu hodné, aniž by z nich plynulo právo k dočasnému osvobození dle znění §. 17, může po vykonaném odvodu a vycvičení poskytnuta býti dovolená na čas míru, avšak s výhradou povolávání ke cvičení polnímu a ke shromážděním kontrolním. (Viz §. 17, 42 instr.)

§. 28. Námořníkům dle svého povolání, vřaděným v loďstvo válečné, k nimž se §. 22 nevztahuje, též strojníkům zkrátiti se může skutečná služba času pokoje až na rok, hledíc k jejich technickým vědomostem přípravným a k jejich vzdělání k službě na loďstvu.

§. 29. Námořníci, kteří byli vřaděni v loďstvo válečné, kteří však navštěvují některou domácí školu námořní (nautickou) nebo školu, kde se učí stavitelství lodnímu, buďtež času pokoje na tu dobu, co navštěvují takové školy, ponecháni na dovolené. (Viz §. 17 a 42 instr.)

§. 30. Počet osob službou brannou povinných (§. 13), ježto se v stálé vojsko (loďstvo válečné) a v reservu náhradní vřaditi mají, rozdělí se mezi království a země podle počtu jich obyvatelstva, v jedné každé zemi pak rozdělí se podle počtu osob k obraně způsobilých na okresy odvodní. (Viz §. 32 instr.)

*§. 31. Pravidelný odvod ke stálému vojsku (loďstvu válečnému), k reservě náhradní a k zemské obraně děje se každoročně v době od 1. března do konce dubna. (Viz §. 51. instr.)

*§. 32. Odvádění děje se před smíšenou komisí z povinných do okresu odvodního náležejících posloupně podle tříd životních, v každé pak třídě životní podle pořádku losovního.

Mladíci, kteří narodili se v jednom roce od 1. ledna do 31. prosince, činí všickni dohromady jednu třídu životní, která se pojmenuje podle toho roku narození.

Z pravidla povolává se k odvodu tré tříd životních.

Mimořádně může také povolána býti čtvrtá třída životní, a to tehdá, když by nebylo lze kontingentů pro stálé vojsko (loďstvo válečné) a pro reservu náhradní, pak nejnižšího doplňovacího počtu pro zemskou obranu docíliti osobami ke službě vojenské schopnými z prvních třech tříd životních.

Čtvrtá třída let buď povolána k odvodu v oněch obvodech správy politické, kdež podle průměru posledních tří roků schodek do uhrazení potřeby doplňovací nejméně činí čtyři procenta, i buď zase odvolána, jakmile se ukáže, že potřeba doplňovací podle tohoto průměrného počtu uhrazena jest v prvních třech třídách až na schodek níže tří procent.

Jakmile potřeba doplňovací uhrazena jest, uzavře se odvod ve čtvrté třídě životní.

Každému sboru vojska neb loďstva válečného odevzdáni budou ti, kteří se proň nejlépe hodí, při čemž buď podle možnosti k tomu hledíno, kam odvedenci přejí sobě býti přikázáni.

Ti odvedenci, kteří přebudou, když uhraženy jsou potřeby jednotlivých druhů branných a ústavů, hudebníků, řemeslníků a ve psaní zběhlých v mezích cifry kontingentní přikázáni buďte ku pluku příslušného doplňovacího okresu a zůstaveni buďte ke svému vycvičení vojenskému, pokudž možná, v okresu doplňovacím.

Jakž budou kontingenty pro stálé vojsko (loďstvo válečné) i pro reservu náhradní v plném počtu docíleny, též jakž bude nejnižší doplňovací potřeba pro zemskou obranu uhrazena, budou v každém okresu odvodním ke službě polní schopní, kterýchž bude přebývati, rovněž vřaděni do zemské obrany, ač jestliže se takový přebytek objeví v prvních třech třídách životních.

Přidělení povinných do reservy náhradní jest trvalé, nehledě na třídu životní, do které náležejí.

Ti, kteří přiděleni budou k reservě náhradní, buďte sice assentováni a podle své schopnosti i podle potřeb k rozličným sborům vojska vřaděni i po osm týdnů vojensky cvičeni, avšak v čas míru buďte ponecháni v poměru neaktivního vojska, aniž budou povinni ke cvičením polním.

V případu války buďtež k rozkazu císařovu, v pořádku ročníků assentních, od nejmladšího počínajíc, povoláni k doplnění stálého vojska nebo válečného loďstva.

Po skončení války buďtež reservisté náhradní postaveni zase do svého předešlého poměru neaktivního.

Kterýmž povinným v poslední (ve třetí neboližto ve čtvrté) odvodní třídě životní, přirčeno bude dočasné osvobození od povinnosti služební ve vojště (§. 17.), takoví přechodem do nejblíže vyšší třídy životní, pořadem losovním, přejdou v evidenci reservy náhradní anebo v evidenci zemské obrany i zůstanou v této evidenci — předpokládajíc trvalost důvodu osvobozovacího — až do 31. prosince toho roku, ve kterémž vyplněn bude třidcátý, neboližto dvaatřidcátý rok jich životní. (Viz §. 29. a 90. instr.)

*§. 33. Jestliže by některý povinný odvodem, povolán jsa podle pořádu losovního ke vstoupení do stálého vojska (válečného loďstva), do reservy náhradní anebo do zemské obrany, při pravidelném odvodu se nedostavil, buď zákonnými prostředky způsobeno, aby dodatečně byl předveden.

Mezitím vstoupí na jeho místo, podle pořádku v listině odvodní, nejbližší způsobilý.

Avšak buďte za tolik nepřítomných, kolik jich as dle podobnosti až do konce odvodního roku, hledíc k průměrnému poměru způsobilosti, připadne ke vřadění do stálého vojska (válečného loďstva), do reservy náhradní neboližto do zemské obrany v mezích nejnižší její potřeby doplňovací, ustanoveni za nástupce

oni, kteří s největším číslem losovním v nejvyšší třídě životní byli odvedeni a kteří by jinak vřaděni byli do reservy náhradní nebo do zemské obrany anebo kteří by náležejíce do čtvrté třídy životní, nebyli bývali povoláni k odvodu.

Pakli že by kdo obmeškal se v povinnosti odvodní, jest mu popřáno, aby obmeškání toto napravil až do vyplnění šestatřidcátého roku životního (§. 16). (Viz §. 3 instr.)

*§. 34. Když by se stalo, že by přijetí povinného odvodem do služby ve stálém vojsku (v loďstvu válečném) a v zemské obraně anebo v reservě náhradní s vojenské strany bylo zamítnuto, mohou takoví k návrhu členův politické komise k vůli rozhodnutí představeni býti smíšené komisi přezkoušecí.

Takové představení musí bez odporu státi se, jakmile i jeden člen komise ze zastupitelstva okresního nebo obecního pro to se vysloví.

Též i takoví branci, kteříž by již byli odevzdáni do stálého vojska (válečného loďstva), do obrany zemské anebo do reservy náhradní, podrobeni budou nálezu této komise, jestliže by až do konce odvodního roku navrženo bylo, by z příčiny nezpůsobilosti byli propuštěni.

Proti nálezu této komise není žádného dalšího odvolání.

Když by bylo požádáno za osvobozenou a požadavek tento z politické strany byl uznán, tedy právo námitky proti tomu přísluší členům komise stavu vojenského, tolikéž i členům komise ze zastupitelstva okresního nebo obecního, o čemž pak rozhodnutí se stane dle předpisu §. 17.

§. 35. Každý, kdo jest povinen se dostaviti, zapraví si sám útraty, spojené s cestou k losování a odvodu. Nemajetným má v tom býti nápomocna obec, kteráž jest také povinna, nésti útraty cesty starosty obecního a úřadního průvodce dostavenců.

Útraty cesty těch, kteří se mají znovu ohledati, a průvodčích jejich zapraví se z pokladu státního.

Všeliké jiné útraty zaplatí se dle pravidel, vydaných v příčině spravování toho kterého úřadu.

*§. 36. Kdož patří k reservě, povinni jsou, pokudž reservní jich povinnost trvá, ke trojímu cvičení ve zbrani (v službě), kteréž každé trvá nejdéle po čtyři týdny.

Každé povolání k aktivní službě (§. 10) klade a počítá se za jedno cvičení.

Reservníci válečného loďstva, kteříž by čtyrletou povinnost řadovou (§. 4) aktivně byli odbyli, nesmějí být voláni ke cvičení ve zbrani (v službě).

Kdo by ke cvičení nebyli voláni a kdo jsou v reservě náhradní, pro takové odbývají se výročně po žních shromáždění kontrolní (raporty hlavní), ty pak nesmějí trvati než jeden den toliko.

Pravidla v příčině cvičení branného a shromáždění kontrolních pro zemskou obranu dána jsou v zákoně o zemské obraně.

§. 37. Každému, kdo skutečně dokonal vyměřenou zákonem službu řadovou v stálém vojsku nebo v loďstvu válečném, a kohož ve službě zachovati vidí se prospěšno, povoluje se, aby na místě co by přestoupil do reservy i přes čas povinnosti záložní konal dobrovolně rok od roku dále službu řadovou.

Výhody hmotné, kterých dopřáno bude poddůstojníkům, kteří by dále sloužili tímto způsobem a pod výminkami dotčenými dobrovolně, ustanoví se předpisy zvláštními.

Tato ustanovení vztahují se také k poddůstojníkům a obrancům zemským, kteří slouží skutečně u kmenů a oddělení obrany zemské.

§. 38. Poddůstojníci, kteří sloužili skutečně v stálém vojsku, v loďstvu válečném aneb v některém kmenu nebo oddělení obrany zemské 12 let, a to nejméně 8 let co poddůstojníci, a jsou dobrého chování, nabudou tím práva, žádati za propůjčení míst ve službě veřejné a při železnicích, paroplavbách a jiných závodech od státu podporovaných.

Jak má provésti se toto ustanovení, nařídí se zvláštním zákonem.

*§. 39. Pravidelné překládání z řadového vojska do zálohy a ze zálohy do zemské obrany, tolikéž i překládání z náhradní reservy do zemské obrany, nic při tom neměníc ve stupních šaržovních, též i propuštění ze zemské obrany po uplynutí doby při každém tomto služebním období platné (§§. 4 a 15) konati se má koncem prosince každého roku.

V případu války díti se bude toto překládání nebo propouštění teprvé k rozkazu od císaře vydanému.

Ten, kdo bude přeložen do svazku neaktivního anebo kdo bude propuštěn, obdrží listinu legitimační; stalo-li by se opozdění ve vydání listiny tuto řečené, neplyne z toho žádná povinnost ke službě přes dobu zákonní.

*§. 40. Prve než by povinnost služební došla, může propuštění povoleno býti jen v těchto případech:

a) když odvod by byl protizákonný;
b) když by nastala nenapravitelná nezpůsobilost ke službě;
c) když by voják dospěl do některého z poměrů v §. 17, v punktu 1, 2, 3 vyrčených, anebo když by hned při svém assentování nalezal se v některém z těchto poměrů, avšak v náležitém čase na něj se nepovolal; konečně
d) když by kdo ve čtvrté třídě životní jakožto nástupce (náhradník) assentován byl a po úplném uhrazení kontingentů při stálém vojsku a při reservě náhradní, jakož i po uhrazení nejnižší potřeby doplňovací při zemské obraně přespočetným se stal.

V čas míru buďte nástupcové (náhradníci) při kontingentu stálého vojska (válečného loďstva) přebyteční přeloženi do reservy náhradní, nástupcové pak ke kontingentu náhradní reservy přičíslení a přebyteční buďtež přeloženi do zemské obrany.

Ti, kteří by podle odstavce *c*) byli propuštěni a patřili do třetí nebo do vyšší třídy životní, buďtež ihned přejati ve výkaz náhradní reservy, ač jestliže vřaděni byli do stálého vojska anebo do náhradní reservy; pakli by byli propuštěni z počtu zemské obrany, ve výkaz (evidenci) zemské obrany.

Stalo-li by se, že by v čas povinnosti služební nastaly pozoruhodné okolnosti a poměry rodinné, ač ne takové, že by daly nárok ku propuštění z vojska podle odstavce *c*), může dána býti předčasná dovolená na čas míru mimo řadu podle trvání služby, avšak s výhradou povolání ke branným cvičením reservy (zemské obrany) a ke shromážděním kontrolním. (Viz §. 17, 35, 37 instr.)

*§. 41. Ve případech *a*), *b*) a *c*) (§. 40) dána buď náhrada; požaduje se však, aby při *b*) a *c*) zároveň bylo nad pochybnost zjištěno, že nezpůsobilosti, nebo jiného později ohlášeného důvodu propustního stávalo hned při početí povinnosti služební (1. října).

Náhrada za takové až do konce odvodního roku propuštěné dána buď hned téhož roku; a to tak, že v tom případě, kdež při kontingentu rekrutů jest schodek, podle toho schodku přeloženi budou k linii ti, kteří v pořadí losovním nejblíže stojíce, do reservy náhradní byli postaveni.

Na kom by při takovém odvodu shledána byla vina, ten a takový zaplať erární pokladně, které se to týče, odškodnění v úhrnné sumě 20 zlatých; kromě toho bude takovému trest vyměřen podle zákona trestního anebo podle předpisů služebních.

Kdo by protizákonným odvedením bez vlastní své viny utrpěli škodu, těm a takovým vyhrazeno jest právo náhrady proti těm, kteří by v tom měli vinu.

Ve všech jinakých případech schodku při kontingentě rekrutů a náhradních reservníků dán buď náhradník jen tehdá, když by nastal schodek tento až do 1. října roku odvodního. (Viz §. 82 instr.)

§. 42. Každý, kdo náleží do některé třídy let, která jest povinna dostaviti se při pravidelném odvodu nejprvé příštím, má se v měsíci prosinci předešlého roku u obecního starosty svého místa domovského nebo toho místa, kde se zdržuje, písemně nebo ústně přihlásiti, aby byl zaznamenán; opomenul-li by to učiniti, aniž by byl od toho zdržen překážkou nepřemožitelnou, potrestán bude, nehledě k tomu, jak se přikročí jinak dle zákona k němu, pokutou 100 zl., aneb nemohl-li by ji zaplatiti, vazbou až do čtrnácti dní.

Pokuty peněžité připadnou k obecnímu fondu chudých toho místa, kde zdržuje se pokutovaný.

§. 43. Starostové obecní a správcové matrik odpovídají z toho, že průkazy k seznamům odvodním jsou pravé, starostové kromě toho také, že mladíci předvádění jsou totožné osoby, též jsou povinni nápomocnými býti úřadům politickým při všelikých pracech úřadních k provedení odvodu potřebných.

*§. 44. Před vstoupením do věku odvodního a před vystoupením ze třetí třídy životní, nebo před úplným vyplněním povinnosti odvodní není dovoleno ženění.

Při čtvrté třídě životní má tento zákaz toliko potud a na tak dlouho platnost, jestliže povolání třídy této v určitém obvodu správním podle ustanovení §. 32 vysloveno a veřejně vyhlášeno bylo.

Udají-li se okolnosti zvláštního pozoru hodné, může ministerstvo obrany zemské anebo zemský úřad k tomu delegovaný dáti mimořádné povolení k ženění; avšak povolení toto dokonce neposkytuje osvobození od konání povinnosti branné. (Viz §. 97, 100 instr.)

*§. 45. Kdo by proti zápovědi v §. 44 obsažené se oženil, bude z moci úřadu odveden, a byl-li by nezpůsobilý, pokutou peněžitou až do 1000 zl. ku prospěchu obecního chudinského fondu, a když by platiti nemohl, vazbou až do šesti měsíců trestán.

Kdo by k takovému zapovězenému sňatku svou vinou přispěl, tomu buď uložena peněžitá pokuta ku prospěchu obecního chudinského fondu až do 500 zl.,

a když by platiti nemohl, vazba až do tří měsíců, při čemž ještě vyhrazuje se postupování proti němu podle předpisův služebních, když by stál ve službě státní.

Přestupek tento promlčí se ve třech měsících po uplynutí odvodní periody onoho roku odvodního, ve kterémž ten, koho se toto dotýče, naposledy byl odvodem povinen. (Viz §. 97, 99, 100 instr.)

§. 46. Kdo jest povinen, dostaviti se před komisi odvodní a nedostaví se bez dostatečné omluvy, o tom pokládá se, že uběhl před odvodem, ten pak, kdo mu při tom vědomě byl nápomocen, pokládá se za spoluvinníka.

Kdo před odvodem uběhne, postaven bude z moci úřadu; shledá-li se, že jest ke službě schopný, a nemůže-li omluviti se při vyšetřování v příčině toho zavedeném, proč se nedostavil, přišel-li však dobrovolně, povinen bude, sloužiti v linii o rok déle, nežli jest zákonem vyměřeno, nepřišel-li ale dobrovolně, o dvě léta déle; shledá-li se, že jest nezpůsobilý ke službě, potrestán bude pokutou peněžitou až do 150 zlatých, a nemohl-li by platiti, vazbou až do jednoho měsíce.

Překročil-li v případnosti této 36. rok věku svého (§§. 16 a 33), potrestán bude pokutou peněžitou až do 1000 zlatých, a nemohl-li by platiti, vazbou až do šesti měsíců.

Ti, kdož takovým útěkem jsou spoluvinni, propadnou v pokutu peněžitou 500 zl., aneb jsou-li okolnosti zvláště přitěžující, v pokutu 1000 zl., aneb nemohli-li by platiti, potrestáni budou vazbou až do tří, ano až do šesti měsíců.

Vyhybalo-li by se někde více osob obranou povinných útěkem povinnosti své, mohou nařídíti se mimořádná opatření, aby se to zamezilo, potřebí však je ospravedlniti před radou říšskou, která se nejprve sejde. (Viz §. 97 instr.)

§. 47. Prokázalo-li by se, že zúmyslně sám sebe poškodil ten, jenž jest službou brannou povinen, a byl-li by k některé službě ve vojsku (v loďstvu válečném) shledán způsobilý, budiž k této službě z moci úřadu postaven a bude povinen sloužiti dvě léta přes čas ke službě řadové zákonem vyměřený. (Viz §. 97 a 99 instr.)

§. 48. Obrana zemská čili zeměbranstvo postaveno jest času pokoje, co se týče administrace, pod ministrem zeměbránění a co se týče stránky vojenské, pod vrchním velitelem zeměbranským, v příčině čehož širší ustanovení obsahuje zákon o obraně zemské; času války postavena jest obrana zemská, co se tkne administrace, též pod ministrem zeměbránění, co se pak dotýče stránky vojenské, pod vůdcem od císaře jmenovaným.

Ministr zeměbránění, pokud se týče vrchní velitel obrany zemské, tento skrze ministra zeměbránění, má dávati říšskému ministru vojenství nepřetržitě zprávy o počtu obrany zemské, její vypravení a její rozložení (dislokaci), vojenském vzdělání a kázni.

§. 49. Důstojníky obrany zemské všech stupňů jmenuje císař.

Rozeznávací znamení a znaky ve všech hodnostech, výprava a ozbrojení, též předpisy, týkající se služby a cvičení, jsou v obraně zemské táž co v stálém vojsku.

§. 50. Každý důstojník, který jakožto důstojník alespoň rok činně slouží a k němuž se §. 19 nevztahuje, může času pokoje, když za to požádá, proti zastavení stálých příjmů přeložen býti do reservy a byl-li by jen způsobilý k obraně zemské, do obrany zemské.

§. 51. Důstojník, na něhož není zavedeno vyšetřování ani u soudu trestního ani u soudu čestného, může se šarže (hodnosti) své dobrovolně vzdáti, nebude tím však prost závazku, plniti povinnost služební a brannou dle zákona naň náležející, rovněž

jako důstojník, který soudem trestním nebo čestným šarže své byl zbaven.

*§. 52. Co se týče ženění, podrobeni jsou mimo dobu činné (aktivní) služby a zachovávajíce povinnost služební ve vojště (v loďstvu válečném) nebo v zemské obraně, zákonům a předpisům všeobecným:

a) branci ve službě řadové, kteří jsou trvale na dovolené, jakmile vykročí ze třetí třídy životní;
b) vojínové v reservě, v reservě náhradní a v zemské obraně;
c) důstojníci a úředníci reservy a neaktivní zemské obrany;
d) důstojníci a úředníci vojska (válečného loďstva) a zemské obrany, kteří jsou s vojenským charakterem na výslužbu dáni;
e) patentální invalidé, ač nejsou-li umístěni v invalidovně.

*§. 53. Dovolenci po dobu dovolené, tolikéž důstojníci a mužstvo reservy a zemské obrany, kteříž nejsou v aktivní službě, pak reservisté náhradní ve všech svých poměrech občanských jakož i ve věcech trestních a policejních podlehají soudům a úřadům občanským (civilním), i jsou podrobeni toliko tomu obmezení, kteréž v tomto zákoně jest vyrčeno a jest pro evidenci nevyhnutelné.

Ti, kteří jsou v aktivní službě ve vojště, v loďstvu válečném, v reservě náhradní a v zemské obraně, podlehají trestním a disciplinárním zákonům vojenským; avšak co se týče jich poměrů občanských, kteréž se nevztahují ke službě vojenské, podlehají zákonům a úřadům občanským.

Což v tomto ohledu blíže potřebného, obsaženo bude ve zvláštním zákoně.

Všickni v cizozemsku meškající důstojníci a záložníci, náhradní záložníci a zemští obranci jsou povinni bez prodlení do vlasti se vrátiti a se dostaviti, nečekajíce zvláštního osobního povolání, jakmile dojista zvědí cestou veřejnosti, že říše blízce ohrozena jest válkou a že záloha a zemská obrana jsou svolány.

*§. 54. Kdo má povinnost služby ve vojsku řadovém, v záloze anebo v reservě náhradní, nesmí se vystěhovati, dokud neobdrží povolení propustní od říšského ministerstva vojenství; vystěhování jiných brancův, pak těch, kteří věku odvodem povinného ještě nedošli, závisí na povolení ministra obrany zemské.

Brancům řadovým, pak těm, kteří ještě nejsou dospělí k odvodu, anebo kteří své povinnosti odvodní ještě dosti neučinili, může povolení k vystěhování dáno býti jen tehdá, když rodiče jejich aneb jeden z obou pozůstalý spolu s ním se vystěhují.

Vystěhování pokládáno buď za dokonané jen tehdá, když ten, koho se týče, skutečně přesídlí se z obvodu říše rakousko-uherské do státu cizího v úmyslu, aby se tam usadil trvale. Pakliže vystěhování nestane se skutkem, tedy ten, kohož se týče, zavázán jest dokonati zbytek povinnosti služební, teráž byla propuštěním jeho ze svazku stálého vojska (válečného loďstva), reservy náhradní nebo zemské obrany přetržena.

Jakž nastane mobilisace a dokud mobilisace trvá, nesmí žádnému branci aneb odvodem povinnému dáno býti povolení, aby se vystěhoval.

*§. 55. Ti, kdožby zákonní povinnost služební ve stálém vojště (v loďstvu válečném), v náhradní reservě a zemské obraně (§. 4) pro nezpůsobilost anebo pro zákonné nároky dočasného osvobození anebo pro eventuální vystěhování z říše rakousko-uherské buď docela nevykonali anebo jen z části, povinni jsou zaplatiti taxu vojenskou (zákon ze 13. června 1880, č. 70 z. ř.).

Nařízení oběžné říšského ministerstva války

ze dne 22. října 1885 čís. 4842

v příčině vydání přepracovaného návodu (instrukce), jak prováděti zákony branné.

(Věstník nařízení norm., částka 36., čís. 118.)

„Návod ku provádění zákonů branných“ (instrukce) přepracovaný ve srozumění říšského ministerstva války a c. k. ministerstva obrany zemské jakož i král. uherského ministerstva domobrany vydává se tímto dle zvláštního rozvrhu veškerým úřadům, vojenským sborům a ústavům jakož i válečnému námořnictvu.

Politické doplňovací úřady jakož i obrany zemské poděleny budou návodem ku provádění zákonů branných dotýčným ministerstvem obrany zemské.

Tato instrukce nabývá platnosti dnem 1. ledna 1886.

Pokud se týče průkazův o vědecké způsobilosti osob k jednoroční dobrovolnické službě, buďtež již nyní školní ústavy tuzemské v §. 119 nové instrukce ku provádění zákonů branných vytčené za výminek připojených považovány za rovné vyšším gymnasiím a vyšším reálkám.

Přípravné práce k pravidelnému odvodu na rok 1886 buďtež předsevzaty již podle ustanovení III. a IV. oddílu nové instrukce.

Rovněž platí nazpět ustanovení této instrukce v příčině pominutí prodloužené služební povinnosti chovanců, kteří vystoupili před časem z ústavů vojenských vzdělávacích a vychovávacích, pokud se týče navštěvovatelů kadetních škol a sice tím způsobem, že bude naloženo s bývalými chovanci a navštěvovateli těchto ústavů, kteří nyní jsou ve službě činné a kteří vystoupivše z nich, nebyli bezprostředně vřaděni do vojska (válečného námořnictva) a jimž náleží z příčin navštěvování zmíněných ústavů konati prodlouženou služební povinnost presenční, dle usta-

novení §. 105: 5 a 6 nové instrukce. Takovíto bývalí chovanci a navštěvovatelé buďtež tedy přeloženi do svazku neaktivního a dnem 31. prosince 1885 do ročníku zálohy dle jejich odvodního roku, vykonali-li tříletou služební povinnost presenční a nenáleží-li jim konati prodlouženou služební povinnost presenční z důvodů jiných než uvedeny byly.

Podobně naloženo budiž s bývalými chovanci a navštěvovateli neaktivními, kterýmž by náleželo ještě konati prodlouženou presenční povinnost služební.

Potřebné opravy v základních knihách osobních buďtež dle toho ihned provedeny.

Kdyby však takovíto bývalí chovanci a navštěvovatelé raději pokračovali v činné (aktivní) službě, může jim to povoliti velitel dotčeného sboru aneb ústavu vojenského, dají-li se odtud očekávati skutečné výhody pro službu; mají-li takovíto hodnost poddůstojnickou, nabývají nárok na služební odměnu (premii) poddůstojnickou příslušnou jejich hodnosti (šarži) dle ustanovení §. 2 odst. 6 dotýčného nařízení.

K odvodnímu stáří dospívající chovanci vojenských vychovávacích a vzdělávacích ústavů buďtež *již* v tomto roce oznamováni dle §. 14:5 nové instrukce velitelstvy dotýčných ústavů *obecním starostům domovské* obce, a buďtež udána i potřebná dáta k jejich zaznamenání.

Vojenští duchovní správcové, kteří vedou matriky, upozorňují se na ustanovení §. 11 : 4 nové instrukce v příčině zaznamenání *již* v tomto roce oněch mladíků, kteří vstupují do let k odvodu povinných.

Ustanovení §. 163 : 3 nové instrukce působí *rovněž nazpět*. Pokud dle nich bude třeba přeložiti vojíny po dokonané službě řadové do zálohy, pokud se týče po vykonané službě řadové a záložní do obrany zemské, jakož i po případě propustiti, když zcela odbyli veškerou službu, buďtež tyto proměny provedeny dnem 31. prosince 1885.

Poslední odstavec oběžného nařízení ze dne 22. října 1869 odd. 2, čís. 6377 (Věstník norm.

nařízení částka 85., čís. 291) v příčině nepočítání do služební doby odbývání trestu žaláře přes šest měsíců přisouzeného soudy občanskými neb vojenskými, pozbývá tímto platnosti.

V příčině všech ostatních ustanovení, tudíž i v příčině sčítání kontingentů, sepsání a předložení podání odvodních a jiných za rok 1885 jest se říditi posavadním návodem ku provádění zákonů branných. Buďtež tedy posuzovány a rozhodovány veškeré včetně do 31. prosince 1885 vzniklé poměry jednotlivých branců dle dosud platných, naproti tomu veškeré poměry, jak vzniknou od 1. ledna 1886, dle zásad instrukce nové. Dodatečné změny posudku, pokud se týče rozhodnutí o těchto poměrech ve smyslu nové instrukce lze jenom tenkráte připustiti, prokáží-li se nové okolnosti po dni 1. ledna 1886, které místa neměly až do té doby.

Tiskopisů starých, pokud jsou ještě v zásobě, užiti lze po 1. lednu 1886 k účeli doplňování vojska, když dotýčné nové vzorce neodchylují se příliš od starých a je-li možná opraviti je náležitě.

Instrukce ke provádění zákonů branných z roku 1869, dále průvodní ustanovení vydaná oběžným nařízením ze dne 1. listopadu 1882 pres. čís. 6731 (Věstník norm. nařízení částka 40., čís. 115) k zákonu ze dne 2. října 1882 a k článku XXXIX. uherských zákonů z roku 1882, konečně veškerá nařízení a výnosy říšského ministerstva války v příčině instrukce zmíněné a průvodních ustanovení pozbývají dnem 1. ledna 1886 platnosti.

Instrukce

čili

návod, jak prováděti zákony branné.

Úvod.

§. 1. Objem návodu.

1. Návod zahrnuje v sobě ustanovení, jak prováděti zákony branné, zejmena okolnosti, dle nichž se řídí v obou státech monarchie dle stavu zákonodárství v nich platného povolávání nových branců ke konání této povinnosti, jakož i kterak branci přestupují do zálohy a do zemské obrany aneb se propouštějí ze svazku vojenského (zemské obrany).

2. Ustanovení obsažená v tomto návodě ujednána byla říšským ministerstvem války s oběma ministerstvy obrany zemské podle zákonů pro oba státy monarchie vydaných, pročež se tuto určuje i zvláštní řízení pro každé z obou státních území v souhlase s ustanovením zákonů částečně se lišících.

První díl.

O vojenské povinnosti služební; rozdělení území a úřadů v záležitostech doplňovacích.

I. oddělení.

O povinnostech: branné, odvodní, služební.

§. 2. O povinnosti branné, o schopnosti branné, o povinnosti ke konání služby za účeli vojenskými.

1. Povinnost branná zahrnuje v sobě povinnost ke službě ve stálém vojsku, ve válečném námořnictvu, v náhradní záloze a v obraně zemské.

2. Branná schopnost ke vlastní službě vojenské jest podmíněna stářím v §. 16. zák. branného z roku 1868 ustanoveným a potřebnou duševní i tělesnou způsobilostí.

3. Povolaní povinníci, kteří nevyhovují poslední podmínce branné schopnosti ke vlastní službě vojenské, podlehají až do svého dokonaného 32. roku povinnosti ke konání služby pro vojenské účele, jaká jest přiměřena jejich občanskému povolání.

O tom, jak se mají zaznamenati a používati takovíto povinníci, vydáno bude zvláštní nařízení.

4. Pro stálé vojsko, válečné námořnictvo a zálohu náhradní považuje se každý povolaný povinník obou států monarchie za tuzemce; pro obranu zemskou (domobranu) však pouze ti, kdož požívají státní občanství toho kterého státu.

5. Nepřipouští se zastupování ve vykonávání povinnosti branné aneb povinnosti ke službě pro vojenské účele.

§. 3. O povinnosti odvodní.

1. Povinnost odvodní: to jest povinnost ke vstoupení do stálého vojska (válečného námořnictva), do zálohy náhradní neb do zemské obrany počíná 1. lednem roku dle kalendáře, v němž branný povinník dokoná 20. rok věku svého.

2. Tři třídy stáří podléhající povinnosti odvodní označují se dle roku narození osob k odvodu povinných, počínaje nejmladší, tedy co I., II., III., po případě IV. třída stáří (ročníky).

3. Povinnost odvodní končí se 31. prosincem onoho roku, v němž dokoná odvodní povinník 22. rok věku svého, ohledně těch však, kdož jsou povoláni k odvodu ve IV. třídě stáří, jakmile ukončen jest pravidelný odvod v příslušném okresu.

Jen ten, kdo z jakékoliv příčiny nevyhoví odvodní povinnosti, jest povinen podle §. 33. zákona ze dne 2. října 1882 až do dokonaného 36. roku věku svého, aby nahradil opomenutí ono.

4. Úřadníci vojenští stálého vojska, (válečného námořnictva) podléhají taktéž povinnosti odvodní a náležitostem z ní vyplývajícím, pokud by již nebyli povinni k zákonné době služební.

5. Branec vřaděný do vojska stálého, válečného námořnictva, zálohy náhradní aneb do zemské obrany stane se pro případ, že by byl propuštěn, opět povinným k odvodu a budiž proto opět zanešen do listiny odvodem povinných, když spadá při odvodech pravidelných, jakéž následují po propuštění jeho, ještě do některé odvodní třídy dle stáří svého;*) vyjímaje případ, že byl propuštěn z ohledů rodinných, když již počala pravidelná doba odvodní toho roku, v kterémž se nacházel branec ve třetí třídě stáří, poněvadž v takovémto případě jsa propuštěn přikázán bude do výkazu (evidence) náhradní zálohy neb obrany zemské.

---

*) Co do další odvodní povinnosti propuštěného takto brance rozhoduje den skutečného jeho odepsání ze stavu vojenského.

6. Co do povinnosti odvodní považuje se každý za tuzemce, kdo požívá státního občanství v jednom z obou států monarchie.

§. 4. O branné a odvodní povinnosti přistěhovalců.

1. Cizozemci, kteří získají sobě v době prvních tří odvodních tříd aneb i dříve státní právo občanské v jednom z obou států mocnářství, podlehají jako každý jiný tuzemec branné povinnosti, po případě odvodní povinnosti ve své třídě stáří, bez ohledu na to, zdali své povinnosti branné vyhověli v dřívějším domovském státu svém čili nic.

2. Dosáhne-li přistěhovalec v stáří k odvodu povinném stojící státního práva občanského teprv po pravidelném odvodu, k němuž jest povinnována jeho třída stáří, nemá se naň více zření pro odvod tento.

3. Přizná-li se občanství státní, když již počala pravidelná doba odvodní v onom roce, v kterémž se nachází přistěhovalec v třetí třídě dle stáří, ale dříve než dokoná 32. rok věku svého, budiž vřaděn do příslušného ročníku zemské obrany dle stáří svého, ač-li jinak jest způsobilým (§. 5 : 5 c).

4. Cizozemec, který dobrovolně slouží ve stálém vojsku (ve válečném námořnictvu) a jenž by dosáhl státního občanství v době svého vojenského svazku, konejž dobrovolně na se vzatou povinnost služební dále jako tuzemec, a budiž s ním naloženo v příčině jeho další povinnosti branné ve smyslu předešlých ustanovení tohoto paragrafu.

§. 5. O povinnosti služební.

1. Od povinnosti ke tříleté službě řadové a k sedmileté službě v záloze ve stálém vojsku, pokud se týče ke čtyřleté řadové a pětileté záložní povinnosti služební ve válečném námořnictvu,[1]) jak v §. 4. branného zákona ze dne 2. října 1882 ustanovena jest, vyjmuti jsou:

---

[1]) Článek (oddělení) II. zákona ze dne 2. října 1882 provediž se tak, že se týká služební doba válečného námořnictva v §. 4. určená i takových branců, kteří v době prohlášení tohoto zákona konali řadovou službu ve válečném námořnictvu; a podléhají jednoroční dobrovolníci námořnictva odvedení od 1. ledna 1879 do 31. října 1882, třeba v čas prohlášení zákona již byli v záloze, pouze celkové službě devítileté; cizinci, kteří vstoupili ve stejnou dobu až do početí platnosti tohoto zákona a tuzemci, kteří dobrovolně vstoupili do námořnictva, když si již odbyli povinnost služebnou, podléhají pouze tříleté povinnosti služební.

a) Cizozemci,[2]) kteří při svém vstoupení v stálé vojsko (vojenské námořnictvo) jen k tříleté (čtyrleté) službě řadové povinni jsou.

b) Tuzemci, kteří dostáli odvodní povinnosti, nejsou službou povinni ale schopni, pak ti, kteří dokonali svou povinnost služební, vstoupí-li dobrovolně do stálého vojska (válečného námořnictva), jakož i povinní dobrovolníci stálého vojska (válečného námořnictva) z bývalého kraje kotorského a pevniny bývalého kraje dubrovnického,[3]) neboť všichni tuto jmenovaní vřaděni buďte pouze na tříletou (čtyrletou) řadovou služební povinnost;

c) jednoroční dobrovolníci, kteří jsou povinni pouze jednoroční řadovou službou z celkové služební doby desítileté ve stálém vojsku aneb devítileté ve válečném námořnictvu;

d) sběhové před odvodem, jejichž řadová doba služební prodloužena o jeden neb dvě leta,

e) samoškůdci (sami se zmrzačivší), kteří se vřadí s prodloužením řadové služební doby o dvě leta; a

f) odvedení na dobu válečnou (§. 141).

Služební povinnost možno zkrátiti ve stálém vojsku pouze dvojnásobným počítáním dobrovolné služby presenční vojínům, kteří slouží u vojenské hudby a jezdectva (§. 148).

2. Ti kdož dočasným osvobozením dostali se do evidence náhradní zálohy, jsou zproštěni desítileté služební povinnosti v záloze náhradní*) určené v §. 4. zákona ze dne 2. října 1882, poněvadž těmto náleží služební povinnost v záloze náhradní až do 31. prosince toho roku, v kterémž dokonají 30. rok věku svého.

3. Dvanáctiletou službou v obraně zemské jsou povinni:

a) všichni branci, kteří byli vřaděni do zemské obrany při odvodu pravidelném;

---

[2]) Sem počítati náleží i příslušníky bosenské a hercegovské:

[3]) Pak tak zvaní poddaní de facto na východě, kteří nenáležejí do svazku žádné tuzemské obce.

*) Článek (oddělení) II. zákona ze dne 2. října 1882 provediž se tak, že zůstanou záložní reservisté ročníku 1860 a starších ročníků ve služební povinnosti v záloze náhradní až do 31. prosince toho roku, kdy dokonají 30. rok svého věku, načež přestoupí do obrany zemské s dvouletou služební povinností.

Tatáž služební povinnost připadá i na ty, kdož náležejíce do těchto ročníků mají dodatečně se staviti v losovém pořadí pro zálohu náhradní, kdežto těm, kdož byli povoláni z ročníku 1860 k odvodu ve IV. třídě roku 1883 a připadli do náhradní zálohy, náleží desítiletá služební povinnost v záloze náhradní.

b) branci, kteří spadají do losového pořadí zemské obrany, vstoupí-li jakožto dobrovolníci ještě v témž roce, v němž učinili zadost své povinnosti odvodní;

c) do zemské obrany dobrovolně vstupující branci bývalého kraje kotorského a pevniny bývalého kraje dubrovnického, kteří vstupují dříve než úplně minula jejich odvodní povinnost;

d) v zemích koruny uherské chovanci, kteří odbyli král. uherskou akademii (Ludovica) pro domobranu.

4. Dvouletá povinnost služebná v zemské obraně náleží:

a) všem brancům stálého vojska, kteří si odbyli služebnou povinnost záložní;

b) záložníkům náhradním, včetně oněm, kteří byli vřaděni k válečnému námořnictvu, když odbyli služební povinnost v náhradní záloze; pak

c) oněm dobrovolníkům, kteří dostáli své odvodní povinnosti a nejsouce ke službě povinni, jsou ke zbrani schopni.

5. Z dvanáctileté pokud se týče z dvouleté služebné povinnosti v obraně zemské jsou vyňati:

a) dobrovolníci odvedení na dobu válečnou;

b) branci, kteří se dostali dočasným osvobozením do evidence obrany zemské a kteří byli vřaděni, když pominul důvod osvobozovací, ježto takovým náleží konati služební povinnost v obraně zemské až do 31. prosince onoho roku, v kterémž dokonali 32. rok svého věku;

c) přistěhovalci, kteří byli vřaděni dle §. 4:3;

d) kadeti vojenští výminečně a předčasně do zemské obrany přeložení (§. 149:1, 2 a 3); pak

e) dobrovolníci uvedení v odstavci 1:*b* z obvodu zemské obrany v Jižní Dalmacii, jelikož ti, kteří vstupujíce dobrovolně ještě své povinnosti odvodní nedostáli, vykonavše převzatou služební povinnost vojenskou, pouze případný zbytek dvanáctileté celkové povinnosti branné (odstavec 3:*c*) doplniti mají v obraně zemské.

V zemích koruny uherské promíjí se ve smyslu článku II. zákonů z roku 1881 §. 3 těm, kdož vstoupili z vojska neb z domobrany k četnictvu a kteří slouží po čtyři léta u četnictva, poslední dvě leta z celkové povinnosti branné, kteréž by měli si odbyti v domobraně. Tito budou tudíž úplně propuštěni o dvě leta dříve ze svazku vojenského (domobranného).

6. Náhradní záložník, kterýž byl přeložen do stálého vojska, aby uhradil schodek v kontingentu novobranců (§. 92:2), jakož i náhradní branec ze stálého vojska, pokud se týče ze zálohy náhradní do této aneb do obrany zemské přeložený (§. 92:2—3), jakož i ti, kdož byli přeloženi následkem pozděj-

šího zjištění pravé příslušnosti domovní (§. 92:9), přejímají přeložením v době trvání povinnosti branné takovou služební povinnost, jaká připadá na jejich nový služební poměr dle příslušného odvodního ročníku.

Totéž nastane při těch, kdož jakožto vlastníci (držitelé) zděděné rolnické živnosti v pořadí losovém kontingentu novobranců (rekrutů) pro zálohu náhradní byli odvedeni aneb kdož tam byli přeloženi z vojska stálého, po případě i při takových brancích, kteří vstupují zpět do stálého vojska, když tato výhoda pominula (§§. 42, 89, 142 a 143).

Jednoročním dobrovolníkům, kteří patří v roce svého odvodu do ročníku povinného odvodem a kteří v pořadí losovacím spadají do zálohy náhradní, aneb kteří přijati byli podmínečně za jednoroční dobrovolníky, náleží konati povinnost služebnou ve stálém vojsku aneb v námořnictvu válečném (§§. 35:3 *a*, *c* pak 92).

7. Vojíni ze stálého vojska, kteří budou přeloženi v době početí povinnosti služební (1. října) za příčinou doplnění počtu do válečného námořnictva, k čemuž buďte vybráni především ti, kdož se hlásí dobrovolně, přijímají na sebe povinnost, jak vyměřena jest pro námořnictvo válečné.

Rovněž připadne na jednoroční dobrovolníky mediky odvedené k námořnictvu válečnému, když budou vřaděni do válečného námořnictva, pouze celková devítiletá povinnost služebná.

Branci z vojska neb ze zálohy náhradní, kteří ku své žádosti budou přeloženi za souhlasu vojenského ministerstva říšského v době své povinnosti služební k válečnému námořnictvu, budou, jakož i takoví záložníci náhradní, kteří byli přímo odvedeni k námořnictvu válečnému, účastni výhody zkrácené celkové služebné povinnosti pro válečné námořnictvo pouze tehda, sloužili-li čtyři leta presenční službu v námořnictvu válečném.

Náhradní záložníci, jimž dle toho náleží devítiletá služba, jsou povinni konati po dobu zbytku služebního službu záložní, když tuto neodbyli ještě při vystoupení ze služby presenční.

8. Brancům, kteří byli přeloženi od válečného námořnictva ke stálému vojsku dříve, než celková devítiletá povinnost služebná prošla, náleží:

a) devítiletá služebná povinnost vojenská a dvouletá služebná povinnost v obraně zemské, odbyli-li sobě již čtyřletou služební povinnost řadovou pokud se týče jednoroční dobrovolnickou službu v námořnictvu válečném;

b) jinak však desítiletá služební povinnost ve vojsku a dvouletá v obraně zemské.

9. Brancům vřaděným do stálého vojska, do válečného námořnictva, do zálohy náhradní aneb do zemské obrany,

kterým náleží pro případ, že budou propuštěni dle §. 3 : 5, dostaviti se k odvodu, a kteří budou dle své povinnosti služebné opětně vřaděni, budiž vpočtěna služební povinnost branná dříve odbytá do branné povinnosti nově vzešlé.

10. Branci v jednom a témž odvodním roce vřadění do stálého vojska (válečného námořnictva), zálohy náhradní aneb do zemské obrany tvoří jeden ročník odvodní, kterýž se poznamenává rokem odvodním.

Novobranci, jejichž služebná povinnost se vyměřuje dle věku jejich (odstavec 2 a 5, *b* pak *c*), náležejí však do toho ročníku odvodního, kterýž vychází podle jejich roku narození, ku př. narození v roce 1860 do roku odvodního 1880.

§. 6. O presenční povinnosti služební.

1. Všickni, kdož vřaděni byli do stálého vojska a válečného námořnictva, jsou povinni po čas služby řadové jim náležité k nepřerušené službě presenční a kdyby obdrželi dovolenou, dříve než služba tato se skončí a nekonají-li službu v četnictvu, jest jim vždy vyhověti povolání vojenských úřadů ke službě činné.

2. Ze služby presenční v době služby řadové jsou vyňati *) :

a) kandidáti pokud se týče chovanci duchovního stavu všech zákonem uznaných církví a náboženských společností a sice i po dobu válečnou (§. 43);
b) vysvěcení kněží pokud se týče duchovní správcové, v zemích koruny uherské také výpomocní duchovní správcové;
c) studující posledních dvou ročníků vyššího gymnasia, kteří se chtějí věnovati bohosloveckým studiím a stavu duchovnímu (§. 44);
d) jednoroční dobrovolníci, kteří počali bohoslovecká studia prve než nastoupili presenční službu (§. 142);
e) čekatelé učitelští pro národní školy, měšťanské školy a vzdělávací ústavy učitelské, v zemích koruny uherské čekatelé učitelství na ústavech pro národní vyučování vůbec, pak učitelé na těchto školách a ústavech (§. 45);
f) chovanci učitelští, kteří náležejí do jednoho z dvou posledních ročníků ústavů pro vzdělání učitelů pro

*) Článek III. zák. ze dne 2. října 1882 provediž se tak, aby branci odvedení v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených prve než zákon ze dne 2. října 1882 nabyl platnosti a kteří byli sproštěni podle §. 27 zákona branného od služby presenční jakožto vlastníci zděděných živností rolnických, ostali v požívání této výhody, jež jim přísluší dle ustanovení až do 1. listopadu 1882 platných; mohou však býti přeloženi do náhradní zálohy, žádají-li za to.

školy národní (učitelé elementární), jakož i ti, kteří pokračují ve studiích ke vzdělávání učitelů pro školy měšťanské (§. 46);

g) ti, kdož jsou na trvalé dovolené z důvodů rodinných (§. 156 : 9);

h) námořníci z povolání vřadění do válečného námořnictva, kteří nevyhovují podmínkám ke přijetí za jednoroční dobrovolníky, jakož i strojníci, kteří slouží ve válečném námořnictvu, jejichž činná služba zkrácena může býti s ohledem na jejich technické známosti přípravné a dle jejich vzdělání pro službu na lodstvu až na jediný rok;

i) námořníci, kteří byli vřaděni do válečného námořnictva, a navštěvují některou tuzemskou námořní školu aneb školu pro stavby lodní, pokud tato návštěva školní trvá (§. 48);

j) důstojníci přeložení předčasně do zálohy dle ustanovení §§. 150 : 1 a 156 : 9.

3. Širší ustanovení v příčině presenční povinnosti služební chovanců a vojenských vzdělávacích ústavů, včetně z akademie Ludovica král. uherské domobrany, navštěvovatelů kadetních škol, vyšších zvěrolečitelských běhů, běhů podkovářských, vojenských a hudebních elevů (chovanců), pak učňů lodních, strojních a hudebních a stipendistů válečného námořnictva obsahuje XV. oddělení; v příčině presenční služby jednoročních dobrovolníků XVII. oddělení.

§. 7. Výkaz (evidence) osvobozených a propuštěných z ohledů rodinných.

1. Záloze náhradní, pokud se týče obraně zemské, přikazují se, aby je udržovala v evidenci:

a) dočasně osvobození poslední odvodem povinné třídy (ročníku) (§. 160 : 2);

b) vojíni propuštění z ohledu na rodinné poměry ze svazku stálého vojska, válečného námořnictva, zálohy náhradní aneb obrany zemské (§§. 3 : 5 a 156 : 7).

2. Branci přikázaní k evidenci záloze náhradní druhu 1 : *a* vstupují dokonaným 30. rokem, druhu 1 : *b* dle §. 156 : 7 početím služební povinnosti v obraně zemské do evidence zemské obrany (§. 160 : 4).

II. oddělení.

O rozdělení území a úřadech v záležitostech doplňovacích.

§. 8. O rozdělení obojího státního území monarchie na okresy doplňovací a odvodní.

1. Oboje státní území monarchie rozděleno jest k účelům doplňovacím ve 103 vojenské doplňovací okresy, z kterých připadá na království a země zastoupené v říšské radě 56 a na země koruny uherské 47; dále na 3 okresy doplňovací pro válečné námořnictvo, z nichž jeden připadá na země koruny uherské. Příloha I. obsahuje rozdělení doplňovacích okresů pro oboje státní území monarchie.

2. Každý z těchto doplňovacích okresů rozpadá se na odvodní okresy, kteréž rovněž možno seznati z přílohy I.

§. 9. O úřadech doplňovacích.

1. V královstvích a zemích zastoupených v říšské radě tvoří okresní úřady — jimiž se vyrozumívají okresní hejtmanství a obecní úřady (magistráty, úřadové městští, obecní rady), kteréž spravují záležitosti politických úřadů okresních — pak doplňovací vojenská (námořní) okresní velitelstva nejnižší doplňovací úřady, a sice kdykoliv se zvláště poznamená jeden neb druhý, samostatně, kdykoliv se však užije poznamenání „doplňovací úřady první instance“, společně.

Politické úřady zemské a zemská velitelstva vojenská tvoří doplňovací úřady druhé instance, a sice jednak samostatně, jednak společně; v prvém případě poznamená se dotýčný úřad zvláště, v druhém užije se pojmenování „doplňovací úřady druhé instance.“

V zemích koruny uherské tvoří se strany vojenské rovněž velitelstva doplňovacích okresů vojenských (námořních) první a zemská vojenská velitelstva druhou instanci.

V příčině těchto zemí uvede se od případu k případu v této instrukci ohledně jednání, jež opatřiti náleží úřadům politickým, které orgány politické (samosprávné) vykonávati je mají buď samostatně anebo dohodnuvše se s velitelstvy vojenských (námořních) doplňovacích okresů, pokud se týče se zemskými velitelstvy vojenskými.

V poslední instanci rozhoduje jednak ministerstvo zemské obrany dotýčného státního území aneb říšské ministerstvo války samostatně, aneb obě společně, v kterémžto druhém případě se užívá poznamenání „instance ministerská.“

2. Se strany zemské obrany tvoří:

a) v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených evidenční úřady zemské obrany (zemských střelců)

vojenské doplňovací úřady první instance; velitelstva zemské obrany (vyšší úřad obrany zemské)*) vojenské doplňovací okresy druhé instance, konečně ministerstvo obrany zemské nejvyšší instanci;

b) v zemích koruny uherské praporní velitelstva domobrany první instanci. Druhou instanci tvoří — mimo záležitosti v této instrukci „velitelstvím distriktu domobrany“ přikázané — jako vůbec nejvyšší instanci ministerstvo domobrany.

3. Působiště úřadů obou státních území monarchie povolaných ke spolupůsobení v záležitostech doplňovacích vyměřuje se touto instrukcí a vztahuje se nejen na příslušníky dotýčného území státního, ale i na tuzemce příslušné do druhého území státního, když se zdržují v jeho obvodu, rozumí se samo sebou, že jest říditi se při tom zákony tam (v druhém území) platnými a ustanoveními této instrukce z nich vyplývajícími.

4. Smíšené odvodní komise (§§. 50 a 80), pak komise přezkoumací (§§. 81 a 82) povolány jsou ku provádění řízení komisionalního při úřadech doplňovacích.

5. Nedocílí-li se shody mezi nižšími doplňovacími úřady pro různost mínění, budiž záležitost předložena instanci vyšší, aby o ní rozhodla.

Druhý díl.

O pravidelném odvodu.

III. oddělení.

O přípravných pracích ku provedení pravidelného odvodu; o zásadách pro sepisování osob, jež půjdou k odvodu (odvodníků); o řízení při sepisování.

§. 10. Přípravné práce k odvodu.

1. Přípravné práce ku provedení pravidelného odvodu týkají se opatření, jakých je třeba k vypátrání osob, které mají se dostaviti k odvodu v následujícím roce jakož i takových opatření, jež dají se provésti než pravidelný odvod počne a jichž provedení jeho vymáhá.

---

*) Jelikož v zemích koruny uherské velitelstva praporů domobrany (obrany zemské) tvoří první instanci, užije se dále pro krátkost poznamenání „praporní velitelství domobrany“ i na místě evidenčních úřadů obrany zemské (střelců zemských). Rovněž sluší rozuměti poznamenání „velitelstvo zemské obrany“ vždy také c. k. vyšší úřad obrany zemské.

Opatření tato záležejí zejmena:

a) v seznamenání osob, jež půjdou k odvodu (odvodníků);
b) v seznamenání „úplně nezvěstných“;
c) v losování a zakládání odvodních listin (IV. oddělení);
d) výminečně v povolání IV. třídy (ročníku) k odvodu (V. oddělení);
e) v rozvrhu kontingentu (VI. oddělení); pak
f) v přípravách, aby komise odvodní nastoupiti mohly činnost a v přihotovení cestovního a pracovního plánu pro ně (VIII. oddělení).

2. Přípravy ohledně prvních tří tříd (ročníků) provádějí se nezávisle na zákonném povolení skutečného odvodu kontingentův a aniž by předcházelo zvláštní nařízení vyšších doplňovacích úřadů z pravidla v období brannými zákony z roku 1868 ustanoveném a v této instrukci vytčeném.

Zvláštní ustanovení platí (§. 30 : 3 a 4) v příčině konání předběžných prací, má-li třída (ročník) IV. k odvodu se povolati.

§. 11. Správcové matrik seznamenají ty, kdož v I. třídě k odvodu půjdou (odvodníky).

1. Úřadně ustanovení správcové matrik jsou povinni sestavovati ročně dle místních obcí rozdělené výpisy z rejstříkův o křtech a narozeních dle vzorce I a. *)

2. Do těchto výpisů zanesou všechny osoby mužského rodu, nevyjímaje ani mrtvých, v obci narozené, podle dne narození, pokud dokonají (§. 3) aneb by dokonaly v roce sepsání výpisu dle kalendáře následujícím dvacátý rok svého věku.

3. Úmrtí vzešlá až do dne odevzdání výpisu z matrik ohledně osob v něm jmenovaných, budtež v rubrice tohoto výpisu proto určené zanešena, pokud učiniti se to dá podle úmrtních rejstříků vedených správci matrik.

4. Vojenští správcové duchovní, pokud povoláni jsou ke správě matrik, sestaví o všech k odvodu dospělých mladících, aniž by některé jméno pominuli, dle vzorce I b výpisy z knih křestních a porodních a předloží je nejdéle do 15. ledna roku předcházejícího vstoupení do I. třídy věku vojenskému velitelství zemskému.

Toto obstará listy ze základních knih o otcích mladíků vypsaných a sestaví podle nich dle doplňovacích okresů zvláštní výpisy z rejstříků křestních a porodních, v nichž uvedeni budtež veškeří mladíci v následovním pořadí:

a) ti, o jejichž příslušnosti v některé obci tuzemské podle udajů z otcova listu základního pochybnosti není;
b) ti, kdož narozeni jsou sice v tuzemsku, jejichž příslušnost nedá se však bezpečně určiti z otcovských základních listů, a

---

*) Ze vzorců, k nimž se zde poukazuje, vytištěny jsou toliko ony, které úřady mimovojenské vyplňují. Ostatní tuto vynechané dodány jsou zřízencům k tomu povolaným cestou úřední.

c) ti, kdož narodili se v cizině, jejichž příslušnost domovskou dle předložených udajů určiti nelze, při nichž však nelze za to míti podle otcovských listů základních, že byl otec cizinec aneb že přestoupil do cizozemského svazku státního.

Opatřené základními listy zašletež se výpisy tyto, které rovněž mají býti sestaveny dle vzorce Ib, onomu doplňovacímu okresnímu velitelství, v jehož obvodu jsou příslušní v odstavci *a* uvedení, anebo kdež leží rodiště osob v odstavci *b*, aneb konečně rodiště otcovo osob v odstavci *c* uvedených a narodil-li se otec rovněž v cizozemsku, jeho poslední bydliště.

Okresní velitelstva doplňovací rozdělte pak výpisy osob v odstavci *a* jmenovaných dle místních obcí, a zašletež je prostřednictvím dotýčných politických úřadů obecním starostům; výpisy osob v odstavci *b* a *c* jmenovaných, pak politickému okresnímu úřadu (úřadníku) rodiště odvodníkova, pokud se týče rodiště aneb posledního bydliště otcova, kterýžto úřad opatří další řízení, aby dle daných okolností vypátral jejich příslušnost.

V příčině takových mladíků, jejichž otcové byli již v čas narození chlapcova cizozemci aneb byli později propuštěni do cizího občanství státního, předložtež vojenská velitelstva zemská dotýčné listiny a doklady říšskému ministerstvu války, vzešly-li v té příčině nějaké pochybnosti.*)

5. Výpisy z rejstříků zaslány buďte až do konce října každého roku dotýčným starostům obecním.

§. 12. O příslušnosti ke konání odvodní povinnosti.

1. Každý odvodník má vykonati tuto povinnost v onom odvodním okrese, v kterém jest domovem příslušný.

2. Den, kdy počíná doba přihlašovací, rozhoduje i v příčině příslušnosti ke konání povinnosti odvodní tím způsobem, že lze míti zření k nové příslušnosti získané v zemích koruny uherské po 1. listopadu, a v královstvích a v zemích v říšské radě zastoupených po 1. prosinci roku předcházejícího před odvodem teprvé při pravidelném odvodu po tomto odvodu následujícím.

3. Je-li příslušnost pochybná, rozhoduje, kde se zdržoval odvodník v den v odstavci 2 vyznačený.

Co se týče vpočtění takovýchto osob, odkazuje se na ustanovení §. 92 : 9.

---

*) Ohledně příslušníků obrany zemské zaznamenaných do vojenských matrik náleží na správce duchovní, kteří obstarávají vedení matrik, stejná povinnost. Další jednání co do výpisů těchto řídí se i u úřadů domobranských podle těchto ustanovení.

§. 13. Vyzvání o přihlášce k sepsání.

1. Obecní starostové, jimž jest sepsati osoby, jež půjdou k odvodu (odvodníky), mají vyzvati každoročně v přiměřený čas před početím přihlašovací lhůty veřejnou vyhláškou aneb jiným v obci obvyklým způsobem odvodníky sepsané dle §§. 3, 15 po případě 30 : 4, pohrozíce při tom zákonným trestem, aby uposlechli nařízení v §. 14 této instrukce obsažených.

2. Povinnost ke přihlášce, jakož vůbec povinnosti vyplývající z branného zákona z roku 1868 a ze zákona z 2. října 1882 nepřestává nijak nedostatečnou povědomostí o tomto neb podobných vyzváních aneb neznalostí povinností z těchto zákonů plynoucích.

3. Přihláška odvodníkova k sepsání, pokud se stala ústně, budiž ihned zanešena u přítomnosti toho, kdož se hlásí, do dotýčného seznamu (§. 15 a 16) a budiž vydáno o tom tomu, kdož se hlásí, úřadní potvrzení dle vzorce II.

§. 14. O přihláškách odvodníků k sepsání.

1. Ti kdož náležejí do tříd povolaných ke pravidelnému odvodu nejbližšímu, přihlastež se ústně neb písemně k sepsání u starosty obecního své domovské obce aneb svého bydliště.

Přihláška tato staniž se se strany odvodníků příslušných do zemí koruny uherské (§. 12) v měsíci listopadu, se strany odvodníků příslušných do království a zemí v říšské radě zastoupených v měsíci prosinci toho roku, který předchází pravidelnému odvodu.

2. Pokud tato přihláška nestane se u starosty obce domovské, budiž vykázán legitimační neb cestovní doklad.

3. Jsou-li odvodníci dočasně vzdáleni ze své obce domovské neb z bydliště a z důvodu toho, neb pro nemoc, nejsou s to, aby přihlásili se ústně neb písemně, může se to státi jejich rodiči, poručníky neb jiným plnomocníkem.

4. Odvodníci, kteří se nacházejí ve vazbě trestní, vyšetřovací neb kázeňské, buďtež oznámeni přednosty dotýčných ústavů s udáním potřebných okolností pro sepsání:

a) v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených politickému okresnímu úřadu bydliště, kterýž zpraví o tom příslušný okresní úřad;

b) v zemích koruny uherské prvnímu úřadníku jurisdikce dle bydliště, aby zpravil okresního úřadníka příslušného okresu odvodního.

5. Ti, kdož nacházejí se v některé třídě odvodní a žijí jako členové rodin vojínů nalézajících se v činné službě společně s nimi ve svazku rodinném, jakož i odvodníci sloužící při správě vojska stálého aneb námořnictva válečného (§. 3 : 4),

jsou povinni přihlásiti se ústně neb písemně u obecního starosty obce domovské neb bydliště tak jako jiné osoby, jež jdou k odvodu.

Přihlášky chovanců z vojenských vzdělávacích ústavů aneb královské uherské akademie domobrany „Ludovica“, vstupujících do věku odvodního, opatřteż velitelstva dotýčných ústavů u starosty obce domovské, doloživše je potřebnými udaji pro sepsání.

§. 15. O sepsání odvodníků vůbec.

1. Osoby, jež půjdou k odvodu, mají sepsati obecní starostové a buďteż sepsáni nejen příslušníci té které obce, ale i odvodníci tam nepříslušní, jakož i ti, kdož se v obci narodili.

2. Obecní starostové jsou za správné a řádné obstarání sepisu zodpovědni, jinak kdyby nesprávnosti jim byly marně vytčeny, bude na základě rozhodnutí politického úřadu zemského, v zemích koruny uherské pak na základě rozhodnutí jurisdikce, sepsání předsezvato politickým úřadem okresním (okresním úřadníkem) na útraty obce, v zemích koruny uherské na náklady starosty obecního, aneb ostatních vinníkův.

3. Obecní starostové pátrejteż ihned, jakmile převezmete výpisy z křestních (porodních) rejstříků, po pobytu osob v nich uvedených a vyšetřteż, zdali ti, kdož již v obci přítomni nejsou, zemřeli, s dovolením se vystěhovali, jinde příslušnými se stali aneb „úplně nezvěstni“ jsou. Výsledek tohoto pátrání budiž poznamenán v křestním (porodním) výpise (§. 11).

4. Podle těchto výpisů z rejstříkův, osobních přihlášek odvodníků (§. 14) a vyšetření předsevzatého obecními starosty ohledně příslušných aneb nepříslušných odvodníků a „úplně nezvěstných“ sestaví se seznamy zvláště

a) o příslušných v obci odvodnících dle vzorce III.,

b) o nepříslušných (cizích) v obci odvodnících dle vzorce IV. a

c) o „úplně nezvěstných“ dle vzorce V.

§. 16. O sepsání odvodníků zvláště.

A. O sepsání příslušných odvodníků.

1. Do seznamu odvodníků v obci příslušných buďteż zanešeni, kdož

a) v obci se narodili, k ní přísluší a v ní své bydliště mají, ale

b) i ti, kdož se v obci narodili a vzdáleni jsou, aniž pozbyli příslušnost v obci, i když jejich bydliště známo není, jakož i

c) ti, kdož sice v obci se nenarodili, ale ostali v ní příslušnými, jakož i ti, kteří dosáhli příslušnost v této obci, nechť narodili se kdekoliv.

2. Ohledně těchto odvodníků II., III., pokud se týče IV. třídy věku stačí oprava seznamu sepsaného při předešlém pravidelném odvodě.

3. V seznamu o příslušných odvodnících nesmí nikdo pominut býti; byť i sloužil ve stálém vojsku, ve válečném námořnictvu, v záloze náhradní aneb v obraně zemské, aneb již opět byl ze svazku toho propuštěn; i kdož byli osvobozeni při předešlých odvodech pravidelných aneb jakkoli poznamenáni (klassifikováni) ze tříd věku k odvodu povinných, buďtež pojati do těchto seznamů; avšak ti, kdož v křestních (porodních) rejstříkách buď správci matrik, aneb obecními starosty co mrtví jsou vyznačeni, aneb s povolením se vystěhovali aneb příslušnými se stali v obci jiné, do seznamů zanešeni nebuďte.

4. Okolnosti, jež jsou důležity v příčině povolání odvodníků ku plnění této povinnosti, na př. nachází-li se odvodník ve vazbě vyšetřovací neb trestní, v trestním (předběžném) vyšetřování, třeba na svobodě, byl-li podmínečně z trestní vazby propuštěn aneb jest vzdálen (nepřítomen), buďte uvedeny v rubrice poznámek sepisu jasně a stručně.

5. V též rubrice sepisu budiž vyznačeno, zdali někdo ze sepsaných má některou z následujících vad a kterou:

je-li bezruký (jednoruký), neb beznohý (jednonohý);
je-li jednooký aneb úplně slepý na obě oči;
je-li hluchoněmý;
je-li kretin;
je-li soudně prohlášen za pomateného na mysli, za šíleného neb blbého.

B. O sepsání cizích odvodníkův.

6. Do seznamu cizích odvodníků buďtež zanešeni:

a) odvodníci, kteří se zdržují v obci, jsou však příslušní v obci jiné aneb jejichž příslušnost jest pochybnou (§. 12 : 3);

b) odvodníci v obci narození, v ní však nemeškající, je-li známa jejich příslušnost v obci jiné.

Sepis těchto odvodníků děje se dle zásadních ustanovení předešlých podle přihlášek odvodníků a podle pátrání starostou obecním z moci úřadní zavedeným.

7. Nemůže-li se vykázati odvodník platnou legitimační listinou, budiž to v dotčené rubrice seznamu poznamenáno; týká-li se to odvodníka, jehož třída věku již k jednomu odvodu

byla povolána, jest povinen obecní starosta v rubrice „poznámka“ uvésti, jakým způsobem dotčená osoba dle svého udání povinnosti odvodní vyhověla.

V zemích koruny uherské budiž při pochybné totožnosti osoby učiněn přesný popis osoby a přiložen seznamu, stane-li se přihláška osobně a nebyl-li předložen výkaz legitimační.

8. Cizí odvodníci buďtež u příležitosti přihlášky poučeni o ustanovení §. 18 a budiž jim pro případ, že by chtěli býti v okresu bydliště k odvodu povoláni, a nebyli-li by s to, sami věc opatřiti, poskytnuto přispění z moci úřadní.

9. Ostatně budiž uloženo cizím odvodníkům za povinnost, aby oznámili své nové bydliště, pro případ, že by byli nuceni změniti bydliště své.

C. O sepsání „naprosto nezvěstných.“

10. Za „naprosto nezvěstného“ budiž ten považován, a do seznamu o „naprosto neznámých“ zanešen, kdož sice narodil se podle křestních a porodních rejstříků v obci, ale

a) jehož úmrtí neb bydliště nemohlo býti vypátráno, ač se děly o to kroky nejpilnější, a

b) o němž není známo, do které obce rodiče (u nemanželských matka) přísluší, neb kde se zdržují, aneb konečně, kde se narodili.

Je-li známo bydliště aneb rodiště rodičův aneb aspoň jednoho z nich (u nemanželských matčino), budiž již podle této okolnosti, jeli dotýčné místo vlastní aneb cizí obec, zápis odvodníka do seznamu příslušných aneb cizích odvodníků předsevzat.

11. Pátrání podle odstavce 10 *a*, jakož i vyšetřování a nepochybné zjištění, že rodiče (matka) naprosto nezvěstného se zdržovali v obci jen na čas, a jejichž příslušnost, jakož i bydliště a rodiště jest zcela neznámo, náleží starostům obecním — v zemích koruny uherské komisím vyšetřovacím (§. 75 : 2).

§. 17. Jak se podávají žádosti za dočasné osvobození (reklamace) anebo za jiné výhody při plnění povinnosti branné.

1. Příbuzní podpory potřební aneb plnomocníci jejich jsou povinni, ucházejí-li se o dočasné osvobození odvodníků anebo tito domáhají-li se některé výhody v §. 25. a 27. zák. ze dne 2. října 1882 a §. 29. branného zákona z roku 1868, prokázati okolnosti oprávňující k nárokům na takovéto výhody buď v době sepisování dle obcí aneb nejdéle při pravidelném odvodu.

2. Zamítne-li odvodní komise reklamaci podanou teprvé při odvodu, protože předložené doklady jsou nedostatečné,

a odvede-li dotčeného brance, lze zavésti pouze řízení o propuštění z vojny dle §. 40 *c* zákona ze dne 2. října 1882, i kdyby se mu neposkytlo dočasné osvobození, ač-li se odvolal.

3. Ustanovení toto platí i tenkráte, opomenula-li strana doplniti doklady, které jí byly označeny okresním úřadem (úřadníkem) při sepisu jakožto potřebné ku podané reklamaci.

4. Obecní starostové mají připomenouti u příležitosti vyhlášky vydané dle §. 13. odvodníkům, aby předložili v čas ony doklady, jichž jest třeba, aby se odůvodnil případný nárok na přiznání zákonných výhod; doklady tyto budtež k seznamům připojeny a počet jejich tamtéž vyznačen.

§. 18. O žádosti odvodníků za povolení k odvodu mimo domovský okres odvodní.

1. Ačkoliv každý odvodník jest povinen dle §. 12., aby vyplnil povinnost odvodní v domovském okrese odvodním a dle §. 54 dostaviti se má tam ke pravidelnému odvodu osobně, může uděliti se povolení k odvodu v okresu bydliště:

a) těm, kdož trvale bydlí v jiném okrese aneb tam trvale jsou umístěni, aneb také

b) i takovým odvodníkům, kteří jsou trvale vzdáleni z poměru služebného, pracovního aneb vůbec výdělkového, potvrdí-li obecní starosta, že jest jich třeba k obstarání služby, živnosti aneb řemesla, aneb prokáže-li se hodnověrně, že poměry takových odvodníkův nestačí na opatření výloh cestovních, jakož i

c) veřejným, řádným studujícím.

2. Přejí-li si odvodníci, kteří obdrželi povolení k cestě do cizozemska jakožto nutné prokázané, na čas přes počátek doby odvodní sahající, aneb kteří trvale jsou usazeni v cizině, aby směli vyhověti povinnosti odvodní v jiném, bydlišti jejich bližším odvodním okrese než jest jejich okres domovský, lze jim to povoliti za podmínek v odstavci 1. vyznačených.

3. Udíleti takové povolení přísluší v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených v první instanci domovskému okresnímu úřadu, v zemích koruny uherské v případech v odstavci 1. vyznačených okresnímu úřadníku dle obce domovské, v případech odstavce 2. ministerstvu obrany zemské (§. 78).

Dotýčné za tou příčinou předložené doklady budtež co nejpodrobněji prozkoumány, aby odvod mimo domovský okres odvodní obmezoval se pouze na případy výše uvedené, zasluhují-li ohledu.

Proti zamítacímu výměru okresního úřadu (úřadníka) může se stížený odvolati k politickému úřadu zemskému, pokud se týče k uherskému ministerstvu domobrany.

Odvolání toto budiž podáno ve 14tidenní lhůtě, počítaje ode dne doručení.

4. Naznačené doklady odevzdejž odvodník u příležitosti přihlášky k sepsání obecnímu starostovi, který je přiloží dotýčnému seznamu, a že se tak stalo, poznamená v rubrice poznámek.

5. Odvodníkům, kteří meškají v Bosně a Hercegovině a nalezají se tam ve službě veřejné, aneb trvale jsou usazeni, aneb jejichž výdělkové a ostatní poměry nepřipouštějí cestu ku vyplnění povinnosti odvodní ani do okresu odvodního jejich bydlišti bližšího (odstavec 2.), zejmena nestačí-li jejich vlastní prostředky na uhražení výloh cestovních, může okresní úřad domovský dáti povolení, aby dostavili se k odvodu ke komisi odvodní v těchto zemích zřízené; pokud se týče uděluje toto povolení uherské ministerstvo domobrany. Takovéto žádosti musí býti opatřeny potvrzením politického úřadu bydliště a zasílány budtež tímto úřadem na příslušný politický úřad okresní — a je-li odvodník příslušným v zemích koruny uherské, prostřednictvím zemské vlády v Sarajevu uherskému ministerstvu domobrany.

§. 19. O ukončení sepisu dle obcí.

Sepis podle obcí ukončen budiž v zemích koruny uherské posledním listopadem, v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených posledním prosincem. Obecní starostové předložtež tyto prozkoumané, po případě doplněné a opravené seznamy nejdéle 10 dní po tomto ukončení příslušnému úřadu okresnímu (okresnímu úřadníku).

2. Jak ku seznamům o příslušných ve dvou stejnopisech vyhotoveným, tak ku seznamu o cizích odvodnících budtež připojeny reklamace, doklady ku prokázání nároku na výhody v plnění povinnosti branné neb odvodní mimo domovský odvodní okres. Seznamům o příslušných odvodnících budtež také připojeny výpisy z matrik, ohledně „naprosto neznámých“ spisy pátrací, v zemích koruny uherské mimo to i křestní (porodní) listy z úřadní moci opatřené.

§. 20. O prozkoumání a doplnění sepisů dle obcí úřadem okresním (okresním úřadníkem).

1. Okresní úřad (úřadník)

a) sestaví z došlých seznamů o cizích odvodnících zvláštní seznamy dle odvodních okresů a zašle je ihned s náležitými přílohami dotčenému příslušnému úřadu okresnímu, v zemích koruny uherské okresnímu úřadníku domovské obce;

b) prozkoumá seznamy ohledně domácích příslušných odvodníků, porovnávaje je s výpisy z křestních (porodních) rejstříků, s listinami o sečítání lidu a s jinými pomůckami, jež jsou po ruce, ohledně pak těch, kteří vstoupili dobrovolně do stálého vojska (válečného námořnictva) i s dotýčným poznamenáním, a ohledně II., III., pokud se týče IV. třídy s listinami odvodními a dodatečného odvodu předešlých pravidelných odvodů a opraví nedostatky nalezené a

c) poznamená vřaděné při předešlých odvodech do stálého vojska, válečného námořnictva, náhradní reservy aneb obrany zemské, aneb kdož v záznamu pro ni byli ponecháni, dále poznamená klassifikované k výmazu z odvodního seznamu odvodníků nacházejících se nyní v II., III., pokud se týče IV. třídě věku.

Toto poznamenání má obsahovati rok odvodní, nález, bez udání vady, pokud se týče rok odvodní, nebyl-li dotýčný přítomen; pak udání, zdali jest v záznamu pro stálé vojsko (válečné námořnictvo), náhradní zálohu aneb pro obranu zemskou;

d) prozkoumá seznamy podle obcí „naprosto nezvěstných“ a jejich doklady, případné nedostatky ihned odstraní, a pak sestaví „naprosto nezvěstné“ odvodního okresu v jediný seznam, kterýž předloží se všemi přílohami komisi odvodní.

2. Ohledně zřejmě nezpůsobilých (§. 16 : 5) budiž okresním úřadem (úřadníkem okresním) předsevzato důkladné pátrání. Shledá-li se nade vši pochybnost, že mají uvedené vady, mohou dotýční odvodníci býti sproštěni toho, aby se dostavili osobně před komisi odvodní a budiž to poznamenáno v rubrice 17. v seznamu.

Spisy vyšetřovací budtež předloženy komisi odvodní (§. 64 : 1).

3. Dojdou-li z jiných okresů seznamy ohledně odvodníků ve vlastním okrese příslušných, obstará okresní úřad (úřadník) podle nich opravu a doplnění seznamů, ihned vyřídí došlé záležitosti o povolení k dostavení se k odvodu v jiném než v domovském okrese odvodním dle ustanovení §. 18 a poznamená v té příčině dané povolení aneb zamítnutí žádosti v rubrice 17. v seznamu.

§. 21. O uveřejnění seznamu v obci.

1. Okresní úřad (okresní úřadník) vyhlásí na to stejnopis opraveného seznamu v dotýčné obci s tím podotknutím, že každý, kdož

a) chce oznámiti opomenutí aneb nesprávný zápis, anebo

b) kdož chce podati ohražení proti reklamaci některého odvodníka aneb proti žádosti téhož za poskytnutí výhody při plnění povinnosti branné, jest oprávněn, oznámení (námitky) podati u okresního úřadu (okresního úřadníka) ve lhůtě, již úřad tento dle komunikačních poměrů sám ustanoví, zároveň však že má prokázati důvody oznámení toho.

2. Těm, kdož podali reklamace aneb zažádali za výhody při plnění povinnosti branné, budiž oznámeno, jaké doklady ještě scházejí a opatřeny býti mají.

Pokud rozhodnutí o reklamaci závisí na komisionální lékařské prohlídce příbuzných reklamovaného, buďtež na to upozorněni, že se budou museti představiti komisi odvodní, leč že by šlo o některý z případů v §. 54 : 4 *a*, *b* pak *c* poznamenaných. V případu §. 54 : 4 *b* budiž známá nezpůsobilost k výdělku důkladným úředním vyšetřováním zjištěna nade vši pochybnost, kteréžto vyšetřovací doklady, rovněž jako doklady dle §. 54 : 4 *a*, předloženy buďtež komisi odvodní.

3. Budiž se o to postaráno, aby každý súčastněný, komu záleží na tom, aby práva svá hájil a povinnosti plnil, nabyl známosti o obsahu seznamu, aneb jí aspoň nabyti mohl.

Za tou příčinou budiž k tomu použito nejpříhodnějšího způsobu potřebného ohlášení.

Seznamy buďtež vyloženy v ocecním úřadě po osm dní k volnému nahlednutí, a dni tyto buďtež v obci všeobecně ve známost uvedeny.

§. 22. Jak se vyřizuje ohražení (námitky) proti zápisu do seznamu, proti reklamacím a proti žádostem za ostatní výhody při vykonávání povinnosti branné.

1. Ve lhůtě okresním úřadem (okresním úřadníkem) ustanovené (§. 21 : 1) buďsi ústně neb písemně podaná oznámení o opomenutí aneb nesprávném zápisu, jakož i podané námitky (ohražení) proti reklamaci aneb proti ostatním nárokům na zákonné výhody buďtež okresním úřadem (úřadníkem okresním) prozkoumány a pokud třeba budiž k tomu cíli přibrán dotýčný starosta obecní.

2. Ukáže-li se takové oznámení důvodným, buďtež v seznamu učiněny opravy; přijde-li na jevo opak, budiž to dotýčné straně oznámeno, a jest jí ostatně volno, odvolati se k úřadu zemskému — v zemích koruny uherské k jurisdikci — a v nejvyšší instanci na ministerstvo obrany zemské.

Pokud jde o námitky proti reklamaci aneb ostatním nárokům na zákonné výhody, budiž předsevzato pátrání a výsledek jeho oznámen komisi odvodní, kteréž o tom rozhodnutí přísluší.

Vůbec jest povinností okresních úřadů (okresních úřadníků) zavésti pátrání při žádostech za osvobození aneb nárocích na ostatní zákonné výhody, nejsou-li předložené doklady zcela nepochybné, a budiž vyšetřování tak provedeno, aby komise odvodní zcela spolehlivě rozhodnouti mohla.

IV. oddělení.

O losování; o řízení při něm; o listinách losovacích a odvodních.

§. 23. O účeli losování; o losování dodatečném.

1. Účelem losování jest ustanoviti pořadí, dle kteréhož odvodníci v objemu své třídy životní přicházejí do stálého vojska (válečného námořnictva), do náhradní zálohy aneb do obrany zemské.

2. Losování účastní se odvodníci oné třídy životní, která přichází poprvé k odvodu, počítaje v to i chovance královské uherské domobranské akademie „Ludovica“, pokud k odvodu jsou povinni.

Vyňati z losování jsou pouze odvodem povinní chovanci vojenských ústavů vzdělavacích, a „naprosto nezvěstní.“

3. Přijdou-li odvodníci, kteří nesúčastnili se losování v I. třídě životní, dodatečně anebo ve vyšších třídách životních k odvodu, buďtež podrobeni dodatečnému losování a bylo-li nalezeno, že byli nepřítomni zákonně, budiž s nimi naloženo dle výsledku kontingentalního sečtení toho roku, v kterémž by byli přišli k odvodu v I. třídě životní.

Takovíto odvodníci buďtež s dovoláním se na odvodní listinu roku, v kterémž se uvádějí, dodatečně zanešeni jak do seznamu obce, tak do odvodní listiny onoho roku, v kterémž se nacházeli v I. třídě životní.

4. Tažený los platí pro odvodníka po celou dobu odvodní povinnosti, tudiž také ve vyšších třídách životních.

5. Odvodníci, kteří změní příslušnost domovskou (§. 12) po odvodu, k němuž los táhli, vstupují v novém okresu příslušném do II. (III. aneb IV.) třídy životní dle losu svého bývalého okresu a před stejným číslem losovým svého nového odvodního okresu, pokud majitel tohoto losu ještě jest pojat v listině odvodní.

Ku bližšímu vyznačení losového pořadí budiž číslu losovému připojeno písmeno *a*, *b* atd.

Stanou-li se změny v územních hranicích okresův odvodních, aneb spojí-li se více okresů odvodních v jediný odvodní okres, budiž poznamenání písmeny dříve uvedené

v novém odvodním okresu provedeno podle abecedního pořadí jmen rodinných, máli více odvodníků stejné číslo losové. Při stejných rodových jmenech rozhoduje týmž způsobem jmeno křestní a příjmení, a jsou-li i tato stejná, den narození. (Výminka: Poznámka k §. 28.)

§. 24. O listině odvodní.

1. Ihned po prohlášení seznamů v obcích sepíší okresní úřadové (okresní úřadníci) losovou listinu dle vzorce VI. Za základ slouží seznamy podle obcí odvodníků příslušných v okrese odvodním.

2. Losová listina obsahuje všechny povolané odvodníky I. třídy životní jednoho a téhož odvodního okresu v abecedním pořadí jmen rodinných, nechť jsou odvodníci doma přítomni anebo nepřítomni, a ať žádali za dočasné osvobození čili nic. Při stejných jmenech rodinných rozhoduje stejným způsobem křticí jmeno a příjmení a jsou-li i tato stejná, den narození.

V tomto případě budiž v losové listině pro bližší rozeznání zároveň připojena i případná přezývka odvodníkova anebo křticí jmeno a příjmení jeho otce.

§. 25. O ustanovení určité doby losovací.

1. Losování koná se v každém odvodním okrese před odvodem, avšak nic dříve, než co je třeba k úplnému vyhotovení listiny odvodní až do dne odvodního, a budiž provedeno v době co nejkratší, v zemích koruny uherské nejdéle v 48 hodinách.

2. Den losování budiž oznámen okresním úřadem (okresním úřadníkem) nejméně na osm dní napřed v obcích veřejnou vyhláškou aneb jiným v místě obvyklým způsobem. Odvodníkům budiž ponecháno na vůli, chtějí-li se osobně dostaviti.

§. 26. O řízení při losování.

1. Okresní přednosta (úřadník okresní) aneb jeho zástupce řídí děj losování v přítomnosti obecních starostův nebo jejich zástupců.

2. K losování má každý přístup volný, rodičům a poručníkům odvodníkův náleží však přednost, kdyby místo shromáždění nestačilo pro všecky osoby, jež přišly.

3. Za příčinou losování napíšou se všechny písmeny abecedy na cedule ze stejného papíru a stejné velikosti a vloží se svinuté do nádoby neprůhledné volně na stole stojící.

Nejstarší starosta vytáhne jednu ceduli, od jejíž písmeny počínaje podle pořadí abecedního až do Z, a pak počínaje od A až do písmena prvně vytaženého, vyvolána buďte jmena k losování.

Prvně tažené písmeno budiž v rubrice poznámek na listině vyznačeno.

4. Potom napíšou se na tolik lístků stejného papíru a stejné velikosti, kolik je k losování oprávněných zaznamenáno v I. třídě životní, číslice počínaje 1. po řadě dále jdoucí, tyto lístky se svinou a vloží se jednotlivě do nádoby na stole. Vždy, když se tam hodí deset cedulek, nádobou se zatřese.

Lístky mohou se i vstrčiti do zcela stejných dřevěných pouzder (kapslí) aneb se může užiti místo lístků i malých polokuliček, na jejichž ploché straně napíšou se číslice.

5. Každý vyvolaný vytáhne jeden losovní lístek, dle jehož čísla padne naň řada k odvodu; kdyby sám nechtěl tahati, neb kdyby nebyl přítomen, vytáhne los jeho zástupce, nebo někdo jiný, koho správce losování k tomu ustanoví.

Ten, kdo lístek vytáhl, přečte hlasitě jeho číslo, neb dá je přečísti osobě, jakou sám zvolí, a odevzdá jej pak správci losování, jenž dá číslo do seznamu losování zapsati.

6. Přítomní starostové a správce losování podepíšou listinu losovací.

§. 27. O řízení při dodatečném losování.

1. Při dodatečném losování vytáhne ten, jehož se týče, los z tolika losů, kolik čísel bylo při všeobecném losování jeho třídy stáří. Tentýž se postaví se zlomkem (1/2) před číslo stejné velikosti, při všeobecném losování vytažené.

2. Dodatečné losování vykoná se ihned u okresního úřadu pokud se týče u přítomnosti okresního úřadníka, aniž by se na nejbližší pravidelný odvod čekalo, a ku každému musí se dva zástupcové obce úřadního sídla povolati, kdež se odbývá dodatečné losování. O dodatečném losování sepíše se protokol a od správce dodatečného losování a od oněch dvou zástupců obce se podepíše.

§. 28. O odvodním seznamu.

1. Po ukončeném losování sestaví okresní úřad pro obvod odvodního okresu seznam odvodní, dle vzorce VII., ve dvou opisech, a sice jeden pro vlastní úřadní potřebu, druhý pro velitelstvo doplňovacího okresu vojska (námořnictva) a v zemích koruny uherské třetí pro domobranu.

K sestavení odvodního seznamu slouží za základ po obcích sestavené seznamy všech odvodníků v odvodní okres přísluhných, seznam losovací a protokoly o dodatečném losování.

2. Seznam odvodní se rozdělí na oddíly A, B, C, D, E, pak F, když povolána jest k odvodu i IV. třída věku, a opatří se v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených seznamem jmen, kterýž má obsahovati příjmení všech do odvodní listiny

zapsaných podle abecedního pořádku s poukazem na oddělení a číslo losu aneb řadové.

A. Do oddělení A budtež — v obou státech monarchie — zaznamenáni ti, kdož při nastávajícím odvodu pravidelném z moci úřadní postaveni býti mají (§§. 98—102) všech 17 ročníků, seřadění podle tříd životních, avšak jen potud, pokud skutečně budou předvedeni k odvodu.

V zemích koruny uherské budtež zanešeni do oddělení A zejmena následující z moci úřadní postavení odvodníci:

a) ti, kdož proti ustanovení §. 45 článku XL. zákonů z roku 1868 podnikli cestu do ciziny bez povolení, jsouce ve stáří k odvodu povinném;

b) ti, kdož přestoupivše v §. 44 téhož článku zákonů z roku 1868 obsažený zákaz, se ženiti, a tudíž ve smyslu §. 46 téhož článku zákonů podléhají odvodu z moci úřadní;

c) ti, kdož byli nezákonně nepřítomni odvodu v některém z předešlých let, kdož takto byli v listině odvodní vyznačeni a k odvodu předvedeni, kteří nemají trvalé bydliště, a kteří mohli býti postaveni k odvodu pouze na základě úřadního pátrání, po případě bylo-li při tom použito zákonných prostředků donucovacích, aneb ti, ohledně jichž jest obava, že prchnou. Za týchž podmínek budtež zanešeni dodatečně do tohoto oddělení A i oni odvodníci, kteří byli nezákonně nepřítomni při odvodu hlavním téhož roku;

d) odvodníci, kteří nebyli přítomni v některém z předešlých let při odvodu, takto vyznačení a k odvodu postavení, kteří neospravedlnili v provedeném vyšetřování svou nepřítomnost při odvodu a tudíž ve smyslu §. 47 článku XL. zákonů z roku 1868 z moci úřadní předvésti se mají;

e) odvodníci, kteří mají se předvésti z moci úřadní ve smyslu §. 48 článku XL. zákonů z roku 1868, poněvadž jim bylo dokázáno, že se sami zmrzačili;

a sice budtež zanešeni v listinu odvodní ti, kteří jsou jmenováni v odstavcích *a*, *b*, *d* pak *e* pouze tehdá, když byl proti nim vynešen okresním úřadníkem domovského okresu nález, že mají býti postaveni z moci úřadní k odvodu, případně že se jim prodlužuje služba o jeden rok neb dvě leta; ti pak, kdož jmenováni jsou v odstavci *c*, i prvé než byl vynešen proti nim nález takový; tento nález budiž však ihned vynešen; rozumí se samo sebou, že o tom, jak se konečně naložiti má s těmito z moci úřadní postavenými, ve smyslu §. 97 : 4 rozhoduje teprve nález v právní moc vešlý.

V obou státech monarchie ostaňtež zanešeni v knize záznamu nepřítomných (§. 94) všichni ostatní jako nezákonnitě

nepřítomní poznamenaní, pokud nebudou vřaděni do oddělení A, případně B listiny odvodní.

B. Do oddělení B budtež zapsáni zvláště dle ročníků:

a) všickni při některém předešlém odvodě zákonnitě nepřítomní (§. 54 : 2 *b*, *c*, *d*, pokud se týče *f*) a za příčinou dodatečného odvodu v losovém pořadí v záznam pojatí, v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených, když skutečně se k odvodu postaví; v zemích koruny uherské pak bez ohledu na to, do které třídy životní náležejí a zdali se mohou skutečně předvésti čili nic, dále

b) také ti, kdož při některém předešlém odvodě bez dovolení byli nepřítomni, a tudiž byli poznamenáni v listině odvodní jakožto nezákonně nepřítomní, když toto nedostavení se k odvodu dodatečně — v zemích koruny uherské výměrem úřadu k tomu příslušného — bylo za ospravedlněné uznáno, i kdyby dotýčný postaven byl cestou delegační.

Za týchž podmínek budtež i takoví odvodníci, kteří nepřišli k hlavnímu odvodu téhož roku, do tohoto oddělení (B) dodatečně vřaděni.

V zemích koruny uherské budtež odvodníci zaznamenaní v oddělení A aneb B, kteří náležejí do prvních tří odvodních tříd životních, rovněž podle své třídy životní do oddělení C, pokud se týče D aneb E, s výslovnou poznámkou v rubrice poznámkové zanešeni, že dotýčný odvodník v oddělení A, pokud se týče B, k odvodu přichází; dále budiž v příčině těch, kdož přicházejí k odvodu v oddělení B, v rubrice poznámek odvodní listiny, jak při oddělení B, tak při oddělení C, pokud se týče D aneb E, onen rok určitě vyznačen, pro který byl dotýčný k odvodu dodatečnému zanešen, a zdali týž dle sečtení kontingentu pro tento rok připadá na kontingent nováčků aneb náhradní zálohy, pokud se týče obrany zemské.

C. V oddělení C budtež podle pořadí losového zapsáni všickni, kdož se nacházejí v první třídě životní, ať jsou doma přítomni čili nic, ať zakročili za dočasné osvobození aneb za nějakou jinou výhodu čili nic, včetně s těmi, kdož od 1. ledna až do početí pravidelného odvodu v příslušném odvodním okrese za jednoroční dobrovolníky aneb za výminečné jednoroční dobrovolníky aneb za dobrovolníky vůbec ke stálému vojsku aneb k válečnému námořnictvu byli odvedeni — v zemích koruny uherské i ti, kdož přicházejí k odvodu v oddělení A, a chovanci královské uherské domobranské akademie Ludovica.

Z příčin, že nemají losové číslo, budtež na konci oddělení v abecedním pořadí zanešeni: chovanci vojenských

ústavů vzdělavacích, kteří se nacházejí v první třídě životní, dále jednoroční dobrovolníci a jiní dobrovolníci, kteří byli odvedeni než vkročili do věku odvodního, konečně chovanci, kteří absolvovali vojenské vzdělavací ústavy a kteří z ústavů těchto byli vřadění dříve, než vkročili do odvodního věku.

Tito jednoroční dobrovolníci a bývalí chovanci vojenských ústavů vzdělavacích, kteří byli odvedeni než vkročili do věku odvodního, budtež zanešeni do odvodní listiny (oddělení C) toho pravidelného odvodu, který za jejich odvedením následuje.

Takoví budtež, jak se samo sebou rozumí, v onom roce, v kterémž náležejí do první třídy, zanešeni do odvodních seznamů dle obcí, do listiny odvodní však jen tenkráte, nejsou-li více podrobeni povinnosti služební.

Do oddělení D a E budtež — mimo osoby dle ustanovení následujícího odstavce 3, kteréž vyňaty jsou ze zanešení do odvodní listiny — dle svého pořadí losového zařaděni:

D. do oddělení D všichni v druhé třídě životní;

E. do oddělení E všichni v třetí třídě životní k odvodu povolaní; v zemích koruny uherské včetně s těmi, kdož se nedostavili k odvodu v I. a II. třídě životní a kdož v oddělení A aneb B, aneb v knize záznamu nepřítomných jsou zapsáni, nehledě k tomu, mohou-li býti k odvodu předvedeni čili nic, a budiž v rubrice poznámek výslovně poznamenáno, že jdou k odvodu v oddělení A nebo B, pokud se týče, že jsou nepřítomni nezákonně.

F. Povolána-li IV. třída životní k odvodu, budtež do oddělení F všickni, kdož ve IV. třídě životní povoláni jsou, zanešeni v pořadí losovém.

I do oddělení D, E, F budtež zanešeni v pořadí losovém dobrovolníci jednoroční, podmínečni dobrovolníci jednoroční, aneb dobrovolníci vůbec, kteří byli odvedeni od prvního ledna až do početí pravidelného odvodu ke stálému vojsku anebo k válečnému námořnictvu v II. pokud se týče v III. anebo IV. třídě životní.

3. Do odvodní listiny nebudtež zanešeni:

a) branci odvedení ve stáří k odvodu povinném na celkovou zákonní dobu služební k vojsku (k válečnému námořnictvu), k záloze náhradní aneb k obraně zemské, pokud ještě nacházejí se ve služební povinnosti, vyjímaje dobrovolníky, kteří dle předešlých ustanovení do listiny odvodní mají býti zanešeni, jsou-li v odvodních třídách životních;

b) ti, kdož ve III. třídě životní propuštěni byli z ohledů rodinných, a přikázáni byli do výkazu (evidence) náhradní zálohy, pokud se týče obrany zemské (3: 5);

c) „naprosto nezvěstní“ všech tříd životních, jejichž seznamenání upraveno jest v §. 16;

d) ti, kdož byli vymazáni podle nálezu komise odvodní, pokud se týče přezkoumací;

e) v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených i nepřítomní, kteří podle losu a dle stavu toho pravidelného odvodu, pro nějž mají dodatečně se dostaviti, zaznamenáni byli ke vřadění do stálého vojska (válečného námořnictva) aneb obrany zemské.

Co se týče zemí koruny uherské poznamenává se zvláště, aby se předešlo omylům, že nemaji býti zanešeni do oddělení F nepřítomní, kteří byli zaznamenáni k dodatečnému odvodu z moci úřadní aneb v pořadí losovém za některý předešlý rok odvodní, a že mají se zapsati pouze do oddělení A, pokud se týče B, anebo v knize záznamu nepřítomných, poněvadž s těmito v podstatě bude jinak naloženo, než s oněmi, kdož výminečně ve čtvrté třídě byli povoláni.

4. Mezi jednotlivými odděleními odvodní listiny budiž ponechána přiměřená prostora volná pro další dodatečné záznamy.

5. Odvodní listina obsahujž veškerá oddělení — v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených i seznam jmen — v jediné knize pohromadě. Stejnopis politického úřadu budiž svázán v deskách tuhých.

Poznamenání.

Pro království a země v říšské radě zastoupené vydávají se následující přechodní ustanovení ku přenášení odvodníků II., III., pokud se týče IV. třídy životní z několika dosud oddělených odvodních okresů, které mají nyní tvořiti jediný okres odvodní, do nové listiny odvodní:

a) Odvodní okresy, jež se mají spojiti v jediný, budtež poznačeny řeckými písmeny (α, β, γ, δ, ε, ζ, η atd.) tak, že odvodní okres, který má nejvíce odvodníků, známku α a odvodní okres s počtem odvodníků nejblíže následující známku β atd. obdrží;

b) sepsání odvodníků do nové listiny odvodní má státi se takto:

Při oddělení A a B nastane ta výminka, že losovému číslu bývalého okresu odvodního se připojí řecké písmeno tohoto bývalého okresu.

O sepsání odvodníků těchto v oddělení C není třeba zvláštních ustanovení.

V odděleních D, E aneb F nové odvodní listiny budtež odvodníci II., III., pokud se týče IV. třídy životní dle své třídy

životní a podle pořadí losu v bývalém jejich odvodním okresu tak zanešeni, aby odvodníci mající stejná čísla losová v alfabetickém pořadí řeckých písmen bývalých odvodních okresů za sebou do odvodní listiny byli vřaděni.

U každého odvodníka budiž v rubrice 2 nové odvodní listiny pod číslem losovým jakožto jmenovatel řecké písmeno bývalého odvodního okresu připojeno a odvodníci buďtež, pokud se týče losového pořadí, ku př. v následujícím pořadí zapsáni: $1/\beta$, pak $3/\alpha$, pak $7/\alpha$, $7/\beta$, $7/\gamma$, dále $10/\alpha$, $10/\gamma$ atd.

Na vnější straně nové odvodní listiny buďtež bývalé odvodní okresy s vyznačením řecké písmeny poznamenány. Jiné výminky ostatně se nevyskytují.

V. oddělení.

O povolání IV. třídy životní k odvodu pravidelnému.

§. 29. Zásady při povolání IV. třídy životní k odvodu.

A. V královstvích a zemích na říšské radě zastoupených.

Za jakých okolností a podmínek v jednom neb druhém politickém území správním IV. třída životní k odvodu pravidelnému se povolává a opět propouští, ustanoveno jest v §. 32. zákona z 2. října 1882.

Branci, kteří byli odvedeni v losovém pořadí k odvodu povolané IV. třídy životní, jichž po provedení rozvrhu požadavku doplňovacího dle odvodních okresů není třeba pro opatření kontingentu nováčků a náhradní zálohy a nejmenší doplňovací potřeby obrany zemské, kteří tudíž přesahují číslo závěrečné (§. 65 : B 3), buďtež sice pojati do stavu stálého praporu zemské obrany dnem vřadění, ale na dotýčné oznámení velitelstva doplňovacího okresu zároveň propuštěni.

Ministerstvo obrany zemské ustanovuje nejmenší doplňovací potřebu pro obranu zemskou.

B. V zemích koruny uherské.

K odvodu pravidelnému povolává se IV. třída životní, když v některém vojenském (válečném námořnickém) doplňovacím okresu dle průměrného sečtení za poslední tři leta nedostatky v kontingentu nováčkův aneb náhradní reservy, jak se objevily při sečtení kontingentálním, tvoří nejméně čtyři procenta průměrného vojenského kontingentu, a sice v těch odvodních okresích tohoto doplňovacího okresu, které vykazují v posledním roce schodek v jednom neb druhém kontingentu.

Při průměrném počítání odečtou se přebytky vojenského (válečného námořnického) doplňovacího okresu za poslední rok od součtu schodků tří let; avšak při tom se nebéře zřetel za žádnou podmínkou na odvodníky v losovém pořadí IV. třídy životní a tito rozmnožují tudíž počet skutečného schodku.

Pro povolání IV. třídy životní v ostatních odvodních okresích tohoto doplňovacího okresu, vzniknou-li v nich v následujících letech schodky, musí tu býti vždy podmínky uvedené v předešlém odstavci.

Tam, kde povolána byla IV. třída životní, budiž v dotýčných odvodních okresích i následujícího roku a pokud se týče v letech bezprostředně následujících po pravidelném odvodu pro případ přibrána, když podle průměrného sčítání posledních tří let doplňovacího okresu, naproti rozvrženému kontingentu nováčků a náhradní zálohy jeho pro tento rok, jeví se pro opatření těchto kontingentů schodek nejméně tří procent.

K uhražení nejmenší doplňovací potřeby obrany zemské povolá se IV. třída životní, když není opatřen v některém území obrany zemské v jeho celku nejmenší doplňovací požadavek zemské obrany tu vypadající. Čtvrtá třída životní povolá se v dotýčných, schodky vykazujících, odvodních okresích území pro zemskou obranu podle rozhodnutí ministerstva obrany zemské v případu, když v jednom nebo ve více odvodních ročnících počet odvedených branců pro obranu zemskou za ustanoveným doplňovacím požadavkem pro obranu zemskou tak daleko zůstal, že toho nezbytně vymáhá udržení v organisaci určená výše stavu válečného obrany zemské, aby tento schodek byl uhražen.

Povolá-li se IV. třída životní pouze za příčinou, aby uhradila potřebu obrany zemské, může se konati odvod z této třídy životní pouze pro obranu zemskou a budiž odvod ukončen, jakmile je potřeba uhražena.

Povolá-li se IV. třída životní pouze proto, aby uhradila kontingent nováčků a náhradní zálohy, budiž odvod ukončen, jakmile jsou uhraženy kontingenty tyto (§. 65: A, 2 a 3). V tomto případě nesmí odvodník, výminečně povolané IV. třídě náležející, zásadně býti vřaděn do obrany zemské, anebo do ní přeložen, buďsi že je podmínečně schopný (§. 64: 3), buďsi že vznikla různost nálezů při odvodu aneb přezkoumání (§§. 64: 5; 82: 6).

Nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské ustanovuje ministerstvo obrany zemské.

§. 30. Jak se rozhoduje o tom, aby IV. třída životní povolána byla k odvodu; jak se hlásí a sepisují odvodníci této životní třídy.

A. V královstvích a zemích v říšské radě zastoupených.

1. Ročně bezprostředně jak se ukončí sečtení kontingentální a na základě jeho (§§. 91 až 93) sestaví velitelstva doplňovacích okresů ve srozumění s okresními úřady, výkazy dle vzorce VIII., a sice tam, kde odvodní okresy doplňovacího okresu neležejí v jednom a tomtéž správním území, dle tohoto odděleně a předloží je vojenskému velitelství zemskému do 10. ledna. Stejné výkazy předkládají v tutéž dobu politické úřady okresní politickým úřadům zemským.

Zemská velitelstva vojenská sestaví z těchto výkazů ve srozumění s politickým úřadem zemským, zvláště dle správních území rozdělené, přehledy dle vzoru IX. *a* a *b* — ony *a* bez dat, jež se týkají obrany zemské, ony *b* s těmito daty — a sice zemské velitelství v Praze pro obvod správního území v Čechách, zemské velitelství ve Lvově pro obvod správního území v Haliči, za kterouž příčinou zaslány budtež výkazy dle vzorce VIII. územními velitelstvy v Josefově a Krakově v čas do Prahy, pokud se týče do Lvova.

Dorozumění v druhé instanci zjednejž se ohledně správního území Čech pouze se zemským velitelstvem v Praze, a ohledně správního území Haliče pouze se zemským velitelstvem ve Lvově.

Doplňovací okresní úřady druhé instance vypočítejtež procentový poměr průměrného tříletého schodku pouze co se týče doplňovacích požadavků vojska (válečného námořnictva) a náhradní zálohy s vyloučením nejmenšího doplňovacího požadavku obrany zemské — tudíž v přehledu vzorce IX *a* podle příkladu tamtéž na konci uvedeného.

Přehledy dle vzorce *a* a *b* předložtež vojenská velitelstva zemská říšskému ministerstvu války; politické úřady zemské však ministerstvu obrany zemské a sice každoročně do 20. ledna.

Ministerstvo obrany zemské rozhodne — jsou-li požadavky doplňovací pro vojsko (válečné námořnictvo) a náhradní zálohy rozhodující, ve srozumění s říšským ministerstvem války — o povolání anebo ponechání IV. třídy životní k pravidelnému odvodu.

Takováto rozhodnutí mají politické úřady zemské pokud se týče politické úřady okresní ve svém úřadním obvodu ihned veřejně prohlásiti.

B. V zemích koruny uherské.

1. Okresní doplňovací velitelstva sestaví ve srozumění s úřadníky okresními každoročně bezprostředně po uzavřeném

sečtení kontingentu a na základě jeho výkazy dle vzorce X. a předloží je zemskému vojenskému velitelství do 15. ledna.

Stejné výkazy předloží touž dobou okresní úřadníci prostřednictvím jurisdikcí ministerstvu domobrany.

Územní vojenská velitelstva předkládají výkazy oněch velitelstev okresů doplňovacích, pro jejichž obvod má se učiniti opatření v příčině odvodu IV. třídy životní, říšskému ministerstvu války.

Podle dat obsažených ve výkazech okresních úřadníků rozhodne ve smyslu §. 29 ministerstvo domobrany ve srozumění s říšským ministerstvem války, zdali a kde IV. třída životní k pravidelnému odvodu povolati se má, pokud se týče ponechati aneb pustiti; toto rozhodnutí budiž ihned veřejně ohlášeno v dotyčných odvodních okresích.

C. Pro oboje území státní.

2. Kde na základě sečtení kontingentu posledního odvodního roku získaná data nejsou spolehlivá pro průměrný výpočet a opravená nijak v čas dosíci nelze, slouží průměrný počet nejblíže prošlých tří let za základ při řešení otázky, zdali má býti povolána IV. třída životní k nejbližšímu pravidelnému odvodu.

3. Tam, kde IV. třída životní se povolává k pravidelnému odvodu, není třeba dodatečné přihlášky odvodníků této životní třídy k sepisu podle obcí aniž sepisů těchto, ale dotyčné politické okresní úřady (úřadníci) mají provésti přenos takových odvodníků, ohledně splnění jejichž povinnosti branné nebylo konečně rozhodnuto ve III. třídě životní (dočasně osvobození anebo k opětnému odvodu klassifikovaní) jakož i těch, kdož byli propuštěni při přezkoumání a superarbitraci (§. 3:5), do odvodní listiny IV. třídy životní.

4. Kde IV. třída již byla povolána k odvodu a výsledky odvodní předešlých let a posledního pravidelného odvodu, ještě než se stalo kontingentní sečtení, tomu nasvědčují plnou měrou, že se objeví podmínky pro další ponechání IV. třídy životní k nejbližšímu pravidelnému odvodu, budiž povolána tato třída životní, s výhradou konečného rozhodnutí, ještě před zákonní lhůtou přihlašovací pro odvodníky. Tito jsou pak povinni se přihlásiti a předběžné práce pro nejbližší odvod výroční budtež rozšířeny i na IV. třídu životní.

Takovéto povolání učiněno budiž politickými úřady zemskými v souhlase se zemskými velitelstvy vojenskými. V zemích koruny uherské stane se toto povolání k sepisu na rozkaz ministerstva domobrany, kteréž o tom rozhoduje na základě jemu známých výsledků odvodních v dotyčných doplňovacích pokud se týče odvodních okresích.

VI. oddělení.

Jak se rozvrhne počet (kontingent) nováčků a zálohy náhradní; o připočtení vřaděných do kontingentů.

§. 31. Jak se rozvrhne počet nováčků a náhradní zálohy na království a země.

V královstvích a zemích v říšské radě zastoupených rozvrhuje kontingent nováčků (rekrutů) pro stálé vojsko a pro válečné námořnictvo, pak kontingent pro náhradní zálohu ministerstvo obrany zemské na jednotlivé království a země podle počtu obyvatelstva.

Příslušný kontingent v Tyrolsku a Vorarlberku budiž postaven pouze v onom množství ministerskou instancí ustanoveném pro skutečný odvod, jakého jest třeba k doplnění úplného válečného stavu pluku tyrolských střelců, dle čehož se sníží přiměřeně také podle rozvrhu na toto území připadající kontingent zálohy náhradní.

V zemích koruny uherské rozvrhují se kontingenty vojenské ministerstvem domobrany jednak na Uhry, jednak na Chorvátsko a Slavonsko, jednak na město a území Říčké podle počtu obyvatelstva.

§. 32. O rozvrhu počtu (kontingentu) nováčků a zálohy náhradní podle okresův odvodních, pokud se týče nejmenšího doplňovacího požadavku obrany zemské v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených.

1. V královstvích a zemích na říšské radě zastoupených rozvrhují se vojenské kontingenty a nejmenší doplňovací potřeba obrany zemské na odvodní okresy podle skutečných odvodních výsledkův od 1. ledna do konce července a počítaje také schodky v území správním. Rozvrh vykonávají doplňovací úřady druhé instance. Při tomto úřadním výkonu zastupuje zemské velitelstvo vojenské v Praze také ono v Josefově, pak vojenské velitelství zemské ve Lvově i zemské velitelstvo v Krakově.

V zemích koruny uherské děje se rozvrh kontingentů podle odvodních okresů dle poměru, jaký dle zkušenosti vyplývá z odvodní způsobilosti nováčků dle okresů odvodních. Rozvrh tento vykonává se ministerstvem domobrany ve srozumění s říšským ministerstvem války, kteréž k tomu deleguje zemské vojenské velitelství v Pešti-Budíně. Za tím účelem vyšetří se počet způsobilých branců následovně:

a) nejprve se vyšetří součet všech povolaných odvodníků v každé životní třídě podle seznamů obecních, a pak

b) průměrné procento těch, kdož v jedné každé ze tří životních tříd při posledních třech pravidelných odvodech byli dočasně osvobozeni.

c) Potom od součtů dle *a* vyšetřených v jedné každé životní třídě povolaných odvodníků odečte se dle výše těchto součtů a dle průměrného procenta v *b* zjištěného nalezený počet dočasně osvobozených.

d) Z počtu takto nabytého vyšetří se počet způsobilých branců podle průměrného procenta, kteréž nyní se nalezne z odvodníků příslušných za poslední tři leta odvodní ku vřadění za způsobilé uznaných, při čemž jest lhostejno, zdali byli vřaděni do stálého vojska (válečného námořnictva), do zálohy náhradní aneb do domobrany, aneb zdali se odvod jejich stal dobrovolně, aneb z moci úřadní, aneb v pořadí losovém.

2. V královstvích a zemích v říšské radě zastoupených sestavtež doplňovací úřady první instance o výsledcích odvodních za dobu od 1. ledna až do 31. července výkaz dle vzorce XI. a předložtež jej do 15. srpna svému doplňovacímu úřadu druhé instance. Evidenční úřady obrany zemské podejtež k účeli vyplnění rubrik 8 a 18 tohoto výkazu, týkajících se obrany zemské, dotyčná data o těch, kdož od 1. ledna do 31. července, budsi z jakékoli příčiny, bezprostředně k obraně zemské byli odvedeni aneb tam přeloženi*) a kteří se tam ještě nacházejí co branci, jimž náleží konati zákonnou dvanáctiletou povinnost služební, jakož i v mezerách, které vznikly až do 31. července u těchto branců, doplňovacím okresním velitelstvům do 2. srpna.

V zemích koruny uherské zašletež okresní úřadníci, jakmile ukončeno jest zkoumání a doplnění seznamů dle obcí, podle vzorce XII *a*, až do 20. prosince výkazy o počtu povolaných k odvodu v I., II. a III. životní třídě, pokud se týče průměrné procento dočasně osvobozených a schopných v jednom každém odvodním okrese, ministerstvu domobrany a v tétéž době předložtež velitelstva doplňovacích okresů výkazy dle vzorce XII *b*, zemskému velitelství vojenskému. Ostatní zemská velitelství vojenská zašletež tyto výkazy zemskému vojenskému velitelství v Pešti-Budíně. Průměrná procenta dočasně osvobozených a schopných předešlých dvou let odvodních budtež vyňata ze stejných výkazů z těchto let.

3. Při sepisování těchto výkazů mají jednati okresní velitelstva doplňovací ve srozumění s okresními úřady (úřadníky)

---

*) Vyňati jsou, jak se samo sebou rozumí, ti, kdož byli přeloženi do obrany zemské, vykonavše služební povinnost ve vojsku nebo v záloze náhradní.

a případné neshody buďtež urovnány, pokud možná, již mezi těmito doplňovacími úřady.

4. Při sestavování těchto výkazů budiž se strany doplňovacích úřadů, hledě k důležitosti těchto předloh pro rozvrhování kontingentů, užito všemožné pečlivosti.

Objeví-li se při zkoumání, kteréž před se berou doplňovací úřady druhé instance, v zemích koruny uherské pak ministerstvo domobrany ve srozumění s delegovaným od říšského ministerstva války zemským velitelstvem vojenským v Pešti-Budíně, neshody v udaných číslicích, buďtež, pokud toho třeba, urovnány způsobem vyšetřovacím.

5. V královstvích a zemích v říšské radě zastoupených vyšetří se na jeden každý odvodní okres vypadající jak vlastní kontingent nováčků, tak i schodky v kontingentu nováčků z předešlého roku zahrnující požadavek nováčků pomocí poměrného počtu.*) Počet pro rozvrh v běžném roce určených (A) z území správního má se k sumě kontingentu nováčkův (C) z území správního a schodku (R) území správního při kontingentu nováčkův, jako počet pro rozvrh v běžném roce určených (a) odvodního okresu k požadavku nováčkův (x), který vypadá a přiděliti se má odvodnímu okresu. Dotýčný úměr (proporce) obsažen tedy v tomto vzorci: „A : C + R = a : x“.

Požadavek zálohy náhradní a nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské vyšetří se týmž způsobem.

V zemích koruny uherské sečtou se v jednom každém odvodním okresu území (§. 31) ke zbrani způsobilí a na základě tohoto úhrnkového součtu a počtu způsobilých v jednotlivých odvodních okresích, pomocí tolika úměrových počtů (proporcí), kolik jest obsaženo odvodních okresů v území zemském, vyšetří se podíly vypadající na jednotlivé odvodní okresy z kontingentu nováčkův na zemi rozvrženého. Kontingent zálohy náhradní jednoho každého okresu obnáší desátou část přiděleného kontingentu nováčkův.

6. Při rozvrhu se vezme za největší zlomek, pokud toho je třeba, celá jednotka. Při tomto rozdělování nelze z jednoho odvodu pravidelného na následující odvod nic přenésti aneb (zlomky) k dobrému započítati.

7. Jakmile se vyšetří počet v každém vojenském (válečně-námořnickém) doplňovacím okresu potřebných nováčkův a náhradních záložníkův sečítáním podílův kontingentů nováčkův a náhradní zálohy (odst. 5) vypadající na jednotlivé

---

*) V královstvích a zemích v říšské radě zastoupených užívá se z pravidla významu požadavek (Erforderniß), když v odvodních okresích kontingenty nováčkův (nejmenší doplňovací potřeba obrany zemské), včetně se schodky, které zbyly od roku předešlého, mají se vyznačiti.

odvodní okresy téhož doplňovacího okresu, budtež dotýčné číslice se strany zemských velitelstev, a sice od zemského velitelstva vojenského v Praze a ve Lvově i pro obvod zemského velitelstva vojenského v Josefově, pokud se týče v Krakově, a od zemského vojenského velitelstva v Pešti-Budíně i pro obvod zemí koruny uherské, způsobem dle vojenských (válečněnámořnických) doplňovacích okresů zvláště sestaveného přehledu říšskému ministerstvu války bez průtahu, pro země koruny uherské nejdéle do 15. února a pro království a země v říšské radě zastoupené do 10. srpna odvodního roku oznámeny, a zemským vojenským velitelstvím v Praze a ve Lvově také Josefovskému a Krakovskému, a zemským vojenským velitelstvem v Pešti-Budíně ostatním zemským velitelstvům v zemích koruny uherské sděleny.

Okresním úřadům (úřadníkům) a vojenským (válečným námořnickým) doplňovacím okresním velitelstvům budtež výsledky rozvrhu obou kontingentů ihned oznámeny.

V královstvích a zemích v říšské radě zastoupených předložtež politické úřady zemské výkazy o rozvrhu kontingentu nováčkův a náhradní zálohy, pak nejmenší doplňovací potřeby obrany zemské ministerstvu zemské obrany dle vzorce XIII. do dne 10. srpna roku odvodního.

8. V královstvích a zemích v říšské radě zastoupených postarejž se okresní úřad, hledě k rozvrhu kontingentů na základě výsledků odvodních, aby byli postaveni k odvodu dodatečnému do konce července ti, kdož se nedostavili k odvodu.

Nastane-li v některém odvodním okresu po této době tolik dodatečných odvodů, a je-li výsledek dodatečných odvodů vůbec takový, že tím podstatně posune se rozvrh podle okresů odvodních, mají, buď podle vlastního pozorování aneb na základě oznámení politického aneb vojenského doplňovacího úřadu, úřady doplňovací stolice druhé ve srozumění zakročiti, aby odpomohly takovýmto zlořádům, pokud se týče, mají vyžádati si rozhodnutí instance ministerské.

Jakmile v zemích koruny uherské podle závěrky 31. srpnem roku odvodního v některém doplňovacím okresu v kontingentu nováčkův jednoho anebo několika okresů odvodních schodky, v jiných odvodních okresích téhož doplňovacího okresu však přebytky se objeví, může instance ministerská nařídíti podle §. 30 článku XL. zákonů z roku 1868, aby stalo se urovnání v kontingentu nováčků v objemu doplňovacího okresu.

Nutná následkem toho oprava rozvrhu kontingentu nováčkův podnikniž se na základě výsledku odvodního koncem července instancí ministerskou, k čemuž se strany říšského ministerstva války se deleguje zemské vojenské velitelství v Pešti-Budíně (viz 1., odst. druhý).

Z té příčiny sestavtež veškeré doplňovací úřady první instance o skutečných výsledcích odvodních za dobu od 1. ledna až včetně do 31. července roku odvodního výkaz dle vzorce XIII. *b* a předložtež jej do 10. srpna a sice se strany vojenské prostřednictvím doplňovacího úřadu druhé instance zemskému vojenskému velitelství v Pešti-Budíně, a se strany politické prostřednictvím jurisdikce král. uherskému ministerstvu domobrany.

Nově dle těchto výkazů instancí ministerskou vyšetřené kontingenty nováčků budtež do 20. srpna prohlášeny; podle toho mají velitelstva okresů doplňovacích ve srozumění s úřadníky okresními, pokud toho třeba, na novo určiti čísla závěrečná a poznamenati přespočetné brance.

Branci, kteří takto v jednom nebo druhém odvodním okresu stanou se přespočetnými, i když je uhražen kontingent pro náhradní zálohu, budtež ihned přeloženi do domobrany.

Rozvrh kontingentu pro náhradní zálohu se neopravuje.

Uzná-li instance ministerská, že není třeba upravení kontingentu nováčkův v objemu doplňovacích okresů, budtež o tom doplňovací úřady první stolice zpraveny do 20. srpna.

Při sčítání kontingentálním slouží tyto nově vyšetřené kontingenty nováčků za základ; ostatně zůstávají beze změny zásady pro sečtení kontingentální platné.

§. 33. Jak kontingent nováčků se rozvrhuje na druhy zbraní.

1. Rozvrh z jednoho každého doplňovacího okresu vojenského (válečně-námořnického) na rozličné druhy zbraní a ústavy stálého vojska a válečného námořnictva náležejících nováčků, podle zákonných podmínek, béře před se říšské ministerstvo války aneb dle jeho zvláštního nařízení zemská vojenská velitelstva.

V tomto posledním případě bude oznámen těmto úřadům počet nováčků, kteří mají býti přikázáni z jejich obvodů zvláštním druhům zbraní a ústavům vojenským.

2. Rozvrh staniž se pak zemskými velitelstvy vojenskými jednak na základě náležejících nováčků na jednotlivé vojenské (námořnicko-válečnické) doplňovací okresy, jednak podle obvodů, z nichž se doplňují obvykle jednotlivé druhy zbraní stálého vojska a válečné námořnictvo (viz 3). Zároveň, jak se prohlásí tento rozvrh, budiž předložen opis jeho říšskému ministerstvu války.

3. Pěší pluky doplňují se z doplňovacích okresů stejnými čísly označených; tyrolský pluk myslivecký z Tyrol a Vorarlberku.

Z kterých vojenských, pokud se týče válečně-námořnických, okresů pravidelně se doplňují jednotlivé zvláštní druhy

zbraní a ústavy stálého vojska a válečné námořnictvo, jest vidno z přílohy II.

§. 34. Jak se uhražuje kontingent nováčků jednotlivých druhů zbraní v doplňovacím vojenském (válečném námořnickém) okresu doplňovacím.

1. V zemích koruny uherské béře se před se podrozvrh, když v některém vojenském (válečném námořnickém) doplňovacím okresu více než jedna odvodní komise se zřídí (§. 50), dle §. 33 na obvod jeho vypadajícího kontingentu zvláštních druhů zbraní, dle vydatnosti ze zkušenosti známé jednotlivých okresů při opatření zvláštních druhů zbraní, pro jednotlivé odvodní komise se zřetelem na kontingent nováčků dle §. 32 podle okresů vypadající a na přebytky, jež mají po případě odečísti se (§. 35), aneb na schodky a náhrady (§. 37 a 38), jež se mají uhraditi.

Tento podrozvrh má význam pouhého přibližného preliminâře a nesmí se státi zásadně (§. 64 : 3) příčinou zamítnutí nováčka způsobilého pro některý druh zbraní aneb ústav vojenský. Nezbytné odchylky, které vznikají proti podrozvrhu, aby se opatřily kontingenty pro zvláštní druhy zbraní, náleží opět vyrovnati vojenskému (námořnicko-válečnému) velitelstvu doplňovacího okresu.

V královstvích a zemích v říšské radě zastoupených vyšetří se prostě a poznamená dle §. 66 : 1 k účeli potřebné úhrady kontingentu nováčků v jednotlivých druzích zbraní, při odvodu pouze způsobilost odvedených k jednotlivým druhům zbraní a ústavům vojenským, které se doplňují v obvodu okresu doplňovacího.

2. Od rozvrhu vykonaného říšským ministerstvem války, pokud se týče zemským vojenským velitelstvem (§. 33) může státi se odchylka jen tenkráte, pokud vřaděním podmínečně schopných (§. 89 : 1 poslední odstavec) dotýčný kontingent jednotlivých druhů zbraní se překročí.

Vzniklá takto potřeba opravy rozvrhu jednotlivých druhů zbraní v obvodu území vojenského budiž obstarána zemským velitelstvem vojenským podle celkové sumy v obvodu jeho k dotýčnému druhu zbraně aneb ústavu zařaděných podmínečně schopných a se zřetelem na ustanovení §. 33 : 2, dříve než počne všeobecné vřaďování. Objeví-li se při úhrnném součtu zařaděných podmínečně schopných dotýčného obvodu doplňovacího přebytek kontingentu dle druhů zbraní, nebudiž učiněno žádné další opatření.

§. 35. Jak se připočítává ke kontingentu nováčků; přebytky odvodních okresů ohledně kontingentu.

1. Každý tuzemec, který vstoupí do stáleho vojska anebo do válečného námořnictva, připočte se na kontingent nováčků pro příslušný odvodní okres rozvržený, je-li povinen konati, nepočítaje případně uloženou dobu služby z trestu, zákonní povinnost služební s úhrnnou dobou dvanáctiletou, po případě devítiletou.

Na této zásadě nemění nic stáří, v kterémž kdo nastoupil.

2. Mimo dobrovolníky budtež připočtěni všickni, kdož od 1. ledna až do 31. prosince do stálého vojska nebo do námořního válečnictva byli vřaděni, také dle §. 14 : *a* zákona ze dne 2. října 1882 (§. 2 : *a* XXXIX. článek zákonů z roku 1882) vřadění chovanci vojenských vzdělavacích ústavů, na rozvržený kontingent nováčků tohoto roku pro příslušný okres odvodní.

3. V příčině připočtění branců, kteří vstoupili za podmínek dle I. dobrovolně do stálého vojska (válečného námořnictva) jest se říditi dle těchto ustanovení následujících:

a) Z jednoročních dobrovolníkův aneb z branců podmínečně za jednoroční dobrovolníky odvedených v době od 1. ledna až do početí pravidelného odvodu v příslušném okrese připočtou se na kontingent nováčků za tento rok bez podmínky ti, kteří nenáležejí žádné odvodní třídě odvodem povinné.

Naproti tomu budtež počítáni dobrovolníci takoví, kteří spadají dle svého losového pořadí do kontingentu nováčků aneb náhradní reservy (§. 5 : 6) a kteří náležejí do některé odvodem povinné třídy životní, podle zápisu v odvodní listině (§. 28), v zemích koruny uherské v průběhu odvodu, v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených při provádění rozvrhu dle odvodních okresů a pokud se týče v obou státních územích podle výsledku sečtení kontingentálního.

b) Veškeří ostatní dobrovolníci, kteří nastoupili v období od 1. ledna až do početí pravidelného odvodu v příslušných okresech odvodních, budtež připočtěni na kontingent nováčků roku odvodního.

c) Od konce pravidelného odvodu v příslušném okrese až do 31. prosince roku odvodního vstupující, k životní třídě odvodem povinné náležející jednoroční dobrovolníci aneb za takové podmínečně odvedení, kteří spadají dle výsledku kontingentálního sečtení téhož roku podle svého losu do kontingentu nováčkův aneb náhradní zálohy (§. 5 : 6), pak veškeří v tomtéž období nastupující, k některé odvodem povinné třídě životní náležející dobrovolníci, počítají se na kontingent rekrutů tohoto roku.

d) Kdož od počátku pravidelného odvodu až do 31. prosince roku odvodního dobrovolně vstoupili, a kdož nenáležejí některé odvodem povinné třídě životní, počítají se až na kontingent nováčků následujícího roku odvodního.

Ostanou-li však v dotýčném odvodním okrese podle sečtení kontingentálního schodky v kontingentu nováčkův, budtež takovíto dobrovolníci podle §. 32 : 2, předposlední ostavec, až do výše schodků na kontingent nováčků tohoto roku připočítáni a pak tvoří pouze takoví dobrovolníci, kteří vřaděni nebyli, přebytky pro kontingent nováčků roku nejblíže příštího.

4. Z oněch branců, kteří podle §. 40 : *c* zákona ze dne 2. října 1882 (§. 12 : *c* článku XXXIX. zákonů z r. 1882) z vojska se propouštějí za náhradu zástupcem a kteří se přikazují do evidence náhradní zálohy, nastupujíce však opět do stavu, jakmile pominul důvod propouštěcí (§. 167 : 76), budtež ti, kdož ještě jsou povinni ke službě řadové, bez výminky, ti pak, kdož přestupují do povinnosti služební v záloze, tenkráte připočítáni na kontingent nováčků toho roku, kdy na novo do stavu vzati byli, ač nepožívali-li nárok propouštěcí přes pět let.

5. Vřadí-li se branec dle §. 37 : 1 *b* za náhradu zástupcem ze stálého vojska (válečného námořnictva) za příčinou vystěhování z obvodu monarchie propuštěný opět do svazku (stavu) §. 158 : 7, budiž připočítán na kontingent nováčkův toho roku, kdy do svazku vojenského opět byl vřaděn.

6. Branci, kteří jednak na základě přiznané výhody co jednoroční dobrovolníci, jednak ztrativše výhody co vlastníci (držitelé) zděděných živností hospodářských ze zálohy náhradní přeloženi budou do vojska (§§. 87 : 3; 142 : 1 *a*, pak 143 : 6 *a*), budtež a sice poslední, nalezají-li se ve služební povinnosti řadové, připočtěni na kontingent nováčkův toho roku, v kterémž přeloženi byli.

7. Branci, kteří mylným rozdělením ze zálohy náhradní aneb z obrany zemské přeloženi byli do kontingentu nováčkův, pokud se týče, ti kteří z jiných odvodních okresů na kontingent nováčkův byli přepočtěni, budtež počítáni na kontingent nováčkův onoho roku, v kterémž se provedlo přeložení (přepočtění), pokud se týče, je-li s tím spojena náhrada zástupcem (§. 37), v kterémž se tato stala.

8. Přebytky odvodní v kontingentu nováčkův mohou tím vzniknouti, když kontingent nováčkův jest nejen výhradně uhražen, ale i převýšen takovými branci, kteří podle ustanovení tohoto návodu na kontingent nováčkův se mají počítati a v něm bez podmínky ponechati, ku př. přebytky z roku předešlého, z moci úřadní postavenými branci, dodatečně odvedenými branci za předešlá leta odvodní, dobrovolníky a pod.

Takovéto přebytky, které vzejdou při sečtení kontigentálním, připočtou se k dobrému na kontingent nováčkův nejblíže příštího roku.

§. 36. Jak se připočítává na kontingent náhradní zálohy; přebytky odvodních okresů ohledně tohoto kontingentu.

1. Každý branec, který byl vřaděn v době od 1. ledna po 31. prosinec roku odvodního s desítiletou[1]) službení povinností v náhradní záloze aneb co zástupce (§. 92 : 2), aneb který ztrativ výhodu jednoročního dobrovolníka (§§. 129 : 6 a 137 : 7), jakož i ti, kdož během služební povinnosti řadové co vlastníci (držitelé) zděděné rolnické živnosti přeloženi byli do zálohy náhradní (§. 87 : 3 a 142 : 1 *a*)[2]), budtež připočtěni na kontingent náhradní zálohy, přidělený okresu odvodnímu za rok odvodní (rok přeložení).

2. Obdobně dle ustanovení §. 35 : 4 a 5 propuštění a opět do svazku vzatí náhradní záložníci, budtež a sice ti, kdož naznačeni jsou v odstavci 4, nepožívali-li nárok na propuštění déle než pět let, připočtěni na kontingent zálohy náhradní toho roku, v kterémž pojati byli na novo do svazku.

3. Branci, kteří následkem mylného zařadění z kontingentu nováčků anebo z obrany zemské do zálohy náhradní byli přeloženi, pokud se týče ti, kteří byli přepočtěni z jiných odvodních okresů do kontingentu náhradní zálohy, budtež počítáni na kontingent zálohy náhradní toho roku, v kterémž přeložení (přepočtění), pokud se týče, byla-li s tím spojena náhrada zástupcem (§. 37), tato náhrada se stala.

4. Přebytky odvodní v kontingentu zálohy náhradní mohou tehdá vzniknouti, když kontingent náhradní zálohy jest nejen výhradně takovými branci uhražen, ale i převýšen, kteří dle ustanovení tohoto návodu na kontingent náhradní zálohy se počítati a v něm bezvýminečně ponechati se mají, na př. přebytky z roku minulého, dodatečně odvedení za předešlá odvodní leta, majitelé rolnických živností a pod.

Takovéto přebytky odvodní, jež se objeví při sečtení kontigentálním, připočtou se k dobrému na kontingent náhradní zálohy za rok budoucí.

---

[1]) Pokud se vřadují příslušníci třídy životní 1860 aneb starších tříd životních způsobem dodatečného odvodu v pořadí losovém se služební povinností dle svého věku do zálohy náhradní, budtež i tito počítáni na kontingent zálohy náhradní.

[2]) Viz poznámku k §. 6 : 2.

§. 37. O náhradních odvodech v kontingentech nováčků a zálohy náhradní.

1. Náhradní odvod se má státi:

a) při propuštění dle §. 40 zák. ze dne 2. října 1882 (§. 12 článku XXXIX. zák. z r. 1882) a sice:

z příčiny protizákonního odvodu bezvýminečně;

následkem vzešlé a neodstranitelné neschopnosti služební na základě nálezu přezkoumacího (§. 82 : 1), tato služební neschopnost však tu musela býti při jednoročních dobrovolnících dnem nastoupení presenční služby — u dobrovolníků odvedených na celou zákonní povinnost služební v době odvodu (§. 82 : 1 *c*); při chorých na mysli a padoucnicí trpících i když nebyli postaveni před komisi přezkoumací (§. 155 : 2 a 3), když služební neschopnost tu byla při vřadění do svazku;

na základě některého poměru v §. 17 branného zákona (XL. čl. zák.) z r. 1868 vyznačeného, jakož i

ve všech ostatních případech (§. 82 : 1 *d*), když uvedený propouštěcí nárok (důvod), pokud se týče neschopnost služební, tu byl již při vřadění do svazku (§. 85);

b) podle posledního odstavce §. 41, pokud se týče §. 13 uvedených zákonů v případech úmrtí anebo při propuštění za účelem vystěhování z obvodu monarchie, avšak jen tenkráte, vzešel-li úbytek před vřaděním do svazku (§. 85);

c) ohledně odvedených na kontingent nováčků neb náhradní zálohy, jimž bylo přiznáno dočasné osvobození následkem odvolání;

d) ohledně těch, kdož mylným zařaděním z kontingentu nováčků do kontingentu náhradní zálohy anebo naopak, dále z kontingentu nováčků aneb náhradní zálohy do zemské obrany byli přeloženi, pokud se týče z kontingentu nováčků aneb zálohy náhradní jednoho odvodního okresu k jinému odvodnímu okresu téhož anebo také druhého státu monarchie byli připočtěni a sice pro onen kontingent, k němuž v *a*, *b*, *c* pak *d* naznačený branec byl připočtěn;

e) v kontingentu nováčků následkem přeložení jednoročních dobrovolníků, pozbyli-li této výhody, pak branců služby řadové následkem přeložení do náhradní zálohy z důvodu vlastnictví (držení) rolnické živnosti zděděné (§. 36 : 1);*)

---

*) Viz poznámku k §. 6 : 2.

f) v kontingentu náhradní zálohy následkem přebytků v kontingentu nováčkův v §. 35 : 6 vyznačených.

2. Náhrady vzniklé od 1. ledna do 31. prosince v příslušném odvodním okrese mají se uhraditi v témž roce nejpozději při sečtení kontingentálním.

Při tom pak dlužno míti na mysli, že tyto náhrady mohou jen tenkráte se připočítati, dostal-li již politický úřad dotýčné opatření (nařízení), a sice v zemích koruny uherské od ministerstva domobrany, v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených od politických úřadů zemských ohledně oněch náhradních odvodů, jejichž opatření jim jest vyhraženo (odst. 3.).

3. Nařízení o náhradním odvodu se stane:

A. se strany politické:

v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených;

provedeno-li jednání instancí ministerskou, ministerstvem obrany zemské;

ohledně náhradních odvodů v odst. 1 *a*, pak v odst. 1 *c* naznačených, jakož i oněch náhradních odvodů, které jsou následkem přepočtení odvedenců z okresů odvodních jiného území správního, úřady zemskými, ohledně všech ostatních náhradních odvodů úřady okresními.

V zemích koruny uherské:

ohledně všech náhradních odvodů zásadně ministerstvem domobrany.

Za tím účelem dodá zemské velitelství vojenské zemským úřadům a uherskému ministerstvu domobrany listiny přezkoumací §. 82 : 9 — při propuštění pro neschopnost bez předchozího prozkoumání spisy vyšetřovací — kdežto v zemích koruny uherské ve všech ostatních případech spisy jednací dodá ministerstvu tomuto onen úřad politický, který při dotýčném úřadním jednání spolupůsobil; pokud se týče oznámí mu úbytky, jež tvoří důvod náhrady a sice: v případech, v nichž se přizná neb odejme výhoda jednoročního dobrovolníka (odst. 1 : *e* pak *f*) na základě dotyčného sdělení velitelství doplňovacího okresu.

B. se strany vojenské:

v obou územích státních:

provedě-li se jednání instancí ministerskou, říšským ministerstvem války, ohledně ostatních v odstavci 1 : *a* naznačených náhradních odvodů zemským vojenským velitelstvím a ohledně veškerých ostatních náhradních odvodů velitelstvy doplňovacích okresů.

4. Jakmile ohledně zákonnitosti některého náhradního odvodu vzniknou pochybnosti, předložiž v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených, když ostalo bez výsledku

v příčině této vedené jednání mezi příslušnými doplňovacími úřady, dotýčný politický úřad spisy jednací nejbližší vyšší instanci, aby o nich rozhodla; v zemích koruny uherské rozhoduje instance ministerská.

§. 38. O nedostatcích při kontingentu nováčkův a náhradní zálohy; záznamy v příčině uhražení obou kontingentů; nedostatky při nejmenším doplňovacím požadavku pro c. k. obranu zemskou.

1. Neuhražený zbytek při sečtení kontingentálním kontingentu nováčků a náhradní zálohy (požadavku), který se měl postaviti v dotýčném odvodním okrese, tvoří nedostatek, který se má opatřiti — v zemích koruny uherské tímto okresem — při nejbližším ročním pravidelném odvodu pro kontingent nováčků a náhradní zálohy.

Nedostatky připočtou se tedy v zemích koruny uherské ke kontingentu nováčků a náhradní zálohy, který se rozvrhl pro následující rok na okres odvodní, v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených na kontingent nováčků a náhradní zálohy na správní území.

2. Okresní úřady (úřadníci) a doplňovací okresní velitelstva vedou záznamy v příčině kontingentu nováčků a zálohy náhradní roku odvodního podle okresů odvodních ohledně každého kontingentu zvláště, do nichž se mají zapsati:

a) zůstalé nedostatky;

b) přebytky z roku předešlého (§§. 35 : 3 *d* a 8, a 36 : 4), po případě:

c) kdož se mají připočítati na dotýčný kontingent (§§. 35 a 36);

d) náhrady (§. 37); jakož i

e) dobrovolníci, kteří se připočítávají zásadně až v roce následujícím (§. 35 : 3 *d*).

Okresní doplňovací velitelstva přenesou do záznamu náhrad takové náhradní odvody, které se nemohly v roce předešlém provésti, poněvadž se nestalo politické opatření v příčině náhrady (§. 37 : 2).

3. V královstvích a zemích na říšské radě zastoupených tvoří také zbytek neuhražený na nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské nedostatek, na který se musí míti zření v příštím roce při rozdělování kontingentů (nejmenšího doplňovacího požadavku).

VII. oddělení.

O dočasném osvobození od povinnosti odvodní a o ostatních výhodách v příčině konání povinnosti branné; o provedení nároku na výhodu jednoročního dobrovolníka při odvodu.

§. 39. O dočasném osvobození od povinnosti odvodní; komu přísluší rozhodovati.

1. Dočasné osvobození od povinnosti odvodní dopouští se jak v míru tak ve válce, a udílí se na reklamaci súčastněných (§. 17) doloženou dle §. 40 odvodní komisí toho okresu, v kterémž dotýčný jest odvodem příslušný, na základě zvláštního vyšetření jednotlivého případu (§. 56).

O provedení nároku na dočasné osvobození při dodatečném odvodu platí ustanovení §. 79.

2. Platnost dosaženého dočasného osvobození obmezuje se na rok toho pravidelného odvodu, pro který bylo uděleno; výhoda dočasného osvobození může tedy, pokud dotýčný se nachází ještě v životní třídě odvodem povinné, přiznati se při pozdějším odvodu opět jen tenkráte, obnoví-li se reklamace a prokáže-li se trvání zákonného odůvodnění.

3. Jde-li o to, aby se postavilo na jisto, zdali osoba mužského rodu, v jejíž prospěch se činí nárok na osvobození některého odvodníka, aneb zdali někteří jiní mužští členové rodiny reklamovaného, na něž se má zření, jsou schopni k výdělku čili nic, rozhoduje o tom rovněž komise odvodní.

Rozhodnutí o neschopnosti k výdělku (výživě) může státi se — neodvisle na otázce kam reklamovaný odvodem jest příslušným — onou komisí odvodní, která úřaduje nejblíže bydliště toho, kdo má být prohlédnut.

4. Z moci úřadní předvedení (§§. 98 až 102) nejsou — nebylo-li předvedení z moci úřadní zrušeno rozhodnutím vyšším — oprávněni činiti při tomto odvodu nárok na dočasné osvobození.

§. 40. O zásadách, dle nichž se posuzuje nárok na dočasné osvobození.

1. Otcova neb dědova neschopnost k výživě, v zemích koruny uherské i tchánova, a neschopnost k výživě jiného mužského člena rodiny, k němuž se má dle této instrukce zření, musí, má-li býti odůvodněn nárok na osvobození ve směru tomto, úplně a trvale vylučovati schopnost těchže k výdělku svému a k výdělku vůbec, kterým by sobě a ostatním členům rodiny přiměřené živobytí byli s to zaopatřiti — vy-

jímaje pouze k výživě nezpůsobilého, poněvadž ještě není vyvinut, 18letého aneb staršího bratra reklamancova.

Neschopnost k výživě se tedy považuje za prokázanou pouze při nevyléčitelně chorých na mysli aneb na těle, nijak však při vyléčitelných aneb pouze občasně se vracejících nemocech, pak v případě výminečném dříve uvedeném.

Na nedostatky mravní nesmí se bráti ohled.

Rovněž není vojenská invalidita aneb podle §. 69 přiměřeně učiněná klasifikace důvodem neschopnosti k výživě ve vyznačeném z předu smyslu.

Klasifikace (posouzení) neschopnosti k výdělku děje se podle ustanovení §. 56 : 2.

2. Při oněch mužských příbuzných reklamovaného, na které — poněvadž jsou mladší než 18 let, — dle §. 17 *b* branného zákona (čl. XL. zák. z r. 1868) ohledu se nebéře, není třeba, aby lékařská komise jejich neschopnost k výživě dovodila.

3. Z neschopnosti k výživě dotýčných členů rodiny nemůže však nárok na osvobození odvozován býti, pokud majetek neb výdělek rodiny jest takového způsobu, že týž i bez reklamace k výživě rodiny dostačuje, když se u př. může dům pronajmouti, pozemek neb živnost najatými pracovníky obstarávati neb pronajmouti, aniž by tímto změněným vzděláváním možnost výživy rodiny ohrožena byla.

4. Je-li osoba, v jejíž prospěch se reklamace činí, sice ještě schopna, aby mohla provozování živnosti, polního hospodářství atd. říditi neb na ně dohlížeti, není-li ale více schopna osobně rukou přiložiti, neb nějakou vedlejší živností sebe a členy rodiny své vydržovati, může se neschopnost k výživě přijmouti, když by změna v provozování živnosti neb polního hospodářství atd. propachtováním, pronajmutím neb přijetím najatých pracovníků a pod. vylučovala možnost opatřování přiměřené výživy.

5. Na stáří ovdovělé matky neb báby a osiřelých sester, jakož i na tělesní ústrojí jejich se nebéře ohledu, za to ale na otázku, zdali takoví reklamující nemohou ku své výživě postrádati podpory reklamovaného bez ohrožení své existence, t. j. zdali není zabezpečena jejich výživa majetkem aneb vůbec bez spolupůsobení reklamovaného.

6. Úplné nemajetnosti rodiny se k dosažení osvobození nežádá. Má-li reklamant zaopatření (výminek, rentu atd.), vylučuje to osvobození reklamovaného pouze v tom případě, když takovýto požitek dle místních poměrů umožňuje výživu rodiny bez reklamovaného.

7. Za bratra reklamovaného, v povinnosti služby v linii neb v záloze stojícího (§. 17 *a*) branného zákona a čl. LX. zák. z r. 1868) se nepovažuje ten, kdož po celou dobu zákonní služby v linii a záloze dobrovolně v stálém vojsku neb ve vo-

jenském námořnictvu dále slouží, aneb ku svazku stálého vojska neb vojenského námořnictva náleží, aniž by k zákonní celé době služby po 12 po případě 10 let zavázán byl; potom ten, kdož slouží v zemské obraně, nechť již činně neb nic; konečně branec, jenž se nalezá v evidenci náhradní zálohy.

Za to platí výše uvedené ustanovení branného zákona (čl. LX. zák. z r. 1868) bez rozdílu, zdali bratr co důstojník, duchovní neb v jakékoli jiné vlastnosti slouží, aneb zdali co dobrovolník, co branec dle losové řady neb úředně vřaděný v povinnosti služby v linii neb v záloze stojí, pak zdali se v činné službě nalezá neb nic, aneb zdali po dobu služební v linii neb záloze náleží ke sboru četnickému.

8. Žádá-li se za dočasné osvobození odvodníka co jediné podpory pomoci potřebujících rodičů neb příbuzných, poněvadž se někdo jiný, kdož je k podporování jich zavázán, této povinnosti aneb i jen příležitosti k vykonávání její buď přesídlením v jiná místa, neb vystěhováním-se, zřízením vlastního hospodářství neb nějakým jiným způsobem vzdaluje, nemá se nárok onoho na osvobození za odůvodněný považovati.

9. Dočasné osvobození nezávisí od společného bydliště reklamovaného s členy rodiny, která od něho podporována býti má, za to ale, předpokládaje ostatní výminky, od toho, že reklamovaný tuto podporu skutečně a v přiměřeně dostatečné míře poskytuje.

10. Reklamuje-li se z dvou bratrů, současně k odvodu povinných, jeden z nich od příbuzných pomoci potřebujících, nemůže o jeho nároku na osvobození dříve rozhodnuto býti, dokud se nezjistí, není-li druhý odvodem povinný syn, po případě bratr v stálé vojsko (vojenské námořnictvo) vřaděn neb k výdělku neschopen.

11. Osvobozeni nejsou nevlastní synové vzhledem k onomu z rodičův, s nímž jsou jen sešvakřeni, nevlastní bratří vzhledem k bratřím a sestrám, s nimiž nemají společného žádného z rodičův, pak za vlastní přijatí synové (adoptovaní) a schovanci.

Naopak lze připustiti dočasné osvobození odvodníka ku prospěchu bratří a sester, jež mají s ním pouze otce společného, po smrti tohoto, předpokládaje, že tu jsou všecky ostatní podmínky a to i tenkráte, když jest na živu matka bratří a sester (macecha odvodníkova).

12. Osvobození lze připustiti pouze ohledně manželských příbuzných podle rodu (legitimace).

Na nemanželské syny béře se ohled, pouze jde-li o osvobození manželského neb nemanželského bratra na prospěch společné matky. Osvobození domáhati se mohou sami pouze v případu v odst. 13. vyznačeném.

13. Nemanželským synům lze přiznati nárok na dočasné osvobození pouze s ohledem na matku pomoci potřebnou, nijak

však s ohledem na ostatní členy rodiny, třeba že jsou neschopni k výživě a pomoci potřební, předpokládaje ovšem, že se prokážou tytéž ostatní podmínky, jaké se požadují při osvobození dočasném jediného syna ovdovělé matky.

Nutno tedy v takovýchto případech přihlížeti stejně k tomu, jsou-li na živu jiní manželští neb nemanželští synové reklamující matky.

14. Nárok na dočasné osvobození odvodníka na prospěch opět provdané aneb v případu reklamace v §. 13 naznačeném zatím provdané matky lze přiznati, když, předpokládaje, že jsou splněny veškeré ostatní podmínky, manžel ku podpoře matky povinný jest k výživě neschopným a když nemá syna z předešlého manželství, na kterého by se mělo zření v příčině živobytí.

15. Při soudních odděleních a rozvodech manželských není matka, pokud oddělený (rozvedený) manžel její žije, oprávněna činiti nárok na dočasné osvobození syna z tohoto manželství narozeného.

16. Ožení-li se odvodník, nelze k tomu zření míti. Rovněž nelze z jakýchkoliv, oženěním odvodníka způsobených okolností odvozovati na jeho prospěch reklamační důvody (výminka 18).

17. Týká-li se reklamace takového odvodníka, který by byl jinak oprávněn činiti nárok na nějaké výhody při plnění povinnosti branné, nemůže se jedině z této příčiny reklamace zamítnouti.

18. Odvodníku v zemích koruny uherské odvodem příslušnému může se přiznati dočasné osvobození co jedinému zeti, když jest na živu jeho manželka neb dítě manželské a když koná povinnosti co hlava rodiny, aneb i po smrti své manželky a dítěte; v obou případech je-li reklamovaný následkem tchánovy neschopnosti k výživě tomuto, a v případě úmrtí jeho ovdovělé tchyni jedinou podporou nezbytnou a nebyly-li poměry, na nichž se nárok zakládá, takovými již v době, když se ženil reklamovaný.

V tomto případu reklamace hledí se při zkoumání poměrů na syny a zetě reklamujícího obdobně podle 3. odstavce §. 17 článku XL. zák. z r. 1868.

Při reklamacích jediných synů neb vnuků nehledí se však zásadně na zetě.

Aby se předešlo zneužívání, ustanovuje se, že nelze přiznati osvobození jedinému vnuku:

a) když na prospěch téhož reklamujícího již byl dočasně osvobozen zeť aneb ze svazku vojenského propuštěn, a když se tento zeť dostal do evidence náhradní zálohy a jest k výživě schopný, aneb

b) když otec vnukův jest na živu, při čemž jest lhostejno, zdali jest synem nebo zetěm reklamujícího.

§. 41. Jak se prokazuje*) nárok na dočasné osvobození.

1. Zpráva o stavu rodinném podejž se podle vzorce XIV

V místech, kdež se zanášejí v matrikách dotýčná udání času podle kalendáře julianského, buďtež v těchto výpisech připojeny k těmto datům v závorkách i udání časová dle kalendáře gregorianského.

Nemůže-li den narození aneb úmrtí jednoho neb druhého člena rodiny správcem matriky zprávu o stavu rodiny vyhotovujícím udán býti, poněvadž na př. ten neb onen člen rodiny se narodil v jiné farnosti, pokud se týče umřel, musí se prokázati tyto okolnosti, pokud podle §. 17. zákona branného (XL. čl. zák.) z roku 1868 a ustanovení §. 40 této instrukce jsou rozhodujícími, zvláštními porodními a úmrtními listy dotýčných správců matrik.

Správcové matrik nečiňtež takové poznámky, které mají za účel, působiti nepřímo na rozhodnutí komise odvodní.

2. Nezbytnost reklamovaného k vydržování rodiny podpory potřebné prokáže se vysvědčením vydaným obecním starostou a nejméně dvěma členy obce, kteří mají syny k témuž pravidelnému odvodu povolané a kteří nežádají spolu za osvobození aneb za jinou výhodu při konání povinnosti branné.

Toto vysvědčení nechť obsahuje:

a) jmena reklamovaného a těch členů rodiny, v jejichž prospěch se nárok na osvobození činí;

b) potvrzení o nemovitém majetku rodiny a případně jednoho každého z nich, s udáním místa a obce, domu aneb domů, pak pozemků sumárně podle výměry a druhu;

c) udání pramene výživy, živnosti aneb zaměstnání, z něhož rodina, pokud se týče každý její jednotlivec, zejmena

---

*) Podání (reklamace) za dočasné osvobození od vojska, válečného námořnictva, náhradní zálohy aneb obrany zemské, jakož vůbec žádosti za výhody při plnění povinnosti branné, pokud se jimi domáhá právo zákonem odůvodněné, pak stížnosti zákonné proti rozhodnutím o těchto podáních, konečně doklady k takovým podáním a stížnostem potřebné jsou **kolků prosté.**

Veškeré ostatní žádosti, kteréž se domáhají výminečné výhody, jejíž poskytnutí závisí na uznání administrativních úřadů na př. žádosti za předčasnou dovolenou z důvodů rodinných zvláště závažných (poslední odst. §§. 27. a 40. zák. z 2. října 1882, pokud se týče §. 12 XXXIX. čl. zák. z r. 1882, náleží kolkovati.

také reklamovaný, béře prostředky výživy a v jaké míře, a zdali poměry posledněǰšího jsou podle toho, aby zjednávaly rodině dostatečnou podporu;

d) výkaz na nemovitém statku, živnosti atd. váznoucích zeměpanských daní všeho druhu, bez přirážek zemských a obecních, v celku i jednotlivě; pak

e) po důkladném vyšetření a svědomitém posouzení poměrů prohlášení podle vlastního přesvědčení dané, zdali závisí skutečně na reklamovaném výživa naznačených členů rodiny, zdali plnil tuto povinnost dosud také skutečně a v jaké míře.

V případech reklamace v §. 40 : 18 naznačených obsahujtež tato vysvědčení, předpokládaje, že manželka reklamovaného aneb manželské dítě žije, také udání, zdali koná povinnosti hlavy rodiny.

3. Nejsou-li tu dva v předešlém odstavci naznačení příslušníci (členové) obce aneb neumějí-li čísti a psáti, jakož vzpírají-li se bezdůvodně čtení a psaní znalí příslušníci obce, anebo konečně pochybuje-li důvodně okresní úřad (úřadník) o správnosti předloženého vysvědčení vůbec, přesvědčiž se týž (úřad) sám o skutečném stavu a předlož výsledek dotýčného vyšetřování zasláním spisů vyšetřovacích komisi odvodní ku vědomosti.

4. Starosta obecní potvrdí svým podpisem na těchto vysvědčeních úplnou správnost obsahu jejich a pravost podpisů obou členů obce; mimo to mu náleží výslovně potvrditi, že tito posléze jmenovaní mají syny k nastávajícímu pravidelnému odvodu povinné.

Starosta obcí povinen jest otázati se reklamanta po jeho majetku a pro případ, že by se nalezal takový majetek rodiny aneb některého člena její v obci jiné, požádejž od něho vysvědčení dotýčné obce.

5. Okolnost, že jeden bratr slouží ve stálém vojsku anebo ve válečném námořnictvu v některém způsobu v §. 40 : 7 uvedeném, budiž, nebyla-li tato podmínka prokázána již stranou, okresním úřadem (úřadníkem) ze spisů úřadních a záznamů aneb, kdyby se to spolehlivě nedalo provésti, opatřen základní list prostřednictvím velitelstva doplňovacího okresu vojenského (námořnictva válečného).

6. Na vysvědčení, které strany snad předloží co doklad o neschopnosti k výživě, nesmí se míti zření (výminka §. 54 : 4 *a*).

7. Výpisy a vysvědčení mohou se při pozdějších reklamacích opět použíti, když od příslušných jejich vydavatelů na nich

a) zůstaly-li poměry nezměněny, toto se potvrdí, aneb

b) v případech, v kterých poměry se změnily, tyto změny přesně se vyznačí. V obou případech dotýčný dodatek musí se podpisem opatřiti.

§. 42. O ostatních výhodách při vykonávání povinnosti branné; komu přísluší rozhodovati.

1. Pokud se týče provedení těchto výhod ohledně odvodníkův, vztahují se:

A. podle §. 25. zák. ze dne 2. října 1882 (§. 5 XXXIX. čl. zák. z r. 1882);

a) na poskytnutí dovolené čekatelům (v zemích koruny uherské i „chovancům") duchovního stavu každé zákonem uznané církve a náboženské společnosti (1. odst.); a

b) na poskytnutí dovolené studujícím posledních dvou ročníků vyššího gymnasia, kteří se chtějí věnovati bohosloveckým studiím a duchovnímu stavu (odst. 3).

B. Podle §. 27. zák. ze dne 2. října 1882 (§. 6 XXXIX. čl. zák. z r. 1882):

a) na poskytnutí dovolené čekatelům učitelským pro národní školy, měšťanské školy a pro ústavy učitelské, v zemích koruny uherské čekatelům učitelským pro národní ústavy vyučovací vůbec, pak učitelům na těchto školách a ústavech (1. odst.);

b) na poskytnutí dovolené chovancům učitelským, kteří náležejí do jednoho z posledních dvou ročníků některého ústavu pro vzdělání učitelstva pro národní školy (učitele elementární), v zemích koruny uherské pak i těm, kdož pokračují ve studiích na některém vzdělavacím ústavě učitelském pro učitele na školách měšťanských (2. odst.); pak

c) ohledně vlastníkův (držitelův) zděděných selských statků, náležejí-li podle pořadí losového do kontingentu nováčků na přidělení jich do zálohy náhradní (5. odst.). Připadají-li však podle losového pořadí do obrany zemské, buďtež vojensky vycvičeni po osm neděl v době, která ruší nejméně hospodářské práce, načež buďte propuštěni na dovolenou a nebuďtež dále v míru k činné službě: a ke cvičením ve zbrani povoláváni.

C. Podle §. 29 branného zákona (XL. čl. zák. z r. 1868)

na dovolenou námořníků vřaděných do válečného námořnictva, kteří navštěvují některou tuzemskou školu nautickou aneb loděstavitelskou.

D. podle závěrečné věty §. 25 zák. ze dne 2. října 1882 (§. 5 XXXIX. čl. zák. z r. 1882):

na sproštění vysvěcených kněží, pokud se týče duchovních správců v zemích koruny uherské i pomocníků duchovních správců, služby ve stavu branném, pokud nebudou jmenováni vojenskými (domobranskými) správci duchovními (§. 142 : 2).

2. Tyto výhody povoluje na žádost branců (§. 17), jsou-li splněny zákonní a dále uvedené podmínky, příslušná odvodní

komise (§. 12) brancům v odstavci 1: A a) pak D uvedeným i v době válečné.

3. Ohledně provedení nároků na výhody při plnění povinnosti branné ohledně osob k dodatečnému odvodu přišlých jest se říditi podle ustanovení §. 79.

4. Z moci úřadní postavený ztrácí pro tento odvod (§. 39:4) případný nárok na některou z výhod v odst. 1 A, B a C vyznačených.

§. 43. Čím se podmiňuje nárok čekatelů, pokud se týče též chovanců stavu duchovního na dovolenou.

1. Čekateli, pokud se týče též chovanci duchovního stavu katolické církve, řecko-katolické a pravoslavné církve vyrozumívají se ti, kdož

a) byli přednostou diecése přijati do jeho kněžského semináře, aneb

b) vstoupili do řádu církví schváleného — v obou případech, když ukončili předběžná studia potřebná dle pravidel pro tu kterou církev platných ke vstoupení do bohosloveckých studií; aneb

c) konají bohoslovecká studia na veřejném učilišti; pak

d) čekatelé stavu duchovního řecko-katolického a pravoslavného obřadu, kteří již dokonali studia, kteří však ještě nebyli vysvěceni.

V případu *b* se nemá zření na podmínku studia bohosloveckého, pokud trvá noviciat.

Nárok tento prokáže se ohledně těch, kdož jsou uvedeni pod *a* pak *b*: písemným potvrzením přednosty semináře, pokud se týče kláštera, že čekatel vyhovuje podmínkám v odstavci *a* pak *b* uvedených; ohledně těch, kdož uvedeni jsou v odstavci *c*: písemným ubezpečením přednosty diecése, že budou přijati do kněžstva diecesálního, až ukončí studia a potvrzením, že konají s náležitou pilností a výsledkem studia bohoslovecká a že nevyšlo nic závadného na jevo v příčině jejich chování, ohledně těch však, kdož uvedeni jsou v odstavci *d*: vysvědčením přednosty diecése, že náležejí dosud ke klerikům diecése.

2. Čekatelům, pokud se týče též chovancům duchovního stavu augšpurské a helvetské konfesse, pak sjednoceného vyznání víry, přizná se nárok, když se vykáží vysvědčením veřejného učiliště potvrzeným jejich superintendentem — v zemích koruny uherské také bohoslovecko-pedagogického semináře zemské církve v Sedmihradsku —, že konají s náležitou pilností a s výsledkem bohoslovecká studia a že nevyšlo nic závadného na jevo v příčině jejich chování.

Čekatelé, kteří již dokonali bohoslovecká studia, musí prokázati vysvědčením superintendenta dobrý výsledek studijní jakož i dále, že náležejí dosud k čekatelům stavu duchoven-

ského a že se své strany vše plní, co se požaduje na nich podle platných ustanovení, aby mohli dosíci místa při správě duchovní.

3. Čekatelé, pokud se týče chovanci rabínství dosahují nároku:

a) nalezají-li se v některé rabínské škole, vládou za veřejný ústav uznané a když to doloží vysvědčením spolupodepsaným zástupcem vlády zkouškám přítomným, že jsou bezúhonného chování a že činí dobré pokroky ve studiích, aneb

b) když ukončivše studia na takovéto škole, prokáží schopnost státi se rabínem vysvědčením rabína, a zachovalost svou, jakož i okolnost, že dosud náležejí ke kandidátům rabínství, vysvědčením okresního úřadu (úřadníka) svého bydliště.

Veřejnými ústavy ve smyslu těchto ustanovení jsou nyní zemská škola rabínská v Pešti-Budíně a rabínská škola právem veřejnosti nadaná v Prešpurku. Avšak teprve posluchači třetího a vyšších ročníků mají nárok na dovolenou jakožto čekatelé rabínství.

4. Aby se předešlo zneužívání, dle něhož by se mohlo státi nastoupení bohosloveckých (rabínských) studií k tomu účeli, aby se vyhnulo povinnosti branné, ustanovuje se takto:

V případu, že nastoupena studia tato na základě dokonaného nižšího gymnasia aneb menšího předběžného vzdělání, jest odvodník, který se nenalezá aspoň ve třetím roce těchto studií, povinen buď

a) prokázati, že nastoupil bezprostředně z předběžných studií tato studia, aneb

b) ospravedlniti opozdění, pokud se týče přerušení studií vůbec.

Kdož odbyl, dříve než nastoupil tato studia, nejméně šest tříd gymnasiálních, nemusí provésti tento zvláštní výkaz.

5. V případech, v kterých nárok čekatelův, pokud se týče chovanců stavu duchovního, na dovolenou po dobu studií bohosloví (rabínství) se zakládá na učilištích cizích, budiž dožádáno rozhodnutí ministerské instance. Vysvědčení těchto učilišť buďtež potvrzena dotýčným c. k. úřadem vyslaneckým.

§. 44. O podmínkách k nároku studujících posledních dvou ročníků vyššího gymnasia, kteří se hodlají věnovati studiím bohosloveckým a stavu duchovnímu.

1. Tato výhoda platí ohledně všech zákonem uznaných vyznání po dobu stávajícího nedostatku kněží, a sice tak dlouho, pokud nebude odvolána.

2. Nárok tento odůvodňuje se vysvědčením frequentačním dotýčného ročníku a výkazem o zaručené přípovědi přijetí do bohosloveckých studií aneb do noviciátu. Kdyby nebylo výkazu tohoto, prohlásiž studující před komisí odvodní, že chce věnovati se studiím bohosloveckým a stavu duchovnímu.

3. Shledá-li se případ opozdění ve studiích, budiž vyšetřen pouze při studujících předposledního ročníku vyššího gymnasia a tito prokažtež pravidelný postup studií, počínaje nastoupením vyššího gymnasia, aneb kdyby tu bylo opozdění v postupu studijním, budiž prokázáno, že toto opozdění nezavinili.

§. 45. O podmínkách nároku na dovolenou čekatelů učitelstva pro národní školy, pro školy měšťanské a ústavy učitelské, a učitelů na těchto ústavech.

1. Čekatelé učitelští pro školy národní, školy měšťanské a ústavy učitelské, a učitelé na těchto ústavech, v zemích koruny uherské i ti čekatelé učitelští a učitelé národních školních ústavů, zejmena škol národních, měšťanských a ústavů učitelských, kteří jsou za učitele ustanoveni, prokažtež co doklad nároku:

A. čekatelé učitelští pro školy národní, školy měšťanské a ústavy učitelské:

a) vysvědčení, prokazující aspoň dostatečný úspěch o odbytém posledním ročníku některého vzdělavacího ústavu pro učitele elementární, pokud se týče školy měšťanské, aneb v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených i vysvědčení zralosti po odbytých studiích učitelských pro školy národní, a

b) potvrzení školního úřadu, že působí při vyučování na některé národní neb měšťanské škole.

B. Učitelé na národních školách — včetně na školách měšťanských v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených:

a) vysvědčení studijní při A *a* uvedená, při čemž se nepožaduje jejich prokázání v zemích koruny uherské, poněvadž jest tam veliký nedostatek sil učebních, pak

b) školním úřadem vydaný dekret úřadní, že jmenováni jsou prozatimně neb trvale na některém stále systemisovaném místě učitelském.

C. Učitelé na vzdělavacích učitelských ústavech — včetně oněch na školách měšťanských: dekret jmenovací.

2. Tento nárok přiznejž se pouze v tom případě, když dotýčný jest učitelským čekatelem v onom státním území monarchie, v kterémž mu přísluší občanské právo státní.

3. Těm, kdož nemají nárok podle odst. 2., jakož i brancům, kteří působí jakožto učitelé v Bosně a Hercegovině a rakousko-uherských osadách na východě, může se dostati výhody při vykonávání presenční služby se strany instance ministerské tenkráte, když zasluhuje dotýčný případ ohledu se stanoviska státního.

§. 46. O podmínkách nároku na dovolenou čekatelů učitelských.

1. Tato výhoda potrvá v platnosti po dobu nedostatku učitelstva a sice tak dlouho, pokud nebude odvolána.

2. Čekatelé, kteří náležejí do některého z posledních dvou ročníků ústavu pro vzdělání učitelů pro školy národní, jakož i ti, kdož pokračují ve studiích na ústavech ku vzdělání učitelů pro školy měšťanské, nehledě na to, v kterém ročníku se nacházejí, doložtež nárok svůj průkazem, že navštěvují dotýčný ročník, chovanci předposledního ročníku některého ústavu ku vzdělání učitelů pro školy národní prokažtež mimo to, že nezavinili sami opoždění ve studiích učitelských.

Tento průkaz proveden budiž za dobu počínaje nastoupením studií učitelských.

§. 47. O podmínkách nároku vlastníků (držitelů) zděděných selských živností na výhodu v §. 42:1 B, *c* vyznačenou.

1. Podmínky jsou tyto:

a) aby statek (usedlost) náležel do kategorie selských hospodářství;

b) aby výnos pozemkový selského hospodářství stačil na samostatnou výživu rodiny pěti osob, aniž by však byl čtyřikráte větší než takovýto výnos;

c) aby odvodník byl vlastníkem — v zemích koruny uherské držitelem — půdy statku;

d) aby statek na něho přešel dědictvím (po rodičích, dědu neb bábě, příbuzných aneb cizích lidech); a

e) aby měl na statku řádné své bydliště a aby jej sám t. j. svou vlastní prací vzdělával.

Pokud budou trvati v některých částech koruny uherské zádruhy (slovanská společenstva rodinná), budiž v případech, v nichž se zakládá nárok na poměru zádruhy, vzat v příčině podmínek *b*, *c* a *d* zřetel na zvláštnost tohoto poměru. V těchto případech budiž při odstavci *e* zvláště uváženo, zdali dotýčný odvodník nemůže se postrádati při hospodářství zádruhy, jsou-li tu jiní povinnosti branné prostí a ku práci schopní mužští členové zádruhy.

2. Podmínka 1 *a* budiž prokázána výpisy z kněh pozemkových, berních katastrů a jiných o tom spolehlivé udání poskytujících knih.

3. O podmínkách 1 *b* a *c* budiž opatřeno písemní potvrzení obecního starosty a dvou příslušníků obce, kteřížto poslední mají syny k témuž odvodu povinné, kteří se nedomáhají ani dočasného osvobození ani jiné výhody při plnění branné povinnosti.

Toto potvrzení obsahujž:

a) poznamenání usedlosti udáním místa a obce domu, pozemků a jejich druhů a výměry, těchto posledních jednotlivě i úhrnem;

b) udání všeho druhu daní na ní váznoucích dle §. 41 : 2 *d*;

c) prohlášení, zdali stačí pozemkový výnos usedlosti k samostatné výživě pěti osob, aniž by přesahoval takovýto výnos čtyřnásobný; dále

d) zdali odvodník jest vlastníkem (držitelem) této usedlosti, zdali má na ní své řádné bydliště a zdali sám obstarává její vzdělávání.

Ostatně platí v příčině těchto potvrzení také ustanovení, obsažená v §. 41 : 3 a 4 této instrukce.

4. Průkaz ohledně 1 *c* provediž se výpisem z knih pozemkových, a kde není knih pozemkových, i s dokladem ohledně 1 *d*, odevzdací listinou, a kdyby této nebylo, knížkou berní a vysvědčením zůstalostního aneb příslušného soudu.

5. Okolnost, že usedlost jest desková, městská aneb městysská aneb že jest statek šlechtický, nevylučuje nárok.

6. Ukáže-li se při zkoumání poměrů, že výnos usedlosti sám o sobě nestačí, ale že pouze ve spojení s jiným příjmem na př. z domu aneb řemesla, denní mzdy, povoznictví a pod. stačí na výživu pěti osob, nebudiž považována podmínka 1 *b* za splněnou.

7. V odstavci 1 *d* naznačená vlastnost usedlosti jakožto zděděné týká se pouze toho posledního držitele, který domáhá se výhody; není tedy třeba, aby přešla naň dědictvím ode dávna po předcích (přímých);

8. Může však i postupem převzaté usedlosti selské v příčině nároku na výhodu přiznati se vlastnost dědičná, když předešlý držitel (držitelka), od něhož dotýčný odvodník usedlost převzal, zatím umřel a usedlost by byla po právu dědičném beztoho připadla nynějšímu vlastníku (držiteli).

9. Také v případech, v kterých se sezná při vyšetřování poměrů, že odvodník po zemřelém otci neb matce pouze zdědil polovici usedlosti, a druhou polovici že převzal od otce neb matky na živu jsoucích, může se tento nabývací způsob považovati na roveň zdědění.

10. Když na základě dobrovolného dohodnutí povolaných dědiců usedlosti tato byla po splacení ostatních dědiců odevzdána jednomu ze zákonnitě povolaných dědiců, budiž považován výsledek takovéto shody na roveň zákonné posloupnosti dědičné.

11. Rozdělil-li zůstavitel ještě za živa usedlosť svou na dvě nebo více usedlostí, anebo bylo-li předsevzato dělení teprve dědici buď podle poslední vůle zůstavitelovy aneb i bez této na základě vlastní dobrovolné shody dědiců, může každý pro sebe domáhati se nároku jen tenkráte, když předpokládaje splnění veškerých ostatních podmínek, odvodník na zděděné usedlosti své řádné bydliště má a když vzdělávání její sám obstarává.

12. V zemích koruny uherské vztahuje se výhoda držitelů zděděných usedlostí i na osadníky (kontraktualisty), poněvadž se považují po zákonu za držitele pozemků jim přikázaných.

Osadníky sluší vyrozumívati osoby, kteréž od vlastníka statku na základě smlouvy statek zpupný na neurčitou dobu aneb na věčné časy, anebo až do vymření v přímém potomstvu, aneb mužského rodu rodiny, získaly k užívání za určité, pevně ustanovené dávky a kterýmž náleží právo, že mohou nabyti plného neb částečného vlastnictví osadního statku, když se vykoupí z dávek na něm váznoucích.

Poměry musí tedy shodovati se úplně s podmínkami v odstavci 1 *a*, *b*, *d* a *e*, s podmínkou *c* pak dle obsahu předchozího výkladu.

§. 48. O podmínkách nároku námořníků ve školách námořnických aneb loděstavitelských na dovolenou.

Odvodem povinní námořníci, kteří navštěvují některou tuzemskou námořnickou aneb loděstavitelskou školu, odůvodnětež nárok na dovolenou studijním vysvědčením s dobrými známkami o pokroku.

§. 49. O provedení nároku na výhodu jednoročního dobrovolnictví při odvodu.

1. Aspirant na jednoroční službu dobrovolnickou (§. 127), který nebyl vřaděn z důvodu fysické nezpůsobilosti, zašliž příslušnému politickému úřadu okresnímu (úřadníku) k zachování nároku na výhodu jednoročního dobrovolníka při odvodu (§. 128), dříve než počne vždy pravidelný odvod v příslušném okrese, k němuž jest povinen dostaviti se, žádost za přijetí — mimo certifikát o vstoupení — úplně doklady opatřenou, kteréž připojeny buďte i výměry dotýčného sboru vo-

jenského a komise přezkoumací (superarbitrační) o fysické nezpůsobilosti.

2. Předchozí ustanovení platí i v příčině podmínečných aspirantů na jednoroční dobrovolníky, pročež mají tito svůj nárok pro odvod dle odst. 1. provésti, pokud se týče i ona vysvědčení studijní předložiti, jež prokazují trvání nároku na podmínečnou výhodu jednoročního dobrovolníka aneb na konečné její přiznání.

3. Politický úřad okresní (úřadník okresní) poznamenejž přihlášku nároku toho v rubrice 16. odvodní listiny a spisy předlož příslušné odvodní komisi, pokud se týče komisi k obstarání odvodu delegované.

VIII. oddělení.

O řízení odvodním.

§. 50. O organisaci komisí odvodních.

1. Pravidelný odvod vykonávají objíždějící (ambulantní) komise odvodní, jejichž počet se určuje v každém vojenském (válečném námořnickém) okresu doplňovacím dle míry nezbytné potřeby doplňovacími úřady druhé instance, v zemích koruny uherské ministerstvem domobrany v souhlase se zemskými velitelstvy vojenskými.

V královstvích a zemích na říšské radě zastoupených může v každém odvodním okresu dle poměru počtu zanešených odvodníků, v dorozumění s doplňovacími úřady druhé instance, ustanoveno býti více odvodních (assentních) stanic, tyto však nesmějí přesahovati počet soudních okresů odvodního okresu. V zemích koruny uherské ustanovuje ministerstvo domobrany, slyševši jurisdikce, stanice odvodní v okrese odvodním.

2. Odvodní komise sestává v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených:

se strany politické z:

a) okresního hejtmana, pokud se týče purkmistra dotýčného odvodního okresu, aneb jejich zástupce;

b) úřadníka dotýčného úřadu okresního;

c) okresního, pokud se týče městského lékaře, aneb jejich zástupce, a

d) dvou členů okresního zastupitelstva; kde okresních zastupitelstev není, z dvou členů obecního zastupitelstva stanice odvodní; v městech, kteráž tvoří samostatný okres odvodní, z dvou členů rady městské;

se strany obrany zemské z:

e) velitele dotýčného praporu obrany zemské aneb jeho zástupce;

v zemích koruny uherské:

se strany politické z:

a) prvního úřadníka jurisdikce;
b) dotýčného okresního úřadníka (v městech, pokud se týče referenta vojenského);
c) župního (městského) fysika; a
d) dvou důvěrníků komise odvodní;

se strany domobrany z:

e) velitele praporu domobrany aneb jeho zástupce;
f) důstojníka domobrany; a
g) lékaře domobrany;

v obou státech monarchie:

se strany stálého vojska aneb válečného námořnictva z:

a) velitele dotýčného okresu doplňovacího aneb jeho zástupce;
b) plukovního aneb vrchního (válečného námořnického) lékaře; a
c) důstojníka doplňovacího okresu aneb jeho zástupce.

Tři členové v *a* a *e* naznačení mají rozhodující, ostatní členové poradní hlas.

3. Členové odvodní komise, kteří náležejí ke stálému vojsku (válečnému námořnictvu), buďtež považováni pouze za zřízence dotýčného vojenského (válečného námořnického) velitelstva okresu doplňovacího; nejsou tedy oprávněni dopisovati si samostatně s ostatními úřady a mohou tedy přijímati rozkazy ve věcech odvodních pouze prostřednictvím jmenovaného velitelství, leč že by bylo nebezpečí v průtahu.

4. Při přidělování důstojníků a vojenských lékařů při komisích odvodních působících budiž zvláště přihlíženo k jejich znalosti řeči.

5. Je-li potřeba sestaviti více než jednu komisi odvodní, nastoupiž co zástupce velitele doplňovacího okresu důstojník štábní aneb setník, a co zástupce důstojníka doplňovacího okresu některý důstojník téhož pluku, pokud se týče válečného námořnictva.

V zemích koruny uherské určuje politické členy komise první úřadník jurisdikce se schválením ministerstva domobrany.

6. Potřebné členy komise ze zemské obrany pro více než dvě komise odvodní určuje dotýčné velitelstvo zemské obrany (vyšší úřad obrany zemské).

7. Politickému členu v 2 *b* naznačenému náleží určovati pořádek při předvádění přítomnými starosty obecními, jakož

přednésti reklamace a žádosti za ostatní výhody při plnění povinnosti branné.

8. Jakožto lékařové vojenští budtež povoláni z pravidla plukovní aneb vrchní (válečně námořničtí) lékaři ze sborů a ústavů stálého vojska (válečného námořnictva), kteří v témž odvodním okresu aneb v obvodu některé odvodní komise aneb v témž vojenském (válečném námořnickém) doplňovacím okresu nalezají se ve službě.

Kde se nalezá více vojenských lékařů ve službě, budiž, pokud to není spojeno s většími výlohami, použito jich střídavě při odvodu.

9. Lékařům odvodním komisím přiděleným náleží, aby posoudili tělesnou a duševní způsobilost odvodníků a aby podali o tom své zdání, jakož i o způsobilosti k výživě mužských příbuzných odvodníka, pokud sluší k nim míti zřetel. Pokud se uzná za nutno, podejtež zdání své písemně.

10. Členové dle 2 *d* působí při rozhodování o reklamacích aneb o žádostech za výhody podle §. 42 : 1 B *c*, pak při klasifikaci schopnosti odvodníků k výživě jakožto znalci (§§. 56, 58 a 69) a mimo to jakožto svědkové řízení odvodního.

Volba těchto členů a po případě potřebných náhradníků přísluší v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených dotýčným sborům zastupitelským; v zemích koruny uherské budtež z pravidla vzati ze představenstva obce aneb po případě z obecního zastupitelstva místa odvodního.

11. Síla potřebná ku vedení jednoho exempláře odvodní listiny dodejž se strany politické — v zemích koruny uherské ku vedení odvodní listiny pro domobranu určené se strany velitelstva praporu domobrany.

12. Ku vedení exempláře odvodní listiny určené pro vojenské (válečné námořnické) velitelstvo okresu doplňovacího, pak ku vedení zápisníku odvodního jakož i k obstarání jiných potřebných prací písařských, dále ku braní míry tělesné odvodníkův budtež přidáni tři poddůstojníci.

Důstojník okresu doplňovacího řídí a dohlíží na tyto výpomocné síly a vyšetřuje podle možnosti duševní způsobilost k vojsku stálému (válečnému námořnictvu) odvedených branců pro různé druhy zbraní.

13. O udržování pořádku v obvodu místa odvodního pečujž úřad politický.

§. 51. Jak se ustanovuje cestovní a pracovní plán komisí odvodních.

1. Ustanovení cestovního a pracovního plánu náleží do oboru působnosti doplňovacích úřadů druhé stolice, v zemích koruny uherské do oboru působnosti jurisdikcí, ve srozumění s velitelstvy doplňovacího okresu a praporu zemské obrany.

Při rozvrhu plánu budiž k tomu hleděno, že

a) řízení odvodní musí počíti a ukončiti se v období odvodním v §. 31 zák. ze dne 2. října 1882 (§. 7 článku XXXIX. zák. z r. 1882) naznačeném;

b) objíždka se tak určí, aby výlohy cestovní a ztráta času byly co nejvíce obmezeny;

c) na každý den, mimo neděle a svátky, se béře prohlídka 200 odvodníků jakožto počet nejvyšší;

d) v případech, že by počet odvodníků, jež prohlédnouti jest, nepřevyšoval 100, členové dotýčné komise odvodní pokud možná ještě téhož dne dále se ubírají.

2. Plány smluvtež se na těchto základech, při čemž ohledně podmínek v 1 *c* a *d* udaných počet odvodníků v odvodních okresech seznamenaný v I., II. a III. třídě, pokud se týče IV. třídě, jakož i pravdě podobný počet těch, kdož se dostaví skutečně k odvodu — kteréžto čísla v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených politickým zemským úřadům okresními úřady oznámena budtež do 31. ledna — za základ slouží. Tyto plány budtež v královstvích a zemích zastoupených na radě říšské ihned dodány doplňovacím úřadům stolice první a prohlášeny politickým úřadem zemským v zákonníku zemském, pak v úřadních novinách zemských a zároveň oznámeny ministerstvu obrany zemské; v zemích koruny uherské budtež ministerstvu domobrany ihned a nebylo-li by to možná, nejdéle do 15. ledna roku odvodního předloženy a jakmile jsou schváleny, ihned v obvodu jurisdikcí prohlášeny, se strany okresních doplňovacích velitelstev pak vojenskému velitelstvu zemskému, jehož se týče, oznámeny.

Nedocílilo-li se shody mezi jurisdikcí a velitelstvy okresů doplňovacích, budiž zjednáno rozhodnutí ministerstva domobrany, kteréž se má státi v souhlasu se zemským velitelstvem vojenským.

3. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených sděluje tyto plány velitelstvo obrany zemské velitelstvům praporů zemské obrany.

§ 52. O ustanovení lékařských členů komise odvodní.

1. V příčině lékařův občanských, kteří působí při odvodních komisích, učiní politický úřad zemský; v zemích uherské koruny se schválením ministerstva domobrany první úřadník jurisdikce, ohledně lékařů vojenských vojenské velitelstvo zemské v čas potřebná opatření.

2. Plukovní lékaři přidělení náhradním kádrům praporním plukův pěších, kteří jsou povinni přehlížeti vstupující brance, nemohou z tohoto důvodu z pravidla býti přikázáni komisi odvodní téhož vojenského doplňovacího okresu.

Vyžadují-li však toho přece okolnosti, nebudtež k revisi při nastoupení nováčkův potud bráni, pokud jde o nováčky oné odvodní komise, při níž dotýční působili.

§. 53. Jak dni odvodní se prohlašují.

1. Jakmile okresním úřadům (okresním úřadníkům) dodány byly cestovní a pracovní plány komisí odvodních, oznámí je tito, pokud se týká okresu odvodního, občanským členům komise odvodní (§. 50 : 2 *d*), pak i starostům obecním.

2. Je-li určeno ku provedení prací odvodních v jednom odvodním okresu více dní, učiní okresní úřad, pokud se týče okresní úřadník, šetře při tom zásadních ustanovení §. 51 : 1 *c* a *d*, rozvrh odvodníků dle pořadí, jak který odvodní den se mají dostaviti, a oznámí to zároveň obecním starostům.

3. Bezprostředně, jak obdrží dotýčné opatření, obešlou obecní starostové odvodníky způsobem obvyklým v obci, zároveň pak i ony mužské příbuzné reklamovaných všeobecně vyzvou, aby se dostavili před komisi odvodní, kteráž rozhoduje o jejich způsobilosti k výživě.

§. 54. Jak se předvádějí odvodníci a mužští příbuzní reklamovaného, kterých se týče, před komisi odvodní.

1. Předváděti odvodníky náleží starostovi obecnímu, kterýž podle zákona ručí za totožnost osob jejich, jakož i mužských příbuzných reklamovaného.

2. Každý odvodník dostaviž se ke pravidelnému odvodu ve svém příslušném okresu odvodním v den a na místo k tomu určené.

Vyjati jsou:

a) Chovanci vojenských ústavů vzdělávacích a chovanci královské uherské domobranské akademie Ludovica, tito pokud neukončili studia;

b) nemocní, prokážou-li lékařským vysvědčením, že se nemohou dostaviti, aneb potvrdí-li to obecní starosta když se přesvědčil o tom osobně;

c) ti, kdož se nacházejí ve vazbě vyšetřovací, trestní aneb kázeňské, jakož i ti, kdož nalézají se v trestním (předběžném) vyšetřování, třeba byli na svobodě;

d) nepřítomní, kteří mají příslušné povolení (§. 18 a 99);

e) zjevně neschopní (§§. 20 : 2 a 64 : 1);

f) v zemích koruny uherské ti, kdož byli výminečně propuštěni z vazby trestní, pokud doba trestu neminula.

Soudní úřady pokud se týče trestnice oznámí v případech *c* a *f*, nachází-li se dotýčná osoba ve věku odvodem povinném aneb má-li plniti ještě povinnost odvodní, ukončení řízení trestního aneb propuštění z vazby trestní (dokončení trestu, udělení milosti) onomu politickému okresnímu úřadu (prvnímu úřadníku jurisdikce), v jejichž obvodě se nachází úřad soudní (trestnice). Na toto sdělení vykonejž se odvod dodatečný (§. 75) aneb oznámí se to politickému úřadu (okresnímu úřadníku) obce příslušné.

3. Odvodník, který nevyhoví vyzvání, aby se dostavil před komisi odvodní, aniž by uznal okresní hejtman (úřadník) důvod omlouvací za dostatečný, může s použitím zákonných prostředků donucovacích postaven býti ihned k odvodu a propadá po případě řízení podle §. 101.

4. Příbuzní mužští, k nimž se beře zřetel při reklamacích a na jejichž lékařském ohledání závisí posouzení schopnosti jejich k výživě, povinni jsou dostaviti se osobně před komisi odvodní. Kdyby se osoba taková nedostavila, budiž reklamace zamítnuta komisí odvodní, pokud se týče, budiž rozhodnutí vyhraženo (§. 56 : 8).

Před komisi odvodní nejsou povinni dostaviti se pouze oni příbuzní:

a) kteří dokonali sedmdesátý rok věku, když obecní starosta potvrdí, že jest vůbec známa jejich neschopnost k výživě;

b) jejichž známá neschopnost k výživě se prokáže (§. 21 : 2); aneb

c) kteří již některou odvodní aneb přezkoumací komisí byli prohlášeni „za neschopné k výživě na vždy“ (§. 56 : 2).

§. 55. O jednání při odvodu a o povinnostech komise odvodní vůbec.

1. Odvodníci předvolávají se před komisi odvodní podle řady, jak následují za sebou v odvodní listině (§. 28), a obstarává předvolání politický člen komise v §. 50 : 2 *b* naznačený.

2. Dotýčný úřadník béře před se za spolupůsobení starostů obecních seřadění odvodníků v místnosti k tomu určené podle pořadí v odstavci 1. naznačeného, k čemuž se má opatřiti seznamem předčítacím sestaveným obdobně dle listiny odvodní.

3. Práce odvodní obsahuje všeobecně následující úřadní výkony, kteréž komisí odvodní — v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených v následujících, v odstavcích *d* a *f* naznačených případech i dodatečně úřady doplňovacími — se obstarávají:

a) rozhodování o reklamacích na základě prozkoumání rodinných a ostatních poměrů reklamovaného (§§. 39 a 56);

b) prozkoumání činěných nároků na ostatní výhody při plnění povinnosti branné a rozhodování o nich (§§. 42 a 58), jakož i rozhodování o nároku na jednoroční dobrovolnickou výhodu (§§. 49 a 58);

c) posuzování duševní a tělesné způsobilosti odvodníkovy ke skutečné službě vojenské a dotýčné rozhodnutí (§§. 60 a 64);

d) přidělení vřaděných odvodníků podle kontingentů, jež se mají opatřiti pro stálé vojsko (válečné námořnictvo) a náhradní zálohu, do této, pak do zemské obrany, a přidělování dle sborů, pokud se týče druhů zbraní do stálého vojska (válečného námořnictva), náhradní zálohy a obrany zemské, těch kdož se vřaditi mají (§§. 65 a 68);

e) nález o schopnosti k výživě dotýčných odvodníků hledě k povinnosti odváděti vojenskou taxu (§. 69); a

f) poznamenání náhradníků (§. 70).

Okresní hejtman při komisi odvodní úřadující (první úřadník jurisdikce) má dáti přečísti při odvodu seznam „zcela neznámých", a za příčinou jich vypátrání dotazovati se odvodníkův a výsledek na seznamu poznamenati. Další pátrání náleží pak příslušnému politickému úřadu.

4. Výkon odvodu odvodníků, jež mají se odvésti (§. 73), jest pouze věcí členův komise ze stálého vojska (válečného námořnictva) a zemské obrany.

5. Členům komise odvodní ukládá se za povinnost, aby chovali se ke předvedeným odvodníkům co nejšetrněji (humanně) a aby zachovávali o udaných aneb shledaných vadách tělesných nejpřísnější mlčelivost.

6. O výsledku lékařského ohledání při komisi a o nálezu při tom učiněném komisí odvodní nesmí se straně vydati vysvědčení aneb opis listiny odvodní.

Rovněž nemají se dostati ku vědomosti odvodníků různosti v náhledech členů komise odvodní při rozhodnutích naznačených v odstavcích 3 *a*, *b*, *c* a *e*, pročež se má učiniti náležité opatření při dotýčném jednání.

7. Lékařským členům komise a každému aktivnímu i neaktivnímu lékaři vojenskému se zakazuje co nejpřísněji, prohlížeti odvodníky, kteří by žádali před odvodem za lékařské zdání o své způsobilosti.

Vůbec jsou povinni členové komise odvodní odmítnouti veškeré pokusy stran, které by směřovaly na jejich působnost při odvodu; nabídky darů budtež ihned ohlášeny příslušným soudům, aby zavedly dotýčné vyšetřování.

§. 56. O řízení v případech reklamace.

1. Posouzení oněch reklamací, kteréž týkají se odvodníků I. a II. třídy životní, jakož i rozhodování o nároku na dočasné osvobození budiž předsevzato před lékařským ohledáním.

Tam, kdež se vyskytnou reklamace takové ve větším množství, mohou jednati o nich podle uznání okresního úřadu (úřadníka okresního) v jednotlivých odvodních okresech i v dotýčných dnech odvodních, dříve než počne vlastní výkon odvodní, aneb i první den ze dnů k odvodu určených.

Přizná-li se dočasné osvobození, nemusí dostaviti se odvodník osobně před komisi odvodní; zamítne-li se reklamace, budiž dotýčný podroben odvodu dle svého pořadí losového.

Týká-li se reklamace odvodníka III. aneb některé vyšší třídy životní, budiž týž lékařsky ohledán a hodí-li se ke službě vojenské aneb bylo-li by uznáno, aby byl dán do nemocnice, aneb přezkoumán, budiž také v rubrice 20. odvodní listiny uvedeno, že byl uznán za schopna aneb že bylo uznáno, aby šel do nemocnice aneb aby byl přezkoumán.

Usnešení o způsobilosti, dání do nemocnice aneb předvedení ku přezkoumání staniž se jen v případu, že reklamace byla zamítnuta.

V případech, je-li odvodník dočasně anebo na vždy neschopný, a tudíž by odepsán neb vymazán byl, budiž učiněn nález o jeho způsobilosti vojenské a reklamace budiž co bezpředmětná vrácena.

Nedostavil-li se odvodník III. aneb vyšší třídy k odvodu pravidelnému, a žádáno-li za jeho dočasné osvobození, nebudiž o reklamaci, pokud se nedostaví k odvodu dodatečnému, rozhodováno, ač nemá-li se toto rozhodnutí státi pro odvod cestou delegace aneb rekvisice (dožádání §. 79 : 1).

2. Klasifikace (posouzení) schopnosti k výživě (§. 40 : 1) v příčině mužských příbuzných reklamovaného, na nichž záleží, budiž buď jakožto „neschopný k výživě“ aneb „na vždy neschopný k výživě“ vyslovena; dotýčné vady budtež v nálezu komise určitě udány.

Klasifikace „neschopný k výživě“ budiž dána v takových případech, v nichž dle povahy vady jest sice možná, že dotýčný se stane prodlením delší doby schopným k výživě, když však se nedá ani přibližně naznačiti okamžik, kdy nadejde schopnost k výživě.

Klasifikace „na vždy neschopný k výživě“ budiž dána, zakládá-li se neschopnost k výživě na vadách, kteréž naprosto vylučují možnost, že by nadešla schopnost k výživě a nečiní-li proti ní ani lékař ani jiný z tří členů v §. 50 : 2 *a* a *f* naznačených komise odvodní námitky.

Shledá-li se, že jest ohledaný sice neschopný k výživě, ale že se hodí k řízení živnosti aneb hospodářství (§. 40 : 4), budiž to vysloveno v nálezu komise odvodní.

V případech, v nichž *a*) doba trvání neschopnosti k výživě se dá omeziti aneb *b*) byla-li neschopnost k výživě způsobena pouze dočasně nemocí, tedy v případech, v nichž se nedostává podminek §. 40 : 1, budiž v nálezu pouze vada (nemoc) uvedena a vysloveno, jak dlouho asi (dočasná) neschopnost k výživě bude trvati (§. 156 : 9).

3. Když úřadník k tomu ustanovený přednesl obsah spisů, a když prozkoumali poměry tři v §. 50 : 2 *a* a *e* vyznačení členové komise odvodní, kterým též náleží, nahlednouti do dokladů reklamačních, spisů vyšetřovacích atd., pokud se týče po prohlednutí lékařském mužských příbuzných reklamovaného, na nichž záleží, a po vyslechnutí dotýčných zdání, dá svůj hlas velitel doplňovacího okresu a po něm velitel praporu zemské obrany.

4. Přeje-li si některý z naznačených členů v případu reklamačním zákonem jinak odůvodněném ohledně poměrů ve vysvědčení obecním (§. 41 : 2) potvrzených v tom neb onom směru a vůbec o pravosti tvrzeného reklamujícím nedostatku vysvětlení aneb zdání znalecké, jsou tito povinni, dáti je dle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

5. Rozhodnutí náleží pak, jak co se týče schopnosti k výživě mužských příbuzných reklamovaného — v případech §. 54 : 4 *a* a *b* na základě vyšetření — tak co se týče osvobození, po uvážení podaných vyjádření, důvodů a odvodů, pokud se týče i po slyšení znalců, okresnímu hejtmanu aneb jeho zástupci (prvnímu úřadníku jurisdikce).

6. Proti udělení dočasného osvobození okresním hejtmanem aneb jeho zástupcem (prvním úřadníkem jurisdikce) může podati odpor velitel okresu doplňovacího a zástupce obrany zemské.

Kdož odpor podává, přejímá spisy reklamační a doplniv je výkladem důvodů odporu vrátí je okresnímu hejtmanovi (prvnímu úřadníku jurisdikce).

V královstvích a zemích na říšské radě zastoupených mohou podati odpor i členové komise z okresního pokud se týče z obecního zastupitelstva. Okresní hejtman poznamenejž, podali-li tito členové komise anebo některý z nich odpor proti udělenému dočasnému osvobození, toto jakož i důvody odporu v listině odvodní a přiložiž výpis z ní spisům reklamačním.

Podá-li se odpor proti udělení osvobození, budtež spisy reklamační v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených předloženy k rozhodnutí politickému úřadu zemskému ministerstvem obrany zemské delegovanému, v zemích koruny uherské i velitelstvu praporu domobrany, v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených tomuto pouze v tom případě, podal-li odpor zástupce obrany zemské; zároveň budiž o tom dáno vyrozumění straně.

Prozatimně ostává rozhodnutí okresního hejtmanství (prvního úřadníka jurisdikce) v platnosti.

7. Rozhodnutí zanese se stručně odůvodněné do rubriky 17. listiny odvodní a sdělí se reklamujícímu okresním úřadem (okresním úřadníkem), byl-li podán odpor, ústně a nebyl-li podán, písemně a v tomto případě budtež vráceny i doklady.

8. Reklamace, které nejsou zákonnitě odůvodněny, aneb z nichž podle poměrů aneb z příčin nedostatečnosti dokladů nelze nabyti plného přesvědčení o oprávněnosti nároku, budtež odvodní komisí zamítnuty.

Na slib, že provede se důkaz po odvodu, nesmí se míti žádné zření.

Nemůže-li však mužský člen rodiny, jehož se týče a o němž se tvrdí, že není schopen výživy:

a) pro těžkou nemoc dostaviti se před komisi odvodní, aneb

b) nemůže-li dostaviti se příbuzný člen rodiny před komisi odvodní, protože se nachází ve vazbě vyšetřovací aneb trestní, a jsou-li v těchto případech prokázány veškeré ostatní podmínky pro dočasné osvobození, budiž odvod dotýčného odvodníka sice předsevzat, a bude-li odveden, budiž vyhraženo rozhodnutí o reklamaci pro dobu pozdější.

Udělí-li se dodatečně dočasné osvobození, provediž se rozhodnutí podle ustanovení §. 57 : 4.

Nemůže-li státi se rozhodnutí o reklamaci do 1. října, ustanovuje se ohledně takovýchto odvodníků až do konečného rozhodnutí, že, prokázáno-li vyšetřováním úřadním vykonání cesty jakožto nemožné aneb lze-li u osob ve vazbě se nacházejících neschopnost k výživě předpokládati:

v případu *a* odvodník po nálezu velitelstva okresu doplňovacího (praporu zemské obrany) ve srozumění s okresním úřadem (okresním úřadníkem) učiněném — s výhradou rozhodnutí o reklamaci, kteréž nebudiž protahováno — nemá býti povolán ke službě činné;

v případě *b* že se zjedná rozhodnutí ministerstva vnitra.

9. Den pravidelného odvodu, k němuž reklamovaný jest povolán, jest den rozhodující (normální), dle něhož budiž posouzeno oprávnění k nároku na dočasné osvobození a věk mužských příbuzných, na nichž záleží.

§. 57. Řízení odvolací v případech reklamačních.

1. Odvolání stran, k čemuž poskytuje se jim lhůta čtrnáctidenní počítaje ode dne doručení písemního vyrozumění, tento den nepočítaje, budiž opatřeno potvrzeným výpisem z listiny odvodní a všemi tohoto reklamačního případu se týkajícími spisy se strany okresních úřadů (okresních úřadníků) a zemským úřadům, kteréž delegují se tímto podle ustanovení

§. 17 branného zákona, aby rozhodly, v zemích koruny uherské prostřednictvím jurisdikcí ministerstvu domobrany předloženo, byl-li reklamovaný uznán za schopného.

2. O takovémto odvolání strany rozhodují právě zmíněné instance.

Z rozhodnutí, kterýmž se potvrzuje nález komise odvodní, není dalšího dovolání.

3. Při odvoláních, jež opírají se pouze o otázku schopnosti k výživě mužských příbuzných reklamovaného, jest zemskému úřadu, jemuž rozhodování přísluší, v zemích koruny uherské ministerstvu domobrany ponecháno na vůli, opatřiti sobě dobré zdání komise přezkoumací.

Vzešel-li však odpor (§. 56 : 6) z různosti mínění o schopnosti k výživě toho příbuzného, na němž záleží, nařídí zemský úřad, v zemích koruny uherské ministerium domobrany, aby týž byl předveden ke komisi přezkoumací a na základě dobrého zdání jejího rozhodne.

4. V případech reklamačních, v nichž následkem odvolání strany proti tomu, že komise odvodní odepřela dočasné osvobození osoby zatím již odvedené, budiž jednáno s takovými branci, jako s osvobozenými dočasně. Dotýčné rozhodnutí, náleží-li branec k vojsku stálému, válečnému námořnictvu aneb k záloze náhradní, budiž oznámeno i zemskému vojenskému velitelstvu, kteréž učiní opatření, aby toto rozhodnutí se provedlo a odvodní listina uschovaná u velitelstva okresu doplňovacího byla opravena.

Náleží-li reklamovaný do c. k. obrany zemské, oznámí se rozhodnutí velitelstvu zemské obrany; toto učiní opatření, aby se provedlo a zpraví o tom velitelstvo doplňovacího okresu prostřednictvím evidenčního úřadu zemské obrany.

V zemích koruny uherské budiž v tomto případě došlé rozhodnutí oznámeno prvním úřadníkem jurisdikce velitelství praporu domobrany a velitelstvu doplňovacího okresu, aby je provedly a odvodní listinu opravily.

§. 58. O řízení při rozhodování o nárocích na ostatní výhody při plnění povinnosti branné a o nárocích na výhodu jednoročního dobrovolníka.

1. O žádostech za tyto výhody budiž z pravidla souzeno a rozhodováno, když byl uznán dotýčný odvodník za schopného, lhostejno, připadá-li na kontingent vojska stálého (válečného námořnictva) aneb zálohy náhradní aneb zemské obrany.

2. O nárocích na výhody podle §. 42 rozhoduje, když byl dal své zdání okresní hejtman (první úřadník jurisdikce), velitel doplňovacího okresu, ohledně branců, kteří připadají podle pořadí losového do zemské obrany, velitel praporu zemské obrany.

Jde-li v takovýchto případech o to, aby se opatřilo vysvětlení neb znalecké zdání o potvrzeních podle §. 47 : 3 zejmena o otázce výnosu pozemkového, budiž provedeno řízení obdobně podle §. 56 : 4.

O nároku na výhodu jednoročního dobrovolníka (§. 49) rozhoduje velitel doplňovacího okresu pokud se týče praporu zemské obrany, maje zření k ustanovením oddělení XVII. Ohledně mediků, kteří neobdrželi ještě povolení o přijetí (§. 124 : 3), budiž rozhodnuto pouze o nároku na odbytí jednoroční služby presenční ve vojenském stavu; nárok na odbytí služby co medikové proveďtež podle §. 128 : 3.

3. Rozhodnutí stručně odůvodněné budiž zanešeno do odvodní listiny (rubriky 17), přiznání nároku i do protokolu odvodního.

Byl-li odvodník se svým nárokem zamítnut, jest mu volno podati odvolání.

§. 59. O řízení odvolacím při zamítnutí nároků na ostatní výhody při plnění povinnosti branné a nároku na výhodu jednoročního dobrovolníka.

1. Pro tato odvolání platí lhůta v §. 57 : 1 ustanovená. Odvolání budiž v případech následujícího odstavce 2 : *a* u okresního úřadu (okresního úřadníka), v případech odstavce 2 : *b* u velitelstva doplňovacího okresu (praporu zemské obrany) podáno, budiž opatřeno doklady dle §. 57 : 1 a dále předloženo.

2. O odvolání rozhoduje:

a) pokud se týče výhod v §. 42 : 1 příslušné zemské vojenské (obrany zemské) velitelství ve srozumění s politickým úřadem zemským, v zemích koruny uherské s ministerstvem domobrany a v nejvyšší instanci říšské ministerstvo války ve srozumění s dotýčným ministerstvem zemské obrany, ohledně příslušníků obrany zemské toto poslední samo.

V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených není dalšího odvolání proti rozhodnutí první instance potvrzenému instancí druhou. Spisy budtež, nedocílí-li se v druhé instanci shody, politickým úřadem předloženy ministerstvu obrany zemské.

V zemích koruny uherské předloží vojenské zemské velitelstvo, nemůže-li souhlasiti s návrhem ministerstva domobrany, spisy k rozhodnutí prostřednictvím ministeriální instance říšskému ministerstvu války.

b) pokud se týče nároku na výhodu jednoročního dobrovolníka: zemské vojenské velitelství toho okrubu, v kterémž jest dotýčný rekurrent příslušný, v poslední instanci ministerstvo války v souhlase s dotýčným ministerstvem obrany zemské; ohledně aspirantů, kteří připadají podle losového pořadí na zemskou obranu, v královstvích a

zemích na říšské radě zastoupených velitelstvo zemské obrany a v další instanci ministerstvo obrany zemské, v zemích koruny uherské však bezprostředně ministerstvo domobrany.

3. Odpor okresního hejtmana (prvního úřadníka jurisdikce) proti rozhodnutí velitele doplňovacího okresu (praporu zemské obrany) lze připustiti pouze při výhodách podle §. 42 : 1 a budiž pak se spisy, jako při odvolání, zaslán politickému úřadu v odstavci 2 naznačenému, v zemích koruny uherské ministerstvu domobrany.

4. Vyhoví-li se odvolání aneb odporu a je-li následkem toho nutno vřaditi brance k jinému sboru vojenskému, budiž jednáno podle §. 89.

§. 60. Jak míra tělesná se vyšetří.

1. Ohledání odvodníka počíná měřením.

Zákonem ustanovená nejmenší míra pro vojsko, válečné námořnictvo a pro náhradní záložníky obnáší 1·554 metru, potřební řemeslníci, lodníci a námořníci mohou však býti odvedeni bez ohledu na tělesnou míru.

Nejmenší míra pro c. k. obranu zemskou a král. uherskou domobranu ustanovena jest na 1·530 metru.

Měření budiž u těch, kdož jsou patrně menší než 1·530, pak u čekatelů a chovanců stavu duchovního, při kněžích, duchovních správcích a výpomocných duchovních správcích, předsevzato, aniž by se svlékli, avšak nechť jsou bosi.

Ti, kdož měřeni býti mají, postaví se přímo s hrudí (hořejší částí) těla z boků vypjatou, přitaženou bradou a napjatými koleny, bosi pod míru tak, že šlapadla a paty k sobě přiléhají a tyto míry se dotýkají.

2. Míra, kterouž okresní úřadové (jurisdikce) opatří, budiž porovnána než odvod počne s normální mírou, kteréž nalezati se mají u každého velitelstva doplňovacího vojenského (válečného námořnictva) v dostatečném inventarním počtu, a podle potřeby opravena.

§. 61. O tělesném vyšetřování odvodníků.

1. Odvodníkům budiž přikázáno, aby přišli čisti.

2. Lékařské vyšetřování dějž se, zachovávaje slušnost a co největší šetrnost k útlocitu, za záclonou (španělskou stěnou) u přítomnosti veškerých členů komise, nejdříve vojenským lékařem.

3. Mimo ty, kdož jsou oprávněni podle svého úřadního povolání, a mimo skupiny předvolaných odvodníků nesmí býti nikdo přítomen v místnosti odvodní.

4. Každému odvodníku budiž dána otázka, zdali a jakou vadu má; tato budiž pak především prozkoumána.

Čekatelé a chovanci stavu duchovního a kněží (duchovní správcové, výpomocní správcové duchovní §. 42 : 1 A *a* a D), kteří prohlásili, že jsou stiženi nějakou vadou tělesnou, nebuďtež lékařsky prohlíženi.

Shledá-li se vada, kteráž působí úplnou neschopnost ke vlastní službě vojenské a tudiž odůvodňuje výmaz z listiny odvodní, může se upustiti od dalšího vyšetřování.

Prádlo se má svléci jen tenkráte, kdyby se účel lekařského vyšetření jináče nedal dosíci.

Při výkonu lékařského vyšetření a posouzení schopnosti jest se říditi instrukcí o lékařském ohledání odvodníkův (příl. III).

5. Na lékařská vysvědčení, která snad s sebou přinesou odvodníci, nebudiž vzato žádného zření. Komise odvodní jednejž podle vlastního přesvědčení a může jen v pochybných případech dožádati vysvědčení cizí; a v takovýchto případech budiž mimo cizí lékařské vysvědčení i zvláště blíže se dotázáno obecního starosty a těch odvodníků, kteří domněle neschopného blíže znají, a zprávy jimi dané budtež slyšeny.

6. Trpí-li odvodník padoucnicí, může takovému oznámení odvodní komise pouze v tom případě věřiti, když nejméně dva hodnověrní svědkové na místě přísahy, v zemích koruny uherské přísežně před okresním úřadem (úřadníkem) protokolárně prohlásí, že sami pozorovali záchvaty padoucnice a když seznání, jakým způsobem to pozorovali, žádné pochybnosti nepřipouští. Okresním úřadem (úřadníkem) takto sepsané protokoly budtež předloženy odvodní komisi.

§. 62. Odevzdání odvodníků ku pozorování a léčení do nemocnice.

1. Tvrdí-li odvodník, že trpí nějakou vadou, kteráž může se vyšetřiti pouze pozorováním a léčením v nemocnici, aneb neposkytují-li v případě, v předchozím §. 61 : 6 naznačeném, protokolární výpovědi svědecké úplného přesvědčení, že tu jde o padoucnici, budiž odevzdán odvodník do nemocnice vojenské.

2. V případech, v kterýchž uzná se vada za zhojitelnou nejdéle ve čtyrech měsících a bez chirurgické operace, budiž dotýčný odevzdán do nemocnice občanské.

3. O odevzdání do nemocnice rozhoduje velitel okresu doplňovacího pokud se týče velitel praporu zemské obrany. Státi se to může pouze v tom případě, kdyby odvodník, nehledě k této vadě, byl jinak schopným k vojsku.

Považuje-li okresní hejtman (první úřadník jurisdikce) odevzdání do nemocnice vůbec anebo odevzdání do vojenské nemocnice zvláště za bezdůvodné, budiž dotýčný předveden před komisi přezkoumací.

4. V obou případech budtež náklady uhraženy dle ustanovení, kteréž jest vydáno o uhražování a opatřování nákladů ve veřejných nemocnicích.

5. Rozhodnutí o odvodu v případech předchozích staniž se až při novém předvedení před komisi odvodní.

6. Kdyby trpěl odvodník jinak k vojenské službě schopný a následkem toho k odvedení k vojsku způsobilý lehkou nemocí aneb vadou, kteráž může se vyléčiti na jisto v několika dnech na př. lehká vyraženina, lehká rána a pod., budiž bez okolků odveden.

§. 63. O řízení se samoškůdci (kdož se sami zmrzačili).

Vzejde-li při tělesném ohledání odůvodněné podezření, že vada způsobena zúmyslně k tomu účeli, aby vzešla neschopnost ke skutečné službě vojenské, provede o tom okresní úřad (okresní úřadník) úřadní řízení, po jehož ukončení budiž předsevzat po případě podle §. 102 nový odvod.

§. 64. O klasifikaci odvodníků a o nálezech odvodní komise.

1. O duševní a tělesné způsobilosti předvedeného k vlastní službě vojenské podá nejprve vojenský lékař podle ustanovení instrukce o lékařském vyšetření odvodníků formulované zdání.

Na to vysloví svůj nález velitel doplňovacího okresu v uvážení zdání lékařského, aniž by však toto pro něho bylo závazné, a sice zdali předvedený:

a) má býti vřaděn,
b) nazpět odevzdán aneb
c) z listiny odvodní vymazán.

Takto naložiti jest s „naprosto neschopnými“ (§. 20 : 2) na základě spisů vyšetřovacích. Uzná-li však komise odvodní spisy vyšetřovací za nedostatečné, buďtež doplněny anebo budiž odvodník předveden.

Důvody pro odevzdání nazpět při odvodníkovi, vojenským lékařem za „schopného“ aneb „podmínečně schopného“ uznaném, ale velitelem doplňovacího okresu ke vřadění za nezpůsobilého naznačeném, buďtež uvedeny v odvodní listině v rubrice 18.

2. Řízení dle 1 : *b* platí v příčině „toho času neschopných“, dle *c* v příčině „navždy neschopných“.

Klasifikace „navždy neschopný“ má se užiti jen tenkráte, když podle povahy tělesné vady se nedá očekávati polepšení; ze seznamů C a D přílohy 2 instrukce o lékařském vyšetření odvodníků lze seznati, za jakých podminek dotýčná vada připustí tuto klasifikaci a nález o vymazání.

3. Podmínečně schopní buďtež odvedeni (vřaděni).

Odevzdání nazpět má se státi pouze v následujících případech:

a) kdyby se přiznala odvodníku některá z výhod v §. 42 : 1 A, B a D vyznačených a týž by dle §. 68 : 1 *a b* měl se přiděliti ku pěchotě anebo myslivcům;

b) když odvodník jest bratr laik řádu milosrdných bratří a není způsobilý pro sbor zdravotní (§. 68 : 3);

v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených:

c) náleží-li odvodník k náboženské sektě menonitův, karaitův aneb lipovských a není-li způsobilý ke sboru zdravotnímu (§. 68 : 3); a

d) když odvodník jest příslušným do Dalmacie aneb do Tyrolska a Vorarlberku, aniž by byl v prvém případě způsobilým k válečnému námořnictvu, pro zdravotní sbor aneb ústavy zásobovací.

Důvody, proč má býti nazpět odevzdán, budtež uvedeny v odvodní listině v rubrice 18.

Náležejí-li však takovíto odvodníci do III. aneb vyšší třídy životní, nebudtež odevzdáni nazpět, ale budtež přímo, ať se dostavili dle losového pořadí aneb mocí úřadní, zástupcem obrany zemské při komisi odvodní bezprostředně vřaděni do zemské obrany.

4. Jde-li o klasifikaci a nález v příčině odvodníka, který připadá na zemskou obranu, budiž po slyšení lékařského zdání, v zemích koruny uherské po slyšení lékaře domobrany, vynešen nález velitelem praporu obrany zemské dle ustanovení odst. 1. Za „podmínečně schopné“ uznaní budtež vřaděni.

5. Proti nálezu velitele doplňovacího okresu (praporu obrany zemské) „vřaditi“ nemá žádný člen odvodní komise právo odporu.

Zní-li však nález velitele doplňovacího okresu (praporu obrany zemské) na případy 1 *b* aneb *c*, vysloví se po něm — v zemích koruny uherské po slyšení zdání lékaře domobrany — velitel praporu domobrany, pokud se týče doplňovacího okresu, po němž pak své zdání podá okresní lékař (župní, městský fysik).

Po uvážení všech vyslovených náhledů a když vyčerpané důvody a odvody k souhlasnému nálezu nevedly, nařídiž okresní hejtman (první úřadník jurisdikce), aby byl odvodník předveden před odvodní komisi bezvýminečně tenkráte, když se prohlásí pro to člen komise odvodní z okresního, pokud se týče obecního zastupitelstva — v zemích koruny uherské některý z obou důvěrníků odvodní stanice — aneb zástupce obrany zemské pokud se týče velitel doplňovacího okresu, aneb když okresní hejtman sám uzná přezkoumání za potřebné.

Určení k nazpětodevzdání podmínečně schopného dle odst. 3 není předmětem přezkoumání, leč by vznikly různé náhledy o tom, zdali dotýčný jest „schopný“ aneb pouze „výminečně schopný“ aneb že by zástupce obrany zemské

uznal za neschopna toho, kdož má se vřaditi podle tohoto ustanovení.

Jsou-li náhledy různé pouze v příčině podminek k jednání dle 1 *b* aneb *c*, totiž ohledně stupně neschopnosti, nebudiž předsevzato přezkoumání, ale odvodník budiž uznán „za neschopného na ten čas“ a budiž dle toho nazpět odevzdán.

Nalezeno-li o někom, kdož přichází k odvodu aneb k dodatečnému odvodu v III. aneb vyšší třídě životní a kdož má býti odveden na kontingent nováčků aneb zálohy náhradní — buď že se dostal k odvodu podle pořadí losového aneb z moci úřadní — aby byl nazpět odevzdán, a prohlásí-li zástupce zemské obrany, aby byl odveden, budiž vřaděn do obrany zemské. (Výminka §. 29 : B šestý odst.)

O nálezu na předvedení před komisi přezkoumací učiniž okresní hejtman (úřadník okresní) ihned ústní oznámení odvodníkovi a v čas i písemní.

7. Z nálezu odvodní komise o schopnosti ke službě vojenské nemá strana práva odvolacího.

§. 65. O zásadách, dle nichž se uhražuje kontingent nováčků a zálohy náhradní a nejmenší doplňovací potřeba obrany zemské.

A. V zemích koruny uherské.

1. Počet schodků zaznamenaných (§. 38) ohledně kontingentu nováčků a zálohy náhradní doplňovacího okresu a náhrad uložených v příslušném okrese až do pravidelného odvodu (§. 37 : 2) a přebytků (§. 35 pokud se týče §. 36) budiž vyšetřen dohodou prvního úřadníka jurisdikce s velitelem doplňovacího okresu. Ke přidělenému kontingentu schodky a náhrady se připočtou a od součtu se odečtou přebytky, čímž se získá počet kontingentu nováčkův (zálohy náhradní), který má se skutečně odvésti.

2. Kontingent nováčkův se uhražuje:

a) odvodníky z moci úřadní postavenými, kteří se odvedou ze zaznamenaných v oddělení A listiny odvodní (§. 28);

b) odvodem dodatečně postavených schopných odvodníků, pokud jsou určeni ke stálému vojsku (válečnému námořnictvu) (oddělení B odvodní listiny); pak

c) pokud je toho třeba k docílení kontingentu nováčkův, odvodníky v pořadí tříd životních k odvodu povolaných a v jednotlivých dle losového pořadí za schopné uznanými, mimo držitele selských statků, avšak s připočtěním dobrovolníků v §. 35 : 3 *a*, druhý odstavec; a konečně

d) oněmi odvodem povinnými aspiranty jednoročního dobrovolnictví, jakož i odvedenými již jednoročními dobrovolníky (§. 35 : 3 *a*, druhý odstavec), kteří připadají do losového pořadí kontingentu zálohy náhradní.

Losové číslo onoho odvodníka kategorie *c*, kterýž byl poslední na uhražení kontingentu nováčkův odveden, jest závěrečným číslem kontingentu nováčkův.

3. Kontingent zálohy náhradní se uhražuje:

a) dodatečnými odvodníky (oddělení B listiny odvodní), kteří byli uznáni za schopné ke vřadění do zálohy náhradní;

b) držiteli zděděných selských usedlostí odvedenými v losovém pořadí kontingentu nováčků; a

c) pokud ještě potřeba po závěrečném čísle kontingentu nováčkův, v pořadí tříd životních a losovém za schopné ke vřadění do zálohy náhradní uznanými odvodníky, vyjímaje jednoroční dobrovolníky, pokud se nalezají mezi nimi, aneb podmínečně za jednoroční dobrovolníky přijaté.

Losové číslo toho odvodníka v *c* naznačeného, který byl odveden na uhražený kontingent náhradní zálohy co poslední, tvoří závěrečné číslo tohoto kontingentu.

4. Veškeří po závěrečném čísle náhradní zálohy ještě zaznamenaní odvodníci, i s těmi dodatečnými odvodníky, kdož určeni jsou ke vřadění do obrany zemské z oddělení B listiny odvodní, buďtež vřaděni do obrany zemské, jsou-li uznáni za schopné.

5. Stalo-li by se, že by z jakéhokoliv důvodu nebylo třeba pojati seznamenané v 3 *c* do zálohy náhradní, buďtež odvodníci postavení po závěrečném čísle kontingentu nováčkův seznamenáni do obrany zemské.

6. Je-li uhražen kontingent nováčkův již odvodníky seznamenanými v 2 *a* a *b*, počne odvod pro náhradní zálohu — aneb, v případě v 5 naznačeném, pro obranu zemskou — losovým číslem 1 první třídy životní.

7. Dokud se neuhradí úplně kontingent nováčkův aneb náhradní zálohy, nesmí se v domnění, že dotýčný kontingent beztoho v krátce bude úplně doplněn vracejícími se nepřítomnými, přezkoumanými atd., přikročiti k uhražování kontingentu zálohy náhradní, pokud se týče ke přidělení do obrany zemské (výminka §. 64 : 3 a 5, předposlední odstavec a §. 82 : 6).

8. Na uhražení nejmenší doplňovací potřeby zemské obrany má se zření, když se odvádí v pořadí losovém ze IV. třídy životní k odvodu povolané pro zemskou obranu.

V tomto případě budiž každý počínaje 1. lednem roku odvodního buďsi z jakékoliv příčiny odvedený k obraně zemské aneb do ní přeložený a v ní se ještě nacházející branec, jemuž

jest konati celou zákonnitou dobu služební, připočten na nejmenší doplňovací potřebu obrany zemské a budiž podle toho poznamenáno číslo závěrečné.

9. Přebytky odvodní, kteréž vzniknou v kontingentě nováčkův a zálohy náhradní z toho důvodu, poněvadž po uhražení těchto kontingentů a před ukončením odvodu v příslušném okrese, odvodníci s nižším číslem losovým dodatečně se dostavili a odvedeni byli, se nepřipouštějí a buďtež ještě v průběhu odvodního řízení odstraněny tím, že se opraví přidělení.

B. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených.

1. K požadavku vyšetřenému dle §. 32 : 5 připočtou se náhrady od 1. ledna do 31. července na kontingent nováčkův aneb náhradní zálohy zaznamenané, čímž se získá počet nováčků a náhradních záložníků, kteří mají skutečně se odvésti v dotýčném odvodním okrese.

2. Na skutečný požadavek nováčkův a náhradních záložníků a na nejmenší doplňovací potřebu obrany zemské buďtež především připočtěni ti, kdož jsou trvale určeni pro kontingent nováčků a zálohy náhradní, pokud se týče k obraně zemské odvedeni anebo tam přeloženi (§. 32 : 2).

3. Zbytek uhradí se těmi, jejichž přidělení jest vyhraženo dodatečnému rozhodnutí podle losového pořadí (§. 34 : 1, odst. 2), a sice:

V kontingentu (požadavku) nováčků

a) dobrovolníky v pořadí odvodem povinných tříd životních a v jedné každé z nich v pořadí losu brancova, vyjma držitele selských usedlostí, při čemž se připočítají dobrovolníci naznačení v §. 35 : 3 *a* druhý odstavec; a

b) dobrovolníky, jakož i odvedenými jednoročními dobrovolníky při odvodu aneb za ně podmínečně přijatými, kteří vpadají do losového pořadí kontingentu zálohy náhradní.

Losové číslo toho odvodníka kategorie *a*, který připadá co poslední na uhražený kontingent nováčků, tvoří závěrečné číslo kontingentu nováčků.

V kontingentu (požadavku) náhradní zálohy

a) držiteli zděděných selských usedlostí vřaděnými v losovém pořadí kontingentu nováčků,

b) pokud ještě potřeba, odvodníky v pořadí povinných tříd životních a v pořadí losovém jednékaždé třídy asentova-

nými, vyjímaje jednoroční dobrovolníky, pokud se nalezají mezi nimi, anebo podmínečně za jednoroční dobrovolníky přijaté.

Losové číslo toho odvodníka kategorie *b*, který připadá co poslední na uhražený kontingent náhradní zálohy, tvoří závěrečné číslo kontingentu zálohy náhradní.

V nejmenším doplňovacím požadavku zemské obrany

branci, kteří zbudou po uhražení požadavku nováčkův a náhradních záložníků.

Závěrečné číslo poznamenejž se jen tenkráte, povolána-li k odvodu čtvrtá třída životní, poněvadž v tomto případě úhrada nejmenšího doplňovacího požadavku obrany zemské má význam v příčině propuštění přespočetných.

Toto číslo tvoří pak ten branec IV. odvodní třídy, který připadá co poslední na uhražený nejmenší požadavek zemské obrany.

4. Pokud požadavek nováčků a náhradní zálohy není úplně uhražen, nesmí se v domnění, že dotýčný kontingent beztoho v krátkém čase bude doplněn vracejícími se nepřítomnými, přezkoumanými atd., přikročiti k uhražování požadavku zálohy náhradní, pokud se týče ke přidělování do obrany zemské.

5. Závěrečná čísla pro kontingenty nováčkův a zálohy náhradní a po případě pro nejmenší doplňovací potřebu obrany zemské budtež ustanovena doplňovacími úřady první instance po vzájemném dorozumění.

Když se ustanovila závěrečná čísla, budtež odvodníci, kteří jsou v kontingentě nováčkův poznamenáni jakožto náhradníci (§. 70) aneb kteří byli přikázáni do zálohy náhradní aneb do zemské obrany, zpraveni o tom okresním úřadem; náhradním záložníkům budiž mimo to podotčeno, že případné nedostatky, které by vzešly při sečtení kontingentálním v kontingentu nováčků, budou uhraženy přeložením náhradních záložníků, kteří jsou nejbližší podle pořadí losového, do kategorie služby ve vojsku řadovém (válečném námořnictvu).

§. 66. O rozdělení branců dle sborů vojenských na kontingent nováčkův a zálohy náhradní vypadajících.

1. Rozdělení dle sborů stane se v zemích koruny uherské při pravidelném odvodu. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených provede se, jakmile vykonána jest repartice kontingentů na okresy odvodní, za kterýmž účelem při každém branci poznamenáno budiž v odvodní listině s výhradou

konečného ustanovení sboru, pro které druhy zbraní a ústavy vojenské, jež se doplňují z tohoto okresu doplňovacího, jest branec schopný — a vyslovil-li branec přání — ke kterému sboru chce býti přidělen.

Velitel okresu doplňovacího ustanovuje, hledě na zdání vojenského lékaře, ke kterému druhu zbraní (válečnému ústavu) branec připadající na kontingent nováčkův v zemích koruny uherské má býti odveden, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených pak svým časem přidělen.

Při přidělování dle sborů vojenských řídiž se velitel doplňovacího okresu podle ustanovení obsaženého v příloze IV. v příčině výběru a přidělení nováčků a náhradních záložníků k rozličným druhům zbraní stálého vojska a válečného námořnictva.

Mimo to přihlížejž velitel doplňovacího okresu při přidělování intelligentních branců a rozdělování řemeslníků, neobdržel-li v té příčině zvláštní nařízení od vyšších doplňovacích úřadů, ku poměru síly jednotlivých kontingentů a požadavků.

2. Rozdělení nováčků k rozličným vojenským sborům a ústavům děj se dle kontingentů, jež se mají postaviti, a může se více odvésti pro tyto zvláštní kontingenty aneb přiděliti některému sboru vojenskému aneb ústavu, pro kterýž nebyl vyznačen doplňovacímu okresu kontingent, jen tenkráte, jde-li o podmínečně schopné (§. 64 : 3).

Zástupci (§. 70), kteří jsou způsobilí k pěchotě, buďtež přiděleni bezpodmínečně k příslušnému pluku doplňovacího okresu, v okresích doplňovacích pro válečné námořnictvo, dle své způsobilosti, k válečnému námořnictvu aneb ku pěchotě, podmínečně schopní pak k onomu druhu zbraní aneb vojenskému ústavu, pro něž se hodí.

3. Náhradní záložníci se pravidelně přikáží: pěchotě, myslivcům a sboru zdravotnímu, zásobovacímu a válečnému námořnictvu.

Kdož připadají na zálohu náhradní, buďtež, včetně s podmínečně schopnými, vřaděni ke příslušnému pluku pěchoty (myslivců tyrolských), v doplňovacích okresech válečného námořnictva k tomuto námořnictvu a pouze takoví podmínečně schopní, kteří jsou způsobilí pro sbor zdravotní aneb zasobovací, buďtež tam přímo vřaděni.

Přidělení dle zbraní kontingentů náhradní zálohy provede se teprve po sečtení kontingentálním.

4. Projeveným přáním branců připadajících na kontingent nováčků v příčině jejich přidělení budiž po možnosti vyhověno, dá-li se to srovnati s náležitým rozvrhem kontingentu nováčků a se zájmy služby vůbec a nemají-li takováto přání důvody, jež nelze připustiti.

5. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených budiž oznámeno bezprostředně, jakmile provedeno rozdělení branců dle sborů, přidělení nováčkův a náhradních záložníků se strany velitelstva okresu doplňovacího okresnímu úřadu.

Ohledně nováčků přidělených k vojsku aneb záloze náhradní budiž přidělení dle sborů, a ohledně těch, kdož byli přikázáni k obraně zemské všeobecně, v dotýčné rubrice obou odvodních listin poznamenáno.

§. 67. Jak se přikazují branci na obranu zemskou připadající k jednotlivým sborům.

Branci připadající na obranu zemskou budtež onomu praporu obrany zemské, po případě dle nařízení dotýčného ministerstva zemské obrany k onomu pluku jezdeckému přiděleni, v jejichž doplňovacím obvodě dotýčný odvodní okres leží. V těchto hranicích jest dovoleno jednoročním dobrovolníkům, aby si volili, předpokládaje, že jsou způsobilí pro dotýčný druh zbraní.

Rozhodování přísluší v zemích koruny uherské veliteli praporu domobrany zúčastněnému při odvodu aneb jeho zástupci, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených zástupci obrany zemské při komisi odvodní, jinak evidenčnímu úřadu obrany zemské.

§. 68. Jak se přikazují ke sborům branci, kterýmž přiznána některá výhoda při plnění povinnosti branné aneb výhoda jednoroční dobrovolnická, dále ti, kdož slouží při správních odborech stálého vojska aneb válečného námořnictva, pak menonité, karaité a lipovci a bratří laikové řádu milosrdných bratří.

1. Z branců připadajících na kontingent nováčků a zálohy náhradní, kterým se přiznala výhoda při plnění branné povinnosti anebo výhoda jednoroční dobrovolnická, budtež přiděleni:

a) ti, kdož jsou jmenováni v §. 42 : 1 A a D, ku pěchotě (k tyrolskému pluku myslivců);

b) ti, kdož jsou jmenováni v §. 42 : 1 B, ku pěchotě anebo k myslivcům; a

c) jednoroční dobrovolníci ke sboru anebo ústavu, pro nějž vůbec i co dobrovolníci jsou způsobilí (XVII. oddělení), při čemž jest jim volno v tom kterém druhu zbraní vybrati si sbor (ústav) vojenský.

Jednoroční dobrovolníci, kteří jsou podmínečně schopní a pro vadu nemůže býti použito jich ke službě ve sboru, vykonejtež, jsou-li medikové, zvěrolékaři neb farmaceuti, jedno-

roční dobrovolnickou službu v této vlastnosti, jinak podle §. 136 a buďtež v tomto případě přikázáni ku pěchotě (tyrolskému pluku myslivců).

Přidělení jednoročních dobrovolníků k jízdě aneb k vozatajstvu lze jen tenkráte připustiti, když chtějí konati presenční službu na vlastní útraty aneb když jim bylo dáno povolení konati tuto službu na státní náklad (§. 114 : 4).

Jednoroční dobrovolníci, kteří jsou způsobilí pouze k některému z těchto druhů zbraní, a kteří chtějí konati službu presenční na státní útraty a nemají k tomu povolení, buďtež přiděleni k vozatajskému sboru.

2. Branci jmenovaní v §. 3 : 4, kteří slouží co vojenští úřadníci,*) buďtež, připadají-li na kontingent nováčků neb náhradní zálohy a v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených i do obrany zemské — bez ujmy povinnosti služební v branném stavu vojenském, pokud se týče obrany zemské pro případ, že vystoupí ze služby co vojenští úřadníci — k dotýčnému sboru přiděleni.

3. Branci, kteří náležejí k náboženské sektě menonitů a karaitů v Haliči, pak lipovců v Bukovině a připadají na kontingent nováčků, vyjímaje ty, kteří k takovéto náboženské společnosti přestoupili aneb nedávno dle udání se přistěhovali, buďtež, přejí-li si to, rovněž jako bratří laikové ze řádu milosrdných bratří, přiděleni ke zdravotnímu sboru, lhostejno zdali na dotýčný okres pro tento druh zbraně nějaký kontingent byl přidělen čili nic, aneb zdali jest již uhražen bezvýminečně k němu přikázanými.

Vřadí-li se takovýto muž do obrany zemské, nebudiž cvičen ve zbrani, a budiž ho jako takového náhradního záložníka, v případu války obdobně použito.

§. 69. Jak se roztřiďuje schopnost k výživě odvodníkův hledě ku vyměřování vojenské taxy.**)

1. Roztřídění schopnosti k výživě hledě ku vyměření vojenské taxy týká se:

a) oněch branců, kteří v III. třídě životní anebo též po svém vystoupení z ní byli určeni k novému odvodu; a

---

*) Byl-li odveden státní úřadník, budiž o tom dotýčný úřad zpraven okresním hejtmanem (prvním úřadníkem jurisdikce).

**) V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených zák. ze dne 13. června 1880 (čís. 70 říš. zák.), minist. nařízení ze dne 20. března 1881 (čís. 26 říš. zák.) atd., v zemích koruny uherské XXVII. článek zák. z r. 1880.

b) branců, o kterých nehledě na to, ke které třídě životní náležejí, bylo uznáno, aby byli vymazáni z odvodní listiny.

Povolána-li IV. životní třída k odvodu, budiž vynešen v příčině odvodníků v této životní třídě k odvodu předvedených nový nález ohledně jich způsobilosti k výživě a to budiž konečná klasifikace jejich.

2. Klasifikace nechť zní buď:

a) schopný k výdělku,

b) méně schopný k výdělku,

c) nezpůsobilý k výdělku,

budiž učiněna po slyšení lékařských členů komise, velitele okresu doplňovacího a praporu zemské obrany, po případě i obecního starosty a znalců; ohledně „patrně neschopných" na základě spisů vyšetřovacích okresním hejtmanem (prvním úřadníkem jurisdikce).

Při tom budiž zvláště hleděno ke způsobu výdělku.

3. Dočasně osvobození a za schopné ku vřadění uznaní odvodníci považují se již podle podmínek osvobozovacího nálezu pokud se týče uznání schopnosti ke službě vojenské za způsobilé k výdělku a není třeba v tom ohledu zvláštní klasifikace.

Tato klasifikace odpadá komisi odvodní i v příčině těch, kdož jsou odkázáni ke přezkoumání, poněvadž tu náleží rozhodnutí na komisi přezkoumací.

§. 70. O zástupcích.

1. Když schází některý odvodník v losovém pořadí, přistoupiž se k tomu, kdo nejblíže následuje v odvodní listině.

2. V zemích koruny uherské poznamenávají se zástupci při odvodu a po případě po provedení opravy repartice kontingentu nováčků v souhlase velitele doplňovacího okresu a okresního úřadníka, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených pak, když provedena repartice (přidělení) kontingentu (nejmenšího doplňovacího požadavku obrany zemské) podle odvodních okresů v dorozumění doplňovacích úřadů první instance, v obou případech tenkráte, dá-li se očekávati přebytek na přidělené kontingenty.

Při vyšetření počtu těch, kdož jakožto zástupci v kontingentu nováčků se mají poznamenati, jest se říditi dle toho:

a) kolik nepřítomných, kteří spadají v pořadí losové branců, již mají vřaditi se do stálého vojska (válečného námořnictva), podle prohlášení okresního hejtmana (okresního úřadníka) až do konce roku odvodního k odvodu se dostaví; a

b) kolik nepřítomných, dostaví-li se skutečně k odvodu, pak kolik z těch, kdož až po závěrečné číslo kontingentu nováčků ku přezkoumání a do nemocnice byli určeni, podle zkušenosti bude do vojska vřaděno.

Z počtu dle odstavce *b* vyšetřeného buďtež pak odečteny náhrady, kteréž vzejdou podle zkušenosti až do konce roku odvodního.

Dle zbývajícího počtu poznamenají se po závěrečném čísle odvedení branci na kontingent nováčků pořadím sestupným — mimo ty, kdož nechtějí, aby za zástupce vzati byli, a mimo jednoroční dobrovolníky i ty, kdož podmínečně jakožto jednoroční dobrovolníci byli přijati — jakožto zástupci.

3. Zástupci dle výsledku odvodního v době vřadění (1. října) v kontingentu nováčků bezpochyby co přespočetní odpadající, ať jsou již za zástupce poznačeni čili nic, buďtež v době míru až do sečtení kontingentálního trvale na dovolenou dáni.

Z téhož důvodu může také v odvodním roce až do 1. října do vojska (válečného námořnictva), buď způsobem dobrovolného vstoupení aneb při pravidelném odvodu odvedený ku životní třídě odvodem povinné náležející jednoroční dobrovolník presenční službu ve vojsku (ve válečném námořnictvu) v témž roce jen tenkráte nastoupiti, když podle odvodních výsledků až do 1. října může se míti za to jistojistě, že i při sečtení kontingentálním bezpochyby ostane v kontingentě nováčků aneb náhradní zálohy.

Sbory a ústavy, k nimž se přihlašují takovíto dobrovolníci ke službě presenční, opatřtež si tedy, než ke presenční službě se přihlásejí, potřebnou zprávu od příslušného velitelstva doplňovacího okresu.

4. Zříci se naznačení za zástupce možno v zemích koruny uherské pouze při odvodu, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených až do konce srpna roku odvodního a budiž to poznamenáno v rubrice 19 listiny odvodní a 35 odvodního protokolu. Kdyby číslo losové brance, který se zřekl poznačení za zástupce, mělo tvořiti závěrečné číslo kontingentu nováčků; budiž losové číslo toho, kdož před ním v pořadí losovém do kontingentu nováčků byl vřaděn, jakožto číslo závěrečné naznačeno.

Ke vzdání se jest však třeba souhlasu otcova neb poručníkova potvrzeného okresním hejtmanem (úřadníkem okresním), kterýž může býti v zemích koruny uherské i dodatečně opatřen, avšak nemá-li býti vzdání se bezvýsledným, do konce měsíce srpna roku odvodního předložen velitelstvu doplňovacího okresu.

Takovýto branec ostane bezvýminečně ve služební povinnosti vojenské (válečné námořnické) a budiž počítán na kontingent nováčků téhož roku.

5. Poznamenání zástupce nebudiž učiněno ohledně těch z kontingentu zálohy náhradní, kteří v době míru bezpochyby koncem roku do obrany zemské budou přeloženi, aneb když v zemích koruny uherské IV. třída životní pouze k uhražení kontingentů byla zavolána, kteří co přespočetní propuštěni budou. Kdyby záloha náhradní povolána byla k výcviku vojenskému, budtež přes to přespočetní v době míru, až do sečtení kontingentálního trvale na dovolené ponecháni.

6. Ohledně branců na zemskou obranu připadajících stane se poznamenání zástupců jen tehdy, když IV. třída životní, v zemích koruny uherské pro obranu zemskou, byla povolána k odvodu.

Poznamenání týká se pak těch branců IV. životní třídy, kteří budou koncem odvodního roku jakožto přespočetní propuštěni.

Počet těch, kdož za zástupce mají býti poznamenáni, vzejde odvody očekávanými v losovém pořadí na uhražení nejmenší doplňovací potřeby zemské obrany včetně s pravděpodobnými přebytky v kontingentu nováčkův a záložných náhradníkův a budiž velitelem praporu zemské obrany ve srozumění s velitelem doplňovacího okresu a okresním hejtmanem (úřadníkem okresním) vyšetřen.

Poznamenaní i nepoznamenaní ale pravděpodobně co přespočetní odpadající zástupci zemské obrany budtež dáni na trvalou dovolenou až do sečtení kontingentálního.

§. 71. Jak se poznamenává výsledek výkonů úřadních při odvodu do odvodní listiny.

1. Výsledek výkonů úřadních v příčině odvodu, pokud to není rozhodnutí o reklamacích aneb žádostech za jiné výhody při plnění povinnosti branné a o nárocích na výhody jednoročního dobrovolníka, o čemž čeho třeba již v §. 56 a 58 ustanoveno, zapíše se do odvodní listiny do rubrik 18, 19 a 20 a sice následujícím způsobem:

a) Zdání vojenského lékaře, dané podle instrukce lékařské, zanese se do rubriky 18;

b) zní-li pak nález na to učiněný a do tétéž rubriky náležející „vřaditi“, budiž v rubrice 19 sbor aneb vojenský ústav, ke kterému se přidělilo, v zemích koruny uherské ihned, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených ohledně těch, kdož bezprostředně byli vřaděni, rovněž ihned, ostatně dle ustanovení §. 66 : 5 poznamenán. Přidělení co záložník náhradní budiž předesláno poznamenání podle sboru. Bude tedy zníti poznamenání v rubrice 19 na př. takto: „k husarskému pluku čís. 5“ anebo „k náhradní záloze válečného námořnictva“, aneb

„ke praporu domobrany čís. 10“, pokud se týče v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených v případech §. 66 : 5 poslední odstavec „k zemské obraně.“

c) Ve všech případech, kde jest třeba přezkoumání, budiž zdání lékařů a nález dotyčných členů komise odvodní do rubriky 18 s krátkým odůvodněním různých náhledů zapsán [1]) a do rubriky 20 budiž zanešeno „ke přezkoumání.“

d) Nálezy podle *b* aneb *c* §. 64 : 1 budtež rovněž pojaty do rubriky 18 a znění jejich je: „na novo předvésti“ aneb „vymazati“; do této rubriky budiž také zanešena klasifikace schopnosti k výdělku [2]) (§. 69).

e) Poznamená-li se odvedený za „zástupce“, budiž to vyznačeno v rubrice 19.

f) Prozatímní opatření na př. „k léčení (pozorování) (domnělé) vady . . . . . do (vojenské) nemocnice dodati“, „Podezření ze samošküdnictví (že sám se zmrzačil)“ atd. budiž pojato do rubriky poznámek (§§. 62 a 63).

g) Tamtéž budiž poznamenáno, nedostavil-li se muž k odvodu (§. 70 : 1) a budiž poznamenána příčina nepřítomnosti, je-li známa.

h) Je-li nutno mazati jmeno odvodníkovo z příčin zjištěných, na př. poněvadž dotyčný zatím zemřel, aneb poněvadž tentýž dvakráte jest zapsán, budtež důvody výmazu jasně, krátce a přesně ale přes to úplně v rubrice poznámek uvedeny.

V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených zanese se poznámka v §. 66 : 1 ustanovená do rubriky 20.

2. Opravy v odvodní listině vyskytati se nemají; kdyby se jim nedalo předejíti, budtež co opravy výslovně poznamenány a okresním hejtmanem (prvním úřadníkem jurisdikce) a velitelem doplňovacího okresu, praporu obrany zemské podepsány. Škrábati (mazati) se nesmí.

3. Oba, v zemích koruny uherské všechny tři stejnopisy listiny odvodní budtež, než se podepíšou, bedlivě porovnány (kollationovány). Za bezpečné uložení odvodních listin jsou za všech okolností zodpovědni okresní hejtman (okresní úřadník)

---

[1]) Nebylo-li použito rubriky 17, může se pro ušetření místa rubriky 17 i 18 k tomuto poznamenání užiti.

[2]) Aby se předešlo falšování, budtež klasifikace psány vždy velkými počátečními písmeny a dohromady na př.: „Neschopnýkvýdělku“, „Méněschopnýkvýdělku.“

a velitel doplňovacího okresu, pokud se týče i velitel praporu zemské obrany.*)

§. 72. Jak odvod se končí a odvodní listina uzavírá.

A. V zemích koruny uherské.

1. Po ukončení odvodu budiž provedeno sečtení výsledku. Na konci odvodní listiny budiž sečtení následovně zapsáno:

Pro stálé vojsko (válečné námořnictvo).

Rozvržený kontingent nováčků obnášel . . . . mužů
K tomu:
schodky a náhrady, jež mají se připočísti . . . . . „
úhrnem . . . mužů.
Od toho:
přebytky, jež se mají připočísti . . . . . mužů
zbývá . . . mužů.
Na to odvedeno:
a) z moci úřadní (oddělení A odvodní listiny), a sice:
bez průkazu . . . . . mužů
nedovoleně ženatých . . . . . „
uprchlíků . . . . . „
samošťudců (zmrzačených) . . . . . „
b) dodatečně (oddělení B odvodní listiny) . . . } včetně s jednoročními dobrovolníky v pořadí losovém náhradní zálohy „
c) v losovém pořadí I., II. a III. životní třídy „
d) v pořadí losovém IV. třídy životní . . . . „
dohromady . . . mužů.

Pro náhradní zálohu.

Rozvržený kontingent zálohy náhradní obnášel . mužů.
K tomu:
schodky a náhrady, jež mají se připočísti . . . . . „
úhrnem . . . mužů.
Od toho:
přebytky, jež se mají připočísti . . . . . „
zbývá . . . mužů.

*) V zemích koruny uherské budiž tam, kde se vede čtvrtý stejnopis pro ústřední úřad jurisdikční, i tento stejnopis porovnán a členy komise odvodní podepsán (§. 72 : 2).

Na to odvedeno:

e) dodatečně (oddělení B odvodní listiny) . . .	včetně s držiteli selských usedlostí zděděných v pořadí losovém kontingentu nováčků	„
f) v pořadí losovém I., II. a III. třídy životní		„
g) v losovém pořadí IV. životní třídy		„
úhrnem . . .		mužů.

Pro obranu zemskou:

Nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské obnáší *) . . . . . mužů.

Počítalo se:

h) dodatečně (oddělení B listiny odvodní) . . .	včetně s jednoročními dobrovolníky (§. 72 : C 3), pak se vřaděnými dle losového pořadí vojenských kontingentů (§§. 64 : 3 a 5; 77 : 3)	mužů
i) v losovém pořadí I., II. a III. třídy životní		„
j) v losovém pořadí IV. třídy životní		„
úhrnem . . .		mužů.

B. Pro království a země na říšské radě zastoupené.

1. Po závěrce repartice dle okresů odvodních budiž o výsledku odvodu doplňovacími úřady první instance ve srozumění počítáno a toto sečtení budiž na konci odvodní listiny připojeno.

Počítání děje se takto:

Pro stálé vojsko (válečné námořnictvo).

Rozvržený kontingent nováčkův včetně se schodky obnáší . . . . . mužů

K tomu:

náhrady od 1. ledna do 31. července . . . . . „

úhrnem . . . mužů.

---

*) Nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské budiž jen tenkráte vyznačen, když k odvodu povolána byla IV. třída životní, aby doplňovací potřeba obrany zemské se uhradila a budtež v tomto případě ti, kdož se počítají na doplňovací potřebu a kdož byli od 1. ledna až do početí pravidelného odvodu v odvodním okrese odvedeni k obraně zemské aneb tam přeloženi (§. 65 : A 8), při počítání uvedeni.

Na to se počítalo:

a) trvale pro kontingent nováčků určení, a sice: přebytky z předešlého roku . . . . . mužů
kdož se připočítají za běžící rok (z moci úřadní odvedení, dodateční, dobrovolníci atd.) . . . . . „
b) v pořadí losovém I., II. a III. třídy životní } včetně s jednoročními dobrovolníky v losovém pořadí zálohy náhradní „
c) v pořadí losovém IV. třídy životní . . . . „
úhrnem . . . mužů.

Pro zálohu náhradní:

Rozvržený kontingent náhradní zálohy včetně se schodky obnáší . . . . . mužů.
K tomu:
náhrady od 1. ledna do 31. července . . . . . „
úhrnem . . . mužů.

Na to se počítalo:

d) trvale pro kontingent zálohy náhradní určení a sice: přebytky z předešlého roku . . . . . mužů
kdož se připočítají za běžící rok (dodateční atd.) „
e) v losovém pořadí I., II. a III. třídy životní } včetně s majiteli zděděných statků selských v losovém pořadí kontingentu nováčkův „
f) v losovém pořadí IV. třídy životní . . . . . „
úhrnem . . . mužů.

Pro obranu zemskou:

Rozvržený nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské včetně se schodky obnáší . . . . . mužů.
Na to se počítalo:

g) bezprostředně odvedení pro obranu zemskou a tam přeložení branci . . . . . „
h) v losovém pořadí I., II. a III. třídy životní . . . „
úhrnem . . . mužů.

C. V obou státních územích.

2. Odvodní listina uzavírá se udáním dne a hodiny a podepíše se všemi členy komise, jednotlivá její oddělení pak okresním hejtmanem (prvním úřadníkem jurisdikce), velitelem doplňovacího okresu a v zemích koruny uherské praporu domobrany vlastní odvodní listina. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených budiž sečtení doplňovacími úřady první instance navzájem podepsáno.

Veškeré odvody, jež vzejdou, když uzavřena byla odvodní listina, připadají na stálou odvodní komisi (§. 80); k tomu budiž použito oddělených odvodních listin (výpisů).

Závěrečná čísla kontingentu nováčků a zálohy náhradní a nejmenšího doplňovacího požadavku obrany zemské — když tento byl uhražen z povolané IV. třídy životní — buďtež na vnější straně odvodní listiny poznamenána.

3. Kdož, nacházeje se v životní třídě odvodem povinné, od 1. ledna až do počátku pravidelného odvodu v příslušném odvodním okrese jakožto jednoroční dobrovolník aneb jakožto podmínečný jednoroční dobrovolník ke sborům aneb ústavům vojenským (válečným námořnickým) byl odveden, a připadá podle výsledku odvodu podle své životní třídy a losového pořadí na obranu zemskou, buďtež v zemích koruny uherské bezprostředně po odvodu, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených do 20. srpna velitelstvem doplňovacího okresu sborům příslušným označeni a těmito ihned do příslušného praporu obrany zemské přeloženi (§. 32 : 3, poslední odstavec).

§. 73. O výkonu asentním a jeho osvědčení.

1. Denně po ukončení odvodu budiž předsevzato asentování pro stálé vojsko a válečné námořnictvo, pak pro náhradní zálohu přidělených důstojníkem doplňovacího okresu u přítomnosti velitele doplňovacího okresu. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených budiž předsevzato asentování všech, kdož mají býti vřaděni, a jejichž přidělení k vojsku (válečnému námořnictvu), náhradní záloze aneb obraně zemské, teprve až repartice podle okresův odvodních na jisto se postaví, státi se může, s výhradou tohoto přidělení tak, jako kdyby byli připadli na kontingent nováčkův.

Asentovaným budiž přečtěn I. a V. článek válečný v jejich mateřské řeči a vysvětlen; načež jim budiž vyložena důležitost přísahy a nato vykonejtež předepsanou služební přísahu způsobem slavnostním.

Při vykonávání přísahy není užiti náboženských symbolů.

Stalo-li by se, že vykonání přísahy se odepře, budiž dotčenému přísaha přečtena a dotýčné opatření v rubrice 35 asentního protokolu poznamenáno.

Asentování tuzemské obraně přidělených staniž se u přítomnosti velitele praporu zemské obrany, v zemích koruny uherské přítomným druhým důstojníkem ze řad domobrany, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených důstojníkem doplňovacího okresu, před nímž vykonají stejným způsobem přísahu pro obranu zemskou předepsanou.

Asentovaní buďtež o svých povinnostech vážně poučeni. V zemích koruny uherské budiž náhradním záložníkům zvláště připomenuto, že schodky, které se objeví při sečtení kontingen-

tálním v kontingentu nováčků, uhraženy budou přeložením náhradních záložníků v losovém pořadí nejblíže jdoucích do kategorie branců stálého vojska (válečného námořnictva). V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených budtež asentovaní s výhradou dodatečného přidělení zvláště poučeni, že budou zpraveni o tom, kam trvale budou přiděleni, až se provede repartice podle okresů odvodních (§. 65 : B 5).

O dalším řízení, jakož i o služebním poměru až do dne vřadění následují potřebná ustanovení v XI. oddělení této instrukce.

2. Výkon asentování osvědčí se asentním protokolem, který se podle odvodní listiny ve všech rubrikách přesně vyplní a pro obranu zemskou podle praporů odděleně vede (vzorec XV.), kterýž dotyční členové komise odvodní stálého vojska (válečného námořnictva) pokud se týče obrany zemské podepíšou. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených budtež ohledně těch, kdož byli asentováni s výhradou dodatečného přidělení, vyplněny rubriky 6 a 36 protokolu asentního, až když se provede repartice podle odvodních okresů, pokud se týče rozdělení podle sborů. Výpisy z asentního protokolu ohledně těch, kdož připadnou k obraně zemské, budtež předloženy do 20. srpna velitelstvem doplňovacího okresu příslušnému evidenčnímu úřadu obrany zemské.

Odvodní protokol o brancích ke stálému vojsku (válečnému námořnictví) a k náhradní záloze uloží se při vojenském (válečném námořnictvě) velitelstvě doplňovacího okresu, odvodní protokol obrany zemské u dotyčných velitelstev praporů. Zřízena-li v některém okrese doplňovacím více než jedna odvodní komise, budtež tyto protokoly po ukončení odvodního období v jediný protokol (odvodní protokol A roku 18 . .) spojeny.

3. Zápis popisu osoby do odvodního protokolu obstarává a má nad ním dozor důstojník doplňovacího okresu pokud se týče důstojník obrany zemské při řízení odvodním, ostatní ustanovení o tom, jak se vyplňují rubriky protokolu, obsahuje vyznačený vzorec.

§. 74. O řízení v příčině nezákonného povolání odvodníků, aby konali povinnost.

Podá-li branec některý aneb kdokoliv oznámení, že jednalo se nezákonně při povolávání odvodníků, aby konali svou povinnost, aneb vyjde-li nezákonné jednání jinak na jevo, aneb lze-li domnívati se důvodně, že se staly, zakročí se z moci úřadní v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených doplňovacími úřady politickými druhé stolice, v zemích koruny uherské ministerstvem domobrany, proti vojenským osobám zemským velitelstvem vojenským.

IX. oddělení.

O odvodech dodatečných.*)

§. 75. O povolání k odvodu dodatečnému těch, kdož scházeli při pravidelném odvodu.

1. Jest zvláštní povinností okresních úřadů (jurisdikcí), aby o to pečovaly, a velitelstev vojenských (válečných námořnických) doplňovacích okresů jakož i praporů zemské obrany, aby k tomu působily, aby ti, kdož byli nepřítomni při pravidelném odvodě, co nejdříve možno byli postaveni k odvodu dodatečnému.

2. Dotýčné pátrání po bydlišti nepřítomného a „zcela neznámého“ (§. 16 : 11) budiž především dotýčnými starosty obecními — v zemích koruny uherské mimo to pomocí pátracích komisí, které se zřizují za tou příčinou každoročně v každé obci — předsevzato, a dohlížejž okresní úřad (úřadník) v tomto směru na jejich nepřetržitou činnost.

3. Jakmile výsledky tohoto pátrání vymáhají další řízení písemné, ujmou se jich okresní úřady (okresní úřadníci) a pokračují v nich co nejopatrněji a energicky.

4. Nenaskytne-li se při tomto jednání žádná další okolnost pro pokračování v pátrání, může se přerušiti v souhlase s velitelem vojenského (válečného námořnického) okresu doplňovacího a v zemích koruny uherské mimo to, když došlo svolení jurisdikce.

5. Tím však nepomine ani povinnost obecního starosty, aby ustavičně měl na pozoru takovéto nepřítomné aneb „zcela neznámé“, ani okresního úřadu (okresního úřadníka), aby opět obnovil vyšetřování, naskytnou-li se k tomu okolnosti a stopy.

---

*) Branci, kteří až do počátku působnosti zákona z r. 1882 (XXXIX. čl. zák. z r. 1882) trvale byli vřaděni do zálohy náhradní, kteří nebyli asentováni a v posavadních protokolech mužstva zálohy náhradní dále v evidenci ostanou, budtež, budou-li před 31. prosincem toho roku, v kterémž dosáhnou stáří 30 let, asentováni, do náhradní zálohy a po tomto dni až do 31. prosince onoho roku, v němž dokonají 32. rok věku, k obraně zemské asentováni (viz poznámku k §. 5 : 2 o povinnosti služební). Po dobu služby v obraně zemské budtež tito branci, kteří nebyli asentováni, udržováni v evidenci obrany zemské. Velitelstva doplňovacích okresů odevzdejtež protokoly o takových brancích, jakmile přestupují do evidence zemské obrany, dotýčnému velitelstvu praporu zemské obrany. Politické úřady pátrejtež a předveďtež ty, kdož k asentování se nedostavili, všemi zákonnými prostředky, jimiž vládnou.

6. Vypátrá-li se následkem tohoto stopování nepřítomný v některém jiném okrese, budiž jednáno v příčině jeho odvodu s okresním úřadem (okresním úřadníkem) bydliště jeho a zakročeno podle §. 78, přihlížeje při tom k ustanovení §. 101.

7. Kdekoliv byl někdo dopaden, v příčině jehož zavedené pátrání zjistilo aneb důvodně předpokládati se dá, že neučinil zadost povinnosti odvodní, zjednejž si okresní úřad (okresní úřadník) bydliště od úřadu domovského, v zemích koruny uherské od okresního úřadníka domovské obce potřebné zprávy a zakročiž podle obsahu jejich.

8. Každému obecnímu starostovi budiž okresním úřadem (okresním úřadníkem) ihned po ukončení řízení odvodního v okrese seznam těch odevzdán, kdož z obce k odvodu se nedostavili aneb „naprosto neznámi“ jsou.

9. Objevil-li se v obci někdo, kdož se nedostavil k odvodu, uzdravil-li se aneb bylo-li vyšetřeno, kde mimotně se zdržuje, aneb že zemřel, byl-li propuštěn z vazby vyšetřovací, trestní aneb kázeňské, aneb bylo-li trestní řízení proti některému odvodníkovi na svobodě jsoucímu (§. 54) zastaveno, aneb konečně když v zemích koruny uherské minula doba trestu ohledně podmínečně z vazby trestní propuštěných, budiž učiněno o tom ihned oznámení okresnímu úřadu (okresnímu úřadníku). Tento provediž na oznámení starosty obecního, pokud se týče na zprávu dodanou soudním úřadem (trestnicí) — aniž by čekal na nejbližší pravidelný odvod — dodatečný odvod jeho, pokud se týče výmaz zemřelého.

Vypátrá-li se nějaký „naprosto neznámý“, zakročiž okresní úřad (okresní úřadník) ihned podle předpisů tohoto návodu.

10. Seznamy (odst. 8) buďtež uschovány a, kdykoliv nastane změna v osobě obecního starosty, odstupujícím starostou obecním nástupci odevzdány, a když všechny zaznamenané případy byly vyřízeny, buďtež okresnímu úřadu (úřadníku okresnímu) vráceny.

§. 76. Jak jedná se s odvodníky, kteří usadili se trvale v cizině.

1. Odvodníci, kteří v cizině trvale se usadili, dále bohoslovci v cizině studující, konečně v případech zvláštního ohledu zasluhujících i ti, kdož meškají v cizině po delší dobu, na př. za příčinou studií, mohou býti osvobozeni od osobního dostavení se před komisi odvodní, prokáží-li vysvědčeními, kteréž lékařem některého c. k. vyslanectví (misse) v cizině, aneb jiným k tomu ustanoveným touto missí lékařem vydáno a od ní potvrzeno býti musí, že mají vady tělesné, kteréž by způsobily nález na vrácení zpět aneb na výmaz z odvodní listiny, aneb mohou-li se uvésti pro ně důvody reklamační.

Rozhodnutí vyhraženo jest v takovýchto případech instanci ministerské pokud se týče dotyčnému ministerstvu obrany zemské.

2. Jmenovaná vysvědčení tvoří zároveň základ ku posouzení způsobilosti k výdělku podle §. 69 této instrukce.

3. Bližší ustanovení o řízení tomto obsaženo jest v příloze V.

§. 77. Jaký význam mají závěrečná čísla při dodatečných odvodech.

1. Nepřítomní odvodníci při pravidelném odvodě v okrese jsou, pokud nepropadají postavení z moci úřadní, určeni, pokud se nalezají v losovém pořadí, až po číslo závěrečné kontingentu nováčků pro tento; v losovém pořadí až po číslo závěrečné kontingentu zálohy náhradní pro tuto a do losového pořadí obrany zemské spadající pro obranu zemskou.

Nebyla-li tato čísla závěrečná v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených dosud ustanovena, budiž nepřítomný považován prozatím tak, jako by spadal do kontingentu nováčkův.

2. Jakmile v čas sečtení kontingentálního závěrečné číslo kontingentu nováčkův a zálohy náhradní — pokud se týče, byl-li nejmenší doplňovací požadavek pro obranu zemskou v povolané IV. třídě životní uhražen, závěrečné číslo tohoto požadavku — nezměnitelně jest ustanoveno, platí pro upotřebení zásadního ustanovení v 1. obsaženého ohledně těch, kdož pak v pořadí losovém k dodatečnému odvodu přicházejí, tato nová závěrečná čísla.*)

3. Nedostavil-li se dodatečný odvodník k více odvodům, béře se předse dodatečný odvod pro první zaměškaný odvod, a platí za všechny později omeškané odvody.

---

*) Z ročníku 1860 a ze starších ročníků pro náhradní zálohu „trvale“ určení, kteří nepropadají odvodu z moci úřadní a v pořadí losovém dodatečně k odvodu se staví, jejichž doba služebná tedy podle poznámky k §. 5 : 2 dle věku jejich se řídí, budtež, shledá-li se, že jsou schopni, pokud spadají do služební povinnosti v obraně zemské, bezprostředně do této vřaděni, nespadají-li však více do povinnosti služební, nebudtež odvedeni.

Stalo-li se určení do zálohy náhradní podle platných ustanovení jen „dočasně“, budiž pro takové dodatečné odvodníky, nepropadají-li odvodu z moci úřadní, rozhodujícím losové pořadí onoho následujícího roku odvodního, v kterémž dotčený buď na kontingent nováčků aneb „trvale“ do náhradní zálohy aneb do obrany zemské spadal.

Byl-li dodatečný odvodník určen pro kontingent nováčků aneb náhradní zálohy a připadal-li při některém pozdějším odvodě na zemskou obranu, může, nebude-li vřaděn do stálého vojska aneb zálohy náhradní, zástupcem obrany zemské při komisi odvodní přímo k obraně zemské býti asentován, uznal-li ho týž za schopna.

§. 78. O odvodech dodatečných přenešením (delegací) a dožádáním (rekvisicí).

1. Povolí-li se za podmínek v §. 18 určených předvedení některého odvodníka v jiném odvodním okrese anebo v Bosně a Hercegovině, zašle okresní úřad (okresní úřadník) na úřad k odvodu delegovaný — v zemích koruny uherské v příčině osob v Bosně a Hercegovině meškajících na ministerstvo domobrany — bezprostředně jak se ukončí odvodní záležitosti, výpis z odvodní listiny ve dvou opisech — v zemích koruny uherské ve třech opisech a pokud se týče připojí popis osoby (§. 16 B, 7) — a oznámí: zdali dotýčný má býti odveden na kontingent nováčkův aneb zálohy náhradní aneb k zemské obraně.

Jde-li o odvod příslušníka zemí koruny uherské v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených, budtež pouze dva výpisy z odvodní listiny, ovšem o každém jednotlivci zvláště, zaslány úřadu odvodnímu.

Bylo-li povoleno odvodníkovi v cizině meškajícímu, aby dostavil se k odvodu v některém místě odvodním jeho bydlišti bližším, může tam, třeba by byly ještě nedošly výpisy z listiny odvodní, odvod jeho předsevzíti se v tom případě, prokáže-li se dotýčným povolením příslušného úřadu a může-li se legitimovati co do totožnosti své osoby.

S výhradou, že bude s ním naloženo podle losového pořadí, budiž takovýto odvodník, je-li schopný, odveden ke stálému vojsku. Neodvede-li ho velitel doplňovacího okresu, a považuje-li ho zástupce obrany zemské za schopna, budiž branec v tomto případě odveden bezprostředně k obraně zemské, náleží-li do III. aneb vyšší třídy životní, jinak budiž se řízeno podle návodu.

O tomto odvodě sepíše se protokol, podepíše se všemi členy komise odvodní a dodá se příslušnému úřadu, kterýž ve srozumění s velitelstvem doplňovacího okresu, pokud se týče praporu zemské obrany jedná.

2. Jde-li o některý z případů v §. 75 : 6, pokud se týče také 7 naznačených, náleží dožadujícímu úřadu jednati podle ustanovení 1. a 2. odstavce předcházejícího ustanovení.

3. Každý v záležitosti takovýchto dodatečných odvodů dožádaný okresní úřad, pokud se týče okresní úřadník jest

povinen provésti co nejrychleji dodatečné odvody. Stejná povinnost byla uložena okresním úřadům v Bosně a Hercegovině.

4. Příslušný okresní úřad (okresní úřadník obce příslušné), dotýčné velitelství vojenského (válečního námořnického) doplňovacího okresu a velitelstvo praporu zemské obrany budtež od dotýčných stejných doplňovacích úřadů místa odvodního zasláním výpisu z listiny, pokud se týče z protokolu odvodního, anebo oznámením překážek, o výsledku úřadního řízení neprodleně zpraveny. Ohledně příslušníků do zemí koruny uherské, kteří dodatečně v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených k odvodu se dostavili, zašliž příslušný okresní úřadník ověřený opis dodané dodatečné odvodní listiny velitelstvu praporu domobrany.

Ohledně odvodníků, kteří v Bosně a Hercegovině k odvodu se dostavili a do království a zemí na radě říšské zastoupených náležejí, zachovávejtež se úřady odvodní rovněž tak.

Je-li dotýčný příslušným do zemí koruny uherské, budtež:

a) nebyl-li odveden, tři výpisy z odvodní listiny prostřednictvím zemské vlády v Sarajevě ministerstvu domobrany;

b) byl-li odveden, jeden výpis z odvodní listiny přímo na příslušného okresního úřadníka, další dva výpisy s listem asentním prostřednictvím velitelstva doplňovacího okresu témuž velitelstvu obce příslušné dodány. Toto zašliž jeden stejnopis odvodní listiny a rovněž i výpis z protokolu asentního příslušnému velitelstvu praporu domobrany.

Neučiní-li ministerstvo domobrany v případě *a* proti nálezu komise odvodní žádné námitky, odevzdá okresní úřadník po výpise z odvodní listiny velitelstvu doplňovacího okresu a praporu domobrany.

5. Komise odvodní jednejtež při dodatečných odvodech jsouce dožádány aneb přenešeny v každém směru právě tak přesně a zákonitě, jako při odvodech ve vlastním okrese.

6. Měl-li by příslušný úřad doplňovací za to, že odvodník jinou komisí odvodní prohlednutý a za neschopného uznaný za schopného mohl býti uznán, že tedy nález dotýčný není správný, podejž o tom zprávu doplňovacímu úřadu druhé instance, v zemích koruny uherské se strany politické ministerstvu domobrany.

Politický úřad zemský, v zemích koruny uherské ministerstvo domobrany rozhodne pak, zdali má býti postaven před komisi přezkoumací.

Uzná-li ministerstvo domobrany za vhodné nepřistoupiti k nálezu odvodní komise v příčině odvodníka v Bosně a Hercegovině postaveného (odst. 4), nařídí, aby byl postaven před komisi přezkoumací v tuzemsku.

7. V cizině k dodatečnému odvodu na kontingent nováčků aneb zálohy náhradní přicházející, budou-li odvedeni,

budtež podle ustanovení §. 66 a 68 přiděleni a sice kdož připadnou k zemské obraně, do praporu zemské obrany, v jehož doplňovací obvod domovský odvodní okres spadá.

§. 79. O řízení při dodatečných odvodech v případech reklamace a žádostí za ostatní výhody při plnění povinnosti branné; jakož i při provádění nároku na výhodu jednoročního dobrovolníka.

1. Rozhodovati ve všech těchto případech náleží podle ustanovení §. 56 a 58 domácí odvodní komisi.

Při dodatečných odvodech na dožádání a přenešení budiž učiněn tento nález před dodatečným odvodem a budiž zanešen do listiny odvodní.

Bylo-li odvodníkovi přiznáno dočasné osvobození a náleží-li do III. aneb vyšší třídy věku, předvediž ho okresní úřad (okresní úřadník) před komisi odvodní k tomu cíli, aby se učinil nález v případě, že je neschopný, a je-li schopný, aby se to poznamenalo ve výpise z listiny odvodní.

2. Nárok jest oprávněný jen tenkráte, má-li býti dotýčný dodatečně postaven v losovém pořadí a

a) byl-li nárok týž již v době pravidelného odvodu v příslušném okrese, k němuž odvodník byl povolán; aneb

b) vznikly-li poměry odůvodňující nárok na dočasné osvobození aneb výhody dle §. 42 : 1 B *c* a D teprve po pravidelném odvodě v okrese domovním; aneb

c) když nárok dle §. 42 : 1 A *a* a B *a* činěný (§. 43 a 45) po onom pravidelném odvodě, k němuž branec byl povolán, a do 1. října téhož roku vzešel.

Činěný nárok musí i v době dodatečného odvodu ve smyslu ustanovení §. 143 právem trvati.

3. Byl-li opovězen nárok na jednoroční dobrovolnictví teprve při dodatečném odvodě (§. 49), budiž nárok tento zamítnut, leč že by se ospravedlnilo opomenutí, že neučiněn v čas dotýčný nárok.

§. 80. Jak se zřizuje stálá odvodní komise; a jaké úkony jí vůbec náležejí.

1. Pro odvody dodatečné zřízena jest — z pravidla ve stanovišti každého velitelstva vojenského (válečného námořnického) doplňovacího okresu — stálá odvodní komise.

2. Je-li, hledě k zeměpisným a komunikačním poměrům, v některém doplňovacím okrese naprosto nutno zříditi druhou komisi odvodní, může výminečně povoliti se její zřízení dopl-

ňovacími úřady druhé stolice, v zemích koruny uherské ministerstvem domobrany ve srozumění se zemským velitelstvem vojenským.

Členové takovéto komise odvodní náležející do svazku vojska stálého (válečného námořnictva) jsou ve všech záležitostech zřízenci velitelstva vojenského (válečného námořnického) doplňovacího okresu (§. 50 : 3).

3. Dny, v kterýchž stálá odvodní komise má předse bráti výkony úřadní, ustanoví se úřady v §. 51 : 1 pokud se týče v posledním závětí 2. odstavce jmenovanými podle potřeby na delší dobu napřed a oznámí se nejméně na 14 dní napřed, než nadejde smluvený první den odvodní. V zemích koruny uherské buďtež tyto dny se strany jurisdikcí zprávou ministerstvu domobrany ihned oznámeny.

4. Organisace stálé odvodní komise jest tatáž jako odvodní komise objížděné (§. 50).

5. Členové komise a pomocné síly přidělí se z dotýčných úřadů, vojenských sborů, okresního zastupitelstva pokud se týče obecní rady a t. d. stanoviště odvodní komise.

V zemích koruny uherské náleží ale jurisdikcím právo, v případě, má-li stálá odvodní komise v obvodě jiné jurisdikce své sídlo, k jednání o vlastních odvodnících vyslati politické členy do této stálé komise.

6. Při stálé odvodní komisi ve stanovišti velitelstva doplňovacího okresu účastní se se strany vojenské z pravidla velitel doplňovacího okresu a v jeho zastoupení setník kádru praporu náhradního, a při stálé komisi zřízené mimo stanoviště velitelstva doplňovacího okresu důstojník štábní (major) z vojenské posádky.

7. Za totožnost osoby předvedeného ručí podle §. 78 obecní starosta bydliště, jinak starosta obce domovské (§. 54).

Nemůže-li se dostaviti obecní starosta, budiž odvodníkům přidělen spolehlivý průvodce.

Nemůže-li prokázati totožnost odvodníka dodatečně před delegovanou komisi předvedeného ani obecní starosta ani jiná spolehlivá osoba, aneb nemůže-li se odvodník v příčině totožnosti obdrženým povolením příslušného úřadu, cestovními a jinými průkazy legitimovati, budiž odkázán ke komisi příslušné.

8. Ostatně budiž i při dodatečném odvodě podle ustanovení v VIII. oddělení obsažených, přihlížeje ovšem ke změnám v předcházejících §§. za nutné uznaným jednáno.

V případech, v nichž dodatečný odvod se koná před komisí odvodní v Bosně a Hercegovině, může se státi přezkoumání pouze v tuzemsku (§. 78 : 6).

Týká-li se tento dodatečný odvod někoho, kdož jest určen pro obranu zemskou, převezme prozatím velitel okresu doplňovacího povinnosti člena odvodní komise tuzemské v §. 50 : 2 *e* vyznačeného.

9. Z dodatečných odvodních listin založených podle vzoru listiny odvodní budtež nálezy, klasifikace a rozhodnutí do dotýčných rubrik listiny odvodní toho pravidelného odvodu doslovně zanešeny, pro který dotýčný dodatečně se stavěl a budiž při tom v rubrice poznámek na dodateční odvodní listinu odkázáno.

Tyto a takové poznámky v listinách odvodních podepíše velitel doplňovacího okresu — v zemích koruny uherské velitel praporu domobrany — pak okresní hejtman (okresní úřadník) ve své vlastní odvodní listině.

10. O všech dodatečných odvodech, jež udají se v doplňovacím okrese vojenském (válečném námořnickém) pro stálé vojsko (válečné námořnictvo) a pro náhradní zálohu budiž u velitelstva doplňovacího okresu veden protokol odděleně o příslušných (odvodní protokol B) a nepříslušných (odvodní protokol C). (Vzorec XV.)

X. oddělení.

O komisích přezkoumacích; o nákladech pravidelného odvodu.

§. 81. O organisaci přezkoumacích komisí.

1. V každém správním území politického úřadu zemského budiž zřízena aspoň jedna komise přezkoumací; ve větších správních územích, jakož i v zemích koruny uherské zřídí se tyto komise v počtu potřebě odpovídajícím.

Komise přezkoumací sestoupí se v určité, napřed ohlášené dni. Sestaviti komise tyto, jakož i určiti dni jejich úřadování a obvod jejich působnosti náleží doplňovacím úřadům druhé stolice; v zemích koruny uherské ministerstvu domobrany ve srozumění s vojenským velitelstvem zemským.

Vůbec, a zejmena v oněch dobách, v kterýchž podle zkušenosti předvádění před komisi přezkoumací zřídka se udá, budiž učiněno opatření, aby příchod přezkoumance okresním úřadem (okresním úřadníkem), pokud se týče sborem aneb vojenským ústavem, před určeným dnem v čas k tomu účeli byl náležitě oznámen, aby členové komise přezkoumací jen v případě potřeby se sestoupili.

2. Komise přezkoumací sestává:

se strany politické:

v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených:

a) ze zástupce náčelníka politické správy zemské a

b) ze zdravotního referenta tohoto úřadu aneb jeho zástupce;

v zemích koruny uherské:

a) z vyššího ministerského úřadníka aneb jiného vyššího úřadníka, a

b) z lékaře;

se strany stálého vojska (válečného námořnictva):
v obou státech monarchie:

c) z generála — výminečně z vyššího důstojníka štábního — co zástupce náčelníka zemského vojenského velitelstva,

d) z důstojníka štábního a

e) ze zdravotního referenta zemského vojenského velitelstva aneb ze štábního lékaře — výminečně i z lékaře plukovního.

Se strany obrany zemské úřaduje:

f) v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených štábní důstojník v zastoupení velitelstva zemské obrany, v zemích koruny uherské generál aneb štábní důstojník v zastoupení velitelstva distriktu obrany zemské, a

g) lékař obrany zemské; v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených může místo jeho zastupovati člen v odstavci *e* vyznačený.

Z pravidla nebudiž při přezkoumání odvodníka žádný člen činným, který při odvodu přezkoumance se účastnil aneb podal návrh na přezkoumání.

Nedalo-li se tomu vyhnouti, a činí-li se z příčiny této proti nálezu přezkoumacímu o branci do stálého vojska (válečného námořnictva) aneb do zálohy náhradní náležejícím a za neschopna uznaném výtky, budiž ministeriální instance — zejmena za příčinou nařízení obnoveného přezkoumání — za rozhodnutí dožádána.

3. Členové naznačení v 2 *a*, *c*, *d* a *f* mají rozhodující, členové dle 2 *b*, *e* a *g* však pouze hlasy znalecké. Tito poslední mají — i co se týče klasifikace — jako lékařští členové odvodní komise jednati dle instrukce k lékařskému ohledání odvodníků (§. 61), nemají se tedy při prohlídce předvedeného omeziti pouze na udané vady, na základě jichž se stalo předvedení.

4. Zapisovatelé jsou: se strany vojenské důstojník zemského vojenského velitelstva, kterýž bývá zaměstnán v záležitostech nováčkův aneb jiný důstojník stálého vojska (válečného námořnictva) pokud se týče obrany zemské, který se v úkonech těchto úplně vyzná, se strany politické úřadník k tomu členem v odstavci 2 *a* vyznačeným jmenovaný.

§. 82. O působnosti a rozhodnutí komise přezkoumací.

1. Před komisi přezkoumací budtež předvedeni, aby se rozhodlo o jejich schopnosti ke službě vojenské:

a) Branci, jejichž přijetí do služby velitel doplňovacího okresu aneb zástupce obrany zemské odepřel a kteří byli určeni ke přezkoumání podle §. 64 : 5.

b) Jednoroční dobrovolníci, lhostejno, zdali pouze vojenskou komisí (§. 126 : 1, pokud se týče §. 109 : 8) byli odvedeni, aneb zdali pravidelným odvodem do vojska (válečného námořnictva) se dostali, je-li dokázáno, že vada působící neschopnost ke službě v den, v kterémž nastoupili presenční službu, již nade vši pochybnost tu byla; ohledně těchto jest tudíž přihlížeti co se týče předvedení před komisi přezkoumací nikoliv ke dni zařadění, ale ke dni nastoupení presenční služby.

c) Veškeří ostatní na zákonnitou dobu služební odvedení dobrovolníci (§. 107 : 1) jen tenkráte, prokáže-li se, že vada vylučující způsobilost jejich ke službě již v den jejich odvodu tu byla a že podle své povahy vojenským (válečným námořnickým) lékařem, který prohlídku konal (§. 109 : 8, *c*), v onen čas nemohla býti zjištěna.

d) K vojsku stálému (válečnému námořnictvu), do zálohy náhradní aneb k zemské obraně odvedení (dodatečně), pokud ještě v roce odvodním pro vadu, která v době jejich vřadění (§. 85), třeba jen v menší míře, tu byla, ohledně nichž se učiní návrh, aby co neschopní ke službě byli propuštěni. Později může se přezkoumání jen tenkráte před se vzíti, když dotýčný návrh v roce odvodním nemohl býti podán, aneb když branec teprve po uplynutí roku odvodního presenční službu (vojenský výcvik) nastoupil.

K uvedeným v odstavci *d* náležejí také podmínečně schopní, kteří po sečtení kontingentálním roku odvodního zůstali v kontingentu náhradní zálohy a jichž podle rozvrhu tohoto kontingentu dle zbraní nemůže býti použito v záloze náhradní (§. 92 : 3, třetí odstavec).

Komisi přezkoumací náleží však rozhodovati pouze v těch případech odstavce *b*, *c* a *d*, v nichž je nade vši pochybnost zjištěno, že neschopnost služební v den nastoupení služby presenční, pokud se týče asentování aneb v době vřadění (§. 85) dotýčného tu byla, tudíž při brancích vojska (válečného námořnictva) a zálohy náhradní odvod podle §. 41 zák. z 2. října 1882 (§. 13 čl. XXXIX zák. z r. 1882) nastává.

2. Komise přezkoumací jest dále povolána podati zdání své v příčině schopnosti k výdělku ohledně mužských příbuzných reklamovaného, na nichž záleží, bylo-li jejich předvedení před tuto komisi ustanoveno (§§. 57 a 156).

3. Nález komise, uváděje případnou vadu, má zníti:

k 1 *a* zdali se má předvedený „vřaditi“, „zpět vrátiti“ aneb „vymazati“; pak

k 1 *b*, *c* a *d*: zdali vřaděný má „dále sloužiti“ a když branci vojenští (váleční námořničtí, zálohy náhradní) jsou schopni ke službě v jiném sboru neb vojenském ústavu, má-li se „přeložiti“, aneb zdali předvedený, poněvadž již v den, kdy nastoupil presenční službu, pokud se týče v době přidělení byl neschopný ke službě, má se „propustiti“; zároveň pak i o tom:

zdali v případě *a* neodvedení, v případech *b*, *c* a *d* odvedení předvedeného aneb naopak v případech *b*, *c* a *d* poslání ke přezkoumání spočívá na zavinění, jež zavazuje k náhradě.

V případech, v nichž komise přezkoumací další vyšetření aneb pozorování aneb léčení předvedeného ve vojenské (občanské) nemocnici za nutné uzná, nechť se tak usnese. Další řízení závisí na výsledku jednání, jež se usneslo.

Pro všecky nálezy a pro rozvrh schopných dle sborů platí zásadní ustanovení §. 62, 64, 66, 67 a 68 s výminkou, že záložní náhradníci, kteří po sečtení kontingentálním za rok odvodní ostanou v kontingentě zálohy náhradní, kteří jsou schopni pouze k jednomu druhu zbraní aneb vojenskému ústavu, na které podle rozvrhu dle zbraní záložníci náhradní nebyli určeni, mají se propustiti po případě dle odstavce 6 do obrany zemské přeložiti.

4. Ohledně schopnosti k válečné službě předvedených dle odstavce 1 *a*, *b*, *c* a *d* vysloví se — po předchozí lékařské prohlídce přítomným vojenským pokud se týče lékařem obrany zemské a podaném zdání — člen komise v §. 81 odstavec 2 *c*, pokud se týče *f* naznačený, podle toho, zdali předvedený pro kontingenty vojenské se má odvésti, aneb již k vojsku (válečnému námořnictvu) aneb k záloze náhradní náleží; aneb zdali připadá na obranu zemskou aneb do ní byl vřaděn.

Proti nálezu tohoto člena „vřaditi“ aneb „dále sloužiti“ nepřísluší ostatním členům komise námitka.

Nerozhodne-li se o předvedeném tímto způsobem, staniž se nález dle odstavce 3 — pokud se týká zavinění ve všech případech — po lékařské prohlídce a když podali zdání ostatní přítomní lékařští členové podle většiny hlasů.

Zavinění lze jen tenkráte připustiti, stalo-li se při lékařské prohlídce opomenutí proti ustanovení služebnímu co do žádoucí přesnosti, aneb když při náležitém výsledku prohlídky lékařská klasifikace aneb nález nevyhovuje podmínkám tohoto návodu.

Zavinění však shledati nelze, jde-li pouze o různost náhledů v příčině stupně tělesné vady.

Podrobná ustanovení v příčině povinnosti k náhradě výloh obsahuje §. 155.

Jsou-li hlasy rovny, budiž předvedený určen „zpět vrátiti“ aneb budiž „propuštěn“; při tom se ohledně vřaděných

vojínů, válečných námořníků a záložních náhradníků uzná na „náhradu“ a na „nezavinění“, aneb jde-li o to, aby byl dán do nemocnice, o tom.

Uznáno-li v příčině některého v III. aneb vyšší třídě se nacházejícího brance, aby se „zpět vrátil“ aneb aby byl „vymazán“, náleží komisi přezkoumací i určiti třídu schopnosti k výdělku dotýčného hledě k vyměření taxy vojenské, při čemž jednati jest podle §. 69 a rozhodnutí přísluší politickému členu komise přezkoumací.

Nález ihned náležitě odůvodněn do dvou — v zemích koruny uherské do tří — výpisů z odvodní listiny se zapíše a všemi členy komise se podepíše.

V případech 1 *a* budiž v rubrice 19 výpisu uvedeno, zdali předvedený má se asentovati pro stálé vojsko (válečné námořnictvo) aneb do zálohy náhradní neb zemské obrany.

5. Neuzná-li komise přezkoumací v případech 1 *b*, *c* a *d*, že tu byla trvající neschopnost ke službě již v den nastoupení služby presenční, pokud se týče asentování, aneb v době přidělení dotýčného, budiž předvedený vojenskými členy komise přezkoumací ihned superarbitrován a nález a návrh ve smyslu ustanovení o superarbitraci pro příslušníky vojska, v jednom stejnopise listiny přezkoumací vyhotoven.

6. Když ohledně odvodníka z III. aneb vyšší třídy věku ke přezkoumání přicházejícího, který má býti asentován pro kontingent nováčků aneb náhradní zálohy, nechť přichází k odvodu v pořadí losovém aneb z moci úřadní, pokud se týče když se ohledně vřaděného do vojska (válečného námořnictva) aneb do zálohy náhradní tétéž třídy věku učiní nález „zpět vrátiti“ (1 *a*) aneb „propustiti“ (1 *b*, *c* a *d*) a zástupce obrany se prohlásí pro vřadění aneb další službu dotýčného, aneb je-li týž „podmínečně“ schopný, budiž vřaděn aneb přeložen do obrany zemské — v případech 1 *b*, *c* a *d* při provedení odvodu náhradního (výminka §. 29 B, šestý odstavec).

7. Zdání o schopnosti mužských příbuzných reklamovaného budiž podáno písemně a s důvody a budiž všemi členy komise podepsáno, při čemž jest volno každému případné různé mínění šíře uvésti.

8. Za příčinou provedení nálezu „vřaditi“ budtež dotýční ihned před vojenskou (zemské obrany) komisi asentní v stanovišti komise přezkoumací postaveni, kteráž asentování před se vezme, v rubrice 37 asentního protokolu ale poznamená, že asentování se stalo podle nálezu komise přezkoumací.

Není-li ve stanovišti komise přezkoumací žádné takovéto komise asentní, provedou asentování dotýční členové komise přezkoumací.

9. V případech odstavce 1 *a* budiž dodán jeden stejnopis nálezu komise přezkoumací zasílajícímu okresnímu úřadu pro-

střednictvím politického úřadu zemského, v zemích koruny uherské okresnímu úřadníku, druhý — při odvedených s výpisem z protokolu asentního — příslušnému velitelstvu okresu doplňovacího prostřednictvím zemského velitelstva vojenského a v zemích koruny uherské třetí stejnopis po případě s výpisem z protokolu asentního příslušnému velitelství praporu domobrany, a týž poznamenej nález doslovně v rubrice poznámek listiny odvodní (§. 80:9, druhý odstavec).

V případech odstavce 1 *b*, *c* a *d* opatří provedení nálezu komise přezkoumací zemské vojenské velitelstvo (velitelstvo obrany zemské pokud se týče distriktu obrany zemské), v jehož obvodě přezkoumání se stalo a jeden stejnopis jeho dodá se zasílajícímu sboru aneb ústavu stálého vojska (válečného námořnictva) aneb obrany zemské, kterýž stejnopis tento příslušnému velitelstvu okresu doplňovacího k náležitému zapsání nálezu do rubriky poznámek odvodní listiny zašle.

Když při vřaděných do vojska (válečného námořnictva) a náhradní zálohy nález komise přezkoumací na propuštění zní, budiž zároveň se strany vojenské učiněno opatření k dotýčnému velitelstvu okresu doplňovacího za příčinou odvodu náhradního.

K tomu cíli a k zanesení nálezu přezkoumacího v rubrice poznámek odvodní listiny okresu odvodního, v zemích koruny uherské také velitelstva praporu obrany zemské, dodá se politickému úřadu zemskému, pokud se týče král. uherskému ministerstvu domobrany k tomu ustanovený druhý výpis z listiny odvodní.

K výpisu určenému pro ministerstvo domobrany přiloží se veškeré listiny přezkoumání se týkající k nahlédnutí; zemským úřadům politickým budtež zaslány, žádají-li o ně (§. 37:3).

Když dotýčný není příslušný v témž vojenském územním okresu, náleží učiniti opatření se strany vojenské v příčině odvodu náhradního příslušnému zemskému velitelstvu vojenskému, jež má při tom si počínati, jak výše udáno. Za tou příčinou budiž tomuto zemskému vojenskému velitelstvu oním, v jehož obvodě přezkoumání se stalo, zaslán druhý výpis z listiny odvodní i s doklady přezkoumacími.

10. Proti nálezu komise přezkoumací není odvolání; aniž smí osoba přezkoumací komisí k další službě určená před tuto aneb jinou komisi ještě jedenkráte býti předvedena.

11. Kdo komisí přezkoumací do kontingentu nováčků aneb do zálohy náhradní byl vřaděn, může sborem aneb vojenským ústavem navržen býti, aby byl opět přezkoumán, když podle jejich přesvědčení neschopnost ke službě dotýčného tu byla v době, kdy do svazku vojenského vstoupil (§. 85) a tudiž jest prokázána podmínka v §. 41 zákona ze dne 2. října 1882 (§. 13 čl. XXXIX. zákonů z r. 1882) obsažená v příčině náhradního odvodu.

Takové návrhy budtež podle §. 83 : 3 — v příčině příslušných do zemí koruny uherské mimo to i třetím výpisem z listiny odvodní — doloženy, vůbec odůvodněny a od případu k případu říšskému ministerstvu války předloženy, kteréž o nich rozhodne ve srozumění s ministerstvem domobrany.

Povolí-li ministeriální instance nové přezkoumání, provede je ministerská komise přezkoumací, sestavená podle ustanovení §. 81.

Za člena této komise nebudiž ustanoven, kdo při předešlém přezkoumání dotýčné osoby spolupůsobil.

Nové přezkoumání bez svolení instance ministerské jakož i přezkoumání příslušníků obrany zemské vůbec se nedopouští.

Je-li podle povahy vady možno nabyti z činné služby brancovy zkušenost v příčině jeho služební schopnosti, budiž návrh na obnovené přezkoumání teprve potom — avšak ve třech měsících od počátku služby činné — učiněn, když získal se pro něj základ i tímto způsobem.

12. Branci, o nichž učiněn návrh přezkoumací, budtež přeloženi do poměru neaktivního, dokud nestane se rozhodnutí o návrhu.

§. 83. O předvedení před komisi přezkoumací.

1. Osobám na komisi přezkoumací odkázaným v §. 82 : 1 *a*, *b*, *c* a *d* a 2 poznamenaným budtež dáni úřady okresními (úřadníky okresními), pokud se týče sbory a ústavy vojenskými spolehliví průvodčí, kteří mohou totožnost předvedených dosvědčiti.

Předvedení osob určených při odvodě ke přezkoumání dějž se za příčinou ušetření nákladů společně podle okresů odvodních anebo aspoň ve větších skupinách v měsících po odvodě následujících.

Nemohlo-li se předvedení odvodníkovo před komisi přezkoumací v témž roce odvodním nijak státi, staniž se přezkoumání dodatečně a sice pro onen odvod, při kterém přezkoumání bylo nařízeno; v případě neschopnosti musí dotýčná osoba, ostala-li i po tomto přezkoumání odvodem povinna, plniti svou povinnost odvodní.

Propadá-li však pro zanedbaný odvod postavení z moci úřadní, nemusí se dodatečně předsevzíti opomenuté přezkoumání.

2. Průvodčí mají přinésti v případě v §. 82 : 1 *a* a *d* výpisy z listiny odvodní, v případech *b* a *c* seznamy (odst. 3), o přezkoumancích, v případě 2 legitimaci od okresního úřadu (okresního úřadníka), že dostali rozkaz, aby předvedli osobu, jež se má prohlednouti v příčině schopnosti k výdělku.

Spisy reklamační obdrží v případě 2 komise přezkoumací od politického úřadu zemského, v zemích koruny uherské

mimo to dotýčné nařízení ministerstva domobrany od prvního úřadníka jurisdikce aneb od úřadníka okresního.

3. Přezkoumání osob do stálého vojska (válečného námořnictva), náhradní zálohy, aneb do zemské obrany již vřaděných provedíž se vždy u oné komise přezkoumací, jež leží nejblíže stanici přezkoumancově.

Ke dvěma výpisům z listiny odvodní připojí se: potvrzený výpis z protokolu presentačního od velitelstva doplňovacího okresu, vojenské lékařské vysvědčení a případné další doklady, jež se týkají vady přezkoumancovy a jeho schopnosti služební, jakož i spisy vyšetřovací. Kdyby přezkoumání tím, že se napřed píše pro výpisy z odvodní listiny, se zdrželo, budiž místo nich připojen seznam s rubrikami odvodní listiny, a budiž vyplněn dotýčnými daty z protokolu odvodního aneb z listu základního. Tyto seznamy buďtež sestaveny i o dobrovolnících při odvodě asentovaných a ke přezkoumání přicházejících.

4. Odeslání osob, jež se mají přezkoumati podle §. 82: 1 *a* a 2, i s průvodem staniž se, nemůže-li se užiti železné dráhy aneb parníku, přípřeží a osob, jež se mají přezkoumati podle 1 *b*, *c* a *d*, dle předpisů transportních. Na železných dráhách aneb parnících smí se účtovati pouze poslední třída.

Toto ustanovení platí i pro cestu zpáteční.

§. 84. O nákladech odvodních.

1. Náklady odvodní rozdělují se v následující druhy:

a) denní (přídavky) a cestovní výlohy politických*) a vojenských členů komisí odvodních, pak pomocného personálu;

b) náklady opatření náčiní pro tyto komise a pro losování;

c) náklady opatření místností pro úřadní výkony těchto komisí a losování;

d) náklady vydržování a cestování mužských příbuzných reklamovanců za příčinou vyšetření jejich schopnosti k výdělku, pak odvodníků k losování a odvodu;

e) stejné náklady za jejich průvod;

f) náklady vydržování a za cestu osob v *d* poznamenaných ke komisi přezkoumací;

g) stejné náklady průvodu jejich;

h) denní a cestovní náklady politických a vojenských členů komisí přezkoumacích.

---

*) V zemích koruny uherské nemají političtí funkcionáři nárok na denní a cestovní náklady, pokud požívají cestovního paušálu a pokud nevycházejí ze svého úřadního obvodu.

2. Náklady v *a* a *h* opatří v příčině členů stálého vojska (válečného námořnictva) společný budžet válečný; v příčině členů obrany zemské ministerstvo obrany zemské.

3. Ostatní náklady *a*, pak *b* a *e* nese v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených dotace ministerstva obrany zemské, v zemích koruny uherské dotace dotýčné jurisdikce, ohledně Chorvatska a Slavonie ministerstvo obrany zemské.

Výminky jsou v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených pouze v příčině nákladů pro ona města, která tvoří samostatný odvodní okres (§. 8:2) a pro odvodní stanice (§. 50:1), ježto v prvém případě denní a cestovní výlohy jejich členů při losování a při odvodě vždy z prostředků obecních opatřiti a náčiní a místnosti pro losování a odvod zjednati se mají, kdežto v druhém případě náleží na obce, které leží v obvodu stanice odvodní, aby opatřily náčiní a místnosti odvodní.

Aby se vyhnulo nákladům za místnosti, budiž pokud jen možná, použito úřadních kanceláří k losování a odvodu.

Náklady *d* nese každý odvodník sám.

Okresní úřady (okresní úřadníci) bděteż nad tím, aby obce podle své povinnosti dostatečně podporovaly nemajetné s náklady dostavení se k losování a k odvodu.

V příčině předvedení nemajetných cizích odvodníků může se žádati náhrada nezbytných nákladů za vydržování a cestu vydaných od příslušné obce odvodníkovy.

5. Náklady *e* spadají na příslušné obce.

Náhrada nákladů za průvod cizích odvodníků může žádati se však jen tenkráte, předvádějí-li se pouze cizí a nikoliv zároveň i vlastní odvodníci.

6. Náklady *f*, *g* a náklady politických členů *h* nese dotace dotýčného ministerstva zemské obrany, nechť přezkoumaný byl vřaděn aneb zdali za příčinou reklamace prohlížený byl uznán za schopna čili nic.

Jízdné za mužské příbuzné reklamovaného, kteří mají se prohlédnouti komisí přezkoumací a za odvodníky, pak v obou případech za průvodce, jakož i způsob započítání tohoto jízdného určují politické úřady zemské, v zemích koruny uherské jurisdikce.

Tyto náklady (poplatky) budteż ministerstvu obrany zemské oznámeny.

XI. oddělení.

O služebném poměru nezařaděných nováčků a o jejich vřadění (přijetí do svazku).

§. 85. Co jest to vřadění (přijetí do svazku) a co znamená.

1. Vřadění všech v pravidelném odvodním období aneb při dodatečných odvodech aneb při přezkoumání až do 1. října k vojsku stálému, válečnému námořnictvu, náhradní záloze aneb obraně zemské odvedených stane se 1. říjnem roku odvodního; vřadění těch, kdož byli odvedeni mimo toto období jakož i z moci úřadní, dnem asentování.

2. Vřadění jest přijetí do svazku dotyčného sboru aneb ústavu osoby odvedené ke stálému vojsku, válečnému námořnictvu, náhradní záloze aneb k obraně zemské a znamená okamžik, kterýmž počíná povinnost služební.

3. Přejí-li si nezařadění (mimo svazek) nováčkové, kteří nepřipadají za zástupce (§. 70 : 2), před okamžikem všeobecného zařadění vstoupiti do služby činné, může jim to povoliti příslušný sbor aneb ústav, není-li o jejich vojenské způsobilosti žádné pochybnosti a jeví-li se předčasné jejich zavolání ke službě presenční stálého vojska výhodné, aneb když předčasné nastoupení do služby presenční při válečném námořnictvu žádají námořníci z povolání, zkušení dlouhých plaveb i velikých plaveb pobřežních.

V takovémto případě stane se vřadění (přijetí do svazku) nováčků a nastává služební doba dnem dobrovolné presentace.

Shledá-li se však při vojenské lékařské prohlídce takového k presentaci nastupujícího brance, že jest neschopný ke službě, budiž až do okamžiku v odstavci 1. vyznačeném ponechán v poměru nevřaděném a nebudiž až do té doby žádné další řízení předsevzato.

§. 86. Listina věnovací pro nevřaděné brance stálého vojska, válečného námořnictva, náhradní zálohy a obrany zemské; průkazy na dovolenou.

1. Branci stálého vojska, válečného námořnictva aneb obrany zemské, kteří nejsou zároveň v den asentování vřaděni (85), obdrží na dobu svého poměru co nevřadění branci list věnovací podle vzorce XVI *a* aneb *b*, aby prokázali se jakožto vojíni (domobranci).

2. Listiny věnovací budtež, pokud jsou určeny pro nováčky stálého vojska (válečného námořnictví) aneb pro náhradní záložníky, podepsány přítomným při komisi odvodní

velitelem doplňovacího okresu, pro nováčky obrany zemské velitelem praporu obrany zemské při komisi odvodní súčastněným a budiž branci bezprostředně po výkonu asentování odevzdán.

3. Není-li v době vřadění branec povolán k vojenské službě, budiž mu průkaz na dovolenou vydaný dotýčným sborem aneb vojenským ústavem prostřednictvím úřadů evidenčních*) vydán, a list věnovací odňat; jinak jest tato listina základem presentace.

4. V případech, v nichž vřadění se děje současně s asentováním, a dotýčný až do zavolání v poměru mimo službu ostane, budiž mu vydán ihned průkaz na dovolenou, podepsaný příslušným sborem aneb ústavem vojenským, a nenalezá-li se týž ve stanici odvodní, dotýčným velitelstvem doplňovacího okresu vojenského (válečného námořnického).

§. 87. O služebném poměru nevřaděných nováčků v a náhradních záložníků.

1. Nevřadění nováčkové a náhradní záložníci ostanou až po 1. říjen roku odvodního ve svých občanských poměrech, pročež nejsou po ruce ke službě ve stálém vojsku, válečném námořnictvu, náhradní záloze a obraně zemské.

V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených budiž stejně naloženo i s nevřaděnými nováčky stálého vojska (válečného námořnictva) odvedenými s výhradou pozdějšího přidělení až do konečného ustanovení tohoto zařadění.

2. Nevřadění nováčkové a záložní náhradníci nejsou sice obmezeni až do zařadění tak, jako na trvalé dovolené a jako záložníci, záložníci náhradní a obranci zemští mimo službu z příčin potřebné evidence; přes to jsou však povinni v čas oznámiti dotýčné obci příslušné každou změnu bydliště, aby se jim mohlo v čas dodati případné povolání ke službě a aby vůbec byli po ruce pro službu vojenskou dnem 1. října, jakožto dnem zařadění, any by jinak je stihly přísné následky zákona.

3. V následujících případech lze přiznati nevřaděným nováčkům a náhradním záložníkům nárok na výhody:

a) týká-li se nárok některé výhody §. 42 : 1 a byl tu již v době pravidelného odvodu v okrese příslušném, k němuž byl branec povolán;

b) vzešel-li nárok na výhodu čekatele neb chovance stavu duchovního (§. 42 : 1 A *a*) aneb čekatele učitelského

---

*) Úřady tyto jakož i vzorec průkazu na dovolenou ustanoveny jsou v nařízení evidenčním.

neb učitele (§. 42 : 1 B *a*) po onom pravidelném odvodě, k němuž branec byl povolán a až do 1. října téhož roku; a

c) když vzešel nárok na výhodu držitele (majitele) zděděné selské usedlosti (§. 42 : 1 B *c*) aneb vysvěceného kněze, pokud se týče správce duchovního (§. 42 : 1 D), po onom pravidelném odvodě, k němuž byl branec povolán, lhostejno kdykoliv.

Učiněný nárok musí však býti podle ustanovení §. 143 oprávněný.

Potvrzení potřebné podle §. 47 : 3 budiž od takových dvou členů obce opatřeno, jejichž synové ve službě činné nečiní nárok ani na propuštěnou ani na některou jinou výhodu při plnění povinnosti branné (§. 41 : 3). Potvrzení obecního starosty musí obsahovati oznámení, u kterých sborů aneb vojenských ústavů tito ve službě činné se nacházejí (§. 41 : 4).

Ohlásí-li se nárok, který tu byl, na jednoroční dobrovolnickou teprve v poměru nevřaděném (§. 49), může se přiznati pouze tenkráte, je-li ospravedlněno opomenutí, že dotýčná žádost nebyla v čas podána (§. 79 : 3).

V první instanci rozhoduje:

aa) v příčině výhody jednoročního dobrovolníka příslušné velitelstvo doplňovacího okresu (praporu obrany zemské);

bb) ve všech ostatních případech totéž ve shodě s politickým okresním úřadem, v zemích koruny uherské s okresním úřadníkem (stoličním sudím, v městech se řádným magistrátem s měšťanostou, v městech, které tvoří samostatnou jurisdikci, s městským magistrátem — v Chorvatsku a Slavonsku s místo-županským úřadem, pokud se týče okresním úřadem, v městech s měšťanostou). Nedocílí-li se shody, buďtež spisy úřadem politickým předloženy vyšší instanci.

V řízení odvolacím jest se říditi ustanovením §. 59 : 1 a 2 s výminkou, že v zemích koruny uherské o odvolání v příčině výhod podle §. 42 : 1 rozhoduje v druhé instanci vojenské zemské velitelství (distriktu domobrany) ve shodě s úřadem (správním výborem) v §. 36 článku VI. zákonů z r. 1876 jmenovaným — v Chorvatsku a Slavonsku s úřadem podžupanským pokud se týče okresním úřadem, v městech s měšťanostou — kterýž úřad, nedocílí-li se shody, předloží spisy ministerstvu domobrany.

4. Mají-li býti propuštěni nevřadění nováčkové a záložní náhradníci z příčiny nezákonného odvodu, z ohledů rodinných aneb za příčinou vystěhování — ze svazku vojenského (obrany zemské), budiž týmiž zásadami a způsoby se řízeno a rozhodnuto, jako ohledně vojínů, kteří již slouží ve stálém vojsku, válečném námořnictvu, záloze náhradní a v obraně zemské;

vyřadění stane se v těchto případech — jako kdyby branec zemřel, než je vřaděn — dnem zařadění.

Stejně budiž jednáno ohledně nevřaděných nováčků, pokud jde o přiznání dočasného osvobození (§. 156 : 9), dovolená tato však se provede až po dosaženém výcviku vojenském.

5. Nevřadění nováčkové stálého vojska a válečného námořnictva, kteří přejí si oženiti se, musí míti k tomu povolení příslušného vojenského velitelstva (válečného námořnického) okresu doplňovacího.

Bylo-li povolení to odepřeno, lze se odvolati pouze k zemskému velitelství vojenskému.

Oněm nevřaděným nováčkům, kteří při sečtení kontingentálním bezpochyby na kontingent nováčků nepřipadnou, nebudiž dovolení k ženění odepřeno.

Udělí-li se povolení k ženění, budiž dotýčný sbor aneb vojenský ústav o tom zpraven.

Nevřadění náhradní záložníci, pak v královstvích a zemích na radě říšské i nevřadění obranci zemští, nemají k ženitbě zapotřebí povolení.

V zemích koruny uherské jest příslušným uděliti povolení k ženitbě ohledně nevřaděných domobranců velitelstvo praporu domobrany, v případech odvolání velitelstvo distriktu domobrany, pokud se týče ministerstvo domobrany.

§. 88. O průkazu asentním.

1. Asentování prokáže se výpisy dotýčným sborům a ústavům vojenským stálého vojska aneb válečného námořnictva od vojenského velitelstva (válečného námořnického) okresu doplňovacího dodanými z protokolů asentních a v případě vytčeném v §. 85 : 3 mimo to i listinou presenční.

2. Správnost těchto výpisů potvrzuje velitelstvo vojenského (válečného námořnického) okresu doplňovacího.

§. 89. O řízení při změnách v přidělení nevřaděných branců stálého vojska, válečného námořnictva aneb zálohy náhradní; jak se uhražují kontingenty zvláštních druhů zbraní a vojenských ústavů.

1. Potřeba změny v přidělení nevřaděného nováčka stálého vojska aneb válečného námořnictva, aneb nevřaděného náhradního záložníka může se přihoditi:

a) přizná-li se některá výhoda (§. 87 : 3), a

b) následkem úhrady kontingentů zvláštních druhů zbraní a vojenských ústavů.

V případech *a* budiž nové přidělení předsevzato podle zásad §. 68 — podmínečně schopní ponechají se ve svazku — dále budtež ti, kdož dosáhli výhod §. 42 : 1, B *c*, podle §. 66 : 3, druhý odstavec, do náhradní zálohy, a do zálohy náhradní odvedení branci, jimž se přizná výhoda jednoročního dobrovolnictví, do stálého vojska (válečného námořnictva) přeloženi.

V případě *b* platiž za pravidlo, že zvláštním druhům zbraní a vojenským ústavům se přikážou kontingenty pro ně ustanovené, nepočítaje jednoroční dobrovolníky (§. 49), dnem vřadění (1. října) v plném počtu, aby nebylo obavy, že nastane schodek za příčinou přeložení zástupců do zálohy náhradní.

Objeví-li se pak aneb následkem propuštění, jež se provede 1. říjnem (§. 87 : 4), před dobou touto schodek ve skutečné úhradě těchto kontingentův, budtež na ně přiděleni způsobilí nováčkové k dotýčným sborům a ústavům vojenským. Přebytek odstraniž se vyloučením nováčkův způsobilých i k jinému druhu zbraní aneb vojenskému ústavu a jen tenkráte, jsou-li vřadění schopni jen k tomu kterému sboru aneb vojenskému ústavu, budiž jejich přidělení zachováno (§. 34 : 2).

2. Takovéto změny budtež provedeny podle opatření učiněných velitelstvy vojenského (válečného námořnického) doplňovacího okresu přeložením v den zařadění.

Urovnání těchto a podobných případů opravou dotýčných dat v protokole odvodním samém se nedovoluje.

3. Při úhradě kontingentů zvláštních druhů zbraní a vojenských ústavů po dni vřadění (1. říjnu), jakýmkoliv způsobem vznikající schodky nenahradí se těmto sborům a ústavům vojenským.

Za to se nepočítají „podmínečně schopní“ zařadění po tomto okamžiku ke zvláštním druhům zbraní a vojenským ústavům, jakož i podle odstavce 1 na úhradu nepoužití, podle sečtení kontingentálního přes to v kontingentu nováčků ponechaní aneb ze zálohy náhradní do něho a tím již do svazku dotýčného sboru aneb ústavu vojenského vstupující na kontingent jejich.

§. 90. Dle kterých zásad přidělují se nováčkové a náhradní záložníci k menším oddílům vojenským, a povolávají se prve jmenovaní ke službě presenční a náhradní záložníci k vojenskému výcviku.

1. Při přidělení všech nováčkův některého sboru vojenského k menším oddílům jeho — vyjímaje ty, kdož požívají podle §. 42 : 1 A *a* výhody a kteří mají se vykazovati ve svazku sborů náhradních — budiž dbáno pouze zájmův služby vojenské.

2. Náhradní záložníci budtež, kde jsou sbory náhradní, k těmto přiděleni.

Při povolání k nepřetržité službě presenční povinných, v losovém pořadí odvedených nováčkův stálého vojska a válečného námořnictva (§. 6) k zákonné službě presenční jest se říditi organickým ustanovením dotýčných sborů a vojenských ústavů, při povolání ke službě presenční z moci úřadní odvedených ustanovením §. 98 : 5.

Nováčkové, kteří bezprostředně po vřadění ke službě presenční povoláni býti mají, buďtež sbory a ústavy vojenskými v čas dotýčným velitelstvům vojenského (válečného námořnického) doplňovacího okresu oznámeni.

4. Jak se provádí osminedělní vojenský výcvik náhradních záložníků, o tom vydá ministerstvo války každého roku nařízení.*)

5. Nováčkové, kteří ostanou v poměru mimo službu, pak náhradní záložníci buďtež dnem vřadění do evidence pobytu pojati; průkazy na dovolenou pro ně podle §. 86 : 3 vyhotovené buďtež od sborů a ústavů vojenských dodány velitelstvům vojenských (válečných námořnických) doplňovacích okresů.

6. Branci stálého vojska, jimž se dostalo výhody podle §. 45, jsou povinni dostáti osminedělnímu vojenskému výcviku v době, kdy to je co nejméně na újmu vyučování na školách národních.

7. Z náhradních záložníků, kteří jsou na studiích bohosloveckých, pokud se týče kteří jsou účastni výhod §. 44, jsou:

a) ti, jimž náleží výhoda čekatelův duchovního stavu podle §. 43, od služby ve stavu branném v ů b e c osvobozeni,

b) všickni ostatní — pokud příslušnému velitelstvu doplňovacího okresu, a sice než počne vždy vojenský výcvik náhradní zálohy, se prokážou — nebuďtež v době míru k výcviku tomu povoláni.

Branci nacházející se v náhradní záloze, jimž byla přiznána některá z výhod §§. 45, 46, 47 a 48, buďtež povoláni k vojenskému výcviku v době, která nejméně ruší vyučování, pokud se týče hospodářství polní.

8. Při presentaci vojína (náhradního záložníka) ke službě činné aneb k vojenskému výcviku — mimo případ, že se to stane ihned při asentování — budiž při tom kterém vojenském (námořním válečnickém) velitelstvu okresu doplňovacího (kádru

---

*) Ve smyslu §. 32 a článku II. zák. z 2. října 1882 (§. 8 a odst. II článku XXXIX zákonů z r. 1882) jsou jenom oni náhradní záložníci povinni k výcviku vojenskému na osm neděl, kteří náležejí k těm třídám životním, které přijdou k odvodu po odvodu r. 1883, vyjma ty, kdož pro odvody před rokem 1883 pro zálohu náhradní dodatečně byli odvedeni a vřaděni.

náhradním, praporu obrany zemské) — najisto však do osmi dnů, kdy se dostavil — u dotýčného sboru aneb ústavu co do své způsobilosti ke službě vojenské lékařsky prohlédnut; o tom budtež vedeny presentační (visitační) protokoly pořád dále jdoucí.

Při presentaci (visitaci) nováčků ve větším počtu jest přítomen velitel doplňovacího okresu (štábní důstojník aneb setník), při menším počtu důstojník doplňovacího okresu (subalterní) a podepíše protokol presentační (visitační).

XII. oddělení.

O sečtení kontingentů.

§. 91. Kdy se koná sečtení kontingentů.

Sečtení kontingentů koná se podle okresů doplňovacích koncem roku odvodního na základě odvodních výsledků až do konce 31. prosince. Okresní úřady (okresní úřadníci) jednají za tou příčinou ve srozumění s velitelstvy vojenskými (válečnými námořnickými) a v zemích koruny uherské i s velitelstvy praporů domobrany. Sečtení kontingentální provede se v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených až do 10. ledna, v zemích koruny uherské do 15. ledna.

Sečtení kontingentů provádí se u velitelstev doplňovacích okresů podle vzorce XVII.

Co se týče sečtení nejmenšího doplňovacího požadavku, obsahuje podrobné ustanovení §. 92 : 6.

§. 92. O řízení při sečtení kontingentův.

1. Branec způsobilý k sečtení počítá se na kontingent nováčků a náhradních záložníků i tenkráte, když před dobou sečtení kontingentálního jakkoliv odpadl, poněvadž případná náhrada podle §. 37 se provádí.

2. Sečtení v kontingentu nováčků děje se takto:

a) na rozvržený kontingent připočítají se v zemích koruny uherské schodky z předešlého roku (§. 38), pak, jako v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených*) veškeré od 1. ledna do 31. prosince roku odvodního podle §. 37 : 2 vzniklé náhrady, a

---

*) V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených jsou schodky v rozvržených kontingentech odvodních okresů již obsaženy (§. 32 : 5), pročež se nesmějí již účtovati schodky odvodního okresu na rozvržený kontingent při sečtení kontingentním.

b) porovnají se s potřebou (*a*) branci, kteří se na ni započítají podle §. 35.

Bylo-li nad požadavek odvedeno, přeloží se ze zástupců v §. 70 vyznačených jakož i nevyznačených co přespočetní odpadající branci, počínaje od nejvyššího čísla dolů podle ustanovení §. 66 : 3, druhého odstavce, do náhradní zálohy.

Nepřeloží se však, jsouce vyňati: jednoroční dobrovolníci aneb za takové podmínečně přijatí branci, kteří podle sečtení kontingentu náhradní zálohy (odst. 3) podle svého losu by v něm ostali, jakož i ti, kdož se vzdali toho, býti zástupci; nárok na přeložení do náhradní zálohy přechází na ty, kdož podle pořadí losového dolů počítaje jsou nejbližší vřadění.

Připadne-li však následkem sečtení kontingentu náhradní zálohy takovýto jednoroční dobrovolník nad kontingent náhradní zálohy, budiž počítán za příčinou přeložení do zemské obrany (odst. 3) do počtu zástupců, kteří se mají přeložiti do náhradní zálohy.

Převyšuje-li však požadavek (2 *a*) počet těch, kdož k sečtení přicházejí (2 *b*), budtež, aby se ukryl schodek v kontingentu nováčkův, pokud jest nutno, v pořadí losovém nejblíže přicházející do náhradní zálohy vřaděni na kontingent nováčkův, a sice ti, kdož jsou mezi nimi podmínečně schopni k onomu sboru aneb válečnému ústavu přeloženi, pro nějž jsou způsobilí. Na kontingent nováčkův nepřeloží se však majitel (držitel) zděděné selské usedlosti, pak náhradní záložníci, kteří byli dodatečně odvedeni za předešlá leta.

Ostane-li i potom ještě schodek v kontingentu nováčků, budtež na něj počítáni dobrovolníci v §. 35 : 3 *d* vyznačení.

Nezapočtení tímto způsobem dobrovolníci tvoří pak přebytky pro kontingent nováčků příštího roku.

3. V kontingentu náhradní zálohy vyšetří se požadavek podle odstavce 2 *a*, úhrada započtením branců v §. 36 vyznačených.

Převyšuje-li úhrada požadavek, budtež jakožto přespočetní odpadající branci — včetně s těmi, kdož byli při odvodu (při přezkoumání) asentováni, jakož i s těmi, kdož náležejí do životních tříd odvodem povinných, pak s jednoročními dobrovolníky v §. 35 : 3 *a* a *c* vyznačenými aneb podmínečně za ně přijatými — počínaje nejvyšším číslem losovým dolů, do obrany zemské přeloženi. Toto přeložení staniž se bez ohledu na to, že takový branec nastoupil službu presenční.

Za to se však účtují náhrady odvodního okresu od 1. ledna do 31. prosince při sečtení kontingentním na rozvržený kontingent, ačkoliv náhrady od 1. ledna do 31. července pro rozvrh (vzorec XI *a* a XIII) se počítaly, poněvadž toto připočtení pro rozvrh pokud se týče sečtení kontingentního jest bezpředmětné.

Podmínečně schopní, kteří podle toho v záloze náhradní příslušného doplňovacího pluku pěchoty (tyrolských střelců) ostanou, budtež při presentaci k výcviku vojenskému — pro válečné námořnictvo nezpůsobilí náhradní záložníci doplňovacích okresů válečného námořnictva velitelstvem sboru námořníků na základě klasifikace odvodní — ke přezkoumání naznačeni.

Přebytky kontingentu náhradní zálohy podle §. 36 : 4 počítají se k dobrému na příští roční kontingent náhradní zálohy.

Když podle poměrů stavu důstojníkův obrany zemské se nepřikročí ku přeložení jednoročních dobrovolníků aneb za ně podmínečně přijatých branců do této, ohlásí se to v čas.

4. Byla-li v zemích koruny uherské IV. třída životní pouze k úhradě schodků v kontingentu nováčků a náhradní zálohy povolána, budtež branci v losovém pořadí této třídy věku odvedení, a nad kontingent nováčkův a zálohy náhradní vybývající, propuštěni.

5. Přeložení branců do obrany zemské vřaděných k úhradě případných schodků při kontingentech nováčkův a náhradní zálohy po sečtení kontingentním zůstávajících se neděje; tyto schodky tvoří — pokud schodek v kontingentu nováčkův se zmenší, avšak nikoliv připočtěním dobrovolníků podle §. 35 : 3 *d* — úbytek, který (v zemích koruny uherské dotýčným odvodním okresem) při příštím ročním pravidelném odvodě se musí nahraditi.

6. Sečtení v příčině nejmenšího doplňovacího požadavku obrany zemské stane se v zemích koruny uherské velitelem praporu domobrany ve shodě s okresním úřadníkem, avšak jen tenkráte, když byla zavolána IV. třída věku, aby uhradila nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské; v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených stane se velitelstvy okresů doplňovacích vždy ve shodě s okresním úřadem.

Sečtení se stává tím způsobem, že ti, kdož byli od 1. ledna do 31. prosince roku odvodního, buď si z jakékoliv příčiny, odvedeni k obraně zemské (přiděleni) aneb do ní přeloženi a dosud se nacházejí v ní, jimž náleží zákonná dvanáctiletá služební doba, se postaví proti nejmenšímu doplňovacímu požadavku (potřebě) obrany zemské.*)

Z branců jakožto přespočetných odpadající budtež propuštěni ti, kdož byli odvedeni v losovém pořadí IV. třídy věku, počínaje od nejvyššího čísla dolů.

V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených oznamtež evidenční úřady obrany zemské ty, kdož byli v odvodním roce odvedeni přímo k obraně zemské, jakož i

---

*) Vyňati jsou, jak se samo sebou rozumí, ti, kdož byli přeloženi do obrany zemské, vykonavše vojenskou a náhradní záložnickou povinnost služební.

mimo pořadí losové k obraně zemské přeloženi, a konečně schodky u těchto a u tříd věku v losovém pořadí odvodem povinných k zemské obraně přidělených velitelstvu doplňovacího okresu podle jmen do 5. ledna.

7. Také jednoroční dobrovolníci aneb za ně podmínečně přijatí, kteří spadají do losového pořadí přespočetných IV. třídy věku (odst. 4 a 6), budtež propuštěni.

8. Každé přeložení, jež se stane následkem sečtení kontingentálního, nové přidělení dle sborů a propuštění budiž v míru aneb při částečné mobilisaci k dotýčnému sdělení velitelstva doplňujícího okresu, kteréž se má státi bez průtahu, tím kterým sborem aneb vojenským ústavem do 31. prosince provedeno.

Při všeobecné mobilisaci budiž provedeno pouze propuštění podle odst. 4 a 6, po případě dnem, kdy přestává erární zaopatření, každé přeložení do náhradní zálohy aneb do obrany zemské, aneb z náhradní zálohy do vojska (válečného námořnictva) budiž zastaveno až do početí demobilisace.

9. Opravy při počítání brance na dotýčný kontingent nelze připustiti z toho důvodu, že změna v příslušnosti brancově nastala po asentování.

Zjistí-li se dodatečně, že branec byl příslušným již v čas odvodu do jiného okresu odvodního téhož státního území aneb do jiného odvodního okresu druhého státního území monarchie, budiž opraveno započtení tím způsobem, že takový branec příslušnému odvodnímu okresu dodatečně se počítá k dobrému, a v druhém odvodním okrese se poskytne za něho náhrada.

Započtení k dobrému a náhrada staniž se toho roku, v kterémž domovská a obecní příslušnost konečně byla ustanovena.

Co se týče konání další branné povinnosti v příslušném okrese odvodním, ustanovuje se, aby s brancem se naložilo podle výsledku odvodního v příslušném okrese odvodním a dle toho byl počítán, pokud se týče přenešen, při čemž ono losové číslo jest rozhodující, které za něho bylo taženo v příslušném okrese odvodním při jeho zápisu. Nebyl-li zapsán ve svém odvodním okrese a nebyl-li za něho tažen los, ostane pro další jednání s ním při plnění povinnosti branné rozhodujícím číslo losu cizího odvodního okresu a zařadí se před stejné číslo domovského příslušného okresu odvodního (§§. 35 : 7, 36 : 3 a 37 : 1 *d*).

10. Veškeré odvodního roku se týkající listiny odvodní (dodatečné odvodní), přezkoumací, průkazy, záznamy a pod. se seberou a jakožto „spisy odvodní roku 18 . .“ uschovají.

§. 93. Jak určí se závěrečné číslo při sečtení kontigentním; nepřítomní zanesou se do záznamu.

1. Řízením podle předešlého §. vzešlá nová závěrečná čísla (§§. 65 a 70 : 4) budtež konečně určena a na vnější straně odvodní listiny jakožto nezměnitelná čísla závěrečná poznamenána.

2. Odvodníci, kteří až po dobu sečtení kontingentního k odvodu nepřišli, mimo nepřítomné v losovém pořadí IV. třídy věku, kteří přesahují čísla závěrečná, tudíž k nim jako přespočetným zření míti nelze, budtež podle stavu těchto závěrečných čísel, s výhradou případné ztráty z trestu výhody z losového pořadí vyplývající, a zachovávaje při tom zásady v §. 77 : 1 a 2 vyslovené, k dodatečnému odvodu pro stálé vojsko (válečné námořnictvo), náhradní zálohu aneb obranu zemskou určeni a podle toho do záznamu nepřítomných zanešeni.

3. Nebyl-li uhražen v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených při rozvrhu neuhražený požadavek nováčkův a zálohy náhradní, pokud se týče nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské a v zemích koruny uherské při pravidelném odvodě neuhražený kontingent nováčkův a náhradní zálohy, pokud se týče nejmenší doplňovací požadavek domobrany, při sečtení kontingentním, budtež určeni případně ještě v pořadí tříd životních a losu po posledním odvedeném branci zaznamenaní nepřítomní ze tříd životních k odvodu povolaných, v prvém případě ke stálému vojsku (válečnému námořnictvu), v druhém případě k náhradní záloze a v posledním případě k obraně zemské a podle toho do záznamu zanešeni.

Byl-li kontingent náhradní zálohy, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených při rozvrhu, v zemích koruny uherské při pravidelném odvodě, úplně uhražen a objeví-li se při sečtení kontingentu v takovémto odvodním okrese neuhražený schodek v kontingentu náhradní zálohy, ostane závěrečné číslo podle ustanovení §. 92 : 5 při pravidelném odvodě určené pro kontingent náhradní zálohy beze změny při sečtení kontigentním, a budiž podle toho poznamenán, kdo dodatečně odvésti se má.

§. 94. O knize záznamů nepřítomných.

1. Kniha záznamů nepřítomných, do níž se nezapisují „naprosto neznámí“, budiž vedena u každého doplňovacího úřadu první instance, v zemích koruny uherské u úřadníků okresních a vojenských (válečných námořnických) velitelstev okresů doplňovacích podle odvodních okresů a podle ročníků dle vzorce XVIII.

Chovanci vojenských vzdělavacích ústavů a král. uherské akademie domobrany „Ludovica“, kteří jsou ve stáří odvodem

povinném, budtež do ní podle vyrozumění ve smyslu §. 14 : 5 ohledně těch, kdož jsou určeni ke vřadění do vojska (válečného námořnictva) anebo do obrany zemské (§. 104 : 4) zapsáni a za tím účelem okresním úřadem (okresním úřadníkem) velitelstvu okresu doplňovacího oznámeni.

2. Vymazán může býti z této knihy záznamu pouze ten, kdo:

a) dočasně osvobozen, ke stálému vojsku (válečnému námořnictvu), k náhradní záloze aneb obraně zemské odveden byl, aneb ohledně něhož byl učiněn nález, aby byl vrácen aneb z listiny odvodní vymazán;
b) v jiném odvodním (doplňovacím) okrese příslušným se stal aneb s povolením se vystěhoval;
c) zemřel aneb soudně za mrtvého prohlášen byl; konečně
d) ačkoliv „naprosto neznámý“ (§. 16 : C) do odvodní listiny omylem pojat byl.

Při každém výmazu budiž se dovoláno listiny, na základě jejímž se stal.

Výmazy z jakéhokoliv jiného důvodu, mimo tuto uvedené, nesmějí se státi.*)

3. Při změnách příslušnosti musí se pokračování v řízení doplňovacím úřadům nové domovské (příslušné) obce postoupiti a touto, převzetím této záležitosti v záznam, do konce dovésti.

XIII. oddělení.

O zprávách a podáních v příčině odvodu.

§. 95. O podáních politických doplňovacích úřadů.

1. Vzorce a lhůty pro podání odvodní, jež mají předložiti politické úřady doplňovací, a podání o sečtení kontingentním ustanovuje dotyčné ministerstvo obrany zemské.

2. Pokud tato podání mají se činiti v souhlase s velitelstvy doplňovacích okresů, dodá těmto velitelstvím vzorky podání zemské vojenské velitelstvo.

V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených sdělí se tyto vzorky zemským vojenským velitelstvům říšským ministerstvem války, v zemích koruny uherské bezprostředně ministerstvem zemské obrany.

§. 96. O podání vojenských doplňovacích úřadů.

1. Velitelstva doplňovacích okresů předložtež ročně vojenským velitelstvům zemským následující podání:

---

*) Viz výminku z §. 77 vyplývající.

a) do 5. května: výkazy o výsledcích pravidelného odvodu ukončené 30. dubnem „podle odvodních okresů“, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených podle vzorku XIX *a*, v zemích koruny uherské podle vzorku XIX *b*;

b) do 5. září: výkaz o výsledcích odvodních 31. srpnem, podle zásad sečtení kontingentních s použitím vzorce XVII k §. 91 „podle odvodních“ okresů; a

výkaz přidělovací uzavřený 31. srpnem „summárně“ podle vzoru XX;

c) do 20. ledna podle sečtení kontingentního: výkaz ku provedení kontingentního sečtení, vzorek XVII, „podle odvodních okresů“;

výkaz přidělovací dle vzorce XX „summárně“;

statistický výkaz podle vzoru XXI „podle okresů odvodních“;

výkaz náhradních záložníků roku odvodního podle vzorce XXII, „summárně“;

přehled evidence náhradní zálohy podle vzorce XXIII „podle odvodních okresů“;

přehled zaznamenaných k dodatečnému odvodu podle vzorce XXIV „podle okresů odvodních“; konečně

přehled náhradních odvodů podle vzorce XXV „summárně“.

2. Zemská vojenská velitelstva sepíší o všech podáních velitelstev okresů doplňovacích celkové výkazy (totalie) podle stejných vzorců „podle okresů doplňovacích“ a předloží je říšskému ministerstvu války v následujících lhůtách:

do 10. května podání 1 *a*;

do 15. září podání 1 *b*; a

do 31. ledna podání 1 *c* a přehled výsledku úřadování komisí přezkoumacích podle vzorce XXVI.

Z podání velitelstev doplňovacích okresů předloží se spolu pouze statistické výkazy.

Třetí díl.

Ustanovení trestní a kontrolní; odvod z moci úřadní; vřadění chovanců z vojenských vzdělavacích ústavů.

XIV. oddělení.

Ustanovení trestní a kontrolní; odvod z moci úřadní.

§. 97. O příslušnosti při trestních skutcích a o řízení při nich vůbec.

1. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených provádějí podle článku VII zákona ze dne 5. prosince 1868 v §. 42, 46 a 47 branného zákona a v §. 45 zákona ze dne 2. října 1882 vytčené výkony úřadní v záležitostech trestních, mimo ony, jež jsou podle trestního zákona přikázány soudům, pak proti úřadníkům, politické doplňovací úřady. Vyjímaje výkon úřadní v záležitosti trestní v §. 42 branného zákona vyznačený, jejž má provésti politický úřad doplňovací bydliště odvodníkova, bez ohledu na jeho příslušnost, náleží řízení a nález příslušnému politickému úřadu doplňovacímu.

V zemích koruny uherské provádí vyšetřování a výkony úřadní podle §. 42 článku XL zákonů z r. 1868 politický doplňovací úřad první instance dle bydliště; kdežto vyšetřování a úřadní výkony podle §§. 45, 46, 47 a 48 jmenovaného článku zákonů obstarává týž doplňovací úřad onoho obvodu, v němž dotýčný jest domovem příslušný.

Tento politický doplňovací úřad provádí i odvod dotýčné osoby z moci úřadní.

Naproti tomu spadá výkon v §§. 42, 46 a 47 článku XL zákonů z roku 1868 ustanovených vazeb a peněžitých pokut na dotýčných odvodnících do působnosti král. uherských okresních soudů.

Na území bývalé chorvátsko-slavonské vojenské hranice provádějí však, podle výminečného řízení tamtéž dosud platného, výkon uvedených vazeb a peněžitých pokut způsobem administračním politické úřady.

2. Pokuty peněžité, které podle §. 46 branného zákona a §. 45 zákona ze dne 2. října 1882 (§. 46 článku XL zákonů z r. 1868) odvésti se mají, připadají fondu chudinskému příslušné obce domovské.

3. Odvolání může se podati v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených k dotýčným politickým úřadům zemským, v zemích koruny uherské k ministerstvu obrany zemské.

4. Lhůta odvolací ustanovuje se na 14 dní ode dne doručení, tento den v to nepočítaje.

O právu odvolacím a lhůtě budiž v nálezu učiněna náležitá zmínka.

Odvolání má — mimo odvod sám (§. 98 : 3) — odkládací vliv potud, že do konečného rozhodnutí trest vykonati, pokud se týče předčasné zavolání ke službě presenční (§. 98 : 5) státi se nesmí.

5. V příčině výkonů úřadních proti úřadníkům jest se říditi podle služebních ustanovení.

§. 98. Zásadní ustanovení v příčině odvodu z moci úřadní.

1. Z moci úřadní k odvodu postavení ztratí pro tento odvod právo, které jim vyplývá z taženého losového čísla, a vřadí se tedy při něm do řadového vojska (válečného námořnictva).

Toto ustanovení týká se i branců bývalého kraje Kotorského a území pevniny bývalého kraje Dubrovnického a budtež, aniž by se počítali na kontingent, podle rozhodnutí vojenského zemského velitelstva vřaděni do některého sboru aneb ústavu vojska řadového (válečného námořnictva).

Při každém odvodě z moci úřadní budiž v rubrice poznámek odvodní listiny připomenuto, že se stal odvod z moci úřadní a do kterého druhu v následujících paragrafech naznačených náleží.

2. Odvod z moci úřadní takového odvodníka, který jinak podle §. 160 : 7 *a* pro zálohu náhradní aneb obranu zemskou s úhrnnou povinností služební až do 31. prosince onoho roku, v němž dokoná rok 32., by byl odveden, lze připustiti pouze v případě v §. 102 naznačeném. Avšak i v tomto případě budiž zavázán vřaděním do vojska pouze na tuto dobu a na prodloužení nalezené z příčin odvodu z moci úřadní.

Co se týče vykonání vojenské služby, budiž takovýto branec považován, jakoby náležel k onomu asentnímu ročníku, do něhož by patřil, kdyby byl býval odveden v I. třídě věku.

3. Odvod brance a jeho vřadění nemá odvoláním (§. 97 : 4) nijak se zdržeti.

4. Vynese-li se nález na odvod z moci úřadní až po odvodě dotýčného brance, aneb potvrdí-li se při odvolání, budiž oznámen politickým doplňovacím úřadem velitelstvu doplňovacího okresu, kteréž podle toho opatří opravení způsobu asentního, i u toho kterého sboru aneb ústavu a náležel-li v prvém případě branec do náhradní zálohy aneb zemské obrany, jeho přeložení k vojsku (válečnému námořnictvu).

V případech, v nichž nález o odvodě z moci úřadní se změní, a následkem toho nastupuje řízení podle pořadí losového a nastalo by tudíž přeložení z kategorie služby ve vojsku do náhradní zálohy aneb do zemské obrany — ohledně příslušníků

IV. třídy věku pak propuštění — oznámí se dotyčné rozhodnutí zemským politickým úřadem, pokud se týče král. uherským ministerstvem obrany země, za příčinou opatření výkonu také doplňovacím úřadům druhé stolice.

5. Nováčkové z moci úřadní asentovaní budtež zároveň při vřadění (§. 85 : 1) povoláni ke službě presenční (§. 90 : 3). Ti, kdož proti nálezu o odvodě z moci úřadní podali odvolání, budtež až do rozhodnutí o tomto odvolání ponecháni v poměru mimo službu. Připadají-li však podle svého losu do kontingentu nováčkův, má odvolání jen do té doby účinek odročovací, pokud by byli ostali v poměru nevřadění, kdyby byli odvedeni při odvodě dle losového pořadí.

Pouze ohledně branců v §. 28 : 2 A *c* naznačených, o nichž právem předpokládati se dá, že by prchli, nemá odvolání v žádném území státním vlivu odročovacího.

§. 99. O obmezení cestování branců do ciziny; o odvodě z moci úřadní odvodníků bez průvodních listů v cizině cestujících, do zemí koruny uherské příslušných.

1. Povolení k cestě do ciziny přes čas počátku pravidelného období odvodního může se uděliti odvodníkovi do I. třídy dosud náležitému aneb do ní v době cestovní přicházejícímu pouze při prokázané naléhavé nutnosti. Naléhavá nutnost budiž výslovně uvedena v zemích koruny uherské v certifikátu, pokud se týče ve zprávě dotyčného příslušného okresu politického, na základě něhož se povoluje vydání cestovního průkazu.

2. Odvodníkům, kteří neomeškali povinnosti odvodní při předešlém pravidelném odvodě, může se uděliti povolení k cestování do ciziny až na dobu dvou let.

3. Cestování odvodníků, o nichž učiněn byl nález odvodní komise, aby vymazali se z odvodní listiny, aneb kteří v poslední odvodem povinné třídě věku byli vráceni aneb dočasně osvobozeni, nepodlehají omezení.

4. Odvod z moci úřadní ohledně odvodníků příslušných do zemí koruny uherské se vykoná podle §. 45 článku XL zákonů z roku 1868, když:

a) bez dovolení podniknou do ciziny cestu, k níž podle platných ustanovení cestovních jest potřeba povolení cestovního; aneb

b) zdržují-li se s prošlým povolením v cizině; v obou případech, když tím se vyhnou pravidelnému odvodu v příslušném okrese.

Nejsou-li však s to, své omeškání s dostatek omluviti, vykoná se ohledně jich odvod z moci úřadní podle §. 47 článku XL zák. z roku 1868.

§. 100. Jak obmezuje se ženění před vykonanou povinností odvodní; o odvodě z moci úřadní osob, které se oženily nedovoleně.

A. V královstvích a zemích na radě říšské zastoupených.

1. Zákaz ženitby (§. 44 zákona z 2. října 1882) sahá až ke dni, v němž:

a) se přizná odvodníkovi ve III., pokud se týče ve IV. třídě věku — když tato jest povolána k odvodu — dočasné osvobození právoplatně; aneb

b) když komise odvodní aneb přezkoumací učiní nález na výmaz aneb ve III. pokud se týče ve IV. třídě — když tato k odvodu se povolá — na vrácení.

Propuštění vojenské z ohledů rodinných aneb z důvodů neschopnosti služební budiž, stalo-li se po početí období pravidelného odvodu onoho roku, v kterémž branec ve III., pokud se týče v posledním případě v povolané IV. třídě věku se nachází, považováno na roveň dočasnému osvobození aneb vrácení.

2. Jakmile vysloveno jest povolání IV. třídy věku ke pravidelnému odvodu a jakmile se veřejně ohlásilo, musí zachovati odvodníci IV. třídy věku onoho území, v kterémž povolání se stalo, až do vykonání povinnosti odvodní v této třídě zákaz ženění.

Kde povolána byla některého roku IV. třída věku k odvodu, nastupuje zákaz ženitby pro odvodníky, kteří vždy do IV. třídy přicházejí v dotýčném území, pro následující leta na tak dlouho, pokud rozhodnutí se nestane a veřejně neoznámí, že IV. třída se z povinnosti propouští. Když podle výsledků odvodních právem se dá očekávati, že nebude dále v roce budoucím IV. třída k odvodu povolána, přísluší zemskému politickému úřadu, aby dohodna se s vojenským velitelstvím zemským ihned vyslovil a prohlásil, že zákaz ženitby pro IV. třídu životní pominul.

3. Kdož nedostáli povinnosti odvodní, musí zachovávati zákaz ženění, i když vystoupili z III. pokud se týče IV. třídy životní, až do úplného splnění povinnosti branné, nejdéle pak do dokonaného 36. roku věku.

4. V případech zvláštního ohledu zasluhujících mohou zemské politické úřady uděliti povolení k ženění, k čemuž se delegují trvale.

5. Kdož se oženil, aniž by si byl opatřil příslušné povolení, ačkoliv zákaz ženění se ho týká, budiž postaven k odvodu z moci úřadní podle ustanovení §. 45 zákona ze dne 2. října 1882.

6. Přestupek nedovoleného ženění promlčí se ve třech měsících po ukončeném období odvodním toho odvodního

roku, v kterémž dotýčný naposled byl odvodem povinen; ohledně odvodníků, kteří než úplně vykonali povinnost odvodní, ale až po uplynutí odvodní doby onoho odvodního roku, v kterémž naposled byli povinni odvodem, se oženili, ve třech měsících počínaje dnem svatebním.

B. V zemích koruny uherské.

1. Zákaz ženění (§. 44 článku XL zákonů z r. 1868) sahá až ke dni, v kterémž:

a) se přizná odvodníku III. třídy dočasné osvobození právoplatně; aneb

b) když některá odvodní pokud se týče přezkoumací komise vynese nález na výmaz aneb ve III. třídě na vrácení.

Propuštění z vojny z ohledů rodinných aneb pro neschopnost ke službě budiž, stalo-li se po počátku pravidelného odvodního období onoho roku, v kterémž branec ve III. třídě věku se nachází, v té příčině postaveno na roveň dočasnému osvobození, pokud se týče vrácení ve III. třídě.

2. Výminečné povolení k ženitbě udílí ministerstvo obrany země.

3. Kdož se oženil, ač se ho týká zákaz ženitby, bez příslušného povolení, postaven bude k odvodu z moci úřadní podle §. 46 článku XL zákonů z roku 1868.

§. 101. O odvodě uprchlíků odvodních z moci úřadní.

1. Vyšetřuje-li se případ ohledně použití §. 46 branného zákona (§. 47 článku XL zákonů z roku 1868), považujž se podminka odvodu z moci úřadní za danou, když omeškalý odvodník svou nepřítomnost vůbec dostatečně omluviti nemůže.

Nálezy kontumační se vynésti nesmějí. Toto ustanovení však nevylučuje písemné jednání s nepřítomným a vynešení napotom nálezu na základě písemného vyjádření, pokud se týče vyšetření.

§. 102. O odvodu samoškůdců (zámyslně se zmrzačivších) z moci úřadní.

1. Odvod samoškůdců vykoná se z moci úřadní v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených na základě dotýčného odsouzení trestním soudem. V zemích koruny uherské budiž vedeno vyšetřování dotýčným politickým úřadem, je-li tu takové podezření a na to budiž vydán nález, zdali se shledal případ samoškůdnictví.

2. Samoškůdci (zámyslně zmrzačení), kteří při odvodu (přezkoumání) se strany vojenské „se vrátí“, budtež, pokud jsou způsobilí k nějaké službě, na základě rozhodnutí zástupce

obrany zemské odvodní (přezkoumací) komisí odvedeni přímo k obraně zemské bez ohledu na třídu životní.

§. 103. O kontrole vůbec.

1. Ohledně mužů, kteří překročili dvacátý rok věku svého, budiž — když titíž:

a) trvalé bydliště aneb příslušnost k obci změní,

b) za živnostenskou koncesi aneb živnostní list žádají,

c) průkaz legitimační pro tuzemsko aneb do ciziny, aneb cestovní neb služební knížku a pod. žádají,

d) o úřad veřejný se ucházejí —

následující kontrolní řízení provedeno:

Úřad, kterémuž přísluší právo rozhodovati aneb udíleti, prohledniž, nemůže-li se dotýčný věnovacím listem, kvitancí o zapravené vojenské taxe, průkazem na dovolenou aneb propuštěnou vykázati, listiny odvodní, zdali žadatel a jakým způsobem v prošlých třídách věku dostál povinnosti odvodní.

2. Shledá-li se při tom, že žadatel nevyhověl své odvodní povinnosti v jedné aneb ve více třídách věku, budiž bez prodlení zákonné řízení zavedeno.

3. Za tím účelem budiž v oněch v 1. poznamenaných případech, v kterých náleží výkon úřadní některé obci, učiněno oznámení obecním starostou příslušnému politickému úřadu doplňovacímu.

XV. oddělení.

Jak chovanci vojenských vzdělavacích ústavů a navštěvovatelé škol kadetních se vřaďují; o jejich, pak o služební povinnosti presenční navštěvovatelů odborných běhů (kursů), a o elévech a chovancích námořnických.

§. 104. Vojenské vzdělavací ústavy; vřadování chovanců.

1. Které ústavy za vojenské (námořnicko-válečné) vzdělavací ústavy se považují, a které z ústavů*) těch chovance ve svazku vedou, určují organické předpisy.

2. Chovanci těchto ústavů mohou:

---

*) Takovéto ústavy jsou nyní vojenský sirotčinec, čtyři vojenské nižší reálky, vojenská vyšší reálka, obě vojenské akademie a akademie námořnická.

a) buď vystoupiti předčasně z jakékoliv příčiny nejen z ústavu ale vůbec z vychování vojenského, v kterémžto případě jest jim podrobiti se odvodu v losovém pořadí, aneb

b) vřadí se vystoupivše z ústavu, dokonali-li 17 rok věku svého, bezprostředně do stálého vojska (válečného námořnictva), jinak se přeloží za vojenské elévy.

Vřadění provedou vojenské úřady podle zvláštních ustanovení o tom platných.

Předčasné vystoupení chovance přes 17. let starého (*a*) budiž oznámeno vojenským ústavem vzdělavacím příslušnému velitelstvu doplňovacího okresu, aby o tom zpravilo politický úřad.

3. Vřadění týká se i chovanců jmenovaných za vojenské účetní aneb vojenské (námořnické) úřadníky, a buďtež — bez ujmy povinnosti služební ve svazku branném pro případ, že by vystoupili z toho služebního postavení — do počtu vojenských účetních, pokud se týče dotýčného úřadnického odvětví asentováni.

4. Vedle §. 2 článku zákona XXXIV z roku 1883 platí ustanovení §. 19 článku zákona XL z roku 1868 i ohledně chovanců uherské domobranské akademie Ludovica.

Po ukončení studií na tomto ústavě asentují se tito chovanci — předpokládaje, že jsou ke zbrani schopni — nedospěli-li ještě ke stáří odvodem povinnému, jakožto dobrovolníci k vojsku, spadají-li však do odvodní povinnosti, vřadí se podle své třídy věku a losového pořadí do stálého vojska aneb do obrany zemské.

Ani tito, ani předešlí, spadají-li do losového pořadí vojenských kontingentů, nepočítají se na ně a naloží se s nimi podle §. 149 : 4.

§. 105. Jak presenční povinnost služební chovanců (navštěvovatelů) vojenských vzdělavacích ústavů a kadetních škol, dále navštěvovatelů odborných běhů, pak elévů a námořnických chovanců dlouho trvá.

1. Chovanci vojenských vzdělavacích ústavů, kteří podle §. 104 : 2 *b* a 3 bezprostředně do vojska (válečného námořnictva) se vřadí, jsou bezvýminečně povinni k desetileté presenční službě ve vojsku (devítileté presenční službě ve válečném námořnictvu) v §. 19 branného zákona (článku XL zákonů) z roku 1868 a §. 4 zákona z 2. října (§. 1 článku XXXIX zákonů) roku 1882 v tom případě, když požívali nepřetržitého desetiletého (pokud se týče devítiletého) vychování aneb přes tu dobu zcela bezplatného místa erárního aneb nadace v ústavech těchto.

Chovanci, kteří požívali nepřetržitého desetiletého (pokud se týče devítiletého) vychování aneb přes tu dobu polovičního místa erárního aneb nadace, jsou povinni sloužiti sedm let presenčně.

Chovanci, kteří podle §. 104 : 2 *b* a 3 vřadí se aneb vstoupí do poměru vojenských elévů po odbyté době vzdělavací kratší než desetileté, jsou povinni za každý na bezplatném erárním místě aneb nadaci odbytý školní rok o půl leta nad zákonnou presenční služební povinnost konati službu presenční.

2. Presenční služební doba chovanců vzdělaných na bezplatných erárních místech aneb nadacích nesmí úhrnnou vojenskou (válečnou námořnickou) povinnost služební, na polovičních místech vzdělaných chovanců, čítaje v to zákonnou služební povinnost řadovou, sedm let přesahovati.

Ohledně chovanců, kteří v době vzdělavací z jednoho druhu míst do jiného druhu přestoupili, vypočítá se prodloužení presenční služby podle druhů míst, které zaujímali; avšak celková služební povinnost presenční takového chovance nesmí přesahovati sedm let.

Platícím chovancům, jsou-li vřaděni, prodlouží se presenční povinnost služební jen tenkráte, trvalo-li jejich vzdělávání čtyři leta aneb déle. V tomto případě budtež přidržáni ke konání služební povinnosti presenční jeden rok nad zákonnou tříletou pokud se týče čtyřletou presenční povinnost služební.

Když takovíto platící chovanci však po dobu svého vzdělávání poděleni byli erárními místy aneb nadacemi, budiž při počítání presenční doby služební čas na těchto druzích míst ztrávený pojat podle odstavce 2. Úhrnná presenční povinnost služební nesmí však přesahovati sedm let.

4. Chovanci královské uherské akademie domobranské Ludovica, kteří dokonali čtyřletý učební běh, jsou povinni, byli-li vychováni na bezplatném aneb nadačním místě, deset let, na polovičním místě sedm let a na platícím místě čtyry leta, počítaje ode dne asentování, sloužiti presenčně u domobrany uherské.

5. Veškerá ustanovení předešlých odstavcův v příčině prodloužené služby presenční neplatí ohledně chovanců, kteří vystoupili před časem z vojenského vychování, a nebyli asentováni (§. 104 : 2 *a*), kdyby později v jakékoliv vlastnosti do vojska (válečného námořnictva) aneb do obrany zemské se dostali.

6. Prodloužení presenční služby dále nastává:

a) u navštěvovatelů škol kadetních, lhostejno, zdali se již nacházejí ve služební povinnosti aneb zdali z poměru elévů vojenských bezprostředně do vojska byli vřaděni, za každý tu dokonaný školní rok o jeden rok.

Navštěvovatelé, kteří vystupujíce z kadetní školy řadovou povinnost služební již odbyli, konají prodlouženou službu presenční po svém vystoupení ze školy.

Presenční povinnost služební oněch navštěvovatelů kadetních škol, kteří byli přeloženi z některého vojenského ústavu vychovavacího do školy kadetní, budiž zvláště vypočtěna, a sice ohledně doby ztrávené ve vzdělavacím ústavu vojenském podle odstavců 1—3, ohledně času ztráveného v kadetní škole dle předcházejícího ustanovení.

Presenční povinnost služební odtud plynoucí nesmí však přesahovati deset let.

b) Následkem návštěvy běhu konělékařského a vyššího zvěrolékařského běhu na vojenském zvěrolékařském ústavě ve Vídni aneb královském uherském zvěrolékařském ústavě v Pešti-Budíně, a sice za každý v některém tomto běhu dokonaný rok o jeden rok, při čemž se nepočítá však čas tu ztrávený do presenční doby služební.

c) Následkem návštěvy běhu podkovářského o dobu návštěvy tohoto běhu, při čemž čas tu ztrávený do služby presenční se počítá.

Odbyl-li již některý navštěvovatel běhů jmenovaných v *b* a *c* při vystoupení zákonnou presenční službu, počne konání prodloužené služby presenční, jakmile vystoupí.

f) Elévové hudební, lodní, strojničtí a hudební chovanci, předpokládaje, že vřadění do vojska, pokud se týče do válečného námořnictva, bezprostředně z tohoto poměru se stane, za každý v poměru tomto ztrávený celý rok o jeden rok.

Stipendisté válečného námořnictva postaveni jsou na roveň s lodními a strojnickými chovanci, co se týče konání prodloužené presenční služby.

7. Převzetí povinnosti ke konání prodloužené služby presenční podle ustanovení tohoto paragrafu budiž vysloveno, než nastane přijetí do vojenského vychování aneb v ten který poměr k němu dotýčným — pokud je nezletilým za souhlasu otcova aneb poručníkova — reversem ověřeným a dvěma svědky spolupodepsaným.

Ohledně uchazečů do běhu podkovářského odpadá však opatření reversu jejich a pokud jsou nezletilí, mají předložiti ověřený otcovský (poručenský) souhlas v příčině převzetí dotýčné povinnosti.

Prodloužení presenční služby určuje v každém vojenském ústavě vzdělavacím (kadetní škole), když chovanci (navštěvovatelé) vystupují, ústav tento sám.

8. Ve vojště (válečném námořnictvě) sloužící cizinci mohou teprve, když nastane případ v §. 4 : 4 vyznačený, přidržáni býti k prodloužené povinnosti presenční, která jinak jim náleží a z ustanovení tohoto §. vyplývá.

§. 106. O odvodě chovanců z ústavů vojenských vzdělavacích; zpravení doplňovacích úřadů o něm.

1. Odvod chovanců z vojenských vzdělavacích ústavů bezprostředně do stálého vojska aneb válečného námořnictva přicházejících (§. 104 : 2 *b* a 3) vykonává dotýčný ústav; ohledně provedení a průkazu odvodního platí ustanovení §§. 109 : 8 a 110 : 1 a 5.

2. Bezprostředně po odvodě budiž zaslán vzdělavacím ústavem po potvrzeném výpisu asentního protokolu příslušnému sboru aneb ústavu, pak velitelstvu vojenského (válečného námořnického) okresu doplňovacího, do jehož obvodu dotýčný chovanec přísluší.

3. Velitelstvo doplňovacího okresu způsobí záznam k započítání na kontingent nováčků a učiní o tom sdělení okresnímu úřadu (okresnímu úřadníku), připojíc zároveň výpis z protokolu odvodního. V zemích koruny uherské zpraví úřadník okresní stejným způsobem velitelstvo dotýčného praporu domobrany.

4. Odvod absolvovaných chovanců královské uherské domobranské akademie Ludovica k vojsku (a sice k řadovému pluku pěchoty čís. 32, pokud se týče k některému pluku husarskému, který v Pešti-Budíně posádkou leží, aneb bezprostředně k domobraně podle ustanovení §. 104 : 4) vykoná tato akademie, kteráž o tom, připojíc po výpise z protokolu odvodního, dá zprávu dotýčnému vojenskému sboru a velitelstvu příslušného doplňovacího okresu, tomuto za příčinou tou, aby podalo zprávu politickému úřadu.

Čtvrtý díl.

O dobrovolném vstoupení.

XVI. oddělení.

O dobrovolném vstoupení do vojska a do válečného námořnictva k povinné tříleté, pokud se týče čtyrleté službě řadové.

§. 107. O dobrovolném vstoupení vůbec. O povinnosti služební.

1. Dobrovolně každý tuzemec, pokud vyhovuje zákonným požadavkům, může vstoupiti dle vlastní volby do některého ke přijímání dobrovolníků oprávněného sboru aneb ústavu stálého

vojska (§. 109) na dobu služební povinnosti v §. 4 zákona z 2. října 1882 (§. 1 článku XXXIX zákonů z roku 1882) ustanovenou pro řadové vojsko, zálohu a obranu zemskou, pak na dobu služební povinnosti řadové neb záložní ve válečném námořnictvu ustanovenou.

2. Tuzemci jmenovaní v §. 5 : 1 *b* mohou však býti vřaděni pouze na řadovou povinnost služební tříletou, pokud se týče čtyřletou.

3. Za tuzemce považuje se co do dobrovolného vstoupení do vojska každý, kdož je v některém z obou států monarchie domovem příslušný.*)

4. Příslušník některého státu monarchie může vstoupiti též do sboru aneb ústavu, který doplňuje se výhradně z obvodu státu druhého.

5. Služební povinnost dobrovolníkův počítá se dnem odvodu, kterýmž zároveň se přijímají do svazku (§. 85).

Doba služební, kterou dobrovolník před svým odvedením již ztrávil v řadovém vojsku, válečném námořnictvu, v záloze náhradní aneb zemské obraně, nepočítá se do nově převzaté dobrovolné povinnosti služební.

§. 108. Průkazy k dobrovolnému vstoupení; jak dlouho jest platným certifikát vstupní (list na vstoupenou).

1. Kdo vstoupiti chce dobrovolně do stálého vojska (válečného námořnictva), musí předložiti příslušným okresním úřadem (okresním úřadníkem) podle vzorce XXVII vyhotovený certifikát,**) a mimo to, je-li nezletilý, ověřený aneb okresním úřadem (okresním úřadníkem) bydliště potvrzený písemní souhlas otcův aneb poručníkův, a sloužil-li již ve stálém vojsku, válečném námořnictvě, záloze náhradní aneb obraně zemské, také list propouštěcí.

Odvede-li se dobrovolník, ostanou tyto výkazy v uschování ve spisech dotýčného sboru aneb ústavu.

2. List na vstoupenou (certifikát) nesmí se vydati:

a) nedosáhl-li aneb překročil-li dobrovolník již věk ke ke vstoupení do stálého vojska (válečného námořnictva) potřebný;

b) nenachází-li se dobrovolník v plném požívání práv občanských, byv odsouzen soudem trestním;

c) byl-li dobrovolník povinen podle zákona dostaviti se k odvodu a nedostavil-li se k němu, aneb

d) v době odvodní těm odvodníkům, kteří podle své třídy věku odvodem jsou povinni.

---

*) Výminka v poznámce k §. 5 : 1 *b*.

**) Certifikát předložiti nemusí osoby v §. 5 : 1 *b* jmenované.

3. Nezdržuje-li se dobrovolník v domovském okrese, dodá okresní úřad (okresní úřadník) bydliště potřebná dáta k vyhotovení listu na vstoupenou domovskému úřadu okresnímu (okresnímu úřadníku).

4. Platnost listu na vstoupenou přestává za dva měsíce ode dne vydání, aneb i dříve dnem, kdy počíná období odvodní, nachází-li se dobrovolník ve věku odvodem povinném.

Protáhne-li se odvod dobrovolníka odvodem nepovinného, jehož přijetí bylo povoleno, z jiných příčin tak, že by zatím list na vstoupenou platnosti pozbyl, může se odvod vykonati až když nový certifikát se předloží.

§. 109. Jak se hlásí dobrovolník, aby byl přijat sborem aneb ústavem ke přijetí oprávněným.

1. Dobrovolník se hlásí k nastoupení předlože podle §. 108 potřebné průkazy bezprostředně u zvoleného, ke přijímání dobrovolníků oprávněného sboru aneb ústavu stálého vojska aneb válečného námořnictva (sboru námořnického).

2. Přijímati dobrovolníky k vojsku jsou oprávněny:

A. pluky pěchoty, tyrolský pluk myslivců, prapory polních myslivců, pluky jízdecké, pluky dělostřelectva sborového a samostatné těžké divise baterií, prapory dělostřelectva pevnostního, pluky ženijní, pluk zákopníků, pluk železniční a telegrafní, pluky obozové (vozotajstvo) a sbor zdravotní.

Dobrovolníků ke sboru obozovému nesmí se však přijati více než čtvrtina pravidelného kontingentu jednotlivých obozových divisí.

B. ústavy dělostřeleckých a obozových dílen sborových, ústavy správy zásobovací a monturní (oděvní), ve válce neobmezeně, v míru, jako vojenská oddělení ústavů pro chov koní vůbec, pouze osoby v §. 107:2 jmenované. Přijetí dobrovolníkův, kteří dosud nedostáli povinnosti odvodní, závisí na povolení říšského ministerstva války.

3. Dobrovolníci se nepřijímají, když průkazy dle §. 108 potřebné úplně předloženy nebyly aneb když v době, kdy dobrovolník se přihlásil, nejeví se schodek při ustanoveném presenčním počtu.

Ve válce mohou, vyjímaje pěchotu a sbory myslivecké, u ostatních mobilisovaných sborů a ústavů pouze takoví dobrovolníci býti přijati, kteří sloužili již v dotýčném druhu zbraní aneb v dotýčné vlastnosti, aneb jejichž řemeslo a jiná schopnost jest zárukou, že bude moci se jich užiti brzo k vojenské službě.

O přijetí rozhoduje velitelstvo pluku, pak velitelstva samostatných praporů, divisí baterií, oddíly a ústavy, pak velitelstvo sboru námořníkův; ve válce, kde jsou sbory náhradní, i velitelé těchto.

Zastupujíce velitelstvo pluku mohou i velitelstva samostatných oddělených v tuzemsku polních praporů pluků pěchoty a tyrolského pluku myslivců, pak oddělené prapory pluků ženijních, zákopníků a pluku železničního a telegrafního přijímati dobrovolníky.

4. Takoví dobrovolníci, kteří již sloužili, nebuďtež přijati, když opatřené doklady mravní neposkytují uspokojivý doklad o jejich předešlé době služební.

5. Byl-li dobrovolník zamítnut, poněvadž nehodí se k vlastní službě válečné vůbec aneb při zvoleném sboru aneb ústavu, nebudiž mu o tom vydán žádný písemný výměr.

6. Odvod dobrovolníkův děje se bez účastenství politického úřadu dotýčným sborem aneb ústavem, při čemž šetřiti jest platných předpisů o lékařském ohledání a posouzení tělesné i duševní schopnosti pro vlastní službu válečnou (příl. III a IV).

7. Došlo-li se strany velitelstva ke přijetí dobrovolníkův oprávněného písemné povolení o přijetí, může se vykonati odvod i dožádaným, bydlišti dobrovolníkově nejbližším velitelstvím doplňovacího okresu vojenského (válečného námořnického).

Odvod dobrovolníků pro ústavy zásobovací budiž vykonán vždy dožádaným velitelstvem doplňovacího okresu aneb sborem vojenským.

8. Odvodní komise pro dobrovolníky sestává:

a) z velitele sboru aneb ústavu (doplňovacího okresu) aneb jeho zástupce (setníka);
b) z důstojníka subalterního (důstojníka doplňovacího) okresu) a
c) z graduovaného vojenského (válečného námořnického) lékaře.

9. Vojenskému (válečnému námořnickému) lékaři náleží podati znalecké zdání o tělesné a duševní způsobilosti dobrovolníkově; nález o vřadění vynese člen komise v odstavci předešlém *a* jmenovaný.

§. 110. Jak se prokáže výkon odvodu a zpraví o něm doplňovací úřady.

1. Odvod dobrovolníkův prokáže se protokolem odvodním členy komise v §. 109 : 8 jmenovanými podepsaným.

2. Ihned po odvodě dobrovolníkově zašle sbor aneb ústav, který tento odvod provedl, potvrzený výpis z protokolu odvodního onomu velitelstvu vojenského (válečného námořnického) doplňovacího okresu, do jehož obvodu dobrovolník jest příslušný.

3. Velitelstvo okresu doplňovacího zašle příslušnému okresnímu úřadu (okresnímu úřadníku) výpis z protokolu odvodního. Lze-li dobrovolníka počítati na kontingent nováčků (§. 35 : 1), zaznamenejtež oba započtení.

4. Vykoná-li se odvod dobrovolníkův na dožádání (§. 109 : 7), budiž výpis z protokolu asentního dodán příslušnému sboru aneb ústavu a budiž dále dle odstavce 2 a 3 jednáno.

5. O všech dobrovolných odvodech, které se stanou při velitelstvech vojenských (válečných námořnických) doplňovacích okresů buďtež zvláštní odvodní protokoly vedeny o příslušných (odvodní protokol D) a nepříslušných (odvodní protokol E) (vzorec XV).

Sbory a ústavy, které vykonávají odvody, vedou odvodní protokol F.

§. 111. Jak cizinci vstupují do stálého vojska aneb válečného námořnictva.

1. Cizinci, kteří přejí si býti vřaděni do stálého vojska aneb do válečného námořnictva, podejtež žádosti za přijetí bezprostředně říšskému ministerstvu války, pokud se týče jeho sekci (oddělení) námořnické, aby opatřilo nejvyšší povolení Jeho c. k. apoštolského Veličenstva.

2. K žádosti buďtež připojeny tyto doklady:

a) Křestní list (list o narození),
b) vysvědčení vydané politickým aneb policejním úřadem bydliště o bezúhonném životě posavadním,
c) písemné, bezvýhradné povolení domací vlády ke vstoupení do stálého vojska (válečného námořnictva),
d) ubezpečení některého v §. 109 : 2 A jmenovaného ke přijímání takových dobrovolníků oprávněného sboru aneb velitelstva sboru námořnického v Pulji,
e) v případě nezletilosti revers (prohlášení) otcem aneb poručníkem spolupodepsaný a ověřený, kterýmž ucházeč se zavazuje ke tří- (čtyr-) leté presenční službě ve stálém vojsku (válečném námořnictvu).

3. Udělí-li se nejvyšší povolení ke přijetí, zpraví se o tom uchazeč prostřednictvím zvoleného sboru (námořnického) a oznámí se mu onen vojenský úřad, u kteréhož má ohlásiti se k odvodu. O dotýčném jednání platí ustanovení §. 109 : 5 až 9 a 110 : 1, 4 a 5.

§. 112. Jak zkoušku kadetní skládají osoby povinností brannou nevázané.

1. Osoby brannou povinností nevázané mohou býti jmenovány kadety z povolání až když byly odvedeny, vykonaly-li zkoušku kadetní s celkovým výsledkem nejméně „dostatečným“ na kadetní škole pro onen druh zbraní, v kterémž chtějí býti jménovány kadety z povolání.

2. Každý tuzemec, který vyhoví podmínkám pro dobrovolné vstoupení do stálého vojska, jakož i každý cizinec, který obdržel nejvyšší povolení ke vstoupení do stálého vojska od

Jeho c. k. apoštolského Veličenstva, jest oprávněn, ucházeti se o připuštení ke zkoušce kadetní.

Uchazeč musí zákonnými vysvědčeními prokázati dobré vychování, dostatečné přípravné vzdělání*) a zejmena bezúhonný život posavadní, jakož i dále, že účastnil se na některé škole kadetní cvičení kreslení mapového, jak předepsána jsou pro navštěvovatele škol kadetních, aspoň s „dostatečným“ úspěchem.

3. Žádosti za připuštění ke zkoušce kadetní budtež podány do 15. září každoročně u velitelstva oné kadetní školy, na níž uchazeč složiti chce zkoušku.

4. Tyto žádosti musí býti žadateli vlastnoručné napsány a obsahovati oznámení, v kterém druhu zbraní jmenování za kadeta se domáhají.

K žádostem připojí tuzemci, mimo výkazy potřebné ke vstoupení dobrovolnému do vojska (§. 108 : 1):

a) vysvědčení vydané politickým aneb policejním úřadem bydliště uchazečova o bezúhonném posovadním životě,

b) ubezpečení velitele sboru, k němuž uchazeč chce býti přidělen,

c) vysvědčení studijní, a

d) vysvědčení oné školy kadetní, na níž se účastnil cvičení mappovních.

Cizozemci připojtež k těmto žádostem v §. 111 : 2 *a*, *b*, *d* a *e* poznamenané výkazy, dále průkaz o nejvyšším povolení ke vstoupení do stálého vojska a konečně vysvědčení v *c* a *d* výše naznačená.

5. Mappovní cvičení koná se v měsících letních, zkoušky kadetní v době od 1. do 10. října.

6. Ustanovení v příčině mappovních cvičení, zkušebních komissí, objemu zkoušky kadetní a jednání při ní obsažena jsou ve zvláštním nařízení.

7. Podrobí-li se uchazeči po vykonané zkoušce kadetní dobrovolnému odvodu (§. 109 a 110) k oněm sborům vojenským, ke kterýmž vstup jim byl povolen, budou jmenováni kadety z povolání, jakmile dotyčné oznámení od těch kterých sborů vojenských dojdou říšské ministerstvo války.

8. Uchází-li se dotyčný, složiv zkoušku kadetní, o to, aby byl přijat za jednoročního dobrovolníka, platí zkouška tato za průkaz vědecké způsobilosti ke službě této. Vykonání zkoušky kadetní má dále za následek, že dobrovolník na konci roku presenčního nepodrobuje se nové zkoušce z oborů theoretických.

---

*) Dokonané vyšší gymnasium, reálka aneb jim na roveň postavený vyučovací ústav (§. 119).

§. 118. Jak námořničtí aspiranti přijímají se k námořnictví válečnému.

1. Podle potřeby vojenské přijímají se mladíci za námořnické aspiranty do válečného námořnictva.

Podmínky přijetí jsou tyto:

a) státní občanství v jednom z obou států monarchie,
b) dokonaný 17. a nepřekročený 19. rok věku,
c) úplná tělesná schopnost,
d) s dobrým prospěchem odbyté vyšší reálné školy aneb jim za roveň pokládané studie na nautickém oddělení obchodní a nautické akademie aneb odbyté vyšší gymnasium,
e) složení zkoušky přijímací na námořnické akademii v Rěce, k níž ucházeč se povolá.

2. K žádosti, jež podá se u oddělení námořnického při říšském ministerstvu války, buďtež přiloženy tyto průkazy:

a) domovský list,
b) list křestní aneb o narození,
c) vysvědčení očkovací,
d) vysvědčení graduovaného lékaře velitelstva vojenského (válečného námořnického) doplňovacího okresu aneb sboru vojenského, nejblíže ležícího bydlišti uchazečově, o tělesné schopnosti ke službě válečné a námořnické, při čemž zvláště budiž přihlíženo ke zdraví zraku,*)
e) vysvědčení studijní i s průkazy o případné znalosti cizích jazyků,
f) ověřený písemný souhlas otcův neb poručníkův ke vstoupení do válečného námořnictva,
g) vysvědčení vydané politickým neb policejním úřadem o bezúhonném životě posavadním.

Žádosti uchazečů, kteří náležejí k vojenským ústavům vzdělavacím aneb ke stálému vojsku, buďtež předloženy úřadně a připojeny k nim průkazy kvalifikační a mravní.

3. Je-li větší počet uchazečů, béře se zřetel:

a) k synům příslušníků válečného námořnictví,
b) k synům, jejichž otcové slouží aneb sloužili ve stálém vojsku aneb v obraně zemské,
c) k mladíkům z přímořských zemí, kteří umějí německy.

4. Uchazeči, kteří připustí se ke zkoušce přijímací, musí sami nésti náklady cestovní.

Obstojí-li při zkoušce, budiž uchazeč jakožto aspirant námořnický odveden na zákonitou dobu služební.

---

*) Podle návodu normálního nařízení ze dne 2. května 1872 C. K./M. S. čís. 263 (námořní normální věstník nařízení XIII. a věstník pro c. k. vojsko 26).

O odvodě, prokázání jeho a vyrozumění doplňovacích úřadů platí ustanovení §§. 109 a 110.

5. Uzná-li se, že námořničtí aspiranti nejsou schopni ke službě ve válečném námořnictvě, náleží jim vykonávati další povinnost služební ve stálém vojsku.

XVII. oddělení.

O výhodě jednoroční služby dobrovolnické.

§. 114. V ů b e c.

1. Účelem zařízení jednoročních dobrovolníků jest, aby zájmy národohospodářské co nejvíce se šetřily, aby získal se zvýšený požadavek důstojníkův (§ 134 : 1) lékařů a úřadníků pro případ války a tudíž, aby vychovali se branci s výhodou jednoročního dobrovolníka nastupující pro některý z těchto druhů služby.

2. Vstoupiti co jednoroční dobrovolník do stálého vojska aneb do válečného námořnictva jest každý oprávněn, kdož jest příslušným v jednom z obou státních území monarchie, vyjímaje domobranské území jižní Dalmacie, jakmile vyhovuje dotýčným zákonním ustanovením a předchozím podmínkám v tomto návodě ustanoveným.

Do zemské obrany mohou vstoupiti, podle své příslušnosti státní (§. 2 : 4), co jednoroční dobrovolníci bezprostředně pouze tuzemci v §. 5 : 3 *b* jmenovaní, pokud se týče v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených příslušníci do domobranského území jižní Dalmacie (§. 5 : 3 *c*).

3. Jednoroční služba dobrovolnická poskytuje, mimo výhodu přeložení do zálohy (neaktivní zemské obrany, pokud se týče dovolenců zemské obrany) po vykonané jednoroční činné službě, právo voliti si službu, sbor, posádku a rok k vykonání presenční služby v zákonných tímto návodem, pokud se týče i nařízením pro zemskou obranu daným určených mezích.

4. Jednoroční služba presenční konati se může buď na vlastní útraty, v kterémž případě dotýční po dobu služební na vlastní náklad musí se šatiti, vyzbrojiti a opatřovati, při jízdě i vlastního koně míti a o opatření koně starati se, aneb poskytne se za jistých podmínek šatstvo, výzbroj a opatření na státní útraty, to jest společný budžet válečný aneb při zemské obraně na útraty této.

Připuštění ke konání jednoroční služby presenční v jízdě aneb vozotajstvu na státní útraty závisí na poměrech budžetních a vyžaduje tudíž svolení říšského ministerstva války, — jde-li o konání presenční služby v jízdě obrany zemské, dotýčného ministerstva obrany země.

5. Náhradním záložníkům, kteří dosáhnou teprve až po odvodě vědeckou způsobilost k jednoroční službě dobrovolnické (§. 117) a kteří chtějí nastoupiti presenční službu za výhod jednoročního dobrovolnictví, může povoliti se konati tuto službu na vlastní útraty. Když ukončili presenční službu, buďtež přeloženi zpět do zálohy náhradní, ostali-li v počtu mužstva.

§. 115. O volbě služby, sboru vojenského, posádky a období služby presenční.

1. Aspirantům na jednoroční dobrovolnictví jest dáno na vůli, aby dostáli dle své volby a způsobilosti presenční službě buď:

a) ve stavu branném,
b) co medik,
c) co zvěrolékař, aneb
d) co farmaceut.

2. Aspiranti *a* jsou oprávněni podle §. 124 : 3 zvoliti si druh zbraní a sbor vojenský, *b* posádkovou aneb vojenskou nemocnici, *c* jízdný, sborový dělostřelecký aneb obozový pluk a *d* vojenský ústav lékárnický.

V příčině volné volby sboru aneb ústavu stálého vojska, v kterémž aspirant si přeje vykonati službu presenční, platí ustanovení §. 107 : 4.

3. Výhoda jednoročním dobrovolníkům z příčin pokračování ve studiích poskytnutá, volná volba jak roku pro jednoroční službu (§. 130) tak i posádky, platí i v příčině aspirantů, kteří na studiích nejsou.

§. 116. Jak žádosti za přijetí se podávají.*)

1. Žádosti aspirantů za přijetí, kteří hodlají konati službu ve stavu branném, buďtež podány u velitelstva zvoleného a ke přijímání dobrovolníků oprávněného sboru (§. 124).

Aspiranti, kteří hodlají konati službu presenční v jízdě aneb v obozu (vozotajstvu) na státní náklady, musí to v žádosti za přijetí prohlásiti (§. 124 : 3).

2. Medikové, zvěrolékari a farmaceuti, kteří chtějí konati jednoroční službu dobrovolnickou v této vlastnosti (§. 115 : 1 *b*, *c* a *d*), zašlou žádosti své na vojenské velitelstvo zemské obvodu bydliště; týká-li se jednoroční služby dobrovolnické v obraně zemské, v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených prostřednictvím domovsky příslušného praporu obrany zemské, má-li služba presenční konati se na útraty státní, na ministerstvo obrany země, v zemích koruny uherské ve všech případech na ministerstvo obrany země.

---

*) Tyto žádosti za přijetí a přílohy jejich jsou kolku prosty.

3. Na žádosti, které se podají, když již období služby presenční (§. 132) počalo, nemůže se bráti zřetel, pokud zamýšlí se jimi nastoupiti zároveň služba.

§. 117. Jak způsobilost k jednoroční dobrovolnické službě se prokáže.

1. K žádostem za přijetí buďtež přiloženy tyto doklady:
a) certifikát na vstoupenou, a
b) u nezletilých souhlas otcův aneb poručníkův, podle ustanovení §. 108, dále
c) průkaz vědecké způsobilosti.

Domahá-li se vstoupení za jednoročního dobrovolníka k jízdectvu, nechť prokáže aspirant, který konati chce službu presenční na vlastní útraty, že má roční příjem aspoň 380 zl. r. č.

2. Aspiranti, kteří přicházejí k odvodu v pořadí losovém a byli pro neschopnost vráceni a kteří ještě v roce odvodním se ucházejí za vstoupení co jednoroční dobrovolníci, budiž podotčeno v certifikátu vstupním, že vstoupiti může do konce roku odvodního jen do zemské obrany.

§. 118. Jak způsobilost vědecká se prokáže.

1. Průkaz vědecké způsobilosti tvoří (§. 117):

A. ohledně aspirantů pro službu ve stavu branném;
a) koná-li se na vlastní náklad:
vysvědčení studijní o dokonaném posledním ročníku vyššího gymnasia aneb vyšší reálky aneb některého jim na roveň postaveného ústavu (§. 119), když prokáží aspoň dobrou třídu z úspěchu, aneb není-li toho,
vysvědčení způsobilosti (§. 123) zkušební komisí vydané, aneb
aspirantem složená zkouška za kadeta z povolání (§. 112 : 8);
b) koná-li se služba presenční na státní náklady:
vysvědčení studijní v *a* naznačená, mají-li všeobecnou třídu s vyznamenáním, aneb kde neudílí se taková třída, v hlavních předmětech vyznamenání v prospěchu, v kterémž případě musí se prokázati i potvrzení ústavu vzdělavacího, že předměty, z nichž aspirant obdržel vyznamenání, tvoří hlavní předměty onoho ročníku, aneb:
vysvědčení zralosti středních škol,
vysvědčení zralosti } vzdělavacích ústavů vyšším gymnasiím a vyšším reálním školám na roveň postavených (§. 119),
vysvědčení odchodné }
vysvědčení o složené zkoušce státní s výsledkem způsobilosti, když tato státní zkouška studia universitní, pokud se týče na vysokých školách předpokládá. Předloží-li se některé z těchto vysvědčení, není třeba žádného dalšího průkazu o způsobilosti vědecké.

Vysvědčení o státních zkouškách, jež nepředpokládají ani studia universitní ani na školách vysokých, opravňují jen v tom případě k nároku na konání presenční služby na státní náklady, když se prokáží mimo to i vysvědčení studijní v *a* vyznačená.

B. v příčině mediků:

úřadní potvrzení děkana dotýčného sboru profesorského, že aspirant jest zapsán jakožto řádný posluchač, v kterém ročníku a v kterých předmětech a že je také skutečné poslouchá, aneb

diplom doktorský.

C. v příčině zvěrolékařů:

úřadní potvrzení ředitele vojenského zvěroléčitelského ústavu ve Vídni, aneb ve Lvově a v Pešti-Budíně, že posluchač jakožto řádný posluchač je zapsán, v kterém ročníku a pro které předměty a že dotýčné předměty také navštěvuje, aneb

diplom zvěrolékařský.

	Ústav učebný	Sestává z oddělení, ročníků atd.
Školy umělecké	C. k. akademie výtvarných umění ve Vídni	2
	Akademie výtvarných umění v Praze . . .	2
	Škola umělecká v Krakově	3
	Umělecko-průmyslová škola ve Vídni . . .	2

D. v příčině farmaceutů:

úřadní potvrzení dotýčného děkana, že aspirant, třeba co mimořádný posluchač universitní, ale co řádný posluchač farmacie jest zapsán, v kterém ročníku a že dotýčné přednášky skutečně poslouchá, aneb

diplom co magister farmacie aneb doktor lučby.

Úřadní potvrzení v *B*, *C* a *D* vyznačená pokud se týče diplomy platí i za průkaz pro konání presenční služby na státní útraty.

2. Z důvodů neznalosti jazyka německého nemůže býti nikdo z jednoroční dobrovolnické služby vyloučen.

§. 119. Které ústavy učebné jsou ohledně průkazů způsobilosti vědecké postaveny na roveň vyšším gymnasiím a vyšším školám reálním.

1. V příčině průkazů o vědecké způsobilosti aspirantů jednoroční dobrovolnické služby budtež následující učebné ústavy tuzemské považovány na roveň za podmínek vyznačených vyšším gymnasiím a vyšším reálkám:

Za kterých podmínek se připouštějí posluchači ke službě jednoroční dobrovolnické, a sice hledě	
ke vzdělání předběžnému	k návštěvě tohoto odborného ústavu učebného
Odbyté nižší gymnasium aneb nižší reálka aneb čtyry třídy škol měšťanských v zemích koruny uherské, s prospěchem aspoň dostatečným ke vstoupení do vyšší třídy oprávňujícím, aneb ohledně příslušníků do zemí koruny uherské, s dobrým prospěchem odbytá, státem za platnou uznaná zkouška přijímací na dotýčné odborné škole	pak tříletí na dotýčných školách uměleckých, a průkaz o návštěvě ustanovených theoretických odborů
	pak odbytí dvouletého odborného běhu této umělecko - průmyslové školy a průkaz o vykonaných zkouškách s dobrým úspěchem z předepsaných theoretických odborů

	Ústav učebný	Sestává z oddělení, ročníků atd.
Hospodářské a lesnické školy	Hospodářská škola v Děčíně-Libverdě . . .	3
	Hospodářská škola v Táboře	3
	Vyšší hospodářský ústav zemský ve Slezsku	3
	Hospodářská škola v Černovicích	3
	Hospodářská střední škola v Mělníku . . .	3
	Hospodářská zemská střední škola v Přerově	3
	Hospodářská zemská střední škola v Novém Jičíně	3
	Hospodářská škola v Dublanech	2[1]
	Hospodářská zemská střední škola v Černichově	3
	Král. uherská akademie hospodářská v Uherských Starých Hradech	2
	Hospodářská a lesnická škola v Křiževci v Chorvatsku	2[2]
	Hospodářská škola v Debrecíně	3
	Hospodářská škola v Keszthély	3
	Hospodářská škola v Košicích	3
	Hospodářská škola v Kološském monastýru	3
	Lesnická škola v Bělé (Weisswasser)	2
	Lesnická škola v Eulenburku	2
	Zemská lesnická škola ve Lvově	2
	C. k. vinařská a ovocnická škola v Klosterneuburku	2

[1]) Na tomto ústavě jest zřízen jednoroční běh přípravný.

[2]) První ročník navštěvují chovanci hospodářští i lesničtí, Ke připuštění ke službě jednoroční dobrovolnické stačí,

Za kterých podmínek se připouštějí posluchači ke službě jednoroční dobrovolnické, a sice hledě	
ke vzdělání předběžnému	k návštěvě tohoto odborného ústavu učebného
Odbyté nižší gymnasium aneb nižší reálka aneb čtyry třídy škol měšťanských v zemích koruny uherské, s prospěchem aspoň dostatečným ke vstoupení do vyšší třídy oprávňujícím, aneb ohledně příslušníků do zemí koruny uherské, s dobrým prospěchem odbytá, státem za platnou uznaná zkouška přijímací na dotýčné odborné škole	a úplné absolvování studií na těchto odborných školách.
Odbytých 6 tříd na gymnasiu nebo reálce	

kdežto v druhém ročníku v oddělených běžích se vyučují. absolvuje-li se jeden z obou běhů.

	Ústav učebný	Sestává z oddělení, ročníků atd.
Školy obchodní a průmyslové.	C. k. obchodní a námořní akademie v Terstu [1]	3
	Vídeňská obchodní akademie	3
	Německá obchodní akademie v Praze . . .	3
	Česko-slovanská obchodní akademie v Praze	3
	Akademie pro obchod a průmysl ve Štyrském Hradci	3
	Obchodní akademie v Chrudimi	3
	Obchodní akademie v Linci	3
	Král. uherská obchodní akademie v Rěce .	3
	Obchodní akademie v Pešti-Budíně	3[2]
	Obchodní střední škola v . . . . II./VI. okresu Pešt-Budínském	3
	Obchodní střední škola Mikuláše Rösra v Pešti-Budíně	3
	Obchodní střední škola v Debrecíně	3
	Obchodní střední škola v král. Bělehradě .	3
	Obchodní střední škola v Kološi	3
	Obchodní střední škola v Záhřebě	2
	Obchodní střední škola v Zemuni	2
	Obchodní střední škola Františka Wiesznera v Temešváru	3
	Řecko-východní obchodní střední škola v Sibíni	3

[1]) V příčině námořního oddělení této akademie viz §. 139 : 4.
[2]) Na tomto ústavě jest přípravní třída.

Za kterých podmínek se připouštějí posluchači ke službě jednoroční dobrovolnické, a sice hledě		
ke vzdělání předběžnému	k návštěvě tohoto odborného ústavu učebného	
	pak úplné absolvování obchodního oddělení této akademie	
Odbyté nižší gymnasium aneb nižší reálka aneb čtyry třídy škol měšťanských v zemích koruny uherské, s prospěchem aspoň dostatečným ke vstoupení do vyšší třídy oprávňujícím, aneb ohledně příslušníků do zemí koruny uherské, s dobrým prospěchem odbytá, státem za platnou uznaná zkouška přijímací na dotýčné odborné škole	Pak úplné absolvování studií na těchto školách odborných.	Vysvědčení o zkouškách musí býti potvrzena podpisem školního dozorce aneb vládního komisaře.

	Ústav učebný	Sestává z oddělení, ročníků atd.
Obchodní a průmyslové školy.	Vyšší státní průmyslová škola ve Vídni . .	4
	Vyšší státní průmyslová škola v Brně . . .	
	Vyšší státní průmyslová škola v Bílsku . .	
	Vyšší státní průmyslová škola v Plzni . . .	
	Vyšší státní průmyslová škola v Liberci . .	
	Zemská strojnická škola ve Vídeňském Novém Městě	
	C. k. průmyslová a technická akademie v Krakově (Institut technično-przemysłowy)	3
	Státní průmyslová střední škola v Pešti-Budíně	
	Vyšší státní strojnická a průmyslová škola v Košici	

2. Podmínky předběžného vzdělání musí vyplniti se před vstoupením do odborné školy.

3. Posluchači technických škol ve Vídni, ve Lvově, v Praze, v Brně, ve Štyrském Hradci a v Pešti-Budíně, pak c. k. horní akademie v Lubnu a v Příbrami a král. uherské hornické a lesnické akademie v Šťávnici: konečně vyšší obchodní školy nadace Revoltelly v Terstu, kteří vyšší gymnasium, aneb vyšší školu reálnou úplně neabsolvovali, nabývají vědecké způsobilosti k jednoroční dobrovolnické službě, když za každý scházející ročník jeden ročník techniky hornické, pokud se týče hornické a lesnické akademie aneb obchodní vysoké školy prokážou.

Aspiranti, kteří prokážou vědeckou způsobilost ve smyslu ustanovení tohoto odstavce, mohou býti připuštěni pouze ke konání služby presenční na vlastní náklad.

§. 120. Jak se prokáže vědecká způsobilost vysvědčeními cizozemských školních ústavů.

Prokáže-li aspirant jednoročního dobrovolnictví vědeckou způsobilost vysvědčeními cizozemského ústavu vzdělavacího,

<table>
<tr><td colspan="2">Za kterých podmínek se připouštějí posluchači ke službě jednoroční dobrovolnické, a sice hledě</td></tr>
<tr><td>ke vzdělání předběžnému</td><td>k návštěvě tohoto odborného ústavu učebného</td></tr>
<tr><td colspan="2">Pro bezprostřední vstoupení do 2. ročníku této školy požaduje se absolvování nižšího gymnasia aneb nižší školy reální, ohledně méně připravených návštěva 1. ročníku její, a vysvědčení odchodné těchto škol odborných.</td></tr>
<tr><td>Odbyté nižší gymnasium aneb nižší reálka aneb čtyry třídy škol měšťanských atd. (jako při obchodních a průmyslových školách).</td><td>pak úplné absolvování studií na těchto školách odborných.</td></tr>
</table>

v příčině jichž srovnání s vyššími gymnasiemi aneb vyššími reálkami tuzemskými nebylo ničeho ustanoveno se strany ministerské instance, buďtež veškerá u vyvolených vojenských sborů aneb ústavů zadaná vysvědčení o vykonaných studiích zaslána říšskému ministerstvu války, kteréž o vědecké způsobilosti aspirantově ve srozumění s dotýčným ministerstvem obrany zemské rozhodne.

K žádosti budiž mimo to přiložen poslední program aneb statut onoho školního ústavu cizozemského, na němž aspirant naposledy konal studia.

Vysvědčeními cizozemských vzdělavacích ústavů prokázaná vědecká způsobilost k jednoroční dobrovolnické službě dává však pouze právo ke konání její na vlastní náklady.

§. 121. Jak zkušební komise se zřizuje.

1. K odbývání zkoušek o vědecké způsobilosti k jednoroční službě dobrovolnické (§. 118 : 1 A *a*) zřídí se při každém velitelství vojenské divise (v Inšpruku při velitelství 14. sboru, v Zadru při vojenském velitelství) ve stanovišti jeho komise

zkušební na dobu pravidelných poměrů. V stanovištích, kdež nachází se více než jedno velitelstvo vojenské divise, ustanoví velitelstvo sboru, při kterém zkušební komise zříditi se má.

Taková komise sestává:

a) z náčelníka generálního štábu dotýčné divise jakožto předsedy,

b) ze dvou profesorů vyššího gymnasia aneb reálních škol, a

c) ze dvou důstojníků, buď ze sboru učitelův kadetní školy místní aneb, kdyby jí nebylo, ze sborů vojenských.

Členy v *b* naznačené ustanovuje řiditel ústavu naznačeného se strany politického úřadu zemského, v zemích koruny uherské se strany ministerstva obrany zemské ministerstvo kultu a vyučování, pokud se týče zemská vláda v Záhřebě.

Veškeří členové mají právo hlasovací.

Za zapisovatele budiž ustanoven důstojník ze sborů vojenských.

2. Zkoušky odbývají se z pravidla poslední čtvrtek každého měsíce.

3. Žádosti [1]) aneb přihlášky za připuštění ke zkoušce této budtež v čas podány, pokud se týče ústně ohlášeny u onoho velitelstva vojenské divise, které jest nejblíže bydliště aspirantova, a budiž zároveň předloženo vysvědčení politickým aneb policejním úřadem bydliště co do totožnosti osoby ověřené, do něhož má se pojati popis osoby [2]) a podpis aspirantův.

V žádosti budiž udáno, v které řeči aspirant zkoušku konati si přeje.

§. 122. Jak vědecká způsobilost zkouškou se prokáže.

1. Zkouškou má zjistiti se, zdali aspirant stojí na oné výši vědeckého vzdělání a všeobecné intelligence, jež vyhovuje dokonaným studiím na vyšším gymnasiu, na vyšší reálce aneb na některé těmto na roveň postavené škole.

2. Z čeho se zkouší:

A. z řečí,
B. ze zeměpisu,
C. z dějepisu,
D. z přírodopisu,
E. ze silozpytu,
F. z lučby,
G. z počtů.

---

[1]) Takové žádosti i s přílohami jsou kolku prosty.

[2]) Popis osob obsahujž: jmeno, rok narození, rodiště, zemi, náboženství, postavu, obličej, vlasy, oči, ústa, nos, zvláštní známky.

3. Zkouška skládá se podle svobodné volby aspirantovy v řeči na některém veřejném ústavě středním rakousko-uherské monarchie jakožto řeč vyučovací (hlavní řeč) zavedené.

Zkouška jazyková týká se dvou řečí: hlavní a druhé řeči. Za druhý jazyk platiž podle volné volby aspirantovy buď některý jiný zemský jazyk rakousko-uherské monarchie aneb některá cizí řeč: francouzská, anglická, latinská.

Zkouška v každé řeči jest dvojí: písemná a ústní.

4. Co se požaduje z jednotlivých předmětů:

A. z řečí:

Hlavní jazyk: gramatická a slohová správnost, jistota a obratnost v ústním a písemním užívání řeči o předmětech z oboru názorů, jejichž znalost aspirant zkouškou prokázati má.

Charakteristika nejpřednějších prosaických a poetických prací čtením nabytá. Některá znalost novější literatury získaná čtením jednotlivých hlavních děl.

Při písemné zkoušce uloží se aspirantovi látka přiměřená jeho názoru myšlenkovému a potřebnému vzdělání, aby ji volně spracoval. Ústní zkouška týká se v příčině gramatiky zejmena takových otázek, k nimž poskytuje práce kandidátem vyhotovená především podnět, hlavně nauka o větách a jejich rozdělení.

Druhý jazyk:

a) zemský jazyk podle odstavce 3: gramatická a slohová správnost, jistota a obratnost v ústním i písemném užívání jazyka pro předměty z oboru myšlenkových názorů, jako při vyučování na středních školách. Ostatní jako při hlavním jazyce.

b) Francina aneb angličina: porozumění francouzským a anglickým spisům na základě dostatečných gramatických a slovníkových známostí; čtením nabytá známost některých nejdůležitějších děl dotýčné literatury; lehkost a jistota při překladech (ústních) prosaických spisů z francíny aneb angličiny.

c) Latina: bezpečnost a zručnost při překladu římských spisovatelův, zejmena prosaikův (César, Livius, Cicero, Tacitus) na základě přesnější známosti gramatické v řeči latinské. Znalost literatury římské a její nejdůležitějších zjevů, správnost při písemném užívání latinské řeči při převodu prosaické stati do této řeči.

B. Zeměpis:

Znalost základů matematického zeměpisu, znalost místopisného a politického zeměpisu Evropy; zejmena zeměpisných poměrů rakousko-uherské monarchie. Známost důležitějších poměrů zeměpisných ostatních dílů světa.

Grafické náčrtky z paměti: Podoba evropských států, tok větších řek, hlavní směr pohoří, poloha nejdůležitějších míst.

C. Dějepis:

Známost hlavních událostí z dějin všeobecných v jejich pragmatické souvislosti, zejmena doby novější a nejnovější.

Přehledná známost z dějin kulturních. Podrobnější známost dějin Rakousko-Uherska.

D. Přírodopis:

Přehledná (soustavná) známost skupin zvířeny a rostlinstva na základě poznání nejdůležitějších okolností z jejich anatomie, fysiologie a morfologie. Známost tvarů a vlastností důležitých nerostů, jakož nejvýznačnějších skutečností z oboru geologie.

E. Silozpyt:

Porozumění nejdůležitějším zjevům přírodním, zejmena jasný názor v empirické části, matematické odůvodnění pak jen potud, pokud prostředky elementární k tomu dostačí.

F. Lučba:

Porozumění chemickým zákonům. Znalost nejdůležitějších prvků a jejich sloučenin, kde se vyskytují, jakož i význam jejich pro přírodu a průmysl.

G. Matematika:

Důkladná znalost veškeré elementární matematiky, zručnost v její upotřebení.

a) Aritmetika a algebra až včetně po rovnice druhého stupně s jednou neznámou, aritmetické progresse I. řady a měřické progresse.

b) Měřictví: nauka o plochách, o tělesích, trigonometrii v rovině, hlavní vlastnosti kuželosečnic.

c) Nauka o projekcích a její použití pro nauku o stínu.

Zkouška matematická jest písemná a ústní; písemná týká se pouze praktické části.

§. 123. Jak komise zkušebná se usnáší; kdy zkouška se opakuje.

1. Po ukončení zkoušky rozhodne komise většinou hlasů: zdali aspirant ke přijetí za jednoročního dobrovolníka vědeckou způsobilost má čili nic, a vydá o tom, výslovně podotýkajíc: zdali nález jednohlasně aneb většinou se stal, dotýčné vysvědčení, kteréž veškeří zkušební komisaři podepíšou.

2. Odvolání z nálezu komise zkušební se nepřipouští.

3. Byl-li aspirant nálezem většinou hlasů učiněným zamítnut, jest mu volno podrobiti se znova zkoušce, avšak teprve až když uplynul rok a pouze u toho velitelstva divise vojenské, kteráž ho před tím zamítla, předpokládaje, že ostatní podmínky potřebné ke vstoupení dobrovolnému ještě stále trvají.

Za těchto podmínek jest takovým aspirantům také ještě, pokud nebyli jednomyslně zamítnuti, dovoleno, obnovovati zkoušku přijímací rok od roku.

Ve případech zvláštního ohledu zasluhujících budiž ono velitelstvo vojenské divise, kteréž aspiranta zamítlo, oprávněno, komisi zkušební jiné divise vojenské za předsevzetí zkoušky dožádati.

4. Byl-li aspirant zamítnut jednohlasně, může nové vykonání zkoušky přijímací pouze ve případech zvláštního zřetele zasluhujících a až když rok uplynul se svolením ministerstva se státi.

5. O vysvědčeních komisí zkušební vydaných budiž při velitelstvech divisí vojenských záznam veden, do kteréhož budtež pojati i aspiranti, kteří jinou zkušební komisí byli zamítnuti. Za tím účelem mají komise bezprostředně po každé zkoušce dáti si navzájem zprávy.

§. 124. Které sbory vojenské jsou oprávněny přijímati jednoroční dobrovolníky; komu přísluší rozhodovati o žádostech za přijetí.

1. Přijímati jednoroční dobrovolníky do služby ve stavu branném jsou oprávněni:

pluky pěchoty,
tyrolský pluk myslivců,
prapory polních myslivců,
pluky jízdné;
pluky dělostřelectva sborového a samostatných těžkých batterií divisijních,
prapory dělostřelectva pevnostního,
pluky ženijní,
pluk zákopníkův,
pluk železniční a telegrafní,
pluky obozné (vozotajstvo) a
sbor zdravotní.

O vstoupení jednoročních dobrovolníků do válečného námořnictva obsahuje §. 139 podrobná ustanovení.

Přijímati jednoroční dobrovolníky do služby branné u zemské obrany jsou oprávněny prapory obrany zemské a jízdné pluky obrany zemské.

Ve válce nelze připustiti vstoupení za jednoročního dobrovolníka, může však přiznati se dodatečně tato výhoda podle §. 128 : 2.

3. Do jednoroční dobrovolnické služby přijímají velitelstva dotýčných vojenských sborů — u jízdy a sboru vozotajstva, chce-li konati se služba na státní útraty, dožádá se svolení (§. 114 : 4). Toto povolení udělí se v oněch případech, když nelze zároveň předložiti průkazy v příčině konání služby presenční na státní

útraty (§. 131 : 3), s výhradou pozdějšího rozhodnutí sboru vojenského o tomto nároku.

Žádosti za přijetí podati lze i u velitelstev samostatně v tuzemsku oddělených polních praporů pluků pěších a pluku střelců tyrolských; pak u oddělených praporů pluků ženijních, pluku zákopníkův, železničního a telegrafního, kteréž je odevzdají ke příslušnému úřadnímu jednání velitelstvu vlastního pluku.

Pouze o žádostech přijímacích, které byly podány u samostatných praporů pluku pěchoty v Bosně a Hercegovině rozložených, rozhodují velitelstva těchto praporů v působnosti přenešené a sice mají-li v tom neb onom směru pochybnost o oprávněnosti nároku aspirantova, dožádavše dříve za zdání velitelstva doplňovacího okresu.

Přijetí medikův, zvěrolékařů a farmaceutů povoluje vojenské zemské velitelstvo, pokud se týče velitelstvo obrany zemské aneb zeměbrany (§. 116 : 2).

Přijetí co medika, zvěrolékaře aneb farmaceuta na tom závisí, zdali aspirant má vědeckou způsobilost ke konání služby presenční v této vlastnosti aneb zdali jí dosáhne do té doby, než nastoupí presenční službu (§. 130).

4. Přijímati jednoroční dobrovolníky lze při pěchotě a myslivecých sborech v počtu neobmezeném, u ostatních druhů zbraní a sborů stálého vojska, podle skutečné aneb nastávající potřeby, pouze v počtu říšským ministerstvem války ustanoveném, kterýž se oznámí oběma ministerstvům zeměbrany.

V těchto mezích nesmí se odepříti přijetí žádnému dobrovolníku, jakmile oprávněnost k nároku prokázal, nehledě na to, zdali službu na vlastní aneb na státní útraty míní konati (výminka v §. 114 : 4 poslední odstavec).

5. Povolení přijetí budiž vyhotoveno na žádosti.

6. Aspiranti jednoroční služby dobrovolnické, kteří dostavili se ke pravidelnému odvodu, ale pro nezpůsobilost ke službě válečné byli vráceni, mají, domáhají-li se v témž roce, aby byli odvedeni v dotýčné vlastnosti, jakmile podle svého losu v dotýčném roce do losového pořadí zemské obrany spadají, vstoupiti bezprostředně do této (§. 5 : 36).

Jakmile rok odvodní uplynul, nesmí se státi bezprostřední vstoupení takových aspirantů, kteří jsou ještě povinni odvodem v roce nejbližším, do obrany zemské.

§. 125. Zamítnutí aspirantů pro nedostatečné průkazy; odvolání.

1. Odepře-li se přijetí aspirantovi pro nedostatečné vědecké aneb jiné průkazy aneb zamítne-li se nárok jednoročního dobrovolníka na odročení služby presenční (§. 130) aneb na konání služby presenční na státní útraty (§. 131),

budiž dotčenému vydáno o tom písemní vyřízení a průkazy budtež mu vráceny.

2. V těchto právě naznačených případech jest dotčenému volno, aby podal do 14 dnů ode dne doručení, tento den však nepočítaje, odvolání*) u zemského vojenského velitelstva onoho obvodu, v němž jest domovem příslušný.

Z odmítacího nálezu zemského velitelstva vojenského lze aspirantovi odvolati se ve stejné lhůtě k říšskému ministerstvu války, kteréž rozhodne ve srozumění s dotýčným ministerstvem zeměbrany. Týká-li se nárok jednoroční dobrovolnické služby v obraně zemské, budiž stížnost proti zamítacímu rozhodnutí první instance podána v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených u velitelstev obrany zemské a v další instanci u ministerstva zeměbrany, v zemích koruny uherské však bezprostředně ministerstvu zeměbrany.

§. 126. Jak jednoroční dobrovolníci se odvádějí.

1. Při odvodech jednoročních dobrovolníkův jest se říditi vůbec podle ustanovení o odvodech dobrovolníků všeobecně platných §. 109 : 6, 7, 8 a 9, tělesná způsobilost budiž podle dotýčných podmínek schopnosti branné (§. 2 : 2) posuzována a nebudiž k tomu přihlíženo, kdyby aspirant pro zvláštní druh zbraní ustanovenou výšku tělesnou dle přílohy IV. snad neměl.

2. Odvod vykoná se s výslovným naznačením vlastnosti co jednoročního dobrovolníka aneb podmínečného přijetí (§. 129) v protokole odvodním na dobu deseti let ve vojsku stálém a dvou let v obraně zemské aneb na dobu služebnou devítiletou ve válečném námořnictvě.

3. Dobrovolníci vřadí se dnem odvodním.

Jednoroční dobrovolníci, kteří byli odvedeni než dosáhli věku odvodem povinného, počítá se služební doba, nastoupili-li službu presenční — buď dobrovolně aneb za příčinou mobilisace — nejpozději onoho roku, v kterémž se nacházejí v povinné odvodní třídě I., od 1. října roku odvodního, aneb dnem vřadění po 1. říjnu následujícím; nastoupili-li však službu presenční teprve, když vyšli z I. třídy věku, od 1. října toho roku, v kterémž dosáhli roku dvacátého.

Povolán-li odvedený dobrovolník jednoroční, než dosáhl stáří odvodem povinné, za příčinou mobilisace před 1. říjnem roku odvodního ke službě presenční, počítá se doba služební dnem presentace.**)

---

*) Tato odvolání jsou kolku prosta.

**) Provádějíc zákon ze dne 2. října 1882 a článek XXXIX zákonů z r. 1882 ustanovuje ministerstvo:

Studujícím lékařství, kteří žádali za výhodu výminečného odročení až do 27. roku, a nedosáhli akademické hodnosti, nebudiž počítána doba od 1. října toho roku, v kterémž dosahují 25. roku věku, až do okamžiku, když dobrovolně aneb za příčinou mobilisace službu nastoupí, do úhrnné doby služební.

4. Ostatně jest se říditi v příčině prokázání výkonu odvodního, zpravení doplňovacích úřadů a záznamu započtení na kontingent nováčkův podle §. 110.

Odvedeným budtež předložená vysvědčení studijní vrácena, ostatní průkazy přijímací ostanou v uschování ve spisech příslušného sboru.

5. Lékaři, kteří mají způsobilost v §. 133 : 3 v odstavci prvním žádanou, pak farmaceuti budtež vedeni ve svazku toho zdravotního a lékárního ústavu, u něhož přejí si konati službu presenční; medikové, kteří této způsobilosti ještě nemají, ve svazku zdravotního sboru.

Doktoři veškerého lékařství aneb doktoři mediciny, kteří přejí si konati službu při některé větší nemocnici vojenské, budtež vedeni ve svazku nejbližší nemocnice posádkové téhož vojenského obvodu územního.

§. 127. Nehodí-li se aspirant ke službě při zvoleném druhu zbraní aneb ke službě vojenské vůbec.

1. Shledá-li se, že aspirant jednoroční služby dobrovolnické pro vady tělesné se nehodí, budiž mu zvoleným sborem, aneb dožádaným k odvodu velitelstvem vojenského (válečného námořnického) okresu dáno ihned vyřízení, aniž by se udaly důvody, že se nehodí ke službě vojenské vůbec anebo ke zvolenému sboru, a průkazy mu budtež vráceny. V tomto posledním případě budiž naznačen druh zbraně, pro který jest aspirant schopným.

---

a) Do 31. prosince 1881 odvedeným jednoročním dobrovolníkům, kteří byli roku 1882 ve věku odvodním, aneb jej již překročili, počítá se doba služební dnem, kdy ve svazek přijati byli, třeba že službu presenční ještě nenastoupili.

b) Jednoročním dobrovolníkům odvedeným, než počala působnost těchto zákonů, a kteří nedosáhli ještě stáří odvodem povinného a službu presenční ještě nenastoupili, počítá se doba služební jen tenkráte dnem odvodu, nastoupí-li presenční služba — lhostejno, zdali dobrovolně aneb za příčinou mobilisace — nejpozději v tom roce, v kterémž dosáhli odvodem povinného věku, jinak 1. říjnem toho roku, v kterémž dosáhli 20. roku věku svého.

Ve výměru budiž mu zároveň oznámeno:

a) že má na vůli žádati ohledně své schopnosti ke službě vojenské rozhodnutí komise přezkoumací vykázav se tímto výměrem a

b) že toto rozhodnutí státi se má v době od 1. července roku před vstoupením do odvodního věku bezprostředně předcházejícího až do počátku odvodního období toho roku, v kterémž aspirant poprvé povinen jest k odvodu, a neschopnost vůbec aneb pro zvolený druh zbraní vysloviti musí, má-li nárok na jednoroční dobrovolnickou službu býti zachován pro veškeré pozdější odvody pravidelné.

2. Kde a v kterých dnech komise přezkoumací se sestupují, budiž aspirantovi oznámeno, a sice v době prve uvedené ihned ve výměru, jinak ale jen na dotaz u velitelstva doplňovacího okresu aneb vojenského území učiněný.

3. Nález komise přezkoumací budiž na výměru sboru vojenského aneb velitelstva okresu doplňovacího podle odstavce 1. vyznačen.

Byl-li aspirant uznán za schopna ke zvolenému sboru vojenskému, budiž odveden podle tohoto nálezu.

4. Byl-li uznán aspirant za schopna sborem aneb komisí přezkoumací k jinému než zvolenému druhu zbraní, může, aniž by k tomu byl nucen, žádati za přijetí ve sbor tohoto druhu zbraní, k němuž jest způsobilým.

5. Aspiranti, kteří činí nárok na jednoroční službu dobrovolnickou, lhostejno z jakékoliv příčiny, až po částečném splnění povinnosti odvodní, a kteří uznáni jsou za neschopné, nechť podrobí se, aby nárok pro následující pravidelné odvody si zabezpečili, superarbitraci (přezkoumání) v době od 1. července nejbližšímu odvodu předcházejícího roku až do počátku období odvodního.

6. Byl-li aspirant jednoročního dobrovolnictví již propuštěn ze svazku vojenského pro nezpůsobilost ke službě, budiž propuštění považováno při odvodech příštích na roveň superarbitraci.

Přezkoumání odpadá dále, když přiznání výhody jednoročního dobrovolnictví aspirantu odvodem povinnému se protáhne z druhé aneb třetí instance přes počátek období odvodního.

7. Při sborech (velitelstvech doplňovacích okresů) a komisích přezkoumacích budtež vady a učiněné nálezy o odmítnutí aspirantů z příčin tělesné nezpůsobilosti zaznamenány.

§. 128. Jak přiznává se výhoda jednoročního dobrovolnictví při odvodě a vřaděným v době války. O změně zvolené služby.

1. Výhoda jednoroční dobrovolnické služby odvodníkovi k odvodu přicházejícímu se přizná, když byl, přihlásiv se ke

službě, sborem aneb dále komisí přezkoumací (výminka §. 127 : 6) tělesně za neschopna uznán (§. 127 : 1) a nárok podle §. 49 u politického úřadu provedl. V případech, v nichž hleděti jest k ustanovení §. 129, musí se nárok o ně opírati. Jednoroční dobrovolníci, kteří odvedeni byli při pravidelném odvodě, zařadí se podle ustanovení §. 85.

2. Tuzemec, kterýž ve válce dobrovolně vstoupí, jakož i ten, kdož ve válce byl odveden a vřaděn, může, když válka minula, činiti nárok, aby mu dodatečně výhoda jednoroční služby dobrovolnické byla přiznána, byl-li již při odvodu k nároku tomu oprávněn a v příčině mravní dosud způsobilým jest, a když ten, kdo byl při odvodě vřaděn, nemohl si zabezpečiti nárok podle odstavce 1. Dotýčná žádost opatřená náležitými doklady budiž podána nejdéle za tři měsíce po tom, když pravidelné poměry opět nastoupily, pokud se týče odvedených na čas války, než budou propuštěni.

Má-li v takovémto případě prokázati se vědecká způsobilost teprve zkouškou, budiž dovoleno, aby se složila.

3. Jednoroční dobrovolníci stavu branného, kteří chtějí vykonati službu lékařskou jakožto medikové, zakročtež o povolení k tomu podle §. 124 : 3 na základě prokázané v §. 118 : 1 B ustanovené vědecké způsobilosti.

Bylo-li povolení uděleno, budiž dotýčný zařaděn ihned podle §. 126 : 5.

§. 129. Jak výhody spojené s jednoroční dobrovolnickou službou se zabezpečují podmínečně aspirantům, než odbyli studia k tomu potřebná.

1. Než studie se ukončí, mohou, s výhradou konečného rozhodnutí, studující odvodem povinní přijati se podmínečně za jednoroční dobrovolníky, nacházejí-li se v době, kdy dobrovolně vstupují, v některém z obou ročníků posledních vyššího gymnasia aneb vyšší reálky, aneb na některém jim na roveň postaveném odborném ústavě, který má aspoň tři povinné roční běhy, aneb v posledním ročníku takového ústavu s dvěma povinnými ročními běhy, když omeškání v dokonání studií vlastní vinou nezavinili.

Takovíto dobrovolníci nesmějí býti přijati před 1. lednem toho roku, v kterémž vstupují do 1. třídy věku.

Zásadní ustanovení o provedení výhod jednoročního dobrovolnictví platí v plném znění o těchto dobrovolnících.

2. Jakožto průkaz vědecké způsobilosti budiž předloženo vysvědčení frekventační (o návštěvě) dotýčného ročníku.

3. Pravidelný postup studijní budiž teprve od vstoupení do vyššího gymnasia aneb do vyšší reálky pokud se týče do ústavu na roveň postaveného prokázán.

Shledá-li se omeškání v postupu studijním aneb přerušení studií, budiž prokázáno, že je aspirant nezavinil.

4. Soukromí žáci mají, vyplnili-li veškeré ostatní podmínky, na tuto výhodu jen tenkráte nároky, náležejí-li co tací k některému gymnasiu aneb realce, když se podrobují zkouškám školním závěrečným toho kterého ročníku jako ostatní žáci a prokáží-li to vysvědčením dotýčného ústavu.

5. Branci nacházející se v této výhodě buďtež dáni na dovolenou, až studia ukončí.

V letech, v nichž studia ještě neukončili, mají svému příslušnému sboru prokázati do 1. října, že nevzdali se studií.

V roce, v kterémž tito dobrovolníci při pravidelném postupu studijním studia na vyšším gymnasiu aneb na vyšší reálce aneb na ústavech jim na roveň postavených ukončiti musili, mají předložiti průkazy pro konečné přiznání výhody jednoročního dobrovolníka velitelstvu svého sboru bezprostředně jak studia ukončili, a ti, kdož složiti mají zkoušku opakovací, do 15. října.

Na omeškání v pokračování studií aneb v ukončení jich béře se jen tenkráte ohled, když je aspirant nezavinil. Rozhodnutí o tom vyhraženo jest však instanci ministerské.

6. Vzdají-li se tito dobrovolníci studií na ústavech v odstavci 1. naznačených dříve, než je ukončili, aneb vzejde-li neospravedlněné omeškání aneb přerušení v jejich ukončení, buďtež ihned prohlášeni za zbaveny této výhody.

Branci tito, kteří spadají v roce zařadění do losového pořadí zálohy náhradní, buďtež pak přeloženi do zálohy náhradní.

§. 130. Jak jednoroční presenční služba se odročí.

1. Jednoroční dobrovolníci mohou nastoupení služby presenční po dobu mírných poměrů až do 1. října onoho roku dle kalendáře odročiti, v kterémž dosáhnou 24. rok věku svého.

Výhoda odročení služby presenční budiž žádána v žádosti přijímací.

2. Odvodem povinní skotoléčitelé, kteří nárok na jednoroční dobrovolnickou výhodu nabývají až v době, v kteréž není možno, aby studia dokonali při pravidelném postupu studijním do 1. října toho roku, v kterémž dosáhnou 24. roku věku, mohou presenční službu i přes tuto dobu odročiti, až studia svá dokončí.

3. Studující lékařství, kteří chtějí konati jednoroční službu dobrovolnickou co doktoři lékařství, mohou službu presenční výminečně do 1. října toho roku odročiti, v kterémž dosáhnou věku 27 let. Za toto odročení budiž v onom roce žádáno a studijní průkazy buďte předloženy, v kterémž dobrovolník věku 24 let dosáhl, a sice před 1. říjnem, u onoho velitelstva (úřadu), které dalo povolení, aby vykonal presenční službu co medik.

4. Neodročil-li jednoroční dobrovolník nastoupení presenční služby až po dovolené meze, může se mu povoliti další odročení, když prokáže, že vadí nepředvídaná událost vykonání presenční služby v roce k tomu zvoleném, v objemu těchto mezí velitelstvem (úřadem), kteří mu vstoupení co jednoročnímu dobrovolníku povolili (§. 124).

5. Dobrovolníci, kterýmž povoleno bylo odročení služební, budtež propuštěni na dovolenou až do doby v listu na dovolenou vyznačené. Jest jim však volno, nastoupiti i dříve presenční službu, k tomu však potřebí svolení onoho velitelstva (úřadu), kteří odročení povolili.

§. 131. Jak presenční služba jednoroční koná se na státní náklady.

1. Aspiranti, kteří konati chtějí jednoroční službu dobrovolnickou na státní útraty, nechť předloží následující výkazy:

a) vysvědčení obecního starosty, kteréž obsahuj poměry majetkové a příjmové rodiny aspirantovy jakož i aspiranta samého, pak udání, jakým způsobem náklady vydržování a studií jeho byly opatřeny;
b) zprávy o rodině;
c) průkaz vědecké způsobilosti (§. 118); a
d) vysvědčení mravní, kteréž pro studující dotýčný ústav studijní, pro všechny ostatní aspiranty politický aneb policejní úřad jejich bydliště vydá.

Průkaz *a* budiž okresním hejtmanem (starostou), v zemích koruny uherské okresním úřadníkem (starostou a t. d.) potvrzen a má týž při tom poměry co nejdůkladněji vyšetřiti.

2. Jakožto požadavek při plnění jednoroční dobrovolnické služby na vlastní útraty budiž vzata částka . . . 150 zl. r. č. a pouze, má-li se konati presenční služba medikem aneb farmaceutem, částka . . . . . 180 zl. r. č., což sloužiž za měřítko při posuzování nemajetnosti.

3. Za nastoupení ke konání služby na státní útraty budiž v tom roce, v kterémž jednoroční dobrovolník presenční službu nastupuje, 1. srpnem zakročeno.

Tento nárok budiž tedy při přijetí za jednoročního dobrovolníka jen v těch případech současně proveden, když přijetí spadá do období výše naznačeného. Jednoročních dobrovolníků jízdy a obozu, kteří chtějí konati presenční službu na státní útraty, týká se toto ustanovení rovněž (§. 116 : 1).

Jednoroční dobrovolníci jízdy a obozu, kteří presenční službu na vlastní útraty konati měli, budtež podle své volby a způsobilosti k jinému druhu zbraní v tom případě přeloženi, když ve příslušném sboru na vlastní útraty sloužiti nemohou a svolení k této službě na státní útraty nedosáhnou.

Ohledně jednoročních dobrovolníků, kteří v době presenční služby na státní útraty v studiích pokračují, musí se vysvědčení 1 *a* dotýčného ústavu studijního v tom směru doplniti, zdali dobrovolník pro rok služby presenční stipendium dostává a je-li tomu tak, jak jest veliké a kdy se vyplácí.

§. 132. Jak jednoroční presenční služba se nastupuje.

1. Období presenční služby jednoročních dobrovolníků počíná v normálních poměrech dnem 1. října a končí dnem 30. září roku na to následujícího.

Jednoroční dobrovolníci mají se vzíti do presenční služby pouze dnem 1. října a jest při tom zachovati ustanovení §. 70 : 3.

2. V době, kdy nastoupení presenční služby státi se musí, hlásiž se dobrovolník u velitelstva onoho sboru vojenského, do jehož svazku náleží, že službu nastupuje.

Nenachází-li se příslušný sbor v tom místě, v němž dobrovolník presenční službu konati chce, jest mu volno zvoliti si za tím účelem jiný sbor vojenský téhož druhu zbraní u jehož velitelstva přihlasiž se pak v čas.

Dobrovolníci, kteří hlásí se takto u jiného vojenského sboru, nesmějí, lhostejno, zdali službu na vlastní aneb na státní náklad konají, nijak býti odmrštěni; po dobu presenční služby budtež vedeni co přídělení, vlastnímu sboru oznámeni a průkaz na dovolenou připojen, jakož i, konají-li službu ve stavu branném aneb co zvěroléčitelé na státní útraty, budtež u téhož počítáni do ustanoveného stavu.

Konání presenční služby jednoročních dobrovolníků pěchoty budiž i na stanovištích plukovního štábu, jakož i na stanovištích doplňovacího okresu dopuštěno, když jest tam rozložen aspoň prapor pluku pěchoty příslušného doplňovacího okresu.

Nastoupení služby budiž poznamenáno v knize základní.

3. Medikové a farmaceuti mají ohlásiti nastoupení presenční služby v době v odstavci 2 ustanovené u správce zvolené posádkové aneb vojenské nemocnice, pokud se týče u přednosty vojenského ústavu lékárního.

Není-li tento ústav zároveň příslušným sborem dobrovolníkovým, budiž k němu přeložen, jakmile nastoupí presenční službu (výminka §. 126, odst. 2).

4. Za povolení, aby se konala služba presenční ve stavu branném na státní útraty, žádá se u velitelstva příslušného sboru vojenského.

Přijetí dobrovolníka do presenční služby na státní útraty může se státi pouze na základě dotýčného povolení.

5. Medikové, zvěroléčitelé a farmaceuti mají v předepsané cestě služební onomu územnímu velitelstvu vojenskému, v jehož obvodu se nachází sbor vojenský pro presenční službu

zvolený aneb ústav vojenský — tito dobrovolníci z obrany zemské velitelstvu obrany zemské, pokud se týče dotýčnému ministerstvu zemské obrany (§. 116 : 2) — dnem 1. srpna toho roku, v kterémž nastupují službu presenční, vojenský (domobranský) pas, pak průkaz předložiti, že odbyli studia, jež mají předcházeti, než lze nastoupiti službu presenční (§. 133). Zároveň mají titíž oznámiti, kde konati chtějí službu, a domahají-li se konání její na státní útraty (§. 131), zároveň za to žádati.

O připuštění mediků, zvěroléčitelů a farmaceutů ke konání presenční služby vůbec a na státní útraty zvláště budiž dána zpráva sboru vojenskému aneb ústavu, u něhož presenční služba se nastoupí.

6. Odepře-li se připuštění ke konání presenční služby na státní náklady, buďtež dobrovolníku veškeré doklady vráceny, jinak ostanou průkazy v §. 131 : 1 *a*, *b* a *d* poznamenané v uschování velitelstva, kteréž povolení udělilo.

§. 133. Za kterých podminek lze nastoupiti jednoroční službu presenční ve sboru ženijním, zákopnickém, v pluku železničním a telegrafním, v obozu; konečně co medik, zvěroléčitel aneb farmaceut.

1. Jednoroční dobrovolníci, kteří vstupují do sboru ženijního, zákopnického, do pluku železničního a telegrafního, musí, pokud se domáhají místa náhradního důstojníka v těchto druzích zbraní, než počne presenční služba, nejméně prokázati známosti pro všeobecné oddělení (I. a II. ročník) polytechniky předepsané.

2. Přihlížejíce k tomu, že vzdělání za záložního důstojníka ve sboru obozovém pouze v posádkách vídeňské, pešťské a pražské jest možné, nechť si zvolí jednoroční dobrovolníci, kteří hodlají dosíci místa záložního důstojníka v tomto sboru, některou z posádek těchto ke konání služby presenční.

3. Způsobilost v §. 23 branného zákona (XL. článku zákonů z r. 1868) žádaná, aby mohla konati se jednoroční dobrovolnická služba v některé vojenské nemocnici, než nabude se hodnosti doktorské, považuje se za prokázanou, jakmile dotýčný medik po dva semestry navštěvoval lékařské a ranhojičské kliniky.

Jednoroční dobrovolníci medikové, kteří nenabudou způsobilosti konati presenční službu co medikové, jsou povinni konati jednoroční dobrovolnickou službu ve svazku branném a ve vojsku stálém a buďtež od sboru zdravotního k některému jinému sboru podle způsobilosti a volby své přeloženi, leč že by byli připuštěni ke konání jednoroční dobrovolnické služby ve sboru zdravotním.

4. Zvěrolékaři a farmaceuti mohou konati presenční službu, až když ukončili zvěrolékařská a farmaceutská (lékárnická) studia.

Vzdají-li se takoví studující studií nedokončivše je a nemají-li vědeckou způsobilost k jednoroční službě dobrovolnické ve svazku branném, buďtež ihned zbaveni výhody jednoročního dobrovolnictví a buďtež přeloženi ke stálému vojsku, farmaceuti ke sboru zdravotnímu.

§. 134. Jednoroční dobrovolnická služba presenční ve svazku branném.*)

1. Jednoroční presenční služba ve svazku branném koná se na státní náklady co vojenská v nejnižší třídě platu (žoldu).

Jednoroční dobrovolník ve stavu branném může v roce presenční služby postoupiti ve smyslu ustanovení o povýšení pouze v hodnosti (šarži) titulární.

Okolnosti, dle nichž po ukončené presenční službě může býti konána zkouška za záložního důstojníka, státi se povýšení dobrovolníka na skutečnou hodnost poddůstojnickou, pokud se týče jmenování kadetem aneb poručíkem v záloze, zvláště jsou upraveny.

2. Jednoročnímu dobrovolníku, který slouží na vlastní útraty ve stavu branném (vyjímaje polní dělostřelectvo a sbor obozový) jest dovoleno, aby vypůjčil si věci ke svému ošacení — u jízdy i k opatření koně — nechce-li si je sám koupiti, od vojenského eráru na dobu presenčního roku, při čemž zaplatí, než nastoupí presenční službu, náhradu ustanovenou předpisy o platech pro c. k. vojsko (obranu zemskou). Zbraně obdrží dobrovolník od sboru vojenského ze zásob vojenských.

3. Dobrovolník odvedený k jízdě, který koná službu na vlastní náklady, má, když nastupuje, buď jízdeckého koně vlastního, ke službě úplně způsobilého s sebou přivésti a po dobu služební udržovati ho ve stavu tomto a opatřovati, aneb může ve vojsku od toho pluku jízdeckého, do něhož vstoupil, obdržeti k použití koně od vojenského eráru, zaplatí-li ihned, jakmile počne služba presenční, najednou náhradu úhrnkovou podle ustanovení o platech pro c. k. vojsko daného určenou, v čemž již jest pojato i zaopatření, kování, případné léčení a konírna.

4. Potřebnou píci na výživu koně vlastního obdrží dobrovolník jízdecký po dobu služby presenční, přeje-li si toho, od svého vojenského sboru od eráru, složí-li cenu reluovanou (výměnnou), jak v té které době jest ustanovena.

---

*) Platy dle předpisu o platech vojsku náležitých.

5. Zahyne-li vlastní kůň dobrovolníkův následkem použití jeho ve službě, opatří se mu pro potřebu služební bezplatně kůň; nemá však nároku na náhradu za svého padlého nebo ke službě nepotřebného koně.

6. Byl-li dobrovolník jízdecký, kterémuž byl poukázán kůň erární za podmínek v odstavci 3. udaných, v době služby presenční přeložen k jinému druhu zbraní, aneb když on sám aneb dobrovolník, kterýž zažádal za výhodu v odstavci 2. vyznačenou, než ukončí presenční povinnost služební, propuštěn aneb zemře-li, budiž jemu, pokud se týče jeho právnímu nástupci vrácen podíl zaplacené úhrné náhrady vypočtěný podle měsíců nedokonané dosud presenční služby.

§. 135. Jednoroční dobrovolnická služba mediků, zvěrolékařů a farmaceutů.*)

1. Studující lékařství použijí se v době jednoroční dobrovolnické služby v posádkových nemocnicích místa, kde studují, jakožto vojensko-lékařští elévové, doktoři veškerého lékařství, aneb pouze co doktoři lékařství v nemocnicích posádkových aneb ve větších nemocnicích vojenských co lékařové výpomocní (assistenti).

2. Jednoroční dobrovolníci, kteří mají diplom zvěrolékařský, konají službu presenční jakožto zvěrolékařští praktikanti, ukončili-li studia zvěrolékařská, a nemají-li ještě diplomu, co zvěrolékařští pomocníci.

3. Farmaceuti konají službu presenční při lékárně nemocnice posádkové, aneb při větší lékárně posádkové a sice, mají-li již diplom magistra farmacie, jakožto vojenští lékárničtí praktikanti; nedosáhli-li však dosud hodnosti magistra, použije se jich za dozoru ustanovených vojenských úřadníků jakožto lékárnických pomocníkův k manipulaci a k dispensi léků, a obeznámí se se všemi povinnostmi jak náležejí na subalterního úřadníka.

4. Jmenování doktorů lékařství, diplomovaných farmaceutů, kteří chtějí konati jednoroční dobrovolnickou službu v této své vlastnosti, za lékaře výpomocné pokud se týče za zvěrolékařské a lékárnické praktikanty, stane se říšským ministerstvem války (obrany země) k žádosti podle §. 132 : 5 opatřené diplomy, než nastoupí presenční službu. K těmto žádostem budtež přiloženy potvrzené opisy z hlavní základní knihy žadatelovy.

Dosáhne-li diplomu, až když nastoupil službu presenční, může býti jmenován dotýčný dobrovolník za výpomocného lékaře, pokud se týče za zvěrolékařského aneb lékárnického praktikanta i v době služby presenční.

---

*) Platy upraveny jsou předpisem o platech vojsku náležitých.

§. 136. Jednoroční dobrovolnická služba v ostatních správních sborech.

1. Za příčinou úhrady zvýšené potřeby vojenských účetních, vojenských zásobních a vojenských stavebních účetních úřadníkův stálého vojska ve válce pomocí zálohy, mohou jednoroční dobrovolníci, kteří přijati byli do služby ve svazku branném ke své žádosti a se svolením říšského ministerstva války, připuštěni býti ke konání služby v kancelářích účetních sborů a ústavů vojenských, při vojenských zásobovacích skladištích aneb při ředitelstvích ženijních. Jest však podmínkou, aby, ač nejsou právě neschopni ke službě branné, pro ni z příčin slabší tělesné konstituce méně se hodili, jakož i aby podle vykonaných studií a svého životního povolání měli způsobilost ke pracem v některém zvláštním odvětví služebním, právě jmenovaném.

Ke stavební účetní službě vojenské připuštěni budou pouze ti jednoroční dobrovolníci, kteří konají službu presenční na vlastní náklady.

2. Jsou způsobilí:

A. pro účetní službu vojenskou (sborovou):

a) žáci, kteří dokonali studia na obchodních akademiích, na vyšších gymnasiích, vyšších reálkách a technických učelištích;

b) ti, kteří jsou již zaměstnáni způsobem vojenské účetní službě podobným;

B. pro službu zásobovací:

a) absolvovaní žáci hospodářských ústavů a škol rolnických, obchodních akademií, technických škol, vyšších gymnasií a vyšších reálek;

b) ti, kdož se vycvičili ve správě hospodářské na velkostatcích;

c) praktikanti, příručí a obchodní pomocníci z oboru dopravy železniční, parolodní, pak soukromých zasílatelských a povozných podniků;

d) příručí z oboru obchodů v plodinách a surovinách.

C. pro účetní vojenskou službu stavební:

absolvovaní žáci vyšších škol reálních a technických škol.

3. Poněvadž účelné vzdělání těchto jednoročních dobrovolníků jest možné pouze ve větších posádkách, mohou takovíto dobrovolníci nastoupiti ustanovenou praksi pouze v těch posádkách, které říšské ministerstvo války k tomu určí.

4. Žádosti za připuštění k některému druhu služeb výše vzpomenutých budtež jednoročními dobrovolníky, buď když nastoupili službu presenční, prostřednictvím sboru, u něhož slouží, aneb i dříve sborem, který svolil ke přijetí, zaslány říšskému ministerstvu války.

5. Počet dobrovolníků, jež lze připustiti pro kteroukoliv zvláštní službu tuto, obmezen jest neubraženou zvýšenou potřebou válečnou.

6. Udělí-li se povolení k některému druhu těchto služeb, budiž dobrovolník předem po osm neděl při sboru vojensky vycvičen, a jednoroční dobrovolník pro účetní službu vojenskou přijatý mimo to dalších osm neděl k některému pododdílu sborů ve Vídni se nacházejících přidělen, aby obeznámil se při něm se službou hospodářsko-administrativní.

Tito dobrovolníci přikážou se pak na zbývající dobu presenční k některé účetní kanceláři sborové, aneb ústavu vojenského, k vojenskému zásobovacímu skladišti *) aneb k ředitelství ženijnímu.

7. Pro tuto službu ostane dobrovolník ve svazku sboru a vykazuje se u ní jakožto přidělený při onom sboru vojenském aneb ústavu, kdež službu koná. Složí-li náležitě zkoušku, jmenuje se za poručíka účetního, zásobního aneb stavebního účetního akcessistu v záloze a přeloží se do svazku dotýčného sboru.

8. Pokud tito dobrovolníci zkoušku za sborové účetní, zásobné aneb stavební účetní úřadníky náležitě nesloží, aneb z jmenování jich z jakýchkoliv důvodu sejde, jsou povinni po dobu své branné povinnosti a dle potřeby její ke službě ve svazku branném.

§. 137. Všeobecná ustanovení pro jednoroční službu presenční. Jak výhoda tato pomíjí.

1. Dobrovolníkům, kteří konají službu na vlastní útraty, jest dovoleno nositi stejnokroj z jemnější látky a rukavičky ve službě i mimo službu, avšak tyto musí i co do barvy i střihu přesně souhlasiti s ustanoveními o vojenském obleku danými.

2. Jednoroční dobrovolníci, kteří konají presenční službu co vojínů na vlastní náklady, mohou za náhradu pro dotyčný druh zbraní a sbor ustanovenou a oznámenou, jež budiž zaplacena u příslušného sboru čtvrtletně napřed, úplně do erárního zaopatření (mimo plat) — a vyjímaje vojenské lékařské elévy a lékárnické pomocníky, pro něž není erárních věcí — také erárního ošacení a vyzbrojení vstoupiti, aniž by byli povinni bydleti v kasárnách.

Vystoupí-li takovýto dobrovolník ve čtvrtletí z erárního zaopatření, budiž mu, pokud se týče jeho právnímu nástupci, vrácen podíl ze složené úhrné náhrady podle lhůt měsíčních vypočtěný.

---

*) Nyní k vojenskému zásobovacímu skladišti vídeňskému.

Rovněž mohou býti jednoroční dobrovolníci, onemocní-li, přijati do vojenské nemocnice, zaplatí-li náhradu úhrnkovou podle předpisu o platech v c. k. vojsku.

3. Není-li jednoroční dobrovolník v presenční službě s to, z vlastního se vydržovati a předloží výkazy pro připuštění ke konání služby na státní útraty, může mu povoleno býti sborem, u něhož slouží, aby konal zbývající presenční službu jemu ještě náležitou na státní útraty.

Tito branci stálého vojska nabývají nárok, aby byli přeloženi do zálohy, až když uplyne tříletá povinnost řadové služebné doby, počítaje dnem, kdy presenční služba nastala, rozumí se, že budou přeloženi do toho ročníku záložního, do něhož náležejí podle své doby služební.

4. Ve všech případech v §. 21 zák. dne 2. října 1882 (§. 4 článku XXXIX. zák. z r. 1882) naznačených, kdyby dobrovolník jednoroční aneb branec podmínečně přijatý byl odsouzen, předloží dotyčný příslušný sbor vojenský trestní rozsudek říšskému ministersterstvu války, načež se rozhodne zákonným způsobem, zdali pomíjí jednoroční výhoda dobrovolnická.

5. Jakmile příslušný sbor dobrovolníkův byl uveden na míru válečnou, pomíjí pro dobrovolníka tohoto právo v příčině odročené služby presenční a volby posádky, a vyhoviž ihned rozkazu povolacímu.

Jednoroční dobrovolníci při pravidelném odvodě odvedení povolají se podle ustanovení zákonných pro soudruhy jeho v stejném ročníku platných.

6. V tomto případě obdrží zavolaný dobrovolník bez rozdílu ihned erární zaopatření, oděv a výzbroj. Medikové, veterináři a farmaceuti slouží, připouští-li to poněkud dosažené odborné vzdělání — podle svého povolání, jinak ve svazku branném — farmaceuti ve vojště stálém, ve zdravotním sboru.

V prvém roce činné služby podrží dobrovolníci i při vojenských (domobranských) sborech mobilisovaných povolené jim odznaky.

Dobrovolníci mohou býti přeloženi do poměru neaktivního, až když se nařídí snížení počtu válečného, a tímto okamžikem obnoví se opět výhody v míru jim náležité.

Činná služba u takovéto příležitosti konaná vpočítá se do jednoroční služby.

7. V případech, v nichž odejme se některému branci výhoda jednoročního dobrovolnictví, platí rovněž ustanovení o řízení odvolacím (§. 125 : 2).

Branci, jimž jednoroční dobrovolnická výhoda se odejme, a kteří v roce, kdy byli odvedeni, byli odvodem povinni a do losového pořadí náhradní zálohy spadali, budtež pak přeloženi do náhradní zálohy.

§. 138. Jak překládá se do zálohy (neaktivní zemské obrany, pokud se týče na dovolenou v zemské obraně); jak dobrovolně pokračuje se ve službě presenční.

1. Dobrovolníci, kteří mají se vésti ve svazku řadovém, pokud neodbyli jednoroční službu presenční, přeloží se v době míru bezprostředně, jak ukončili tuto službu, t. j. 30. zářím, do onoho ročníku záložního, ke kterémuž podle své služební doby (§. 126:3) náležejí. Ostanou-li z jakékoliv příčiny přes tuto dobu a co dobrovolníci jednoroční ve službě činné, budtež přeloženi do zálohy dnem, kdy ukončila se činná jejich služba.

2. Nebyl-li ročník, k němuž náleží dle doby služební dobrovolník jednoroční, ještě do zálohy přeložen, budiž potud veden v prvním ročníku zálohy, pokud dotýčný ročník odvodní se nestane záložním ročníkem druhým.

3. Dobrovolník může, ukončiv jednoroční službu presenční, dále aktivně sloužiti, v tomto případě dostává však i dobrovolník, který sloužil na vlastní náklady, erární zaopatření, oděv a výzbroj.

Jak lze připustiti k této službě a jak dále se naloží s těmito branci, o tom jednají ustanovení §. 147. Služební prémii může obdržeti dobrovolník jakožto poddůstojník, až když započne čtvrtý služebný rok (ve válečném námořnictví pátý) nepřetržité služby presenční.

4. Dobrovolníci, kteří složili zkoušky za záložního důstojníka, a odhodlají se dále aktivně sloužiti, a kteří chtějí dosíci jmenování za důstojníka z povolání, musí vykonati zkoušku doplňovací.

5. Když uplyne presenční služební doba, budiž o způsobilosti a chování se vojenských lékařských elévů a lékařů příručních podána zpráva říšskému ministerstvu války od nemocnic posádkových (sborových).

Lékaři příruční, o nichž zpráva zní příznivě, jmenují se pak nadlékaři v záloze, kdežto ti, o jejichž způsobilosti odporučující výkazy nejsou, i v záloze výpomocnými lékaři zůstanou.

Medikové, kteří odbyli si presenční službu než byli povýšeni za doktory, vstupují, konají-li službu uspokojivě, do zálohy jakožto vojenští lékařští elévové I. třídy, jinak jako vojenští lékařští elévové II. třídy, mohou však, jakmile dosáhli doktorátu, zažádati u říšského ministerstva války, aby byli povýšeni. Podle toho, jak konali dobrovolnickou službu, budtež jmenováni za nadlékaře aneb pouze za výpomocné lékaře v záloze. Vojenští lékařští elévové 2. třídy mohou býti jmenováni pouze výpomocnými lékaři v záloze.

Lékařští vojenští elévové, kteří buď po dokonané presenční službě nebyli uznáni za hodny důstojnické hodnosti, aneb kteří se vzdají úplně svých studií z povolání, aneb po

ukončení universitních studií akademické hodnosti (diplomu) nedosáhnou, buďtež přeloženi do zálohy sboru zdravotního.

6. Zvěrolékařští praktikanti, o jejichž způsobilosti a chování vojenské sbory podají dobré zprávy říšskému ministerstvu války, buďtež jmenováni podzvěrolékaři v záloze, ostatní buďtež jako praktikanti do zálohy přeloženi.

Zvěrolékařští pomocníci dostanou se, konali-li službu uspokojivě, za zvěrolékařské pomocníky 1. třídy, jinak za zvěrolékařské pomocníky 2. třídy do zálohy. Dosáhnou-li tito pomocníci za tři léta, když přestoupili do zálohy, zvěrolékařský diplom, buďtež jmenováni, když podali žádost, podle výsledků presenční služby, říšským ministerstvem války za podzvěrolékaře aneb za zvěrolékařské praktikanty v záloze.

Zvěrolékařští pomocníci, kteří ve lhůtě výše vyznačené diplomu nedosáhnou, buďtež jako četaři pokud se týče vozatajci ke sboru oboznímu přeloženi a buďtež vedeni ve svazku zálohy oné divise obozové, do jejíž doplňovacího obvodu jsou domovem příslušni. Přeložení toto, nastane-li změna ve sboru hledě k posavadnímu služebnímu sboru, oznámeno buď říšskému ministerstvu války.

7. Praktikanti lékárničtí, o jejichž chování a způsobilosti dotýčný vojenský ústav lékárnický dobrou zprávu podá, budou povýšeni za lékárnické příručí v záloze, kdežto ti, kteří způsobilost odporučenou prokázati nemohou, i v záloze ostanou praktikanty.

Farmaceuti, kteří konali dobrovolnickou službu, než nabyli hodnosti magistra, vstoupí při uspokojivé službě za pomocníky lékárnické 1. třídy, jinak jako lékárničtí pomocníci II. třídy do zálohy. Jakmile dosáhli diplomu magistra, mohou ke své žádosti prví jmenováni býti říšským ministerstvem války lékárnickými příručími v záloze, druzí lékárnickými praktikanty v záloze.

Nedosáhnou-li pomocníci lékárničtí za tři léta, když přestoupili do zálohy, diplomu magistra, buďtež přeloženi do zálohy sboru zdravotního.

8. Přejí-li si toho dobrovolníci uvedení v 5, 6 a 7 odstavci, pak z oborů v §. 136 naznačených, aby ostali, odbyvše rok služby presenční v nabytých hodnostech ve službě činné, jest k tomu třeba, aby dosáhli povolení říšského ministerstva války.

9. Ustanovení toho článku platí obdobně i o jednoročních dobrovolnících obrany zemské.

§. 139. Jak jednoroční dobrovolnická služba koná se ve válečném námořnictvu.

1. Ohledně přijetí jednoročních dobrovolníků k námořnictvu válečnému, jakož i ohledně konání presenční služby a přeložení do zálohy, platí vůbec zásady a pravidla pro stálé vojsko dané.

O službu jednoroční dobrovolnickou mohou se ucházeti námořníci z povolání, jinak připustí se k jednoroční dobrovolnické službě ve válečném námořnictvě podle potřeby pouze tací dobrovolníci, kteří ji chtějí vykonati co strojníci buď stavební neb řídící aneb co medikové.

Jednoroční dobrovolnická služba námořníků z povolání a jednoroční dobrovolnická ve strojnictví stavebním a řídícím může konati se pouze na státní náklady.

2. O žádostech za výhodu jednoroční dobrovolnické služby ve válečném námořnictví rozhoduje přístavní admirálství v Pulji.

Námořnické oddělení říšského ministerstva války jest povoláno rozhodovati o stížnostech proti zamítacímu rozhodnutí admirálství přístavního ve srozumění s dotýčným ministerstvem obrany země.

3. Vědecká způsobilost námořníků z povolání nabývá se:

a) dokonanými studiemi na domácí aneb zahraniční nautické škole s úspěchem aspoň dostatečným (1.), mimo to vykonáváním povolání aspoň po jeden rok na lodích daleké plavby aneb velké plavby pobřežní a prokáže se dotýčným vysvědčením studijním a certifikátem plavebním; aneb

b) provede se hodností co poručík aneb kapitán námořnictva obchodního.

Aspirantovi jest dáno na vůli, aby prokázal certifikát plavební i po přijetí za jednoročního dobrovolníka. Průkaz tento musí se však státi, než nastoupí službu presenční, jinak branec pozbývá výhody jednoročního dobrovolníka.

Když období presenční služby pominulo, přeloží se námořníci z povolání, kteří dobře odbyli zkoušku za záložního námořního důstojníka, jakožto námořní kadeti 2. třídy, ostatní za poddůstojníky a námořníky v záloze.

4. Námořní (nautické) státní ústavy školní jsou:

plavecké oddělení c. k. obchodní a nautické akademie v Terstu; král. uherská plavecká vysoká škola v Rěce a plavecké školy v Lošině malém (Lussin piccolo), v Dubrovníce a Kotoru.

Předloženo-li vysvědčení o odbytých zahraničních nautických školách, rozhoduje námořní sekce říšského ministerstva války v dorozumění s ministerstvem obrany země.

5. Není-li tu průkazu studijního v odstavci 3 *a*) aneb hodnosti v 3 *b*) naznačené, jest prokázati vědeckou způsobilost složením zvláštní zkoušky před zkušební komissí při námořní akademii v Rěce zřízené.

Zkušební komisse sestává:

a) z velitele námořní akademie aneb jeho zástupce,

b) z professora školy nautické,

c) z professora nižšího gymnasia aneb nižší reálky,
d) z dvou důstojníků aneb professorů námořní akademie.

6. Zkušební předměty jsou tyto:

A. Matematika a sice:

a) algebra,
b) měřictví,
c) trigonometrie v rovině a prostoru,
d) plavba přímá a okružní,
e) nautické hvězdářství.

B. Technické pojmenování oblých dřev a lodních částí.
C. Praktické manevrování na moři.
D. Zeměpis.
E. Dějepis.
F. Přírodopis a přírodoznalství.
G. Kreslení.
H. Některá druhá v rakousko-uherské monarchii obvyklá řeč, za niž může se prokázati podle volby aspirantovy znalost francouzské aneb anglické řeči.

7. Objem požadavků z jednotlivých učebních předmětů ustanovuje se, jak následuje:

Algebra: až včetně k rovnicím druhého stupně o jedné neznámé.

Planimetrie (měřictví v rovině): až včetně po nauku o kruhu a elipse.

Stereometrie (měřictví v prostoru): až včetně výpočtu povrchů a obsahu krychlového hranolu, jehlance, válce, kužele a koule.

Trigonometrie v rovině a v prostoru: úplně.

Námořní hvězdářství: hvězdářské povšechné pojmy, užívání efemerid, korrekcí ku pozorování výšek z moře, sferický trojhran mezi zenitem, viditelným polem a hvězdou, reflekční nástroje, ustanovení času dle jednotlivé a souhlasné výšky. Ustanovené šířky dle výšky poledníků, dle výšky okružních poledníků, dle dvou výšek mimo poledníku a mezidobí a konečně dle hvězdy polární. Ustanovení délky podle chronometru a vzdálenost měsíce, ustanovení odboček střelky. Ustanovené doby stoupání vod.

Praktické námořní manévry: Řízení plachet i kormidla za všech možných poměrů plavebních, pak způsobu zakotvení a spodních plachet přihlížejíc ke kotvišti a počasí.

Zeměpis: všeobecná znalost matematického, fysického a politického zeměpisu, pak zvláštní znalost nejdůležitějších námořních a obchodních stanic, co se přiváží do nich a z nich vyváží, jakož i obchodní poměry nejdůležitějších evropských námořních států.

Dějepis, přírodopis a přírodoznalství: v objemu, jak těmto naukám se vyučuje na nižší škole reální dotýčného státního území monarchie.

Kreslení lineární a od ruky: jako na nižších reálkách.

8. Celková zkouška budiž konána jazykem aspirantu nejznámějším, a z jazyka toho žádá se i důkladná znalost gramatiky, jakož způsobilost, napsati pojednání o dané látce bez chyby a v dobrém slohu.

Znalost druhého jazyka, jež se požaduje od aspiranta (6*H*), budiž prokázána správným překladem úkolu aneb také pouhým zodpovídáním ústních otázek.

9. Za připuštění k vykonávání jednoroční dobrovolnické služby v oboru strojnického stavitelství a řízení mohou ucházeti se: Posluchači vysokých škol technických, kteří strojnictví se věnovali, pak absolvovaní žáci státních škol průmyslových, pak zemských odborných škol pro strojnictví, jakmile jsou oprávněni sloužiti co jednoroční dobrovolníci ve vojště, dále absolvovaní žáci běhu lodního a strojnického stavitelství při terstské obchodní a nautické akademii, mohou-li prokázati vysvědčeními, že vykonali studia s dobrým úspěchem.

Ti dobrovolníci, kteří odbyvše presenční službu jakožto strojničtí poddůstojníci přeloženi byli do zálohy, a kteří mohou vykázati se, že složili s dobrým úspěchem obě státní zkoušky z oboru strojnického stavitelství na některé vysoké škole technické, mohou ke své žádosti jmenováni býti elévy stavebního a řídícího strojnictví v záloze.

10. Dobrovolníkům v 9. odstavci naznačeným jest dovoleno, sloužili-li po jednoroční službě presenční ještě další dvě leta aktivně, aby zažádali za dovolení ke složení zkoušky strojnické a mohou, obstáli-li při ní dobře, za příčinou jmenování za skutečné strojníky 3. třídy zaznamenáni aneb ke své žádosti co strojníci 3. třídy do zálohy býti přeloženi.

11. Medikové, kterým bylo povoleno konati tuto službu při válečném námořnictví, odvedou se ke zdravotnímu sboru s ustanovením pro válečné námořnictvo, a přeloží se k válečnému námořnictvu, když presenční službu nastoupí.

O připuštění ke službě presenční, jakož i o její konání na státní útraty (§. 132: 5 a 6) rozhoduje přístavní admirálství v Pulji, jemuž budtež předloženy dotýčné výkazy.

§. 140. Jak zprávy o jednoročních dobrovolnících se podávají.

1. Ukončujíce 31. prosincem každého roku mají veškeré sbory a ústavy stálého vojska, pak válečné námořnictvo zaslati o vřaděných jednoročních dobrovolnících za minulý rok stručné výkazy sepsané dle vzorce XXVIII. do 15. ledna na vojenské velitelství zemské, v jehož obvodu se nacházejí.

Celkové výkazy tímto sestavené předloží se do 31. ledna říšskému ministerstvu války.

2. O dobrovolnících, kteří dnem 1. října každoročně nastoupili, nechť předloží sbory a ústavy, u nichž konají presenční službu, dle vzorce XXIX. sepsaný stručný výkaz vojenskému zemskému velitelstvu v odstavci 1 vyznačenému do 15. října, kteréž úhrný výkaz o tom zašle do 31. října říšskému ministerstvu války.

3. Když uplyne ta která presenční doba služební, předložtež sbory a ústavy, u nichž jednoroční dobrovolníci konají služební povinnost presenční, výkaz podle vzorce XXX. sepsaný do 15. října na zemské vojenské velitelství v odstavci 1. vyznačené, kteréž pak veškeré takovéto z jeho obvodu správního došlé zprávy ve stručném výkazu do 31. října předloží říšskému ministerstvu války.

XVIII. oddělení.

Jak vstupuje se dobrovolně na dobu válečnou, a k obraně zemské.

§. 141. Jak vstupuje se dobrovolně do stálého vojska (válečného námořnictva) na „dobu války“, pak ku c. k. zemské obraně a král. uherské domobraně.

1. Kdo chce dobrovolně vstoupiti „na dobu války“ do stálého vojska (válečného námořnictva), musí splniti podmínky uvedené v §§. 16 a 20 branného zákona (XL. článku zákonů z roku 1868) a platí ohledně něho zásadní ustanovení XVI. oddělení.

2. Vstoupiti mohou takovíto dobrovolníci pouze v době všeobecné mobilisace — a je-li mobilisace částečná, jen do těch sborů, jichž se mobilisace týče a jež říšské ministerstvo války k tomu zmocnilo.

Doplňovací okresní velitelstva, jakož i sbory (záložní) a ústavy mají toto dobrovolné vstupování co nejvíce podporovati a dobrovolníkům při opatření výkazů dle §. 108 : 1 potřebných nápomocnými býti.

3. Dobrovolníci na „dobu války“ odvedení propustí se z vojska na zvláštní nařízení říšského ministerstva války, když nastane demobilisace.

4. S odvedenými „na dobu války“, kteří náležejí k některé prodlením války k odvodu povolané třídě životní, když nastane demobilisace, naloží se v příčině dalšího plnění povinnosti branné podle třídy životní a losu.

„Na dobu války“ odvedení, na něž nepřipadá další služební povinnost po skončené válce, mohou přijati dovolenou povinnost služební (§. 5), je-li prospěšno, aby byl ten který zachován službě. Nezletilí mají k tomu zapotřebí nového souhlasu otcova aneb poručníkova.

5. Nehledě ku bezprostřednímu vstoupení jednoročního dobrovolníka do obrany zemské, o kterémžto vstoupení jedná se v předešlém oddělení, mohou dobrovolně vstoupiti do c. k. aneb král. uherské domobrany tuzemci, na jejichž dobrovolné vstoupení do zemské obrany bylo vzato zření v ustanoveních §. 5 : 3, 4 a 5, na služební dobu tam ustanovenou podle své státní příslušnosti (§. 2 : 4) a podle ustanovení u zemské obrany pro takovéto vstoupení vydaných.

Pátý díl.

Jak udílejí se výhody při vykonávání branné povinnosti brancům, a jaký dozor vede se nad těmi, kdož výhody požívají; jak překládá se do zálohy a do obrany zemské; jak se propouští; jak vede se výkaz osvobozených a propuštěných z rodinných ohledů; o ženitbě vojínů; jak zprávy podávají se o trestech soudy občanskými daných.

XIX. oddělení.

Jak výhody při konání branné povinnosti udílejí se brancům a jak vede se dozor nad těmi, kdož požívají výhody.

§. 142. Jak výhody při konání branné povinnost udílejí se brancům.

1. Nároky mohou činiti:

a) v případech v §. 87 : 3 naznačených a v případech, jež vyřizují se stejně, branci v losovém pořadí odvedení a jednoroční dobrovolníci, kteří vstoupili ve stáří k odvodu povinném. Všickni ostatní dobrovolníci pak z moci úřadní postavení mohou podle tohoto ustanovení nabyti pouze výhody dle §. 87 : 3 *c*;

b) podmínečně přijatí jednoroční dobrovolníci, kteří až po dobu, kdy přizná se jim konečně jednoroční dobrovol-

nická výhoda aneb v roce, v němž se to stane, do bohosloveckých studií aneb do noviciátu nastupují, na výhodu podle §. 42 : 1 *A* a (3. odstavec §. 25. zák. ze dne 2. října 1882 [§. 5 článku zák. XXXIX. z r. 1882]).

c) na výhodu v předposledním odstavci uvedeného §. zákona vyznačenou.

V případech *b* a *c* nastane rozhodnutí rovněž dle §. 87 : 3.

2. Vysvěcené kněze podrobené povinnosti sloužiti ve stálém vojsku (válečném námořnictvě), v náhradní záloze a v obraně zemské, pokud se týče duchovní správce a výpomocné duchovní, jmenuje vojenskými správci duchovními říšské ministerstvo války (ministerstvo obrany zemské), jakmile takovíto branci u svého sboru se přihlásí a prokáží řečený poměr.

Průkazem jest:

a) pro čekatele stavu duchovního katolické církve potvrzení přednosty diecése aneb kláštera, že dotýčný byl vysvěcen na kněžství;

b) pro čekatele stavu duchovního řecko-katolické a pravoslavné východní církve potvrzení přednosty diecése, že a kde obdrželi místo správce duchovního (výpomocného), aneb že dosáhli některého z vyšších posvěcení církevních;

c) pro čekatele duchovního stavu augsburské a helvetské konfesse, pak unitárského vyznání potvrzení superintendenta, že obdrželi místo duchovního správce (výpomocného) a které to je;

d) pro čekatele rabinátu dekret okresním úřadem (úřadníkem) potvrzený o tom, že byli za rabína ustanoveni.

3. Vojínům, na něž se vztahuje některé z ustanovení §. 105, 1, 3 a 6, nebudiž, pokud podle toho jsou povinni službou presenční, přiznán nárok na výhodu dle §. 42 : 1 *B. c.*

4. Odročení konání presenční služby může povoliti v míru k účelům studijním aneb v případech zvláštního ohledu zasluhujících a dovolují-li to poměry služebné a vojenské, říšské ministerstvo války (ministerstvo obrany zemské).

5. V příčině rozdělení branců, jimž se přizná některá výhoda podle odst. 1, budiž jednáno podle §. 89 : 1 *a*, buďtež však:

a) z těch, kdož v povinnosti služební vojenské ostanou, mimo podmínečně schopné i ti ve svazku svého sboru ponecháni, kteří požívají výhody a obdrželi již, třeba jen první vojenský výcvik;

b) z těch, kdož vstupují do služební povinnosti zálohy náhradní, kdož dostatečně vojensky vzděláni jsou, jakož i po sečtění kontingentálním roku odvodního dotýčného i podmínečně schopní, vojensky dosud nevycvičení buďtež ve svazku svého příslušného sboru ponecháni, a kdyby

týž neměl žádnou vlastní zálohu, k onomu sboru přeloženi, do jehož svazku dostati se mají ti, kdož od zmíněného sboru do zálohy přicházejí.

§. 143. Jaký dozor vede se nad těmi, kdož požívají výhody při plnění povinnosti branné.

1. Dozor se týká:

a) ve vojsku stálém (válečném námořnictvě) vojínů, kteří požívají výhody dle §§. 43 až 46, 48 a 142: 1 *c*;

b) v náhradní záloze:
držitelů selských usedlostí, kteří v losovém pořadí kontingentu nováčků do náhradní zálohy přišli (§. 47), a náhradních záložníků vyznačených v §. 90: 7 *a*;

c) v obraně zemské:
branců z kategorií naznačených v §. 142 : 1 *A* a *B* a v §. 142 : 1 *c*.

2. Ti, kdož požívají výhody podle §§. 44 a 46, jsou povinni vykázati velitelstvu doplňovacího okresu (praporu zemské obrany) v roce, v němž neukončují dosud svá studia, až do 1. října, že nevzdali se ještě studií; v roce, v kterémž při pravidelném postupu studijním musí ukončiti studia, mají průkazy za příčinou konečného přiznání výhody podle §§. 43 a 45 předložiti do 31. prosince.

Doba pro konečné přiznání výhody podle §. 45 pro chovance vzdělavacích ústavů učitelských pro školy národní, přestoupí-li bezprostředně do vzdělavacího ústavu učitelského pro měšťanské školy, jde až do 31. prosince roku, v němž studia dokonají.

Přerušení pravidelného postupu studií může se státi noviciátem těch, kdož požívají výhody podle §. 44, jinak budiž zřeno k prodloužení v pokračování a ukončení studií při těchto a při osobách v §. 46 naznačených jen tenkráte, když nebylo brancem zaviněno. Rozhodnutí o tom vyhraženo jest instanci ministeriální.

3. Průkaz o tom, že dále trvá poměr, na němž zakládá se výhoda podle §§. 43, 45, 47, 90 : 7 *a*, pak 142 : 1 *c* budiž v každém roce vojenské (náhradní záložní) povinnosti služebné, kterýž následuje po přiznání nároku — u zemské obrany, pokud má poměr tento za následek výhodu při plnění povinnosti branné — budiž proveden v době pravidelného odvodu u příslušného velitelstva okresu doplňovacího (praporu zemské obrany) způsobem, jak pro provedení nároku toho jest ustanoven.

Ohledně těch, kdož požívají výhody podle §. 25 zák. ze dne 2. října 1882 (§. 5 článku XXXIX. zák. z r. 1882), odpadá další výkaz dozorčí, jakmile byli jmenováni duchovními správci vojenskými (zemské obrany).

4. Přiznaná výhoda pomíjí:

a) sejde-li ze studií gymnasijních aneb učitelských aneb bylo-li omeškáno jejich ukončení zaviněním vlastním;

b) nevstoupí-li do bohosloveckých studií (noviciátu) aneb do poměru čekatele učitelského aneb učitele (§. 45 : 1) do 31. prosince roku, v němž ukončena studia gymnasijní a učitelská;

c) vzdá-li se povolání duchovního, než nabude vyššího svěcení, pak nemohou-li čekatelé kněžští a farní prokázati vysvědčením církevního úřadu, že podle řádu svého distriktu církevního náležejí co čekatelé do svazku duchovní korporace, aneb když po čtyrech letech, když ukončili studia bohoslovecká, neobdrží místa ve správě duchovenské;

d) vzdají-li se čekatelé učitelští aneb národní učitelé v době povinnosti branné povolání učitelského, aneb když prv jmenovaní ve dvou letech, když ukončili studia učitelská, nemohou prokázati, že obdrželi místa učitelská trvale systemisovaná;

e) když držitelé selských usedlostí, mimo pořadí losové do náhradní zálohy vřadění aneb v této vlastnosti v zemské obraně výhody požívající, nenalézají se více v poměru, kterýž výhodu tuto odůvodňoval; konečně

f) když průkaz o tom, že nárok dále trvá, přes opětné vyzvání velitelstva doplňovacího okresu pokud se týče praporu zemské obrany, kteréž v příčině této politický úřad dožádá, do 14 dnů ode dne doručení pobídky, tento v to nepočítaje, se neprovedl, aniž by se to odůvodnilo s dostatek.

5. Výhoda podle odstavce 2. se přizná a výhoda podle odstavce 4. se odejme se strany vojenské ve srozumění s politickým úřadem podle §. 87 : 3.

Byla-li výhoda omylem přiznána, jest povolána k její odnětí v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených nejbližší vyšší instance, v zemích koruny uherské instance ministerská a budiž dále jednáno podle odstavce 6. Nezavinil-li branec mylné přiznání, náleží na něho konání vojenské služby i v případě 6 *b* pouze podle jeho odvodního ročníku, kdežto, je-li to zaviněno jím, musí se omeškaná služba presenční v případech 6 *a* a *b* dodatečně konati.

6. Nabylo-li odnětí výhody právní moci, budtež:

a) náhradní záložníci v 4 *e* naznačení přeloženi do stálého vojska (válečného námořnictva) a — jako takoví též obranci zemští — ku vykonání vojenské služby podle svého odvodního ročníku povoláni;

b) veškeří branci, kteří neodbyli si službu presenční, budtež povoláni v mezích vojenské (válečné námořnické) povinnosti služebné ke službě presenční zákonnité, do služby

této však budiž vpočtěna činná služební doba, kterou snad již dříve odbyli. Branci v zemské obraně konají svou povinnost služební podle odvodního ročníku;

c) náhradní záložníci v §. 90 : 7 jmenovaní buďtež zavoláni k vojenskému výcviku.

Brancům v *b* naznačeným, kteří nepožívají ještě výhody jednoročního dobrovolnictví, avšak činí na ni nárok, budiž přiznán na žádost ve 14 dnech, když nabyl výměr odnímací právní moci, u velitelstva doplňovacího okresu pokud se týče praporu obrany zemské podanou sborem příslušným tenkráte, byl-li dotýčný v době odvodní k nároku na výhodu jednoročního dobrovolnictví aneb na podmínečné přijetí za jednoročního dobrovolníka oprávněn, a v tomto případě posledněǰším podmínky pro konečné přiznání jednoroční dobrovolnické výhody splní.

7. Kdož požívají výhody §. 48, nechť prokáží trvání nároku do 1. října u příslušného velitelstva doplňovacího okresu, jinak budiž považován nárok za prošlý.

8. Jakých dozorčích opatření užiti třeba v případech §§. 45 : 3 a 142 : 4, ustanoví se od případu ke případu.

9. Branci, kteří podrobeni jsou dozoru podle předcházejících ustanovení, vedou se ve výkazu u velitelstva okresu doplňovacího (obrany zemské). Doplňovacímu okresnímu velitelstvu budiž, když takovýto branec odpadne, o tom podána sborem příslušným zpráva, aby výkaz se opravil. Průkazy opatřují se prostřednictvím dotýčného politického úřadu. O tom, byla-li výhoda podle odstavce 2. přiznána, aneb (podle 4) odňata, podejž velitelství doplňovacího okresu zprávu sboru příslušnému.

XX. oddělení.

Jak překládá se do zálohy a do zemské obrany.

§. 144. Jak překládá se do zálohy vůbec.

1. Vojíni stálého vojska a válečného námořnictva, kteří odbyli si zákonnitou tříletou, pokud se týče čtyřletou aneb po případě z trestu prodlouženou řadovou služební dobu a jsou povinni sloužiti v záloze (§. 5), přestoupí dnem 31. prosince do zálohy, v kteréž ostanou sedm, pokud se týče pět let.

2. Vojíni, jejichž presenční povinnost služební přesahuje dobu náležité jim řadové povinnosti služební, nabývají nároku, aby přeloženi byli do zálohy, až když dokonali službu presenční, a přijdou, jako vojíni, kteří mají se přeložiti do zálohy a konali presenční službu v době služby presenční, do onoho

ročníku zálohy, do něhož patří podle úhrnné vojenské (námořnické válečné) povinnosti služební, jim ještě náležité.

3. Přeložení do zálohy se stane se zachováním šarží a provede se sbory a ústavy, anižby čekaly na zvláštní příkaz, v době míru — mimo případy uvedené v §§. 138 a 150 a v následujícím odstavci — v době v odstavci 1. ustanovené.

V případě války odročí se přeložení do zálohy a závisí doba dodatečného jeho provedení na nejvyšším rozhodnutí Jeho Veličenstva císaře a krále.

4. Přeložení do zálohy má se státi dnem, kdy přestává zaopatření erární:

a) když nemohlo se státi v době ustanovené, poněvadž dotýčný v době té následkem nemoci aneb vězení nachází se v zaopatření erárním; aneb

b) když okolnosti včasné přeložení mužstva lodního válečného námořnictva nedopustily a až do návratu do přístavů rakousko-uherské monarchie odročiti se muselo; konečně

c) při branci co uprchlíku odepsaném a opět do svazku zanešeném, když odsouzení pro deserci se nestalo a týž, podle doby služebné své povinnosti, do zálohy náleží.

§. 145. Zásadní ustanovení o řízení, když překládá se do zálohy.

1. Vystoupiti ze služby presenční má se zásadně, nehledě k tomu, kdy služba nastoupena, teprve u příležitosti všeobecné záměny dovolenců onoho roku státi, v kterémž dotýčný 31. prosincem nárok dosáhl, aby byl přeložen do zálohy.

2. Když požadavky služební, podmínky vojenského vychování a dodržení stavu míru další propuštění na dovolenou umožňují, buďtež předsevzaty ze řady nejbližšího mladšího ročníku řadového podle stáří.

Vojíni, jimž náleží z trestu konati prodlouženou řadovou povinnost služební, buďtež v příčině nároku na trvalou dovolenon podle řady služebního stáří postaveni na roveň příslušníkům onoho odvodního ročníku, který se shledá, když se připočte k jejich odvodnímu ročníku prodloužení řadové povinnosti služební. Postižení uprchlíci slouží tak dlouho presenčně, jak příslušníci jejich ročníku presenčně sloužili a mimo to ještě uložené jim prodloužení služby presenční.

3. Jednoroční dobrovolníci a vojíni, na něž náleží konati zvláštní presenční povinnost služební, jsou vyňati z dovolené podle stáří.

4. Následující sbory a vojenské ústavy mají svojí vlastní zálohu:

pluky pěchoty,
tirolský pluk myslivců,
prapory polních myslivců,
pluky jízdné,
pluky sborového dělostřelectva a samostatné těžké baterie divisijní,
prapory pevnostního dělostřelectva,
pluky ženijní,
pluk pionýrů (zákopníků),
pluk železniční a telegrafní,
pluky obozové (vozotajské),
nemocnice posádkové včetně s odděleními zdravotními,
vojenské ústavy lékárnické,
setnina dělostřelecká-zbrojnická ve Vídni, pak dělostřelecké zbrojnické sklady, které podle organisace mají postaviti polní zbrojnické oddíly,
sklad obozový zbrojnický,
ústavy správy oděvní (monturní),
vojenské zásobovací ústavy, pak
válečné námořnictvo.

5. Zásadně přeloží se každý vojín do zálohy toho druhu zbraní aneb vojenského ústavu, u něhož se nachází v době, kdy má se přeložiti. Výminky jsou v těchto případech:

a) Záložníci pěchoty, kteří nejsou příslušni ve vlastním vojenském doplňovacím okresu, mimo kadety a jednoroční dobrovolníky, kteří vykonali zkoušku za důstojníky záložní, budtež přeloženi do zálohy pluku pěchoty, v jehož doplňovacím okrese jsou příslušni.

b) Záložníci pěší příslušní do doplňovacích válečních námořnických okresů v Terstu a Zadru přidělí se do zálohy pluku čís. 97, pokud se týče čís. 22; záložníci pěší příslušní do doplňovacího válečného námořnického okresu v Rěce a sice, kteří jsou příslušni do města Rěky a okolí, do zálohy pěšího pluku čís. 48, příslušníci ostatních měst a okresů do zálohy pluku pěšího čís. 96.

c) Záložníci příslušní do Tirol a Vorarlberku pluků pěších a polních praporů myslivecký ch, vyjímaje kadety, pak jednoroční dobrovolníky, kteří vykonali zkoušku za záložního důstojníka, budtež přeloženi do zálohy tirolského pluku myslivců.

d) Veškeří záložníci z hřebčinského oboru budtež přeloženi do divisí obozových, do jejichž doplňovacího obvodu náležejí (příl. II.), příslušníci dalmatští nastoupí do zálohy v divisi obozové čís. 14.

e) Záložníci vojenských ústavů zásobovacích budtež přeloženi do zálohy výkazních zásobních skladů, v jejichž obvodu jsou příslušni.

f) Z invalidoven buďtež vojíni ve stavu příkazném se nalézající — při přezkoumání pro lehčí služby ustanovení — ve srozumění s velitelstvem sboru zdravotního přeloženi do zálohy zdravotního sboru.

g) Z vojenské stráže policejní, ze sboru vojenského strážního pro c. k. soudy občanské ve Vídni, ze vzdělavacích vojenských a jiných ústavů, kteréž nemají vlastní zálohy, buďtež přeloženi dotyční vojíni do zálohy příslušného pluku doplňovacího okresu, z dělostřeleckých skladišť zbrojnických podle organických ustanovení pro dělostřelecký sbor zbrojnický.

6. Tirolský pluk myslivců, prapory polních myslivců a jízdní pluky nechť v zájmu urychleného přibytí povolaného mužstva v případě mobilasace přeloží mužstvo, kteréž nebylo vřaděno při pravidelném odvodě a kteréž přísluší do cizích, od vlastního doplňovacího okresu vzdálených okresů doplňovacích, vykonalo-li službu presenční, dnem dovolené k onomu sboru téhož druhu zbraní, do jehož doplňovacího obvodu je příslušným.

Mužstvo od pěchoty, kteréž co účetní poddůstojníci, důstojničtí sluhové atd. přeloženo bylo k plukům jízdy a kteréž výcvik jizdecký neobdrželo, budiž přeloženo okamžikem vystoupení z aktivní služby za příčinou přeložení do zálohy ke svému dřívějšímu sboru, když se nedoplňuje týž z příslušného domovem doplňovacího okresu vojínova, k onomu sboru, který doplňuje se z tohoto doplňovacího okresu.

Z tohoto přeložení jsou vyňati: kadeti, jednoroční dobrovolníci, kteří složili zkoušku za záložního důstojníka, puškaři, zvěrolékaři, pak poddůstojníci a vojíni řemesel znalí, jichž je třeba v případě mobilisace k doplnění vlastního stavu.

Přeložení do zálohy vlastního aneb do zálohy jiného sboru aneb ústavu vojenského, budiž v osobní hlavní knize podle dotýčných ustanovení provedeno.

§. 146. Jak překládá se do obrany zemské.

1. Vojíni stálého vojska a záložní náhradníci, kteří si odbyli náležitou vojenskou řadovou pokud se týče záložní povinnost brannou a jsou povinni sloužiti v obraně zemské (§. 5), nastoupí 31. prosincem do obrany zemské a podrží své šarže.

2. Vystoupí-li branec dvouletou službou v obraně zemské povinný (§. 5 : 4 *a*, *b*) z presenční služby ve stálém vojsku (válečném námořnictvu) v prvním roku služební povinnosti v obraně zemské, náleží na přeloženého do obrany zemské, aby odbyl si v obraně zemské pouze zbytek (jeden rok) povinnosti služebné v obraně zemské; dosahuje-li činná doba služební na obě leta služební povinnosti v obraně zemské, odpadá tato úplně.

3. Ohledně toho, kdy a jak provede se přeložení do obrany zemské, jež se stane k praporu obrany zemské aneb k pluku jízdy obrany zemské, v jejichž doplňovacím obvodě dotýčný je příslušným, platí zásadní ustanovení §. 144: 3.

4. Výminka v příčině doby přeložení do obrany zemské nastává:

a) v některém z případů v §. 150 naznačených;

b) obdobně podle ustanovení §. 144 : 4, když přeložení následkem nemoci aneb vazby 31. prosincem provedeno býti nemohlo (4 *a*) aneb když branec v tomto odstavci v *c*) naznačený náleží podle doby povinnosti služební do zemské obrany.

5. Výkaz, kterýž legitimuje ho jakožto domobrance, obdrží vojin od sboru zemské obrany, do něhož byl přeložen, začež odevzdá vojenskou legitimaci, jež nalézá se v jeho rukou, a tato zašle se prostřednictvím politického úřadu evidenčního příslušnému evidenčnímu velitelstvu doplňovacího okresu.

§. 147. Jak dobrovolně koná se služba činná ve stálém vojsku a ve válečném námořnictvu.

1. Dobrovolná činná služba může povoliti se buď předčasně podle služebního stáří aneb, když vykonali náležitou řadovou (presenční) povinnost služební, za účelem přeložení do zálohy na dovolenou propouštěným vojínům, jakož i těm, kdož se ucházejí, aby přijati byli do služby presenční, jsouce trvale na dovolené, v záloze aneb v náhradní záloze, v objemu úhrnné služební povinnosti a — vyjímaje dobrovolně přestouplé ze zálohy aneb náhradní zálohy do služby činné — i přes ni od roku k roku velitelem dotýčného sboru aneb ústavu, když odtud lze očekávati skutečný prospěch pro službu.

Nezletilí mají zapotřebí k dobrovolné aktivní službě ověřený, aneb okresním hejtmanem (okresním úřadníkem) místa bydliště potvrzený, písemní souhlas otcův aneb poručníkův.

2. Hmotné výhody pro poddůstojníky, kteří přes dobu jim náležité řadové aneb dále jdoucí presenční povinnosti služební aktivně dále slouží, upraveny jsou zvláštním nařízením. Náhradní záložníci, kteří jakožto poddůstojníci dobrovolně činně slouží, mohou tyto výhody teprve počínaje čtvrtým (ve válečném námořnictvu pátým) rokem nepřetržité, dobrovolné presenční služby nastoupiti.

3. Následující §. obsahuje bližší ustanovení, kde a za jakých podmínek dobrovolná, činná služba připouští, že dvojnásobně počítá se jeden takovýto presenční rok služební na záložní dobu služební.

4. Ti, jimž dobrovolná činná služba povolena byla, mají nárok na dovolenou v případě 2. dnem 31. prosince, v případě 3, podle §. 148 : 2 dnem tímto, aneb jako ve všech ostatních pří-

padech, okamžikem nejbližší všeobecné záměny dovolenců. Ti, na něž náleží déle roku této dovolené konati ještě služební povinnost v záloze, v náhradní záloze aneb v obraně zemské, budtež podle toho přeloženi (§. 144 a 146), odbyli-li však úplně povinnost služebnou, budtež propuštěni (§. 153).

§. 148. Kdy počítá se dvojnásobně dobrovolná presenční služba vojínům sloužícím při vojenských hudebních sborech a při jízdě.

1. Na výhodu dvojnásobného počítání roku dobrovolně ve službě presenční ztráveného do služební povinnosti záložní mají nárok vojíni vojenských sborů hudebních a jízdy, tito poslední, když konali řadovou služební dobu v jízdě, v obou případech pak tenkráte:

a) když dokonavše úplně řadovou aneb prodlouženou presenční službu, nepřestoupí do zálohy, ale ostanou ve službě presenční, aneb ze zálohy dobrovolně do činné služby nastupují, pak

b) když koná se tato činná služba bez požívání poddůstojnické prémie služební, a

c) ve svazku hudebního sboru vojenského aneb jízdního pluku.

Ostatně platí o této dobrovolné službě činné ustanovení §. 147 : 1.

2. Dobrovolně převzatý rok služební presenční počíná a končí dobou všeobecné lhůty ke propouštění na dovolenou, pro poddůstojníky, kteří dnem 31. prosince přestávají požívati služební prémii, dnem tímto.

3. Dvojím započtěním roku v prenseční službě ztráveného zmenší se záložní doba dotýčné osoby o dvě leta, celková vojenská doba služební o jeden rok.

Dvojí připočtění dovoluje se pouze při celých letech a počítání části převzatého roku služby presenční se vylučuje.

4. Dvojí počítání převzatého služebního roku presenčního odpadá, když dotyčný, než uplynul, ze služby aktivní vystoupí, pouze v těchto případech:

a) při propouštění a trvalé dovolené z rodinných ohledů a při propuštění za příčinou vystěhování;

b) při přestoupení do zálohy náhradní co majitel zděděné usedlosti;

c) při dovolené na dobu tří měsíců, následkem superarbitračního nálezu;

d) při předčasné dovolené, jež má nastati po odbytí trestu vězení aneb i tenkráte, když dobrovolně dále sloužící v roce převzaté presenční služby třikráte byl trestán vazbou, a když jeho ponechání ve službě s prospěchem se nejeví.

5. Dvojí počítání presenčního roku odpadá také, když odbývání trestu vězení aneb vazby vyšetřovací, jež má za následek odsouzení ke trestu vězení, v převzatém roce presenčním počalo a přes něj dále sahá.

6. Nastane-li všeobecná aneb částečná mobilisace, nastane dvojí počítání jdoucího roku presenčního jen tenkráte, když už devět měsíců jeho prošlo, aneb když zbytek převzatého, mobilisací přerušeného presenčního roku služebního odbude se po demobilisaci.

§. 149. Jak přeloží se kadeti předčasně ze stálého vojska, aby konali službu aktivní při obraně zemské.

1. Kadeti (důstojničtí zástupci), kteří na dotýčné vyzvání říšského ministerstva války se hlásí, aby předčasně byli přeloženi do aktivního svazku obrany zemské, buďtež velitelem sboru příslušného oznámeni říšskému ministerstvu války a výkazy osobní jejich předloženy.

Toto vybere si podle poměru důstojnictva stálého vojska, jednajíc ve srozumění s ministerstvem obrany země, pokud se týče uherským ministerstvem obrany země, a nařídí, aby dotýční kadeti (důstojničtí zástupci) byli přeloženi do obrany zemské.

2. Navštěvovatelům škol kadetních vojenských, kteří domáhají se, aby předčasně byli přeloženi do uherské domobrany a k tomu říšským ministerstvem války ve srozumění s uherským ministerstvem domobrany se určí, poskytne se v posledním ročníku kadetní školy příležitost, aby v zákonné služební řeči uherské domobrany si osvojili pravidla vojenská, služební a ostatní ustanovení.

3. Předčasně k obraně zemské přeložení kadeti (důstojničtí zástupci) jsou povinni odbyti náležitou jim presenční a úhrnnou povinnost služební v obraně zemské; zpět do vojska přeložiti je nelze.

4. Odbyvše s náležitým prospěchem studia, budou chovanci královské uherské akademie domobrany „Ludovica“, kteří dostali se podle §. 104 : 4 k vojsku, jmenováni kadety a podle odstavce 3 přeloží se ihned do uherské domobrany.

Jmenování těchto chovanců za kadety opatří ministerstvo obrany zemské u říšského ministerstva války.

§. 150. Jak důstojníci (úředníci) překládají se do zálohy, pak jak titíž a kadetní důstojničtí zástupci a kadeti se překládají do obrany zemské.

1. Aktivní důstojník (úřadník), na něhož nenáleží konati služební presenční povinnost přes služební dobu řadovou, a

který co důstojník nejméně jeden rok aktivně sloužil, ane který presenční službu již vysloužil, jakmile za to prosí, budiž ihned v objemu služební vojenské (válečné-námořnické) povinnosti přeložen do zálohy, a je-li povinen ke službě v obraně zemské, do obrany zemské, leč že by v tomto případě, jakož i když na něho služební povinnost branná nenáleží, za přeložení do zálohy výslovně žádal.

Ke přeložení důstojníků do zemské obrany, kteří již do povinnosti služební v obraně zemské nespadají, jest třeba souhlasu dotýčného ministra obrany země.

Přijme se do náležitého ročníku zálohy (obrany zemské).

Důstojníci do zálohy přestupující, kteří dosud neodbyli si povinnost služební řadovou, buďtež tak dlouho vedeni v 1. ročníku, až dostanou se podle své služební doby do ročníku druhého.

Důstojníci v záloze, na něž nenáleží vojenská povinnost, vedou se v posledním záložním ročníku.

2. Všickni nacházející se v posledním ročníku služební povinnosti, z jednoročních dobrovolníků vyšlí záložní důstojníci (úřadníci), kteří snad ke své žádosti za souhlasu dotýčného ministerstva obrany zemské výminečně ve svazku zálohy neostali, přeloží se 31. prosincem téhož, a stalo-li se opozdění, dodatečně, bezvýminečně do zemské obrany.

Záložní důstojníci, kteří přejí si ostati v poměru záložním, nechť podají odůvodněnou žádost prostřednictvím příslušného evidenčního velitelstva doplňovacího okresu, až do dne 10. září posledního roku povinné služby ve vojsku u svého sboru. Žádost tato budiž i s osobními výkazy dotýčného předložena s podáním náležitým do konce září říšskému ministerstvu války.

Žádost podaná po 10. září za ponechání ve svazku záložním prostě se pomine.

3. Záložní důstojníci, kteří bývali důstojníky aktivními, buďtež přeloženi do zemské obrany 31. prosincem onoho roku, v kterémž dokonali svou povinnost služební ve vojsku, když předtím nejdéle do 10. září u sboru neb ústavu, v jehož svazku se nacházejí, nezažádali, aby byli ponecháni v poměru záložním.

Přeložení důstojníků (úřadníků), podle odstavce 2. výminečně v záloze ponechaných, do obrany zemské může se státi pouze na žádost podle odstavce 2. do 10. září podanou a sice 31. prosince téhož roku.

V případech zvláštního ohledu zasluhujících může se i o žádosti po 10. září podané jednati a přeložení do zemské obrany 31. prosincem, aneb když žádost podána byla po tomto dni, ihned provésti, pokud se týče bývalí aktivní záložní důstojníci v záloze se ponechati.

Přeložení důstojníků (úřadníků), na něž služební povinnost v obraně zemské již nenáleží, do obrany zemské závisí na souhlasu ministerstva obrany zemské.

Zpětné přeložení důstojníků povinných službou v zemské obraně do zálohy vojska (stálého) se nedovoluje, dokud služební povinnost v zemské obraně neuplyne.

4. Záložní důstojníci (úřadníci), kteří přeloženi byli 31. prosincem do obrany zemské, pak kadetní důstojničtí zástupci a kadeti, buďtež za příčinou potřebného opatření, aby byli přeloženi, oznámeni do 10. prosince dotýčného roku ve zvláštním ustanoveném seznamu říšskému ministerstvu války.

5. Přestoupení do zálohy a do zemské obrany potvrdí se důstojníkovi (úřadníkovi) za příčinou jeho legitimace na jmenovacím dekretu.

6. Každý důstojník (úřadník), který dobrovolně složí svoji hodnost, aneb po řízení trestním aneb čestnou radou jí byl zbaven, přechází, když již nemá povinnosti ke službě presenční, podle poměru vykonané služební doby, ihned do zálohy aneb do zemské obrany.

7. Záložní důstojníci, jichž má použíti se podle §. 21. zákona ze dne 2. října 1882 (§. 4 článku XXXIX. zákonů z r. 1882), ještě než uplynula jejich vojenská povinnost služební, při mobilisaci podle potřeby a rozhodnutí říšského ministerstva války v obraně zemské, buďtež za tou příčinou na dobu války a zachovávaje jim náležitou zákonnou povinnost brannou přiděleni k obraně zemské.

Mohou také, po ukončení války, důstojníci tito ještě ve vojsku službou povinní, kteří chtějí dobrovolně v obraně zemské ostati, ke své žádosti za souhlasu říšského ministerstva války výminečně ve svazku tom ponecháni býti.

§. 151. Jaké podání jest činiti o dovolencích, záložnících a náhradních záložnících.

Uzavírajíce 31. prosincem každého roku sestaví veškeré sbory a ústavy, které mají dovolence, záložníky (náhradní), o mužstvu na trvalé dovolené, v záloze (náhradní) dle jejich hlavních knih se nacházejícím přehled podle vzorce XXXI, a zašlou jej do 31. ledna na územní vojenské velitelstvo, jemuž v záležitostech vojenských doplňovacích jsou podřízeny.

Toto podání sepsati má podle výkazů jmenovitých, kteréž nižší oddíly komise správní ročně o dovolencích, záložnících a náhradních záložnících podati mají, u pluků pěchoty velitelstvo kádru náhradního praporu o dovolencích, záložnících a náhradních záložnících celého pluku, jinak velitelstvo dotýčného sboru a ústavu.

Sbor námořnický učiní toto podání na oddělení námořní říšského ministerstva války a zašle zároveň náležité výpisy dotýčným vojenským velitelstvům územním.

XXI. oddělení.

Jak se propouští.

§. 152. Jak se propouští vůbec.

1. Propouštění jest buď pravidelné, t. j. po ukončení povinnosti služební (§. 153), aneb mimořádné, totiž před touto dobou.

2. Poslednější nastane v těchto případech:

a) byl-li odvod protizákonný (§. 154);

b) vzešla-li neodčinitelná služební neschopnost (§. 155);

c) dostane-li se vojín do některého v §. 17 branného zákona (XL. článku zákonů z r. 1882) v odstavci 1, 2, 3 naznačených poměrů, aneb když nacházel se již v době odvodu v některém z nich, a nárok osvobozovací v čas neučinil (§. 156);

d) při přespočetných čtvrté třídy (§. 92); konečně

e) za příčinou vystěhování (§. 158).

3. Propuštění podle odstavce 2 *a*, *b*, *c* a *d* provede se i v případě mobilisace.

4. Propuštění důstojníků a ve služební povinnosti se nacházejících úřadníkův stálého vojska, válečného námořnictva a zemské obrany z ohledů rodinných, aneb za příčinou vystěhování, jest upraveno v §§. 156 a 158; veškeré ostatní způsoby vystoupení ustanovují se zvláštními nařízeními a odkazuje se přitom k §§. 153 : 4 a 155 : 5.

§. 153. Jak propouští se pravidelně.

1. Branci stálého vojska, válečného námořnictva, náhradní zálohy a obrany zemské, kteří odbyli si celkovou službu na ně náležitou, nabývají nároku, aby byli propuštěni 31. prosincem téhož roku, pokud se týče, když přes tuto dobu v aktivní službě ostali, 31. prosincem onoho roku, kdy vystupují ze služby presenční.

2. Vystoupení aktivní službu konajících ze služby presenční za příčinou, by se provedlo propuštění, stane se podle §. 147 : 4.

3. V příčině doby a provedení pravidelného propuštění jest užiti zásadních ustanovení §. 144 : 3.

Nemůže-li se propuštění z příčin nemoci aneb vazby státi dnem 31. prosince — §. 144 : 4 *a* — aneb odbyl-li v odstavci 4 *c* téhož §. naznačený již svou služební povinnost, budiž způsobeno propuštění dnem, kdy vystoupí z erárního zaopatření.

4. Propuštění důstojníků (úřadníků), kteří nepodlehají již povinnosti branné, má se ihned státi v míru, slouží-li aktivně a za propuštění žádají, jako při kategorii v §. 150 : 6 naznačené, při neaktivních konečně k žádosti u vojenského evidenčního úřadu podané.

§. 154. Jak propouští se z příčiny nezákonného odvodu.

1. K nezákonným odvodům náležejí příkladmo tyto případy:

a) když byl cizinec odveden proti zákonním nařízením, aneb

b) když odvedený věku odvodního ještě nedosáhl aneb jej již překročil.

Jiný omyl aneb klam, na př. co do jména, vlasti a t. d. nezpůsobí nezákonnitost odvodu, rovněž tu nelze shledati nezákonnitost, když základy odvodu následkem změněných poměrů byly zrušeny; v tomto případě jest počátek služby platným.

2. Mylné přidělení brance k jinému kontingentu, nežli je ten, na který připadá, netvoří nezákonnitý odvod a vyřídí se pomocí přeložení.

3. Dobrovolníci, proti nimž pro zločin aneb přečin před dobou odvodní učiněn byl nález obžalovací aneb i jen předběžné vyšetřování bylo počato, nebuďtež, dokud se neukončí řízení trestní, aneb neuplyne doba trestu, vzati k odvodu (§. 54 : 2 *c* a *f*). Byli-li předce u odvodu, aneb objeví-li se spáchaný zločin aneb přečin až po odvodě, nebuďtež z důvodu nezákonného odvodu propuštěni; ale budiž s nimi v příčině dodatečného konání omeškané presenční služby a cvičení ve zbrani jednáno podle §. 163 : 3.

4. Úřad, u něhož nezákonný odvod na jevo vyjde aneb se oznámí, nařídí o tom pátrání, opatří si listinné průkazy a zašle spisy na úřad pro propouštěcí řízení příslušný (§. 157).

5. Propustí-li se protizákonně odvedený z vojska stálého, válečného námořnictva a záložní náhrady, budiž v příčině opatření náhradníka jednáno podle §. 37; v těchto případech, jakož i při nezákonném odvodu v obraně zemské, nahradiž případný vinník tohoto odvodu do vojenského (námořnického) rozpočtu, pokud se týče dotace dotýčného ministerstva obrany země škodu způsobenou v úhrnkové částce 20 zl. rak. měny.

6. Kdo nezákonným odvodem bez vlastní viny škodu utrpí, má právo žádati náhradu škody na tom, kdo odvod zavinil.

§. 155. Jak propouští se z příčin neodstranitelné služební neschopnosti.

1. Shledá-li se, že vojín jest ke službě vojenské neschopným, budiž dotýčným sborem aneb ústavem:

a) jsou-li tu podmínky ustanovení §. 82 : 1 *b*, *c* a *d*, postaven před komisi přezkoumací, kteráž rozhodne o jeho nezpůsobilosti ke službě pro neodstranitelné duševní neb tělesné vady, aneb

b) předveden před komisi superarbitrační a tato vydejž nález. Ukáže-li se, že předvedený podle předchozích ustanovení ohledán býti má komisí přezkoumací, budiž k ní odkázán.

2. Nevřadění (do svazku nepojatí) nováčkové, jakož i veškeré aktivní a neaktivní osoby z mužstva vojenského, válečného námořnictva, zálohy náhradní a obrany zemské, kteří byli prohlášeni ředitelstvem blázince za nejzhojitelně duševně choré a jimž i soudní opatrovnictví bylo zřízeno — aneb v příčině příslušníků do království a zemí na radě říšské zastoupených další trvání moci otcovské pokud se týče poručenské, ohledně příslušníků koruny uherské po případě prodloužení nezletilosti se prohlásí — buďtež na základě těchto výkazů propuštěni, nemají-li takovíto duševně choří snad nárok na opatření vojenské, v kterémž případě s nimi budiž jednáno podle vojenského zákona zaopatřovacího.

Stejné řízení nastane i v příčině propuštění službou povinných všech druhů, ohledně jichž padoucnice nepochybně se prokáže (§. 37 : 1 *a*).

Jinak může státi se propuštění pro neschopnost služební, aniž by předcházela superarbitrace aneb přezkoumání, jen výminečně (§. 157 : 2, druhý odstavec).

3. V příčině postavení náhradníka za každého propuštěného ze stálého vojska, válečného námořnictva aneb náhradní zálohy budiž jednáno podle §. 37, je-li nade všecku pochybnost, že nezpůsobilost ta byla již:

a) ohledně jednoročních dobrovolníků v den nastoupení presenční služby (§. 82 : 16);

b) ohledně dobrovolníků odvedených na celou zákonnou dobu služební v den odvodu (§. 82 . 1 *c*), pak

c) ve všech případech §. 82 : 1 *d*, jakož i v odstavci 2 tohoto §. zmíněných výminečných případech v době zařadění.

4. Vyslovila-li komise přezkoumací — aneb ohledně dobrovolníků pouze na dobu řadové služby aneb na dobu války odvedených komise superarbitrační — že byl odvod vojína zaviněn, budiž těmi, kdož odvod zavinili, opatřena náhrada škody úhrnnou částkou 20 zl. r. č. stejným dílem a zaplacena buď do budžetu válečného (námořnického) aneb dotace obrany zemské dotýčného ministerstva obrany země.

Za vinníky považují se:

a) stalo-li se propuštění z nedostatku ustanovené tělesné výšky, doplňovací okresní (v zemích koruny uherské pokud se týče subalterní domobranský) důstojník;

b) když vada při odvodu aneb ještě i při presentaci u velitelstva doplňovacího okresu aneb příslušného sboru neb ústavu se přehledne aneb nesprávně se roztřídí, veškeří vojenští (zemské obrany) lékaři, kteří nález nesprávný při odvodu neb presentaci podali; — náleží-li vada k těm, jež poznamenány jsou v seznamu D přílohy II návodu k lékařskému ohledání branců hvězdičkou, také velitel doplňovacího okresu (praporu zemské obrany), a pokud presentace se týká, důstojník při ní spolupůsobící; konečně

c) když lékařské vyšetřování muže povolaného při velitelstvu doplňovacího okresu aneb příslušném sboru aneb ústavu vojenském předsevzato nebylo aneb když nestalo se tak ve lhůtě ustanovené, velitel doplňovacího okresu, pokud se týče velitel příslušného sboru (90 : 8).

Kde podle toho jest více účastníků zavinění, ručí rukou společnou a nerozdílnou za náhradu úhrnné částky 20 zl. r. m.

5. Důstojníci (úřadníci), jež komise superarbitrační shledá nezpůsobilými ke službě na ně náležité, jsou po dobu ještě jdoucí povinnosti služební v případě mobilisace povinni konati takovou službu, k níž jsou způsobilí.

§. 156. Jak propouští se (na dovolenou) z ohledů rodinných.

1. Nárok propouštěcí tu je, když vojín:

a) již v čas odvodu podle losového pořadí oprávněn byl činiti nárok na dočasné osvobození, avšak nárok tento v čas neučinil; aneb

b) po odvodu vykonaném v pořadí losovém aneb z moci úřadní aneb dobrovolně, stal se jedinou podporou pomoci potřebných rodičů, děda a báby, bratří a sester, v zemích koruny uherské i tchána a tchýně.

Propouštěcí řízení zavedeno budiž k žádosti podpory potřebnými příbuznými aneb jejich plnomocníky podané při politickém úřadě v §. 87 : 3 *bb* co první instance poznamenaném a výkazy podle §. 41 opatřeném.

2. Tento úřad vyšetří podstatnost nároku a odevzdá pak spisy opatřené vlastním nálezem velitelstvu doplňovacího okresu vojenského (válečného námořnického), a pokud dotýčný náleží k obraně zemské v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených, evidenčnímu úřadu obrany zemské a v zemích koruny uherské velitelstvu praporu obrany zemské.

3. Velitelství doplňovacího okresu (evidenčního úřadu obrany zemské, velitelstvo praporu zemské obrany) vysloviž se po uvážení poměrů v příčině oprávněnosti nároku na propuštění a zašliž opisy nazpět, a připojiž v příčině vojínů již

vřaděných (ve svazku služebním se nacházejících) opis listu z hlavní knihy, jinak výpis z odvodní listiny. Považuje-li se žádost za propuštění v první instanci souhlasně za neodůvodněnou, budiž zamítnuta úřady v odstavci 1. vyznačenými a dána 14denní lhůta ke stížnosti (§. 57 : 1); ve všech ostatních případech, pak při odvolání buďtež veškeré spisy předloženy s dobrozdáním tomu politickému úřadu, s nímž jest podle §. 157 : 1 v příčině rozhodnutí jednati ve srozumění.

4. Při posuzování oprávněnosti nároku vojínova na propuštění z tohoto důvodu hleděno buď vedle zásad v §. 17 branného zákona (článku XL. zákonů z r. 1882) a v §. 40 tohoto návodu obsažených, pak direktiv §. 41, i k tomu:

a) reklamant může, když dva neb více příslušníků jeho, kteří povinni jsou podporovati ho, náležejí ke stálému vojsku (válečnému námořnictvu), žádati za propuštění jednoho z nich podle své vůle.

b) Propuštění z důvodu jakožto jediný zeť může se státi, předpokládaje, že splněny jsou veškery ostatní podmínky, jen tenkráte, když manželství uzavřeno bylo se svolením příslušného úřadu, aneb když dotýčný pro neoprávněnou ženitbu již byl soudně potrestán, pokud se týče právoplatně osvobozen.

5. Potřebné vysvědčení podle §. 41 : 2 budiž opatřeno od takových dvou členů obce, jejichž synové ve služební povinnosti stálého vojska, válečného námořnictva, náhradní zálohy a obrany zemské ani za propuštění aniž za jinou výhodu při plnění povinnosti branné nežádají.

Potvrzení obecního starosty musí obsahovati udání, ke kterým sborům aneb ústavům tito poslední náležejí.

6. Jde-li při odůvodnění propouštěcí žádosti o to, aby způsobilost k výživě mužských příbuzných, na nichž záleží, se zjistila, staniž se tak stálou odvodní komisi úřadem v odstavci 1. vyznačeným.

Komise odvodní má dále v nálezu svém (§. 56 : 2) vysloviti, zdali nezpůsobilost k výživě již tu byla v době zařadění osoby v odstavci 8 naznačené. V případech uvedených v §. 54 : 4 *a* a *b* budiž tato okolnost vysvědčením obecního starosty, pokud se týče spisy vyšetřovacími zjištěna.

Zavdává-li nález odvodní komise aneb vysvědčení obecního starosty podnět k pochybnostem v tom neb onom směru, opatří si druhá instance, jež má rozhodovati — v zemích koruny uherské vždy jen k nařízení ministerstva domobrany, kterémuž za tou příčinou spisy vyšetřovací se předloží úřadem politickým — zdání komise přezkoumací (§. 82 : 2).

7. Branci, kteří po početí odvodního období roku, v kterémž se nalézají v III. třídě věku, aneb po vystoupení z této životní třídy (§. 3 : 5), z tohoto důvodu propuštěni budou, buďtež po dobu služební, kterou by ještě byli měli konati ve

stálém vojsku, válečném námořnictvu aneb náhradní záloze, vedeni v evidenci u náhradní zálohy, pak, byli-li i ke službě v obraně zemské povinni, jako obranci zemští vůbec, pro dobu trvání služební povinnosti v obraně zemské též v evidenci obrany zemské a budtež proto, jakmile jsou propuštěni, ihned do dotýčné evidence přikázáni.

8. Je-li nade všecku pochybnost zjištěno, že propouštěcí důvod již tu byl v době, kdy odvedený byl přijat do svazku, budiž jednáno v příčině postavení náhradníka podle §. 37.

Náhradu paušální částky 20 zl. rak. měny má zaplatiti strana na prospěch budžetu vojenského (námořnického), pokud se týče dotace dotýčného ministerstva obrany zemské pouze v případu 1 *a*.

V případech, v nichž branec podle §. 160 : 7 *b* opět do svazku pojatý na základě takových poměrů na novo se propustí, které tu byly již v době zamítnutí, složí úhrnnou částku 20 zl. r. č. ten, kdo zamítnutí zavinil, a byl-li branec podle §. 35 : 4 a 36 : 2 připsán opět k dobrému, budiž postaven náhradník.

9. Z ohledů rodinných mohou důstojníci (úřadníci) předčasně do zálohy (při obraně zemské do poměru mimo aktivitu) přeloženi býti; ostatní branci, jakmile dosáhli prvního vojenského výcviku, mohou mimo řadu dle služebních let na dobu míru předčasně býti propuštěni na dovolenou, v obou případech jsou-li povinni službou presenční a

a) místo propuštění za tuto výhodu žádali, aneb

b) když jsou zvláště pozoruhodné ale propuštění neodůvodňující rodinné poměry, na př. „když propuštění v případu 3 *a* jest na odpor odvod z moci úřadní," „opatření osiřelých nemanželských sester a bratří," „opatření choti soudně od manžela oddělené aneb matky," „když propuštění proto jest nemožné, poněvadž úmrtí nezvěstného mužského příbuzného, na němž záleží, prokázati nelze" atd.

Použití tohoto ustanovení na prospěch manželky aneb dítek dotýčného brance nelze (§. 40 : 16).

Není-li nárok propouštěcí proto odůvodněn, že neschopnost k výživě mužského člena rodiny jest pouze dočasná (§. 56 : 2), může uděliti se dovolená na určitou, poměrům přiměřenou dobu.

Jednání ohledně použití některé z provedených výhod jest obdobné — v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených i v případě v posledním odstavci v §. 27 zák. z 2. října 1882 naznačeném — onomu, jako při propuštění z ohledů rodinných, a ohledně *b*) na dotýčnou prosbu strany aneb z moci úřadní budiž tenkráte provodeno, když ukáže se při jednání o dotýčném nároku za propuštění, že sice odůvodněn není, ale že jsou tu rodinné poměry, jež zasluhují zvláštního zřetele.

§. 157. Komu přísluší rozhodovati v případech propuštění z důvodu nezákonného odvodu, neodstranitelné neschopnosti služební a zohledů rodinných.

1. Propuštění se nařídí:

a) podle §. 154 ohledně cizinců (§. 111) územním velitelstvím vojenským, v jehož obvodě dotýčný sbor neb ústav vojenský se nachází; v případech odvolání, k čemuž ustanovuje se lhůta 14denní (§. 57 : 1), říšským ministerstvem války.

V ostatních případech §. 154 v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených příslušným vojenským územním (obrany zemské) velitelstvem ve srozumění s politickým úřadem zemským, v zemích koruny uherské instancí ministerskou, pokud se týče ministerstvem obrany země;

b) v případech propuštění podle §. 156 ve srozumění s politickým úřadem zemským, v zemích koruny uherské s úřadem (správním výborem) v §. 36 článku VI. zákonů z roku 1876 jmenovaným — v Chorvátsku a Slavonsku s úřadem podžupanským, ve městech se starostou — územním vojenským (domobransko-distriktním) velitelstvím, v jehož obvodu jest příslušným ten, kohož jest propustiti.

Když územní vojenské (domobransko-distriktní) velitelstvo nesouhlasí s nálezem úřadu politického, nechť mu oznámí své vývody. Když nedocílí se ani potom dorozumění, aneb podá-li se proti odepření propuštěné ve 14 dnech (§. 57 : 1) odvolání, budtež spisy předloženy se strany politické ministerstvu obrany země. Nařídíti propuštění náleží pak říšskému ministerstvu války ve srozumění s ministerstvem obrany země, ohledně příslušníků do obrany zemské to poslední samo. Je-li různý náhled pouze co do otázky náhradníka, pokud se týče úhrnné částky nákladů, budiž propuštění nařízeno jakož i se strany vojenské náhrada ustanovena, se strany pak politické spisy ministerstvu obrany země předloženy (§. 37).

2. Propuštění podle §. 155 nařídí územní vojenské (domobranské-distriktní) velitelstvo:

a) v jehož obvodu branec byl předveden před komisi přezkoumací a superarbitrační, a sice u vykonání nálezu přezkoumacího (§. 82 : 9), aneb, když uzná potvrditi nález komise superarbitrační, na propuštění znějící;

b) ohledně duševně chorých a padoucích (§. 155 : 2), v jehož obvodě branec jest příslušným, a sice, když nezhojitelná choroba duševní (padoucnice) po zařadění (§. 85), pokud se týče po nastoupení presenční služby (§. 82 : 1 *b*) vznikla.

Je-li však nade všecku pochybnost, že duševní choroba (padoucnice) již v době zařadění, pokud se týče před nastou-

penim presenční služby trvala, jakož i při každém výminečném propuštění vůbec, rozhoduje říšské ministerstvo války, ve srozumění s ministerstvem obrany země, ohledně příslušníků do obrany zemské toto poslední samo.

3. Územní vojenská velitelstva sděltež opatření v příčině propuštění branců ve válečném námořnictvu sloužících, aby bylo vykonáno, současně přístavní admiralitě v Pulji.

4. Shledá-li se zákonně odůvodněným nárok důstojníka aneb vojenského úředníka ve službě na propuštění podle §. 156, buďtež spisy jednací předloženy říšskému ministerstvu války (obrany země), aby učinilo opatření.

5. Prominouti náhradu úhrnné částky 20 zl. (§. 154, 155 a 156) v případech zvláštního ohledu zasluhujících *) přísluší územnímu velitelstvu vojenskému (obrany zemské, distriktu domobrany), kteréž nařídilo propuštění, v poslední instanci říšskému ministerstvu války, pokud se týče ministerstvu obrany země.

Vésti záznamy těchto náhrad a vymáhati je, jest věcí sboru aneb ústavu, do jehož svazku propuštěný náležel, a sice pokud jde o osoby občanské, pomocí politického úřadu.

§. 158. Jak propouští se za příčinou vystěhování.

1. Žádosti za propuštění ze svazku vojenského (obrany zemské) za příčinou vystěhování buďtež podány branci aneb jejich rodiči, poručníky aneb jinými plnomocníky, u příslušného politického úřadu, v zemích koruny uherské u příslušné jurisdikce (podžupana, purkmistra).

2. Tento úřad opatří potřebné vyšetření, a předloží, náleží-li žadatel ke stálému vojsku, válečnému námořnictvu aneb záloze náhradní, spisy připojiv vlastní zdání, příslušnému velitelstvu doplňovacího okresu vojenského (námořnického), a náleží-li do obrany zemské, velitelstvu praporu zemské obrany.

3. Velitelstvem doplňovacího okresu budiž opatřeno zdání příslušného sboru a pak, jakož i od velitelstva praporu obrany zemské, pošlou se spisy — kteréž buďtež opatřeny výpisem z hlavní knihy, není-li k nim přiložen nějaký průkaz svědčící o vojenské náležitosti žadatelově — s vlastním zdáním zpět.

4. Bylo-li v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených propuštění souhlasně odepřeno, budiž dáno podle toho žádateli vyřízení; ve všech ostatních případech aneb při odvolání, jež se musí podati do 14 dnů od doručení výměru, tento den nepočítaje, buďtež spisy předloženy politickému úřadu zemskému.

Politický úřad zemský zašle spisy s vlastním zdáním územnímu velitelstvu vojenskému (obrany zemské). Vysloví-li

*) Tyto žádosti kolkují se podle ustanovení zákona.

se toto v souhlase s úřadem zemským pro zamítnutí, staniž se toto úřadem politickým; v opačném případě, aneb nedocílí-li se souhlasu, předloží se spisy zemským vojenským velitelstvem říšskému ministerstvu války, pokud se týče velitelstvem obrany zemské ministerstvu obrany země, aby rozhodlo.

Když na odvolání strany druhá instance zamítla, není dalšího odvolání, jinak platí v příčině té a předložení spisů předchozí ustanovení.

V zemích koruny uherské předloží jurisdikce (podžupan, purkmistr) doloženou žádost s vlastním zdáním ministerstvu vnitra. Když se strany politické proti propuštění ze státního svazku uherského nic se nenamítá, zašle toto spisy ministerstvu obrany země, kteréž učiní nález v příčině propuštění žadatele domobrance, aneb, náleží-li žadatel do stálého vojska, válečného námořnictva aneb náhradní zálohy, odevzdá spisy říšskému ministerstvu války. Výkon propuštění za příčinou vystěhování nařídí ministerstvo obrany zemské, pokud se týče říšské ministerstvo války teprve, když vysloveno propuštění ze státního svazku uherského, o čemž při příslušnících vojenských podá zprávu ministerstvo obrany zemské říšskému ministerstvu války.

5. Propuštění za příčinou vystěhování může se pouze tenkráte státi, když i na živu jsoucí rodiče brancovi (aneb jeden z nich žijící) z důvodu nabytí prostředků k výživě se stěhují a mimo to podpory svého syna snadno postrádati nemohou, aneb když samostatné vystěhování zcela osiřelého brance aneb záložníka, náhradního záložníka, obrance zemského jest nutno ku zjednání potřebné výživy pro něho aneb pro rodinu jeho.

6. V povolení ke propuštění ze svazku vojenského (obrany zemské) podá se zpráva sboru příslušnému, aby je vykonal. Odepře-li se propuštění, dá se o tom zpráva straně úřadem politickým.

7. Za příčinou vystěhování povolené propuštění budiž oznámeno sborem příslušným vždy také úřadu v odstavci 1 naznačenému, kterýž, kdyby s vystěhování sešlo, o tom dá zprávu velitelstvu vojenského doplňovacího okresu (válečného námořnického, praporu zemské obrany).

Takovýto branec budiž sborem příslušným do nejnižší třídy žoldu vřaděn, a jest povinen dosloužiti zbytek přerušené služební doby, pokud se týče i zbytek nedosloužené služby presenční.

§. 159. O výkazech legitimačních pro vojíny propuštěné, když odbyli si služební povinnost aneb i než se tak stalo.

1. Ze svazku stálého vojska aneb válečného námořnictva propuštěným vojínům (včetně náhradním záložníkům) vydají se listy na vysloužence a certifikáty a sice:

A) listy na vysloužence dle vzorce XXXII.

těm, kdož odbyli si úhrnnou služební povinnost, aneb kteří byli za doby služební, když již počal pravidelný odvod toho roku, v kterémž do IV. třídy věku vstoupili, pro služební neschopnost propuštěni.

B) Certifikáty, a sice

a) podle vzorce XXXIII. těm, kteří se při propuštění přikáží do evidence náhradní zálohy a obrany zemské (§. 156 : 7);

b) podle vzorce XXXIV. ve všech ostatních případech propuštění.

2. V příčině listin legitimačních pro propuštěné ze svazku obrany zemské odkazuje se na ustanovení pro zemskou obranu platné.

3. Vydání listin propouštěcích nesmí se v žádném případě zdržovati a budiž — ve stálém vojsku a válečném námořnictvu prostřednictvím velitelstva příslušného doplňovacího okresu — úřadem okresním (okresním úřadníkem) opatřeno a vojenský (obrany zemské) list legitimační odňat a zpět zaslán.

Okresní úřad (úřadník okresní) poznamenejž, když propuštěný podle ustanovení §. 3 : 5 ještě povinnosti odvodní podléhá, tuto okolnost zároveň v rubrice 17. seznamu (vzorce III.), jakož i v rubrice 20 listiny odvodní.

4. Propuštění v případech §§. 154, 155, 156 a 158 provedeno budiž ohledně mužstva presenčního dnem, kdy vystupují z opatření erárního, a ohledně neaktivních dnem, kdy dáno dotýčné propouštěcí nařízení.

XXII. oddělení.

Evidence osvobozených a propuštěných (na dovolenou) z ohledů rodinných.

§. 160. O brancích, kteří přikázáni jsou náhradní záloze, pokud se týče obraně zemské k evidenci.

1. Dočasně osvobození poslední (III. pokud se týče IV.) odvodní třídy až po číslo závěrečné náhradní zálohy přijdou do evidence náhradní zálohy, dočasně osvobození v losovém pořadí obrany zemské do evidence této.

Když v některém politickém území správním, pokud se týče odvodním okresu, k odvodu povolaná IV. třída věku úplně se nevyčerpala, přejdou i ti, kdož po uzavírce IV. třídy věku v předešlém roce v III. třídě věku dočasně byli osvobozeni, do evidence náhradní zálohy aneb obrany zemské.

2. Do evidence přijmou se:

a) dočasně osvobození ve III. třídě životní, když IV. třída věku v následujícím roku stavěti se nemá, 1. březnem tohoto posledního roku;

b) dočasně osvobození ve IV. třídě životní až po číslo závěrečné jakož i ti, kdož přes závěrečné číslo této třídy spadají, a v předešlém roce ve III. třídě dočasně byli osvobozeni — s výhradou změn, které by byly nutné po sečtění kontingentním a přesunutí závěrečných čísel — dnem 20. srpna odvodního roku.

3. Věnovací list ku přikázání do evidence náhradní zálohy (obrany zemské), podle vzorce XXXV., obdrží na dobu tohoto poměru dočasně osvobození III. aneb IV. třídy životní dobou v odstavci 2. naznačenou prostřednictvím velitelstva vojenského (válečného-námořnického) doplňovacího okresu, pokud se týče praporu obrany zemské od příslušného okresního úřadu (okresního úřadníka); po této době dodatečně odvedení dočasní osvobozenci z těchto tříd životních od velitele doplňovacího okresu vojenského aneb praporu obrany zemské, komisi přítomného, podle toho zdali dle odstavce 1 a 4 patří do evidence náhradní zálohy aneb obrany zemské. Vzetí do evidence staniž se od případu k případu.

4. Ohledně branců přikázaných k evidenci náhradní zálohy budiž veden rejstřík při velitelstvě vojenského (válečného námořnického) doplňovacího okresu podle vzorce XXXVI. podle ročníků a okresů a sice:

a) ohledně těch, kdož podle předchozích ustanovení dočasným osvobozením dostali se do evidence náhradní zálohy, podle tříd věku v osmi ročnících, kteréž se poznamenají číselným pořadím, počínaje I. První ročník obsahuje brance, kteří ve slunečním roce dosáhnou 23. roku věku;

b) ohledně těch, kdož při propuštění svém přikázáni byli do výkazu náhradní zálohy a ohledně branců podle propouštěcího certifikátu od případu k případu do evidence přicházejících (§. 156 : 7). Ročníky těchto kategorií vyšetří se podle let služební povinnosti, které by dotýčný branec, kdyby nebyl propuštěn, ve stálém vojsku, ve válečném námořnictvu a náhradní záloze byl odbyti měl.

Branci obou druhů, kteří přicházejí do evidence obrany zemské, vedou se náležitě v záznamu u příslušného praporu zemské obrany, a sice ti, kdož dočasným osvobozením k evidenci byli přikázáni, v 10 ročnících.

Velitelstvo doplňovacího okresu odevzdá 31. prosincem každoročně osmý ročník rejstříku *a*, pak onen díl rejstříku *b*, který obsahuje podle povinnosti služební ročník, jenž přijde do obrany zemské, příslušnému praporu obrany zemské, kdež

pak se branci tam seznamenaní, vyjímaje propuštěné z válečného námořnictva, vedou další dvě leta v evidenci.

5. Každý v evidenci náhradní zálohy (obrany zemské) nacházející se branec jest povinen ročně, vyjímaje rok, v kterémž mu dočasné osvobození přiznáno bylo aneb jeho propuštění se stalo, na vyzvání velitelstva doplňovacího okresu vojenského (válečného námořnického, praporu obrany zemské), aby prokázal až do 20. listopadu nárok na dočasné osvobození (propuštění).

Tento průkaz může se opírati o poměry předešlé aneb i nově povstalé.

První listopad tvoří při posouzení nároku podle §. 56 : 9 den normální. Shledá-li se podle toho potřeba, aby se zjistila neschopnost k výživě mužského člena rodiny, má se tak státi u příležitosti pravidelného odvodu nejbližšího roku a budiž teprve pak o nároku rozhodnuto. Tomuto přezkoumání podrobeni jsou ti, kdož nebyli shledáni „na vždy neschopnými k výživě“ (§. 56 : 2).

Provedení průkazu nároku na dočasné osvobození (propuštění) promíjí se těm, kdož se nacházejí v posledním roku evidence.

6. Za příčinou opatření průkazů dodá velitelstvo doplňovacího okresu vojenského (válečného námořnického), pokud se týče velitelstvo praporu zemské obrany náležité výpisy z rejstříků dotýčným okresním úřadům (okresním úřadníkům).

Výkazy, jež sebrati mají obecní starostové v příčině dočasného osvobození aneb propuštění, buďtež okresním úřadem a prvním úřadníkem jurisdikce — jemuž mají býti zaslány okresním úřadníkem — s vlastním nálezem zaslány do 30. listopadu na velitelstvo doplňovacího okresu vojenského (válečného námořnického), pokud se týče praporu zemské obrany.

Scházející výkazy buďtež ihned okresním úřadem (úřadníkem) vymáhány a budiž to poznamenáno ve výpisech z rejstříků, kteréž zašlou se zpět úřadu evidenčnímu. Nelze-li dotýčného reklamovaného vypátrati, budiž pobídka dodána oprávněným příbuzným jeho.

7. Shledá-li se při zkoumání průkazů, že nárok na dočasné osvobození (propuštění) již netrvá, aneb když výkazy přes vybídku do 14 dnů ode dne doručení, tento den nepočítaje, nebyly předloženy bez dostatečné omluvy, pominul důvod osvobozovací (propouštěcí) a budiž:

a) branec následkem dočasného osvobození do evidence vzatý — při nebezpečí v průtahu ihned, jinak ale při následujícím pravidelném odvodě v příslušném okresu k odvodu postaven a v případě schopnosti, podle poměru evidenčního, s povinností služební v §. 5 : 2 a 4 *b* ustanovenou k náhradní záloze, aneb s povinností služební podle §. 5 : 5 *b* k obraně zemské odveden a ihned vřaděn;

b) kdož dostal se do evidence vojenským propuštěním, budiž ve svém bývalém branném poměru, dle svého odvodního ročníku a se šarží, jakou měl, když byl propuštěn — pokud snad zatím této výhody zbaven nebyl — ke sboru neb ústavu, z jehož svazku byl propuštěn — pokud podle §. 145:5 a 6 jiné zařadění nenastane — a sice ze stálého vojska, válečného námořnictva a náhradní zálohy propuštěný, kterýž podle své povinnosti služební vstoupil do evidence zemské obrany, do svazku příslušného praporu zemské obrany pojat.

Opětné vzetí brancovo do svazku vojenského (válečného námořnického, náhradní zálohy) nařídí velitelstvo doplňovacího okresu.

Branci, kteří mají konati ještě presenční povinnost služební, buďtež k ní povoláni bez ujmy nárokův na případné výhody při plnění povinnosti branné; jednoroční dobrovolníci, kteří presenční službu ještě nekonali, jsou povinni konati ji také jen v tom případě, když ještě neuplynula doba, na niž lze ji odročiti.

Branci podle ustanovení tohoto odstavce do stálého vojska (válečného námořnictva, náhradní zálohy) vstupující započtou se k dobrému pouze v případech §§. 35:4 a 36:2.

8. Proti zamítnutí nároku podle odstavce 7 lze se odvolati dle §. 57 a budiž tedy veškeré další řízení zastaveno, pokud zamítnutí nenabylo moci práva.

Když velitelstvo doplňovacího okresu (praporu zemské obrany) podá proti přiznanému nároku odpor, budiž opatřeno rozhodnutí o tom podle ustanovení §. 56:6 a dotýčné velitelství o něm zpraveno.

9. Jakmile se shledá, že přiznání nároku na dočasné osvobození aneb propuštění stalo se omylem, vysloví politické zemské úřady podle §. 74 k jednání povolané, pokud se týče uherské ministerstvo obrany země, zamítnutí nároku, leč že by branec zatím nárok byl nabyl.

Když se nárok zamítne, budiž jednáno, stalo-li se mylné přiznání teprve v poměru evidenčním anebo již též, avšak bez zavinění strany, při odvodě (propuštění), podle ustanovení odstavců 7 *a* a *b*; způsobila-li však mylné přiznání nároku strana při odvodě (propuštění), budiž dotýčný branec pro tento odvod dodatečně postaven, pokud se týče, nebudiž mu doba od propuštění do opětného zařadění počítána do doby služební.

10. Výmazy v rejstřících evidenčních provedou se:

a) nastane-li změna v příslušnosti, v případech vystěhování, úmrtí, při čemž zachovejtež se ustanovení §. 94:2 a 3;

b) je-li branec patrně neschopný, na základě vyšetření §. 20:2), a

c) jakmile zamítnutí důvodu osvobozovacího (propouštěcího) nabylo moci prava. Branci tohoto druhu, kteří nestaví se ihned k odvodu, buďtež vedeni v evidenci ve zvláštní knize záznamů při velitelstvu okresu doplňovacího, pokud jsou povinni službou v náhradní záloze — u obrany zemské, pokud jsou povinni službou v zemské obraně, u politických úřadů okresních (úřadníků okresních) oba druhy až do 31. prosince roku, v kterémž dosáhnou věku 32 let. Okresní úřady (okresní úřadníci) působtež všemi zákonnými prostředky k tomu, aby tito nedostaviví se byli k odvodu postaveni, jakož aby vypátráni byli ti, jejichž příbuzným vybídka (odstavec 7), poněvadž nebylo lze nalézti je, doručena býti nemohla. Nevypátrají-li se, buďtež vedeni v evidenci až do 31. prosince toho roku, v kterémž dosáhnou 32 let věku svého.

11. K odvodu těch, jimž důvod osvobozovací nebyl přiznán, buďtež z původní odvodní listiny dva výpisy odvodních listin předloženy, a v jejich rubrice poznámek budiž toto odnětí výhody poznamenáno. Z výpisů z odvodních listin budiž nález komise odvodní i do rubriky poznámek odvodní listiny toho roku přenešen, v kterémž branec byl naposled u odvodu.

§. 161. Jak vykazují se branci, kteří z ohledů rodinných vystoupili předčasně ze služby presenční.

Branci, kteří podle §. 156:9 předčasně ze služby presenční vystoupili, buďtež po dobu náležité na ně ještě presenční povinnosti služební, podle zpráv příslušným sborem od případu k případu podávaných, vedeni v evidenci u velitelstva doplňovacího okresu (praporu obrany zemské).

Tito branci povinni jsou prokázati trvání poměrů, kteréž zakládají výhody jim přiznané, každoročně v době pravidelného odvodu v příslušném okrese velitelstva doplňovacího okresu (praporu zemské obrany).

Vyžadují-li tyto poměry, aby neschopnost k výživě mužského příbuzného se vyšetřila, staniž se tak u téhož odvodu.

Výkazy opatřtež se pomocí okresního úřadu (úřadníka). V příčině minutí výhody a příslušnosti k její odnětí jest se říditi podle ustanovení §. 160.

Jakmile odnětí výhody právní moci nabylo, buďtež se strany vojenské učiněna další opatření, aby dotýčný branec byl povolán ke službě presenční, jež naň pak ještě náleží.

XXIII. oddělení.

O ženitbě vojenské; jak tresty občanských soudů se oznamují.

§. 162. O ženitbě vojenské.

1. Vojíni v aktivní službě, jakož i trvale dovolení, kteří ještě III. třídu nepřekročili, mohou se oženiti pouze se svolením svého příslušného sboru.

2. Záložníkům, kteří jsou v poměru neaktivním, a náhradním záložníkům, pak neaktivním obrancům zemským c. k. obrany zemské, konečně domobrancům královské uherské domobrany, jakmile tito poslední překročili III. třídu věku, aneb i než vystoupí ze III. třídy věku, když vykonali již aktivní službu v obraně zemské, není třeba žádného povolení k ženitbě.

§. 163. Jak potrestání vojínů občanskými soudy se oznamuje.

1. Příslušný politický úřad okresní (okresní úřadník) oznámiž, když branec odvedený aneb dobrovolník stálého vojska, válečného námořnictva, náhradní zálohy aneb obrany zemské byl odsouzen soudně pro zločin aneb pro přečin ze zištnosti aneb proti veřejné mravopočestnosti spáchaný než byl vřaděn, dotýčný rozsudek velitelstvu doplňovacího okresu (praporu zemské obrany).

Velitelstvo doplňovacího okresu dodejž tento rozsudek sboru příslušnému.

V zemích koruny uherské oznámí dotýčné soudy rozsudky vynešené nad nováčky ještě nezařaděnými sborům a ústavům prostřednictvím příslušného evidenčního velitelstva doplňovacího okresu (praporu domobrany).

2. Jak má oznámiti se trestní odsouzení vojína, který se nenachází ve svazku aktivním, ustanovují nařízení evidenční.

3. Zmešká-li některý vojín následkem odsouzení soudem občanským neb vojenským, jež se stalo po dobu jeho služební povinnosti, více než šest měsíců presenční služby, jest povinen zameškanou presenční službu v době své povinnosti služební nahraditi.

Zameškal-li záložník, náhradní záložník aneb zemský obranec z téhož důvodu jedno aneb několik cvičení ve zbrani, jest povinen odsloužiti je v době své služební povinnosti ve vojsku, pokud se týče náhradní zálohy aneb v obraně zemské.

Doba trestu počítá se do úhrnné doby služební.

V zemích koruny uherské budiž s trestanci podmínečně na svobodu propuštěnými, k vojenské službě povinnými v příčině vykonání povinnosti branné naloženo tak, jako kdyby podmínečné propuštění z vazby bylo se nestalo.

Dodatek.

§. 164. Jak pravidelný odvod provádí se v bývalém kraji kotorském a na pevnině bývalého kraje dubrovnického.

V bývalém kraji kotorském a na území bývalého kraje dubrovnického neplatí při provádění pravidelného odvodu v příčině přidělení branců z těchto území k obraně zemské, rozvrhu kontingentův, losování a spojených s tím ustanovení tato instrukce.

Vzorce.

Poznámka. Formáty papíru, jichž má se užívati, jsou buď
A. výška archu 34 *cm*, šířka archu 42 *cm*,
B. „ „ 40 *cm*, „ „ 50 *cm*,
C. „ „ 46 *cm*, „ „ 59 *cm*,
aneb se formát (vzorek) papíru zvláště ustanoví.

Místní obec . . . . . .

Výpis

z křestních (porodních) rejstříků v příčině hochů, kteří se narodili od 1. ledna do 31. prosince r. 18 . .

Číslo běžné	Rodinné a křestní jméno a příjmení hocha	Měsíc a den narození	Den, měsíc, rok jeho nadešlé smrti	1. Křestní jméno a příjmení a) otce, b) matky 2. Číslo domu, v němž bydleli při narození hochově	Umění, řemeslo nebo jiné povolání otcovo	Poznámka

V . . . . . dne . . . . . 18 . .

Podpis správce matriky.

(Pečeť.)

Vzorek papíru A.

Vojenská fara . . . . . (Zemské vojenské velitelství.)

(Velitelství doplňovacího okresu.)

Výpis

z křestního (porodního) rejstříku v příčině hochů narozených od 1. ledna do konce prosince roku 18 . .

Běžné číslo	Rodinné, křestní jméno aneb příjmení hocha	Narození		Den, měsíc a rok, umřel-li	1. Křtící jméno a příjmení a) otcovo b) matčino 2. Hodnost a sbor (ústav) vojenský otcův v čase narození hochova	Ostatní data z matriky v příčině příslušnosti domovské	Poznámka
		den a měsíc	místo a země				
1	2	3	4	5	6	7	8

Poznámka.

1. V rubrice 8 budiž vyznačeno územním vojenským velitelstvím a ve výpisech velitelstev okresů doplňovacích těmito, zdali domovská obec aneb rodiště odvodníkovo, aneb rodiště neb poslední bydliště otcovo bylo rozhodujícím pro přidělení.

   Budiž tedy rubrika 8 ku př. takto vyplněna:

   a) „příslušný dle domovské obce N.“;

   b) „dle rodiště“;

   c) „dle N., rodiště otcova“;

   d) „dle N., posledního bydliště otcova.“

2. Vzorek papíru A.

Okres . . . . . Místní obec . . . . . .

Osvědčení.

N. N. narozený v roce . . . . . , příslušný do obce . . . . . přihlásil se dnešního dne k sepisu odvodnímu.

. . . . . dne . . . . . 18 . .

(Podpis.)

Vzorek papíru A (1/8 archu).

Okres . . . . . .

S e-

v roce 18 . . ku pravidelnému odvodu

Běžné číslo	Čís. domu	Jméno rodinné, křtící, aneb příjmení odvodníkovo a jiný jeho název	Místo (okres, komitát, země), měsíc a den narození	Náboženství	Stav (svobodný neb ženatý, má dítky aneb je bezdětný)	Křtící jméno a příjmení 1. otcovo 2. matčino	Umění, řemeslo, jiné povolání otcovo
1	2	3	4	5	6	7	8

Viděl a budiž prohlášeno.

V N. . . . . dne . . . . . .

C. k. okresní hejtman (okresní úřadník).
(Podpis.)

Poznámka.

a) Není-li rodiště odvodníkovo zároveň jeho domovská obec, budiž i tato do rubriky 4 zapsána.
b) Vzorek papíru B.

Místní obec . . . . . .

z n a m

přicházející I. třídy životní (narození v roce 18 . .)

Odvodník umí				Umění, řemeslo, jiné povolání odvodníkovo	Nynější bydliště (obec, okres, komitát, země) odvodníkovo	Zdali a kým se přihlásil, zdali ústně neb písemně	Poznámka	
čísti	psáti	hudbu	tělocvik				obecního starosty	okresního úřadu (okresního úřadníka)
9	10	11	12	13	14	15	16	17

V N. . . . . dne . . . . . .

Podpis obecního starosty.

Okres . . . . . .

S e -

v roce 18 . . ku pravidelnému odvodu

Běžné číslo	Čís. domu	Rodné, křticí jméno aneb příjmení cizího, rovnčž i jiné přezvání	Obec (okres, komitát, země), měsíc a den narození	Náboženství	Stav (svobodný neb ženatý, má dítky neb bezdětný)	Křticí jméno a příjmení 1. otcovo 2. matčino	Umění, řemeslo a jiné povolání otcovo
1	2	3	4	5	6	7	8

I. třída životní (narození

V N. . . . . dne . . . . . .

Vzorek papíru A.

Místní obec . . . . . .

z n a m

přicházejících c i z í c h odvodníků.

Cizí umí				Umění, řemeslo a jiné povolání cizího	Domovská obec (okres komitát, země) cizího	Cestovní aneb legitimační průkaz, den, číslo a místo, kam a na jak dlouho zní	Zdali a kým se přihlásil, zdali ústně či písemně	Poznámka	
čísti	psáti	hudbu	tělocvik					obecního starosty	okresního úřadu
9	10	11	12	13	14	15	16	17	18

v roce 18 . .) a t. d.

Podpis obecního starosty.

Správní obvod, jurisdikce, komitát, město . . . . . .

Okres . . . . . .

Obec místní . . . . . .

Seznam

„naprosto neznámých“.

Běžné číslo	Jméno a příjmení a jiný název	Rok narození a den, náboženství	Manželský nebo nemanželský	Křtící jméno nebo příjmení	Zaměstnání	Bydliště a číslo domu	Jméno	Zaměstnání	Jméno porodní báby	Poznámka	
	„naprosto neznámého“			rodičů, po případě jen matčino v době narození „naprosto neznámého“			kmotrů křestních			obecního starosty	okresního úřadníka

V N. . . . . dne . . . . . Podpis obecního starosty.

Vzorek papíru A.

Vzorec V k §. 15 instrukce.

Okres . . . . . .

Losovací listina

ke pravidelnému odvodu v roce 18 . .

Ze seznamu příslušných odvodníků budiž zanešena		Rodinné, křestní jméno a příjmení odvodníkovo, též jiný jeho název	Číslo losové	Poznámka
obec	běžné číslo			
1	2	3	4	5

Skončeno v N. . . . . dne . . . . . 18 . .

Podpisy obecních starostů.

C. k. okresní hejtman (okresní úřadník).
(Podpis.)

Vzorek papíru A.

Odvodní listina

ke pravidelnému odvodu

Pojmenování obce místní a čísla v seznamu její	Číslo losové	Rodinné, křestní jméno a příjmení odvodníkovo, též jiný název jeho	Rok narození	Rodiště (okres, komitát, země)	Náboženství, stav: svobodný, ženatý, dětný (má dítky) neb bezdětný	Umí			Zná tělocvik	Umění, řemeslo a jiné povolání	Rodinné, křtící jméno otcovo a jeho příjmení	Číslo domu, místo, obec, v níž odvodník bydlí
						čísti	psáti	hudbu				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Poznámka.

a) Rodiště budiž v rubrice 5 zapsáno, není-li zároveň domovskou obcí odvodní.

b) Rubriky 7, 8, 9 a 10 vyplní se jen, když zprávy obecních starostů obsah jejich potvrzují.

c) Kdyby bylo více obcí stejného jména v odvodním okrese, budiž v rubrice 13 ta která obec určitěji naznačena, na př. dle fary.

d) Do rubriky 14 se zapíše nález posledního odvodu: dočasné osvobození aneb vrácení.

e) V rubrice 18 uvedou se stručně vady a různá zdání a nálezy členů komise.

f) V oddělení A budiž v rubrice 2 běžné číslo co čitatel a životní třída a číslo losové co jmenovatel zapsáno, na př. $\frac{1}{\text{II, } 24}$.

okresu . . . . . .

v roce 18 . .

Nález při posledním odvodě	Výška těla (v metrech)	Činěné nároky na dočasné osvobození aneb jiné výhody při plnění povinnosti branné	Nález komise odvodní o		Den odvodu, pojmenování sboru, náhradní zálohy aneb obrany zemské, k níž přidělení se stalo	Poznámka
			činěných nárocích na zákonné výhody	přidělení		
14	15	16	17	18	19	20

g) V II., III. pokud se týče IV. třídě životní budiž losové pořadí v druhé rubrice jakožto zlomek tak poznamenáno, že původní tažený los tvoří čitatele, jmenovatele pak třída životní a číslo pořadní, v kterýchž odvodník ve svém pořadí losovém se nachází; na př. $\frac{25}{\text{II, } 12}$, $\frac{25}{\text{III, } 6}$, $\frac{25}{\text{IV, } 2}$. Při dodatečném losování aneb při změně příslušnosti bude tedy poznamenání takovéto: $\frac{25^1/_2}{\text{II. } 11}$, $\frac{25^1/_2}{\text{III, } 5}$, $\frac{25^1/_2}{\text{IV. } 1}$.

h) Tohoto poznamenání užije se i v oddělení B podle stavu onoho pravidelného odvodu, pro kterýž se staví odvodník dodatečně a poznamenán jest ke přidělení do stálého vojska (válečného námořnictva), náhradní zálohy a zemské obrany.

i) Vzorek papíru C; pro výpisy z odvodní listiny o jednotlivcích budiž užito celých archů tohoto vzorku.

Velitelstvo okresu doplňovacího (okresního úřadu).
(Pro království a země v říšské radě zastoupené.)

Výkaz

odvodních výsledků, aby se rozhodlo, zdali IV. životní třída má se povolati k příštímu pravidelnému odvodu, pokud se týče, má-li býti k němu ponechána.

Odvodní okres	Odvodní rok	Z odvodníků, kteří se dostavili od 1. ledna do 31. prosince pokud se týče byli odvedeni, ostalo při sečtení kontingentálním, po odečtení náhrad (schodků) přidělených			Dohromady
		ke kontingentu		k zemské obraně	
		nováčků	náhradní zálohy		
1	2	3	4	5	6
A	18(85)	12	3	.	15
B		20	5	2	27
C		18	1	2	21
a t. d.		315	26	56	397
Tudíž pro doplňovací okres . . . správního území .		365	35	60	460

Od toho odvedení branci ze IV. třídy životní a při kontingentálním sečtení podržení			Dohromady	Ostane z prvých třech odvodních tříd (rozdíl mezi rubrikami 6 a 10)	Poznámka
v kontingentu		obrany zemské			
nováčků	zálohy náhradní				
7	8	9	10	11	12
.	1	.	1	14	
1	2	2	5	22	
.	.	.	.	21	
2	7	22	31	366	
3	10	24	37	423	

Poznámka.

a) Číslice počtu, který se má vepsati do rubriky 3, pokud se týče 4, rozhodující o povolání (ponechání) IV. třídy životní k odvodu se vyšetří, když se odečtou od rozvrženého kontingentu nováčků (zálohy náhradní) na odvodní okres případné přebytky z roku minulého (rubrika 2 — rubrika 6, pokud se týče 21 — rubrika 25 výkazu velitelstva doplňovacího okresu ku provedení sečtení kontingentalního, vzorec XVII), pak přebytky (dříve odvedení branci) pro nastávající rok odvodní (rubrika 19, pokud se týče 36 tohoto výkazu) se připočtou a schodky odvodního roku (rubrika 20, pokud se týče 37 téhož výkazu) se odečtou.

b) Počet obranců zemských, který se má vepsati do rubriky 5, se vyšetří, když od počtu v rubrice 38 jmenovaného již výkazu k sečtení kontingentálnímu rozvrženého nejmenšího doplňovacího požadavku případný schodek (rubrika 45 zmíněného výkazu o sečtení kontingentálním) se odečte aneb přebytek (rubrika 47 téhož výkazu) se připočítá.

c) V rubrice 7 pokud se týče 8 buďtež zapsáni branci IV. třídy životní, kteří při sečtení kontingentálním pro dotýčný kontingent se podrželi, t. j. všickni ve IV. třídě k odvodu povolaní a odvedení, kteří opět neodpadli, tak na př. když byl náhradník odveden a branec této třídy proto propuštěn.

d) Vzorek papíru A.

Vojenské územní velitelstvo . . .
Správní území . . . . . .

Přehled

doplňovacích výsledků, aby se rozhodlo, zdali IV. třída životní ke pravidelnému odvodu se má povolati, po příp padě k němu ponechati.

Správní území	Rok odvodní	Na správní území bylo rozvrženo: kontingent nováčků	kontingent náhradní zálohy	Nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské	Dohromady	Schodek z předešlého roku 18(82) na: kontingent nováčků	kontingent náhradní zálohy	Nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské	Dohromady	Tudíž požadavek (součet rubrik 6 a 10)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	18(83)	740	74	.	814	2	20	.	22	836
	18(84)	740	74	.	814	.		.	.	814
	18(85)	740	74	.	814	.	.	.	.	814
	Součet tříletého doplňovacího požadavku .									2,464

Vzorec ku vypočtení schodkového procenta při úhradě požadavků doplňovacích dle průměrného sečtení za poslední tři leta:

Rozdíl mezi součtem doplňovacího požadavku za tři leta . . . . . 2464 (součet rubriky 11)
a tříleté úhrady z prvých tří životních tříd . . . . . 2257 (součet rubriky 20)
jeví schodek . . 207

Stonásobný schodek ($207 \times 100 = 20{,}700$) dělený celkovým požadavkem dá procentový poměr průměrného tříletého schodku,
$\frac{20{,}700}{2464} = 8^{938}/_{2464}\ \%$.

Vzorek papíru A.

(Pro království a země v říšské radě zastoupené.)

Z odvodníků, kteří se dostavili od 1. ledna do 31. prosince pokud se týče byli odvedeni, zbylo při sečtení kontingentálním po odražení náhrad (schodků) přidělených: ke kontingentu nováčků	ke kontingentu náhradní zálohy	k zemské obraně	Úhrnem	Od toho branci odvedení ve IV. třídě životní a připočítaní při sečtení kontingentálním: ke kontingentu nováčků	ke kontingentu zálohy náhradní	k obraně zemské	Úhrnem	Ostane z prvých tří životních tříd (rozdíl mezi rubrikou 15 a 19)	Poznámka
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
709	73	.	782	30	9	.	39	743	
712	60		772	22	12	.	34	738	
730	71	.	801	5	20	.	25	776	
Součet tříleté úhrady z prvých tří životních tříd								2,257	

Vojenské územní velitelstvo . . . .
Správní území . . . . . .

Přehled

výsledků doplňovacích, aby se rozhodlo, má-li IV. třída životní povolati se ke pravidelnému odvodu, pokud se týče k němu ponechati.

Správní území	Rok odvodní	Na správní území bylo rozvrženo				Schodek z roku předešlého 18(82) při				Tudíž požadavek (součet rubrik 6 a 10)
		kontingent		Nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské	Úhrnem	kontingentu		Nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské	Úhrnem	
		nováčků	náhradní zálohy			nováčků	náhradní zálohy			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	18(83)	740	74	180	994	2	20	68	90	1084
	18(84)	740	74	180	994	—	—	—	—	994
	18(85)	740	74	180	994	—	—	—	—	994
	Součet tříletého doplňovacího požadavku . .									3072

Poznámka.

a) Do rubrik 3, 4 a 5 vepíšou se kontingenty (nejmenší doplňovací potřeba) území správního bez schodků.

b) V rubrikách 7, 8 a 9 obsaženy jsou případné schodky roku bezprostředně předcházejícího třem odvodním rokům, o něž jde, a buďtež tyto schodky z výkazu o kontingentálním sečtení z předešlého roku zjištěny. Rubriky 7, 8, 9 a 10 musí ostati pro poslední dvě odvodní leta prázdné.

c) V rubrikách 12, 13 a 14 prvního dotčeného roku odvodního [18(83)] buďtež vpočtěny i případné přebytky pokud se týče nadbytky obrany zemské z roku předešlého 18(82), poněvadž musí se bráti při dotýčném roce zření právě tak ke přebytkům roku předchozího jako ke schodkům (poznámka *b*).

Za to však odpadnou přebytky z let předešlých ohledně posledních dvou let odvodních [18(84) a 18(85)], poněvadž jsou již vykázány v dotýčných úhradních číslicích v přehledu vykázaného předešlého roku a dvakráte připočítati se nemohou.

Uhražovací čísla rubrik 12, 13 a 14 obou posledních vykázaných let odvodních [18(84)] a 18(85)] buďtež přísně podle ustanovené poznámky *a* a *b* vzorce VIII vyšetřena a buďtež zanešena do obou přehledů vzorce IX *a* a *b*.

d) Vzorek papíru A.

(Pro království a země na říšské radě zastoupené.)

Z branců odvedených od 1. ledna do 31. prosince, pokud se týče vřaděných, ostalo při sečtení kontingentálním po odečtení náhrad (schodků) připočtených na				Od toho odvedení branci IV. třídy životní a při sečtení kontingentálním počítaní				Ostali z prvních tří životních tříd (rozdíl mezi rubrikou 1ě a 19)	Poznámka
kontingent		obranu zemskou	Úhrnem	na kontingent		obrany zemské	Úhrnem		
nováčků	zálohy náhradní			nováčků	zálohy náhradní				
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
709	73	100	882	30	9	2	41	841	
712	60	143	915	22	12	30	64	851	
730	71	120	921	5	20	48	73	848	
Součet tříleté úhrady z prvých tří životních tříd								2540	

Správní území . . . . . .

V ý-

rozvrhu kontingentův nováčkův a náhradní zálohy a včetně se schodky odvodních

Odvodní okres	Schodek ve			Výsledek doplňovací za dobu od 1. ledna do konce července 18(86)											
				Trvale přidělení a vřadění					Odvedení s výhradou, že později se ustanoví, jak budou přiděleni dle pořadí losového						
				do vojska		do zálohy náhradní		do zemské obrany		ze životní třídy					
	vojsku	záloze náhradní	nejmenším doplňovacím požadavku zemské obrany	Přebytek z předešlého roku	Ku připočtení z běžícího roku	Přebytek z předešlého roku	Ku připočtení z běžícího roku	Ku připočtení z běžícího roku	Součet (rubrik 4 až 8)	I.	II.	III.	IV.	Součet (rubrik 10 až 13)	Součet vřaděných branců (rubriky 9 až 14)
	z předešlého roku 18(85)														
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Úhrnem															

Poznámku viz na druhé stránce vedlejšího listu.

(Pro království a země v radě říšské zastoupené.)

k a z

nejmenšího doplňovacího požadavku obrany zemské okresů pro rok 18(86).

Náhrada pro		Schodek v obraně zemské sčítaných v rubrice 8	Součet (rubrik 16 až 18)	Zbude branců, kteří se mají počítati při rozvrhu v běžném roce (rozdíl mezi rubrikou 15 a 19)	Proto se rozvrhuje jakožto			Poznámka
vojsko	náhradní zálohu				požadavek nováčkův	požadavek náhradní zálohy	nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské	
od 1. ledna do konce července								
16	17	18	19	20	21	22	23	24

Poznámka.

a) Rozvržené kontingenty podle §. 31 instrukce na zem (správní území):

kontingent nováčkův . . . . . mužův
kontingent zálohy náhradní . . . . . „
konečně na zemi (území správní) rozvržený nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské . . . . . „
úhrnem . . . mužův.

b) Rozvrh kontingentův nováčkův a náhradní zálohy, a nejmenšího doplňovacího požadavku zemské obrany v zemi (správním území) na jednotlivé odvodní okresy béře se před se včetně se schodky zemskými podle §. 32 návodu.

Počet rozvrženého zemského kontingentu nováčků (poznámka *a*) a schodku zemského při kontingentu nováčkův (počet rubriky 1), násobený počtem branců, kteří ostanou ku sečtení v okrese odvodním (rubrika 20) a dělený počtem k sečtení zbylých v zemi (součet rubriky 20) dá kontingent náhradní zálohy v okrese odvodním.

Počet rozvržené nejmenší doplňovací potřeby obrany zemské na zemi a schodku země při nejmenším doplňovacím požadavku (počet rubriky 3) násobený počtem k sečtení zbylých v okrese odvodním (rubrika 20), dělený počtem k sečtení zbylých v zemi (počet rubriky 20) dá nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské z odvodního okresu.

Zlomky, které vzniknou při těchto výpočtech v jednotlivých odvodních okresech, budtež podle toho, jak jsou značné, tak srovnány, že se počítají buď za celé jednotky, aneb úplně pominou (§. 32 : 6 návodu); součty kontingentů (nováčkův a zálohy náhradní, pak nejmenšího doplňovacího požadavku) jednotlivých odvodních okresů mají s dotýčnými sùmami rozvržených kontingentů, pokud se týče nejmenšího doplňovacího požadavku obrany zemské (poznámka *a*) a se schodky dotýčnými v zemi úplně se srovnati.

c) Kontingenty připadající takto na jednotlivé odvodní okresy (včetně s nejmenším doplňovacím požadavkem obrany zemské) budtež do rubrik 21, 22 a 23 zapsány a sečtěny. Tato čísla musí, odečtou-li se příslušné schodky (součet rubriky 1, pokud se týče 2 aneb 3), dáti právě kontingenty v poznámce *a* vyznačené a nejmenší doplňovací požadavek obrany zemské.

d) Vzorek papíru B.

Zprávy

z matrik křestní (porodní), snubní a úmrtní o rodině N. N. čís. pop. . . . v místě N. obce N.

Jméno rodinné, křestní aneb příjmení neb jiný název	Den, měsíc a rok narození	Den oddací	Náboženství	Umění, řemeslo a jiné povolání	Den, měsíc a rok, umřel-li	Poznámka
1	2	3	4	5	6	7

V N. . . . . dne . . . . . 18 . .

V úplném souhlasu s matrikami.

(Pečeť.) Podpis správce matriky.

Poznámka.

a) Nejprve se uvede otec, pak matka, i kdyby byli mrtvi, což v dotýčné rubrice připomenouti a datum připojiti se musí. Po rodičích následují dítky podle stáří, sestupně od nejstaršího k nejmladšímu, a reklamovaný se nevynechá. Žádné dítě se nesmí pominouti. Nežije li v rodině, na př. slouží-li na vojně, aneb jest usedlé v témž aneb jiném místě aneb v cizině, aneb ženaté, nezvěstné, aneb vystěhovalo-li se, budiž to v rubrice poznámek připomenuto. I zemřelé dítky buďtež zapsány.

b) Uchází-li se odvodník o osvobození jakožto jediný vnuk, budiž rodina v tomto pořádku sepsána:

1. děd,
2. bába,
3. jejich synové a dcery, jejich ženy i muži.
4. manželské dítky z těchto manželstev.

Tyto v odstavci 4 uvedené, náležejí-li do více rodin, buďte vždy hned po rodičích uvedeny.

c) Uchází-li se v zemích koruny uherské o osvobození co jediný zeť, budiž rodinný stav tchánův a reklamovaného podle *a* prokázán.

d) Vzorek papíru A.

List o způsobilosti.

Kterýmž se potvrzuje, že v obci . . . . . (okresu . . . . . , komitátu . . . . . , země . . . . .) v roce 18 . . narozený (jméno, příjmení, umění, řemeslo a jiné povolání životní aspirantovo) . . . . . příslušný do obce . . . . . (okres . . . . . župa . . . . . země . . . . .), ... náboženství, ... stavu, jest způsobilým ke vstoupení dobrovolnému do vojska (do válečného námořnictva) aneb do zemské obrany.

Platnost tohoto certifikátu přestává podle § 108 : 4 návodu, jak prováděti jest zákony branné, dne . . . . . 18 . .

. . . . . dne . . . . . 18 . .

(Úřadní pečeť.) C. k. okresní hejtman (okresní úřadník.)
(Podpis.)

Vzorek papíru A (čtvrtka).

Rozdělení doplňovacích okresů vojenských a válečných námořnických.

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelstvo doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Vojenské velitelstvo zemské ve Vídni.				
Arcivévodství Dolní Rakousy (pod Enží)	Náměstnictví ve Vídni	4	Vídeň	Říšské a sídelní město Vídeň (magistrát).
				1. Velký Enzersdorf, 2. Horní Hollabrunn, 3. Korneuburg, 4. Mistelbach.
		49	Sv. Hippolyt	1. Amstetten, 2. Rohy (Horn), 3. Kremže (Krems), 4. Sv. Hippolyt, 5. Scheibs, 6. Vejdov na Dyji (Waidhofen), 7. Vejdov na Ibsu, (město), 8. Světlá (Zwettl).
		84	Vídeňské Nové Město	1. Baden, 2. Most na Litavě (Bruck), 3. Hernhals, 4. Lilienfeld, 5. Neunkirchen, 6. Sechshaus, 7. Vídeňské Nové Město (město), 8. Vídeňské Nové Město (okolí).
Arcivévodství Horní Rakousy (nad Enží)	Náměstnictví v Linci	14	Linec	Zemské hlavní město Linec (magistrát).
				1. Cáhlov, 2. Kirchdorf, 3. Linec (okolí), 4. Perg, 5. Rohrbach, 6. Štýr (město), 7. Štýr (okolí), 8. Schärding, 9. Wels.
		59	Solnohrad	1. Braunau, 2. Gmunden, 3. Ried, 4. Vöcklabruck.
Vévodství Solnohrady	Zemská vláda v Solnohradě			Zemské hlavní město Solnohrad (magistrát).
				1. Solnohrad (okolí), 2. Zell am See na Pinzgavě, 3. Sv. Jan na Pongavě, 4. Tamsweg na Lungavě.

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelstvo doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Vojenské zemské velitelstvo v Štýrském Hradci.				
Vévodství Štýrsko	Náměstnictví v Štýrském Hradci	27	Štýrský Hradec	Zemské hlavní město Štýrský Hradec (magistr.).
				1. Bruck, 2. Štýrský Hradec (okolí), 3. Gröbming, 4. Hartberg, 5. Judenburg, 6. Lubno, 7. Liezen, 8. Murau, 9. Weiz.
		47	Maribor	1. Feldbach, 2. Německý Landsberg, 3. Lipnice (Leibnitz), 4. Luttenberg, 5. Maribor (město), 6. Maribor (okolí), 7. Radgona.
		87	Cilj	1. Cilj (město), 2. Cilj (okolí), 3. Ptuje, 4. Rann, 5. Vindický Hradec.
Vévodství Korutany	Zemská vláda v Celovci	7	Celovec	Zemské hlavní město Celovec (magistrát).
				1. Hermagor, 2. Celovec (okolí), 3. Spital, 4. Sv. Vít, 5. Bělák, 6. Velkovec, 7. Wolfsberg.
Vévodství Kraňsko	Zemská vláda v Lublani	17	Lublaň	Zemské hlavní město Lublaň (magistrát).
				1. Kočevje, 2. Kerško, 3. Kraň, 4. Lublaň (okolí), 5. Littaj, 6. Radoljca, 7. Nové město, 8. Kamník, 9. Černembl.
		97	Terst	1. Postojna, 2. Loitsch.

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelstvo doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Markrabství Istrie, knížecí hrabství Gorice a Gradiska, území Terst	Náměstnictví v Terstu	97	Terst	1. Gorice (město), 2. Gorice (okolí), 3. Tolmein, 4. Gradiska část (soudní okres Gradiska a Cormons), 5. Sessana, 6. Capo d'Istria (Kopr) část (s. okres Pinguente), 7. Poreč část (soudní okres Montona), 8. Pazin část (soudní okres Pazin), 9. Volosca část (soudní okres Castelnuovo).
		Válečné námořnictví	Terst	Zemské hlavní město Terst (magistrát).
				Gradiska část (soudní okresy Cervignano a Teržič), 2. Capo d'Istria část (soudní okres Capo d'Istria a Pirano), 3. Poreč část (soudní okresy Poreč a Buje), 4. Pulje, 5. Pazin část (soudní okres Albona), 6. Volosca část (soudní okres Volosca), 7. Lošinj, 8. Rovinj (město).

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelstvo doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Zemské vojenské velitelstvo v Brně.				
Vévodství Slezsko	Zemská vláda v Opavě	1	Opava	Zemské hlavní město Opava (magistrát).
				1. Frývaldov, 2. Bruntál, 3. Krňov, 4. Opava (okolí).
		100	Těšín	1. Bílsko (město), 2. Bílsko (okolí), 3. Freistadt, 4. Frýdek (město), 5. Těšín.
				1. Místek, 2. Nový Jičín.
Markrabství Morava	Náměstnictví v Brně	3	Kroměříž	1. Uherský Brod, 2. Kyjov, 3. Hodonín, 4. Holešov, 5. Uherské Hradiště (město), 6. Uherské Hradiště (ok.), 7. Kroměříž (město), 8. Kroměříž (ok.), 9. Valašské Meziříčí.
		8	Brno	Zemské hlavní město Brno (magistrát).
				1. Brno (okolí), 2. Boskovice, 3. Výškov.
		54	Olomúc	1. Olomúc (město), 2. Olomúc (okolí), 3. Přerov, 4. Prostějov, 5. Šternberk, 6 Hranice.
		81	Jihlava	1. Dačice, 2. Jihlava (město), 3. Jihlava (okolí), 4. Velká Meziříč, 5. Nové Město, 6. Třebíč.
		93	Šumberk	1. Zábřeh, 2. Litovle, 3. Rýmařov, 4. Šumberk, 5. Moravská Třebová.
		99	Znojmo	1. Hustopeč, 2. Krumlov, 3. Mikulov, 4. Znojmo, (město), 5. Znojmo (okolí).

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelstvo doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Zemské vojenské velitelstvo v Praze.				
Království České	Náměstnictví v Praze	11	Písek	1. Blatná, 2. Klatovy, 3. Písek, 4. Sušice, 5. Strakonice.
		28	Praha	Zemské hlavní město Praha (magistrát).
				1. Karlín, 1½ Královské Vinohrady, 2. Mělník, 3. Slané, 4. Smíchov.
		35	Plzeň	1. Horšův Týn, 2. Stříbro, 3. Plzeň, 4. Přeštice, 5. Domažlice.
		73	Cheb	1. Aš, 2. Cheb, 3. Falknov, 4. Kráslice, 5. Planá, 6. Tachov, 7. Teplá.
		75	Jindřichův Hradec	1. Jindřichův Hradec, 2. Pelhřimov, 3. Tábor, 4. Třeboň.
		88	Beroun	1. Hořovice, Královice, 3. Žlutice, 4. Podbořany, 5. Rakovník.
		91	Budějovice	1. Budějovice, 2. Kaplice, 3. Krumlov, 4. Vltavo-Týn, 5. Prachatice.
		102	Benešov	1. Benešov, 2. Milevsko, 3. Příbram, 4. Sedlčany.
Zemské vojenské velitelstvo v Josefově.				
Království České	Náměstnictví v Praze	18	Králův Hradec	1. Broumov, 2. Králové Hradec, 3. Králové Dvůr, 4. Nové Město, 5. Rychnov.
		21	Čáslav	1. Čáslav, 2. Chotěboř, 3. Chrudím, 4. Německý Brod, 5. Ledeč.

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelství doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Království České	Náměstnictví v Praze	36	Mladá Boleslav	1. Český Brod, 2. Mladá Boleslav, 3. Kolín, 4. Kutná Hora, 5. Nový Bydžov, 6. Poděbrady.
		42	Terezín	1. Ústí, 2. Litoměřice, 3. Roudnice, 4. Rumburk, 5. Šluknov, 6. Děčín.
		74	Jičín	1. Vrchlabí, 2. Jičín, 3. Semily, 4. Jilemnice, 5. Trutnov.
		92	Chomútov	1. Most, 2. Jáchymov, 3. Kadaň, 4. Karlovy Vary, 5. Chomútov, 6. Louny, 7. Žatec, 8. Teplice.
		94	Turnov	1. Česká Lípa, 2. Dubá, 3. Frýdland, 4. Jablonné, 5. Jablonec, 6. Mnichovo Hradiště, 7. Liberec (město), 8. Liberec (okolí), 9. Turnov.
		98	Vysoké Mýto	1. Vysoké Mýto, 2. Lanškroun, 3. Litomyšl, 4. Pardubice, 5. Polička, 6. Žamberk.
Zemské velitelstvo vojenské v Krakově.				
Království Haličské	Náměstnictví ve Lvově	10	Přemyšl	1. Březov, 2. Dobromil, 3. Přemyšl.
		13	Krakov	1. Bochňa, 2. Chřanov, 3. Krakov (město), 4. Krakov (okolí), 5. Vělička.
		20	Nový Sudec	1. Gorlice, 2. Grybov, 3. Limanov, 4. Nový Targ, 5. Nový Sudec.

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelstvo doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Království Haličské	Náměstnictví ve Lvově	40	Řešov	1. Kolbušov, 2. Mělec, 3. Ropčice, 4. Řešov, 5. Tarnobřeh.
		45	Sanok	1. Krosno, 2. Lisko, 3. Sanok.
		56	Vadovice	1. Biala, 2. Myslenice, 3. Sajbuš, 4. Vadovice.
		57	Tarnov	1. Břesko, 2. Dubrova, 3. Jaslo, 4. Pilzno, 5. Tarnov.
		77	Sombor	1. Drohobyč, 2. Sombor, 3. Staré město, 4. Turka.
		90	Jaroslav	1. Těšanov, 2. Jaroslav, 3. Lancút, 4. Nisko.
Zemské vojenské velitelstvo ve Lvově.				
Království Haličské	Náměstnictví ve Lvově	9	Stryj	1. Dolina, 2. Kaluš, 3. Stryj, 4. Židačov.
		15	Tarnopol	1. Skalat, 2. Tarnopol, 3. Trembovle, 4. Zbaraž.
		30	Lvov	Zemské hlavní město Lvov (magistrát).
				1. Lvov (okolí), 2. Sokal, 3. Žolkëv.
		55	Březany	1. Bobrka, 2. Březany, 3. Bučač, 4. Podhájce, 5. Přemyšlany, 6. Rohatyn.
		58	Stanislavov	1. Bohorodčany, 2. Horodenka, 3. Nadvorna, 4. Stanislavov, 5. Tlumač.
		80	Zločov	1. Brody, 2. Kamionka Strumilova, 3. Zločov.

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelstvo doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Království Haličské	Náměstnictví ve Lvově	89	Grodek	1. Grodek, 2. Javorov, 3. Mosciska, 4. Rava, 5. Rudky.
Vévodství Bukovina	Zemská vláda v Černovicích	95	Čortkov	1. Borščov, 2. Čortkov, 3. Husiatyn, 4. Zaleščíky.
				Kotzmann.
Království Haličské	Náměstnictví ve Lvově	24	Kolomyje	1. Kolomyje, 2. Kosov, 3. Sňatyn.
				Višnič.
Vévodství Bukovina	Zemská vláda v Černovicích	41	Černovice	Zemské hlavní město Černovice (magistrát).
				1. Černovice (okolí), 2. Mold, Kimpolung, 3. Radovce, 4. Seret, 5. Storožinec. 6. Sučava.

Země	Politický doplňovací úřad druhé instance	Velitelstvo doplňovacího okresu		Odvodní okresy
		Č.	Stanoviště	
Zemské vojenské velitelství v Innšpruku.				
Knížecí hrabství Tyroly a Vorarlberk	Náměstnictví v Innšpruku		Innšpruk	Zemské hlavní město Innšpruk (magistrát.)
				1. Innšpruk (okolí), 2. Švac, 3. Kufštýn, 4. Kicbýl, 5. Landek, 6. Imst, 7. Reutte, 8. Brixen, 9. Bolzano (Bozen, město), 10. Bolzano (okolí), 11. Meran, 12. Brunek, 13. Ampezzo, 14. Lienc, 15. Trident (město), 16. Trident (okolí), 17. Borgo, 18. Kles, 19. Kavalese, 20. Roveredo (město), 21. Roveredo (okolí), 22. Tione, 23. Riva, 24. Primiero, 25. Feldkirch, 26. Bregenc, 27. Bludenc.
Zemské vojenské velitelství v Zadru.				
Království Dalmacie	Náměstnictví v Zadru	22	Split	1. Benkovec, 2. Knin, 3. Siň, 4. Imosky, 5. Makarska část (soudní okres Vergorec).
		Válečné námořnictvo	Zader	1. Zader, 2. Šibeník, 3. Split, 4. Makarska část (okres soudní Makarska), 5. Metkoviče, 6. Chvar, 7. Korčula část (soudní okres Korčula), 8. Dubrovník (k tomuto politickému okresu patřící ostrovy: Mlět, Župane, Mezzo a Kalameta).

Návod
k lékařské prohlídce branných povinníků.

§. 1. Všeobecná pravidla.

Lékařská prohlídka branných povinníků v příčině způsobilosti jejich ke službě válečné nebo jejich neschopnosti ke službě náleží k úředním povinnostem lékaře vojenského *), které mu ukládají největší odpovědnost.

Prohlídka předvedených musí se díti s největší svědomitostí, péčí a obezřelostí, aby jednak assentováni byli pouze branní povinníci, kteří jsou s to, aby odolali námahám služby vojenské, jednak ale aby zmařeny byly všeliké pokusy branných povinníků, kteří, předstírajíce lživě nějakou nemoc, chtějí se vyhnouti službě této.

V příčině té, jak sluší prohlížeti a posuzovati jednotlivé předvedené co do způsobilosti tělesné a odchylek od stavu normálního v různých způsobech jejich, nelze stanoviti pravidel, platných pro každý případ zvláště; návod tento podává tudíž pouze všeobecná pravidla a zásady, aby při náležitém jich šetření různosti v individuelních náhledech lékařův — pokud to vůbec možno jest — zamezeny byly.

§. 2. Jak sluší před se jíti při udávání vad.

Lékař vojenský má se především otázati předvedeného, má-li vady nějaké a které.

Tyto vady má lékař nejprve prohlédnouti. Shledá-li takovou aneb jinou vadu, která předvedeného činí neschopným ke službě válečné, nemá jej dále prohlížeti.

Nevěděl-li odvodem povinný, jakou vadu by udati měl, aneb nebylo-li udání správné nebo nebyla-li vada uznána za takovou, která jej navždy činí neschopným ke službě válečné, budiž prohlídka vykonána přesně způsobem, ustanoveným v paragrafech následujících.

Jest-li potřebí, aby vada byla pečlivěji prohlédnuta, může branný povinník, jehož se týče, k návrhu lékaře podržen býti zpět, až se skončí denní assentování.

---

*) Pokud se týče lékaře zemské obrany a lékaře civilního, kteří se účastní při komisi odvodní nebo přezkoušecí.

Jde-li o vadu, které dle vyjádření lékařova na místě assentním vůbec nelze odhadnouti a zjistiti, poněvadž by se to dalo ustanoviti teprve po prohlídce, která by déle trvala anebo pomocí nástrojů vykonati se musila, anebo po delším pozorování, budiž muž, pokud vůbec jest uznán za schopného ke službě, odevzdán do nejbližší nemocnice vojenské, aby zjištěn byl způsob a stupeň stavu dle udání chorobného.

V případech, ve kterých se uzná, že vada nejdéle do čtyr měsíců a bez operace chirurgické vyhojena býti může, budiž ten, jehož se týče, odevzdán do nemocnice civilní.

K operaci chirurgické nesmí nikdo býti nucen.

§. 3. Všeobecná prohlídka.

Lékař konati má prohlídku, šetře co možná útlocitu a jednaje se vší lidskostí, a nesmí při pokusech, kterými se má zjistiti, že vady tu není, nikdy užiti prostředků násilných nebo takových, kterými by předvedený škodu utrpěti mohl.

Prádlo má býti svleknuto jen tehdy, když by účelu jinak dosíci lze nebylo.

Lékař vojenský, chtěje vykonati prohlídku všeobecnou, káže předvedenému, aby na rovné půdě předstoupil ve vzdálenosti několika kroků a proti světlu jsa obrácen. Dále mu káže, aby dal nohy k sobě, tak že se bříška palců, vnitřní kotníky a kolena dotýkají, ramena svisle dolů visí a tělo jest vzpřímeno. Na to zkouší lékař stavbu a poměr údů k tělu vůbec; při tom jest mu také možno, aby spozoroval nemoce kožní, kterými předvedený snad stížen jest.

§. 4. Které jsou známky silného ústrojí těla.

Známky silné stavby tělesné a trvalého zdraví jsou:

a) přímé držení hlavy, silná šíje, zdravá barva obličeje bystré oči, dobré zuby, pevné červené dásně;

b) široký, klenutý hrudník, silné masité lopatky, volné, hluboké, lehké a stále pokojné dýchání;

c) silný, pravidelný puls;

d) pevná, pružná kůže, silné svaly, silné kosti, pevná chůze;

e) správná souměrnost částí těla vůbec, kloubnatá ramena a ruce, zdravé nohy.

f) svobodné užívání smyslů.

§. 5. Zvláštní prohlídka.

Lékař vojenský, když byl předvedeného všeobecně prohlédl, vykoná zvláštní prohlídku všech částí těla, aby nabyl důkladné známosti o individuelní způsobilosti mužově.

§. 6. *a*) Hlava.

Na hlavě hledí k tomu, není-li neobyčejně velká nebo znetvořená, pak prohlédne část její vlasy obrostlou, není-li na ní zvláštních výrůstků nebo prohlubenin, jakož i vyraženin nebo boulí.

§. 7. *aa*) Obličej, zrak.

Prohledne dále čelo a celý obličej, při čemž zejmena hledí k tomu, jaký tvar a polohu mají víčka, mohou-li se volně pohybovati, zdaž se řádně zavírají a otvírají, dále hledí k řasám, jich poloze a směru; k úkonům ústrojů slzních, a to jak vzhledem k vyměšování tak i odvádění slzí; pak ke každému jednotlivému oku, a to pro sebe zvláště, i spolu s druhým, v příčině jeho polohy, velikosti, tvrdosti (pružnosti), jakož i co do činnosti jednotlivých jeho útvarů a čistoty světlolomných medií.

Neshledal-li lékař vojenský, prohlížeje zevně oči co možná přesně, podstatnějších změn chorobných, jež by mohly zrak seslabiti a tudiž by vyžadovaly důkladné prohlídky, otáže se branného povinníka, vidí-li dobře jak do dálky tak i z blízka, aneb jest-li snad krátkozrakým nebo má-li jinou vadu oční.

Udá-li předvedený, že vidí dobře, nebudiž konána prohlídka další, anebo buďte toliko v případech pochybných provedeny zcela krátké, zběžné zkoušky zraku. V případě opáčném, stěžuje-li sobě branný povinník, že zrak jeho jest porušen, má lékař vojenský vykonati zkoušku ostrosti zraku a upravení (refrakce) očí mužových dle návodu, podaného v příloze 1 *A*.

Vyjde-li při prohlídce na jevo, že muž ve vyšším stupni jest krátkozrakým nebo dalekozrakým (příloha 1 *A*), předsevzíti má lékař vojenský zkoušky čtením, uvedené v příloze 2, čís. řad. 29, 30, seznam *D*. O významu a mezích platnosti těchto zkoušek obsahuje příloha 1 potřebná pravidla.

Povinníci branní, u kterých není možno, již na místě assentním podati určitý úsudek o tom, pokud a v jakém stupni zrak jejich jest snad porušen, odkázáni buďtež k podrobné prohlídce do nejbližší nemocnice vojenské.

§. 8. *bb*) Ústrojí čichací.

Lékař vojenský prohlédne nos a jeho částky vedlejší, zkoumá jeho průdušnost a vyšetří, není-li na nose vtlačenin a v dutinách nosu vředů nebo oteklin.

§. 9. *cc*) Ústa a dutina ústní.

Na to prohlédne rty, jsou-li zdravé a nejsou-li někde srostlé; káže předvedenému, aby otevřel ústa, přesvědčí se

o pohyblivosti čelistí, o jakosti jazyku, ponebí, útvarů požerákových, zubů a dásní; zároveň má také dbáti toho, nemá-li muž píštělů slinných, nezapáchá-li dech jeho a nemá-li nějakou chybu v ústrojích mluvicích a hlasových.

§. 10. *dd*) Ústroj sluchový.

Lékař vojenský prohlížeje ústroj sluchový přihlíží především k okolí ucha, hledí zejmena k častěji se objevujícím jizvám kostním blíže násadce bradavkového, prohlíží dále zevnější ucho, není-li zevnější sluchovod sůžen nebo uzavřen; není-li pozorovati výtoku z něho a novotvarů v něm; dále zkoumá jakost bubínku, zejmena není-li děravý. Mezi tím, co koná tuto prohlídku, hledí se otázkami tichým hlasem pronešenými přesvědčiti, zdali předvedený dobře slyší.

Na místě assentním bude možno posouditi toliko ony nemoce ústroje sluchového, které objektivně pozorovati lze a jichž průběh nebo následky o sobě bez ohledu na to, jest-li některý úkon snad přerušen, schopnost vylučují. Naproti tomu bude třeba, aby všichni povinníci branní, u kterých — jako po průběhu nemoci skončeném nebo takovém, jehož objektivně pozorovati nelze — přerušení úkonů (stupeň nedoslýchavosti) samo pro posouzení rozhodným jest, odevzdáni byli do nemocnice vojenské.

Způsob, jakým předsejíti jest při zkoušení sluchu, naznačen jest v příloze 1 *B*.

§. 11. *b*) Krk.

Na krku prohlédne lékař jeho tvar, pohyblivost a směr, není-li na něm oteklin, píštělů nebo jizev, dále zkoumá také postavení hlavy.

§. 12. *c*) Prsa.

Na prsou třeba prohlednouti stavbu hrudníku, jeho rozsah a délku, šířku a hloubku, jakost klíčních kostí, kosti prsní, mečové chrupavky a žeber, nejsou-li znetvořené nebo vůbec nějak choré.

Měřiti objem prsou předepsáno není.

Lékař vojenský káže předvedenému, aby několikrát zhluboka oddychnul, aby se tak přesvědčil, děje-li se dýchání volně a lehce. Při tom hledí zejmena k tomu, následuje-li snad hned na to kašel a jaký zvuk má; na to prohlédne jakost srdce a tlukot jeho.

V případech pochybných anebo kde se lze domýšleti, že ústroje dýchací nebo ústroje pro oběh krve jsou chorobny, užiti má lékař pomocných prostředků fysikální diagnostiky (poklepu, poslechu).

§. 13. *d*) Dolejší část těla.

Na dolejší části těla přihlednouti třeba k objemu jeho, dále lze-li pozorovati oteklin na pokrývkách nebo v dutině břišní samé; jakého způsobu jest pupek, kruhy tříselné, jsou-li rozšířeny neb je-li tu kýla (vyhřeznutí). K tomu, aby se zjistily obě vady poslednější, poslouží, fouká-li předvedený silně do hrstí.

Konečně budiž přihlíženo k útvaru pánve.

§. 14. *e*) Údy pohlavní.

Při údech pohlavních musí se důkladně prohlednouti pyje, chamovody, varlata spolu se šourkem a tělesem houbovitým, zdali totiž roura močová ústí na pravém místě a je-li dostatečně otevřena; jsou-li tu obě varlata, kde leží, a není-li zatvrdlin, kýl neb jiných oteklin v šourku nebo na chamovodu.

§. 15. *f*) Páteř.

Prohlížeje páteř zkoumá lékař vojenský, má-li svůj normální směr aneb odchyluje-li se od něho, zdali jednotlivé obratle znatelně vyčnívají, jsou-li nadmuty neb zmenšeny.

Při prohlídce má předvedený svrchní část těla nahnouti ku předu; dále musí býti prohlednut kříž a kostřec jakož i otvor řitní, není-li na posledním uzlů hæmorrhoidálních, píštělů, výhřezu pastelínu neb jiných úkazů chorobných.

§. 16. *g*) Okončiny.

Konečně přikročí lékař vojenský ke prohlídce hořejších a dolejších okončin.

Při tom přihlížeti má k jejich tvaru, délce a objemu jakož i k pohyblivosti jejich, dále k jakosti kůže a krevnic na ní.

Pohyblivost jednotlivých kloubů vyšetří se skláněním a natahováním, přitažením a odtažením, pak otočením.

§. 17. *aa*) Hořejší okončiny.

Při hořejších okončinách koná lékař za účelem tím prohlídku takto:

Káže předvedenému, aby obě ruce natáhl do předu tak, by se dlaněma dotýkaly, z čehož posoudí, jsou-li obě ruce stejně dlouhé, dále mu káže, aby ruce na prsou skřížil a k týlu je zdvihl, pak aby je natažené nad hlavou sepjal, při čemž pozoruje, jsou-li ramena stejna nebo nestejna; konečně mu káže, aby skřížil ruce na zádech.

Posléze má předvedený rukama v přehbí všemi směry pohybovati, prsty v pěst zatnouti a zase rozevříti, při čemž se zároveň objeví počet, postavení a jakost jejich.

§. 18. *bb*) Dolejší okončiny.

Při dolejších okončinách přihlíží lékař vojenský k podobě, délce a jakosti jejich, jakož i k poloze kolen.

Aby najisto vyšetřil pochybné zkrácení jedné z dolejších okončin, káže lékař vojenský muži, aby se na zemi na hřbet položil a natáhl, a změří mírou délku okončin.

Aby se přesvědčil o normální pohyblivosti dotyčných kloubů, káže předvedenému, aby sem tam přešel, a hledí při tom k chůzi jeho jakož i činnosti prstů.

§. 19. Jak vyšetřuje lékař stav duševní.

Mezi tím, co lékař vojenský zkoumá tělesní způsobilost dle pořádku právě uvedeného, bude míti také příležitost, aby vhodnými vlídnými a povzbuzujícími otázkami seznal duševní stav mužův.

§. 20. Klasifikace prohlédnutých.

Při každém muži, jejž prohlédl, má se lékař vojenský dle výsledku prohlídky vysloviti pro některou z těchto hlavních tříd:

1. schopný,
   a) bez vad,
   b) s vadou N.;
2. pod výminkou schopný, s vadou N.;
3. toho času neschopný, pro vadu N.;
4. na vždy neschopný, pro vadu N.

V tomto výroku nesmí na lékaře vojenského nikterak býti působeno.

§. 21. Podrobnější ustanovení v příčině klasifikace.

K odst. 1. Za schopné budtež prohlášeni:

ti předvedení, kteří jsouce těla silného a vytrvalost slibujícího jsou zdrávi a nijaké vady nemají aneb toliko takovými menšími vadami stiženi jsou, kteréž činnosti tělesní a duševní nejsou podstatně na ujmu, zdraví a svobodné užívání smyslů a částí tělesných neobmezují a nikterak nepřekážejí tomu, aby muž pro službu vojenskou upotřeben byl.

Vady tohoto způsobu častěji se naskytující uvedeny jsou v příloze 2, seznam *A*.

K odst. 2. Za schopné pod výminkou prohlášeni budtež ti předvedení, kteří, jsouce jinak tělesně způsobilí, stiženi jsou takovými menšími vadami, které připouštějí, aby byli vřaděni pouze k určitému drubu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.

Vady tohoto způsobu sem náležející uvedeny jsou v příloze 2. seznam *B*.

K odst. 3. Toho času neschopnými budtež prohlášeni:

ti předvedení, o jichž slabém těle lze očekávati, že časem předce úplně sesílí, rovněž i ti, kteří stíženi jsou takovými nemocemi nebo vadami, které buď léčivou silou přírody nebo vhodným léčením lékařským později zhojiti, neb aspoň tak zmírniti se mohou, že ten, kdo jimi stížen jest, nabude způsobilosti ke službě.

Dále budtež „toho času neschopnými" klasifikováni také ti branní povinníci z I. třídy životní, kteří jsou stíženi některou z vad uvedených v seznamu *C*.

K odst. 4. Navždy neschopnými budtež prohlášeni:

ti předvedení, kteří jsou stíženi takovými vadami, které podstatně jsou na překážku volnému pohybování těla, zejmena užívání okončin, které důležité úkony organismu přerušují anebo působí, že síly duševní a tělesní nemohou se potřebnou měrou rozvinouti; vůbec ti, kteří trpí značnými, nezhojitelnými chorobami.

Tyto vady a nemoci udány jsou v seznamech *C* a *D*.

Předvedení, kteří trpí některou z vad uvedených v seznamu *C*, vymazáni budtež teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byla-li vada zjištěna také již v předcházející třídě životní.

Předvedení však, kteří jsou stíženi některou z vad jmenovaných v seznamu *D*, vymaží se již v I. třídě životní.

§. 22. Jak má lékař vojenský členy komise na vady upozorňovati.

Lékař vojenský má při prohlídce pamětliv býti toho, že členové komise, kteří nejsou lékaři, pokud to jen provésti se dá, nabyti mají přesvědčení o vadách shledaných.

Lékař tudíž při všech vadách, kterých nelékař jinak seznati nemůže, upozorní členy komise, kteří nejsou lékaři, na karakteristické známky vady shledané, a kde jest s prospěchem neb o to se žádá, podá krátké věcné vysvětlení. Při vadách, které i nelékař poznati může, a jež v seznamu *D* přílohy 2. hvězdičkou označeny jsou, postačí jednoduché udání vady.

Příloha 1.

A. Jak sluší před se jíti při prohlídce zraku branných povinníků.

Lékař vojenský táže se předvedeného, jestliže při zevnější prohlídce očí jeho neshledal značnější chorobné změny, vidí-li dobře jak do dálky, tak i z blízka. Udá-li branný povinník, že vidí dobře, nebudiž konána další zkouška zraku jeho, anebo se má lékař vojenský, uzná-li za dobré, aby se přesvědčil o správnosti odpovědi, kterou obdržel, obmeziti na zkoušky zraku, které mnoho času nevyžadují.

Udá-li předvedený, že vidí špatně, má lékař vojenský podrobněji prozkoumati zrak jeho.

Především zkoumá ostrost zraku předvedeného, ke kterému účelu každá komise assentní má po ruce výtisk Snellenových zkoušek zraku. Tyto zkoušky zraku skládají se z určitého počtu druhů písma (typů), jejichž velikost z nenáhla stoupá, a z nichž každý označen jest cifrou. Tato cifra, np. D (to jest distance) $= 0{\cdot}5$, $D = 4$, $D = 60$ atd. udává počet metrů, na které dotyčný druh písma pod úhlem zorným pěti minut se objevuje a normálním okem zřetelně rozeznán býti musí. Ostrost zraku ($V =$ Visus) označuje se zlomkem, jehož čítatel obsahuje vzdálenost v metrech, ve které zkouška se koná, jehož jmenovatel naproti tomu obsahuje číslo nad tím nejmenším druhem písma, který na tuto vzdálenost branný povinník ještě zřetelně rozeznává.

Zkouška ostrosti zraku konati se má, kde velikost a poloha místnosti assentní to dovolují, na vzdálenost šesti metrů, a užije se k tomu velké tabule, jejíž nejvyšší písmena E označena jest $D = 60$. Zkoušky zraku konati se mají vždy při dobrém osvětlení dotyčného předmětu, a budiž tedy tabule na stěně ležící proti straně, kterou světlo vpadá, ve stejné výši s očima umístěna tak, aby byla co možná dobře osvětlena. Branný povinník, jenž zkoušce podroben býti má, postaví se na vzdálenost šesti metrů, napřed odměřenou a čarou na podlaze označenou, před tabulí tak, aby zády obrácen byl proti oknu a aby nebyl oslepován světlem přímo vpadajícím.

Na to vyzve lékař vojenský branného povinníka, aby četl nejmenší ze sedmi řad písmen na Snellenově tabuli stojících, kterou právě ještě zřetelně rozeznati může. Může-li čísti ještě poslední řadu písmen, která označena jest $D = 6$ (*L. P. O. R. F. D. Z.*), jest ostrost zraku jeho dle toho, co výše podotknuto, $V = {}^6/_6$ čili jednička, normální; může-li čísti pouze řadu, označenou $D = 12$ (*F. Z. B. D. E.*), jest ostrost zraku jeho $V = {}^6/_{12}$ čili polovička ostrosti normální atd. Při udání ostrosti zraku nebuďtež zlomky vyhledané převáděny

na $^1/_2$, $^1/_3$ atd., poněvadž jenom ze zlomku nepřevedeného seznati lze, ve které vzdálenosti zkouška zraku vykonána byla (čítatel) a která řada písmen na tuto vzdálenost byla rozeznána (jmenovatel) anebo buď vedle zlomku převedeného v závorce poznamenán také zlomek nepřevedený.

Při zkoušce ostrosti zraku má lékař vojenský pamětliv býti toho, že jednotlivé druhy písma toliko tehdy oko normální ještě na onu vzdálenost rozeznává, která nad nimi poznamenána jest, jsou-li dobře osvětleny, a že i oko zcela normální při slabším světle přečte pouze větší druh písma, nežli onen, jenž by odpovídal vzdálenosti, ve které oko se zkoumá. Při nedostatečném osvětlení zkoušek zraku bude tedy prohlídka vždycky míti za následek menší stupeň ostrosti zraku, nežli který branný povinník skutečně má.

Za takových poměrů nabude lékař vojenský asi dostatečného měřítka v úbytku, jejž ostrost vlastního zraku jeho v den prohlídky utrpěla proti oné, kterou má oko jeho ve dnech světlých a při dobrém osvětlení zkoušek zraku, a úbytek ten mu až do jisté meze poskytne možnosti, aby posoudil, pokud zmenšenou ostrost zraku má přičítati nedostatečnému osvětlení.

Za poměrů nepříznivých, které již napřed činí pravděpodobným, že úbytek ostrosti zraku bude značnější, a že omyly, které lze očekávati, budou závažnější, nezbude nic jiného, než aby všichni branní povinníci, u kterých příliš nepatrný stupeň ostrosti zraku shledán jest, než který postačí ke klassifikaci dle seznamu *A* a *B* přílohy 2., byli ponecháni pro přesnou odbornou prohlídku v nemocnici.

Měla-li zkouška ostrosti zraku i při zcela dobrém osvětlení předmětu za následek stupeň příliš nepatrný, má se lékař vojenský přesvědčiti, není-li toto zmenšení podmíněno některou vedlejší chybou zraku (ametropie), zejmena krátkozrakostí, a spojí tak se zkouškou ostrosti zraku přibližné, avšak pro místo assentní dostačující ustanovení stupně této poslednější.

Stupeň ostrosti zraku budiž tedy udán vždy teprve tehdy, když co možná opravena byla ametropie, která snad zároveň tu jest.

Ke přesnému ustanovení stupně ametropie musila by však vzhledem k tomu, že objektivní prohlídku pomocí zrcadla očního na místě assentním provésti nelze, každá komise míti po ruce úplnou skřínku s brejlemi, a musila by vykonána býti přesná funkcionelní zkouška oka, která by konečně přece, zakládajíc se na subjektivních udáních předvedeného, po mnohém namahání a času na ni vynaloženém měla výsledek jen málo spolehlivý, pro posouzení schopnosti tedy nepotřebný. Nežádá se tudíž také od lékaře vojenského na místě assentním, aby úplně přesně, na vlas správně ustanovil ametropii, jelikož tu nejde o to, aby vědecky správně udáno bylo, jak daleko

jest bod vzdálenosti, nýbrž spíše o to, aby bylo zjištěno, zdali domnělá chyba zraku jest pod hranicí schopnosti anebo zdali ji převyšuje, to jest je-li krátkozrakost nebo dalekozrakost menší neb větší, nežli se žádá ke klassifikaci dle seznamů *A*, *B*, *C* (po případě *D*) přílohy 2.

Tohoto účelu může lékař vojenský až do jisté meze, která leží v povaze věci samé, dosáhnouti brejlemi, které každá assentní komise po ruce má.

Jsouť to v pouzdře uložené brejle duté čís. 4 a vyduté čís. 6 ku předsevzetí zkoušek čtením pro krátkozraké a dalekozraké, dále v odděleném pouzdře duté brejle čís. 24, čís. 16 a čís. 12. Kombinací dvou těchto brejlí lze dosáhnouti ještě dalších stupňů brejlí, neboť položíme-li je těsně nad sebe, obdržíme:

čís. 24 + čís. 16 $(\frac{1}{24} + \frac{1}{16}) = \frac{1}{9\frac{3}{5}}$ tedy skoro čís. 10;

čís. 24 + čís. 12 $(\frac{1}{24} + \frac{1}{12}) = \frac{1}{8}$ „ právě čís. 8;

čís. 16 + čís. 12 $(\frac{1}{16} + \frac{1}{12}) = \frac{1}{6\frac{6}{7}}$ „ skoro čís. 7.

Pomocí těchto kombinací obdrží tedy lékař vojenský následující čísla brejlí:

duté čís. 24. (t. j. 24 palců ohnisko),
„ čís. 16. („ 16 „ „),
„ čís. 12. („ 12 „ „),
stupně kombinační: „ čís. 10. („ 10 „ „), „ čís. 8. („ 8 „ „), „ čís. 7. („ 7 „ „),
„ čís. 4. („ 4 „ „),
vyduté čís. 6. („ 6 „ „),

Zkoušeje krátkozrakost přesvědčí se lékař vojenský nejprve drže předvedenému před očima nejslabší číslo (duté čís. 24), zdali díváním se skrze ně ostrost zraku jeho stoupla čili nic. Může-li předvedený brejlemi těmito lépe čísti, t. j. menší písmeny tabule Snellenovy, nežli bez brejlí, jest zajisté krátkozrakým. Zůstává-li však ostrost zraku při nasazení brejlí těch, byť i o něco zlepšena, přece ještě daleko za mírou normální, zkusí lékař vojenský ještě dvě nejbližší čísla duté čís. 16 a duté čís. 12. Stoupne-li ostrost zraku předvedeného jedněmi z těchto brejlí na stupeň normální nebo téměř normální, jest menší měrou krátkozrakým, zajisté ne více než na 12 palců, a může býti klassifikován za schopného ke službě dle seznamu *A* přílohy 2.

Mohla-li ostrost zraku předvedeného nasazením některých z těchto tří brejlí toliko nepatrnou měrou býti zvýšena, zkusí lékař vojenský, lze-li docíliti dalšího zvýšení silnějším číslem brejlí, drže předvedenému před očima zmíněné výše kombinace

dvou brejlí v pořadí uvedeném a duté čís. 4, totiž čísla 10, 8, 7 a 4.

Bylo-li lze teprve některým z těchto čísel silnějších (však žádným z dotčených dříve slabších) docíliti normální ostrosti zraku, jest předvedený vyšší měrou krátkozrakým, stupeň krátkozrakosti (bod vzdálenosti) udává nejslabší číslo, kterým docíleno bylo nejlepší ostrosti zraku.

Měly-li zkoušky zraku dosud uvedené výsledek ten, že předvedený vyšší měrou jest krátkozrakým, má lékař vojenský předsevzíti zkoušku čtením, uvedenou v seznamu *D* přílohy 2., čís. řad. 29. Tamtéž se žádá, „aby předvedený mohl některý tiskopis neb kterákoliv jiná znamení, 1/3 vídeňské čárky vysoká a přiměřeně široká, brejlemi dutými s ohniskem 4 palců v libovolné vzdálenosti od oka čísti, pokud se týče rozeznati.“

Potřebný tiskopis tištěn jest na zvláštních tabulích, a jest u každé komise assentní po ruce; jiných tiskopisů nebo docela tisku novinářského nesmí při zkoušce čtením naprosto užito býti. Lékař vojenský má ovšem dbáti toho, aby předvedený hleděl skutečně skrze brejle a nikoliv mimo ně, aby je co možná blízko držel před očima a konečně, aby tabule dotyčná byla dobře osvětlena.

O podstatě, spolehlivosti a o tom, pokud této zkoušky čtením upotřebiti lze, nalezne lékař vojenský ve služební knížce *N* — 10 na straně 39. a t. d. zcela podrobná vysvětlení. Zde budiž pouze tolik podotknuto, že dle mnohaleté zkušenosti a dle pokusů co nejčetněji konaných krátkozraký toliko tehdy zadost učiniti může požadavkům této zkoušky čtením, jest-li jeho krátkozrakost silnější nežli 1/11, kteréžto stupeň také v příloze 2. ustanoven byl za hranici mezi schopností a neschopností. Jestliže předvedený takto je s to, aby zkoušku četl, prokázal nade vši pochybnost výkonem positivním, jejž všichni členové komise kontrolovati mohou, že jest vysokou měrou krátkozrakým, že jeho krátkozrakost jest nejméně 1/11, a budiž tedy klasifikován dle seznamu *D* přílohy 2.

Dále zde budiž ještě výslovně podotknuto, že zkouška tato pouze v tom případě má moc důkazu, jestliže předvedený skutečně ji čte, a že by nebylo větší nesprávnosti, než neprávě dovozovati, že branný povinník tehdy, nemůže-li zkoušce čtením vyhověti, nemusí býti krátkozrakým nebo jen menší měrou, že tedy musí býti schopným. Že branný povinník nemůže zkoušku čísti, může totiž ještě nejrůznějšími vadami ústroje zrakového, které tu jsou vedle vysoké krátkozrakosti, podmíněno býti; zjistiti vady tyto nemůže býti úlohou lékaře assentujícího a může se tak státi pouze důkladnou prohlídkou v nemocnici.

Jde-li tu snad o dalekozrakost (hypermetropie), nebude při zkoušení ostrosti zraku na místě assentním z pravidla potřebí korrekce této chyby zraku, i nemají tedy komise

assentní také po ruce brejlí vydutých, vyjma brejle čís. 6, předepsané pro zkoušku čtením.

Osoby dalekozraké, i vyšší měrou, vyznačují se v letech, ke kterým zde přihlížeti sluší, tedy ve 20. až 24. roku stáří, z pravidla tak dobrou přizpůsobivostí, že mohou oko své dobře upraviti jak pro dálku, tak i pro vzdálenosti krátké a skla korrekčního ke zřetelnému vidění nepotřebují. Bude je tedy na místě assentním posuzovati toliko dle výsledku zkoušky ostrosti zraku. Dle toho může také hranice, u které počíná neschopnost dalekozrakého branného povinníka, mnohem výše býti posunuta, než při krátkozrakosti. Dle dosavadního návodu stála hranice schopnosti pro dalekozraké dle podstaty žádané zkoušky čtením při dálce bodu vzdálenosti osmi palců. Jak tato hranice, tak i dosavad obvyklá zkouška čtením byla v tomto návodu podržena, a má ji lékař vojenský předsevzíti ve všech případech, kde dle stavby očí, dle chování se jich při hledění z blízka a dle subjektivního komplexu symptomů vůbec za to míti lze, že osoba dotyčná vyšší měrou jest dalekozraká.

Při této zkoušce se žádá (čís. řad. 30 přílohy 5., seznam *D*), „aby předvedený mohl některý tiskopis nebo kterákoliv jiná znamení, jednu vídeňskou čárku vysoká a přiměřeně široká, brejlemi vydutými s ohniskem 6 palců ve vzdálenosti **větší než 12 palců** (31 *cm.*) od oka čísti, pokud se týče rozeznati.“

Vyduté brejle čís. 6, jakož i potřebný druh písma, tištěný na podobných tabulích jako pro zkoušku čtením při krátkozrakých, a míru délky ve způsobě tkanice má po ruce každá komise assentní. Pro tuto zkoušku čtením užiti se smí toliko tabulí, které po ruce jsou, a lékař vojenský má přesně hleděti k tomu, aby tytéž **také vskutku ve větší vzdálenosti než 12 palců** (31 *cm.*) drženy byly, poněvadž by jinak i méně dalekozrací, ano i krátkozrací zkoušce vyhověti mohli.

Z četných pokusů a ze zkušenosti nabyto bylo přesvědčení, že přihlíží-li se přesně k dotčeným výše podmínkám, dalekozrací toliko tehdy mohou zadost učiniti této zkoušce čtením, jestliže jejich bod vzdálenosti leží blíže u oka než 8 palců, jest-li hypermetropie silnější než $^1/_8$.

Bližší podrobnosti o podstatě a o mezích spolehlivosti této zkoušky čtením nalezne lékař vojenský v dotčené výše knížce služební na stránce 107. Na tomto místě budiž toliko co nejdůrazněji podotknuto, že tato zkouška čtením, rovněž jako ona pro krátkozraké toliko tehdy poskytne výsledku, jehož lze upotřebiti pro posouzení schopnosti předvedeného, může-li tento zkoušce té skutečně vyhověti; neboť pak positivním výkonem, který všichni členové komise poznati mohou, prokázal, že jeho dalekozrakost přesahuje hranici schopnosti ($^1/_8$), že jest neschopen a že má býti klasifikován dle seznamu

D, čís. řad. 30, příloha 2. Nemůže-li předvedený zkoušku čísti, nemůže lékař vojenský z tohoto záporného výsledku dokonce souditi o stupni jeho dalekozrakosti, neboť branný povinník může vždycky ještě vysokou měrou býti dalekozrakým, vedle toho však trpěti jinou chybou, která ostrost zraku značně zmenšuje, jak se právě při nejvyšších stupních hypermetropie z pravidla stává. Také v tomto případě lze skutkovou povahu věci najisto postaviti toliko důkladnou prohlídkou.

Půjde-li tedy lékař vojenský takovým způsobem před se, jak právě uvedeno, bude moci již na místě assentním s konečnou platností posouditi:

1. všecky, kteří udávají, že špatně vidí, při kterých však zkouškou zraku při dobrém osvětlení tabulí pro zkoušku tu prokázán byl stupeň ostrosti zraku, který postačuje pro klasifikaci dle seznamu *A* nebo *B* přílohy 2., čís. řad. 16;

2. všecky, kteří menší měrou než $^1/_{12}$ jsou krátkozrací, mohla-li krátkozrakost korrigována býti některými z brejlí čís. 24, 16 a 12;

3. všecky, kteří vyšší měrou jsou krátkozrací (přes $^1/_{12}$), mohou-li zkoušku čísti;

4. všecky, kteří menší měrou jsou dalekozrací než $^1/_8$ s dostatečnou ostrostí zraku;

5. všecky, kteří vyšší měrou jsou dalekozrací, mohou-li zkoušku čísti.

Naproti tomu všickni branní povinníci, kteří udávají, že zrak jejich jest nějak pokažen, při kterých však lékař vojenský na místě assentním určitého úsudku o způsobu a stupni vady podati nemůže, anebo při kterých za to míti lze, že na výsledek docílený nepříznivé poměry místa assentního značnou měrou působily, anebo že úsudek, utvořený dle výpovědi a odpovědí předvedených o vadě jejich, se skutečností nesouhlasí a pro podezření klamu nebo přehánění jen s opatrností jej sobě tvořiti třeba, musí za účelem přesné a důkladné vědecké prohlídky odevzdáni býti do nejbližší nemocnice vojenské a mohou býti klasifikováni teprve na základě dobrého zdání z nemocnice podaného.

B. Jak sluší před se jíti při zkoušení sluchu.

Zkoušky sluchu pro řeč konati se mají v místnosti uzavřené, co možná tiché, s použitím akcentované (jasně vyslovované) řeči po šeptmu, a sice má býti šeptaná řeč ta tak silná, aby ten, kdo má sluch normální, jednotlivým slovům ve volném prostranství při mírném pohybu vzduchu a klidném okolí na 2 metry jasně rozuměl tak, by je mohl opakovati.

Což v místnosti uzavřené odpovídá prostřední normální dálce sluchové 22 metrů pro akcentovanou řeč po šeptmu.

Při zkoušení ostrosti sluchu pro řeč užito buď jednotlivých nesouvislých slov, vyslovovaných co možná stejně silně, při čemž jedno a totéž slovo nebudiž opakováno a k tomu hleděno buď, aby samohlásky jistěji a ve větší vzdálenosti pochopovány byly než souhlásky. Také budiž dbáno toho, aby předvedený to, co lékař mluví, nemohl mu čísti na ústech.

Každé z obou uší musí prohlédnuto býti o sobě a to tak, aby při zkoušce jednoho ucha druhé co možná vzduchoprázdně navlhčeným prstem uzavřeno a ucho zkoumané přímo k mluvícímu obráceno bylo. K zamezení klamu jest při jednostranné nedoslýchavosti důležito, aby ucho normálně slyšící bylo přesně uzavřeno.

Aby v případech pochybných nabyto bylo přesvědčení, zdali osoba prohlédnutá řeč mluvenou slyšela pouze uchem chorým, a nikoliv uchem, které slyší normálně, odporoučí se, aby k vůli zkoušce opáčné oba sluchovody pevně byly uzavřeny. Slyší-li osoba dotyčná, když jí choré ucho bylo uzavřeno, řeč mluvenou v téže vzdálenosti ještě jako dříve, jest jisto, že slyšela uchem normálním; naopak jest nepochybno, že před uzavřením chorého ucha slyšela tímto uchem.

Má-li lékař předvedeného v podezření, že se přetvařuje, vykonati má zkoušku sluchu pro řeč, zavázav mu oči, při čemž má hleděti k tomu, aby týž nepozoroval, že lékař jej zkoušející vzdálenosti změnil.

Příloha 2.

Seznam vad,

které

A. jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné;

B. jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně;

C. schopnost jeho ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz jeho dovolují teprve ve II. neb některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní;

D. na vždy neschopným jej činí a jsou důvodem, aby již v I. třídě životní byl vymazán.

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vraděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
1	I. Na hlavě a sice: a) Na lebce	Nepatrné odchylky od velikosti a podoby normální lebky.			Tak značné znetvoření hlavy, že muž předepsanou pokryvku hlavy nemůže nositi.*
2		Holohlavost pouze na temeni hlavy, jednotlivá bezvlasá místa.		Ztráta největší části vlasů na hlavě.	Nezhojitelná úplná holohlavost.*
3		Pohyblivé neb s kostí srostlé jizvy na místech, na něž pokryvka, kterou voják má na hlavě, netlačí.	Pohyblivé neb s kostí srostlé jizvy také na místech, na něž pokryvka hlavy tlačí. (Správní ústavy zásobní a oděvní. Sbor námořnický.)	Větší bolestné jizvy na místech, na něž tlačí pokryvka, kterou voják má na hlavě.	
4		Po delší dobu trvající nepatrné vtlačeniny kostí bez škodného vlivu na činnost mozku.			Nedostatek jednotlivých částí kostí lebečných.
5	b) Na obličeji	Znamení od narození a malé otekliny povahy neškodné, které muže nápadně neznetvořují			Znamení od narození a otekliny, které značně znetvořují obličej aneb jsou povahy škodné.
6				Navyklé chorobné trhání svalů lícních tak značné, že řeči jest na překážku	
7					Nezhojitelné píštěle slinné.
8	c) Na čidlech sluchových	Oslabení ostrosti sluchu na obou uších až do dálky sluchové 8 metrů.	Nedoslýchavost na obou uších s dálkou sluchovou až do 4 metrů. (Sbor zdravotní, správní ústavy zásobní a oděvní.)	Zjištěná nedoslýchavost na obou uších s dálkou sluchovou pod 4 metry.	

K čís. řad. 8 až 10. V příčině dálky sluchové (čímž zde vždy rozuměti jest dálku sluchovou pro akcentovanou řeč po šeptmu) a zkoušení sluchu viz §. 10 návodu.

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
9	I. Nahlavě a sice:	Oslabení ostrosti sluchu na jednom uchu až do dálky sluchové 4 metrů, kdežto druhé ucho slyší úplně normálně.	Nedoslýchavost na jednom uchu s dálkou sluchovou až do 2 metrů, kdežto druhé ucho slyší úplně normálně. (Způsobilost jako pod číslem řad. 8.)	Zjištěná nedoslýchavost na jednom uchu s dálkou sluchovou pod 2 metry.	
10		Částečná ztráta boltce, pak zrůdnosti a neškodné novotvary na vnějším uchu, když jest tu dálka sluchová udaná pod *A* 8 neb *A* 9.	Částečná ztráta boltce, pak zrůdnosti a neškodné novotvary na vnějším uchu, když jest tu dálka sluchová udaná pod *B* 8 nebo *B* 9. (Způsobilost jako pod čís řad. 8.)		Ztráta boltce.*
11	c) Na ústrojí sluchovém	Vrozené neb způsobené zúžení vnějšího zvukovodu, jestliže choroba je podmiňující již pominula.	Vrozené neb způsobené zúžení zvukovodu, jestliže choroba je podmiňující již pominula. (Způsobilost jako pod čís. řad. 8.)		
12		Nepatrné, schopnost o sobě nevylučující choroby vnějšího a vnitřního ucha a jich následky.	Nepatrné, schopnost o sobě nevylučující choroby vnějšího a vnitřního ucha a jich následky. (Způsobilost jako pod čís. řad. 8.)		
13					Vrozené neb způsobené úplné uzavření vnějšího zvukovodu jen také na jednom uchu.

Když jest tu dálka sluchová udaná pod *A* 8 neb *A* 9.

Když jest tu dálka sluchová udaná pod *B* 8 neb *B* 9.

K čís. řad. 12. Častěji se vyskytující, sem náležející choroby jsou:
a) Na vnějším uchu: výkost exostose, zúžení, jizvy, zvápenatělost, zkalení a vtažení blány bubínkové.
b) Ve středním uchu: Všecky způsoby prostého katarrhového zánětu středního ucha, spolu s postupy přilípavými jej pod-

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej nesclopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
14	I. Na hlavě a sice: c) Na ústrojí sluchovém			Trvalé protržení bubínku bez rozdílu, zdali choroba je způsobivší tu ještě jest nebo již pominula.	
15				Všecky způsoby chronického hnisavého zánětu ve středním uchu, spolu s komplikacemi jeho.	
16	d) Na očích a jejich okolí	Oslabení ostrosti zraku, pokud poslednější obnáší více než polovici ostrosti normální.	Oslabení ostrosti zraku, jestliže poslednější obnáší na jednom oku více než polovici, na druhém však méně než polovici až ke 1/4 normální ostrosti (řemeslníci ústavů zbrojnictva dělostřeleckého a vozotajského správních ústavů zásobních a oděvních).	Oslabení ostrosti zraku, jestliže poslednější na lepším oku obnáší méně než polovici ostrosti normální, aneb obnáší-li ostrost zraku na jednom oku méně než 1/4 ostrosti normální, a to i tehdy, jest-li ostrost zraku druhého oka normální.	
17		Částečný nedostatek řas, jsou-li jinak okraje víček zdrávy.		Chronický zánět okrajů víček (Blepharitis ciliaris) se svými následky, jako: trvalé zhuštění a jizvovité znetvoření, nezhojitelný nedostatek největší části řas, nezhojitelné jich obrácení do vnitř nebo ven (Trichiasis, Distichiasis).	
18		Neškodné vředy na víčkách očních, které neznetvořují a pohyb víček podstatně neruší.		Velké, znetvořující, pohyb víček ztěžující vředy na víčkách, zchlípení některého víčka do vnitř nebo ven ve všech způsobech a stupních, částečná srostlost víček mezi sebou neb s bulvou; ochrnutí svalů víčka pohybujících ve všech způsobách a stupních.	Nedostatek víčka aneb i jen značné části jeho. Úplná srostlost víček mezi sebou neb s bulvou.*

K čís. řad. 16, A, B, C. Ovšem po korrekci chyb lomu, jsou-li tu jaké (§. 7 návodu).

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jestli předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.
19	I. Na hlavě a sice: d) Na očích a jejich okolí		
20			
21		Obvodní jizvy a zákaly rohovky, nespadají-li žádnou částí v obvod zřítelnice prostředně široké; opsané centrální skvrny rohovky, obnáší-li ostrost zraku více než polovici ostrosti normální. Úzká, tenká povlaka, jestli že špička její nepřesahuje přes okraj rohovky více než o 2 mm.	Opsané centrální skvrny rohovky, obnáší-li ostrost zraku na jednom oku více než polovici, na druhém více než 1/4 normální ostrosti. (Správní ústavy zásobní a oděvní).
22			Srostlost duhovky s rohovkou nebo s předním pouzdrem čočky, má-li podobu bodu neb jest-li jen nepatrně rozšířena a nejeví-li se na předním pouzdru nějaké nasedliny. (Způsobilost jako pod č. ř. 8).
23		Šilhání levého oka, jestliže jeho centrální ostrost zraku obnáší více než polovici ostrosti normální.	Šilbání pravého oka, jestliže jeho centrální ostrost zraku obnáší nejméně polovici ostrosti normální. (Způsobilost jako pod č. ř. 8).
24		Mírné vyčnívání jednoho oka neb obou očí, jež není způsobeno nějakým rovotvarem neb zánětlivými případy.	

Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
Chronický hlenotok váčku slzního, píštěl slzního váčku, zvyklé kapání slz.	
Trachom (zrnitý zánět spojivky) u vysokém stupni.	Jizvovité znetvoření spojivky ve vyšší míře.
Centrální zákaly a jizvy rohovky, jestliže podmíněné jimi zmenšení ostrosti zraku na lepším oku obnáší méně než polovici ostrosti normální.	Rozšíření rohovky a duhovky ve všech způsobech a stupních (Keratoconus, Staphyloma cicatriceum). Rozšíření předního pásu škárového (přední bělimový Staphylom, Cirsophthalmus).
Připojení okraje zornice více než s polovici objemu jeho na rohovku neb přední pouzdro nasedliny na předním pouzdru.	Uzavření zornice; přirozené rozpoltění duhovky (Coloboma), jizvy, úbytě neb částečné odloučení duhovky od svazu řasového.
Šilhání jednoho oka, obnáší-li jeho centrální ostrost zraku méně než polovici ostrosti normální.	
Šikmé postavení jednoho oka ve všech stupních a podobách; ochrnutí svalů bulvu pohybujících.	Mžikavost očí (Nystagmus), vyčnívání bulvy z dutiny oční (Exophthalmus).

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vraděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
25	I. Na hlavě a sice: *d*) Na očích a na jejich okolí				Šedý zákal, t. j. zakalení čočky ve všech podobách a stupních; nedostatek nebo změny v poloze čočky (Ectopie, Luxatio).
26					Stálé přízračnosti ústrojů vnitřních, zejmena přístroje světlo vnímajícího, nechť jsou podmíněny vrozenými útvary rušivými (zrůdnostmi) nebo nemocemi předcházejícími.
27					Úbytě bulvy ve všech způsobech a stupních, nedostatek (ztráta) jednoho oka. Slepota jednoho oka.
28					Náběl (nedostatek barviny, Albinismus) očí.
29		Krátkozrakost (Myopie) až do dalekosti bodu vzdálenosti 12 palců.	Krátkozrakost až do dalekosti bodu vzdálenosti 8 palců při dobré ostrosti zraku. Jednoroční dobrovolníci: medikové, farmaceuti a zvěrolékaři. Jednoroční dobrovolníci sboru zdravotního. Správní ústavy oděvní.	Krátkozrakost s dálkou bodu vzdálenosti 12 a méně palců, jestliže branný povinník zkoušku v *D* uvedenou nečte.	Krátkozrakost s dálkou bodu vzdálenosti 12 a méně palců, jest-li branný povinník s to, aby tiskopis neb kterékoliv jiné známky $^1/_3$ vídeňské čárky vysoké a přiměřeně široké brejlemi dutými s ohniskem 4 palců v kterékoli vzdálenosti od oka četl — pokud se týče rozeznal.
30		Dalekozrakost (Hypermetropie) až do dálky bodu vzdálenosti 8 palců.		Dalekozrakost s dálkou bodu vzdálenosti méně než 8 palců, jestliže branný povinník nečte zkoušku v *D* uvedenou.	Dalekozrakost s dálkou bodu vzdálenosti méně než 8 palců, jestliže muž jest s to, aby tiskopis neb kterékoliv jiné známky 1 vídeňskou čárku vysoké a přiměřeně široké brejlemi vydutými s ohniskem 6 palců ve vzdálenosti více než 12 palců od oka četl, pokud se týče rozeznal.

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
31	I. Na hlavě a sice: e) Na ústrojí čichacím	Nepatrné, neznetvořující zrůdnosti nosu, není-li při tom nijaké značné choroby v dutině nosové.		Choroby neb novotvary nosu a jeho dutin, které obličej velice znetvořují a srozumitelnosti řeči, jakož i dýchání značně jsou na škodu.	Zrůdnosti velice znetvořující, úplný neb částečný nedostatek nosu.*
32	f) Na ústech a v dutině ústní			Smrdutý výtok z nosu (Ozaena).	
33		Červeň pysku nepřesahující zaječí pysk a jiné zrůdnosti pysků bez nápadného znetvoření.			Zaječí pysky obličej velice znetvořující, rozšířená srostlost pysku neb sliznice lícní.
34		Částečná ztráta zubů neb hnití zubů na jednotlivé zuby obmezené bez podstatného poškození žvýkání a mluvení.			Nedostatek většiny řezáků a špičáků v obou čelistích při špatném stavu ostatního chrupu.
35					Rozštípené, děravé neb zcela scházející ponebí. Značné porušení neb rozšířené zjizvení jícnu.
36		Mírné stupně zvětšení mandlí.			
37				Ochrnutí jazyku.	Rozšířená srostlost jazyku.
38				Srostlost (Anchylose) kloubu čelistního.	
39		Poněkud huhňavá, těžká neb trochu koktavá, však srozumitelná řeč.		Chraplavý neb huhňavý hlas, tak že tím výslovnost jest nesrozumitelna.	Značné koktání a bleptání, nezhojitelná bezhlasnost.
40					Šikmé postavení hlavy.*
41	II. Na krku	Krk nadmutý, jakož i nepatrné naduření žlázy štítové neb malé boubele vní, lze-li předpokládati, že tím dýchání i při zapnuté uniformě nebude stěžováno.			Velké vole, dýchání velice stěžující.*

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
42	II. Na krku	Nepatrné otekliny žláz mízních, nejsou-li podmíněny krtičnatostí.		Značná oteklina žláz mízních se zjitřením neb bez něho.	
43				Jizvy, jsou-li pohybování značně na škodu, neb pocházejí-li od krtičnatosti.	
44					Píštěle hrtanu a průdušnice.
45				Zúžení požeráku.	
46	III. Na hrudníku a ústrojích dutiny prsní	Nepravidelnosti ve stavbě hrudníku jinak dostatečně klenutého a širokého, nejsou-li při oděvu obleknutém nápadny.			Znetvoření neb zrůdnosti hrudníku, jsou-li na ujmu dýchání, aneb jestliže při obleknutém oděvu znetvořují.
47		S nepatrným znetvořením a zkrácením zhojené zlomeniny klíčku neb žeber, není-li to na ujmu pohybům ramene, pokud se týče dýchání.			Zlomeniny klíčku neb žeber, které zhojeny jsou se zrůdností a zkrácením a jsou na ujmu volnému užívání ramene, pokud se týče dýchání.
48				Tuberkulosa plic.	
49				Rozedma plic.	
50				Organické vady srdce neb velkých kmenů cevních.	
51	IV. Na páteři, ramenech a pánvi	Nepatrné odchylky od normálního směru páteře, není-li muž v obleknutém oděvu tím znetvořen. Sem náležejí také záda, tak zvaná vpadlá neb vysoká.		Značná odchylka páteře od směru normálního.	Znetvořující hrb na prsou neb na zádech.*
52		Nepatrné a nenápadné zvýšení ramene neb kyčle.			Nápadné a znetvořující vyvýšení jednoho ramene neb kyčle i při obléknutém oděvu.*
53				Značné vyčnívání neb šikmé postavení některého obratle.	Rozštípená páteř.

Čís. řad.	Kde jest vada	**Seznam A.** Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	**Seznam B.** Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	**Seznam C.** Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	**Seznam D.** Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
54	V. Na dolejší části života.	Nepatrné zvětšení sleziny, bez znatelného porušení zdraví.			
55		Rozšíření dučeje tříselného neb zevnějšího kruhu tříselného, nevstoupí-li střeva do dučeje tříselného.			Vyhřeznutí střev (kýly), nechť jsou jakkoliv velká neb stará.
56				Nádory neb novotvary v dutině břišní.	
57		Nepatrné městky pastelínové (zlatá žíla).		Velké městky pastelínové, výhřez pastelínu, píštěle pastelínu, štěrbiny v řiti.	
58					Nepřirozená řiť.*
59	VI. Na údech pohlavních	Nedostatek jednoho varlete.			Tvar obojúdný, úplný neb skoro úplný nedostatek pyje; nedostatek obou varlat.
60		Zadržení jednoho neb obou varlat v dutině břišní při zavřeném dučeji tříselném.		Trvalé uložení jednoho varlete v dučeji tříselném neb na kruhu tříselném.	
61		Malé bezbolestné boubele na provazci chamovém neb nepatrné bezbolestné rozšíření žil semenných (kýla žil semenných); nepatrné bezbolestné zhuštění cévy semenné neb nadvarlete; nepatrné a bezbolestné zvětšení jednoho varlete neb úbytě jeho; zrůdnosti šourku, které nemají vlivu na varle a při nošení spodků nevadí.		Boubele na provazci chamovém, jsou-li bolestné aneb jsou-li značně veliké; značné neb bolestné rozšíření žil semenných; značné zvětšení varlete neb nadvarlete; úbytě obou varlat; vodnatá neb krevná kýla varlete (Hydrocele, Haematocele).	

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
62	**VI. Na údech pohlavních**	Zúžení předkožky pyje, které nevadí vyměšování moče.			
63		Ústí močové trubice blíže žaludu.			Ústí močové trubice uprostřed nebo na kořenu pyje.
64					Píštěle močové.
65				Kameny měchýřové.	
66				Neschopnost, zadrženi moč.	
67	**VII. Na okončinách** a sice: *a)* Vůbec	Nepatrné zkrácení neb zkřivení jedné okončiny.			Nápadná zůdnost, zkrácení, zkřivení, zmrzačení okončin, nedostatek jedné okončiny neb značné části její.*
68		Slabě znatelný rozdíl v rozsahu jednotlivých okončin jedné strany v poměru k okončinám druhé strany, při úplné pohyblivosti okončin a bez jakékoliv místní choroby.			Nápadné úbytě, jakož i značné přibývání hmoty na jedné okončině.*
69		Bez zkrácení, byť i s nepatrnou odchylkou kosti rourovité od osy podélné, zhojené zlomeniny jednotlivých okončin při úplné jinak pohyblivosti a síle jejich.		Opuchliny okostice neb kostí, jsou-li na ujmu volnému pohybu okončin.	Se značným zkrácením neb znetvořením zhojené zlomeniny kostí.
70				Chronický zánět a opuchlina kloubů; oslabení vaků a svazů kloubových se samovolným vymknutím (Luxatio); chronické výpotky v dutinách kloubových (vodnatelnost kloubná).	Zastaralá, nezhojitelná vymknutí; částečná neb úplná srostlost (anchylose) neb skrčení kloubů; nepravidelné klouby (Pseudarthrose).

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.
71	VII. Na okončinách a sice: a) Vůbec	Déle trvající jizvy, které nejsou na ujmu pohyblivosti dotýčných částí.	
72			
73	b) Na hořejších	Ztráta některého článku na jednom prstu, vyjma palce a pravý ukazováček.	Ztráta, zkřivení, neohebnost některého prstu na pravé nebo levé ruce, vyjma palec a pravý ukazováček. Ztráta článku prstu (nehtu) na pravém ukazováčku. (Polní dělostřelectvo, sbor vozotajský, odbor hřebčinský, správní ústavy oděvní a zásobní).
74			Nadbytek některého prstu. (Způsobilost jako pod čís. řad. 21.)
75	c) Na dolejších		Ztráta čtvrtého prstu na noze. Nedostatek jednotlivých článků prstu (vyjma na palci, jakož i nadbytek prstů na jedné noze neb na obou nohách; jestli že vada posléz jmenovaná našlapování nevadí. Neohebnost posledních dvou prstů. Srostlost jednotlivých prstů mezi sebou, vyjma palec. Zkřivení palce neb skřížení dvou neb několika prstů. (Jízdectvo, dělostřelectvo, pluk železniční a telegrafní, sbor vozatajský, odbor hřebčinský, správní ústavy oděvní a zásobní.)

Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
	Daleko rozšířené neb na kosti se nalezající jizvy, které jsou na ujmu pohybu okončin.
Ochrnutí některé okončiny.	
Neohebnost palce neb pravého ukazováčku. Značné zkřivení některého prstu. Skrčení dlaně.	Nedostatek palce, aneb aspoň dvou článků pravého ukazováčku neb dvou prstů jedné ruky. Ztráta článku (nehtu) jednoho palce. Ztráta některých článků na dvou neb na několika prstech jedné ruky.*
	Srostlost dvou neb několika prstů mezi sebou.*
Neohebnost neb podstatné znetvoření palce, druhého neb třetího prstu na noze. Skřížení prstů, jestliže nepříznivou polohou a postavením svým jsou překážkou nošení obuvi.	Nadbytek prstů, který jest na újmu chůzi. Nedostatek palce neb nejméně dvou prstů na jedné noze. Srostlost všech prstů jedné nohy mezi sebou.

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
76	**VII. Na okončinách** a sice: *e)* Na dolejších	Mírná klecavost, nohy mírně šavlovité, pak dolní okončiny na zad obnuté ve stupni nepříliš vysokém, znetvořujícím a bez překážení v chůzi.		Nápadné, velice znetvořující vady ve tvaru nohy, jako značná klecavost, velmi vyvinuté zkřivení nohy v před a v zad, zejmena holení.	
77		Jednotlivé rozšířené žíly bez tvoření uzlového.			Značné, daleko rozšířené městky s tvořením uzlovým.
78				Chronické nezhojitelné vředy na noze a holeni, neb rozšířené jizvy po nich, které snadno a častěji se otvírají a jsou na místech, na něž tlačí oděv.	
79			Silnější bříška na palci, jestliže se občasně nezaněcují a nejitří. (Způsobilost jako pod čís. řad. 75, pak pro sbor námořský).		
80		Široká noha.	Ploská noha. (Způsobilost jako pod čís. řad. 75, pak pro sbor námořský).		Plochá noha, pak nápadně znetvořená a k chůzi nezpůsobilá noha, na př. pod se křivá, hákovitá neb koňská noha.
81				Pocení nohy, kterým kůže vypadá jako změkčená, bolavá.	

K odstavci 80, A, B a D. Při široké noze jest chona kostech střední nohy počíná se noha rozšiřovati a směrem končí skoro v rovné čáře a palec nad malíček jen velmi málo a pohyblivost v kloubech přerušena není.

Ploská noha (Pes planus) jest vlastně jen menším bříškům prstů plochu zcela rovnou, která v celém rozsahu

Při ploché noze (Pes valgus) schází však nejen otočen nahoru, kdežto vnitřní kraj nohy jest skleslý a půdy zevnější kotník zachází.

didlo ještě obyčejně vyduté a nárt jest řádně vyklenut; teprve k prstům vždy více přibývá, tak že při některých prsty vyniká. Široká noha jest z pravidla také velmi masitá

stupněm nohy ploché. Chodidlo tvoří tu od paty až ke svém a oběma kraji svými půdy se dotýká.
normální vyklenutí nártu, nýbrž jest již vnější kraj nohy se dotýká. Kost článkovitá při tom značně vystupuje, kdežto

Čís. řad.	Kde jest vada	Seznam A. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, nečiní jej neschopným ke službě válečné.	Seznam B. Vady, které, jest-li předvedený vůbec tělesně způsobilým, dovolují, aby vřaděn byl pouze k určitému druhu zbraně nebo ústavu vojska, pokud se týče k zemské obraně.	Seznam C. Vady, které schopnost ke službě válečné sice vylučují, avšak výmaz dovolují teprve ve II. nebo v některé vyšší třídě životní, a to v případě, byly-li vady zjištěny již také v předcházející třídě životní.	Seznam D. Vady, které na vždy neschopným činí a jsou důvodem pro výmaz již v I. třídě životní.
82	VIII. Choroby, vady a chyby všeobecného rázu neb různého sídla.				Trpaslická postava. Zmrzačení nebo znetvoření celého těla.*
83				Velmi značná hubenost, všeobecná slabost a křehkost.	
84					Nadmíru velká tučnost.*
85				Nezhojitelná nemoc kůže.	
86				Krtičnatost.	Velmi značná krtičnatost.
87		Malé vředy povahy neškodné, které nevadí ani nošení oděvu ani užívání zbraně.		Všecky neškodné vředy, které překážejí volnému pohybu.	Nápadně velké vředy a výrůstky na těle a všecky tvrdošíjné novotvary.
88				Všecky výduti tepenné.	
89				Kostižer a prohnil (Caries a Necrosis). Hlízy sběhlé.	
90				Všecky choroby soustavy nervové, pokud jsou na ujmu potřebné pro službu způsobilosti, užívati některé části těla, nebo zdraví toho, kdo jimi stižen jest, podstatně porušují (na př. padoucnice, posunčina, ochrnutí atd.).	
91				Nápadně nedokonalý duševní rozvoj a všecky nemoci duševní.	
92					Hluchoněmota.

Poznámka: Vady, označené hvězdičkou (*), poznati může i nelékař.

Předpis

v příčině volby a přidělení rekrutů a náhradních záložníků k rozličným druhům zbraně a ústavům stálého vojska a k loďstvu válečnému.

I.

V příčině volby a přidělení rekrutů a náhradních záložníků k rozličným druhům zbraně a ústavům stálého vojska a k loďstvu válečnému platí ustanovení následující.

A. Pěchota.

Výška tělesná. Aspoň 1·554 *m.* **Obuvníci** a **krejčí,** jsou-li vůbec schopni ke službě válečné, mohou býti assentováni až do míry 1·53 *m.*

Vlastnosti tělesné. Silná stavba těla, vytrvalost slibující, dobře klenutá prsa, zdravé a k pochodům způsobilé nohy.

Řemeslo. Každému pluku pěšímu přidělen buď počet řemeslníků, vlastní potřebě přiměřený.

Zvláštní ustanovení. Všichni rekrutové hudby znalí, kteří mají vřaděni býti na kontingent rekrutů, buďtež přiděleni k pěchotě.

B. Myslivci.

Výška tělesná. Aspoň 1·554 *m*, však nikoli přes 1·73 *m.* **Obuvníci a krejčí,** jsou-li vůbec schopni ke službě válečné, mohou býti assentováni až do míry 1·53 *m.*

Vlastnosti tělesné. Jako při pěchotě, zejmena obratnost a ostrý zrak.

V příčině odvodem povinných z Tyrolska a Vorarlberska neplatí zvláštní požadavky pro sbor myslivecký, nýbrž pouze všeobecné podmínky schopnosti ke službě válečné.

Řemeslo. Každému praporu myslivců přidělen buď počet řemeslníků, vlastní potřebě přiměřený.

Zvláštní ustanovení. Odvodem povinní, kteří již jsou obeznámeni se zbraní střelnou (střelci), buďtež přiděleni k myslivcům.

C. Jízdectvo.

Výška tělesná. Aspoň 1·58 *m*, však nikoli přes 1·78 *m.* **Řemenáři,** jsou-li vůbec schopni ke službě válečné, mohou být assentováni až do míry 1·53 *m.*

Vlastnosti tělesné. Silná stavba těla, vyhovující namahavé službě této zbraně, vyjma krátkozraké, krátkonohé a rekruty s příliš velkou vahou tělesnou.

Vady, uvedené v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 75, 79 a 80, nevylučují způsobilost k jízdectvu.

Řemeslo. K jízdectvu budtež přiděleni: kovokujci (7 procent ročního kontingentu rekrutů, a to v první řadě podkováři, pak koláři, kováři a strojničtí kováři, zámečníci), řemenáři, sedláři, obuvníci, krejčí a dělníci dřevem.

Zvláštní ustanovení. Rekrutové, kteří se vyznají v obsluze koní, mají býti vřaděni do jízdectva.

K husarům přiděleni budtež rekrutové původu maďarského aneb aspoň ti, kteří maďarsky mluví, a jen vyžadují-li toho poměry doplňovací, také jiní branní povinníci.

Kumáni a Jazygové mají většinou k husarům býti assentováni.

D. Dělostřelectvo.

Výška tělesná. Aspoň 1·60 *m.* **Krejčí a sedláři,** jsou-li vůbec schopni ke službě válečné, mohou býti assentováni až do míry 1·53 *m.*

Vlastnosti tělesné. Silná stavba těla, vyjma krátkozraké a rekruty se sluchem ne úplně zdravým a normálně působícím.

Vady, uvedené v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 75, 79 a 80, nevylučují způsobilost k dělostřelectvu vůbec, vada, jmenovaná pod čís. řad. 73, nevylučuje způsobilost k dělostřelectvu polnímu.

Také mohou branní povinníci, kteří stiženi jsou vadami, uvedenými v seznamu *B*, příloha III, pod čís. řad. 16, až do 2 procent ročního kontingentu rekrutů dělostřelectva přiděleni býti k tomuto druhu zbraně, vyznají-li se v některém z řemesel, níže pro ústavy dělostřeleckého zbrojnictva označených.

Řemeslo. Každému sborovému pluku dělostřelectva, každé samostatné divisi těžké batterie a každému praporu pevnostního dělostřelectva přidělen buď počet podkovářů, kolářů a kovářů, zámečníků, sedlářů, kolářů neb dělníků dřevem, obuvníků a krejčí, kolik jich vlastní potřeba vyžaduje. Kromě toho budtež kontingentům polního a pevnostního dělostřelectva pro potřebu ústavů dělostřeleckého zbrojnictva přidáni sedláři, koláři, truhláři, tesaři, bednáři, kováři, zámečníci, kovokujci a puškaři.

Zvláštní ustanovení. Rekrutové, ustanovení pro mužstvo k obsluze děl z dělostřelectva polního a zejmena pevnostního, mají, pokud to možno vzhledem k potřebám jiných sborů a ústavů vojska, voleni býti hlavně z těch, kteří umějí čísti a psáti, aneb aspoň z takových, kteří jsou schopni vzdělání.

Povozní mužstvo dělostřelectva polního, jakož i vůdcové soumarů batterií pohorských mají se vyznati v obsluze koní, prvější mají pokud možná také obeznámeni býti s jízdou povozy; však počet mužstva, s těmito vlastnostmi přikázaného, nesmí převyšovati čtvrtý díl ročního kontingentu vojska dotyčného sboru (batterie horské).

Pro batterie pohorské buďtež rekrutové hlavně bráni ze zemí horských.

E. Sbor měřičský.

Výška tělesná. Aspoň 1·64 *m*. **Rekrutové s vyšším vzděláním školním**, pak **kováři** a **tesaři** mohou býti assentováni až do míry 1·554 *m*, **krejčí** i do míry 1·53 *m*, jestliže vyhovují ostatním podmínkám.

Vlastnosti tělesné. Silná stavba těla; vyloučeni jsou rekrutové se sluchem ne úplně zdravým a normálně působícím.

Řemeslo. Ke sboru měřičskému buďtež přiděleni: zedníci (10% ročního kontingentu rekrutů), kameníci, lamači kamene a horníci (10%), zámečníci, kováři a klempíři (5%), tesaři, truhláři a soustružníci (10%), pak cihláři, bednáři, košikáři, natěrači, knihaři a řemenáři, konečně obuvníci a krejčí v počtu přiměřeném.

Úhrn všech rekrutů řemesla znalých má obnášeti pokud možná 60% ročního kontingentu rekrutů.

Zvláštní ustanovení. Rekrutové sboru měřičského mají uměti čísti a psáti, aneb aspoň vzdělání schopni býti.

Rekrutové, kteří mluví jen výhradně vlasky, rumunsky nebo slovensky, nebuďtež přidělováni ke sboru měřičskému.

F. Pluk zákopnický.

Výška tělesná. Aspoň 1·64 *m*. **Žáci reální a technikové**, pak **námořníci, lodníci a tesaři** mohou assentováni býti až do míry 1·554 *m*, **krejčí** i až do míry 1·53 *m*, vyhovují-li ostatním podmínkám.

Vlastnosti tělesné. Velmi silná stavba těla; vyloučeni jsou rekrutové se sluchem ne úplně zdravým a normálně působícím.

Řemeslo. Námořníci, lodníci, loďaři, lodní mlynáři, rybáři a plťaři — vyjma plavce, jichž potřebí pro pluk železniční a telegrafní, a po úhradě rekrutního kontingentu takových řemeslníků, který po případě pro loďstvo válečné byl přidělen — mají bez výminky přiděleni býti ke pluku zákopnickému. Dále buďtež dle řemesla v přiměřeném počtu přiděleni ke pluku zákopnickému: tesaři, truhláři, soustružníci a koláři (20% ročního kontingentu rekrutů), zámečníci, kováři, klempíři, pilníkáři a jiní dělníci železem (10%), konečně bednáři, provazníci, zedníci, dřevaři, natěrači, řemenáři, pak obuvníci a krejčí.

Úhrn všech rekrutů řemesla znalých má pokud možná obnášeti 60% ročního kontingentu rekrutů.

Zvláštní ustanovení. Rekrutové pluku zákopnického mají uměti čísti a psáti, aneb aspoň vzdělání schopni býti.

G. Pluk železniční a telegrafní.

Výška tělesná. Aspoň 1·64 *m*. **Úředníci a služebníci pro službu při stavbě železnic, při vozbě a v dílnách**, kteří mají býti vřaděni na kontingent rekrutů, jakož i ti, kdož se **vyznají v telegrafování**, pak **tesaři** mohou býti assentováni až do míry 1·554 *m*, **krejčí** i až do míry 1·53 *m*, vyhovují-li ostatním podmínkám.

Vlastnosti tělesné. Silná stavba těla.

Branní povinníci dotčených tříd, pak následujících řemesel mohou také tehdy assentováni býti ke pluku železničnímu, jsou-li stiženi některou z vad, jmenovaných v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 75, 79 a 80.

Řemeslo. Ke pluku železničnímu a telegrafnímu budtež přiděleni: tesaři, truhláři a soustružníci (20% ročního kontingentu rekrutů), zámečníci, kováři, klempíři, pilnikáři a jiní dělníci železem (10%), zedníci, kameníci, lamači kamene a horníci (10%), pak hrázní a rybníkáři, bednáři, řemenáři, obuvníci a krejčí v počtu přiměřeném, konečně několik plavců.

Úhrn všech rekrutů řemesla znalých má obnášeti pokud možná 60% ročního kontingentu rekrutů.

Zvláštní ustanovení. Rekrutové pro pluk železniční a telegrafní mají býti mocni buď jazyka německého, maďarského nebo českého a uměti čísti a psáti, aneb aspoň vzdělání schopni býti.

H. Sbor zdravotní.

Výška tělesná. Aspoň 1·554 *m*. **Obuvníci** a **krejčí**, jsou-li vůbec schopni ke službě válečné, mohou býti assentováni až do míry 1·53 *m*.

Vlastnosti tělesné. Silná stavba těla.

Vady, uvedené v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 8, 9, 10, 11, 12, 22 a 23, nevylučují způsobilost ke sboru zdravotnímu.

Řemeslo. Ke sboru zdravotnímu budtež přiděleni řemeslníci kolik jich třeba pro vlastní potřebu.

Zvláštní ustanovení. Rekrutové sboru zdravotního mají býti schopni vzdělání a pokud možná znáti poněkud jazyk německý. Dále buď přihlíženo k tomu, aby také ti, kteří umějí čísti a psáti, byli přiděleni ke sboru zdravotnímu.

Ranlékaři, chirurgičtí pomocníci, farmaceutičtí assistenti a tironové, opatrovatelé nemocných, pak ti, kdož z povolání

se zabývají ošetřováním nemocných, lékoznalstvím, zhotovováním lékařských a chirurgických nástrojů a přístrojů, buďtež, připadají-li dle pořadí třídy životní a losu na kontingent rekrutů neb náhradní zálohy, dle možnosti přiděleni ke sboru zdravotnímu.

J. Sbor vozotajský.

Výška tělesná. Aspoň 1·58 *m* a nikoliv přes 1·79 *m*. **Všichni řemeslníci,** kterých třeba pro sbor vozotajský, pak pro ústavy zbrojnického vozotajstva, jsou-li vůbec schopni ke službě válečné, mohou býti assentováni až do míry 1·53 *m*.

Vlastnosti tělesné. Silná stavba těla, však ne příliš velká váha těla.

Vady, uvedené v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 73, 75, 79 a 80, nevylučují způsobilost ke sboru vozotajskému. Také mohou branní povinníci, kteří jsou stiženi vadami, uvedenými v seznamu *B*, příloha III, pod čís. řad. 16, až do 2% ročního kontingentu rekrutů sboru vozotajského přiděleni býti k tomuto sboru, vyznají-li se v některém z řemesel, pro ústavy zbrojnictva vozotajského níže označených.

Řemeslo. Ke každému pluku vozotajskému budiž přidělen potřebný pro vlastní potřebu počet podkovářů, kolářů a kovářů, zámečníků, sedlářů, kolářů neb jiných dělníků dřevem, pak obuvníků a krejčí. Kromě toho buďtež kontingentům rekrutů pluků vozotajských pro potřebu ústavů zbrojnického vozotajstva přidáni kováři, zámečníci, kovokujci, koláři, truhláři a sedláři.

Zvláštní ustanovení. Zejmena buďtež přiděleni ke sboru vozotajskému rekrutové, kteří se vyznají v obsluze a ošetřování koní a umějí zacházeti povozy.

Pro pohorské škadrony vozotajské buďtež rekrutové bráni ze zemí pohorských.

K. Vojenská oddělení ústavů pro chov koní.

Výška tělesná. Aspoň 1·60 *m*, však nikoli přes 1·79 *m*.

Vlastnosti tělesné. Silná stavba těla.

Vady, uvedené v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 73, 75, 79 a 80, způsobilost nevylučují.

Řemeslo. Budiž hleděno k tomu, aby byli přiděleni řemenáři a sedláři, obuvníci a krejčí.

Zvláštní ustanovení. Rekrutové pro vojenská oddělení ústavů pro chov koní mají se pokud možná vyznati v obsluze a ošetřování koní.

Také buď vzhledem k poměrně velké potřebě poddůstojníků a svobodníků přidělen přiměřený počet těch, kdož vůbec vzdělání schopni jsou, a hlavně chovanci škol rolnických.

L. Správní ústavy oděvní.

Výška tělesná. **Personál řemeslnický** může býti vzat také pod mírou 1·554 *m*, vyhovují-li rekrutové svými ostatními vlastnostmi požadavkům služby vojenské.

Vlastnosti tělesné. Vady, uvedené v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 3, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 21, 22, 23, 29, 73, 74, 75, 79 a 80, způsobilost nevylučují.

Řemeslo. Ke správním ústavům zásobním přiděleni budtež zejmena takoví rekrutové, kterých užiti lze jako řemeslníků (krejčí, obuvníků, sedlářů, řemenářů, truhlářů) a ke službám skladnickým ve stupni stejném.

M. Vojenské ústavy zásobní.

Výška tělesná. **Personál řemeslnický** může býti vzat také pod mírou 1·554 *m*, vyhovují-li rekrutové svými ostatními vlastnostmi požadavkům služby vojenské.

Vlastnosti tělesné. Pekaři a mlynáři musí býti silné soustavy tělesné. Vady, uvedené v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 3, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 21, 22, 23, 73, 74, 75, 79 a 80, způsobilost nevylučují.

Řemeslo. Vedle těch, kteří se vyznají v řemesle pekařském a mlynářském, budiž ústavům zásobním uvnitř kontingentu rekrutů přidělen potřebný počet bednářů, zedníků, zámečníků, obuvníků a krejčí.

N. Loďstvo válečné.

Výška tělesná 1·554 *m*. Assentovaní **matrosové** a **lodní řemeslníci**, jakož i **řemeslníci**, kterých třeba pro vlastní potřebu, mohou býti vzati také pod mírou 1·554 *m*, vyhovují-li svými ostatními vlastnostmi požadavkům služby v loďstvu válečném.

Vlastnosti tělesné. Rekrutové, ustanovení ke službě na palubě, níže pod *a*, *b*, *c* uvedení, musí býti silného těla, tělesné obratnosti, ostrého zraku a sluchu normálně působícího.

Vady, uvedené v seznamu *B*, příloha III návodu pod čís. řad. 3, 79 a 80, nevylučují způsobilost k loďstvu válečnému.

Řemeslo a zvláštní ustanovení. Na kontingent rekrutů loďstva válečného budtež přímo přiděleni, pokud se týče dle nařízení říšského ministeria války za účelem úhrady potřeby doplňovací od vojska k loďstvu válečnému přeloženi:

a) rekrutové, kteří některou živnost námořskou konali v době nejméně jednoho roku na palubě některé lodi, bez rozdílu velikosti a druhu jejího;

b) rekrutové, kteří nejméně po jeden rok jakožto obsluhovatelé strojů nebo topiči strojů buď na parních lodích (na moři neb na vodách vnitrozemských) aneb u větších závodů parních zaměstnáni byli;

c) rekrutové následujících řemesel: puškaři, strojníci, pumpaři, kovokujci, strojničtí zámečníci, obyčejní zámečníci, kováři, kotláři, měďaři, klempíři, kovolijci, pilnikáři, stavitelé železných lodí, člunaři, plachetníci, lodní tesaři, konopníci, stožárníci, veselníci, špalíčkáři, bednáři, bečváři, koláři, truhláři, truhláři vzorků, soustružníci dřeva, řemenáři a kartáčníci;

d) rekrutové, kteří v době assentování svého jsou zaměstnáni v arsenále námořském; konečně

e) rekrutové, stojící ve službě u společnosti pro paroplavbu na Dunaji, jestliže služba jejich je činí způsobilými pro službu u loďstva válečného.

II.

Velitelé okresů doplňovacích a jich zástupcové mají při volbě a přidělování rekrutů k rozličným druhům zbraně a ústavům vojska přesně jednati dle těchto ustanovení výše uvedených, a zejmena k tomu přihlížeti, aby k jednotlivým sborům vojenským a ústavům vojska přidělen byl též přiměřený počet těch, kdož jsou schopni vzdělání pro dorost poddůstojníkův.

Počátkem září mají vojenská velitelstva territoriální, kde toho třeba vzhledem k dorostu poddůstojníků a jiným potřebám jednotlivých sborů vojenských a ústavů vojska, na základě výkazů o rozdělení u podřízených jim v záležitostech doplňovacích pluků pěších, zvláštních zbraní a ústavů vojska učiniti přiměřené vyrovnání mezi osobami vzdělání schopnými a do vojska přidělenými jakož i mezi řemeslníky.

III.

Plukům jízdeckým vyhraženo jest právo, aby v příčině rekrutů, kteří by pro službu jízdeckou, n. p. pro nepřekonatelnou bázeň před koni, naprosto nebyli způsobilými, před uplynutím dvou měsíců, počítaje ode dne, kdy nastoupili, vojenskému velitelstvu territoriálnímu, v záležitostech doplňovacích nadřízenému, učinily návrh, by rekrutové ti přeloženi byli k doplňovacímu pluku pěšímu, ke kterému přísluší, a aby za ně dána byla vhodná náhrada téhož roku odvodního.

Taktéž může učiniti i pluk železniční a telegrafní v příčině oněch rekrutů, kteří při zkoušce, která se s nimi koná, když byli nastoupili, nemohou rozeznati barvy červenou a zelenou.

Poučení

pro

cís. a král. vyslanectví a úřady konsulární v cizině o tom, jak mají před se jíti při žádostech odvodem povinných, kteří chtějí býti sproštěni povinnosti, dostaviti se osobně před komisi odvodní.

§. 1.

Rakousko-uherští odvodem povinní, kteří v cizině trvale usazeni jsou, mohou vedle §. 76 návodu ku provedení zákonů o povinnosti branné v následujících dvou případech sproštěni býti povinnosti, dostaviti se osobně před komisi odvodní:

a) jsou-li stíženi vadami tělesnými, pro které uznati sluší, že mají býti zpět dáni nebo vymazáni ze seznamu odvodního, nebo

b) uvádějí-li se pro ně důvody reklamační, t. j. žádá-li se za dočasné osvobození jich od vojska vedle §. 17 zákonů o povinnosti branné.

§. 2.

1. Za trvale usazeného v bydlišti cizozemském pokládati sluší odvodem povinného, který tam žije

a) jakožto vlastník neb nájemce statku nemovitého, který sám spravuje, aneb závodu, který samostatně provozuje, neb

b) od delší doby ve společné domácnosti u příbuzných svých v cizozemsku bydlících.

2. Avšak i o takových odvodem povinných sluší podmínku pod 1 uvedenou pokládati za splněnou toliko v případech nemoci, když odvodem povinný jest naprosto neschopen, aby se vydal na cestu, anebo tehdy, kdyby cestu až do nejbližšího místa odvodního jenom s velikou ztrátou času podniknouti mohl, nebo kdyby cesta ta pro něj neb jeho příbuzné spojena byla s útratami, jichž by zmoci nemohl.

Jest-li však místo odvodní, které leží nejblíže bydliště odvodem povinného v cizině se zdržujícího, blíže nežli sídlo cís. a král. vyslanectví neb úřadu konsulárního, jemuž vedle §. 4 odstavce 1. náleží zavésti dotýčné řízení, jest ten, jehož se týče, povinen, aby se dostavil osobně před komisi odvodní.

3. Zjevně neschopní nemají potřebí průkazu podmínek výše uvedených.

Za zjevně neschopné sluší pokládati toliko ony odvodem povinné, kteří jsou stiženi následujícími vadami:

schází-li jim i jen jedna noha nebo jedna ruka;

schází-li jim jedno oko nebo jsou-li úplně slepí na obě oči;

jsou-li hluchoněmi:

jsou-li kretini;

jsou-li soudem prohlášeni za pomatené, šílené nebo blbé.

§. 3.

1. Žádosti za sproštění povinnosti, dostaviti se osobně před komisi odvodní, podány buďtež od odvodem povinných v cizině se zdržujících nebo od jejich příbuzných nejdéle do 1. ledna toho roku, ve kterém odvodem povinní k odvodu povoláni jsou, cís. a král. vyslanectvům nebo úřadům konsulárním.

2. Žádosti takové příbuzných odvodem povinného v tuzemsku žijících podány buďtež u domovských politických úřadů okresních, kteréž je v královstvích a zemích v říšské radě zastoupených přímo — v zemích koruny uherské spolu s dobrým zdáním prostřednictvím král. uherského ministeria zemské obrany — zaslati mají cís. a král. úřadům zastupitelským v cizině.

3. V případech, kde podmínky dle §. 2 nejsou dostatečně prokázány, buďtež žádosti takové hned cís. a král. vyslanectvími a úřady konsulárními, pokud se týče domovskými politickými úřady okresními zamítnuty.

§. 4.

1. Zavésti řízení o žádostech za sproštění povinnosti, dostaviti se osobně před komisi odvodní, náleží k podané žádosti odvodem povinných v cizině se zdržujících neb jejich příbuzných, po případě domovských úřadů politických cís. a král. vyslanectvím a úřadům konsulárním, a to v městech, kde jsou cís. a král. diplomatická vyslanectví, těmto vyslanectvím, a jen tam, kde jich není, cís. a král. úřadům konsulárnim.

2. Žádá-li takový odvodem povinný neb jeho příbuzní u některého cís. a král. úřadu zastupitelského v cizině, aby zavedeno bylo řízení v příčině sproštění povinnosti, aby se dostavil osobně před komisi odvodní, budiž sepsán protokol.

Tento protokol má obsahovati:

a) jméno a příjmení žadatelovo, a není-li tento zároveň odvodem povinným, také jméno a příjmení posledněǰšího;

b) rok, ve kterém se odvodem povinný narodil;

c) rodiště, rodnou zemi, jakož i okres politický, kam týž odvodem přísluší;

d) průkaz o totožnosti osoby jeho, jejž pokládati sluší za zjištěný:

α) jest-li odvodem povinný cís. a král. úřadu zastupitelskému osobně znám, nebo

β) vykáže-li se týž cestovní listinou svou a aspoň jedním věrohodným svědkem, cís. a král. úřadu zastupitelskému osobně známým, že jest skutečně tím, za koho se vydává;

e) průkaz, že odvodem povinný v cizozemském bydlišti svém pokládati se má za trvale usazeného.

Dle toho, žádá-li se za sproštění povinnosti, dostaviti se osobně před komisi odvodní, pro vady tělesné nebo pro přivedené důvody reklamační, budiž dále podotknuto, a to v případě prvnějším, kterou vadou tělesnou odvodem povinný se domnívá stížen býti, a v případě druhém, u kterého úřadu reklamace podána byla.

Konečně mají následovati po případě poznámky zvláštní, ke specielnímu případu se vztahující.

Na to buď protokol uzavřen a od žadatele jakož i od cís. a král. úřadu zastupitelského podepsán.

3. V příčině dalšího postupu sluší rozeznávati, podána-li žádost za sproštění pro vady tělesné anebo pro důvody reklamační.

V případě prvnějším má žadatel složiti taxu, která za lékařskou prohlídku připadá lékaři jakožto honorář, a již vyměřiti dle obvyklého v místě lékařského honoráře ponecháno jest cís. a král. úřadům zastupitelským.

4. Když byl žadatel složil taxu tuto, mimo niž další náhrady neplatí, má cís. a král. úřad zastupitelský nařídíti lékařskou prohlídku skrze ustanoveného lékaře cís. a král. úřadu zastupitelského aneb skrze lékaře zvláště k tomu ustanoveného.

5. Prve než prohlídka započne, má cís. a král. úřad zastupitelský u přítomnosti odvodem povinného vzíti od lékaře rukou dáním slib na místě přísahy, že podá dobré zdání své dle nejlepšího vědomí a svědomí.

6. Na to má vykonána býti lékařská prohlídka u přítomnosti člena cís. a král. úřadu zastupitelského (vojenského attaché, kde takový jest), šetříc přísně ustanovení přílohy III návodu ku provedení zákonů branných, jež obsahuje návod k lékařské prohlídce branných povinníků.

7. Shledá-li lékař, že osoba prohlédnutá jest stížena vadami tělesnými, které ji té doby neb na vždy ke službě vojenské neschopnou činí, a pro které uznati třeba, že má

zpět dána neb ze seznamu odvodního vymazána býti, má přítomného člena cís. a král. úřadu zastupitelského na to upozorniti, aby se o tom sám přesvědčil, na to má dobré zdání vlastnoručně vyhotoviti, v něm vady shledané podrobně popsati a k punktům seznamů *C* a *D* přílohy 2. návodu k lékařské prohlídce branných povinníků poukázati, dle nichž uznati sluší, že osoba dotýčná má zpět dána nebo ze seznamu odvodního vymazána býti.

8. Vysvědčení lékařské má přítomný člen cís. a král. úřadu zastupitelského opatřiti následující doložkou:

„Lékařská prohlídka byla vykonána za přítomnosti mé a bylo při ní přísně šetřeno postupu předepsaného.“

Může-li vadu shledanou poznati i přítomný člen cís. a král. úřadu zastupitelského, má připojiti k dotčené doložce tento dodatek:

„Také jsem se osobně přesvědčil, že vada dotčená tu jest.“

Nemůže-li přítomný člen cís. a král. úřadu zastupitelského vady poznati aneb má-li v příčině dobrého zdání lékařova nějaké pochybnosti, budiž okolnost tato místo dotčeného právě dodatku k doložce připojena a pochybnost budiž odůvodněna.

9. Bylo-li shledáno, že osoba prohlédnutá jest stížena vadou, která ji činí neschopnou ke službě vojenské, má cís. a král. úřad zastupitelský dotčený protokol a dobré zdání lékařovo, u odvodem povinných z království a zemí v říšské radě zastoupených přímo zaslati politickému úřadu okresnímu, jehož se týče, u odvodem povinných ze zemí koruny uherské cís. a král. ministeriu záležitostí zevnějších, aby dále konaly úřad.

Protokol a dobré zdání mohou předloženy býti také u odvodem povinných z království a zemí v říšské radě zastoupených cís. a král. ministeriu záležitostí zevnějších v případech, jest-li že cís. a král. úřad zastupitelský jest v pochybnosti o politickém úřadu doplňovacím, kterému by listiny ty zaslati měl.

10. Není-li osoba prohlédnutá stížena žádnou vadou, pro kterou uznati třeba, aby byla zpět dána nebo vymazána ze seznamu odvodního, má ji cís. a král. úřad zastupitelský, ustanoviv přiměřenou lhůtu a připomenuv zákonné následky trestní, kdyby vyzvání nevyhověla, poukázati, aby se představila domovské komisi odvodní, aneb označiti některé jiné, bydlišti jejímu bližší místo komise odvodní, nebo komise pro odvod dodatečný uvnitř mocnářství, kamž příslušný úřad politický výtahy ze seznamu odvodního v čas a přímo zaslati má. Odvodem povinný má na protokole podpisem svým potvrditi, že o tom byl vyrozuměn, protokol pak má způsobem v odstavci 9. naznačeným zaslán býti politickému úřadu okresnímu, pokud se týče král. uherskému ministeriu zemské obrany.

§. 5.

1. Žádá-li odvodem povinný u některého cís. a král. úřadu zastupitelského, aby zavedeno bylo řízení v příčině sproštění povinnosti, dostaviti se osobně před komisi odvodní, pro přivedenou reklamaci vedle §. 17 zákonů o povinnosti branné, má cís. a král. úřad zastupitelský sepsati s ním protokol dle ustanovení, obsažených v §. 4, odstavci 2. tohoto poučení, v něm má uvésti, u kterého úřadu reklamace podána byla, a pak má protokol ten vedle ustanovení §. 4, odstavce 9. zaslati buď dotčenému úřadu nebo cís. a král. ministeriu záležitostí zevnějších, aby učinily opatření další.

V případech těch ovšem odpadá lékařská prohlídka odvodem povinného.

2. Reklamují-li odvodem povinného příbuzní jeho, trvale v cizině usazení, budiž reklamace v době, ustanovené v §. 3, odstavci 1., podána u cís. a král. vyslanectví nebo u úřadu konsulárního.

V případě takovém obsahovati má protokol, jejž sepsati třeba vedle §. 4, odstavce 2. tohoto poučení, také průkaz totožnosti oněch mužských příbuzných, k nimž přihlížeti sluší, jichž neschopnost k výdělku lékařskou prohlídkou zjištěna býti má.

Tuto lékařskou prohlídku vykonati má cís. a král. vyslanectví aneb úřad konsulární a má při ní před se jíti obdobně dle ustanovení, obsažených v §. 4 tohoto poučení.

Od předložení předepsaného potvrzení, že reklamovaného jest nezbytně potřebí k výživě osob reklamujících, jež vyhotoviti mají obecní představený a aspoň dva členové obce, kteří mají syny k témuž odvodu povolané, se upouští, musí však podán býti průkaz o skutečných poměrech, na kterých nárok na osvobození se zakládá, a to v tom rozsahu, jak ustanoveno v §. 41 : 2 návodu ku provedení zákonů o povinnosti branné a jak toho třeba k posouzení zákonitosti nároku učiněného; průkaz ten pak musí, jsou-li poměry tyto známy cís. a král. úřadu zastupitelskému samému, potvrzen býti úřadem tímto, jinak ale úřady místními nebo důvěrníky, kteří cís. a král. úřadu zastupitelskému osobně známi jsou.

Ustanovení tato platí obdobně také při žádostech za propuštění, podaných od povinníků branných již sloužících, jejichž příbuzní podpory potřební v cizině trvale usazeni jsou.

Rozhodovati o takových žádostech za osvobození, pokud se týče za propuštění, vyhraženo jest, když o případě dotyčném příslušní úřadové doplňovací podali dobré zdání své, stolici ministerské (ministeriu zemské obrany, jehož se týče).

Zákon, daný dne 24. května 1883,

o c. k. zemské obraně v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených hledíc k ustanovením zákona branného.

(Zákonník říšský ze dne 6. června 1883, částka XXIX č. 87.)

S přisvědčením obojí sněmovny říšské rady vidí Mi se nařídíti:

§. 1. Doplňování c. k. obrany zemské děje se podle ustanovení branného zákona (§§. 15 a 32 zák. branného).

Nejnižší potřeba doplňovací vyměřena buď oním číslem, které rovná se výroční kvotě, potřebné k udržení vojsk obrany zemské (pěších i jízdných) na skutečném válečném počtu nejméně 138.000 mužů (Tyrolsko a Vorarlbersko v to nepojímajíc).

Organisaci zemské obrany stanoví císař.

§. 2. Gažisté a branci od jednotlivých zbraní, družstev zbrojných, odborů a ústavů, z vojska do zemské obrany přeložení, mohou v případě vojny podle potřeby bráni býti k sesílení příslušných sborů odborů a ústavů vojenských, jakmile reservy jejich budou povolány a když veškerá obrana zemská bude povolána a mobilisována (§. 19).

To má také platnost při částečném povolání a mobilisování zemské obrany (§. 19) vzhledem ke gažistům a k brancům náležejícím k právě povolané části zemské obrany.

§. 3. Ke vstupu do zemské obrany jest třeba:

a) státního občanství v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených;

b) náležité způsobilosti duševní i tělesné;

Dobrovolný vstup (§. 15 *c*, zák. bran.) není tomu dopuštěn, kdo následkem odsouzení soudem trestním úplně nepožívá práv občanských.

Nezletilci potřebují k dobrovolnému vstupu, aby přisvědčil otec nebo poručník jejich.

§. 4. Pro vedení evidence, pro správu zásob skladních, pro zřízení mobilisace a pro vycvičení rekrutů přímo do obrany zemské vřaděných (§. 6) i ke cvičením vojenským povolaných (§. 7) chovány budou u zemské obrany v čas míru kmenovní základy důstojníků i vojáků, co stálé kádry, jimž stanoviska vykáže císař k návrhu ministra zemské obrany.

§. 5. V čas míru mohou všickni, kdo ve svazku zemské obrany se nacházejí, kromě těch, kteří při úřadech zemské obrany, při kádrech zemské obrany a při ústavech zemské obrany konají aktivní službu, jíti za svým zaměstnáním občanským mimo tu dobu, které jim jest účastniti se ve cviku, v občasném cvičení vojenském a ve schůzích kontrolních (raportech hlavních).

Počet presenčního mužstva v míru potřebného uhražuj se — vyjímajíc okresní šikovatele a puškaře — nejprv dobrovolně se hlásícími a potřebnou způsobilost majícími; jestliže by těchto dostatek nebylo, povoláni a užiti buďte přímo do zemské obrany vřadění, avšak nic déle než v prvním roce své povinnosti služební a majíc při tom, co nejvíce lze, zřetel k jejich poměrům rodinným a výživě.

Služebný rok od mužstva takto při kádru strávený, buď počítán za dva roky na jejich povinnost služební.

Poddůstojníkům, kteří vykonavše jednoroční službu presenční za míru anebo kteří dokonavše službu svou ve vojště jsou ještě dále ve službě presenční při obraně zemské na základě závazku dobrovolně na se přijatého, buď další doba v aktivní službě ztrávená dvojnásobně vpočtena do jejich služební povinnosti u zemské obrany.

§. 6. Rekruti do obrany zemské vřadění, patří-li k pěchotě, cvičeni budou po osm neděl, patří-li k jízdným střelcům nebo k pomocnému mužstvu vřaděnému do kadrů jízdeckých, po tři měsíce.

§. 7. Občasné cvičby zemské obrany ve zbrani trvají vždy až do čtyr týdnů, a to kromě žní.

Den potřebný k vystrojení a den potřebný k odstrojení nebuď do času cvičebního vpočten.

K cvičbám ve zbrani na čas svrchu řečený mohou povoláni býti neaktivní důstojníci zemské obrany a čekanci důstojničtí, podle potřeby pak všickni v neaktivním stavu zemské obrany stojící mužové zemské obrany, majíc při tom pokud možná zřetel k jejich bydlišti a to tolikkráte, dokud by úhrnná doba všech občasných cvičeb ve zbrani za celé služby v zemské obraně nepřesahovala 24 týdnů u těch, kteří jsou přímo vřaděni do obrany zemské, a čtyři týdny u těch, kteří po vykonané službě ve vojště přeloženi jsou z reservy do zemské obrany.

Kteří ročníkové mužstva povoláni býti mají pokaždé k občasným cvičbám ve zbrani, o tom vyhlášení státi se má nejpozději do konce roku, jenž předchází před povoláním.

Důstojníci neaktivního stavu mohou podle potřeby povoláni býti také k jinakým službám až do čtyr týdnů každoročně vůbec, vpočtouc v to i cvičbu ve zbrani.

První cvičba ve zbrani může při těch, kteří budou přímo vřaděni do zemské obrany, konána býti hned po prvním vycvičení (§. 6).

Za cvičeb ve zbrani má obrana zemská střídavě účastna býti též větších cvičeb vojska.

Jestliže by z jakékoli příčiny cvičba ve zbrani zákonně pro reservu nebo pro zemskou obranu nařízená místa neměla, tedy může později býti předsevzata, nesmí však v jednom a v témž roce státi se povolání ke cvičbě po dvakráte.

§. 8. Pro mužstvo obrany zemské, které nebude povoláno ke cvičbám ve zbrani, konají se mimo žní

schůze kontrolní (raporty hlavní), ty však nic déle trvati nesmějí než jeden den.

Tyto schůze kontrolní z pravidla konají se pro mužstvo obrany zemské v jeho bydlišti, a to v sídle okresního úřadu politického nebo v místě, které většině povolaných není vzdálenější než sídlo okresního úřadu politického.

Těm, kteří by na čas nepřebývali ve svém bydlišti, povoleno buď, požádají-li za to, aby povinnost svou dostaviti se ke schůzi kontrolní vykonali v nejbližším místě schůzí kontrolních.

§. 9. Sbor důstojnický při zemské obraně tvoří a doplňuje se:

a) přechodem aktivních důstojníků ze stálého vojska;
b) přidělením důstojníků reservních, službu svou ve vojsku vykonavších;
c) přejmutím důstojníkův z výslužby a z postavení „kromě služby“ při vojště;
d) z osob, službě vojenské nepodrobených, které hodnosti důstojnické dosíci chtějí a mají úplnou k tomu způsobilost;
e) povýšením v zemské obraně samotné, a to podle zásad při stálém vojsku platných.

§. 10. Osoby obrany zemské jsou dle svých hodností rovny osobám stálého vojska; při stejném stupni některé hodnosti mají osoby stálého vojska přednost před osobami zemské obrany.

§. 11. Velení děje se v zemské obraně ve veškerém obvodu království a zemí na říšské radě zastoupených touž řečí jako ve stálém vojsku.

Obecné oznaky služební a dílčí znaky důstojenstva, vystrojení a ozbrojení, předpisy služební a předpisy cvičební při zemské obraně srovnávati se mají se stálým vojskem.

§. 12. Gažisté a mužstvo zemské obrany mají právo k poplatkům toliko ve službě; tyto poplatky jsou v míru, v hotovosti a ve válce tyže jako při stálém vojsku.

Okresním šikovatelům, ustanoveným k evidenci neaktivního mužstva při vojsku a při obraně zemské, vyměřuje se plat roční sumou 600 zl. Kromě toho budou šikovatelé tito za dobu služební, kterou by buď prve nebo později, než zákon tento vešel ve platnost, vykonali ve vlastnosti své jako šikovatelé okresní, brátí přídavek věkový, jenž vyměřen bude po skončeném pátém roce služebním roční sumou 100 zl., po skončeném desátém roce služebním roční sumou 200 zl. a po skončeném patnáctém roce služebním roční sumou 300 zl.

Bytné okresním šikovatelům ustanovuje se podle předpisu pro stálé vojsko výměrou v XII. dietní třídě platnou.

§. 13. Co se týče zaopatření, mají osoby zemské obrany právo k němu podle pravidel, které ve věci té při stálém vojsku jsou platny.

Výhody, jež při stálém vojsku v příčině zaopatření vdov a sirotků jsou vyrčené, platnost mají také při pozůstalých po osobách zemské obrany.

Co se týče zaopatření vdov a sirotků po okresních šikovatelích, platnost mají předpisy vyrčené pro zřízence státní služby civilní.

§. 14. Veškerý náklad na obranu zemskou, k němuž také počítají se větší poplatky pensionovaných důstojníků za služby jimi konané, připadají v čas míru na rozpočet ministra zemské obrany; naproti tomu uhražují se náklady, vznikající z mobilisování a z užití zemské obrany k účelům válečným, ze společné dotace říšského ministra vojenství.

§. 15. Pro evidenci jsou všecky osoby obrany zemské povinny, aby všelijakou proměnu stálého bydliště svého ústně nebo písemně oznamovaly příslušnému oddělení pro evidenci zemské obrany (šikovateli okresnímu) jakož také i tomu oddělení, do jehožto obvodu se přesídlují.

§. 16. Jestliže by branec zemský neuposlechl vyzvání ke cvičbám ve zbrani nebo ke službě do lhůty položené, trestán buď, jestliže by nepřijití své

dokonale neospravedlnil, vazbou jednoho týdne až do tří měsíců; a stalo-li se to po třetí, v čas války pak hned v prvním případě, buď proti němu postupováno dle práva vojenského.

Měl-li by vinník jakés důstojenství, jest to v tomto případě okolností přitěžující.

§. 17. Veškeré záležitosti zemské obrany sluší k odboru ministra obrany zemské, jenž potřebná přednesení činí císaři.

Ministr obrany zemské nařízení svá vydává úřadům, sborům a ústavům zemské obrany skrze vrchního velitele zemské obrany a touže cestou dostává také jejich předlohy úřední.

§. 18. Vrchní velitel zemské obrany v čas míru má tyto úlohy:

1. vrchní řízení vojenského vycvičení;
2. péči o kázeň;
3. dozor ke kadrům a mužstvu;
4. dohled na zásoby válečné;
5. vykonávati soudní právomoc vojenskou nad osobami zemské obrany této právomoci podrobenými, jakož i vykonávati moc disciplinární nad důstojníky a nad mužstvem v službě aktivní postavenými;
6. podávati dobrá zdání v osobních záležitostech důstojníků.

Vrchní velitel zemské obrany může, pokud se to týče oboru působnosti jeho, nařizovati úřadům a vojskům zemské obrany, avšak jest povinen, aby důležitější nařízení zároveň oznámil ministrovi obrany zemské.

§. 19. Povolání a mobilisace veškeré zemské obrany anebo některé části její stane se k účelům, v §. 8 branného zákona vytčeným, toliko k rozkazu císařovu za spolupodpisu odpovědného ministra obrany zemské.

Za vojny může zemská obrana potřebována býti výjimkou také i vně celistvého oboru království a

zemí na radě říšské zastoupených, avšak potřebí k tomu zvláštního zákona říšského. Bylo-li by však prodlení nebezpečným, užití zemské obrany vně oboru řečených království a zemí může nařízeno býti od císaře za odpovědnosti vlády, a že věc dodatečně oznámí se říšské radě ke schvalovací vědomosti její.

§. 20. Zákon tento, kterým se zároveň ruší ustanovení zákonův o zemské obraně v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených ze dne 13. května 1869, ze dne 1. června 1872 a ze dne 14. května 1874, vejde v platnost, jakmile bude prohlášen; ministr obrany zemské má sobě uloženo, aby jej ve skutek uvedl.

Vyhlášení c. k. místodržitele, dané dne 6. listopadu 1870, č. 34966, na základě vynešení, vydaného ve srozumění s c. k. ministerium vnitra od c. k. ministerium pro zemskou obranu dne 22. července 1870, č. 4736,

jež se týče některých ustanovení statutu pro c. k. zemskou obranu, nejv. rozhodnutím z dne 8. května 1870 potvrzeného.*)

(Zákonník zemský království Českého ze dne 10. února 1871, částka XXVII. č. 83.)

§. 25. Jak se uchovávají zásoby oděvu, zbroje, zbraní a náboje.

Zásoby oděvu, zbroje a zbraní, pak terčů a nábojů k cvičení-se pro prapory zemské obrany a škadrony uchovávají se v hlavních místech okresův praporů zemské obrany, při čemž obecní představenstvo spolupůsobí (§. 11 zák. o z. obr.).

Toto spolupůsobení týče se opatření skladišť pro zemskou obranu v oněch hlavních místech okresův

---

*) Poněvadž nařízení toto nebylo dosud odvoláno, otiskujeme je tuto z opatrnosti. — §§. zákona o z. obr. tuto citované táhnou se ovšem k zákonu z r. 1869.

praporů zemské obrany, v nichž erárních budov k uchovávání zásob zemské obrany užiti nelze; dále tam, kde místní služba bezpečnostní náleží v obor působnosti obce, týče se péče o zevnější bezpečnost skladišť pro zemskou obranu při mimořádných událostech, jako při výtržnostech, shluknutí, požárech a pod.

Potřebné k tomu místnosti, nedosáhne-li se jich od obcí bezplatně, opatří se za nájemné, v ubytovacích předpisech pro c. k. vojsko ustanovené.

Skladiště pro zemskou obranu buďtež co možná v oněch budovách umístěna, kde se již nalezají skladiště stálého vojska, vojenskými strážemi střežená.

§. 26. Vycvičení.

Nařízení ku vycvičení rekrutů vychází každoročně od ministerium pro zemskou obranu.

Pravidelně se v zemskou obranu každoročně vřadění rekruti v době míru dne 1. října každého roku k vůli svému vycvičení skrze evidenční ouřady zemské obrany svolají, oděvem a zbrojí opatří, načež se při sborech vojska v doplňovacích stanicích zemské obrany stojících po osm téhodnů vycvičí; kde okolnosti jinak jednati nutí, učiní se ve způsobu nařízení potřebná opatření (§. 14 zák. o z. obr.).

Žádá-li za to rekrut zemské obrany, aby vycvičení jeho na budoucí rok bylo odloženo, může se mu toho povoliti, když se neodkladná nutnost toho ouředním potvrzením prokáže.

Žádosti takové se pravidelně 4 téhodny před vřaděním skrze ouřad evidenční velitelstvu zemské obrany předloží, aby o nich rozhodlo.

§. 27. Cvičení-se ve zbrani.

Cvičení-se pěchoty zemské obrany ve zbrani děje se po žních a záleží:

a) každého druhého roku v praporním cvičení po 14 dnů, po kterou dobu se praporové střídavě ve větším cvičení vojenských sborů ve zbrani součastňují;

b) v oněch letech, kdy praporních cvičení není, v cvičení setnin po 14 dnů, ku kterémuž bezprostředně v zemskou obranu vřadění po čas prvních 6 let služební doby své zároveň s potřebnými k tomu šaržemi povoláni býti mohou.

Jízda zemské obrany, záležející pouze z vysloužilých mužů, nekoná žádných cvičení ve zbrani.

K žádosti velitele praporu zemské obrany mohou cvičební důstojníci a poddůstojníci stálého vojska po dosaženém souhlasu říšského ministerium vojenství ve srozumění s ministerium pro zemskou obranu ku cvičením zemské obrany ve zbrani od generálních neb vojenských velitelstev vysíláni býti (§. 15 zák. o z. obr.).

Ministerium zemské obrany nařídí, které třídy stáří ku cvičení ve zbrani povolány býti mají, jakož i ostatní práce přípravní.

Doba cvičební počítá se ode dne toho, kdy se setnina neb prapor sestoupily, a končí posledním dnem cvičebním.

Rozkaz svolavací vydá evidenční úřad zemské obrany na 4 téhodny před cvičením-se ve zbrani a uvede se týž mimo to v každé obci přibitím vyhlášky neb jiným obecně užívaným způsobem ve všeobecnou známost, aby nepřítomní od svých příbuzných v pravý čas uvědoměni býti mohli.

Na dobu cvičení opatří se zemská obrana oděvem a zbrojí, což se po odbytém cvičení dobře vyčištěné opět odevzdá.

Zemský branec jest za všech okolností odpověden za zachování svěřeného mu oděvu a zbroje. Týž ručí za náhradu každé škody vinou jeho způsobené svým jměním a dle okolností se též ještě přísně potresce.

Vrchní velitelstvo zemské obrany a velitelstva zemské obrany vydají každoročně podrobná nařízení o věcném rozdělení cvičení-se ve zbrani, aby zemská obrana co možná nejlépe byla vycvičena.

Posledněǰším velitelstvům jest se též o to starati, aby v čas cvičení-se ve zbrani přiměřený počet zemských branců byl u vojenských sborů a ústavů vycvičen, jak pro pionéry pěchoty a nosiče raněných předepsáno jest, pakliže snad nejsou již takoví lidé v dostatečném počtu mezi mužstvem, které ze zálohy stálého vojska v zemskou obranu přestoupilo.

Aby nejlepším střelcům odměny za střílení rozdíleny býti mohly, obdrží setniny přiměřený paušál, podobně mají nejlepší střelci, podle ustanovení v stálém vojště zavedených, nárok na vyznamenání střelecké.

V čas cvičení-se ve zbrani vyřídí se všecky záležitosti přivolaných k němu důstojníků a mužstva, o kterých nebylo u příležitosti kontrolních shromáždění (§. 33), co se týče mužstva k službě nepovolaného, jednáno.

Osvobození od cvičení-se ve zbrani může se zemským brancům jen ve zvláštních případech povoliti.

Tu pak sluší tyto zásady zachovávati:

1. Především se musí hleděti na prospěch vojenský, pročež se smí bráti ohled jen na žádosti o osvobození takových zemských branců, kteří se v cvičení-se ve zbrani již účastnili a dodatečné vycvičení pro službu vojenskou osvědčili, a jsou-li žádosti jejich od politického úřadu dobře podporovány;

2. sproštění platí jen pro ono cvičení-se ve zbrani, pro které žádáno bylo, a sproštění pro dvě za sebou následující cvičení se připouští jen ve zcela zvláštních případech;

3. žádosti za sproštění podají se evidenčnímu ouřadu zemské obrany nejméně 3 téhodny před započetím cvičení-se ve zbrani, pokud se netýkají později nastalých překážek; dále v nich musí podstatnost důvodů uvedených řádně doložena býti; a

žádá-li se za sproštění za příčinou nemoci, přiloží se vysvědčení lékařské.

Evidenčnímu důstojníkovi zemské obrany jest zůstaveno, aby po důkladném zkoušení dle vlastního uznání a na svou odpovědnost o žádostech rozhodl.

Týž odevzdá na začátku cvičení seznam všech zemských branců, kterým bylo sproštění od cvičení-se ve zbrani povoleno, velitelovi praporu, který bera ohled na žádosti k seznamu přiložené poznovu zkouší, zdaž povolené sproštění opodstatněno jest. Podobně nahledne velitel praporu v žádosti, na něž nebylo ohledu bráno.

Ostatně se může mužstvo zemské obrany, které se za příčinou živnostních svých záležitostí mimo okršlek praporu a dále než 10 mil nalezá, u onoho praporu zemské obrany ve zbrani cvičiti, v jehož okršlku touže dobou meška.

Povolání těchto nepřítomných zemských branců ku cvičení vykoná příslušný evidenční úřad skrze týž úřad onoho okršlku, kde se zdržují, kterýžto poslední jim pak oznámí též den pro tento okršlek ustanovený, kdy se dostaviti mají. Po skončeném cvičení oznámí onino evidenční úřadové, při nichž se zemští branci z cizích okresů ve zbrani cvičili, příslušným úřadům evidenčním jmena jejich, aby kontrolováni býti mohli.

Nesoučastnil-li se povolaný zemský branec ve cvičení-se ve zbrani ani ve vlastním ani v cizím praporu a nemůže-li nepřítomnost svou úplně ospravedlniti, potrestá jej příslušný úřad evidenční dle §. 25 zákona o zemské obraně.

Sproštění důstojníků zemské obrany od cvičení smí jen v nejnutnějších případech povoleno býti; trvalé osvobození se nepřipouští.

Žádosti důstojníků o sproštění zašlou se, jako je to pro mužstvo předepsáno, před započetím cvičení, leč přímo velitelstvu zemské obrany, kteréž o nich skrze úřad evidenční rozhodne.

Co se týče v zemské obraně se nalezajících a v §. 26 branného zákona označených úředníků, pak professorů a učitelů, kteří ku cvičení-se ve zbrani povoláni býti mají, oznámí to evidenční úřadové zemské obrany v pravý čas úřadům a ústavům, aby tím služba úřední a vyučování rušeny nebyly.

Dovolená ku cvičení-se ve zbrani udělená nesmí při jindy povolované dovolené počítána býti.

Osoby zemské obrany ve veřejné službě stojící osvobodí ministerium zemské obrany od cvičení-se ve zbrani jen tehdáž, když úřad, jehož se týče, prokáže, že neodbytně potřebny jsou.

§. 32. Jak se drží zemská obrana v evidenci.

I. Co se týče přihlášek mužstva zemské obrany v službě se nenalezajícího, platí následující předpisové:

1. Každý z asentního místa s přídělným listem propuštěný, na základě asentního seznamu v evidenci vzatý rekrut zemské obrany má se, pakliže není jinak již k vycvičení se dostaviti povolán, v době od 1. do 20. října ohlásiti u okresního poddůstojníka setniny, aby obdržel průvodní list zemské obrany, začež přídělný list svůj odevzdá.

Branci ze stálého vojska v zemskou obranu přestupující vezmou se podle listin základních kněh, jež evidenční úřadové okresním poddůstojníkům zašlou, v evidenci a obdrží od okresního poddůstojníka své průvodní listy zemské obrany, pro které si v době tří téhodnů osobně dojíti mají.

2. Zemský branec se má u okresního poddůstojníka ohlásiti, kdykoli k službě povolán jsa do ní se ubírá, aneb ze služby byv propuštěn, opět do svého bydliště se vrací.

3. Každou změnu bydliště neb trvalého sídla musí vojenský branec před odchodem ohlásiti okresnímu poddůstojníkovi, příchod svůj do nového bydliště neb sídla ale oznámiti v době 14 dnů poddůstojní-

kovi nového okresu; je-li některé město ve více okresů dle setnin rozděleno, dějí se přihlášky stejným způsobem.

4. Cestuje-li zemský branec na déle než tři měsíce aneb po čas cvičení-se ve zbrani do vzdálenějších okresů, do zemí uherské koruny aneb do ciziny, musí to okresnímu poddůstojníkovi oznámiti. Při cestách mimo čas cvičení přes 14 dní do 3 měsíců oznámí to zemský branec pouze obecnímu představenému, aby mu případné listiny v pravý čas dodány býti mohly.

5. Kupci, průmyslníci, statkáři aneb jinaké evidenčnímu úřadu zemské obrany dobře známé osobnosti, které ve prospěch svých závodů časté a náhlé cesty podnikati musí, sprošťuje evidenční úřad zemské obrany těchto přihlášek, postarají-li se o to, aby jim všecky rozkazy správně byly dodány.

6. Všecky přihlášky o příchodu do domova, o změnách bydliště neb o cestách mohou ústně neb písemně podány býti; při písemné přihlášce musí mužstvo zemské obrany také průvodní list zemské obrany (po případě přídělný list) přiložiti, aby okresní poddůstojník učiněnou přihlášku na něm poznamenal.

7. Zemský branec musí také změny v poměrech své živnosti a stavu, v počtu svých dítek atd. udati, aneb při nejbližším kontrolním shromáždění oznámiti.

II. V průvodním listu zemské obrany jsou obsaženy předpisy o výše jmenovaných přihláškách.

III. Každý důstojník, vojenský úředník neb člen vojenského duchovenstva, jenž ze stálého vojska přestupuje v neaktivní zemskou obranu, musí příchod svůj do domova neb sídla evidenčnímu úřadu zemské obrany ústně neb písemně ohlásiti, kterýž to oznámí velitelstvu zemské obrany a podá velitelovi praporu zprávu o oněch důstojnících, kteří ve svazek praporu náležejí.

K vůli evidenci jsou důstojníci zemské obrany povinni, každou změnu svého trvalého sídla přísluš-

nému evidenčnímu úřadu zemské obrany, jakož i onomu, v jehož okršlek se snad ubírají, oznámiti (§. 23 zák. o z. obr.).

K cestám mimo čas cvičení nepotřebuje důstojník a úředník neaktivní zemské obrany žádného zvláštního povolení, musí však, trvá-li nepřítomnost přes čtyry téhodny, oznámiti svůj odchod a cíl cesty evidenčnímu úřadu zemské obrany, který to oznámí velitelstvu zemské obrany, trvá-li cesta 6 neb více měsíců.

IV. Opomine-li důstojník zemské obrany neb úředník předepsanou přihlášku, podá evidenční úřad zemské obrany o tom zprávu velitelstvu zemské obrany.

V. Opominutí předepsané přihlášky se strany důstojníkův neb úředníkův, pak zemských brancův tresce se k rekvisici velitelstev zemské obrany, po případě úřadův evidenčních, jakožto přestupek proti předpisům o přihláškách od politických úřadů podle ministerského nařízení z dne 2. dubna 1858 (říšský zákonník číslo 51), zákonem z dne 22. října 1862 (říšský zákonník č. 72) v platnosti udrženého.

§. 33. Kontrolní shromáždění.

I. Se zemskými branci ku cvičení-se ve zbrani nepovolanými odbývají se ročně po žních v sídle setniny kontrolní shromáždění, která ale nesmí trvati dele než jeden den (§. 16 zák. o z. obr.).

Ministerium zemské obrany ustanoví vůbec určitou dobu k odbývání těchto shromáždění; velitelstvím zemské obrany se zůstavují ustanovení o provedení toho.

II. Kontrolní shromáždění má za účel:

1. aby se zjistila přítomnost mužstva zemské obrany v evidenci se nalezajícího v okresu setniny;

2. aby se nabylo zpráv o poměrech osobních, pokud mají vliv na prospěch vojenský;

3. aby se oznámila nařízení a předpisy, jež se týkají mužstva vůbec, jakož i jednotlivců, aby jim

povinnosti služby v zemské obraně připomenuty byly a nejdůležitější vojenské články se přečtly;

4. aby se přijaly žádosti a stížnosti mužstva, jež se týkají poměru jejich služby v zemské obraně;

5. aby byla oznámena jmena oněch, kteří po uplynutí slunečního roku po dokonané služební povinnosti v zemské obraně propuštěni budou, aby za tou příčinou snad vzešlé závady vyřízeny byly a reklamace, které od kontrolních zřízenců vyřízeny býti nemohou, k vůli předložení k vyššímu rozhodnutí přijímány byly;

6. aby mužstvo, které se hlásí jakožto neschopné ke službě vojenské, a které je takovými vadami stíženo, jež také od nelékaře snadno poznány býti mohou, zaznamenáno bylo, by se svého času před superarbitrární komisi předvolalo;

7. aby se učinila poptávka po onom mužstvu, které se ke kontrolnímu shromáždění nedostavilo neb se v evidencí nenalezá.

III. Kde toho zvláštní poměry vyžadují, může v jednom okresu setniny také více míst pro kontrolní shromáždění ustanoveno býti.

K jednomu a témuž kontrolnímu shromáždění nesvolá se pravidelně více než 150 mužů.

Odbývá-li se v jednom okresu setniny více kontrolních shromáždění, mají se tytéž bezprostředně za sebou — po případě více v jednom dnu — a sice v takovém pořadí odbývati, aby k držení jich ustanovení kontrolní zřízenci co možná nejkratší cestu kolem konali.

Kontrolní shromáždění odbývají se pravidelně ve všední dny, mohou ale, kde toho zvláštní poměry vyžadují neb připouštějí, také v nedělní dny odbývány býti, při čemž se zamezí všeliké rušení veřejných služeb Božích.

Ku kontrolním shromážděním ustanovené dny a místa uvedou se u veřejnou známost úředními novinami, pak přibitím vyhlášky, neb jiným v obci

obvyklým způsobem (nejméně čtyry téhodny napřed). Bylo-li by to dle poměrů prospěšné, mohou vedle tohoto vyhlášení ještě osobní povolávací listy vydávány býti.

IV. Mužstvo ku kontrolnímu shromáždění svolané přinese s sebou svůj průvodní list zemské obrany.

Sproštění od kontrolního shromáždění se smí jen v nutných případech povoliti, u př. pro těžké onemocnění neb úmrtí v domácím kruhu, pak pro úřadní výkony neb cesty obchodní, které bez nebezpečí odložiti nelze atd.

Povolení uděluje evidenční úřad zemské obrany.

V žádostech za sproštění musí podstatnost uvedených důvodů od místního úřadu potvrzena býti.

Osobám v §. 26 branného zákona označeným povoluje se sproštění k žádosti představených jejich úřadů.

Nemohlo-li se pro krátkost času o sproštění žádati před kontrolním shromážděním, pošle se na místo kontrolní vysvědčení místního úřadu, v němž se důvody obmeškání potvrzují.

Mužstvo, které se ke kontrolnímu shromáždění bez dostatečné omluvy nedostavilo, povolá se k pozdější kontrole — která se pro všecky, jichž se týče, stejnou dobou u okresního poddůstojníka odbývá — a sdělí se evidenčnímu úřadu zemské obrany.

Mužstvo dostaví se na kontrolní místo v občanském obleku. (Zbraně, hole atd. odloží se před početím shromáždění, a kouřiti není v něm povoleno.)

Poddůstojníci dostaví se tam, kde by toho bylo třeba, v dostatečném počtu v uniformě s poboční zbraní, v kterémžto případě se jim tyto předměty vydají.

V. Okresní poddůstojník připraví si ke kontrolnímu shromáždění o počtu mužstva v okresu zemské setniny podle obcí seznam přečítací ze seznamu jmen při každé základní knize běžně dle abecedy vedeného podle vzoru XVII a v rubriku „Připomenutí“

zapíše mužstvo, které se ze zemské obrany koncem prosince propustí.

Tento seznam přečítací předloží se evidenčnímu úřadu zemské obrany 14 dní před kontrolním shromážděním k nahlédnutí, který jej pak se základní knihou porovná, zápisy o propuštění, pakli že za správné byly uznány, také do základní knihy zapíše, slovem všecky opravy obstará, a pak opravený přečítací seznam okresnímu poddůstojníkovi k úřednímu jednání několik dní před kontrolním shromážděním navrátí.

VI. K odbývání kontrolních shromáždění ustanoví velitelstvo zemské obrany — k návrhu evidenčního úřadu zemské obrany — buď velitele setnin, jichž se týče, aneb jinak způsobilé důstojníky neaktivní zemské obrany.

Důstojník má k ruce okresního poddůstojníka; mimo to se ze čtyr aktivních zemských branců, kteří se u evidenčního úřadu zemské obrany nalézají, ustanoví vždy jeden v jeden okres setniny ku kontrolním shromážděním tamže odbývaným.

Na místě kontrolním dá v určitou hodinu důstojník mužstvu v řady se sestoupiti a počátek kontrolního jednání signálem na buben neb trubku označiti.

Mužstvo se přečte a pak se vyřídí záležitosti v článku II tohoto paragrafu uvedené.

Ukončení kontrolního jednání označí se signálem na buben neb trubku a mužstvo se propustí.

VII. Po ukončení veškerých kontrolních shromáždění v jednom okresu setniny podá důstojník, který kontrolní shromáždění odbýval, podrobnou zprávu o výsledku evidenčnímu úřadu zemské obrany, který na základě zpráv z okresů setnin hlavní zprávu velitelstvu zemské obrany podá.

K této zprávě se připojí:

a) seznam oněch osob, kterým bylo sproštění od kontrolního shromáždění povoleno, k čemuž se přiloží jejich žádosti a vysvědčení;

b) seznam přednešených žádostí a stížností, při čemž se vysvětlí okolnosti v té příčině panující;

c) seznam o mužstvu, které je zapsáno jakožto neschopné ke službě vojenské, k čemuž se připojí seznání kontrolního důstojníka.

O záležitostech, o nichž se ve hlavních zprávách o kontrolních shromážděních jednalo, rozhodne buď velitelstvo zemské obrany anebo ministerium zemské obrany, každé dle oboru své působnosti.

Žadatelům neb těm, kdož si stížnost vedli, jejichž záležitosti nemohou býti již na kontrolním místě uspokojivě vyřízeny, vydá se písemné dorozumění.

Záležitosti ad *c*) vyřídí se podle předpisu superarbitrárního.

VIII. Evidenční důstojník zemské obrany súčastní se každoročně v několika kontrolních shromážděních okresu praporního.

IX. Veškeří v okresu praporním usedlí důstojníci zemské obrany svolají se, pakli že se již nesúčastňují ve cvičení-se ve zbrani, od úřadu evidenčního v ustanovený den k raportu důstojníkův, jejž velitel praporu zemské obrany u přítomnosti evidenčního důstojníka zemské obrany odbývá. Důstojníci se k tomu dostaví v uniformě.

Kdo se k tomuto raportu nedostaví, může se jenom prokázáním podstatných důvodů omluviti.

§. 34. O svolávání vůbec.

I. Nařízení stran svolávání neaktivní zemské obrany k mobilisování a k jinakým službám vydává ministerium zemské obrany.

Svolávání mužstva zemské obrany děje se k nařízení evidenčního úřadu zemské obrany povolávacími listy, které okresní poddůstojník podle vzoru přílohy XVIII vyhotoví, a to skrze úřad politický.

Povolávací listy se vyhotoví pro každého muže zvlášť.

II. Veškeří v cizině se nalezající zemští branci jsou povinni, jak mile se veřejnou cestou dověděti museli, že mocnářství blízká válka hrozí a že zemská obrana svolána jest, neprodleně do domova se navrátiti a k službě se dostaviti, aniž by na zvláštní povolání čekali (§. 24 zák. o z. obr.).

III. Povolají-li se v činnou službu jenom některé části zemské obrany, děje se povolání podle §. 29 tohoto statutu.

IV. Povolá-li se a mobilisuje-li se veškerá obrana zemská aneb část její v nebezpečí války, jakož i v čas pokoje k udržení pořádku a bezpečnosti uvnitř říše, mohou zemští branci od dostavení-se k svému sboru vojenskému jen v mimořádných případech a z důvodů, na něž zvláštní ohled slušno bráti, od evidenčního úřadu dočasně sproštěni býti; takováto udělená sproštění se oznámí velitelstvu zemské obrany, aby je přezkoušelo, při čemž se žádosti předloží.

Co se týče žádostí v té věci zadaných, odkazuje se k §. 27; tytéž musí hned zaslány býti, jak mile se povolávací list obdržel.

Sproštění neodbytně potřebných úředníků, professorů atd. děje se podle ustanovení §. 26 branného zákona. Důstojníci a ti, kdož jsou jim v roveň postaveni, povolají se přímo od evidenčního úřadu zemské obrany.

V. Důstojníci zemské obrany a zemští branci, kteří nevyhoví povolání ku cvičení-se ve zbrani neb k vykonávání služby v dobu ustanovenou, podléhají, pakli že svou nepřítomnost dostatečně neomluvili, vězení od jednoho týhodne až do tří měsíců, při třetím opětování však a za dob válečných již při prvním případu se s nimi dle válečného práva naloží.

Kdo má nějakou důstojnost, tomu se tatáž v takovém případě za přitěžující okolnost přičítá (§. 25 zák. o z. obr.).

§. 35. Všeobecné nároky na požitky, výslužné a zaopatření.

I. Důstojníci a mužstvo zemské obrany mají jen po čas své služby nárok na požitky, které se v čas míru, v hotovosti a ve válce rovnají požitkům stálého vojska (§. 20 zák. o z. obr.).

Při svolání zemské obrany v případu války mohou se onino zemští branci, kteří jsou ze svých okresů zemské obrany vzdáleni, stran odeslání svého k postavovací stanici jich vojenského sboru neb ústavu hlásiti u nejbližšího evidenčního úřadu zemské obrany, a vstoupí ode dne svého dostavení-se v erární zaopatření.

II. Požitky důstojníků zemské obrany po čas ročního cvičení-se ve zbrani určí se zvláštními ustanoveními.

III. Velitelové zemské obrany a personál těchže mají při svých cestách, výhradně v záležitostech zemské obrany podniknutých, nárok na řádné prostředky a poplatky cestovní.

IV. Důstojníci zemské obrany, kteří se ve válce nebo vůbec v aktivní službě neschopnými stali, pak ti, kdož jim v roveň postaveni jsou, aneb zemští branci, požívají těchže výhod, jaké pro stálé vojsko platí.

Tytéž výhody vztahují se také na vdovy a sirotky po důstojnících zemské obrany, kteří před nepřítelem padli aneb následkem poranění zemřeli (§. 21 zák. o z. obr.).

Každému

a) vysloužilému neb

b) při prvním zřízení výminečně z aktivního stavu stálého vojska v zemskou obranu přesazenému důstojníkovi budiž, bez ohledu na to, zdaž se týž nalezá v zemské obraně v skutečné službě anebo jen v evidenci, výslužné za dobu činné služby v stálém vojsku nabyté, pokud svou

důstojnost dobrovolně nesloží aneb tutéž neztratí, a sice oněm ad *a*) pravidelně vypláceno a oněm ad *b*) nárok na ně až k okamžiku výslužby chráněn.

Co se týče nároku na zaopatření, platí tato pravidla:

1. Důstojníkovi zemské obrany počítá se pro jeho nároky na zaopatření jen ona doba jakožto služební doba, kterou byl v aktivní službě, buď ve stálém vojsku nebo v zemské obraně, tudíž také po čas doby cvičební aneb dočasného působení ve službě ztrávil.

   Přihodí-li se důstojníkovi zemské obrany při konání služby nějaké poškození, musí totéž ihned ohlášeno a komisí zjištěno býti, jinak se ztratí nárok na zaopatření.

2. Všem z výslužby neb později skrze superarbitrování z c. kr. vojska ve svazek zemské obrany vstupujícím důstojníkům vyplácejí se, bez ohledu na způsob jejich upotřebení v zemské obraně, stále ony požitky na odpočinku ze společného rozpočtu vojenského, kterých sobě svým působením ve společném vojenství byli získali.

3. Vstoupí-li takovíto v požívání výslužného stojící důstojníci následkem občasných cvičení ve zbrani neb z jiných příčin v zemské obraně ve vyšší požitky, uhradí se větší výlohy na výslužby z dotace ministerium zemské obrany (§. 22 zákona o zemské obraně).

4. Dosáhl-li důstojník svým působením ve službě v zemské obraně nárok na zvýšení výslužného, vyhoví se nárokům dle článku *b*) na společný rozpočet vojenský dosaženým z rozpočtu tohoto, příplatkům v zemské obraně získaným z rozpočtu zemské obrany.

5. Jelikož řád o výslužném pro c. kr. vojsko také základ pro výslužbu důstojníků zemské obrany

tvoří, sluší při výslužbách následkem poranění před nepřítelem také s oněmi důstojníky zemské obrany podle ustanovení výslužby pro stálé vojsko jednati, kteří ze stavu občanského bezprostředně vstoupili a žádnou delší službou než polním tažením se vykázati nemohou.

6. Všickni důstojníci zemské obrany, kteří se v čas míru v aktivní službě neschopnými stali, a žádného nároku na požívání výslužného z rozpočtu vojenského nemají, požívají ve smyslu zákona o zemské obraně těchže výhod, jaké v tom ohledu pro stálé vojsko platí; dotýčné nároky na zaopatření uhradí se z dotace zemské obrany, výlohy však na výslužné následkem mobilisování a upotřebení důstojníků zemské obrany před nepřítelem připadnou na společný rozpočet vojenský.

§. 36. Osobní poměry.

V čas míru mohou veškeré ve svazku zemské obrany stojící osoby, vyjímaje úředníky u úřadů zemské obrany, mimo čas, v němž se v občasném cvičení-se ve zbrani súčastniti mají, svá občanská zaměstnání vykonávati (§. 13 zák. o z. obr.).

Důstojníci a mužstvo zemské obrany, kteří nejsou v aktivní službě, podléhají ve všech svých občanských poměrech, jakož i v trestních a policejních záležitostech občanským soudům a úřadům a jsou podrobeni jenom oněm obmezením, která se zakládají v branném zákoně a pro úřad evidenční potřebny jsou (§. 23 zák. o z. obr.).

Ku vystěhování-se potřebují zemští branci povolení ministra zemské obrany.

Sešlo-li s vystěhování se, musí ten, jehož se týče, ostatek služební povinnosti v zemské obraně propuštěním jeho přerušené nahraditi.

Po čas války nesmí povolení ku vystěhování-se uděleno býti (§. 26 zák. o zemské obraně).

Chce-li kdo, jenž není v aktivní službě, obdržeti průvodní list k cestě do ciziny, nechť se obrátí na příslušný úřad občanský.

Co se týče oženění-se zemských branců, kteří překročili třetí třídu stáří, platí všeobecné zákony a nařízení, při čemž ale setrvává při povinnosti k službě v zemské obraně (§. 52 br. zák.).

Onino zemští branci, kteří třetí třídu stáří ještě nepřekročili, potřebují ku svému oženění-se výminečného povolení se strany c. k. politických zemských úřadů, od c. k. ministerium pro zemskou obranu ustanovených, jimž se v případech takových žádosti skrze příslušné c. k. politické úřady okresní (obecní úřady v obcích vlastním statutem nadaných) podávají.

Proti dotýčným rozhodnutím c. k. politického zemského úřadu jest volno se odvolati ku c. k. ministerium pro zemskou obranu v době 14 dnů, počínaje ode dne doručení dotýčného rozhodnutí.

Důstojníci zemské obrany nejsou ku složení kauce zavázáni, musí však své oženění-se s přiložením vysvědčení o zachovalosti nevěstině a oddavacího listu oznámiti evidenčnímu úřadu zemské obrany, po případě představenému svému úřadu.

Důstojníci, kteří z aktivní služby v stálém vojsku v aktivní zemskou obranu přestoupili, potřebují, pokud jim opětné vstoupení v stálé vojsko zachováno jest, císařova povolení ku svému oženění-se.

Vdovy a sirotkové po oněch důstojnících a mužstvu, kteří se v zemské obraně oženili, nemají žádného nároku na zaopatření ze státního pokladu, vyjímaje případy v §. 21 zák. o z. obr. uvedené.

§. 37. Soudní právomocnost.

Ti, kdož stojí v aktivní službě, podléhají vojenským trestním a kárným zákonům; co se týče jich poměrů občanských, které se netýkají služby vojenské, jsou však podřízeni občanským zákonům a úřadům (§. 23 zák. o z. obr.).

Bližší ustanovení jsou obsažena v zákonu o soudní právomocnosti.

§. 38. Odměny a vyznamenání.

Osoby c. k. zemské obrany obdrží za zvláštní činy v poli tatáž vyznamenání, jako c. k. vojsko.

Jmena osob zemské obrany, které na poli čestném padly neb následkem obdržených ran zemřely, zaznamenají se na pamětních deskách, které se ve farních chrámech neb v jiných příhodných místech pro trvalou upomínku vystaví.

O tom budou později podrobná ustanovení vydána.

Poddůstojníci c. k. zemské obrany mají pod těmitéž podmínkami jako onino stálého vojska (vojenského námořnictva) nárok na to, aby při obsazování příhodných míst ve veřejné službě byl na ně zvláštní ohled brán (§. 38 br. zák.).

Příloha XVIII.

Příklad číslo 1.

C. k. prapor dolnorakouské obrany zemské ve Sv. Hippolytu č. 3. 1. setnina.

List povolávací.

(V řeči mateřské.)

Zemský branec Jan Schneider z Pottenbrunnu má se dne 1. září b. r. ráno o 8. hodině ve Sv. Hippolytu (v sídle setniny okresu) před domem magistrátním (domem obecním) ku kontrolnímu shromáždění dostaviti.

Průvodní list zemské obrany se přinese s sebou.

Ve Sv. Hippolytu dne . . . . 18 . .

N. N.
okresní poddůstojník.

Příklad číslo 2.

C. k. prapor hornorakouské obrany zemské v Linci č. 6. 2. setnina.

List povolávací.

(V řeči mateřské.)

Rekrut zemské obrany Jos. Müller povolává se tímto k vůli svému, v zákoně předepsanému osminedělnímu vycvičení a má se týž dne 1. října b. r. dopoledne o 10. hodině v Linci u evidenčního úřadu zemské obrany ohlásiti.

Přídělný list se přinese s sebou.

Ve Velsu dne . . . . . 18 . .

N. N.,
okresní poddůstojník.

Příklad číslo 3 (pro všecky ostatní případy).

C. k. prapor dolnorakouské obrany zemské ve Vídni č. 1. . . . setnina.

List povolávací.

(V řeči mateřské.)

Zemský branec N. N. povolává se tímto za příčinou . . . . . .
. . . . . .
a má se týž dne 3. ledna 1870 dopoledne o 10. hodině v N. u evidenčního úřadu zemské obrany ohlásiti.

Průvodní list zemské obrany se přinese s sebou.

N. dne . . . . . 18 . .

N. N.,
okresní poddůstojník.

Zákon, daný dne 6. června 1886,

o domobraně pro království a země na říšské radě zastoupené kromě Tyrolska a Vorarlberska.

(Zákonník říšský ze dne 19. června 1886, částka XXXI. č. 90.)

S přisvědčením obojí sněmovny rady říšské vidí Mi se nařídíti:

§. 1. Domobrana*) jest doplňující částí branné moci a postavena proto pod záštitu mezinárodního práva.

§. 2. K domobraně jsou zavázáni všichni státní občané ke zbrani způsobilí, kteří nenáležejí ani k c. k. vojsku, ani k válečnému loďstvu nebo k náhradní záloze, ani k c. k. zemské obraně, počínajíc rokem, kterého dokonají svůj 19. rok, až do konce toho roku, ve kterém dokonají svůj 42. rok.

Ti, kteří podle §. 20 zákona branného, dříve než k domobraně jsou povinni, dobrovolně byli vstoupili do presenční služby vojenské, zavázáni jsou k domobraně ještě po deset let, která bezprostředně následují po dokonání zákonné dvanáctileté povinnosti služebné.

Dle své branné způsobilosti, a to až do dokonaného 60. roku svého, povinni jsou k domobraně všichni, kteří s hodností důstojnickou nebo s hodností vojenských úředníků dáni byli na odpočinek nebo do mimoslužebního stavu vojska (válečného loďstva) a obrany zemské, pokud nejsou zaměstnáni v těchto jmenovaných odborech ozbrojené moci.

K domobraně zavázáni jsou dále — neujímajíc osobních závazků dříve všeobecně ustanovených — i všichni sborové, kteří mají ráz vojenský, nebo nosí odznaky vojenské.

Osoby, které náležejí k četnictvu, ke stráži finanční a ke zřízencům při státních lesích, buďte povolávány dle toho, jak toho poměry válečné vyžadují a pokud toho služebné ohledy dopouštějí.

---

*) Domobranu tuto sluší rozeznávati od domobrany (zemské obrany) v zemích uherských.

Osoby povinné k domobraně, jichž nevyhnutelně třeba jest k obstarávání záležitostí služby veřejné nebo prospěchu veřejného, mohou služby v domobraně býti zproštěny.

Osoby, které by dobrovolně přihlásily se ke službě domobranské, nejsouce povinny ani k vojsku, ani k zemské obraně ani k domobraně, mohou dle své způsobilosti v domobranu býti přijaty.

§. 3. K domobraně povinní dělí se ve dvě výzvy.

Do první výzvy náležejí všichni státní občané, dle §. 2 k domobraně povinní, od počátku toho roku, kterého dokonají svůj 19. rok, až do konce toho roku, kterého dokonají svůj 37. rok, k nimž počítají se i branci, kteří dle §. 17 branného zákona byli dočasně osvobozeni nebo kteří dle §. 40 téhož zákona předčasně, jakož i kteří po dokonané službě z vojska (válečného loďstva, náhradní zálohy) a ze zemské obrany byli propuštěni.

Druhá výzva zahrnuje tytéž osoby ode dne 1. ledna onoho roku, ve kterém dokonají svůj 38. rok, až do dne 31. prosince onoho roku, ve kterém dokonají svůj 42. rok, vtažmo až do dokonané povinnosti domobranské.

§. 4. Domobrana smí ke službě svolána býti toliko tehdá, když a pokud válka hrozí nebo když byla vznikla.

Svolání domobrany děje se k rozkazu císaře pána, po vyslechnutí rady ministerské, skrze ministra obrany zemské, a to v tom rozsahu, jak toho vyžadují prospěchy obrany země.

Svolané domobrany užívati bude podle potřeby vojenský velitel, od císaře pána naznačený, dle organisace od císaře pána ustanovené.

Rozchod domobrany nařizuje císař pán.

§. 5. Když by okolnosti toho vyžadovaly, aby výjimečně užilo se domobrany mimo společný obvod království a zemí na radě říšské zastoupených, třeba jest k tomu zmocnění zákonem říšským.

Toliko kdyby prodlévání bylo nebezpečným, může císař pán nařídíti, aby se domobrany takto užilo, za odpovědnosti vlády, která povinna jest dodatečně předložiti to říšské radě k vědomosti a ke schválení.

Za války v mimořádných případnostech naléhavých, když by náhradní záloha, ustanovená k udržení stálého vojska (válečného loďstva) v zákonnitém počtu válečném, nedostačovala, jakož i k tomu konci, aby zemská obrana na zákonnitý stav válečný byla uvedena, může mužstvo potřebné pro oddíly moci ozbrojené, které soustavně doplňují se z království a zemí na radě říšské zastoupených, býti vzato z první výzvy domobranské, jak a pokud toho nevyhnutelná potřeba vyžaduje. Tito domobranci buďte však ihned po skončené válce propuštěni.

Mužstvo přibíráno buď z kategorií, dle potřeby po každé ustanovených (§. 3), počínajíc ročníky nejmladšími.

§. 6. Domobranci, ke službě povolaní, podrobeni jsou ode dne svolání až do dne dovolené neb až do dne rozchodu té které výzvy vojenským předpisům trestním a disciplinárním.

Puštěn-li jest domobranec na dovolenou, přeruší se na tuto dobu vojenské postavení jeho.

§. 7. Domobranci a jich důstojníci, dokud trvá jich služba, nosí společný, z dálky znatelný odznak, důstojníci a poddůstojníci kromě toho vojenské znaky čestné a rozeznavací.

Měšťanské sbory ozbrojené a sbory ostrostřelecké, které se schválením císařským již v čas míru jsou zorganisovány, mají právo, také za služby domobranské podržeti svůj statutární kroj a výzbroj, jakož i organisaci svou a za císařského potvrzení své velitele a důstojníky.

§. 8. O odměnách a vyznamenáních, pak o nároku na dopravu, o ubytování, o peněžitém a naturálním opatření, o ošetřování raněných a nemocných, jakož i o zaopatření, počítajíc v to i zaopatření po-

zůstalých, platnost mají pro domobranu podobná ustanovení jako pro vojsko, vztažmo pro c. k. obranu zemskou.

§. 9. Seznamy domobranecké, do kterých zapsány budou osoby povinné k domobraně podle ročníků, počínajíc ročníkem nejstarším, založeny a v evidenci chovány buďte od představenstev obecních za spolupůsobení osob matriky vedoucích.

Jestliže domobrana není svolána ke službě (§. 4), osoby povinné k domobraně nesmějí podrobeny býti nižádné kontrolní povinnosti a nižádnému cvičení.

§. 10. Náklad na svolanou domobranu uhražuje se z rozpočtu společného ministeria vojenství.

§. 11. Tímto zákonem pozbývají platnosti předpisy branného zákona, které by s ním byly v odporu.

§. 12. Tento zákon nabude moci ihned po svém vyhlášení a Mému ministrovi obrany zemské jest uloženo, aby jej uvedl ve skutek.

Nařízení ministeria obrany zemské, dané dne 17. srpna 1886,

o sepisování a o evidenci domobranných mužů podle zákona ze dne 6. června 1886 o domobraně pro království a země na říšské radě zastoupených kromě Tyrolska a Vorarlberska.

(Zákonník říšský ze dne 21. srpna 1886, částka XLIII č. 135.)

Úvod.

§. 1. Aby ve skutek uveden byl zákon ze dne 6. června 1886 (z. ř. č. 90), o domobraně pro království a země na radě říšské zastoupené kromě Tyrolska a Vorarlberska jednající, vyhlašuje se následující předpis o sepisování a o evidenci mužů domobranných.

Podle §. 9 toho zákona obecní představenstva za spolupůsobení správců matričných povolána jsou k založení a k evidenci seznamů domobraneckých a budou při tom podporována politickými úřady okresními a úřady vojenskými dle jich ostatní působnosti ve smyslu následujících předpisův.

Co se týče toho, kdy sepisování mužů domobranných počato býti má, podotýká se, že ministerium obrany zemské, ač povinnost domobranná podle §. 12 zákona o domobraně již skutečně nastala, prohlédajíc ku pokročilému času a ku potřebným přípravám, upouští od založení seznamů domobraneckých na rok 1886; za to však první sepsání mužů domobranných na rok 1887 ihned buď započato a tím způsobem provedeno, aby založení seznamů domobraneckých na ten rok ukončeno bylo ve lhůtě k tomu vůbec ustanovené koncem měsíce února 1887, aby tedy předepsaný „výpis ze seznamu domobraneckého“ v obcích zhotoven a politickým úřadům okresním do 15. března zaslán býti mohl.

O mezitímných lhůtách, kterýchž při jednotlivých pracích přípravných jest šetřiti, budou od politických úřadů zemských dány ještě zvláštní poúkazy pro první založení seznamů domobraneckých.

Předpisy o evidenci mužů domobranných za toho času, kdy svolána bude domobrana až do jejího rozchodu, budou svou dobou vyhlášeny.

Seznamy domobranecké a první sepis mužů domobranných.

§. 2. Seznamy domobranecké.

Obecní představenstva sepsati mají všechny státní občany do obce příslušné a ve věku domobranném jsoucí, kteří nenáležejí ani k vojsku (válečnému loďstvu), ani k náhradní záloze, ani k obraně zemské — bez rozdílu, zdali v obci se zdržují nebo nezdržují — ve zvláštní seznamy „seznamy domobranecké“

a tyto seznamy potom míti v evidenci (zák. o domobraně §. 9, odstavec 1).

Seznam domobranecký skládá se ze 24 ročních seznamů, seřaděných od ročníku nejstaršího postupně k ročníkům mladším.

Tyto roční seznamy zdělány buďte podle přílohy 1 tohoto nařízení a obsahujte muže domobranné jednoho a téhož ročníku, to jest muže v jednom a témž gregorianském roce kalendářním ode dne 1. ledna až včetně do dne 31. prosince narozené, podle jmen rodinných*) abecedně spořádané.

Nejstarší ročník obsahuje muže domobranné, kteří v příslušném roce dokonají 42. rok věku svého, nejmladší ročník pak ty, kteří dokonají 19. rok věku svého.**)

Ve větších městech (s 20.000 a více obyvateli), kde svou dobou více praporů z přítomných mužů domobranných zřízeno bude, uvedeni buďte mužové tito, kde to možná, v oddělených seznamech domobraneckých roztříděných podle okresů v města.

Přehledná zobrazení ve příloze 2 a 3 vysvětlují, které ročníky obsahovati má seznam domobranecký, vztažmo objasňují, jak dlouho trvá domobranná povinnost mužův zapsaných.

Ze seznamů domobraneckých buď podle přílohy 4 každého roku a v každé obci sestaven číselný výkaz, zvaný „Výpis ze seznamu domobraneckého“, v němž podle ročníků vykázáni buďte zapsaní mužové domobranní.

---

*) Při stejném rodinném a křestném jménu (předním jménu) pro zevrubnější označení toho kterého muže domobranného uvedeno buď vedlejší příjmení, má-li takové, nebo křestné jméno (přední jméno) otcovo nebo jiná význačná okolnost.

**) Při posledních ročnících seznamů domobraneckých jest výjimka u těch mužů, kteří podle §. 20 zákona branného před počátkem povinnosti domobranné dobrovolně byli vstoupili do presenční služby vojenské. U takovýchto osob trvá povinnost domobranná po deset let, která následují po dokonání zákonné dvanáctileté povinnosti služebné.

Pakli by toho bylo třeba, tedy na náklad příslušné obce mohou delegováni býti k poučení a na podporu představenstev obecních při zakládání a v evidenci chování seznamů domobraneckých okresní šikovatelé zemské obrany, okresním hejtmanstvím přidělení.

O „seznamech"

domobranných mužů ročníků starších.

K sepsání domobranných mužů od ročníku nejstaršího až včetně do ročníku předposledního užito buď vůbec při prvním zakládání seznamů domobraneckých odvodních seznamů počínajíc od roku 1886 a proto političtí úřadové okresní*) k účelu tomu, aby tito mužové domobranní zapsáni býti mohli do seznamů domobraneckých, zdělati mají zvláštní „seznamy" s rubrikami pro seznamy domobranecké předepsanými (příloha 1) z odvodních seznamů pro každou obec v okresu svém a pro každý ze 23 ročníků zvláště a zaslati je včasně představenstvům obecním.

Každý ročník těchto „seznamů" zahrnovati bude všechny do té které obce příslušné muže domobranné jedné a téže třídy životní podle rodinných jmen abecedně spořádané; tak na př. nejstarší ročník domobraneckého seznamu v roce 1887 zahrnovati má příslušné muže domobranné roku 1845 zrozené, bez rozdílu, byli-li vymazáni, vráceni, osvobozeni nebo vřaděni, tyto posléze uvedené však jen potud, pokud neslouží více ve vojsku (válečném loďstvu), v záloze, v náhradní záloze nebo v zemské obraně.**)

Prohlédajíc k nápotomnímu zápisu domobranných mužů do seznamů domobraneckých konanému od

*) Politickými úřady okresními rozumějí se okresní hejtmanství a obecní úřadové, kteří mají působnost okresních hejtmanství (magistráty, městské rady, purkmistrovské úřady, obecní rady).

**) Evidentisté zálohy náhradní a zemské obrany pojati buďte do těchto seznamův, tedy i do seznamů domobraneckých.

představenstev obecních, političtí úřadové okresní především opravte „seznamy“ tyto, zvláště pak vyhledejte ony muže v seznamech odvodních obsažené nebo do těchto „seznamů“ pojaté, kteří později:

a) stali se příslušnými v některé jiné obci, nebo kteří
b) se vystěhovali, nebo kteří
c) zcela stali se neznámými,*) nebo konečně kteří
d) mezitím zemřeli.

Mužové tito, uvedouc krátce důvod, vymazáni buďte v rubrice „Poznámka“, s druhé strany pak buďte doplněny tyto „seznamy“ zařaděním mužů k domobraně povinných, kteří mezi tím přibyli, vztažmo kteří stali se příslušníky obce.

Úplně řádný první sepis mužů domobranných — zvláště ročníků starších — podle odvodních seznamů bude ovšem moci zhotoven býti toliko všestranným spolupřičiněním, protož náleží zvláště politickým úřadům, aby k tomu konci vzájemně se podporovaly, aby všech po ruce jsoucích nebo všech jen dosažitelných pomůcek**), jakož i všech vhodných příležitostí, které při rozličných úředních řízeních se naskytují, užily k doplnění a k opravení těchto „seznamů“, vztažmo seznamů domobraneckých.

Jestliže při některém odvodním okresu, vztažmo při některé obci scházejí staré seznamy odvodní nebo seznamy losovací, tedy příslušné ročníky mužů domo-

---

*) Za osoby, které „zcela staly se neznámými“, pokládány buďte toliko takové osoby, jichž úmrtí nebo bydliště ani nejzevrubnějším vyšetřováním nebylo lze vypátrati, nikoliv však takové, o nichž se v obci — třeba také po delší čas — ničeho neproslýchá.

**) K opravě mohou zvláště sloužiti seznamy losovací, odvodním seznamům za základ jsoucí (§. 24 návodu ku provedení branných zákonů), sčítací knihy při sčítání lidu, podle obcí zdělané seznamy osob k vojenské taxe zavázaných (§. 8 zákona ze dne 13. července 1880, z. ř. č. 70), pomůcky o propuštěných (§§. 152—159 dotčeného návodu), rejstříky o evidentistech náhradní zálohy a zemské obrany (§. 160 téhož návodu) atd.

branných v obcích těchto sepsány buďte prozatím dle možnosti a dle pomůcek po ruce jsoucích.

V takovýchto případnostech buď pak zvláště pečováno o nejpřesnější sepsání domobranných mužů výzvy první a seznamy domobranecké buďte postupně zdokonalovány.

Politični úřadové okresní odevzdají pak tyto „seznamy“, podle možnosti opravené, nejdříve těm kterým představenstvům obecním, aby provedla další vyšetřování o domobranných mužích do obce příslušných.

Obecní představenstva jsou povinna konati v obci rozsáhlá vyšetřování, příslušné muže domobranné zjistiti podle matrik o příslušnících obecních — ač má-li obec takovéto matriky — tyto seznamy pak v obci k všeobecnému nahlédnutí veřejně vyložiti a vyhláškou vyzvati ku podávání zpráv, by muži domobranní správně seznamenáni býti mohli.

Na to buďte údaje pro správný sepis získané sebrány od obecních představenstev, vztažmo zaznamenány buďte u těch kterých zapsanců v rubrice „Poznámka“, vynechaní mužové domobranní buďte jmenovitě oznámeni a „seznamy“ takto doplněné i s údaji případně získanými, pro sepsání vůbec důležitými vráceny buďte politickým úřadům okresním k opětnému prozkumu.

Politični úřadové okresní uvážiti mají tato vyšetřování v obci vykonaná a případně opraviti tyto seznamy, kteréžto potom s krátkým odůvodněním toho kterého rozhodnutí zpět zaslány buďte příslušným představenstvům obecním.

Členové sborů, majících ráz vojenský nebo nosících odznaky vojenské (zák. o domobraně §. 2, odstavec 4) — nehledíc k tomu, že zapsáni jsou v seznamech domobraneckých své příslušné obce, kde potud chovají se v evidenci, pokud podle svého věku ve smyslu prvního odstavce §. 2 zákona o domobraně povinni jsou k domobraně — chováni buďte v evidenci

také od okresního velitele domobranského *), v jehož okresu sbor má své sídlo.

K tomu konci velitelé nebo náčelníci dotčených sborů zdělati mají zvláštní seznamy o jich členech podle přílohy 5, vyplniti co nejpřesněji rubriky tam obsažené a zaslati seznamy ty ve dvojím sepise každého roku koncem ledna okresnímu velitelstvu domobranskému (práporním velitelstvu obrany zemské), která vykonavše opravy snad potřebné, povinna jsou ihned předložiti tyto průkazy představenému velitelstvu obrany zemské (zároveň se přehledným seznamem domobraneckým).

Rovněž muži domobranní, kteří jsouce na odpočinku nebo v mimoslužebním stavu vojska (válečného loďstva) neb obrany zemské — nehledíc k tomu, že snad jinak v evidenci jsou chováni — také od okresních velitelstev domobranských svého bydliště chováni buďte v evidenci na základě výpisů z evidenčních protokolův, o něž dožádány buďte doplňovací velitelstva okresní, místní velitelstva a evidenční úřady obrany zemské, pokud osoby tyto ke službě ve vojsku neb v obraně zemské nejsou ustanoveny **) a proto ke službě domobranné jsou po ruce.

---

*) Praporní okresy obrany zemské budou z pravidla spolu domobranskými okresy; jestliže by pak pro některý domobranský okres nebyl jmenován zvláštní velitel, velitel praporu obrany zemské bude také okresním velitelem domobranským.

**) Graduovaní lékaři, diplomovaní ranhojiči a diplomovaní zvěrolékaři, ve věku domobranném zapsáni buďte jako ostatní mužové domobranní; avšak u těch, kteří podle §. 18 zákona branného již v evidenci jsou pro službu ve vojsku (válečném loďstvu) nebo v obraně zemské za mobilisace, výslovně vyznačen buď tento závazek v rubrice „Poznámka“ seznamů domobraneckých a takovéto osoby, když a dokud slouží ve vojsku (válečném loďstvu) nebo v obraně zemské, nemohou povolávány býti ke službě v domobraně.

Příslušná oznámení buďte podána obecním představenstvům skrze politické úřady okresní.

„Pomůcky“

pro sepis jinochů vstupujících do věku domobranného.

Aby jinoši vstupující do věku domobranného sepsáni byli, správcové matrik úředně zřízení každého roku zdělati mají výpisy z křestních a rodných rejstříkův o všech v obci narozených osobách mužského pohlaví, které v kalendářním gregorianském roce po zdělání těchto rejstříků následujícím dokonají 19. rok věku svého, vztažmo které by jej dokonaly, a to zcela stejným způsobem, jak to v §. 11 návodu ku provedení zákonů branných předepsáno jest o jinoších, do věku k odvodu povinného vstupujících, podle vzorce I *a* dotčeného návodu; zemřela-li některá osoba v matričných výpisech uvedená, den úmrtí jejího — pokud se to státi může na základě úmrtních rejstříků, vedených od matričných správců — zapsán budiž ve 4. rubrice tohoto výpisu a výpisy tyto spolu s výpisy o jinoších do věku k odvodu povinného vstupujících odevzdány buďte do konce října každého roku příslušným představenstvům obecním.

Rovněž vojenští duchovní ke správě matrik ustanovení každého roku zdělati mají výpisy ze křestních a rodných rejstříkův o jinoších, kteří budoucího roku dosáhnou věku domobranného, obdobně podle vzorce I *b*, jenž dle §. 11 návodu ku provedení zákonů branných určen jest pro jinochy, vstupující do věku k odvodu povinného, a výpisy tyto předložiti nejdéle do dne 15. ledna vojenskému velitelstvu territoriálnímu.

Vojenská velitelstva territoriální a velitelstva doplňovacích okresův, jakož i političtí úřadové okresní, aby sepsáni byli jinoši vojenského původu do věku domobranného vstupující, mají předsejíti týmž způsobem, jakž to nařízeno jest o takovýchto jinoších vstupujících do věku k odvodu povinného v §. 11 návodu ku provedení branných zákonův.

O každoročním sepise jinochů vstupujících do domobranného věku 19 let platí vůbec obdobně usta-

novení §§. 12, 15, 16, 19, 20, 21 a 22 návodu ku provedení zákonů branných (o sepise jinochů vstupujících do věku k odvodu povinného), avšak šetřeno buď při tom okolnosti, že jinoši vstupující do věku domobranného, dokud jinak nebude ustanoveno, nejsou povinni přihlásiti se k sepisu a že při sepisování mužů domobranných k žádostem za osvobození hleděno nebude.

Ostatně obecní představenstva při předběžných pracích pro sepis jinochů vstupujících do věku domobranného předsejíti mají týmž způsobem jako při pracích pro odvod; zvláště buďte na základě křestních a rodných rejstříkův a toho, co bylo vyšetřeno, zdělány tři oddělené seznamy o mužích domobranných do obce příslušných, pak do obce nepříslušných, konečně o mužích zcela neznámých, obdobně podle vzorce III, IV a V návodu ku provedení zákonů branných.*) Tyto seznamy se všemi pomůckami předložte nejdéle do dne 15. prosince politickým úřadům okresním.

Političtí úřadové okresní jsou povinni tyto seznamy zkoumati a doplniti, výpisy o cizích mužích domobranných ihned zaslati příslušným politickým úřadům okresním a nařídíti, aby opravené seznamy domobranných mužů do obce příslušných, eventuálně i zcela neznámých veřejně vyloženy byly v obci ode dne 20. až do dne 31. ledna, vztažmo učiniti vhodná opatření, aby tyto seznamy byly dále opraveny.

Dnem 1. února obecní představenstva opětně předložte tyto seznamy i s pomůckami vyšetřovacími politickým úřadům okresním ku konečné úpravě;

---

*) Při vzorcích III a IV návodu ku provedení branných zákonův upraveny buďte toliko nápisy vzhledem k tomu, že sepsáni býti mají jinoši vstupující do věku domobranného; místo slov „k odvodu povinní“ položeno buď slovo „domobranný“, kdežto rubriky o přihlášce k odvodu povinných se vypustí; ve vzorci pak IV čáry dělící od sebe rubriky jsou nepřetržité a označení: „I. třída životní (narozených roku 18..) atd.“ se vynechá.

kteřížto je doplníce a opravíce, vrátí je nejdéle do dne 15. února obecním představenstvům, aby přejala zapsané jakožto nejmladší ročník do seznamů domobraneckých.

Jakmile tyto předběžné práce budou ukončeny, sestaví se seznam domobranecký podle jmen a ostatních údajů, které dle ročníků vypsány buďte ze „seznamů“ o domobranných mužích ročníků starších a z „pomůcek“ pro sepis jinochů vstupujících do věku domobranného. Potom zdělá se „výpis ze seznamu domobraneckého,“ opis jeho pak předloží se každého roku do dne 15. března příslušnému úřadu okresnímu.

O evidenci seznamů domobraneckých.

§. 3. O opravách následkem zvláštních případností.

Seznamy domobranecké, když do nich vykonáno bude zapsání mužů domobranných, buďte od obcí také v evidenci chovány.

Tato evidence prováděna buď netoliko v míru, ale i za války a záleží v postupné opravě seznamů domobraneckých následkem zvláštních případností, zejména pak těchto příčin:

a) byli-li mužové ve věku domobranném stojící propuštěni z vojska, z náhradní zálohy nebo ze zemské obrany,

b) stali-li se jinde příslušnými,

c) byli-li muži domobranní vřaděni do vojska, do náhradní zálohy nebo do zemské obrany,

d) byly-li mužům domobranným uděleny výprostné listy domobranské, o čemž zvláštní nařízení teprve dána budou,

e) vystěhovali-li se nebo

f) zemřeli-li muži domobranní.

Opravy buďte od představenstev obecních vykonány v každé případnosti zvláště, při čemž u každé opravy krátce uveden buď důvod v příslušné rubrice seznamu domobraneckého.*)

K tomuto konci

a) političtí úřadové zaslati mají k použití příslušným obcím ty které své vlastní pomůcky, jichž tyto obce po ruce nemají, případně odevzdati mají jim přiměřené sepisy, zvláště koncem srpna o osobách odvedených, o osobách dodatečně k odvodu přišlých, jakož i koncem roku o osobách z vojska (válečného loďstva)**) nebo z obrany zemské propuštěných atd.,

b) správcové matrik při každém úmrtí osoby domobranné***) zaslati mají výpis z rejstříku úmrtního politickému úřadu okresnímu toho místa, kde zemřelý se zdržoval, aby jej skrze příslušný politický úřad okresní zaslal příslušné (domovské) obci zemřelého.

Budou-li seznamy domobranecké tímto způsobem chovány v evidenci, pak nemohou obsahovati podstatných nesprávností a dostatečnou měrou vyhoví důležitému účelu, aby **veškeří mužové domobranní chováni byli v evidenci.**

O záznamech, jichž za svolání domobrany třeba bude v seznamech domobraneckých, dána budou zvláštní ustanovení ve vykonavacích předpisech pro celé domobranstvo.

---

*) Prospěšno jest, aby výpis ze seznamu domobraneckého ihned dle toho byl opraven, aby závěrka roční byla ulehčena a aby nižádná změna v něm nezůstala nepovšimnuta.

) Poněvadž osoby z válečného loďstva propuštěné nejsou podrobeny povinnosti v obraně zemské, proto oddílné listy ze zápisné knihy **všech odtud propuštěných zašlou se každoročně přímo práporním velitelstvu zemské obrany příslušné obce domovské, aby dalo je zapsati do seznamu domobraneckého.

***) V pochybnosti buď o **každém** státním občanu ve věku 19 až 42 let předložen politickému úřadu okresnímu toho kterého místa pobytného výpis z úmrtního rejstříku.

O roční závěrce seznamů domobraneckých.

Na konci každého roku (nejprve koncem r. 1887) prohlédnut buď seznam domobranecký, aby nabylo se jistoty, že žádná oprava nebyla přehlédnuta, a na to počátkem nového roku opraven buď seznam tím, že vyloučí se nejstarší ročník roku předešlého (poprvé na počátku roku 1888 vyloučením osob roku 1845 narozených), pak že do konce měsíce února připojí se nejmladší ročník nově přibylý (v roce 1888 osoby roku 1869 narozené); zároveň opatří se „výpisem ze seznamu domobraneckého“ podle přílohy 4 a opis tohoto výpisu předloží se politickému úřadu okresnímu, jenž povinen jest ihned zaslati okresnímu velitelstvu domobraneckému výpisy z domobraneckých seznamů veškerých obcí svého okresu.

Okresní velitelstva domobranecká ihned sestaví z těchto výpisů přehledné seznamy domobranecké podle přílohy 6 a předloží je představenému velitelstvu zemské obrany, kteréžto zdělá všeobecný seznam domobranecký podle přílohy 7 a podá jej každoročně koncem dubna ministeriu obrany zemské.

Zároveň s přehlednými seznamy domobraneckými okresní velitelstva zemské obrany (práporní velitelstva zemské obrany) předložiti mají k nahlédnutí velitelstvům zemské obrany úplné pomůcky, které byla obdržela od okresních velitelstev doplňovacích, místních velitelstev a evidenčních úřadů obrany zemské (stránka 359, odstavec 1).

Domobranský okres (práporní okres obrany zemské)

Politický okres

Obec

Domobranecký

ročník

Běžné číslo	Rodinné jméno i jiné příjmení	Přední (křestní) jméno	Stav, důstojenství, zaměstnání (výživa)	Bydliště a číslo domu v přísluš. obci	Sloužil ve vojsku (ve válečném lodstvu, v náhradní zálohu), u kterého sboru vojenského a v jaké šarži
	muže k domobraně povinného				
1	2	3	4	5	6

Poznámka.

a) Následující vady vylučují naprosto způsobilost ku konání povinnosti domobranné:

1. Slepota, šedivý zákal nebo jiné neodstranitelné vady obou očí, které zcela a trvale vylučují způsobilost k výživě;
2. zcela neodstranitelná hluchota na obou uších;
3. nehybnost nebo neodstranitelná úplná nezpůsobilost jedné ruky nebo jedné nohy;
4. nepřirozená řit;
5. padoucnice;
6. kretinismus;
7. soudně prohlášená pomatenost, šílenství nebo blbost;

Formát celého archu: 45 *cm* zvýší, 60 *cm* zšíří.

Příloha 1.

seznam roku 18 . .

18 . .

Jest, vztažmo byl v evidenci		Ku konání povinnosti domobranné zcela nezpůsobilý a z kterého důvodu	Trvale z domova vzdálený			Odůvodnění nastalého		Poznámka
náhradní zálohy	zemské obrany		v tuzemsku	v cizozemsku	neznámo kde	přírůstku	úbytku	
			země, místo					
7	8	9	10	11	12	13	14	15

8. trpaslictví;
9. zmrzačilost, znetvoření, nevyléčitelná nemoc těla, pokud tyto vady úplně a trvale vylučují jakoukoli způsobilost a schopnost k výživě.

b) V rubrice „Poznámka“ zaznamenáno budiž ještě eventuálně, je-li osoba domobranná k vůli veřejné službě nebo veřejnému prospěchu ke zproštění ustanovena.

Následovati budou ustanovení o postupu, aby vyšetřeny byly osoby ke konání domobranné povinnosti nezpůsobilé, a aby zproštěny byly osoby, jichž ve veřejné službě neb veřejném prospěchu jest nezbytně potřebí.

Příloha 2.

I. Přehledné zobrazení povinnosti domobranné

mužův od roku 1844 až včetně do 1874 zrozených.

Muži v roce níže uvedeném narození	dokonají v roce uvedeném		a přijdou		
	18.	42.	při prvním sepisu na rok 1887	dnem 1. ledna roku níže uvedeného	
	rok svůj		do seznamu domobraneckého		z povinnosti domobranné
1844	.	1886	k tomu ustanovených.	.	1887
1845	.	1887		.	1888
1846	.	1888		.	1889
1847	.	1889		.	1890
1848	.	1890		.	1891
1849	.	1891		.	1892
1850	.	1892		.	1893
1851	.	1893		.	1894
1852	.	1894		.	1895
1853	.	1895		.	1896

1854	.	1896	při čemž šetřeno buď lhůt zvláště	.	1897
1855	.	1897		.	1898
1856	.	1898		.	1899
1857	.	1899		.	1900
1858	.	1900		.	1901
1859	.	1901		.	1902
1860	.	1902		.	1903
1861	.	1903		.	1904
1862	.	1904		.	1905
1863	.	1905		.	1906
1864	.	1906		.	1907
1865	.	1907		.	1908
1866	.	1908		.	1909
1867	1885	1909		.	1910
1868	1886	1910		.	1911
1869	1887	1911		1888	1912
1870	1888	1912		1889	1913
1871	1889	1913		1890	1914
1872	1890	1914		1891	1915
1873	1891	1915		1892	1916
1874	1892	1916		1893	1917

Příloha 3.

II. Přehledné zobrazení

ročníků v od roku 1886 až do 1893 do domobrany zařaděných.

Roku			
1886	1887	1888	1889
vřaděny jsou ročníky			
1844	1845	1846	1847
1845	1846	1847	1848
1846	1847	1848	1849
1847	1848	1849	1850
1848	1849	1850	1851
1849	1850	1851	1852
1850	1851	1852	1853
1851	1852	1853	1854
1852	1853	1854	1855
1853	1854	1855	1856
1854	1855	1856	1857
1855	1856	1857	1858
1856	1857	1858	1859
1857	1858	1859	1860
1858	1859	1860	1861
1859	1860	1861	1862
1860	1861	1862	1863
1861	1862	1863	1864
1862	1863	1864	1865
1863	1864	1865	1866
1864	1865	1866	1867
1865	1866	1867	1868
1866	1867	1868	1869
1867	1868	1869	1870

Roku			
1890	1891	1892	1893
vřaděny jsou ročníky			
1848	1849	1850	1851
1849	1850	1851	1852
1850	1851	1852	1853
1851	1852	1853	1854
1852	1853	1854	1855
1853	1854	1855	1856
1854	1855	1856	1857
1855	1856	1857	1858
1856	1857	1858	1859
1857	1858	1859	1860
1858	1859	1860	1861
1859	1860	1861	1862
1860	1861	1862	1863
1861	1862	1863	1864
1862	1863	1864	1865
1863	1864	1865	1866
1864	1865	1866	1867
1865	1866	1867	1868
1866	1867	1868	1869
1867	1868	1869	1870
1868	1869	1870	1871
1869	1870	1871	1872
1870	1871	1872	1873
1871	1872	1873	1874

Příloha 4.

Domobranský okres (práporní okres obrany zemské)

Politický okres

Soudní okres

Obec

Výpis ze seznamu domobraneckého.

Ročník	Počet mužů domobranných	Z těch						Poznámka
		sloužilo		jest, vtažmo bylo v evidenci		jest		
		ve vojsku (válečném loďstvu, náhradní záloze)	v obraně zemské	náhradní zálohy	obrany zemské	trvale nepřítomných	naprosto nezpůsobilých	
1845								
1846								
1847								
1848								
1849								
1850								
1851								
1852								
1853								
1854								
1855								
1856								
1857								
1858								
1859								
1860								
1861								
1862								
1863								
1864								
1865								
1866								
1867								
1868								
Summa.								

Poznámka. V poznámce naznačen buď počet těch, kteří ve vojsku (válečném loďstvu) nebo v zemské obraně sloužívše, propuštěni jsou následkem nějakého důvodu výprostného a chovají se v evidenci náhradní zálohy neb obrany zemské, tedy v rubrikách opětně se vyskytují.

24*

Jméno sboru

Stanoviště sboru

Seznam

domobranných členů (sborových).

Běžné číslo	Rodinné	Přední (křestní)	Šarže (úřad) ve sboru	Rok narození	Domovská obec (okres, země)	Stav, důstojenství, zaměstnání (výživa)
	jméno domobranných členů					
1	2	3	4	5	6	7

Příloha 5.

Bydliště a číslo domu	Jest ve vojsku (v zemské obraně) ke službě povinen (sbor a šarže)	Sloužil ve vojsku (ve válečném loďstvu, v náhradní záloze) nebo v obraně zemské (sbor a šarže)	Jest, vtažmo byl v evidenci		Trvale nepřítomen a kde		Poznámka
			náhradní zálohy	obrany zemské	v tuzemsku	v cizině	
8	9	10	11	12	13	14	15

Podpis velitelův (náčelníkův):

Domobranský okres (práporní okres obrany zemské)

Přehledný seznam

Politický okres	Soudní okres	Obec	Ročník 1845	1846	1847	1848	1849	1850	1851	1852	1853	1854	1855	1856	1857	1858	1859	1860
N. N.	N. N.																	
	Dohromady .																	
	N. N.																	
	Dohromady .																	
	Suma politického okresu																	
Celkem																		

Poznámka. V poznámce naznačen buď počet těch, kteří slouživše, propuštěni jsou následkem nějakého důvodu neb obrany zemské, tedy v rubrikách opětně se vy-

Příloha 6.

domobranecký.

Ročník 1861	1862	1863	1864	1865	1866	1867	1868	Suma	Z těch sloužilo ve vojsku (válečném loďstvu), náhradní záloze	sloužilo v obraně zemské	jsou, vtažmo byli v evidenci náhradní zálohy	jsou, vtažmo byli v evidenci obrany zemské	jest trvale nepřítomných	jest naprosto nezpůsobilých	Poznámka

ve vojsku (válečném loďstvu) nebo v zemské obraně výprostného a chovají se v evidenci nábradní zálohy skytují.

C. k. velitelstvo obrany zemské v

Všeobecný seznam

o mužích domobranných podle

Domobranský okres (páprní okres obrany zemské)	Politický okres, město s vlastním statutem (odvodní okres)	Soudní okres	Ročník 1845	1846	1847	1848	1849	1850	1851	1852	1853	1854	1855	1856	1857	1858	1859	1860
Suma .																		

Poznámka. V poznámce uznačen buď počet těch, kteří propuštěni jsou následkem nějakého důvodu výprostzemské, tedy v rubrikách opětně se vyskytují.

Příloha 7.

domobranecký

březnových podání roku 18 . . (87).

Ročník 1861	1862	1863	1864	1865	1866	1867	1868	Suma	Z těch sloužilo ve vojsku (válečném loďstvu), náhradní záloze	sloužilo v obraně zemské	jest, vtažmo bylo v evidenci náhradní zálohy	jest, vtažmo bylo v evidenci zemské obrany	jest trvale nepřítomných	jest naprosto nezpůsobilých	Poznámka

ve vojsku (válečném loďstvu) nebo v zemské obraně sloužívše, ného a chovají se v evidenci náhradní zálohy neb obrany

Nařízení ministeria obrany zemské dané dne 19. ledna 1887,

jímž vyhlašují se „předpisy o zřízení domobrany v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených, kromě Tyrolska a Vorarlberska".

Jeho císařské a královské Apoštolské Veličenstvo Nejvyšším rozhodnutím ze dne 18. ledna 1887 ráčilo předpisy o zřízení domobrany v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených, kromě Tyrolska a Vorarlberska, nejmilostivěji schváliti.

Tyto předpisy, do nichž pojata jsou i stálá v nařízení ministeria obrany zemské ze dne 17. srpna 1886 (č. 135 ř. z.) obsažená a v některých částech doplněná ustanovení o sepisování a evidenci mužů k domobraně povinných, tímto v následujícím se vyhlašují a v platnost přivádějí. Přílohy 7, 9, 14 až 21, 23, 24, 27, 29 a 32, které v textu vytčeny ale na okraji vyznačeny nejsou, sloužíce toliko k úřední potřebě politických a vojenských úřadů i velitelstev, zvláštním rozdělem se vydají.

Předpisy
o zřízení domobrany

pro

království a země na říšské radě zastoupené kromě Tyrolska a Vorarlberska.

I. část.

Všeobecná ustanovení.

§. 1.

Účel a určení domobrany.

1. Účelem domobrany jest sesílení branné moci říšské vůbec, její určením pak, aby vojsko a zemskou obranu podporovala, aby těmto odborům ozbrojené moci co do výpomocných služeb technických, správních, zdravotních atd. ulehčovala a důstojnictvo i mužstvo aby nahražovala.

2. Domobraně přísluší připravovati a postaviti

1. kombatantní domobranecké útvary a sice:

a) sbory obsádkové, posádkové a etapní;
b) sbory k střežení hranic a ku obraně země.

2. k domobraně povinné mužstvo ke zvláštním službám ve válce, totiž: k technickým a administrativním pracím, k vozatajstvu, k dopravě a k ošetřování raněných a nemocných atd. a

3. výpomocnou náhradu za úbytek ve vojště, ve válečném loďstvu a v obraně zemské.

§. 2.

Domobranecké úřady a velitelstva.

3. K řízení a provedení soustavy domobranné, po případě k velení při domobraně jsou povoláni:

ministerium obrany zemské,
velitelstva obrany zemské,
okresní velitelstva domobranecká,
kromě těch ve válce:
císařem jmenovaní vojenští vrchní velitelé a
velitelé domobraneckých sborů (praporů, setnin, eskadron a jiných útvarů).

*

4. Ministerium obrany zemské povoláno jest k vrchnímu řízení veškeré soustavy domobranné; jemu náleží činiti veškerá opatření týkající se příprav k výzvě, ke svolání a k použití domobrany.

Dotýčná jeho nařízení provádějí jednak politické úřady zemské i okresní a představenstva obecní, jednak velitelstva obrany zemské a okresní velitelstva domobranecká.

5. Velitelstva obrany zemské jsou zároveň územními velitelstvy domobraneckými ve svém obvodu.

6. Okresní velitelstva domobranecká jsou podřízena velitelstvům obrany zemské vzhledem k domobranectví ve svém obvodu. Praporní okres obrany zemské jest z pravidla též okresem domobraneckým o stejném jméně a čísle.

Okresní velitelstva domobranecká jsou velitelstvům obrany zemské bezprostředně podřízena. Ve válce podléhají též vojenským vrchním velitelům, po případě jich podvelitelům co do výkonu těch nařízení, která se týkají utvoření, pokud se týče doplnění domobraneckých útvarů a oddílů, jich propuštění neb rozpuštění.

Není-li pro domobranský okres jmenován zvláštní velitel, jest velitel praporu obrany zemské zároveň okresním velitelem domobranským.

V tomto případě, odešel-li prapor obrany zemské, převezme velení nad okresní domobranou evidenční a správní důstojník zemské obrany; je-li však ve službě přítomen domobranecký důstojník vyšší hodnosti, mající aktivní velení, jest velitelem tento.

Služebné záležitosti okresních velistelstev domobraneckých obstarávají se u evidenčního úřadu zemské obrany — avšak odděleně od jiných jeho služebních záležitostí.

7. Vojenským vrchním velitelům od císaře jmenovaným jest po svolání domobrany učiniti opatření, aby mužstvo domobranecké skutečně od případu k případu povoláváno neb propouštěno bylo, aby sbory domobranecké neb jich oddíly byly zaměstnány jakož aby přikazovány byly ke svým příslušným podvelitelům.

Dokud tedy domobrana svolána trvá, jest podrobena v každém směru vojenským velitelům, pokud se týče těm kterým podvelitelům. Tito vydávají svá nařízení dle okolností a vlastního uznání buď prostřednictvím velitelstev zemské obrany aneb přímo okresním velitelstvům domobraneckým, neb velitelům domobraneckých sborů a oddílů.

8. Velitelé domobraneckých sborů a oddílů velí jim od začátku jich sestavení až do jich rozpuštění.

Co se týče jich podřízenosti, o tom rozhoduje ten který poměr, v jakém se domobranecký sbor neb oddíl, jemuž velí, nalézá: než vojenský velitel, po případě podvelitel je zaměstnal, dokud jich zaměstnává a po odbytém zaměstnání podléhají:

a) před tímto zaměstnáním: velitelstvu obrany zemské, a od toho dne, kdy byli přikázáni podveliteli, i tomuto;

b) dokud zaměstnání trvá: vojenskému veliteli, po případě podveliteli;

c) po odbytém zaměstnání: velitelstvu obrany zemské, dle okolností také ještě dřívějšímu veliteli, — v případech *a*) a *c*) prostřednictvím okresního velitelstva domobraneckého, při čemž poměr důstojenství, neb třídy velitele domobraneckého sboru ku jmenovanému okresnímu veliteli domobraneckému neb ku velitelům praporů obrany zemské, kteří jako okresní velitelé domobrany působí, rozhodným nikterak není.

§. 3.

Práva, povinnosti, zodpovědnost.

9. Ve všech záležitostech, které se týkají domobranectva, zvláště služby a správy, platí — ač nevyšla-li v té příčině zvláštní nařízení, — co do práv, povinností a zodpovědnosti osob súčastněných vojenské zákony a předpisy.

§. 4.

Domobranské třídy věku (ročníky), výzvy.

10. Veškeré k domobraně povinné mužstvo tvoří 24 třídy věku, z nichž nejstarší obsahuje 42-leté a nejmladší 19-leté*).

Věkové třídy domobranské dělí se na dvě skupiny, „výzvy“.

První výzva obsahuje 19 věkových tříd a sice osoby domobranné ve věku od 19 až včetně do 37 let, druhá pak výzva 5 věkových tříd a sice osoby domobranné ve věku od 38 až včetně do 42 let.

11. Jedna věková třída domobranská zahrnuje všechny domobranné muže, kteří v jednom a témž kalendářním gregoriánském roce se narodili.

Týž význam má výraz: „Domobranský ročník.“

12. Označení věkových tříd jest dvojí, a sice:

jedno stálé: dle roku narození, a jedno co rok se měnící: dle stáří.

---

*) Pro poslední ročníky domobraneckých seznamů platí výjimka ohledně těch, kteří dle §. 20 branného zákona před počátkem své domobranné povinnosti dobrovolně byli vstoupili do praesentní služby vojenské. U takových trvá domobranná povinnost deset let, jež následují po dokonání zákonné dvanáctileté služebné povinnosti.

V služebném styku úřadů a velitelstev domobraneckých mezi sebou a s jinými úřady a velitelstvy užívá se jen stálého označení; v nařízeních pro představenstva obecní a v prohlášeních budiž obou označení užíváno.*)

§ 5.

Další ustanovení.

13. Slovem „důstojníci" rozumějí se kromě důstojníků stavu vojenského také auditoři, lékaři a účetní vojenští,

slovem „vojenský úředník" také úředníci loďstva a zemské obrany,

slovem „obce" a „obecní představenstva" také osamocené držebnosti statkové a jich správa,

slovem „politické okresní úřady" také ony úřady obecní (magistráty, městské rady, úřad purkmistrovský, rada obecní), které mají působnost politických úřadů,

pokud dotýčná ustanovení obdobně i k nim vztahovati se mohou.

14. Sbory u vojska, válečného loďstva, zemské obrany a četnictva, při nichž osoby věku domobraneckého ze stavu gažistů neb mužstva buď dobrovolným vystoupením neb propuštěním ze základního seznamu ubudou, posílají od případu k případu ukončené základní seznamy menších oddílů domovským velitelstvům domobraneckým. Scházející základní seznamy menších oddílů nahražují se opisy z hlavních základních seznamů**).

Stejným způsobem zasílají evidenční úřady první instance ve vojsku, ve válečném loďstvu a v zemské obraně o důstojnících a vojenských úřednících daných na odpočinek neb do mimoslužebního stavu, kteří svou hodnost vojenskou složí neb ji pozbudou a ještě k domobraně povinni jsou, od případu k případu opisy základních seznamů domovskému okresnímu velitelstvu domobraneckému.

---

*) Ku příkladu v roce 1887:

Domobranecká třída věku 1856,
Domobranecká třída věku 1868 nazpět až do 1855:

Domobranecká třída věku z roku narození 1856 (31-letých),
Domobranecká třída věku z roku 1868 nazpět až do 1855 (19- až 32-letých).

**) Toto zasílání vztahuje se také ke všem v odpadné třídě již založeným základním seznamům domobranných osob první výzvy (od ročníku 1850 dále).

II. část.

Evidence mužstva domobranného (kromě důstojníků a vojenských úředníků).

§. 6.

Zásady vedení evidence.

15. Mužstvo k domobraně povinné přísluší k evidenci do obce domovské.

Svolává-li se domobrana, mají i přítomní k domobraně povinní nepříslušníci z té které povolané kategorie neb věkové třídy pojati býti v evidenci té obce, v níž se zdržují.

16. Evidenci vykonávati přísluší:

a) obecním představenstvům za pomoci správců matrik,
b) politickým úřadům okresním,
c) velitelům neb představeným těch sborů, které mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky, a
d) vojenským domobraneckým úřadům

dle ustanovení jich se týkajících a obsažených v následujících paragrafech.

§. 7.

Spolupůsobení správců matrik při konání evidence.

17. Spolupůsobení správců matrik při konání evidence domobraneckého mužstva v tom záleží, že

a) každoročně zdělají výpisy z křestných a rodných rejstříků o jinoších, kteří vstupují do věku domobranného a že odevzdávají tyto výpisy obecním představenstvům, a
b) že od případu k případu zdělají výpisy z rejstříků úmrtních o smrti domobranných mužů a že tyto výpisy zašlou politickým okresním úřadům.

18. *Ad a*) Ustanovení o sepisu mladíků do domobranného věku vstupujících obsažena jsou v §. 8.

19. *Ad b*) Zemrou-li domobranné osoby, má správce matriky výpis z rejstříku úmrtního zaslati tomu politickému úřadu okresnímu, v jehož obvodu úmrtí se událo.

Povstane-li v příčině domobranecké povinnosti zemřelé osoby nějaká pochybnost, zvláště nezemřel-li státní občan stojící ve věku od 19 do 42 let ve své domovské obci, má se výpis z rejstříků úmrtních rovněž zaslati. Toto ustanovení platí také ohledně úmrtí osob příslušných do Tyrolska a Vorarlberska a ohledně uherských státních občanů.

Výpisu z rejstříků úmrtních jen tenkrát netřeba zasýlati, zemřela-li dotýčná osoba ve své domovské obci a bylo-li

správci matriky dobře povědomo, že zemřelý nebyl k domobraně povinen, po případě že v seznamu domobraneckém nebyl zapsán.

§. 8.

Sepis jinochů vstupujících do věku domobranného.

20. Aby sepis jinochů vstupujících do věku domobranného vykonati se mohl, mají úředně zřízení správcové matrik každého roku zdělati výpisy z křestních a rodných rejstříků o všech osobách mužského pohlaví v obci narozených, které v kalendářním gregoriánském roce, jenž následuje po zdělání těchto rejstříků, dokonají 19. rok věku svého neb které by jej dokončily, a to zcela stejným způsobem, jak to v § 11. návodu ku provedení zákonů branných předepsáno jest o jinoších do věku k odvodu povinného vstupujících dle vzorce *I a* dotčeného návodu; zemřela-li některá osoba v matričních výpisech uvedená, den úmrtí jejího — pokud se to státi může na základě úmrtních rejstříků vedených od matričních správců — zapsán budiž ve 4. rubrice tohoto výpisu a výpisy tyto spolu s výpisy o jinoších do věku k odvodu povinného vstupujících odevzdány buďte nejdéle do konce října každého roku příslušným představenstvům obecním.

21. Rovněž vojenští duchovní, ke správě matrik ustanovení, každého roku zdělati mají výpisy ze křestných a rodných rejstříků o jinoších, kteří roku budoucího dosáhnou věku domobraneckého, obdobně podle vzorce *I b*, jenž dle §. 11 návodu ku provedení zákonů branných určen jest pro jinochy vstupující do věku k odvodu povinného, a výpisy tyto předložiti nejdéle do 15. ledna vojenskému velitelstvu territoriálnímu.

Vojenská velitelstva territoriální a velitelstva doplňovacích okresů jakož i političtí úřadové okresní, aby sepsáni byli jinoši vojenského původu do věku domobranného vstupující, mají předsejíti týmž způsobem, jak to nařízeno jest o jinoších vstupujících do věku k odvodu povinného v §. 11 návodu ku provedení zákonů branných.

22. O každoročním sepise jinochů vstupujících do domobranného věku 19 let platí vůbec obdobně ustanovení §§. 12, 15, 16, 19, 20, 21 a 22 návodu ke provedení zákonů branných o sepise jinochů vstupujících do věku k odvodu povinného, avšak šetřeno buď při tom okolnosti, že jinoši vstupující do věku domobranného, dokud jinak nebude ustanoveno, nejsou povinni přihlásiti se k sepisu a že při sepisování mužů domobranných k žádostem za osvobození hleděno nebude.

Ostatně představenstva obecní při předběžných pracích pro sepis jinochů vstupujících do věku domobranného předsejíti mají týmž způsobem, jako při pracích pro odvod, zvláště buďte na základě křestných a rodných rejstříků a toho, co

bylo vyšetřeno, zdělány tři oddělené seznamy o mužích domobranných do obce příslušných, pak do obce nepříslušných, konečně o mužích zcela neznámých, obdobně podle vzorce III. IV. a V. návodu ku provedení zákonů branných*). Tyto seznamy se všemi pomůckami předložte se nejdéle do dne 15. prosince politickým úřadům okresním.

Političtí úřadové okresní jsou povinni tyto seznamy zkoumati a doplniti, výpisy o cizích mužích domobranných ihned zaslati příslušným politickým úřadům okresním a nařídíti, aby opravené seznamy domobranných mužů do obce příslušných, eventuálně i zcela neznámých veřejně vyloženy byly v obci ode dne 20. až do dne 31. ledna, vztažmo učiniti vhodná opatření, aby tyto seznamy byly dále opraveny.

Dnem 1. února obecní představensta opětně předložte tyto seznamy i s pomůckami vyšetřovacími politickým úřadům okresním ku konečné úpravě; kteřížto je doplníce a opravíce vrátí je nejdéle do 15. února obecním představenstvům, aby přejala zapsané jakožto nejmladší ročník do seznamů domobraneckých.

§. 9.

Provádění evidence u představenstev obecních.

Seznamy domobranecké.

23. Evidence mužů domobranných provádí se u představenstev obecních ročníkovými listinami „Seznamy domobraneckým“ dle vzorce příl. 1, které o domobranných mužích každého ročníku zvlášť se zakládají; ve větších městech a jiných obcích (o 20.000 a více obyvatelích) buďtež mužové domobranní, pokud možno, uvedeni v seznamech dle okresů oddělených.

Ročníkové listiny všech 24 tříd domobraneckých počínaje nejstarším ročníkem — 42letým — dolů až k nejmladšímu ročníku — 19letému — se seřadí a tvoří vespolek „Seznam domobranecký na rok 18 . .“

24. Přehledná zobrazení příl. 2 a 3 vysvětlují: které ročníky domobranecký seznam na rok 1887 obsahovati má, vztažmo jak dlouho sepsanci k domobraně povinni budou, a jsou pomůckou k dotýčným rozhodnutím na dobu příští.

---

*) Při vzorcích III. a IV. návodu ku provedení branných zákonů opraveny buďte toliko nápisy vzhledem k tomu, že sepsáni býti mají jinoši vstupující do věku domobranného; místo slov „k odvodu povinní“ položeno buď slovo „domobranní“, kdežto rubriky v přihlášce k odvodu povinných se vypustí; ve vzorci pak IV. čáry dělící od sebe rubriky jsou nepřetržité a označení: „I. ročník (narození roku 18 . .)“ atd se vynechá.

25. Ve 23 ročníkových listinách, začínaje nejstarším ročníkem — 42letým — až včetně do předposledního ročníku — 20letého — mají chovati se v evidenci všichni v dotýčných rocích kalendářních narození k domobraně povinní muži, kteří

a) sice do vojska, válečného loďstva, náhradné zálohy, zemské obrany neb do četnictva vřaděni byli aneb dobrovolně vstoupili, avšak již propuštěni jsou,
b) přikázáni jsou k evidenci v náhradní záloze neb zemské obraně,
c) dosud u věku k odvodu povinném, avšak na čas osvobozeni jsou,
d) vráceni byli aneb
e) až k pravidelnému odvodu roku 1887 za úplně neschopné k vojenské službě byli uznáni a z odvodních listin vymazáni.

V ročníkové listině nejmladšího ročníku — 19letého — mají chovati se v evidenci všichni v dotýčném kalendářním roce narození k domobraně povinní mužové kromě dobrovolníků sloužících ve vojště neb ve válečném loďstvu ve stavu aktivním neb neaktivním, a kromě chovanců vojenských vzdělávacích ústavů.

Evidence tím se provádí, že nepřetržitě upravují se všechny ročníkové listiny seznamu domobraneckého a sice

1. od případu k případu doplňují se tím, že připíší se k domobraně povinné osoby, jež přibudou,

2. že od případu k případu zaznamenávají se všechny změny, jež udály se s muži domobrannými již sepsanými,

3. že od případu k případu poznamenají se všechny zvláštní okolnosti, jež mají značnou důležitost pro užití domobranných mužů k aktivní službě.

26. Ad 1. V seznamu domobraneckém budtež nově zaznamenáváni k domobraně povinní, kteří

a) domovského práva v obci nově nabyli,
b) ze svazku vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, z výslužby — i kdyby dále brali vojenskou pensi — aneb z mimoslužebního stavu — aniž by podrželi dřívější hodnost vojenskou — vystoupili (bývalí důstojníci, vojenští, námořní a zeměbranečtí duchovní, vojenští úředníci),
c) od vojska, válečného loďstva, náhradní zálohy, zemské obrany neb četnictva propuštěni aneb ke stavu invalidních pensistů přiděleni byli, aneb
d) dříve zcela neznámi ale později vypátráni byli, a sice v případech *a* a *d* na základě jich přijetí ve svazek obce, vztažmo jich vypátrání, a

v případech *b* a *c* na základě vyrozumění se strany politického okresního úřadu.

Každý nový přírůstek budiž v 13. rubrice seznamu domobraneckého odůvodněn.

27. Ad 2. V seznamu domobraneckém buďtež ti domobranní mužové vymazáni, kteří

a) nabyli v jiné obci příslušnosti,
b) vřaděni byli neb dobrovolně vstoupili do vojska, válečného loďstva, náhradní zálohy, zemské obrany neb do četnictva,
c) dostali osvobozovací listy domobranecké,
d) se svolením úředním se vystěhovali,
e) dodatečně za „zcela neznámé" prohlášeni byli*), aneb
f) zemřeli,

a sice:

v případech *a* a *e* na základě výmazu z matriky obecních příslušníků,
v případech *b* a *d* na základě vyrozumění se strany politického úřadu okresního,
v případě *c* na základě osvobozovacích listů domobraneckých k rozdělu vydaných a
v případě *f* na základě výpisů z rejstříků úmrtních neb jinak nabyté bezpečné vědomosti o úmrtí mužů domobranných.
Každý výmaz budiž v rubrice 14. domobraneckého seznamu odůvodněn.

28. Ad 3. a) Aby zaříditi se mohlo osvobození těch domobranných mužů, kteří stiženi jsouce neduhy vyznačenými v příloze 10 ke konání domobranné povinnosti naprosto neschopnými se jeví, buďtež tyto neduhy v rubrice 9 zaznamenány;

b) při graduovaných lékařích, diplomovaných ranhojičích a diplomovaných zvěrolékařích, kteří na základě §. 18 zákona branného za mobilisace ke službě ve vojště, válečném loďstvu neb v obraně zemské určeni byli, a proto když a dokud slouží, ke službě domobranné povoláni býti nemohou, zaznamenán buď tento závazek v rubrice 15, a

c) při mužích domobranných, kteří sproštěni byli aktivní služby domobranné, budiž toto sproštění též v 15. rubrice seznamu domobraneckého zaznamenáno.

---

*) Za „zcela neznámé" jen ti se považují, jichž úmrtí neb bydliště ani přes nejbedlivější pátrání vyšetřeno býti nemohlo, nikoli však takoví, o nichž v obci — a byť i po delší dobu — nic se neproslýchá.

To platí též o osobách aktivně sloužících při finanční stráži neb státních lesích, které vůbec aneb již povinny nejsou službou ve vojště neb v obraně zemské, ale ještě ve věku k obecné domobraně povinném se nalézajících, kteráž domobranná povinnost však dle §. 2 odst. 5 zákona o domobraně jim toliko podmínečně uložena býti může.

Představenstvo obecní vyrozuměno bude k *b* a *c* politickým úřadem okresním.

Budou-li seznamy domobranecké tímto způsobem při každé nastalé změně ihned řádně upraveny, nemohou obsahovati podstatných nesprávností a vyhoví dostatečnou měrou důležitému účelu, aby veškeří mužové domobranní chováni byli v evidenci.

Na konci každého roku prohlédnut buď seznam domobranecký, aby nabylo se jistoty, že žádná oprava a poznámka nebyla přehlédnuta.

Roční závěrka seznamů domobraneckých.

29. Počátkem nového roku opraven, po případě doplněn buď seznam domobranecký tím, že vyloučí se listina nejstaršího ročníku roku předešlého — již 43letých — pak že v druhé polovici měsíce února připojí se listina nejmladšího ročníku, — 19letých — kteří prvním lednem vstoupili v domobrannou třídu věkovou.

Ze seznamu domobraneckého tímto způsobem upraveného zdělá se dle příl. 4 ciferní „výpis ze seznamu domobraneckého“, v němž sepsaní mužové domobranní, dle ročníků sestavení, mají vykázáni býti. Tento výpis připojí se k seznamu domobraneckému.

Seznam domobranecký i jeho výpis budiž předložen politickému úřadu okresnímu do 15. března.

Okresní úřad politický vrátí domobranecký seznam obecnímu představenstvu do konce března, avšak výpis ze seznamu domobraneckého za sebou podrží, aby jej zaslati mohl domobraneckému velitelstvu okresnímu.

§. 10.

Vedení evidence při politických úřadech okresních.

30. Okresním hejtmanstvím náleží, aby obecní představenstva při konání evidence mužů domobranných podporovala a k nim dohlédala.

31. Podpora tato v tom záleží, že poučují se obecní představenstva o zakládání, o vedení evidence a závěrkách seznamů domobraneckých, že vypomáhá se jim dle potřeby a možnosti v dotýčných pracích písařských a že sdělují se obecním představenstvům ty události, o nichž by se jim buď vůbec nedostalo vědomosti, buď nedostatečně, neb pozdě.

32. Obecní představenstva mají v první řadě poučována býti o konání evidence, kdykoli při tom kterém úředním řízení příležitost se udá.

Dle potřeby může za tím účelem a k výpomoci v písařských pracích delegován býti přidělený okresní šikovatel zemské obrany na útraty dotyčných obcí.

Výlohy tohoto delegování počítány budtež dle ustanovení předpisu poplatkového (cestovné, ubytování, diéty).

33. Sdělování zvláštních událostí, týkajících se konání evidence se strany obecních zastupitelstev, děje se

a) o důstojnících, o vojenských, námořních neb zeměbraneckých duchovních, pak o vojenských úřednících, kteří ze svazku vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, z odpočinku neb z mimoslužebného stavu vystoupili, nepodrževše neb pozbyvše dřívější hodnosti — od případu k případu na základě zpráv okresních velitelstev domobraneckých;

b) o těch, kteří od vojska, válečného loďstva, náhradní zálohy, zemské obrany neb četnictva propuštěni byli koncem prosince — v jednotlivých případech propustných — neb při odkázání ve stav invalidních pensistů od případu k případu;

c) o těch, kteří do vojska, válečného loďstva, náhradní zálohy neb zemské obrany vřaděni byli — koncem srpna a později od případu k případu;

d) o těch, kteří do vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb do četnictva dobrovolně vstoupili, od případu k případu;

e) o těch, kteří s úředním svolením se vystěhovali — od případu k případu;

f) o těch, kteří zcela neznámými se stali — od případu k případu, není-li obecnímu představenstvu již povědomo, že je považovati dlužno za zcela neznámé;

g) o zemřelých — od případu k případu, dodáním výpisu z rejstříku úmrtního, a

h) když graduovaní lékaři, diplomovaní ranhojiči a diplomovaní zvěrolékaři dle §. 18 branného zákona za mobilisace určeni jsou ke službě ve vojsku, válečném loďstvu, neb zemské obraně — od případu k případu.

Při každém takovém sdělení budiž poukázáno na dotýčný odstavec §. 9.

34. Aby se mohlo dohlížeti ke konání evidence se strany obecních zastupitelstev, a poněvadž pomůcky evidenční k úřednímu použití vůbec a při ztrátě seznamů domobraneckých zvláště po ruce býti mají, jest potřeba, aby také při okresních hejtmanstvích konala se evidence mužstva domobranného co do jmen a dle obcí.

To záleží v tom, že chovají se v evidenci seznamy zdělané při prvním sepisu domobranných mužů jakožto základ

pro zápisy do seznamů domobraneckých, pak ty seznamy nejmladšího ročníku, které po vykonaném zápisu do seznamů domobraneckých od obcí vrátiti se mají okresním úřadům (odst. 22), při čemž u prvnějších seznamů netřeba vyplňovati rubriky 5, 10 až 12.

Tuto evidenci služebně vykonává oddělení pro evidenci zemské obrany při okresních úřadech, jemuž proto veškeré spisy o přírůstku a úbytku mužstva domobranného, pak o změnách s tím spojených, jež v seznamech domobraneckých zaznamenávati se mají, k nahlédnutí se dávají.

35. Seznamy domobranecké od obecních představenstev došlé buďtež od okresních hejtmanství srovnávány s vlastními, shledané vady odklizovány, po případě seznamy domobranecké se sepisy ve shodu uváděny, načež prvější potřebnými poznámkami opatřené, obecním představenstvům do konce března se vrátí.

36. Při okresních úřadech, jež jsou zároveň úřady obecními, koná se evidence mužů domobranných toliko způsobem pro představenstva obecní předepsaným pomocí domobraneckých seznamů.

37. Výpisy ze seznamů domobraneckých — dle potřeby upravené — zasýlají se po částech okresnímu velitelstvu domobrannému nejdéle do konce března, a zároveň se mu oznámí, kolik z branců při loňském odvodu vrácených z každé třídy označeno jest za schopné k domobranné službě se zbraní.

38. Dojdeli výpis z rejstříku úmrtního o muži domobranném, jenž označen byl za důstojníka domobraneckého, oznámí se toto úmrtí okresnímu velitelstvu domobraneckému.

39. Docházející výpisy z rejstříků úmrtních o nepříslušnících věku domobranného — v obou polovicích říše — zasýlají se politickým úřadům domovským.

§. 11.

Konání evidence při sborech, jež mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky.

40. Členové těch sborů, jež mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky (ozbrojené sbory měšťanské a střelecké, spolky vojenských vysloužilců) bez rozdílu, zdali podle svého stáří osobně k domobraně povinni jsou čili nic, aneb jsou-li v seznamech svých domovských obcí zapsáni čili nic, — spolu i neaktivní důstojníci a vojenští úředníci, mají k vůli konání vojenské evidence pro službu domobrannou od svých velitelů neb představených v seznamech dle vzorce příl. 5 chováni býti v evidenci.

Tyto sepisy zasýlají se koncem ledna každého roku ve dvojím opisu tomu okresnímu velitelstvu domobranskému, v jehož obvodu sbor sídlo má.

§. 12.

Konání evidence při okresních velitelstvech domobranských.

41. Evidence mužstva domobranného při okresních velitelstvech koná se namnoze sumárně, hlavně pomocí „přehledného seznamu domobraneckého".

Jeden sepis členů těch sborů, jež mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky, uschová se u okresního velitelstva domobranského.

O takových mužích domobranných, kteří dostali zvláštní služebné určení, mají se konati zápisky dle jmen.

42. Přehledný seznam domobranecký zdělá se dle vzorce příl. 6 na základě výpisů obecních představenstev ze seznamů domobranských a předloží se velitelstvu zemské obrany do 15. dubna.

Zároveň zašle se velitelstvu zemské obrany po jednom stejnopisu — dle potřeby upravených sepisů dotčených sborů.

43. Okresní velitelstvo domobranské sbírá, třídí a uschovává listiny základních knih, které docházejí od stavů vojska, válečného loďstva, zemské obrany a četnictva, pak od evidenčních úřadů první instance při vojsku, válečném loďstvu neb zemské obraně o domobranných osobách, jež ze základního stavu neb z vojenské evidence vystoupily nebo propuštěny byly.

Dojdou-li listiny základních knih o domobranných mužích, kteří posledně ke stavu gažistů náleželi, budiž to oznámeno domovskému okresnímu úřadu, aby zařídil zápis tohoto přírůstku do seznamů domobraneckých.*)

44. Aby listiny základních knih v pořádku uschovati se mohly, buďtež rozděleny na 5 hlavních skupin, a sice:

Listiny základních knih.

Hlavní skupina A.

Domobranní mužové, kteří ve vojště sloužili, počítajíc k nim náhradné záložníky.

Oddíly:

Pěchota.
Polní myslivci.
Jezdectvo.
Polní dělostřelectvo.
Pevnostní dělostřelectvo.
Výrobny potřeb dělostřeleckých.

---

*) Toto ustanovení platí také o gažistech, kteří dne 31. prosince 1886 vystoupili.

Ženijní sbory.
Pluk zákopnický.
Pluk železniční a telegrafní.
Sbory zdravotnické, nemocnice garnisonní a vojenské lékárny.
Vozatajstvo, výrobny potřeb vozatajských a ústavy pro chov koní.
Správy oděvní.
Vojenské zásobárny.

Listy základních knih o bývalých jízdných dělostřelcích a jízdných vojácích, pocházejících z jezdectva — kromě poddůstojníků a vojínů vozatajských, — pak listy o bývalých z jezdectva pocházejících vojínech železničního a telegrafního pluku vloží se do oddílu jezdectva, listy pak o bývalých četnících do oddílu jich dřívějšího sboru.

Hlavní skupina B.

Domobranní mužové, kteří ve válečném loďstvu sloužili.

Hlavní skupina C.

Domobranní mužové, kteří bezprostředně k zemské obraně neb k četnictvu byli odvedeni.

Oddíly:

Pěší sbory.
Jízda.
Četnictvo.

Hlavní skupina D.

Vojensky vycvičení evidentisté náhradní zálohy.

Hlavní skupina E.

Vojensky vycvičení evidentisté zemské obrany.

V každém oddílu hlavních skupin A a C, pak v hlavních skupinách B, D a E listiny knih základních buďtež urovnány dle domobranných tříd věkových v každé třídě, pak dle příjmení v abecedném pořádku.

Pozůstává-li okres domobranný z částí rozličných okresů doplňovacích, mají v hlavních skupinách A, B a D rozděliti se listiny knih základních též dle doplňovacích okresů.

Počet listin knih základních prokáže se přehledem zdělaným dle vzorce příl. 7, kterýž přehled přiloží se k přehlednému seznamu domobraneckému.

45. Toliko listiny knih základních o domobranných třídách 1. výzvy se uschovávají.

Přestoupí-li věková třída v 2. výzvu, budtež základní listy oddílové vráceny těm sborům vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, v nichž domobranní posledně sloužili — při čemž k tomu již se nehledí, že listy v jiné oddíly vloženy byly; opisy hlavních listů základních a výpisy ze základních knih budtež zničeny.

Jakmile se prohlásilo svolání domobrany, pošlou se listiny knih základních o těch domobranných mužích, kteří zvlášť určeni byli k náhradní službě ve vojště, ve válečném loďstvu a v zemské obraně ihned velitelstvům domovských doplňovacích okresů, nebo odevzdají se praporu zemské obrany.

46. Zprávy docházející od politických, okresních úřadů o počtu těch k odvodu povinných mužů, kteří roku předešlého označeni byli jako schopní k domobranské službě ve zbrani, uschovají se v přehledném seznamu domobranském.

Poněvadž pak v těchto zprávách věkové třídy několikrát se naskytují, budtež, dojdeli zpráva nová, vyškrtnuta data o ročnících, obsažená ve zprávách z roku předešlého, aby každý ročník toliko jednou byl vykázán a aby výpočty nezakládaly se na dřívějších, mezitím již neplatných číslicích.

§. 13.

Konání evidence při velitelstvech zemské obrany.

47. Evidence mužů domobranných při velitelstvech zemské obrany koná se namnoze sumárně pomocí „hlavního seznamu domobranského“ — a dle potřeby pomocí zvláštních sepisů a přehledných tabulek.

48. Hlavní seznam domobranecký zdělá se na základě sumářů seznamů domobraneckých okresních velitelstev domobraneckých dle vzorce příl. 8 a předloží se ministeriu obrany zemské do konce dubna. Hlavnímu seznamu domobraneckému připojen budiž dle vzorce příl. 7 sestavený „přehled“ listin knih základních, uschovaných při okresních velitelstvech domobranských.

Zároveň předloží se dle vzorce příl. 9 zdělaný „seznam“ těch sborů, které mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky.

III. část.

Osvobození od povinnosti domobranecké a sproštění služby domobranné.

§. 14.

Osvobození od povinnosti domobranecké.

49. Osvobození od povinnosti domobranecké těm se udělí, kteří trpí tělesnými neb duševními neduhy, jež způsobilost k plnění domobranské povinnosti naprosto vylučují (jimi trpící k jakýmkoli domobranským službám veskrz nezpůsobilými činí) a má trvalou platnost.

50. Osvobození od domobranecké povinnosti vyslovují komise odvodní, přehlížecí a superarbitrační.

Tyto komise posuzujíce nezpůsobilost domobranných mužů k veškerým službám domobranským mají předsejíti dle ustanovení v té příčině doplněného „návodu k lékařské prohlídce branců.“

Ohledně těch, kteří nyní již zadost učinili odvodní povinnosti, může se osvobození považovati za odůvodněné v nálezu odvodní komise, jeli v dotčeném odvodním seznamu uvedeno usnesení o výmazu (rubrika 18. dříve 19.) a určitě vyznačen některý neduh, jenž spůsobilost k plnění domobranské povinnosti dle seznamu příl. 10, rubrika 3. naprosto vylučuje.

51. Domobranní mužové, kteří nebyli osvobozeni způsobem shora naznačeným a kteří sami za to mají neb skutečně se jeví, že k plnění domobranské povinnosti naprosto jsou nezpůsobilí, podrobeni budtež obecní komisionální prohlídce úřední v místech, kde se zdržují.

Touto prohlídkou má se zjistiti, že vyskytá se neduh tou měrou, že činí neduživce naprosto nezpůsobilým k plnění domobranské povinnosti, aby pak takový neduh poznamenán byl v 9. rubrice seznamu domobraneckého jakožto ohláška k vůli dalšímu jednání.

52. Úřední komise obecní skládá se ze starosty obecního neb jeho náměstka, dvou členů obecního zastupitelstva a lékaře obecního, k nimž připojí se dva mužové domobranní, kteří sebe sami považují za způsobilé ke službě domobranské a nejsou s prohlížencem ani blíže spřízněni ani sešvakřeni.

Domobranný muž sám může požádati obecního starostu, aby prohlédnut byl obecní komisí úřední; avšak obecní starosta jest zároveň povinen zaříditi prohlídku muže domobranného, je-li sám přesvědčen, že týž trpí některým neduhem vyznačeným v příloze 10, rubrika 9, jenž naprosto vylučuje způsobilost ke plnění domobranské povinnosti.

Kdyby některý muž domobranný se zpečoval podrobiti se prohlídce skrze obecní komisi úřední, budiž tato okolnost — zároveň s domnělým neduhem — v 9. rubrice seznamu domobraneckého poznamenána.

53. Domobranný muž budiž úřední komisí obecní za přítomnosti všech členů komise, — i přivolaných mužů domobranných — důkladně prohlédnut.

Po jeho odchodu vysloví se členové komise každý zvlášť: zdali dle jich úsudku shledaný neduh naprosto vylučuje způsobilost prohlédnutého muže ku plnění domobranské povinnosti čili nic. Jestliže členové komise jednohlasně neb většinou hlasů prohlásili o prohlédnutém, že jest k plnění domobranské povinnosti naprosto nezpůsobilý, aneb jestliže při rovnosti hlasů obecní starosta s těmi hlasoval, kteří se takto vyjádřili, má neduh obecním starostou poznamenán býti v rubrice 9. seznamu domobranského.

V tomto případě budiž prohlédnutému domobrannému muži oznámeno, že může žádati, aby postaven byl před odvodní neb superarbitrační komisi, že však zároveň jest mu zavázati se, že spojené s tím náklady ze svého uhradí. Zcela nemajetní budtež však v té příčině obcemi s dostatek podporováni.

Způsob, jakým jednotlivá mínění projevena byla (hlasování), nemá prohlédnuté osobě domobranné oznámen býti.

54. Byl-li domobranou povinný nepříslušník úřední obecní komisí shledán naprosto nezpůsobilým k plnění domobranské povinnosti, obecní starosta má to oznámiti politickému úřadu a tento domovskému okresnímu úřadu politickému, aby to v seznamu domobranském k poznamenání přišlo.

55. Žádá-li muž domobranný, aby postaven byl před komisi odvodní neb superarbitrační, má to na ohlášení obecního starosty domovský okresní úřad politický zaříditi, po případě má to sprostředkovati ten politický okresní úřad, v jehož obvodu domobranný se zdržuje, tím způsobem, aby postaven byl před ambulantní komisi odvodní toho okresu, v němž se zdržuje, aneb — je-li v témž okresu snad zřízena — před stálou komisi odvodní neb superarbitrační.

Domobrannému muži dá se s sebou popis osoby, k němuž připojí se nález neb usnesení komise odvodní neb superarbitrační, a jenž se pak zašle domovskému úřadu politickému.

56. Domobranní mužové, kteří sice k plnění domobranské povinnosti jsou neschopni, jichž osvobození od této povinnosti však nálezem neb usnešením komise odvodní neb superarbitrační ku prohlášení nepřišlo (poněvadž buď se nepodrobí komisionální prohlídce při obecním úřadě, buď před jinou komisi se nedostaví), zůstanou jako nezpůsobilí zaznamenáni v seznamech domobranských, mají však — svolá-li se domobrana — s ostatním mužstvem domobranným dostaviti se do seřaďovacího stanovistě domobranského sboru.

57. Domobranný muž jen tehdy postaven býti může před komisi přehlížecí, byla-li učiněna námitka proti osvobozovacímu nálezu odvodní komise, a uzná-li politický zemský úřad neb velitelstvo zemské obrany toto postavení před komisi prohlížecí za odůvodněné.

58. Domobranní mužové, jimž přiznáno bylo osvobození od povinnosti domobranné, dostanou prostřednictvím obecních představenstev domovských od domovského politického úřadu okresního „domobranské listy osvobozovací“ dle vzorce příl. 11.

Muž od domobranské povinnosti osvobozený zároveň vymaže se ze seznamu domobranského.

---

59. Důstojníci a vojenští úředníci, kteří k domobranné službě ustanoveni jsou, ale sami za nezpůsobilé k nabízené službě aneb k službě domobranské vůbec se považují, mají prostřednictvím toho kterého evidenčního úřadu první instance při vojště, válečném loďstvu neb zemské obraně příslušné ohlášení učiniti.

Vojenskému territoriálnímu velitelstvu (velitelstvu zemské obrany) na vůli se zůstavuje, aby toto ohlášení dle ustanovení předpisu superarbitračního aneb dle okolností, zdá-li se stručné řízení výhodným, kratší cestou vyřídilo.

60. Stručné řízení záleží v komisionelní prohlídce, která — aby těm kterým důstojníkům neb vojenským úředníkům nevzešly žádné neb jen velmi nepatrné útraty — děje se v jich bydlišti aneb na blízku jeho.

Útraty cestovné uhražují důstojníci a vojenští úředníci sami.

61. V komisi zasedají:

1. kde mají stanoviště velitelstva vojenských territorií, divisí, brigád, pevností, míst neb jen i doplňovacích okresů: generál (admirál) a není-li tam žádný ustanoven — velitel stanoviště,
   štábní důstojník z vojska (válečného loďstva),
   zástupce zemské obrany (možno-li štábní důstojník), a
   štábní lékař (kde ho není, vrchní lékař posádky);

2. v menších místech: vojenští členové — ambulantních i stálých — odvodních komisí, aneb pokud možno členové v odstavci 1. vyznačení.

Poněvadž k domobranné službě namnoze méně se požaduje, než ke stálé vojenské službě v poli, má v dobrém zdání vysloveno býti, zdali dotýčný přehliženec jeví se způsobilým k domobranskému zaměstnání

a) jemu nabízenému,
b) k některému jinému,
c) naprosto k žádnému;

v případech *b* a *c* udej se proč, a mají se zároveň odchylná mínění jednotlivých členů komise výslovně vytknouti.

Tato dobrozdání předložena buďtež bezprostředně vojenskému velitelstvu territoriálnímu (velitelstvu zemské obrany), kteréž pak definitivně rozhodne, je-li ten který důstojník neb vojenský úředník k domobraně povinen, která služba se mu přikázati má, neb má-li od ní osvobozen býti, a uvědomí ho o tom prostřednictvím jeho evidenčního úřadu první instance. — V případě *c* netřeba vydati osvobozovací list domobranský.

Je-li přehlíženec důstojníkem neb vojenským úředníkem na odpočinku neb mimosložebního stavu ve vojště a námořním loďstvu, má v případech *b* a *c* vojenským velitelstvem territoriálním o výsledku přehlídky uvědoměno býti také velitelstvo zemské obrany, kteréž v případě *b* vojenskému territoriálnímu velitelstvu nové služebné ustanovení oznámí.

V obou případech *b* a *c* vyrozumí velitelstvo zemské obrany ta která okresní velitelstva domobranecká.

§. 15.

Sproštění služby domobranské.

62. Již v míru mohou a mají sproštěni býti služby domobranské (činné služby v domobraně) ti mužové domobranní, jichž k obstarávání záležitostí veřejné služby v jich služebném místě postrádati nelze.

Osobní neb rodinné poměry domobranných mužů nejsou důvodem, aby tito sproštěni byli služby domobranské, nýbrž mohou ti, kteří dle dotčených předpisů k tomu příslušni jsou, toliko od případu k případu za naléhavých odůvodněných okolností a pokud služba toho připouští, k těmto poměrům zřetel bráti a na krátkou dobu poskytnouti dovolenou.

Dle toho domobranní mužové nemohou sami žádati za sproštění, nýbrž mohou učiniti dotýčný návrh jen ty úřady a dopravní ústavy, které jich sproštění považují a požadují za nutné pro svůj služebný neb provozovací obor.

Návrhy na sproštění a sproštění samo budiž obmezeno na nejnutnější potřebu.

63. Návrhy na sproštění služby domobranské činí se pomocí seznamů dle vzorce příl. 12*).

Tyto seznamy zdělávejtež se co nejpečlivěji a zevrubně hlavně co do rubrik $1^1/_2$, 2, 3 a 4, které možno-li vyplňujtež se dle úředních listin.

---

*) O domobranných mužích příslušných domovem do Tyrolska a Vorarlberska, pak do zemí koruny uherské mají zdělány býti zvláštní seznamy a poslány cestou služebnou c. k. vrchnímu úřadu zemské obrany nebo král. uhersk. ministerstvu zeměbrany.

Nesprávné záznamy způsobily by rozvláčné vyšetřování, jímž by obtížen byl hlavně ten úřad, který je způsobil.

Aby práce při sepisu domobranných mužů za příčinou jich sproštění od služby domobranské se zjednodušily, budtež v každém odboru služebném zdělány seznamy stejné velikosti, aby se jich několik k sobě připojiti mohlo.

Byl-li domobranný muž již roku předešlého sproštěn, má se výprostný certifikát domobranný přiložiti.

64. Návrhy sprošťovací mají představenstva c. k. a samosprávných úřadů v měsíci lednu každého roku předkládati nadřízeným zemským úřadům, které o nich se pronesou a připojíce vlastní návrhy sprošťovací zašlou je velitelstvu zemské obrany (velitelstvu zeměbranskému) ke shoddnému rozhodnutí — ať přísluší, jehož se týče, kamkoli.

Zemským úřadům, také tyrolskému a vorarlberskému, náleží činiti návrhy o všech domobranných osobách, jež mají svá služebná místa v jich territoriálním obvodu a domovem přísluší do obvodu, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886.

Když velitelstva zemské obrany svá rozhodnutí učinila, vrátí se seznamy zemským úřadům.

Sprošťovací návrhy, o nichž dohodnutí se nestalo, mohou zemským úřadem nadřízenému ústřednímu úřadu předloženy býti, aby je ve shodě s ministerstvem obrany zemské vyřídil.

65. Každé povolené sproštění oznamují úřadové zemští domovským politickým úřadům okresním, velitelstva zemské obrany pak domovským okresním velitelstvům domobranským pomocí výpisů ze seznamů. Tyto výpisy zasýlají se bez prostřednictví jiných úřadů i tenkrát přímo, je-li politický úřad okresní nebo okresní velitelstvo domobranské v territoriálním obvodu.

V případech uvedených v poslední větě odstavce 64. má politický úřad okresní rovněž zemským úřadem vyrozuměn býti a zdělá se výpis ze seznamu pro okresní velitelstvo domobranecké sice ministerstvem obrany zemské, ale dodá se skrze ono velitelstvo zemské obrany, které nesouhlasilo s návrhem sprošťovacím.

66. Dopravní ústavy podávají seznamy domobranných, pro svou službu nepostrádatelných mužů c. k. ministerstvu obchodu, kteréž odevzdá sprošťovací návrhy ministerstvu obrany zemské.

Ústřední úřady, jakož i nejvyšší úřady dvorní (a odvislé od nich úřady) zasýlají své sprošťovací návrhy ministerstvu obrany zemské, pečují, aby domovské politické úřady okresní vyrozuměny byly o každém sproštění, a ministerstvo obrany zemské je oznamuje přímo domovským okresním velitelstvům domobranským výpisy ze seznamů.

O osobách, které pro místa důstojnická ustanoveny ale služby domobranné sproštěny byly, odevzdá se druhý vyhotovený výpis ze seznamu velitelstvu zemské obrany v tom obvodu, kde se ona osoba zdržuje. Patří-li domovská obec a bydliště sproštěncovo k různým okresům domobranským, oznámí velitelstvo zemské obrany toto sproštění okresnímu velitelstvu domobranskému v tom obvodu, kde se sproštěnec zdržuje.

67. Není-li sproštěnec v udané obci příslušníkem, má politický úřad okresní učiniti dotaz v té příčině u bezprostředně nadřízeného úřadu sproštěncova — dle okolností cestou služební — nebo u toho kterého ústavu dopravního a má výsledek dotazu, mění-li se jím původní udání, oznámiti též okresnímu velitelstvu domobranskému.

68. Záznam sproštěnců vykonávají politické úřady okresní v sepisech domobranských a k jich nařízení též obecní představenstva v seznamech domobranců v 15. rubrice.

Okresní velitelstva domobranná sbírají a odděleně uschovávají došlé výpisy ze sepisů, neplatné již výpisy ihned vylučují nebo při dotýčném muži domobranném neplatnost sproštění poznamenávají.

Týká-li se sproštění takového muže domobranného, jenž za důstojníka určen byl, a není-li toto sproštění vyznačeno ve výpisu sepisovém, má politický úřad okresní takové sproštění oznámiti okresnímu velitelstvu domobranskému, kterýž pak indosátní ohláškou na opsaném výpisu podá zprávu nadřízenému velitelstvu domobranskému.

69. Sproštěnci stavu civilního dostanou „výprostné certifikáty“ dle vzorce příl. 13., jež vyhotoveny jsou těmi zemskými, ústředními neb nejvyššími dvorskými úřady, které podaly návrh sprošťovací k velitelstvu zemské obrany neb k ministerstvu obrany zemské, a vydají se sproštěncům prostřednictvím jich představených.

Domobranní mužové, kteří již roku předešlého domobranné služby sproštěni byli, dostanou nové certifikáty výprostné jen tehdy, nestačí-li prostý dodatek, že platnost listu se prodlužuje.

70. Návrhy na sproštění od služby domobranné při důstojnících a vojenských úřednících na odpočinek neb do stavu mimosložebného daných dějí se zvláštními sepisy.

Týkají-li se tyto návrhy osob, jichž možno k domobranské službě použiti, vyřizují se velitelstvem zemské obrany nebo ministerstvem pro obranu zemskou, kteréž uvědomí velitelstva zemské obrany o uděleném sproštění.

Udělí-li se sproštění od služby domobranské osobám, jež ve vojště neb válečném loďstvu sloužily, velitelstvo zemské obrany oznámí to vojenskému velitelstvu territoriálnímu.

Udělená sproštění oznamuje velitelstvo zemské obrany pomocí sepisných výpisů tomu okresnímu velitelstvu domo-

branskému, u něhož bydliště sproštěnců v evidenci jsou, po případě i tomu, v jehož okresu postaví se sbor domobranný, při němž sproštěnci sloužiti měli.

Evidenční úřadové vojenští neb zeměbranští první instance budou vyrozumívání dotýčnými evidenčními úřady instance druhé.

71. Činí-li se sprošťovací návrhy stran důstojníků a vojenských úředníků daných na odpočinek neb do stavu mimoslužebného, jichž ke službě domobranské nemožno použiti, má se dotýčným zemským, ústředním a nejvyšším úřadům dvorským — aby mohly předsejíti dle §. 26 zákona branného — dáti zpráva o vojenském služebném jich poměru.

72. Sproštění od služby domobranské má jen dočasnou platnost, trvajíc jen do konce března příštího roku a pozbývajíc ihned platnosti, vystoupil-li domobranný muž z dotýčného oboru služebného neb ze služby ústavu dopravního, aneb dostane-li sproštěnec písemné, na jeho jméno svědčící povolání, které však toliko velitelstvem zemské obrany nebo ministeriem obrany zemské nařízeno býti může.

73. Stal-li se výprostný certifikát domobranský neplatným, odejme jej úřad neb dopravní ústav, jenž sproštěnci bezprostředně nadřízen jest, označí jej za neplatný a zašle domovskému politickému úřadu okresnímu, jenž pak záznam ve svém sepise vymaže a opatření učiní, aby se to i v domobranském seznamu domovské obce stalo, načež zašle výprostný certifikát okresnímu velitelstvu domobranskému, kteréž dotýčný výpis ze seznamu opraví a certifikát zničí.

74. Byl-li domobranný muž omylem zaznamenán jako branec ve vojště, válečném loďstvu, náhradné záloze neb zemské obraně a jemu z té příčiny dle §. 26 branného zákona povoleno, že může pro případ války ve svém úřadě setrvati, považuje se toto povolení za sproštění od služby domobranské a s ním se tak i nakládá.

75. O mužích domobranných, kteří slouží při úřadech v okupačním území a domovem příslušejí do území, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886, podávají se návrhy zemskou vládou v Bosně a Hercegovině, slouží-li při dopravných ústavech v území okupačním — ředitelstvem dopravním (správou) velitelstvu 15. sboru a vyřizují se ve smyslu hořejších předpisů.

Sprošťovací návrhy o domobranných mužích do Tyrolska neb Vorarlberska příslušných podávají se vrchnímu úřadu zeměbranskému.

76. Nastane-li za mobilisace potřeba, aby k vůli výrobnosti těch průmyslových závodů, jež nejvíce pro potřeby branné moci pracují, domobranní mužové sproštění byli domobranské služby a ponecháni v konfekčních závodech,

jež pracují pro vojsko, podávají návrhy sprošťovací pomocí sepisů ty vojenské úřady a armádní ústavy, pro jichž obor závod konfekční pracuje, (ředitelstvo ženijní, zbrojnice dělostřelecká, sklad oděvní atd.) velitelstvu zemské obrany, v jehož territoriálním obvodu konfekční závod se nalézá, a vyřizují se dle předpisů o sprošťování v míru.

Domobranní mužové první výzvy, kteří při vojště, válečném loďstvu, zemské obraně neb četnictvu sloužili, mohou sproštěni býti toliko v případech zvláštního povšímnutí hodných.

77. Za mobilisace mohou výminečně též správcové jiných rozsáhlých závodů průmyslových, kdyby se jich bez ujmy další výroby v závodě naprosto postrádati nemohlo, navrženi býti politickým úřadem zemským u velitelstva zemské obrany ku sproštění od služby domobranské, a může jich sproštění se provésti, žádá-li prospěch veřejný, aby závod bez přítrže dále pracoval.

---

78. Vysvěcení kněží katoličtí a ustanovení správcové duchovní jiných vyznání, kteří jen jako duchovní a pokud polních kněží zapotřebí jest, domobrannou povinnost konají, pak osoby při finanční stráži a státních lesích, jež dle potřeby běhů válečných a pokud služba připouští, ke službám domobranným se povolávají, nemusí navrhováni býti ke sproštění od služby domobranné.

IV. část.

Kterak opatří se potřebný počet domobranskýoh důstojníků a možný nadpočet vojenskýoh úředníků.

§. 16.

Osoby, jež vyhlédnuty jsou za důstojníky v domobraně.

79. Potřebné v domobraně důstojnictvo opatří se:

A. Ve stavu vojenském:

1. z důstojníků na odpočinku, kteří

a) nebyvše superarbitrováni, po 40leté službě na odpočinek šli;

b) pro svou nezpůsobilost ke službě vojenské dáni byli sice na odpočinek (při zemské obraně též do stavu evidence), ale ke službám místním neb domobranským způsobilí jsou;

2. z důstojníků stavu mimosložebného;

3. z vojenských úředníků na odpočinek neb do stavu mimosložebného daných, kteří byli dříve důstojníky ve vojště, —

jestliže všecky tyto osoby 60. rok svého věku ještě nedokonaly, k zbrani způsobilé jsou a k žádné jiné válečné službě ve vojště, válečném loďstvu neb zemské obraně ustanoveny nejsou. — Za způsobilé ke zbrani dle domobranného zákona považují se všichni důstojníci a vojenští úředníci, kteří dle uznání příslušných úřadů evidenčních způsobilí jsou ke službě domobranské.

4. Z osob civilních, a sice:

a) z bývalých důstojníků, kteří — skutku nepočestného se nedopustivše —

aa) po splnění branné povinnosti aneb branné povinnosti ani nemajíce, vystoupili z vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva,

bb) za své služby ve vojště, válečném loďstvu, zemské obraně neb četnictvu, aneb jsouce na odpočinku s požitkem výslužného neb ve stavu mimoslužebném hodnost důstojnickou dobrovolně složili a v jiném oboru ozbrojené moci zaměstnáni nejsou;

b) z bývalých poddůstojníků majících dobrou kvalifikaci, kteří brannou povinnost splnivše, ze svazku vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva byli propuštěni a co do vzdělanosti i zaměstnání svého vůbec tak postaveni jsou, aby obmýšlenému povolání svému vyhovovali;

c) z osob civilních, které pro společenské postavení a smýšlení svoje náležité vážnosti a důvěry požívají a jichž řádnost vůbec tomu nasvědčuje, že nabudou potřebných důstojníkovi vlastností.

Že všecky v tomto odstavci vyznačené osoby nezkrácené cti občanské požívají, se předpokládá.

B. Důstojníci pro službu soudcovskou (auditoři).

1. Z auditorů na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném a — dle potřeby —

2. z osob civilních, které složivše občanskou zkoušku soudcovskou po odbyté službě praktické složí u některého vojenského (zemébranského) soudu vojenskou zkoušku soudcovskou, předepsanou pro neaktivné důstojníky, a tím svou způsobilost k vykonávání vojenského soudcovství prokáží.

C. Lékaři.

1. Z vojenských lékařů na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném a

2. z graduovaných a diplomovaných lékařů civilních.

D. Vojenští účetní neb účetní důstojníci.

1. z vojenských účetních, z kontrolních a zásobných úředníků na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném a

2. z osob civilních, které dříve v některé této službě byly.

O důstojnických skupinách v odstavcích B, C a D vyznačených platí stejnou měrou případná obecná ustanovení v odstavci A vyznačená.

80. Vojenští úředníci na odpočinku neb stavu mimoslužebného, kteří dříve byli vojenskými důstojníky a ucházejí se o místo vojenského důstojníka při domobraně, posílají žádosti*) skrze svůj úřad evidenční vojenskému velitelstvu territoriálnímu neb zeměbranskému.

§. 17.

Sepisování domobranných důstojníků a vojenských úředníků na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném jsoucích.

81. Důstojníci a vojenští úředníci na odpočinku neb stavu mimoslužebného z vojska i z válečného loďstva, příslušní do obvodu, v němž platí domobranský zákon ze dne 6. června 1886, kteří k domobraně povinni, ke zbrani způsobilí a ke službě domobranné po ruce jsou, oznámeni budou těmi vojenskými velitelstvy territoriálními, při nichž v evidenci jsou, velitelstvům zeměbranským pomocí sepisů zdělaných dle vzorce přílohy 14 prodlením měsíce ledna, později pak od případu k případu.

Toto oznámení učiní:

a) vojenská territoriální velitelstva v královstvích a zemích na radě říšské zastoupených, kromě Tyrolska a Vorarlberska, zeměbranským velitelstvům téhož territoriálního obvodu,

b) vojenská territoriální velitelstva v Inšpruku a v zemích koruny uherské těm zeměbranským velitelstvům, do jichž territoriálních obvodů ten který důstojník neb vojenský úředník příslušný jest.

V sepis ad *a* mají se pojati též k evidenci příslušní důstojníci a vojenští úředníci, o nichž není zjištěno, že příslušni jsou do jednoho neb druhého území říše.

82. Důstojníci a vojenští úředníci na odpočinku neb stavu mimoslužebního ze zemské obrany a četnictva, kteří k domobraně povinni, ke zbrani způsobilí a k službě domobranské po ruce jsou, týmž způsobem od velitelstev zeměbranských se sepisují.

---

*) Žádosti a přílohy netřeba kolkovati.

§. 18.

Záznam osob civilních pro místa důstojnická v domobraně.

83. Jest zajisté s prospěchem netoliko ozbrojené moci, aby snaze, získati při možné veliké potřebě živly k důstojnickým službám při domobraně se hodící, dostalo se všeliké podpory, nýbrž jest i s prospěchem těchto živlů samých, aby zaměstnáni byli ve službě k jich vlastnostem přiměřené.

Osoby, jež měly hodnost důstojnickou ve vojště neb při zemské obraně a vyplnivše povinnost brannou, vystoupili, mohou, jsouce určeni ke službě domobranské, v evidenci zeměbranskou přijati býti, jestliže se o to hlásí, v příčině jich společenského postavení, tělesné i mravní způsobilosti žádných závad není, a Jeho Veličenstvo jim dřívější hodnost zase udělí.

Aspiranti, jimž nedostalo se snad příležitosti, aby sobě osvojili nejnutnějších vojenských vědomostí, chtějí-li zaznamenáni býti pro důstojnické služby domobranské, mohou k tomu nalézti příležitosti, nastoupí-li cesty vedoucí k hodnosti důstojnické v neaktivním stavu obrany zemské, totiž návštěvou některé školy pro aspiranty důstojnické neb složením důstojnické zkoušky na těchto školách.

84. Záznam osob civilních za důstojníky domobranské děje se při velitelstvech obrany zemské a vykoná se:

a) na přihlášku dotčených osob, kteráž přihláška

b) dle potřeby tím se způsobí, že na základě dat vybraných ze sepisů ležících při politických úřadech okresních nebo ze seznamů domobranských dotýčné způsobilé osobnosti k přihlášce se vyzvou, a

c) na základě výstupných certifikátů oněch důstojníků a úředníků, kteří vyplnivše zákonnou brannou povinnost, ze svazku vojska, válečného loďstva neb obrany zemské vystupují.

Kterak žádosti se podávají a vyřizují.

85. Osoby civilní, jež vyhovují podmínkám v §. 16 obsaženým a se ucházejí o důstojnické místo v mezích domobranského zřízení, podejtež dotýčné žádosti*) politickému úřadu svého stálého bydliště.

V žádosti žadatel udejž: kolik mu jest let, kam domovem přísluší, v jakém jest postavení společenském, které jazyky zná a jaké jiné vědomosti i zkušenosti má, zdali snad dříve ve vojště, válečném loďstvu, v zemské obraně neb četnictvu, při kterém sboru a s jakou naposled hodností sloužil, připoj toho všeho doklady a učiň prohlášení:

---

*) Žádosti i přílohy netřeba kolkovati.

„že, bude-li určen za důstojníka domobranského, zavazuje se, že obeznámí se s povinnostmi svého určení a že změní-li trvale své bydliště, oznámí to okresnímu velitelstvu domobranskému svého dřívějšího jakož i nového bydliště.“

Žadatelé za důstojnická místa ve stavu vojenském, kteří před tím nenáleželi k vojsku, k válečnému loďstvu, k obraně zemské ani k četnictvu, mají v žádostech prohlásiti:

„že navštěvovati budou školu pro aspiranty důstojnické ku vzdělání důstojníků pro neaktivní stav c. k. obrany zemské a sice buď školu v určitém místě již zřízenou aneb školu, která se zřídí ve zvláštním místě (ale jen ve stanovišti praporu zemské obrany), čili že se podrobí důstojnické zkoušce na takové škole za platnými při tom podmínkami a obvyklostmi.“

Žadatelé za důstojnické místo ve službě soudcovské (auditor), kteří nemají kvalifikace k vykonávání vojenského soudcovství, mají se prohlásiti:

„že dříve na vlastní útraty konati budou službu praktickou při vojenském (zeměbranném) soudě a pak že složí vojenskou zkoušku soudcovskou.“

adatelé za místo důstojnické, kteří nejsou povinni k domobraně, mají se výslovně zavázati, že dobrovolně vstupují k domobraně.

Přeje-li si žadatel za místo důstojnické, aby služebně zaměstnán byl v některém určitém okresu domobranském, aneb při některém sboru domobranském, jenž se zřídí z tohoto domobranského okresu, může toto přání — ale nikoli jako podmínku — v žádosti vysloviti.

K žádostem se připojují:

Vysvědčení neb jiné doklady toho, co v žádosti se udává,

vojenské výstupné neb propustné dokumenty i jiné k tomu se vztahující listiny, pak

revers podepsaný vlastní rukou žadatelovou tohoto znění:

Revers.

Prohlašuji svým čestným slovem, že nyní k nižádné tajné společnosti nenáležím, aniž budoucně kdy do takovéto společnosti vstoupím.

V N., dne . . . . . 18 . .

(Pečeť.) N. N.

(Úřední potvrzení podpisu.)

86. Politický úřad okresní — přeptav se dle potřeby dříve u obecního představenstva — má o žádosti alespoň co do zachovalosti a bezúhonnosti, po případě co do jiných pozoruhodných okolností své dobré zdání podati, čili obsah její objasniti a pak ji odevzdati okresnímu velitelstvu domobranskému, kteréž svým dobrým zdáním ji opatříc, předloží ji velitelstvu zemské obrany.

87. Co se týče žadatelů za domobranská místa důstojnická, kteří domovem příslušni jsou do obvodu, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886, kteří však trvale mimo tento obvod bydlí, mění se svrchu daná ustanovení takto:

Co do Tyrolska a Vorarlberska.

Žádost podá se politickému úřadu toho okresu, v němž žadatel stálé bydliště má, tento úřad o ní dobré zdání dá, pokud se týče ji objasní, odevzdá ji pak okresnímu veliteli obrany zemské, jenž — opatřiv ji svým dobrým zdáním — zašle ji domovskému velitelstvu okresu domobranského, načež toto předloží ji velitelstvu obrany zemské.

Co do zemí koruny uherské.

Žádost podá se domovskému velitelstvu domobraneckého okresu, kteréž scházející snad udání neb doklady na žadateli samém si vyžádá, potřebné zprávy však skrze král. uherské velitelstvo domobranského okresu si opatří a písemnou odpověď tohoto k žádosti připojíc, žádost samu velitelstvu obrany zemské předloží.

Co do území okupačního

právě tak předsejíti se má, jen že potřebné zprávy opatří se skrze to které velitelstvo doplňovacího okresu.

Co do cizozemska.

Žádost nechť svědčí domovskému velitelstvu zemské obrany a podána buď c. k. úřadu zastupitelskému, kterýž přidav k ní dobré zdání a dle potřeby ji objasniv, zašle ji samému velitelstvu zemské obrany. Scházejí-li některá udání neb doklady, buďtež opatřeny u domovského politického úřadu okresního.

88. Žádosti, jež dojdou velitelstva zemské obrany, mají se prozkoumati a je-li k nim potřeba informačních doplňků, zjednají se u těch sborů, kde ten který žadatel snad sloužil.

Kdyby některý žadatel nevyhovoval předepsaným podmínkám, vrátí se mu žádost i přílohy, a na žádosti se připíše, že za důstojníka zaznamenán nebyl.

Těm, kteří chtějí navštěvovati některou školu pro příští zeměbranské důstojníky neb složiti důstojnickou zkoušku na takové škole, dá se vyřízení — jak předepsáno jest — skrze úřady zeměbranské.

Žádosti za důstojnická místa při službě soudcovské (auditor) předkládají se od případu k případu ministerstvu obrany zemské, kteréž, dohodnouc se dle okolností s c. k. říšským ministerstvem války, je vyřídí, neb aspiranty k praktické službě při vojenském (zeměbranském) soudě přidělí a dle výsledku této služby dále o tom rozhodne.

Ostatní žádosti se seberou, prostě zaznamenají a uschovají, až o nich platně rozhodnuto bude.

89. Do tohoto záznamu zapíší se dle výstupných listů, zaslaných od ministerstva obrany zemské velitelstvu zemské obrany, také ti důstojníci a úředníci, kteří vyplnivše zákonnou povinnost služebnou ze svazku zemské obrany vystupují.

Těm a takovým není třeba, aby výslovně žádali za místa důstojnická neb úřednická v domobraně, nýbrž dostačí, oznámí-li cestou pro podávání žádostí předepsanou své trvalé bydliště a připojí-li k tomu prohlášku: že dotýčným předpisům dostojí.

§. 19.

Kterak domobranní důstojníci i vojenští úředníci, pak civilní osoby pro důstojnická místa zaznamenané se označují, určují, vřaďují a v evidenci chovají.

Označení.

90. Domobranní důstojníci i vojenští úředníci, pak osoby civilní pro důstojnická místa zaznamenané ustanovují se ku vhodnému jich použití v domobranstvu tím, že označí se pro důstojnickou i jinou službu vůbec.

91. Označovací návrhy pro službu domobranskou dějí se „listou navrhovací“ dle vzorce příl. 15, již velitelstva zeměbranská ve dvou stejnopisech předloží ministerstvu obrany zemské do polovice února, i obsahuje tato „lista navrhovací“ všechny důstojníky, vojenské úředníky a osoby civilní pro důstojnická místa způsobilé — později i všechny již dříve označené osoby — kteří v territoriálním obvodu toho kterého zeměbranského velitelstva trvale se zdržují, jakož i ty, kteří do tohoto obvodu territoriálního domovem přísluší, avšak trvalé bydliště mají mimo obvod, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886.

92. Navrhovací lista sestaví se ze sepisů domobranných důstojníků a vojenských úředníků a ze záznamu osob civilních způsobilých pro důstojnická místa v domobraně.

Když se zdělává lista navrhovací, budiž tohoto šetřeno:

Důstojníci, vojenští úředníci a osoby civilní pro důstojnická místa zaznamenané, byli-li od služby domobranecké sproštěni, nemají se navrhovati k označení pro službu domobraneckou.

Není-li záhodno, aby ze zvláštních ohledů i ku prospěchu služby použito bylo některé osoby výminkou ve vyšší hodnosti, děje se označování jen pro taková služebná místa, jež shodují se s hodností důstojnickou (úřednickou), kterou mají důstojníci a vojenští úředníci jsoucí na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném, aneb kterou měly neb složily osoby civilní zazna-

menané pro důstojnická místa, když ze svazku vojska, válečného lodstva, zemské obrany neb četnictva vystoupily. Ti, kdo dříve hodnosti důstojnické neměli, označí se pro služebná místa systemisované nejnižší hodnosti v jich skupině.

Velitelé domobranských okresů vyhlédnuti buďtež po případě pro každý okres, hlavně pak pro takové okresy domobranské, jež obsahují veliká města a četné poměrně obyvatelstvo.

93. Zároveň s listou navrhovací předloží se v jednom sepsání dle vzorce přílohy 16 zdělaný průkaz, kolik pro sbory i oddíly domobranské potřebí jest důstojnictva, jakož i kteří důstojníci již určeni jsou ke službě domobranské ve vlastním territoriálním obvodu a kteří vojenští úředníci i osoby civilní pro důstojnická místa označeni jsou.

94. Ministerstvo obrany zemské dle všeobecných rozdělovacích a sestavovacích rozvrhů pro domobranu způsobí potřebnou srovnalost mezi obvody territoriálními, a označí se svolením císařovým velitele i důstojníky domobranských sborů.

Jedno sepsání listy navrhovací, doplněné vepsaným označením, vrátí se zeměbranskému velitelstvu, ostatní pak zeměbranská velitelstva dostanou — pokud se jich týče — po výpisech z listy navrhovací.

Určení.

95. Určení ke službě domobranské děje se jednak tím, že označí se osoby pro místa důstojnická i pro jiné služebné zaměstnání tak, že tyto osoby se ustanoví k domobranské službě v territoriálním obvodu zeměbranského velitelstva, a doplňuje se jednak tím, že přidělí se dotýčné osoby do okresů domobranských i na vhodná místa služebná.

Velitelstvo obrany zemské provede toto přidělování na základě nařízení, jež každý rok vydá ministerstvo obrany zemské o přípravách k použití domobrany nebo k sestavení útvarů domobranských.

96. Štábní důstojníci, kteří za velitele domobranských okresů, pak štábní důstojníci a dle potřeby i setníci (rytmistři), kteří za praporní velitele vyhlédnuti jsou, jakož i důstojníci a vojenští úředníci, kteří ustanoveni jsou ke službě při vojenských neb zeměbranských úřadech, při velitelstvech, ústavech a soudech, určují se výhradně „pro tato služebná místa“.

Všichni ostatní důstojníci vojenští, lékařové a vojenští účetní, pak úředníci vojenští i civilní osoby označené pro místa důstojnická, dostanou jen všeobecně určení:

„pro služebné místo důstojnické (po případě za pobočníka, za lékaře, za důstojníka zásobnického, za účetního při sboru, za důstojníka účetního) při sboru domobraneckém,

„z domobranského okresu v N.“, a nestane-li se ještě takové služebné ustanovení,

„z territoriálního obvodu zeměbranského velitelstva v N.“.

Týmž způsobem má se předsejíti při těch domobranných osobách, které ustanoveny jsou k doplnění vojska, válečného loďstva neb zemské obrany.

Kterak oznamuje se označení a určení.

97. Byli-li důstojníci a vojenští úředníci jsoucí na odpočinku neb ve stavu mimoslužebném při vojště a válečném loďstvu označeni a určeni ke službě domobranské, oznámí to velitelstvo obrany zemské vojenským velitelstvům territoriálním, jež příslušejí do jeho evidence.

98. Byl-li kdo označen pro služebné místo domobranské, oznámí se mu to pouze poprvé, a na dále oznamují se mu toliko změny ve služebném určení.

Důstojníkům a vojenským úředníkům dá se o tom věděti prostředkem evidenčního úřadu první instance při vojště, válečném loďstvu neb při obraně zemské.

Osobám civilním oznamuje se jich označení pro místa důstojnická prostředkem okresního velitelstva domobranského a toho politického úřadu okresního, kde stálé bydliště mají, při čemž se jim — kromě reversu — vrátí přílohy žádosti; v případech v odstavci 87 označených dává se vědomost prostředkem domobranského velitelstva okresního a politického úřadu toho okresu, v němž leží domovská obec.

Není-li politický úřad okresní, jenž vyrozumění prostředkuje, zároveň též úřadem domovským, má domobranské velitelstvo toho okresu, kde ta která osoba trvale bydlí, prostředkem domovského okresního velitelstva domobranského svrchu psanému politickému úřadu okresnímu cznámiti, že ta která osoba označena byla pro místo důstojnické — v kterémž případě nezáleží na tom, aby se oznámilo také určení.

99. Při osobách civilních, pro místa důstojnická v domobraně označených, poznamená toto označení domovský politický úřad okresní v seznamech domobranných osob; při těch pak osobách, které k domobraně již povinny nejsou, poznamená se to na zvláštní vložce.

100. Úbytky a jiné důležité změny, které se s osobami označenými udají a politickému úřadu okresnímu k vědomosti se dostanou, má tento politický úřad od případu k případu oznamovati okresnímu velitelstvu domobranskému.

Vřaďování do počtu vojenského.

101. Důstojníci, pak ti vojenští úředníci a civilní osoby, kteří označeni jsou na důstojnická místa v domobraně, vřaďují se:

a) na základě nařízené organisace a průpravy k postavení domobranských sborů a oddílů v obvodu zeměbranských velitelstev a domobranských okresů, a

b) dle počtu a způsobilosti živlů, kteří k různým službám důstojnickým po ruce jsou.

Velitelstvo obrany zemské hledíc k docházejícím označením (s provedenými již shodami) vřaďuje v domobranské sbory a oddíly, jichž zřízení se rozkázalo, a sice:

především pro náhradné sbory vojska a zemské obrany,

pak pro domobranské prapory výpravné,

dále pro domobranské territoriální prapory a škadrony, a posléze

po případě pro zvláštní útvary.

K náhradným sborům pěších pluků, polních myslivecký praporů a zemské obrany mají zásadně vřaďovati se nižší důstojníci, pojatí pro služby domobranské v evidenci zemské obrany, pak osoby civilní, označené pro místa nižších důstojníků v domobraně, které u pěchoty neb u myslivců, pokud se týče u zeměbranské pěchoty sloužily, a když ze svazku vojska neb obrany zemské vystupovaly, ještě měly hodnost důstojnickou — nejdříve ti, kteří jsou z mladších ročníků první výzvy domobranské, z ostatních pak ročníků jen pokud jich bude ještě potřeba.

Všichni důstojníci, pocházející z ostatních zbraní a odborů (kromě jízdy), kteří pojati byli v zeměbranskou evidenci pro služby domobranecké, pak civilní osoby označené pro důstojnická místa v domobraně, zůstanou — pokud do první výzvy náležejí — vyhraženi pro náhradu vojska, a prozatím se nevřadí; — bude-li třeba, vřadí je c. k. říšské ministerstvo vojenství.

Pro náhradu obrany zemské vřadí se pro velitelstva oddílů — kdyby setníků a starších nadporučíků aktivního i neaktivního stavu nebyl dostatek — též způsobilí důstojníci a civilní osoby označené pro místa důstojnická obou svrchu položených kategorií, — a bude-li dále třeba, tělesně nejzpůsobilejší, z pěchoty pocházející setníci a nadporučíci stavu odpočinkového i mimoslužebného.

K domobranským praporům výpravným ustanoví se důstojníci pojatí v zeměbranskou evidenci pro služby domobranské a osoby civilní označené pro důstojnická místa v domobraně — možno-li z první výzvy, není-li jich k doplnění vojska a zemské obrany potřeba, — pak mladší neb alespoň statečnější důstojníci stavu odpočinkového neb mimoslužebného — ať všichni tito sloužili při kterékoli zbrani neb odboru — a vojenští úředníci označení pro místa důstojnická.

Dále budiž slušný zřetel brán k bydlišti, ke znalosti jazyků a k projevenému snad přání těch kterých osob stran jich služebného zaměstnání v některém určitém okresu domobranském; později však připustí se změna ve vřadění jen tehdy, když změna bydliště neb zvláštní okolnosti toho by vyžadovaly.

Když se vřaďuje, budiž co možná pamatováno i na živly náhradné.

Vřaďování na jiná místa služebná.

102. Auditoři, pak vojenští úředníci, kteří nejsou označeni pro místa důstojnická, sloužiti budou při těch vojenských a zeměbranských úřadech, velitelstvech, ústavech a soudech, k nimž domobranské útvary co do správy a soudnictví poukázány jsou.

103. Důstojníci a vojenští úředníci, jichž státní příslušnost zjištěna není, budtež co možná vřaďováni na služebná místa při úřadech, velitelstvech, ústavech a soudech ve vojště a válečném loďstvu.

104. Vřadění všech důstojníků a vojenských úředníků jakož i osob civilních pro důstojnická místa označených do různých domobranských útvarů i na jiná místa služebná oznamuje zeměbranské velitelstvo, pro jehož territoriální obvod označení domobranské se stalo, tomu domobranskému okresnímu velitelstvu, v jehož obvodu označenec bydlí — v příčině těch, kteří bydlí v Tyrolsku a Vorarlbersku, v zemích koruny uherské, v okupačním území neb v cizině, velitelstvu domovskému, — a po případě i tomu domobranskému velitelstvu okresnímu, z jehož obvodu ten který sbor domobranský se sestavuje, pomocí seznamů dle vzorce příl. 17.

O vřaďovacích listách.

105. Zeměbranská velitelstva zdělají dle vzorce příl. 18 „vřaďovací listu“ všech k domobranské službě v jich territoriálním obvodu ustanovených důstojníků a vojenských úředníků jakož i civilních osob pro důstojnická místa označených — ať bydlí kdekoliv — a předloží ji ministersvu obrany zemské 15 dní poté, když došla navrhovací lista doplněná zápisem označenců. Týž vřaďovací seznam pro každý domobranecký útvar zvlášť, zdělaný dle vzorce příl. 19 zašlou zeměbranská velitelstva okresním velitelstvům domobranským, kteráž je uschová, až by se domobranský útvar sestavoval.

Evidence.

106. Evidence veškerých domobranných důstojníků a vojenských úředníků, jakož i osob civilních, označených pro důstojnická místa v domobraně, jest dvojí a sice co do pobytu a co do služebného určení.

Evidence pobytu obsahuje všechny, kteří bydlí v domobranském okresu nebo v territoriálním obvodu — aneb kteří, bydlí-li mimo obvod, v němž platí zákon o domobraně ze dne 6. června 1886, do okresu domobranského (do obvodu territoriálního) domovem příslušni jsou.

Evidence služebného určení dotýká se všech — ať bydlí kdekoliv — kteří ustanoveni jsou ke službě domobranské ve svém okresu domobranském (v obvodu territoriálním) nebo ke službě při těch domobranských sborech a oddílech, jež z oněch obvodů sestaviti se mají.

Evidence při okresním velitelstvu domobranském.

107. Evidence v tom záleží, že seznamy došlé od zeměbranského velitelstva i od jiných domobranských velitelstev okresních dle vzorce příl. 17 se seberou, každý zvlášť se uschovají a v evidenci chovají.

Jestliže domobranní důstojníci a vojenští úředníci zemrou neb jinak jich ubyde, změní-li bydliště neb stanou-li se s nimi jiné důležité změny, oznámí se to od případu k případu skrze evidenční úřady 1. instance při vojště, válečném loďstvu neb zemské obraně okresnímu velitelstvu domobranskému.

Tyto oznamy, — netýkají-li se změn bydliště ve vlastním domobranském okresu, — v seznamech se provedou a zeměbranskému velitelstvu předloží, po případě tomu domobranskému velitelstvu okresnímu na vědomost dají, z jehož obvodu ten který domobranský sbor se zřizuje. Právě tak mají se dále hlásiti aneb sdělovati úbytky a jiné důležité změny při osobách civilních pro důstojnická místa označených, pokud domobranské velitelstvo okresní o nich skrze politické úřady okresní neb i jinak se doví.

Přestěhuje-li se kdo do jiného domobranského okresu, oznámí se to seznamem tomu okresnímu velitelstvu domobranskému, do jehož obvodu nové bydliště patří.

108. Když označenec pro místo důstojnické překročil později věk domobranný, vyžádá se na něm skrze politický úřad okresní písemná prohláška: zdali i příště dobrovolně sloužiti chce v domobraně aneb přeje-li si, aby ze záznamu důstojnických označenců vymazán byl.

Tato prohláška předloží se zeměbranskému velitelstvu.

Evidence při velitelstvu zemské obrany.

109. Pomůcky evidenční jsou:

seznamy důstojníků a vojenských úředníků domobranou povinných,

doplněná navrhovací lista pro designaci, pokud se týče výpisy z navrhovacích list jiných okresních velitelstev zemské obrany,

souhrnný seznam podle vzorce přílohy 17 složený,

záznamná lista civilních žadatelů o místa důstojnická vzhledem k žádostem teprve po zaslání navrhovací listy došlým, konečně

lista vřaďovací.

110. Tyto evidenční pomůcky chovají se v přehledu tím, že od případu k případu co do nastalých změn se doplní a upraví.

Zemrou-li neb jinak-li ubydou osoby, označené k domobranské povinnosti v jiném territoriálním obvodu, aneb přestěhují-li se do jiného domobranského okresu, oznámí se to tomu kterému zeměbranskému velitelstvu.

Přestěhují-li se do territoriálního obvodu jiného zeměbranského velitelstva, témuž se to oznámí a zároveň zašle výpis z listy navrhovací.

Je-li nutná toho potřeba, aby přestěhovalec k jiné službě určen byl, provede se tato změna ve shodě obou zeměbranských velitelstev, a dotýčná osoba bude vyrozuměna o svém novém určení služebném evidenčním úřadem svého nového bydliště

§. 20.

Jmenování domobranských důstojníků.

111. Důstojníky v domobraně jmenuje císař k návrhu ministra pro obranu zemskou dle toho, kolik jich bude asi potřeba k domobranským sborům a oddílům, jež postaveny budou.

112. Důstojníci a vojenští úředníci na odpočinku neb stavu mimoslužebného, pak civilní osoby, které dříve byly důstojníky neb vojenskými úředníky, jmenují se z pravidla v hodnosti, kterou dosud mají neb dříve měli, k domobranským službám takovým, jež shodují se s dotýčnou jich důstojností;

osoby civilní, které dříve hodnosti důstojnické neměly, dostanou z pravidla nejnižší pro dotýčný stav systemisovanou hodnost;

— tito, jakož i shora vypsaní vojenští úředníci a bývalí důstojníci: na dobu výzvy.

113. Za blížící se války mají veškerá zeměbranská velitelstva dle vzorce příl. 20 připraviti navrhovací listy, aby označení k domobraně důstojníci mohli jmenováni býti.

Jakmile výzva domobrany se prohlásí, mají zeměbranská velitelstva, jichž se týče, dle rozsahu a určení výzvy jmenovací návrhy, udajíce v nich i všechny změny od posledního označení sběhlé (úbytek, sproštění, změna bydliště, změna místa odvodního atd.) jakož i vzešlé z těchto změn modifikace, zároveň pak zvláštní listu návrhovací o důstojnících a vojenských úřednících, kteří od posledního označení ke službě domobranské přibyli, pak o civilních osobách, které dodatkem na důstojnická místa zaznamenány byly — ale dle vzoru navrhovací listy pro označení, příl. 15, zdělané a ve dvou stejnopisech zhotovené — předložiti ministerstvu obrany zemské.

114. Toto učiní císaři návrhy stran jmenování velitelů domobranských sborů i důstojníků v domobraně a prohlásí nejvyšší jmenování ve Věstníku (Verordnungsblatt).

Svolá-li se domobrana dříve, než prohlásí se jmenování důstojníků, vezmou dřívější označenci na se všecky dotýčné funkce, spojené s nimi práva i povinnosti a plynoucí z nich zodpovědnost.

§. 21.

Náhrada za ubylé domobranské důstojníky.

115. Nebylo-li možno, již za míru označiti osoby k obsazení všech důstojnických míst, aneb kdyby tací označenci přikázané jim funkce nemohli na se vzíti, bude nejblíže vyšším velitelstvům prozatím postarati se o to, aby alespoň místa velitelská i jiná nejpotřebnější místa důstojnická prozatím se obsadila osobnostmi co možná nejzpůsobilejšími.

Setkají-li se osobnosti mající hodnost důstojnickou, platí, není-li zvláštních rozkazů, předpisy služebného řádu o nadřízenosti a podřízenosti a o zastupování při velitelstvu.

116. Nemohla-li všecka místa důstojnická, hned když se tvořily domobranské sbory a oddíly, obsazena býti, jakož i ubyde-li ve výkonné službě domobranské důstojníků úmrtím atd. navždy, poraněním, nemocí, odesláním atd. na delší dobu, mohou takové úbytky dle návrhů, jež cestou služebnou podají vojenská velitelstva, obsazeny býti nejvyšším vojenským velitelem tak, že tento prozatimně jmenuje velitele „praporů," „setnin," „čet" atd.

Obsadilo-li se místo důstojnické tímto způsobem, oznámí to vojenský velitel domobranský ministerstvu obrany zemské.

117. Náhradu za úbytky domobranských důstojníků, které udají se v náhradných sborech pro vojsko, zemskou obranu, žádají velitelé těchto náhradných sborů na tom domobranském okresním velitelstvu, z jehož obvodu ubylý důstojník pocházel.

Jsou-li pro týž náhradný sbor důstojníci ještě po ruce, má okresní velitelstvo domobranské náhradu zaříditi.

Úbytky při náhradných setninách domobranských nahražují se za týchž podmínek stejným způsobem.

Není-li však pro dotýčné náhradné sbory důstojníků již po ruce, zakročí okresní velitelstvo domobranské u velitelstva zeměbranského, aby mu náhrada přikázána byla, a zároveň uvedou se jména těch důstojníků, kteří ještě vůbec po ruce jsou.

Nastalý úbytek ohlásí se v každém případě velitelstvu obrany zemské, kteréž jej ohlásí ministerstvu obrany zemské, náhrada však jen tehdy se ohlásí, stala-li se přidělením důstojníka, jenž dříve k jiné službě vřaděn byl.

§. 22.

Péče o úhradu vojenských úředníků, bude-li jich více třeba.

118. Civilní osoby domobranné mohou žádati za úřednická místa v služebných odborech při vojsku, válečném lodstvu neb zemské obraně.

Jak se žádosti zadávají, vyřizují, žadatelé označují, určují, vřaďují, v evidenci chovají a ustanovují, o tom platí celkem ustanovení obsažená v §. 16, 18, 19 a 20 stran civilních žadatelů za místa důstojnická, avšak s těmito odchylkami:

Způsobilost pro místo úřednické prokáže se dle ustanovení platných v dotýčném odboru služebném;

žádosti podávají se od případu k případu ministerstvu zemské obrany;

navrhovací listy pro jmenování úředníků předloží se o sobě, tedy nesloučené s návrhy stran důstojníků.

Ministerstvo obrany zemské, dohodši se po případě s říšským ministerstvem války neb jeho námořním odborem, označuje dle potřeby osoby pro místa vojenských úředníků a ustanovuje je za vojenské úředníky.

V. část.

Zřízení vojenských sborů domobranských; kádry. Zvláštní služby k účelům válečným.

§. 23.

Kterak připravuje se postavení vojenských sborů domobranských a jich oddílů.

119. Příprava ke zřízení vojenských sborů domobranských a jich oddílů zakládá se na zřízení a postavení domobranských sborů a oddílů v obvodu zeměbranských velitelstev nebo domobranských okresů, kteréž nařízeno bylo ministerstvem obrany zemské jednak dle záznamů osob domobranných, jednak dle požadavků kladených správou vojenskou pro případ války.

Dle těchto nařízení učiní zeměbranská velitelstva přiměřená opatření průpravná, okresní pak velitelstva domobranská vše připraví, aby domobranné osoby jich obvodu ustanoveny a přiděleny býti mohly.

Rozvrhy zařaďovací dle vzorce příl. 21 předkládají okresní velitelstva domobranská zároveň s domobraneckým summářem, zeměbranská velitelstva pak zároveň se všeobecným seznamem domobraneckým.

§. 24.

Prapory domobranské.

Organisace.

120. Domobranské prapory jsou samostatnými sbory vojenskými.

Postavují se zásadně z jednoho okresu domobranského.

Pro službu obsádkovou, posádkovou a staniční zřídí se prapory výpravové, jež utvoří se především z přítomných, do celého domobranského okresu příslušných osob domobranných a k nimž nepříslušníci toliko dle potřeby se přidělí.

Mimo to přidělují se domobranci, pokud nejsou určeni pro svrchu psané útvary neb pro náhradu vojska, válečného loďstva neb zemské obrany, dle svého bydliště k praporům territoriálním, které se utvoří se zřetelem k soudnímu a politickému rozdělení.

Prapory dostanou dle domobranských okresů — zrovna jako dotýčné prapory zeměbranské — jména a čísla a kromě toho běžné číslice zlomkové, ku př. Bělák čís. 27/3.

Výpravové prapory sestavují se v týchž stanicích, kde dotýčné prapory zeměbranské — prapory pak territoriální v hlavních místech okrsku, z něhož se zřizují; — tato místa navrhují dle došlých obecných nařízení domobranská velitelstva okresní dohodše se v té příčině s politickými úřady okresními, zeměbranské velitelstvo pak je ustanovuje.

121. Prapor výpravový tyto části má

praporní štáb,
4 setniny polní a
1 setninu náhradnou — po 4 četách.

Prapor territoriální:
praporní štáb a
3 až 6 polních setnin po 3 až 6 četách.

Náhradná setnina výpravová podřízena jest, dokud prapor stojí ve stanici zeměbranského okresu, praporním velitelstvu, jindy bezprostředně okresnímu velitelstvu domobranskému.

Příloha 22 obsahuje výkaz normálního stavu praporů.

Vřaďování domobranců.

122. Ke praporům domobranským mohou se vzíti:

z první výzvy: ti ke zbrani schopní domobranci, kteří dle §. 29 nejsou vyhraženi pro výminečnou náhradu vojska, válečného loďstva a zemské obrany, později pak z těchto vyhražených také ti, kteří dostavivše se nebyli ke službě náhradné shledáni způsobilými, tudiž jich nepoužito, ale k jiným službám branným způsobilí jsou.

Z druhé výzvy: všichni ke zbrani schopní domobranci.

Výpravové prapory skládají se pravidelně — dostačuje-li pohotový počet — z domobranců první výzvy, territoriální prapory však tvoří se z domobranců obou výzev.

Praporní štáb a polní setniny praporů výpravových dostanou jen vojensky vycvičené domobrance nejmladších pohotových ročníků, když se bylo vyhradilo mužstvo

pro náhradu ve vojště, válečném lodstvu a zemské obraně, bez rozdílu zbraní, k nimž dříve náleželi; — náhradná setnina dostane přebytek vojensky vycvičených domobranců a potřebný ještě počet nevycvičenců.

123. Když se vypočítává potřeba domobranců a množství příkazných, má se takto předsejíti:

Potřeba.

Pro potřebu praporního štábu a polních setnin výpravových praporů připočítá se 25% přirážka k normálnímu stavu.

Pro náhradnou setninu připočítá se k příkaznému přebytku vojensky vycvičených domobranců rovněž o 25% větší potřeba, a zbývající potřeba, která se má uhraditi nevycvičenci, béře se třikrát až pětkrát větší, jelikož v jednotlivých okresích jsou poměry způsobilosti velmi různé.*)

Na příště připočítá se v oněch ročnících domobranských, při nichž známo jest, kolik domobranců se při odvodu nevřadilo ale ke branné službě v domobraně za způsobilé tříděno bylo, kde se tedy jen o tyto číslice jedná, ku potřebě přirážka 50%, a dle průměru několika domobranských ročníků bude také možno, vypočítati poněkud správně číslice domobranců ze starších ročníků, kteří nesloužili, ale ke branné službě v domobraně způsobilí jsou.

Příkazní.

Výpočet příkazných domobranců — slouženců i neslouženců — zakládá se na tom, kolik v každém evidenčním okresu zeměbranském jest příslušných zeměbranců, kolik z nich jest nepřítomno a kolik z nepříslušných přítomno, jak se to jeví z výsledku kontrolních shromáždění.**)

---

*) Ku příkladu:

	Sloužili	Nesloužili
Praporní štáb a 4 polní setniny	947	—
K tomu 25% přirážka	237	—
Náhradná setnina: sloužili	92	—
K tomu 25% přirážka	23	—
Schodek, jenž nesloužence má se uhraditi .	—	276
K tomu trojnásobná většina	—	828
Úhrnem .	1299	1104

**) Ku příkladu:

Počet zeměbranců kontrolou povinných .	485	neb	100	procent
Z těch bylo u kontroly v jiných evidenčních okresích zeměbranských . .	68	„	14	„
Z jiných okresů dostavilo se ke kontrole .	98	„	20	„
Rozdíl mezi nepřítomnými příslušníky a přítomnými nepříslušníky činí více přítomných	—	„	6	„

124. Domobranci vřaďují se do territoriálních praporů dle toho, kolik v jednotlivých soudních a politických okresích (městech) — odečtou-li se domobranci vyhražení pro náhradu vojska, válečného loďstva a zemské obrany, pak pro utvoření sborů výpravných, a ti, kteří ohlášeni byli jakožto zcela nezpůsobilí k domobranské službě, posléze sproštěnci — zaznamenáno bylo domobranců, pak dle toho, kolik jest domobranců ke zbrani v domobraně způsobilých, kteří ve vojště, válečném loďstvu ani v zemské obraně nesloužili, proti celkovému jich počtu, což prozatím, jak svrchu řečeno, jaks taks vypočítati se musí, a posléze ještě dle toho, kolik jest nepřítomných příslušníků proti přítomným nepříslušníkům.

Při praporech territoriálních jde pouze o příkazné domobrance. Vyplyne-li z hořejších výpočtů, že normální stav byl nepatrně překročen neb nedostižen, není tím nikterak odůvodněna odchylka od zásady, že vřaďování díti se má se zřetelem k okresní souvislosti domobranců.

Kádry.

125. Pro každý výpravný i territoriální prapor ustaví se již za míru kádr, jenž tvoří samostatný oddíl domobranský a podřízen jest okresnímu velitelstvu domobranskému.

Domobranské poddůstojnictvo i mužstvo vybírejž se z domobranců vojensky nejvycvičenějších, k čemuž při první výzvě listiny hlavních knih nápomocny budou, a hleděno budiž zvláště k těm, kteří v domobranské stanici okresní neb na blízku její trvale bydlí, o čemž lze nabyti vědomosti, nahlédne-li se do seznamů domobranských zaslaných politickým úřadům okresním.

§. 25.

Zvláštní služby k účelům válečným.

126. Domobranci, kteří nejsou zaměstnáni ve vojště, v loďstvu válečném, v zemské obraně neb ve vojenských sborech domobranských, poukáží se dle své osobní způsobilosti neb občanského povolání k jiným službám válečnickým.

Mohou zaměstnáni býti:

v rozličných ústavech armádních,

při řemeslech,

v zdravotnické službě, netoliko v zdravotních ústavech armádních, nýbrž i jako mužstvo v kolonách pro dopravu raněných a v zdravotnických četách i v zdravotních ústavech Společnosti červeného kříže a řádů rytířských,

ve službě zásobnické,

u vozatajstva za vozky, za soumarníky a za konduktory kolon dopravních,

při pracích opevňovacích a komunikačních,

při podnicích soukromých, které pomáhají uhražovati potřeby ozbrojené moci,

a jinak dle potřeby.

127. K takovým službám berou se hlavně ti domobranci, kteří po vojensku nejsou vycvičeni a také jinak nejsou způsobilí k domobranské službě se zbraní, tedy zásadně

z první výzvy ti, kteří nesloužili ve vojště, válečném loďstvu, v náhradné záloze, zemské obraně neb v četnictvu, aniž jsou neb byli v evidenci při náhradné záloze neb zemské obraně,

z druhé výzvy z vojenských vycvičenců jen ti, kteří byli přiděleni v jízdě neb ve vozatajstvu.

128. Budou-li za mobilisace a za války domobranci osobně vzati k výpomocným službám vojenským, k. p. jako mužstvo k zdravotnickým kolonám a k ústavům Společnosti červeného kříže neb rytířských řádů, za vozky při vozatajstvu a za konduktory, ke zvláštním pracovním podnikům a do ústavů výrobních atd., oznámí to nařizující velitelstva a úřady pomocí výkazů — obdobně dle výpisů ze seznamů domobranských sproštěnců — těm okresním velitelstvům domobranským, v jichž obvodu ti kteří domobranci svou povinnost domobrannou plniti mají, aby tito lidé, jsouce od jiné služby domobranné na čas sproštěni, v evidenčních záznamech a v domobranských seznamech přiměřeně byli poznamenáni.

Kde závady se naskytnou, požádá se nadřízený territoriální úřad vojenský, aby rozhodl.

129. Povolávají-li se domobranci ke službám válečnickým u větším rozsahu, dějž se to zásadně rozdělem z blízkého, ale dostatečného obvodu, při čemž má politické rozdělení pokud možno býti základem, a domobranci mají se bráti dle možnosti z domobranského okresu, jinak ovšem z territoriálního obvodu, v němž leží místo zaměstnací.

Povolávají-li se domobranci k pracím, oznámí se, zdali a jaké vlastní nástroje — za přiměřenou náhradu — mají vzíti s sebou, aneb dodají-li se nástroje na místě zaměstnacím.

130. Utvoří-li se z domobranců povolaných k výpomocným službám zvláštní domobranské oddíly, dostanou tyto oddíly názvy přiměřené k jich určení služebnému a k místu zaměstnacímu.

Kterak domobranci k takovým službám povolaní se zaznamenávají a v evidenci chovají.

131. Aby domobranců ke zvláštním službám válečnickým užito býti mohlo, mají se zvláště zaznamenávati a v evidenci chovati.

Tyto záznamy opírají se o den 1. ledna, obsahují všech 24 domobranských ročníků — od počátku 19. do konce 42.

roku — a vykonávají je politické úřady okresní dle trvalého bydliště domobranců.

Graduovaní lékaři, diplomovaní ranhojiči a diplomovaní zvěrolékaři zaznamenávají se — každý obor pro sebe — pomocí „seznamů“ dle vzorce příl. 23.

Ostatní domobranci zaznamenávají se „summárním výkazem“ dle vzorce příl. 24.

Aby předešlo se omylům, výslovně se připomíná, že nemají spolu počítány býti neaktivné osoby vojska, válečného loďstva, náhradné zálohy neb zemské obrany, poněvadž nepatří všecky mezi domobrance, pak domobranci, kteří jsou v evidenci při náhradné záloze neb zemské obraně a z ohledů rodinných na čas osvobozeni neb před časem propuštěni byli, poněvadž musí se vyhraditi k náhradě vojska, válečného loďstva neb zemské obrany.

132. Ze seznamů a úhrnných výkazů zdělají se souhrny

graduovaných lékařů, diplomovaných ranhojičů a diplomovaných zvěrolékařů dle jmen a

všech ostatních domobranců celkovitě

a zasýlá je:

politický úřad okresní politickému úřadu zemskému a okresnímu velitelstvu domobranskému do 20. ledna, kteréž je sebere a ihned zeměbranskému velitelstvu předloží,

pak velitelstvo obrany zemské ministerstvu zemské obrany do konce ledna.

O změnách, které se udají se zaznamenanými graduovanými lékaři, diplomovanými ranhojiči a diplomovanými zvěrolékaři, podává politický úřad okresní od případu k případu politickému úřadu zemskému zprávu, oznámí je také okresnímu velitelstvu domobranskému, kteréž je dále ohlásí.

Tímto předpisem pozbývají platnosti ustanovení ve výnosu ministerstva obrany zemské ze dne 12. listopadu 1881 čís. 1715 praes. *II a.*

133. Může-li se předem posouditi, kolik domobranců bude potřeba a budou-li z nich sestaveny oddíly pro zvláštní služby válečnické, oznámí tuto potřebu ministerstvo obrany zemské velitelstvům zeměbranským dle požadavků kladených c. k. říšským ministerstvem války.

Zeměbranské velitelstvo ve srozumění s politickým úřadem zemským rozvrhne pak domobrance na okresy domobranské i politické a ustanoví shromaždiště domobranců.

Dotýčné oznámení stane se buď hned buď v pozdější příhodné době.

Dle toho, jak a kde použito bude domobranských oddílů, a dle potřeby ustanoví se zároveň, aby od nejbližšího sboru vojenského, zeměbranského neb domobranského k dozoru nad domobranci přiděleni byli důstojníci neb poddůstojníci aneb ozbrojený průvod.

O konduktořích k vedení vozových kolon a jiných doprav za mobilisace.

134. Dotýčná obecná ustanovení oznámena byla politickým úřadům nařízením ministerstva obrany zemské ze dne 6. prosince 1886, čís. 18440/5348 *II a.*

Politické úřady okresní ve srozumění s představenstvy obecními vyhlédnou a v evidenci chovati budou osoby k této službě způsobilé.

Konduktoři mají spolupůsobiti hned, když se dopravovací prostředky vybírají a přijímají, aby věc rychle a správně se provedla.

K tomu budtež určovány především osoby v okresu trvale usedlé, jež namahavou službu válečnou vydrží a v obci pro své postavení jakési důvěry požívají.

Konduktorovi přidělí se z pravidla 50 povozů aneb 50 párů přistrojených koní neb 50 soumarů; týž uměj čísti, psáti, počítati, koňmo i s povozem jezditi, budiž spolehliv a rázný, jakož i s to, aby zachoval kázeň i pořádek mezi vozky a soumarníky; pročež budou nad jiné k tomu způsobilí vysloužilí poddůstojníci od vozatajstva, polního dělostřelectva neb jezdectva.

Také způsobilé osoby dobrovolně se hlásící, domobranou nepovinné, mohou ke službě konduktorské vzaty býti v evidenci, zaváží-li se, že za mobilisace tuto službu konati budou.

Seznamy konduktorů pořídí se do konce února a uloží se k summárním výkazům domobranců zdržujících se v okresu. Stanou-li se prodlením roku s osobami za konduktory zaznamenanými nějaké změny, které této služby se dotýkají, mají politické úřady okresní od případu k případu zařídíti, čeho třeba jest v příčině předepsané evidence, a své seznamy upraviti.

Evidence průvodčích, jichž bude snad potřeba pro kolony soumarů, prozatím se nežádá.

VI. část.

Sborové, kteří mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky.

§. 26.

Zásadná ustanovení o sborech k domobraně povinných.

135. Sborové, kteří mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky a jichž jakožto sborů — bez ujmy všeobecně platných osobných závazků jich členů — povinnost domobranská se dotýká, jsou tito:

1. veškeré ozbrojené sbory měšťanské a střelecké, které trvají na základě udělených výsad, schválených stanov neb jiného povolení, a
2. spolky vojenských vysloužilců.

136. Ustanovení §§. 6, 7 a 8 zákona o domobraně vztahují se ke jmenovaným sborům jakožto sborům jen tehdy a potud, pokud zvláště se povolají ke službám domobranským.

137. Nebude-li v této příčině učiněno výslovné opatření, mají členové jmenovaných sborů, jsou-li osobně k domobraně povinni, v čas potřeby, jako všichni ostatní dostáti domobranské povinnosti.

Má-li však dojíti ke svolání a použití těchto sborů, oznámí zeměbranská velitelstva dle vojenských potřeb a dle členských seznamů, jež jmenovaní sborové každý rok skrze domobranská okresní velitelstva odevzdávati mají, velitelům a starostům jména těch domobranných mužů, kteří za výzvy jinaké určení majíce, nemohou v tom kterém sboru plniti domobranskou povinnost.

Nařídí-li se, aby jednotlivých členů těchto domobranných sborů, kteří jsou u věku obecné domobrannosti, použito bylo za jinakým určením, budiž šetřeno toho,

a) zdali ti, jichž se týče, snad povinni jsou sloužiti ve vojště, ve válečném loďstvu, v náhradní záloze neb v zemské obraně, neb patří-li k té třídě domobranců, kteří vyhlédnuti jsou k náhradě těchto částí ozbrojené moci, a k tomu ponechati se mají, aneb

b) zdali by snad označiti se měli ke zvláštnímu určení, ku př. ve svazku rakouské Společnosti červeného kříže atd.

Ad a) platí všeobecná ustanovení;

ad b) učiní ministerstvo obrany zemské zvláštní opatření.

138. Dokud domobrana není svolána, mohou tito sborové dle vůle rozejíti se. Jednotliví jich členové, kteří již před prohláškou zákona domobranského ke sborům domobranným přistoupivše, domobranské povinnosti již podrobeni nejsou, aniž ji na se vzíti chtějí, kdyby následkem toho ze sboru vystoupiti majíce, pozbyli nabytých oprávněností, mohou — pokud stanovy připouštějí — podržeti svou vlastnost a s ní i práva a povinnosti členské, avšak budou vyloučeni z práva, zastávati sborové důstojnosti, nositi vojenské zbraně, kroj i odznaky, účastniti se volby velitelů a šarží nebo členů předsednictva.

§. 27.

Ozbrojené sbory měšťanské a střelecké.

139. Zřizují-li se nové ozbrojené sbory měšťanské a střelecké, aneb obnovují-li se takové sbory a mění-li

stanovy, děje se to, jak ustanovuje císařský patent ze dne 22. srpna 1851 (ř. z. čís. 191).

O dotýčných žádostech a osnovách stanov podávejteż dobré zdání političtí úřadové, majíce při tom na zřeteli podmínky, že na tyto útvary, k nimž hledí ustanovení §. 7 odstavce 2 zákona domobranského, i po stránce obecně politické a sociální i vzhledem k jich možnému použití za války může býti dostatečně spoléháno, aby sloužily hlavně účelům pořádku, bezpečnosti a vojenských výkonů, pak aby mohly vyhověti podmínkám dotčeného zákonného ustanovení co do oděvu a výzbroje, jakož i co do organisace.

140. O počtu důstojnických i poddůstojnických šarží při ozbrojených sborech měšťanských a střeleckých, k nimž, bude-li jich v domobraně použito, hleděti se musí i co do jich služby důstojnické a poddůstojnické i co do vyměření služného, platí vůbec ustanovení o štábu a setninách domobranského praporu, ač nejsou-li ve stanovách tou dobou platných odchylné číslice stavové ustanoveny.

Aby se tedy získal základ k císařskému (v §. 7 odst. 2 podotknutému) potvrzování velitelů i důstojníků a k dalšímu použití dotýčných osob, buďteż tam, kdeby snad se vyskytl nadbytek šarží, ony osoby, které ve své šarži jakožto přespočetné ubyly, v seznamové rubrice „poznámka“ dle vzorce příl. 4 tímto způsobem vykázány.

V budoucnosti však nemohlo by voleno neb jmenováno býti důstojnických a poddůstojnických šarží více, než co jich připouštějí stanovy neb počet pro domobranský prapor ustanovený.

141. Povolají-li se ozbrojené sbory měšťanské a střelecké ve svých útvarech do služby domobranské, utvoří dle toho, jak jsou silny, a sice každý sbor pro sebe, čety, setniny nebo prapory. Srazí-li se několik čet v setninu, neb několik setnin v prapor, může býti počet i síla čet neb setnin rozmanitá.

§. 28.

Spolky vojenských vysloužilců.

142. Členové spolků vojenských vysloužilců, kteří rakouskou Společností červeného kříže neb řády rytířskými přijati byli do dobrovolné zdravotní služby ve válce, mají od těchto institucí v měsíci lednu v seznamech dle vzorce příl. 5 oznámeni býti ministerstvu obrany zemské, kteréž učiní další opatření a dá oznámiti, zdali a pokud tito domobranci mohou zůstati výhradně určeni k účelu naznačenému.

VII. část.

§. 29.

O výjimečném doplňování vojska, válečného loďstva a zemské obrany.

143. Domobranci povolají se k účelům doplňovacím, když náhradná záloha nedostačí, aby vojsko a válečné loďstvo udrženo bylo na zákonné míře válečné, nebo nastane-li potřeba, aby obrana zemská doplněna byla na zákonnou míru válečnou.

144. Potřebná náhrada vezme se z první výzvy a povolá se z různých kategorií domobranců, počnouc v každé kategorii ročníkem nejmladším.

Takovéto kategorie jsou:

A. Osoby vojensky vycvičené, z příčin rodinných na čas osvobozené a před časem propuštěné, které jsou nebo byly v evidenci při náhradné záloze neb zemské obraně;

B. osoby po dokonané povinnosti ze služby propuštěné;

C. vojensky nevycvičení evidentisté jako v kategorii *A*;

D. osoby věku odvodového na čas osvobozené a propuštěné;

E. jinoši devatenáctiletí dosud k odvodu nepovinní, pak

F. ti, kdo při posledních odvodech vráceni byli jakožto na čas nezpůsobilí, a kteří již před počátkem pravidelné doby odvodové roku 1887 jakožto navždy nezpůsobilí z odvodových listin vymazáni byli.

145. Domobranci kategorií *A*, *B* a *C* jsou až do konce toho kalendářního roku, v němž 34. rok dokonají,*)

kategorie *D* až počne znova jich povinnost k odvodu,

kategorie *E* až nastane jich povinnost k odvodu, a

kategorie *F* až do konce kalendářního roku, v němž 32. rok dokonají,

určeni vůbec k účelům doplňovacím a mají k tomuto ustanovení býti v záloze, avšak mohou domobranci kategorií *D*, *E* a *F*, není-li jich jinak potřeba, na čas pracemi zaměstnáni býti.

Účelům doplňovacím jsou zvláště určeni

pro vojsko

z kategorií

A a *C* evidentisté náhradní zálohy,

B propuštění příslušníci vojska a ti, kteří v loďstvu válečném sloužili, avšak od něho ke službě požadováni nejsou;

---

*) Kdyby také starší domobranci kategorie *B* měli býti chováni v záloze k účelům doplňovacím, nařídí to zvlášť ministerstvo obrany zemské.

pro válečné loďstvo

z kategorií

A a *C* evidentisté náhradné zálohy,

B všichni propuštěnci z doplňovacích okresů loďstva válečného, pak z doplňovacích okresů vojska ti, jichž služeb válečné loďstvo se dožaduje, a jichž jména se oznámí velitelstvům doplňovacích okresů;

pro obranu zemskou

z kategorií

A a *C* dosavadní i bývalí evidentisté obrany zemské a

B propuštěnci, kteří přímo k obraně zemské neb k četnictvu odvedeni byli, jakož i z jižního Dalmatska všichni, kteří sloužili ve vojště neb v loďstvu válečném.

Domobranci k doplňovacím účelům způsobilí z kategorií *D*, *E* a *F* rozdělí se — nebude-li o tom jinak nařízeno — na vojsko (válečné loďstvo) a na obranu zemskou poměrem 6 : 1.

146. K doplňovacím účelům potřebný počet domobranců z těch kterých kategorií tak se povolá, aby náhradné mužstvo, bude-li třeba, připraveno bylo a neodkladně odesláno býti mohlo, kam jest ustanoveno.

147. Domobranců užije se z pravidla jakožto náhradníků v těch sborech vojenských, které z dotýčného domobranského okresu berou část svého doplňku.

148. Domobranci, určení k doplnění vojska a válečného loďstva vřaďují se do sborů náhradných a používá se jich dle příkazů říšského ministerstva války; co do domobranských náhradníků pro zemskou obranu děje se to dle příkazů ministerstva obrany zemské.

149. Nastane-li obzvláštní a naléhavá toho potřeba, mohou i domobranci první výzvy býti vyloučeni z domobranských praporů a určeni k doplnění vojska a zemské obrany.

VIII. část.

Oblek, výzbroj a ozbrojení. Ukládání zásob.

§. 30.

Kterak vojenské sbory domobranské a jich oddíly se oblekou, vyzbrojí a ozbrojí. Kterak zásoby se uloží.

Oblek.

150. Nebude-li postaráno o vojenské vyšacení domobrany, nosí domobranští poddůstojníci i ostatní domobranci i za činné služby svůj obyčejný oděv, začež dostane se jim denní náhrady deseti krejcarů.

V tomto případě dostane každý černožlutou pásku shotovenou dle vzorce příl. 25, zdaleka dobře znatelnou a číslem

domobranského praporu opatřenou, a jsou všichni ve svůj i svých soudruhů prospěch zavázáni, nositi tuto pásku připevněnou na hořejším levém rameni na znamení, že přináleží jim dobrodiní práva mezinárodního, aby za všech okolností snadno mohlo se poznati, že přislušejí do sboru daného do mezinárodní ochrany.

Bude-li však po ruce patřičný vojenský oblek a výzbroj, této pásky noseno nebude.

Poddůstojníci a svobodníci (závodčí) nosí za činné služby vojenské odznaky čestné i rozeznávací, a sice hvězdičky (prýmky) na límci dle předpisu platného pro zemskou obranu, a třapec na bodáku.

151. Budou-li vojenské sbory domobranské ošaceny různými druhy vojenského obleku, rozdělí se obleky tak, aby setniny neb alespoň čety co možná stejně byly ustrojeny.

152. Dozorčí šarže, které vzaty jsou z domobranců povolaných ke zvláštním službám válečnickým nebo z oddílů sestavených z těchto domobranců, dostanou polní čapky.

Výzbroj.

153. Mužstvo vojenských sborů domobranských i jich oddílů dostane dle možnosti výzbroj a polní náčiní.

Každý muž obdrží legitimační lístek dle vzorce příl. 26 a příslušné mosazné pouzdro se šňůrou. Legitimační lístek nosí se stále pečlivě uschován, aby domobranec za všech okolností mohl vykázati se, že přináleží sboru danému do ochrany mezinárodní.

Ozbrojení.

154. Vojenské sbory domobranské i jich oddíly ozbrojeny budou staršími puškami a střelivem, pokud bude ho po ruce.

Ukládání zásob.

155. Zásoby oděvu a výzbroje, polního náčiní, zbraní i střeliva, pak služebných knih, návodů, tiskopisů, truhlic pokladních atd. uloží se dle prostoru neb jiných okolností buď ve stanicích zeměbranských praporů neb uschovají se zatím ve větších skladech, aby dle potřeby mohly poslány býti do stanic, kde se tvoří prapory domobranské. Služebné knihy a návody uložené ve stanicích domobranského okresu mohou označeným velitelům domobranského okresu neb praporu pro jich poučení zapůjčeny býti.

§. 31.

Kterak náhradné mužstvo při vojště, při válečném loďstvu a při zemské obraně se obleče, vyzbrojí a ozbrojí.

156. Domobranci vřaděni do náhradních sborů vojska, válečného loďstva neb zemské obrany ošatí, vyzbrojí a ozbrojí se jako vlastní mužstvo ze zásob toho kterého sboru.

§. 32.

Výstroj důstojníků.

157. Domobranští důstojníci, kteří mají hodnost důstojnickou ve vojště neb v obraně zemské na odpočinku (v evidenci) neb ve stavu mimoslužebném, podrží ve službě domobranské uniformu, která jim dle hořejších poměrů přísluší.

Ostatní osoby, jež jmenovány byly domobranskými důstojníky, mohou — nejsou-li vřaděny do sborů uniformovaných, po případě obléci uniformu, kterou nosí snad jakožto vojenští neb civilní státní úředníci, aneb mohou vůbec nositi oblek obyčejný, — mají však vesměs, jsouce ve službě, nositi pásku domobranskou, důstojnickou čapku, vojenské rozeznávací odznaky (hvězdičky, po případě stříbrné prýmky) na límci, šavli s důstojnickým třapcem — a jsouce ve službě řadové, polní pás jako důstojníci vojenského stavu.

Domobranští důstojníci ze stavu civilního, kteří vřaděni jsou do sborů a oddílů vojenských neb zeměbranských, pak do uniformovaných sborů a oddílů domobranských, nosí za činné služby uniformu příslušnou těmto sborům a oddílům.

158. Všichni domobranští důstojníci nechť opatří se legitimačními lístky s pouzdrem i šňůrou.

IX. část.

Kterak domobrana se vyzývá; kterak domobranci se svolávají a dostavují.

§. 33.

Vyzvání domobrany.

159. Vyzvání domobrany stane se vyhláškou Nejvyššího rozkazu, jímž nařídí se pohotovost domobrany k zákonnému použití a jeho rozsah.

Ministerstvo obrany zemské oznámí po telegrafu, že domobrana se vyzývá, politickým úřadům zemským i velitelstvům zeměbranským, kteří o tom — možno-li též po telegrafu — politické okresní úřady, pokud se týče okresní domobranská velitelstva uvědomiti a prvnějším nařídíti mají, aby ihned skrze obecní představenstva se to vyhlásilo.

Kromě toho uveřejní politické zemské úřady Nejvyšší rozkaz o vyzvání domobrany slovo za slovem v úředních novinách.

160. Političtí úřadové okresní, jakmile jich dojde příkaz politického úřadu zemského, mají vyhlášky o vyzvání domobrany, které jim politický úřad zemský k přiměřené přípravě dříve zašle, doplniti. Tyto vyhlášky nechť obsahují:

a) Nejvyšší rozkaz,
b) rozsah vyzvání,
c) připomínku domobrancům: aby hotovi byli, by ve 24 hodinách co budou svoláni, jsouce opatřeni svými průkaznými listinami, mohli odejíti kam mají,
d) ustanovení: že domobranci ode dne co svoláni až do dne co na dovolenou propuštěni budou, podrobeni jsou vojenským trestním i disciplinárním předpisům, a
e) poučení, že obmezuje se odchod vyzvaných domobranců do ciziny neb do jiného území říše, kde výzva buď vůbec aneb v té míře se nestala, aby ten který téže povinnosti tam podroben byl.

Příloha 27 jest obrazcem takové prohlášky.

Dostatečný počet těchto vyhlášek rozešle se — právě jako vyhlášky o všeobecné mobilisaci vojska, válečného loďstva a zemské obrany — obecním představenstvům, která je dle místního zvyku nejvhodnějším způsobem veřejně prohlásí.

161. Cesty, v případech v odstavci 160 *e* dotčené, povolují političtí úřadové okresní toho místa, kde domobranec se zdržuje, a smějí povoleny býti jen takovým osobám, o nichž jest dokázáno, že své řádné bydliště (dle §. 16 obč. pravidel o příslušnosti soudní ze dne 20. listopadu 1852, čís. 251 ř. z.) mají mimo obvod, jenž vyzváním domobrany v stejném rozsahu stižen jest, a že z důležitých příčin tam se vracejí — aneb výjimkou takovým naprosto spolehlivým osobám, které na krátkou určitou dobu za důležitými záležitostmi opustiti chtějí své řádné bydliště, avšak se zaváží, že budou-li povoláni k domobraně ve svém bydlišti, každý čas se dostaví.

Takové udělené povolení prokáže se certifikátem dle vzorce přílohy 28.

Vojenští vrchní velitelé a nejvyšší domobranští úřadové z obvodu vyzvaného mají právo z důležitých vojenských příčin nepřipustiti, aby buď určitým osobám aneb druhdy vůbec nikomu neudílelo se povolení k cestám.

162. Domobranci vně říše trvale usedlí přihlastež se u c. k. úřadů zastupitelských (na velevyslanectvech, vyslanectvech, konsulátech a t. d.), vyčkajíce, jakých se jim dostane příkazů skrze tyto úřady.

§. 34.

Svolání domobrany.

163. Domobrana svolá se na základě předchozího vyzvání, což děje se z pravidla tištěnými vyhláškami, výminkou pak svolávacími lístky dle jmen, k čemuž možno použiti přiměřeně změněných tiskopisů, jimiž svolávají se zeměbranci k činné službě; svolává se pak domobrana buď zároveň s vyzváním neb na

pozdější dobu, a dotýká se dle potřeby buď celých výzev, jednotlivých druhů neb ročníků, dle okolností pak, na příklad k utvoření kádrů, toliko něco málo osob.

Povolací rozkazy vydá — pokud již nevyšly od ministerstva obrany zemské — nejvyšší vojenský velitel v obvodu operující armády zeměbranským velitelstvům a zároveň oznámí se při dělení sborů a oddílů domobranských podvelitelům (vřadění v Ordre de bataille atd.).

Zeměbranská velitelstva zařídí pak dle potřeby také o své ujmě, aby domobranci svoláni byli v rozsahu učiněného vyzvání.

Domobranským okresním velitelstvům a politickým úřadům okresním náleží provésti nařízené svolání.

164. Domobranci se svolávají:

jsouce určeni za náhradníky vojska a válečného loďstva: vůbec k velitelstvům doplňovacích okresů,

jsouce určeni za náhradníky zemské obrany neb do sborů (oddílů) domobranských k praporním velitelstvům zeměbranským anebo k okresním velitelstvům domobranským, po případě do těch kterých stanic sestavovacích.

Ve vyhláškách svolávacích vyznačí se svolaných domobranců

a) kategorie,
b) ročníky,
c) kam ustanoveni jsou

a každému se v nich připomene, aby přesně se dostavil, a vyzve se též, aby s sebou vzal — má-li jaký — vojenský (zeměbranský) list neb certifikát propustný, lístek věnovací, listinu o invalidní výslužbě jakož i kterékoli jiné legitimační průkazy.

Příloha 29 jest zobrazením takovýchto vyhlášek.

165. Aby předešlo se osudným snad omylům, domobranská okresní velitelstva nikoliv po telegrafu, nýbrž písemně vyzývají politické úřady okresní ke svolání domobrancŭ.

Dotýčné přípisy i adresy připraví se dle možnosti hned, jakmile obecné vyzvání se stalo, bez prodlení se doplní, připojí se k nim jako vzorec po jednom exemplári svolávací vyhlášky, jenž dokonale budiž vyplněn, a rozešlou se pak ordonancemi jezdeckými neb povoznými, za něž staniční velitelstvo požádáno býti může.

166. Političtí úřadové okresní obdržíce svolávací vyzvání domobranského okresního velitelstva doplní v y h l á š k y o svolání domobrany, kteréžto vyhlášky politickým úřadem zemským jim dodány byly již dříve k přiměřené přípravě.

Vyhlášky tyto rozesýlají se obecním představenstvům, a tato v obcích je prohlašují týmž způsobem, jak předepsáno jest o vyhláškách všeobecné mobilisace vojska, válečného loďstva a zemské obrany.

Domobranci z e s v o l a n ý c h k a t e g o r i í a r o č n í k ů, kteří tam kde meškají příslušnými nejsou, přihlastež se ihned, jakmile

svolání se prohlásilo, u představenstev obcí, v nichž se zdržují, zde pak zaznamenají se doplňkem k seznamům domobranským.

Domobranci, kteří meškají toliko na čas vně rakouského státního území, mají, jsouce povoláni do svého řádného bydliště, sem se dostaviti.

Rakouští státní příslušnici, kteří mají své řádné bydliště v zemích koruny uherské, podrobeni jsou povinnosti domobranské dle své příslušnosti, má-li tato povinnost vykonati se ve vojště, ve válečném loďstvu, v zemské obraně neb v ozbrojených sborech domobranských.

Patří-li tito domobranci mezi ty, kteří svoláni byli za náhradníky vojska neb válečného loďstva, dostaví se k doplňovacímu okresnímu velitelstvu — nepatří-li k nim však, dostaví se k praporním velitelstvu zemědělskému aneb k okresnímu velitelstvu domobranskému toho obvodu, v němž leží místo, kde meškají.

Nejsou-li tací domobranci zaznamenáni jakožto způsobili ke službě se zbraní, nýbrž toliko ke službě pracovní, dostaví se jen tehdy, budou-li výslovně povoláni.

167. Byly-li celé domobranské ročníky neb celé vojenské a náhradní sbory domobranské propuštěny na dovolenou, a nastane-li pak potřeba, aby znova do služby činné se dostavily, svolávají se opětně vyhláškami.

§. 35.

Dostávka domobranců; kontrola dostávky.

Dostávka.

168. Kdo zvlášť jmenován byl domobranským okresním velitelem a nemešká-li ve své stanici, odeber se tam ihned, jakmile domobrana se vyzvala — nečekaje na zavolání.

Pro ostatní důstojníky, vojenské úředníky, pak pro civilního stavu osoby, jež za domobranské důstojníky označeny jsou, platí to místo, kam dle svého označení určeni jsou, ač nedostanou-li zvláštní povolací listy.

169. Všichni ostatní svolaní domobranci — ať přísluší do té oné obce čili nic — shromáždí se v obci, kde se zdržují, v ustanovenou přestavenstvem hodinu a na ustanoveném místě*) za kontroly obecního představenstva dle domobranských seznamů a jich doplňků, při čemž pomáhá důvěrník: buď člen obecního zastupitelstva neb domobranský důstojník, aneb i domobranec, jenž označen byl za důstojníka domobranského neb dříve poddůstojníkem byl.

Představenstva obecní k tomu přihlížejte, aby domobranci shromažďovali se klidně a v pořádku bez všelikých nepříslušností.

---

*) Ve velkých městech dle okresů ustanoví se místa, kde dostavenci se shromáždí.

Dle toho, k čemu ten onen domobranec ve svolávací vyhlášce určen byl, zaznamenají se domobranci do oddělených jmenovitých konsignací dle vzorce příl. 30 a na konec zapíší se ti, kteří jsou nemocni aneb vůbec dostaviti se nemohou, při čemž udá se způsob nemoci jakož i jiné příčiny, proč dostaviti se nemohou.

Zároveň zapíší se — prozatím jen tužkou — do seznamu domobranského potřebné poznámky o dostavencích, o nemocných i o těch, kteří z jiných příčin spolu jíti nemohou.

Domobranci, kteří sice naprosto nezpůsobilými se jeví ke konání domobranské povinnosti, dosud však výslovně osvobozeni nebyli od domobranské povinnosti, kteří tedy osvobozovacími certifikáty domobranskými nejsou poděleni, aniž v seznamech domobranských vymazáni, nesmějí, jsouce schopni dopravy, zůstati doma.

170. Takto zaznamenaní domobranci, majíce v čele představeného obce neb jeho zástupce, neb i domobranského důstojníka anebo domobrance za důstojníka označeného neb bývalého poddůstojníka, dají se v pořádku na pochod, kam ustanoveni jsou (do stanice v okresu doplňovacím, do stanice praporu zemědomobranského a okresu domobranského, aneb do stanice, kde utvořiti se má prapor domobranský).

Vůdcům se dají s sebou jmenovité konsignace — a možno-li jeti po železnici nebo po parníku — také pověřovací lístky za jízdné poukázky, zdělané dle vzorce příl. 31.

Pro žádoucí úsporu času i peněz hleďiž představený co jen možno zameziti, aby domobranci svými příbuznými provázeni nebyli.

171. Svolají-li se domobranci ke zvláštním službám válečným, hlavně za dělníky, vozky, soumarníky, shromáždí se, zaznamenají se a dají se na pochod týmž způsobem. Kdyby pro neodkladnost odchodu a pro velký počet svolanců jich záznam nemohl se státi v obci, kde se zdržují, učiň se to na stanici buď shromažďovací neb pochodové, aneb na tom místě samém, kam jdou.

172. Byly-li celé domobranské ročníky neb celé vojenské a náhradné sbory domobranské propuštěny na dovolenou, a nařídí-li se pak, aby znova se dostavily, shromáždí se sice a na pochod se dají jako při první dostávce, ale netřeba již domobrance zaznamenávati. Vůdci dá se za legitimaci toliko pověřovací lístek jakožto jízdná poukázka.

Kontrola dostávky.

173. Domobrance, o nichž nebylo již dříve na jisto postaveno a v seznamech domobranských vykázáno, že trvale nepřítomni jsou, a kteří nejsouce sproštěni domobranské povinnosti na zavolání se nedostavili, vyhledávají obecní představenstva, kteráž sepíší příslušné seznamy, udajíce v nich vše, co jim o těchto domobrancích povědomo jest, načež zašlou tyto seznamy politickým

úřadům okresním, kteří z povinnosti, je-li důvodů po ruce, zařídí vše, aby omeškanci postaveni byli.

Kontrola politických úřadů okresních táhne se i k těm domobrancům ze svolaných kategorií a ročníků, kteří sice zapsáni jsou v sepisech domobranců, avšak ve jmenovitých konsignacích vrácených od přehlížecích komisí se nevyskytují, a o nichž ani jiní úřadové političtí neoznámili, že by se byli dostavili.

K plnění domobranské povinnosti přidržují se i kontrolují také ti domobranci, kteří jinam příslušejíce, v některé obci jsou přítomni a dle předešlých ustanovení mají dostaviti se k domobraně v obci, kde se zdržují, jakož i ti, kteří po svolané domobraně odjinud do obce zavítají.

Osoby domobranou povinné, jež přijdou do okršku stiženého vyzváním domobrany jen na pozdrženou, musí vykázati se — byť i nebyly do tohoto okršku domovem příslušny, aniž v něm řádné svoje bydliště měly — certifikátem vydaným od politického okresního úřadu svého řádného bydliště dle vzorce přílohy 29.

174. Všechny domobranné osoby, jež o své vůli vyhnuly se domobranské službě, jsouce vypátrány, okresnímu velitelstvu domobranskému do úředního řízení odevzdány buďtež.

175. Kontrola v příčině opětné dostávky dovolenců náleží sboru základnímu.

X. část.

Kterak domobranci se přehlížejí, do přísahy berou a odevzdávají.

§. 36.

Přehlídka domobranců.

176. Přehlídkou domobranců jest komisionelní jich prohlídka a posudek o nich, zdali tělesně způsobilí jsou k té službě, do které byli povoláni. Negativný výsledek přehlidky způsobí jen to, že dotýční na čas vyloučí se z počtu k této službě určených domobranců, jest však bez účinku na jich domobranskou povinnost vůbec.

177. Přehlídka záleží v tom:

a) že domobranci svolaní za náhradníky vojska, válečného loďstva a zemské obrany po lékařsku se prohlédnou způsobem, předepsaným pro nastupující neaktivné mužstvo vůbec,

b) že domobranci svolaní ke službě při vojenských sborech domobranských komisionelně se prohlédnou, jsou-li způsobilí ke službě se zbraní, jak poučuje rukrika 1 přílohy 10,

c) že domobranci svolaní ke zvláštním službám válečnickým komisionelně se prohlédnou, jsou-li způsobilí k pracovným účelům vůbec, jak poučuje rubrika 2 příl. 10.

178. Přehlídka koná se na oněch místech a při oněch velitelstvech, kam domobranci byli svoláni — po případě na těch místech, kde domobranci pracovničtí zaměstnáni budou.

V přehlížecí komisi při praporních velitelstvech zeměbranských nebo při okresních velitelstvech domobranských zasedají:

s vojenské strany:

Velitel domobranského okresu neb jeho náměstek, maje hlas rozhodný,
důstojník zeměbranský neb domobranský a
lékař zeměbranský neb domobranský, majíce hlasy poradné;

s politické strany:

představený obce, z které domobranci k přehlídce se dostaví, neb jeho náměstek, ruče za totožnost předvedených.

Politický úřad místa přehlídkového budiž vyrozuměn o nastávající přehlídce, a může týž dle libosti dáti se při tom zastupovati.

Co do potřebných písařů a jiných ještě nutných výpomocníků a dozorců učiní opatření předseda přehlížecí komise, požádaje dle okolností za výpomoc místního velitele.

179. Přehlídka koná se dle obcí, ve větších pak městech dle okresů obce.

180. Domobranců, kteří sloužili ve vojště, ve válečném loďstvu, v náhradné záloze, v zemské obraně neb v četnictvu, budiž toliko se otázáno, jsou-li stiženi neduhem, jenž nepřipouští služby se zbraní, a přisvědčí-li, obmezí se prohlídka pouze na tento neduh, — nepřisvědčí-li, prohlídka se nevykoná.

Domobranci, kteří byli za způsobilé uznáni ke službám jim určeným, sestaví se na skupiny:

a) za náhradu pro vojsko (35—37letí domobranci, kteří při zvláštní zbrani sloužili neb z ústavů pocházejí a zvláštním nařízením za náhradníky pro vojsko určeni byli),

b) za náhradu pro zemskou obranu, a

c) pro útvary domobranské.

Domobranci, kteří povoláni jsou toliko ke zvláštním službám válečnickým, prohlédnou se jen tenkrát, udají-li nějaký neduh, jenž nepřipouští způsobilosti pracovné.

Co se týče domobranců, kteří pro nemoc se nedostavili, budiž se po jich nemoci otázáno dvou způsobilých domobranců z téže obce.

181. Roztřídění všech domobranců budiž zapsáno do přinesené jmenovité konsignace a sice do rubriky „poznámka“, kteráž konsignace prostředkem domobranského okresního velitelstva a politického okresního úřadu vráti se obecnímu představenstvu.

Roztřídění poznamená se v sepisech domobranců a v seznamech domobraneckých.

O domobrancích, kteří zapsáni jsou ve jmenovitých konsignacích a nepříslušejí do okresu, v němž se zdržují, zašlou političtí úřadové okresní výpisy domovským politickým úřadům, aby dostávka mohla býti kontrolována.

182. Jestliže domobranci určení za náhradníky vojska neb válečného loďstva, kteří přímo k velitelstvům doplňovacích okresů se dostavili, při přehlídce zapsáni jsou za nezpůsobilé k tamní službě, nemají domů se propustiti, nýbrž se jmenovitou konsignací v ruce mají posláni býti k okresnímu velitelstvu domobranskému, kde znova se prohlédnou co do své způsobilosti ke službě se zbraní při vojenských sborech domobranských, načež dle nálezu s nimi se naloží.

183. Domobranci, kteří uznáni byli naprosto nezpůsobilými k povinnosti domobranecké, vráceni budou „na dobu vyzvání“, kteří pak neschopni jsou služby se zbraní, „až do možného příštího svolání“.

184. Přehlídka a přísaha, která má se po ní vykonati, platí za odvod na dobu války.

O domobrancích uznaných za způsobilé ke službě domobranské nezdělávají se však odvodní seznamy, nýbrž toliko nominální konsignace — pro každého muže zvlášť — dle vzorce přílohy 30.

Do rubriky „poznámka“ budiž zapsáno:

Shledán způsobilým a vykonal přísahu.
N., dne . . ho . . . . . 18 . .
Podpis předsedy komise.

§. 37.

Přísaha a odevzdání domobranců.

185. Domobrancům, kteří při přehlídce uznáni byli způsobilými ke službě ve vojště, ve válečném loďstvu neb v obraně zemské, ve vojenských sborech domobranských neb ke zvláštním službám válečnickým, přečte po ukončené přehlídce — přeruší-li se přehlídka před tímto přerušením — za přítomnosti předsedy přehlížecí komise důstojník jakožto člen komise I. a V. článek vojenský v jich mateřské řeči a vysvětlí jim je, načež vykonají předepsanou služebnou přísahu způsobem slavnostním.

Pro domobrance povolané do vojenských sborů domobranských a ke zvláštním službám válečnickým platí přísaha zeměbranská za přísahu domobranskou; slovo „zeměbrancům“ nahradí se však slovem „domobrancům.“

Domobranští důstojníci stavu vojenského — k nimž se počítají též ti, kteří vřaděni byli ze stavu odpočinkového neb mimo služebného — přísahají zároveň s přehlednutými domobranci, — důstojníci pro službu soudcovskou (auditoři), lékaři, vojenští

účetní a ti vojenští úředníci, kteří jako úředníci budou sloužiti, konají přísahu, jež zvlášť předepsána jest pro jich služebný odbor.

186. Jestliže ke službám domobranským jako sbory povolány budou sbory, jež mají ráz vojenský nebo nosí vojenské odznaky, vykonají členové, — jelikož tvoří sbor — tutéž přísahu rovněž způsobem slavnostním.

187. Po vykonané přísaze domobranci zároveň se jmenovitými konsignacemi vedle svého služebného určení buď velitelstvu doplňovacího okresu, do jehož obvodu přehlídková stanice přísluší, se odevzdají anebo odešlou

buď zeměbranskému anebo domobranskému praporu (kádru), — domobranci pak pro zvláštní služby válečnické veliteli, jenž je převziti má — se odevzdají.

188. Do Tyrolska a Vorarlberska, pak do zemí koruny uherské domovem příslušní domobranci, kteří na zavolání se přihlásili a při přehlídce uznání byli způsobilými ke službě se zbraní, dopraví se k příslušnickým okresním velitelstvům domobranským, jimž dodají se též jmenovité konsignace.

XI. část.

Kterak vojenské sbory i oddíly domobranské se utvořují a kterak jich stav se přehlíží. O dobrovolném přístupu k domobraně.

§. 38.

Kterak domobranské prapory (kádry) se utvořují.

Kádry.

189. Nesvolají-li se domobranské prapory, jež mají se utvořiti, ihned, zřídí se zpravidla dříve „praporní kádr“.

Praporní kádr utvoří se z důstojníků zvláště povolaných a z domobranců mužstva.

Účelem kádru jest: aby připravil zřízení praporu, aby spolupůsobil při přehlídce domobranských dostavenců, a důstojníci i poddůstojníci aby obeznamovali se se svou příští působností.

190. Týž den, kdy domobranci svoláni budou k vůli zřízení praporu, kádr praporní se rozpustí. Osoby kádru vřadí se do praporního štábu i do setnin, čímž nabude se hranic ke zřízení menších oddílů praporních.

191. Dojde-li na postavení domobranských praporů bez předchozího zřízení kádru, budiž v oněch stanicích, kde se nalézají náhradné oddíly zemské obrany neb již postavených jiných praporů domobranských, těchto oddílů použito ke průpravě.

Prapor.

192. Když se kádr rozpustil, prapor zároveň tvořiti se počíná. Věci oděvné a výzbrojové, náčiní polní, zbraně a střelivo vydají se menším oddílům, pak zařídí se čeho třeba stran ubytování, stran rozdělu potravin, paliva i jiných potřebností, zabezpečí se potravní věci a vykonají se vůbec všechny možné jiné přípravy.

193. Velitel praporu zdělá dle informací vyžádaných od velitelstva domobranského okresu rozdělovací plán o domobranských dostavencích, při čemž přihlíženo budiž k tomu, jak domobranci co do obcí, do soudních i politických okresů k sobě příslušejí.

Nutno-li v setninách výpravného praporu vyrovnati počet mužstva, budiž též dle možnosti přihlíženo k territoriální souvislosti domobranců.

Do náhradné setniny vřadí se všichni po vojensku nevycvičení domobranci, z vycvičených pak ti, kteří jsou nejstaršího povolaného ročníku.

Při territoriálních praporech mohou domobranci po vojensku sice nevycvičení, avšak se střelnou zbraní obeznalí, též vřaděni býti do polních setnin.

Stav praporního štábu doplní se, jakmile připustí počet domobranských dostavenců náležitý výběr.

194. V příčině vřaďování dostavenců platí tyto zásady:

a) Pro výpravové prapory

Aby předepsaný stav se uhradil, vřadí se nejdříve příslušníci toho kterého domobranského okresu, — pak příslušníci téhož obvodu zeměbranského velitelstva a pak teprve dojde na příslušníky cizích obvodů zeměbranských velitelstev.

Je-li dosti zásob, příslušníci ihned se vyzbrojí a oději, ostatní pak dle toho, jsou-li dle následujících ustanovení přikázáni ke vlastnímu sboru.

Jakmile uplynula lhůta, do které možno očekávati, že většina povolanců se dostaví, oznámí se výsledek dostávky ihned po telegrafu nadřízenému velitelstvu zeměbranskému, při čemž udají se součty dostavenců, kteří příslušejí do téhož okresu a do jiných domobranských okresů téhož obvodu zeměbranského velitelstva, — konečně součty domobranců, kteří příslušejí do jiných obvodů zeměbranských velitelstev.

Velitelstva zemské obrany nařídí čeho snad třeba, aby co do příslušníků svých obvodů počet mužstva mezi výpravnými prapory se vyrovnal, ohlásí pak po telegrafu úhrnné výsledky jakož i číslice dostavenců z obvodů jiných zeměbranských velitelstev ministerstvu zemské obrany, kteryžto ústřední úřad dále ustanoví, zdali posléze jmenovaní domobranci propůjčiti se mají ostatním zeměbranským velitelstvům způsobem dopravným, — aneb, kdyby se tak nestalo, zdali se jimi uhraditi mají — jsou-li jaké — schodky v mužstvu vlastního obvodu, aneb posléze zdali mají propuštěni býti na dovolenou do dalšího nařízení.

Vyskytne-li se posléze přebytek mužstva a v následcích toho dovolená se udílí, buďtež postupně propouštěni nejprve příslušníci každého cizího, pak vlastního obvodu zeměbranského velitelstva, posléze příslušníci vlastního domobranského okresu — počnouc v každé kategorii ročníkem nejstarším.

b) Při territoriálních praporech

platí pro dostávku pouze zásada pobytu a vyrovnává se stav mužstva výminkou pouze ve zvláštních nutných případech na ohlášku domobranských okresních velitelstev po nařízení velitelstev zeměbranských.

195. Když prapor nadobro se byl ustavil, oznámí se to „výkazem stavu“ dle vzorce příl. 32 okresnímu velitelstvu domobranskému a velitelstvu zeměbranskému, po případě též ustanovenému již podveliteli — oběma posledním přímo.

K výkazu stavu připojí se opis vřaďovací listy důstojníků došlé od okresního velitelstva domobranského, v níž se též udá, kteří ještě se nedostavili.

196. Dokud prapor nevytrhne, neb zaměstnán nebude, vynaloží se volný čas na vojenské cviky, hlavně v pochodech, ve službě strážné a bezpečnostní, ve střelbě, v útoku a obraně, v raliirování a v úpravě vnitřní služby.

197. Nastane-li zvláštní a nutná toho potřeba, aby domobranci první výzvy vyloučili se z domobranských praporů za náhradníky vojska a zemské obrany, buďtež v kategoriích, určených dle §. 29 k náhradě, vybíráni z ročníků nejmladších.

Přehled stavu.

198. Domobranci, kteří jako poddůstojníci neb svobodníci (závodčí) propuštěni byli od vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, přejmou se s bývalou svou hodností do sborů domobranských (do kádrů), jestliže vojenskými listinami průkaznými neb i jinakým způsobem spolehlivě dokáží, že jsouce propouštění, měli nějakou hodnost a jakou. Jimi pak velitelé setnin obsadí řádná místa — aneb, kdyby se jich nedostávalo, jinými domobranci, jichž jmenování za poddůstojníky praporním velitelům se navrhne.

199. Ode dne přehlídky domobranci se počítají a na útraty eráru se vydržují.

200. Domobranci vřadění do náhradných sborů vojska, válečného loďstva neb zemské obrany při těchto sborech se vestavují a počítají dle předpisů platných pro tyto části ozbrojené moci.

201. Při domobranských vojenských i náhradných sborech (kádrech) domobranci vestavují se dle nominálních konsignací (příl. 30) denně uzavíraných a presenční doložkou opatřených.

Na místě listů z knih základných berou se nominální od přehlížecí komise došlé konsignace, v jichž poznámkové rubrice zapíše se každá nastalá změna — presentace jakožto změna první.

Oddíly štábové a setniny polní zdělávají nominální konsignace svého úhrnného stavu tak, aby v rubrice „poznámka“ mohlo se ještě zapisovati, předloží je pak prapornímu velitelstvu, kteréž chová je v evidenci.

Důstojníci týmž způsobem se vestavují.

202. Stane-li se později, že domobranec odevzdá se jinému oddílu, do nemocnice atd., vyhotoví se stejná nominální konsignace a udá se, jaké měl dosavad zaopatření a které erární věci při sobě má; ve válce pak tyto věci vesměs dají se mu s sebou.

§. 39.

Kterak případně ustaví se oddíly z domobranců ke zvláštním službám válečnickým.

203. Takové oddíly ustaví ten který velitel (správce) na místě, kde zaměstnány jsou; podle toho, jak jsou zaopatřovány a kde pracují, roztřídí se pak na skupiny.

Kdyby přidělených dozorčích šarží nebylo s dostatek, mohou domobranci, kteří prokáží, že jako poddůstojníci neb svobodníci (závodčí) propuštěni byli od vojska, válečného loďstva, zemské obrany neb četnictva, znova býti jmenováni ve své bývalé šarži a ustanoveni za dozorce pracovných skupin.

204. Domobranci vzati budou v evidenci a v ní chováni dle ustanoveni obsažených v §. 38 pro domobranské sbory (kádry).

§. 40.

O dobrovolném přístupu k domobraně.

205. Osoby k domobraně nepovinné, které způsobilé jsou ke službě se zbraní a vojenský výcvik mají, mohou vstoupiti do domobrany jako dobrovolníci.

Tito dostaví se dle odstavce 169 ku přehlídce zároveň s domobranci místa toho, kde se zdržují, — v tomto případě budou zapsáni do nominálních konsignací — a prohlásí před komisí přehlížecí, že hodlají dobrovolně vstoupiti v domobranu, aneb majíce v rukou zvláštní, obecním představeným dle vzorce příl. 30 vyhotovenou nominální konsignaci, přihlásí se u předsedy některé přehlížecí komise neb u velitelstva některého domobranského okresu neb u velitelstva domobranského praporu, do něhož vstoupiti míní.

Budou-li uznáni způsobilými ke službě se zbraní, vzati budou v domobranu, a složíce přísahu domobranskou vezmou na se povinnost ke službě domobranské, pokud vyzvání trvá.

206. Také osoby k domobraně povinné, které nepatří do povolaných odborů a ročníků, mohou bez překážky za týchž poměrů a podmínek dobrovolně vstoupiti do sborů domobranských.

XII. část.

§. 41.

O domobranné službě četnictva, finanční stráže a personálu státních lesů.

207. Jakmile běhy válečné na překážku jsou, že četnictvo, finanční stráž i personál státních lesů přikázané služby vykonávati nemohou, jsou tyto strážné a dozorčí orgány — nebude-li v té příčině něco zvláštního nařízeno — povinny, nečekajíce na zvláštní rozkaz, přihlásiti se u nejbližšího domobranského oddílu. Tím vstupují do služby domobranské a pod rozkazy velitele toho kterého oddílu, jenž o tom — je-li v detachementu — svému praporním veliteli zprávu podati má.

Orgány finanční stráže a státních lesů složí domobranskou přísahu, aniž ke přehlídce jdou.

208. Ze zřízenců četnictva, finanční stráže a státních lesů utvoří se — z každého tohoto odboru zvlášť — oddíly o stejném kroji, výstroji a výzbroji, přidělí se pak ke štábům domobranských praporů a svěří se jim dle jich osobních i terrainových vědomostí různé zvláštní úlohy, posylky atd., oddíly pak četnictva i finanční stráže budou zaměstnány též za vedení svých důstojníků aneb úředníků.

209. Vyklidí-li nepřítel okrsek, v němž četnictvo, finanční stráž a zřízenci státních lesů v pravidelné službě jsou, ihned tyto oddíly se rozpustí a ty které osoby zahájí opět svou činnost služebnou.

XIII. část.

Kterak dovolená se uděluje, domobrana se rozpouští a služba domobranská se ověřuje.

§. 42.

Dovolená.

210. Dovolená uděliti se může teprve, když důstojnictvo i domobranné mužstvo vzato bylo ve stav domobranských sborů vojenských neb náhradných (do kádrů) aneb když vzato bylo v evidenci při oddílech určených ke zvláštním službám válečnickým.

Dovolená udělí se buď jako krátký odklad služby domobranské (povolí se pozdější nastoupení služby) neb jako krátké přerušení činné služby.

Dovolená z důvodů osobních.

211. Dovolená z osobních důvodů smí se uděliti domobranným osobám jen v případech zvlášť výminečných a za okolností velice naléhavých, ač dopouští-li toho a netrpí-li tím prospěch služby.

O dovolené, jež uděliti se má osobám přiděleným k vojsku, válečnému loďstvu neb zemské obraně, platí předpisy vydané pro tyto části vyzbrojené moci, o domobranských osobách pak, jež stojí při armádě v poli, platí předpisy v té příčině vydané.

O dovolené důstojníků a domobranných mužů domobranských sborů vojenských neb náhradných, k armádě v poli nepřidělených, pak z oddílů určených ke zvláštním službám válečnickým, mají ti kteří velitelé obdobně dle předpisu o dovolené pro zemskou obranu rozhodovati sami nebo opatřiti si rozhodnutí vyšší.

Dovolencům vydají se obvyklé certifikáty odpustné.

Dovolená z důvodů služebných.

212. Z důvodů služebných uděli se dovolená tehdy, je-li přebytek domobranských, vojenských neb náhradných (kádrů) sborů aneb oddílů; sníží-li se jich stav aneb možno-li na čas jich postrádati.

213. Objeví-li se, když výpravné prapory domobranské se ustavují, přebytek ve stavu, nařídí a provede se dovolená dle ustanovení obsažených v odstavci 194.

Při kádrech odpustí se přebytečný personál na dovolenou tehdy, není-li čáky, že prapor v brzce se postaví. Ministerstvo zemské obrany zařídí, čeho v té příčině bude třeba.

V obou případech dovolencům odpustné certifikáty se vydají.

214. Je-li při domobranských sborech vojenských neb náhradných možno, aby jich stav se snížil, nařídí toto snížení v obvodu operující armády vrchní velitel, jindy ministerstvo obrany zemské.

Lze-li na některý čas postrádati celých domobranských sborů vojenských neb náhradných, zařídí jich odpuštění na dovolenou rovněž vrchní velitel, aneb ministerstvo zemské obrany, rozkážíc po případě zároveň, aby utvořily se kádry.

V obou případech sbory se odzbrojí a na dovolenou odpustí ve stanicích zeměbranských praporů neb i v jiných seřaďovacích stanicích.

Dovolencům tehdy odpustné certifikáty se nevydají, nýbrž oznámí se jim, že v případu potřeby znova svoláni budou vyhláškami.

215. Má-li snížiti se stav neb nastati dovolená oddílů určených ke zvláštním službám válečnickým, vydají potřebné nařízení ti úřadové neb velitelstva, na jichž rozkaz ony oddíly se ustavily, a provedou obé na místě, kde tyto oddíly zaměstnány jsou.

Ani v tomto případě odpustné certifikáty se nevydají.

§. 43.

Kterak domobrana se rozpouští.

216. Částečné — na jednotlivé země obmezené — aneb i úplné rozpuštění domobrany nařídí císař, když pominuly příčiny, z nichž se jí užilo.

Služebná povinnost osob domobranných nepřestává však onim dnem, kdy rozpuštění domobrany se vyhlásilo, nýbrž teprve tím dnem, kdy definitivně ze služby domobranské propuštěni budou.

217. Domobranské sbory a oddíly vojenské dle nařízení zemébranských velitelstev rozpustí se buď ve stanicích zemébranských praporů neb i v jiných seřaďovacích stanicích a sice tak, že nejprve odzbrojí a propustí se mužstvo setnin a důstojníci.

Velitelé setnin, pak účetní a tací poddůstojníci i domobranní mužové, jichž potřeba jest k tomu, aby oděv, výstroj, polní náčiní, zbraně i střelivo řádně se odvésti, upraviti a roztříditi mohlo, — ti pak buďtež bráni z nejmladších ročníků — zůstanou ve službě, dokud setnina na dobro rozpuštěna není.

Praporní štáb, jehož pohřešitelné osoby také již dříve propuštěny býti mohou, rozpustí se naposled.

Domobranci sloužící ve vojště, ve válečném loďstvu neb v zemské obraně posýlají se od svých sborů zrovna do domoviny.

218. Všichni důstojníci i jiní gažisté, jakož i důstojníci i vojenští úředníci ze stavu odpočinkového a mimoslužebného, kteří v domobraně zaměstnáni byli, vstoupí opět ve svůj dřívější poměr.

219. Listiny týkající se domobranstva: doplněné a uzavřené základní listy menších oddílů, nominální konsignace atd. vrátí sbory ve vojště a válečném loďstvu skrze domovské doplňovací okresní velitelstvo domovskému okresnímu velitelstvu domobranskému, sbory pak a oddíly zemébranské i domobranské odevzdají je přímo okresnímu velitelstvu domobranskému, kteréž je v pořádku uschová.

§. 44.

Kterak služba domobranská se ověřuje.

220. Kdo konal služby při domobraně, dostane o nich, když sbory domobranské na dobro byly rozpuštěny, přiměřené úřední potvrzení, obyčejně od svého posledního oddílu (od praporu, eskadrony).

Domobranské osoby od setníka (rytmistra) nazpět dostanou domobranské služebné certifikáty dle vzorců příl. 33 a 34; takových certifikátů přiměřený počet zašlou zemébranská velitelstva dle výkazu o stavu (odst. 195) domobranským okresním velitelstvům na rozděl mezi domobranské sbory, kde po té velitel domobranského praporu obstará jich rozděl mezi setniny; zbudou-li

pak nějaké blankety, odvede je tento rovněž jako velitel eskadrony skrze domobranské velitelstvo okresní velitelstvu zeměbranskému.

221. Vyhotoviti certifikáty přísluší těmto úřadům a orgánům nebo jich zástupcům neb nástupcům:

1. Ministerstvu zemské obrany pro jmenované velitele domobranských okresů a domobranských praporů; k tomu konci předloží po rozpuštění domobrany zeměbranská velitelstva ministerstvu nominální seznam dotčených osob, v němž se udá, v kterém místě a okresu i kterého roku se narodili, které jinaké postavení mají, posléze v jaké vlastnosti a jak dlouho v domobraně sloužili.

2. Zeměbranskému velitelstvu pro všechny domobranské důstojníky od setníka a rytmistra nazpět dle nominálních seznamů, jež domobranské sbory v té příčině zašlou.

3. Veliteli domobranského praporu a setniny anebo pouze veliteli domobranské eskadrony pro všechny ostatní domobranské osoby.

4. Mužstvo, kteréž si odbylo domobrannou službu při zemské obraně, dostane služebný certifikát od příslušného velitelstva zeměbranského praporu dle základních listin došlých od menších oddílů, kdežto těm, kteří odbyli domobrannou povinnost u vojska (válečného loďstva), certifikáty vydány budou tamními velitelstvy.

Za potřebné blankety buďtež požádána velitelstva zeměbranská.

Domobranný okres N. čís.

Politický okres

Obec

Příloha 1
ku §. 9.

Domobranecký seznam

domobraneckého ročníku (rodného roku 18. .)

Poznámky:

a) Při stejných rodinných a předních (křestných) jménech buď pro zevrubnější označení toho kterého muže domobranného uvedeno vedlejší příjmení, má-li takové, nebo přední (křestné jméno) otcovo nebo jiná některá významná okolnost.

b) K rubrice 2, 3, 7 až 12. Ubude-li (vymaže-li se) některý muž domobranný, buďte v rubrice 2 a 3 vymazána jména a v rubrice 7 až 12 zápisy tam snad obsažené (t. j. buďte přetrženy tím způsobem, aby písmo zůstalo čitelným).

c) K rubrice 5, 10 až 12 a 15. Údaje změnám podrobené o bydlišti (rubrika 5, 10 až 12), o služebném ustanovení lékařů a zvěrolékařů a o zproštění (rubrika 15) vepsány buďte toliko tužkou.

d) K rubrice 6. U těch domobranných mužů, kteří řadovou a záložní povinnost služebnou ve vojště odbyli, a toliko ve dvou posledních letech své dvanáctileté povinnosti branné k obraně zemské náleželi, zapsány buďte vojenské sbory a vojenské ústavy.

Není-li vojenský sbor neb ústav vojenský určitě znám, tedy zapsán buď prozatím druh zbraně neb odbor (vojenská pěchota, myslivci, vojenská jízda, polní dělostřelectvo, pevnostenské dělostřelectvo, technické dělostřelectvo, ženijní sbor, zdravotní sbor, vozatajský sbor, hřebčinský, monturní, zásobní odbor, — pěchota, střelci, jízdectvo zemské obrany).

Formát celého archu: 45 *cm* zvýší, 60 *cm* zšíří.

Běžné číslo	Rodinné jméno i jiné příjmení	Přední (křestné) jméno	Stav, důstojenství, zaměstnání (výživa)	Bydliště a číslo domu v příslušné obci	Sloužil ve vojsku (ve válečném loďstvu, v náhradní záloze) nebo v zemské obraně, u kterého sboru a v jaké šarži	Jest vtažmo byl v evidenci: náhrad. zálohy	Jest vtažmo byl v evidenci: zemské obrany	Ku konání povinnosti domobranné zcela nezpůsobilý a z kterého důvodu	Trvale z domova vzdálený: v tuzemsku (země, místo)	Trvale z domova vzdálený: v cizozemsku (země, místo)	Trvale z domova vzdálený: neznámo kde	Odůvodnění nastalého: přírůstku	Odůvodnění nastalého: úbytku	Poznámka
	muže k domobraně povinného													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Bárta	František	svobodný, zámečník		pěší pluk čís. , desátník				Uhry, Ráb					
2	Budil	Karel	ženatý, kupec		pevnostenské dělostřelectvo, podstřelec					Bavory, Pasov				
3	Černý	Josef	svobodný, lékař	N. ulice 56			1							za mobilisace ustanoven ke službě v obraně zemské
4	Engel také Šedivý	Jan	vdovec, nádeník,	N. ulice 4	prapor obrany zemské N., závodčí			neohebnost pravého kolena; nechce se dát prohlédnouti						
5	Hlava	Jindřich	svobodný, hostinský	N. ulice 15		1		nemá levou ruku					obdržel osvobozovací certifikát	
6	Jungmann	Alois	ženatý, listonoš		pevnostenské dělostřelectvo, prapor čís. , podšikovatel				Dolní Rakousy				zemřel 15. května 18 . . v N.	
7	Kratochvíl	Václav	svobodný, účetník		vojenské jízdectvo, dragon						1			
8	Malý také Potocký	Ondřej	ženatý, truhlář		válečné loďstvo, třídník námořnický				Štýrsko, Maribor					
9	Novák	Martin	vdovec, mlynář	Podleský mlýn	měřický pluk č. , svobodník	1								
10	Výrostek	Miroslav Jiří	ženatý, statkář	Nový dvůr	myslivecký pluk, čís. , poručík									
11	Heidler	Emil	ženatý, obchodník	N. ulice 3	pěší pluk čís. , účetní poddůstojník							propuštěn s listem propustným		
12	Baumann	Vojtěch	svobodný, poštovský official	N. náměstí 1								přestěhoval se z N.		zproštěn až do konce března 18 . .

Přílohy 2, 3, 4, 5, 6, 8 jsou vytištěny při nařízení ze dne 17. srpna 1886 na str. 366 až 377, pročež se tuto neopakují.

Příloha 10
ku §§. 9, 14 a 36.

Seznam

oněch vad, které při domobraně

a) nevylučují schopnost ke službě se zbraní;

b) vylučují sice schopnost ke službě se zbraní, avšak povinníka k jiným válečným službám nečiní nezpůsobilého;

c) povinníka činí nezpůsobilého ku každé službě a odůvodňují jeho výmaz v odvodním seznamu.

Poznámka.

V textu pod písmeny **C** a **D** rozumějí se seznamy **C** vtažmo **D** přílohy 2 návodu k lékařské prohlídce branných povinníků.

Položka přílohy 2 návodu k lékařské prohlídce branných povinníků	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2*) Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
1	S vadou pod **D** uvedenou.		
2	S vadami pod **C** a **D** uvedenými.		
3		S vadou pod **C** uvedenou, jestliže jizva domobrannému při jeho obyčejném zaměstnání nepřekáží.	
4		S vadou pod **D** uvedenou, nemá-li vada ta žádného škodného vlivu na výkon mozku.	
5	S vadou pod **D** uvedenou, není-li povahy škodné nebo není-li bolestnou a nepřekáží-li při pohybu těla, jakož i při oblékání.	S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li domobrannému při jeho obyčejném zaměstnání.	
6		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
7		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
8		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
9		S vadou pod **C** uvedenou.	
10	S vadou pod **D** uvedenou.		
13		S vadou pod **D** uvedenou, je-li toliko při jednom uchu.	Vrozené nebo způsobené uzavření zvukovodu vnějšího na obojím uchu.
14	S vadou pod **C** uvedenou, je-li sluch lepší, nežli jak uvedeno jest pod položkou 8 a 9 seznamu **C**.	S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
15		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	

*) Do této třídy zařaděni buďte zvláště všichni řemeslníci při domobraně potřební, kteří majíce vadu do této rubriky patřící, schopni jsou provozovati svou živnost.

Položka přílohy 3 návodu k lékařské prohlídce branných povinníků	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
16	S vadou pod **C** uvedenou, při normální ostrosti zraku oka pravého.	S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
17		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
18		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
19		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
20		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a zánět spojivky jest chronickým a ne více nakažlivým.	

21	S vadou pod **C** uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
22	S vadou pod **C** uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
23	S vadou pod **C** uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
24	S vadou pod **C** uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
25	S vadou pod **D** uvedenou při normální zrakové síle pravého oka.	S vadou pod **D** uvedenou, týká-li se toliko jednoho oka.	Zákal čočky, nedostatek její nebo změna polohy její u obou očí.
26	S vadou pod **D** uvedenou, týká-li se toliko levého oka a jest podmíněna zrůdností, nebo přešla-li již nemoc, kterou byla způsobena, a pravé oko jest neporušeno.	S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	

Položka přílohy 2 návodu k lékařské prohlídce branných povinníků	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
27		S vadou pod **D** uvedenou, týká-li se jen jednoho oka a nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	Úbytě bulvy nebo slepota na obou očích.
28		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
29		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
30		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
31		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	Velice znetvořující zrůdnosti nosu, jež řeči a dýchání jsou značně na škodu.

32		S vadou pod **C** uvedenou.	
33	S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li řeči a jídlu.	S vadou pod **D** uvedenou.	Zaječí pysky velice znetvořující, rozšířená srostlost pysků nebo sliznice lící, když zároveň mluva jest nesrozumitelnou a jídlo značně obtížné.
34	S vadou pod **D** uvedenou, netrpí-li tím výživa těla	S vadou pod **D** uvedenou.	
35		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li velice řeči a jídlu.	
37		S vadou pod **C** a **D** uvedenou.	
38		S vadou pod **C** uvedenou.	
39		S vadami pod **C** a **D** uvedenými.	
40		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
41		S vadou pod **D** uvedenou, není-li tím dýchání velice stíženo.	Velké vole, dýchání velice stěžující.

Položka přílohy 2 návodu k lékařské prohlídce branných povinníků	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
42		S vadou pod **C** uvedenou bez bolesti a hnisání.	
43		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
44			Píštěle hrtanu a průdušnice.
45		S vadou pod **C** uvedenou, netrpí-li tím podstatně výživa těla.	
46		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
47		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
48			

49		S vadou pod **C** uvedenou.	
50			
51		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	Velice znetvořující hrb na prsou nebo na zádech.
52	S vadou pod **D** uvedenou, není-li rušen volný pohyb a užívání údu.	S vadou pod **D** uvedenou, jestliže při tom obyčejné zaměstnání bez překážky může býti vykonáváno	
53	S vadou pod **C** uvedenou, není-li nápadnou, když muž jest oblečen.	S vadou pod **C** uvedenou, je-li tak velikou, že by byla nápadnou i když muž jest oblečen.	Rozštípená páteř.
54		Zvětšení sloziny většího stupně, je-li při tom zdravotní stav dobrým.	
55	S vadou pod **D** uvedenou, je-li menšího stupně a průtržním pasem jistě může býti zadržena.	S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi.	

Položka přílohy 2 návodu k lékařské prohlídce branných povinných	1 Ke službě se zbrání při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
56		S vadou pod **C** uvedenou, je-li menšího stupně, nebolí-li a nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
57	Nezapálené a nekrvácející městky (zlatá žíla).	Se zapálenými a krvácejícími městky (zlatá žíla) a ostatní vady pod **C** uvedené.	
58			Nepřirozená řiť.
59	S vadou pod **D** uvedenou při mužském zevnějšku.	S vadou pod **D** uvedenou.	
60	S vadou pod **C** uvedenou, když i při namahavější chůzi není bolestnou.	S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při chůzi nebo při obyčejném zaměstnání.	
61		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	

63	S vadou pod **D** uvedenou, když moč bez závady odchází.	S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi.	
64			
65			
66			
67			Nápadná zrůdnost, zmrzačení okončin, nedostatek jedné okončiny nebo značné části její.
68		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi.	
69		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi.	Se značným skrácením nebo znetvořením zhojené zlomeniny kostní, jímž ruší se pracovní způsobilost mužova.

Položka přílohy 2 návodu k lékařské prohlídce branných povinniků	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
70		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, přešla-li nemoc, která je způsobila, a nejsou-li již bolestnými a nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	Zastaralá, nezhojitelná vymknutí; částečná neb úplná srostlost (anchylosa) neb skrčení kloubů (pseudarthrosa), vylučují-li schopnost ku práci.
71		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	
72			
73		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
74	S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při užívání zbraně.	S vadou pod **D** uvedenou, překáží-li při užívání zbraně, avšak nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	

75		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	
76		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	
77		S vadou pod **D** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání a chůzi.	
78			
80	Ploská noha bez sebe menší překážky při chůzi.	S vadou pod **D** uvedenou, beze značné překážky při chůzi.	Noha pod se křivá, hákovitá nebo koňská.
81	Pocení nohy, není-li zápach nohy velmi silným a noha bolavou.	S vadou pod **C** uvedenou.	
82			Trpaslická postava, zmrzačení nebo znetvoření celého těla.
83		S vadou pod **C** uvedenou.	
84		S vadou pod **D** uvedenou.	

Položka příl. 2 návodu k lékařské prohlídce branných povinníků	1 Ke službě se zbraní při domobraně způsobilý	2 Ke službě se zbraní nezpůsobilý, k jiným ve válce potřebným službám způsobilý	3 Ku každé službě nezpůsobilý
85		S vadou pod **C** uvedenou, nepřekáží-li při obyčejném zaměstnání.	
86	S menšími otoky žláz a jizvami po přetrpěné krtičnosti, při zdravém zevnějšku.		Veliká krtičnatost.
87		S vadami pod **C** a **D** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání a při chůzi.	Nápadně velké nezhojitelné vředy a výrůstky na těle, jakož i všecky tvrdošíjné novotvary.
88		S vadami pod **C** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
89		S vadami pod **C** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
90		S vadami pod **C** uvedenými, nepřekážejí-li při obyčejném zaměstnání.	
91		S vadami pod **C** uvedenými, není-li vyloučena způsobilost ku práci.	
92			Hluchoněmota.

Politický úřad okresní.

Příloha 11
ku §. 14.

Osvobozovací certifikát domobranný.

Pro domobranného muže N. N. . . . . .
příslušného do obce N. . . . . , narozeného roku 18. .
důstojenství, zaměstnání, živnosti . . . . . , jenž na základě

dle potřeby { usnesení komise odvodní v N. . . . . ze dne . . . . . 18. .
{ usnesení komise přezkoušecí v N. . . . . ze dne . . . . . 18. .
{ usnesení komise superarbitrační v N. . . . . ze dne . . . . . 18. .

pro vady jakožto ku konání domobranné služby naprosto nezpůsobilý zcela osvobozen jest od povinnosti domobranné.

N. . . . . dne . . . . . 18. .

Pečeť

Politický úřad okresní.

Příloha 12
ku §. 15.

Úřad, dopravní ústav, centrální úřad, nejvyšší úřad dvorský.

Seznam

domobranných osob, které podle §. 2 domobranného zákona jakožto ku konání veřejné služby nebo veřejného prospěchu nezbytné navrženy jsou, aby zproštěny byly služby domobranné za války.

Připomenutí.

a) K rubrice 1. V seznamech úřadů podřízených nebuďte vpisována čísla běžná; čísla tato zapíšou se trprve u zemských úřadův.

b) K rubrice 1½ a 5. Rubrika 1½ pojata bude toliko do seznamů o důstojnících a o vojenských úřednících na odpočinku a v poměru „mimoslužebném“ stojících, kteréžto seznamy odděleně buďte sepsány.

V těchto seznamech rubrika 5 zůstane prázdna.

c) K rubrice 2. Jména oněch domobranných mužů, kteří sice od podřízených úřadů nebo dopravních ústavů, nikoli však také od zemského úřadu neb od centrálního úřadu navrženi jsou, by zproštěni byli služby domobranné, přetržena buďte v seznamech červeně.

C. k. velitelstvo obrany zemské v N.

C. k. ministerium obrany zemské.

Pro c. k. domobranné velitelstvo okresní N. čís. . .

Výtah

ze seznamu . . . . . o domobranných mužích, kterým uděleno bylo zproštění od služby domobranné až do konce měsíce března 18 . .

Běžné číslo seznamu	Sarže (důstojenství) a vojenský poměr služebný v neaktivním stavu	Přední (křestní) a rodinné jméno a případné příjmení	Narozen roku	Domovská obec, okres	Jest designován pro důstojnické místo v domobraně	Civilní postavení			Poznámka
						Úřad (železniční nebo paroplavební podnik)	Bydliště (místo služební)	Vlastnost služebná	

Poznámka. Druhá rubrika, není-li v seznamu obsažena, buď vynechána.

Běžné číslo	Sarže (důstojenství) a vojenský poměr služebný v neaktivním stavu	Přední (křestní) a rodinné jméno a případné přijmení	Narozen roku	Domovská obec, okres, země	Sloužil aktivně: původně ve vojsku, ve válečném loďstvu, zemské obraně, četnictvu. Byl v náhradní záloze	Jest designován pro důstojnické místo v domobraně	Civilní: Úřad (železniční nebo paroplavební podnik)
1	1½	2	3	4	5	6	7
					vojsku	1	
					válečném loďstvu	.	
					.	.	
					zemské obraně	.	
					četnictvu	1	
					.	.	
					náhradní záloze	.	
	vojensky setník na odpočinku				.	.	
	poručík mimo službu vojska				.	.	
	fregatní lékař válečn. loďstva na odpočinku				.	.	
	setník zemské obrany naodpočinku				.	.	
	podintendant zemské obrany na odpočinku				.	.	
	nadporučík četnický na odpočinku				.	.	

postavení: Bydliště (místo služební)	postavení: Vlastnost služební	Předešlého roku bylo povoleno, aby ponechán byl na svém služebním místě za mobilisace	Odůvodnění, proč každý jednotlivec nezbytně potřebný jest na svém místě služebním	Všeobecné nebo zvláštní připomenutí velitelstva obrany zemské, vztažmo ministeria obrany zemské	Poznámka
8	9	10	11	12	13
		1			
		.			
		.			
		1			
		.			
		.			
		1			
		.			
		1			
		.			
		.			
		1			
		1			

Příloha 13
ku §. 15.

Zemský úřad, centrální úřad, nejvyšší úřad dvorský.

Výprostný certifikát domobranný

pro domobranného muže N. N. . . . . .
domovem příslušného do obce N. . . . . okresu N.,
země N., narozeného roku 18. . (důstojenství, zaměstnání
. . . . . jenž na základě přivolení c. k.
velitelstva obrany zemské v N. . . . . .
ministeria obrany zemské
ze dne . . . . . 18. . čís. . . . . ku konání
záležitostí veřejné služby / veřejného prospěchu na dobu až do konce měsíce března 18. . zproštěn byl povinnosti domobranné.

V N. . . . . dne . . . . . 18. .

Pečeť. Podpis.

Úřad.

Doba platnosti prodloužena jest až do konce měsíce března 18. . na základě přivolení c. k. velitelstva obrany / ministeria obrany zemské v N. . . . . / zemské ze dne . . . . . 18. .

Čís. . . . . .

V N. . . . dne . . . 18. .

Pečeť. Podpis.

Normální stav
domobranných sborů a oddílův.

Příloha 22
ku §. 24.

| | | Tvoří | | U štábu | | | | | | | | | | | | | | | | | | | U štábu | | U setnin | | | | | | | | | | | | | | | | | | |

Připomenutí.

1. Normální stav praporního štábu platí pro všecky prapory.

2. Pomocník určen jest pro vojenského účetníka (účetního důstojníka).

3. U domobranných sborů z territoriálního obvodu vídeňského, štýrskohradeckého a zaderského nebude praporních a setninných bubeníků; posléz jmenovaní bubenici nahrazeni budou trubači.

4. Ze štábních závodcův ustanoven jest jeden pro službu profosní, druhý užíván buď za dozorce povozného.

5. Jeden řezník jest desátníkem (podmyslivcem); druhý, jehož užívá za pomocníka a honce, jest svobodníkem (vodičem hlídek) nebo domobrancem.

6. Markytán může býti poddůstojníkem, svobodníkem (vodičem hlídek) nebo domobrancem; pomocník však — je-li k domobraně povinným — smí náležeti jen k nejnižší třídě služné.

7. V horské válce vzat buď dvojnásobný počet poddůstojníků nad nosiči raněných a nosičů raněných.

8. Tito dva nosičové obvazů přiděleni buďte náčelnímu lékaři.

9. U každé setniny budiž dvou domobranců střelnou zbraní ozbrojených užíváno za setninné obuvníky.

10. Účetní poddůstojníci dělí se na dvě třídy; 1. třída jest v šarži šikovatelů (nadmyslivců), 2. třída jest v šarži podšikovatelův.

11. Normální stav polních setnin a náhradní setniny platí pro všechny výpravové prapory.

12. U territoriálních praporů nejmenší síla jedné setniny při sestavování nemá býti pod 150 mužů — největší síla pak ne přes 360 mužův.

Čety mají býti v celku 50 až 60 mužů silny, z čehož na jevo jde další rozdělení setniny ve přiměřený počet čet.

Na každou četu připadne mimo 1 důstojníka: 1 podšikovatel, 3 desátníci (podmyslivci), 4 svobodníci (vodiči hlídek), 1 hudebník, 1 zákopník, 1 nosič raněných a 1 sluha důstojnický. Počet hudebníků, zákopníků a nosičů raněných řídí se ostatně také podle domobranných po ruce jsoucích mužů k tomu schopných a podle potřebného jich výstroje.

Setnin podle okolností může býti toliko 3 nebo až 6, toliko úhrnný počet mužstva jednoho praporu při sestavování pokud možná nemá činiti méně 500 a ne přes 1200 mužů.

Příloha 25
ku §. 30.

Páska domobranecká.

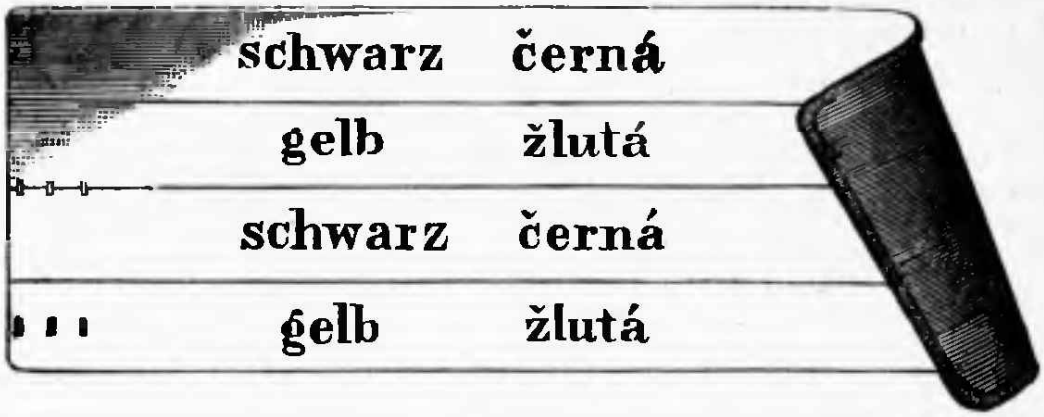

Páska jest 45 *cm* dlouhá, 16 *cm* (každý proužek 4 *cm* široká a na krajích ovroubená. Na zevnitrné straně levého konce jsou ve třech řadách po každé 3 kličky z nití, a na vnitrné straně pravého konce jsou upevněny 3 háčky, kterými se páska na nejsvrchnějším kuse oděvu na levém rameni upevní a dle potřeby uvolněna neb utažena býti může.

Označení stane se na horním žlutém proužku černými číslicemi a počátečnými písmeny příslušného sboru, na př. 26/2. domobr. p.; — 5. domobr. šk.

Příloha 26
ku §. 30.

Legitimační list domobranecký.

<table>
<tr><td colspan="2">Domobranný prapor čís. 40/2.</td><td rowspan="5">Příslušný domovem</td><td rowspan="2">obec:</td></tr>
<tr><td>4. setnina</td><td>1. četa</td></tr>
<tr><td colspan="2">Domobranný desátník</td><td rowspan="2">okres:</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">Jan Kratochvíl</td></tr>
<tr><td>země:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Narozen roku: 1851</td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

Připomenutí.

1. Toto vyplnění na příklad učiněné má býti vodítkem pro skutečné zápisy.
2. V královstvích a zemích vícejazyčných připojen buď k německému textu také překlad v příslušné mateřštině.
3. Legitimační list jest ze silného papíru na zevnitrné straně barevného a složí se dvakráte.
4. Nebyla-li by domovská příslušnost domobrancova známou, buďte slova „Příslušný domovem“ přetržena a místo nich napsáno buď slovo „bydliště“ a vedle nalézající se rubriky buďte vyplněny podle přílohy 30.
5. Tisk a písemné zápisy provedeny buďte latinkou.

Politický úřad okresní.

Příloha 28
ku §. 33.

Certifikát

pro níže jmenovaného muže domobranného, kterému dáno bylo dovolení, aby se vzdálil z místa svého pobytu.

Přední (křestní) a rodinné jméno . . . . . .
Narozen roku . . . . . .
Rodiště . . . . . okres . . . . . země . . . . . .
Přísluší domovem do obce . . . . . okres . . . . . země . . . . . .
Bydlí: obec . . . . . okres . . . . . země . . . . . .
Stav (svobodný, ženatý, vdovec) . . . . . .
Zaměstnání (živnost) . . . . . .
Postava . . . . . Obličej . . . . . .
Vlasy . . . . . Nos . . . . . .
Oči . . . . . Ústa . . . . . .
Obočí . . . . . Vous . . . . . .
Zvláštní znamení . . . . . .
Cíl cestovní: místo . . . . . okres . . . . . země . . . . . .
Účel cestovní . . . . . .
Platí na dobu . . . . . .

V N. . . . . dne . . . . . 18. .

Pečeť.

Podpis.

Politický okres N. . . . . .

Obec N. . . . . .

Příloha 30
ku §§. 35, 36, 38 a 40.

Nominální konsignace

o níže uvedených domobrancích, kteří dostavili se k velitelstvu doplňovacího okresu čís. . . . v N. . . . . (ku praporu zemské obrany, vztažmo k domobrannému velitelstvu okresnímu N. . . . . čís. . . . v N. . . . .).

Číslo domobrancovo	šarže	Rodinné a případné vedlejší jméno	Přední (křestní) jméno	Narozen roku	Stav, důstojnost, zaměstnání (živnost)	Domovská obec, okres, země	Bydliště a číslo domu, okres, země	Sloužil ve vojsku, ve válečném loďstvu, náhradní záloze nebo zemské obraně; — sbor, šarže	Jest, vztažmo byl v evidenci náhradní zálohy	Jest, vztažmo byl v evidenci zemské obrany	Poznámka

Poznámka.

Nominálních konsignací dle tohoto vzoru užívati se bude také za listy (seznamy) odvodní, přijímací (praesentační), revisní, četovní a družstevní na místě listů ze knihy základní a konsignací o dovolencích.

Podle těchto rozličných účelův upraven buď nápis nominálních konsignací.

Příloha 31
ku §. 35.

Lístek pověřovací a poukázka jízdní.

Pro . . . . . domobrance

„ . . . . . vůdce (ů)

Dohromady . . . . . osob,

které k domobraně do . . . . . se dostavují a nárok mají na jízdu po železnici nebo parní lodi zdarma.

V N. . . . . dne 18

Pečeť obecní.

N. .,
starosta obecní (náměstek):

Poznámka.

Čísla osob buďte vypsána slovy.

Příloha 33
ku §. 44.

Služebný certifikát domobranecký.

Tímto se potvrzuje, že pan

F r a n t i š e k Z á s m u c k ý

z N. . . . . , soudního okresu N. . . . . narozený roku 18 . . jako domobranný setník*) a velitel 2. setniny 25./1. domobranného praporu N. čís. . . . . od . . . . až do . . . . . 18 . . (před nepřítelem věrně a udatně) sloužil (bojův u . . . . . dne . . . . . a u . . . . . dne . . . . . se účastnil a za vynikající udatné chování v tomto druhém boji záslužný kříž vojenský s válečnou dekorací obdržel).

N., dne . . . . . 18 . .

L. S.

Velitel obrany zemské (nebo jeho náměstek):

*) Budiž změněno podle šarže a služby, na př. jako domobranný poručík a praporní adjutant.

Příloha 34
ku §. 44.

Služebný certifikát domobranecký.*)

Tímto se potvrzuje, že

Jan Novák

z N., soudního okresu N., narozený roku 18. . jako domobranný podšikovatel u 1. čety 2. setniny 25./1. domobranného praporu N. čís. . . . . od . . . . . až . . . . . do . . . . . 18. . (před nepřítelem věrně a udatně) sloužil (boje u . . . . . dne . . . . . se účastnil a za vynikající udatné chování v něm stříbrný peníz I. třídy za udatnost obdržel).

N., dne . . . . . 18. .

L. S.

Velitel domobranné setniny
Karel Jenwein,
domobranný setník.

L. S.

Veltel domobranného praporu:
Jan Mlynář,
domobranný plukovník.

*) Při škadroně změněno buď přiměřeně.

Zákon, daný dne 22. června 1878,

jenž se týče upravení osobních a služebních poměrů civilních zřízenců státních ke zbrojné moci náležejících, hledíc k jejich povinnosti, konati skutečnou službu v stálém vojsku, v loďstvu námořském, v obraně zemské nebo v domobraně.

(Zákonník říšský ze dne 25. června 1878, částka XXII č. 59.)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi nařídíti takto:

§. 1. Civilní zřízenci státní dle tohoto zákona jsou osoby od civilní správy státní (i také jen provisorně) pod přísahou služební ustavené, k pensi neb provisi způsobné, které požívají stálých příjmů přímo z důchodů státních, též osoby těmto osobám dle zákona za rovné postavené a podobní zřízenci na stálý neb dočasný odpočinek daní.

Zřízenci veřejných fondů státem spravovaných službu konající nebo na odpočinek daní pokládáni buďte civilním zřízencům státním za rovné.

§. 2. Povinnost postaviti se, vyjímajíc případ, když někdo byl z povinnosti úřadu dle §. 46 zákona o povinnosti branné, daného dne 5. prosince 1868 (č. 151 zák. říšsk.) postaven, dobrovolné vstoupení za důstojníka do obrany zemské služby skutečné nekonající, též to, že někdo se v presenční službu u obrany zemské, nebo že se roční dobrovolník v službu presenční neuvázal, taktéž povinnost branná po skončené službě presenční zákonem vyměřené dále trvající nejsou překážkou, aby někdo byl přijat v civilní službu státní.

§. 3. Dobrovolné vstoupení civilního zřízence státního ve svazek vojenský, kteréž zavazuje k delší než jednoroční službě presenční, má za účinek vystoupení z civilní služby státní.

V případu a po čas války však jest dovoleno, vstoupiti dobrovolně ve skutečnou službu vojenskou, a podržeti civilní místo služební, ale jest k tomu potřebí přivolení příslušného k tomu úřadu civilního, kteréhož přivolení tento úřad nemůže odepříti, leč že by někoho bylo z příčiny služby nevyhnutelně potřebí.

§. 4. Civilní zřízenci státní ke zbrojné moci náležející, byvše povoláni ke skutečné službě vojenské (pojímajíc v ni i skutečnou službu v domobraně) nemají zapotřebí dovolené.

Byl-li by povolaný na dovolené od jeho civilního úřadu mu povolené, pozbude tato dovolená takovým povoláním ihned moci své.

§. 5. Pokud civilní zřízenec státní koná skutečnou službu vojenskou:

a) z příčiny vlastního vojenského vzdělání po čas k vycvičení rekrut zákonem ustanovený,
b) z příčiny periodického cvičení ve zbrani,
c) v případu mobilisace, a
d) v případu svolání domobrany,

zůstavuje se mu jak civilní místo služební tak i hodnost služby civilní.

Taková služba vojenská není ani překážkou, co se týče povyšování v civilní službě státní, aniž se tou službou přerušuje pětiletí, kteréhož potřebí dokonati, aby kdo mohl postoupiti ve vyšší třídu platu.

Po čas skutečné služby vojenské, konané k tomu konci, aby kdo odbyl službu presenční zákonem vyměřenou, zachová se každému civilnímu zřízenci státnímu civilní místo služební též kategorie a též třídy hodnosti, však přerušuje se tím pětiletí, kteréhož potřebí dokonati, aby kdo mohl postoupiti ve vyšší třídu platu, mimo čas mobilisace pod lit. *c*) dotčené.

Rok válečný dle §. 10 zákona, daného dne 27. prosince 1875 (č. 158 zák. říšsk.), může se počítati, když jde o veškerý čas služby, ale ne, když jde o pětiletí, jehož potřebí, aby kdo mohl dojíti vyšších příjmů ve skutečné civilní službě státní.

Pravidla daná v příčině pětiletí mají dle smyslu také platnost, když jde o to, aby kdo došel nějakého přilepšení v příjmech (na př. přídavků decenálních), které závisejí na projití jistého času.

§. 6. V příčině civilních zřízenců státních ke skutečné službě vojenské povolaných platí předpisové o příjmech, vydaní pro stálé vojsko, loďstvo námořnické a obranu zemskou, potažitě pro domobranu.

Co se týče příjmů, spojených s jich civilní službou státní, mají platnost tato ustanovení:

1. Na čas skutečných služeb vojenských v §. 5 pod lit. *a*), *b*) a *d*) dotčených nezastaví se neobtížné příjmy s civilní státní službou spojené ani zcela ani z části.

Co se týče příjmů obtížných či onerosních, má se předsejíti podlé toho, co nařízeno v příčině dávání dovolené civilním zřízencům státním.

2. Na čas, po který se koná povinnost vojenské služby presenční dle zákona rok nebo déle trvající, přestanou veškeré příjmy civilní.

3. V případu mobilisace (§. 5, lit. *c*) zůstanou civilní zřízenci státní ke skutečné službě vojenské povolaní, pokud příslušejí k mužstvu, v plném požívání příjmů s jejich civilní službou státní spojených, a auskultanti, praktikanti, elevové a aspiranti zůstanou v požívání adjutum.

Ti, kdož mají svou domácnost se ženou neb dětmi, požívají dále veškerých příjmů neobtížných, avšak nemají práva, žádati zaopatření rodiny v předpisech o příjmech vojenských ustanoveného.

Z těchto výhod vyloučeni jsou jenom ti, kteří ještě nedokonali povinnosti vojenské služby presenční zákonem na rok neb na déle vyměřené.

4. Civilní zřízenci státní, náležející ke gažistům vojenským, obdrží na čas jejich skutečné služby vojenské v případu mobilisace:

a) v každé případnosti třetinu svých příjmů civilních při dání na pensi nebo udělení provise vpočítatelných, potažitě třetinu svého adjutum,

b) pakli by gáže vojenská (bez náležitostí vedlejších), nepočítajíc k ní třetinu příjmů civilních, dotčenou pod lit. *a*), nečinila tolik, kolik činí příjmy civilní, obdrží z těchto příjmů částku, které k vyrovnání diference potřebí.

Činí-li gáže vojenská tolik nebo více než příjmy civilní, tedy se tyto příjmy, vyjímajíc třetinu osvobozenou, pokud se dává gáže vojenská, přestanou platiti.

c) Civilní zřízenci státní, kteří mají svou domácnost se ženou neb dětmi, požívají mimo to dále přídavku aktivitního, platu na byt a příjmů naturálních, avšak nemají práva, žádati zaopatření rodiny v předpisech o příjmech vojenských ustanoveného.

Také se takovým civilním zřízencům státním učiní dle lit. *b*) srážka z jejich platu civilního, ze mzdy nebo z adjutum jen tehda a dotud, pokud tyto příjmy civilní s gáží vojenskou dohromady činí více nežli 1200 zl. na rok.

§. 7. Někdejší civilní zřízenci státní na stálý nebo na dočasný odpočinek daní obdrží po čas skutečné služby vojenské příjmy vojenské dle pravidel vycházející, a kromě toho berou dále nestenčené civilní příjmy pensiové.

§. 8. Byl-li kdo v čas nepřerušené skutečné služby vojenské v stavu gažistů přeložen ve vyšší třídu příjmů vojenských, nemá se k tomu při vypočítávání míry příjmů civilních dle §. 6 nižádného zření.

§. 9. Jakého zaopatření mohou žádati civilní zřízenci státní podle své služby vojenské, ustanoveno jest zákonem, daným dne 27. prosince 1875 (č. 158 zák. říšsk.).

Jestliže některý civilní zřízenec státní nedokonal ještě plných deset let služby a stal se mezi skutečnou službou vojenskou neschopným ke službě vojenské i civilní, potažitě zároveň k občanské výživě (§§. 6 a 82 zákona výše uvedeného), pokládá se tato ne-

schopnost, co se týče práva, žádati za zaopatření, za rovnou neschopnosti k výživě, která se takovému civilnímu zřízenci státnímu přihodí v pracech úředních (§. 5 normálu o pensích, vyd. 26. března 1781).

§. 10. Vdovám a sirotkům civilních zřízenců státních, kteří zemrou v čas služby vojenské, přísluší právo k příjmům, zakládající se na veškeré službě nebožtíkově.

Pakli by se předpisy vojenské a civilní, týkající se práva vdov a sirotků k příjmům, od sebe odchylovaly, má se vůbec dle výhodněji znějícího předpisu rozhodnouti, a má přitom v každé případnosti zapraviti platy zaopatřovací dle připočítatelné služby vojenské podle předpisu vycházející vojenský etát pensiový, a to, co by dle předpisů o pensích civilních podle veškeré služby vyšlo více, má zapraviti civilní etát pensiový.

§. 11. Tento zákon vejde ve skutek ode dne vyhlášení.

§. 12. Mému veškerému ministerstvu ukládá se, aby smluviši se s Mým říšským ministerium vojenství, tento zákon ve skutek uvedlo.

Zákon, daný dne 7. června 1881,

jenž se týče osvobození od kolků, tax a daně z příjmů přislušejícího osobám zbrojné moonosti v případě mobilisace.

(Zákonník říšský ze dne 8. července 1881, částka XXIX č. 68.)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi nařídíti takto:

§. 1. Když zbrojná mocnost nebo část této mocnosti k účelům válečným se mobilisuje, jsou veškeré osoby c. k. vojska, válečného loďstva námořského a obrany zemské, k nimž se mobilisace vztahuje, nehledíc k šarži a branži, však v mezech v §. 2

vytknutých, v příčině potvrzování všelikých požitků přijatých, kteréž jako osoby vojenské od státu berou, osobně osvobozeny povinnosti, platiti poplatky.

§. 2. Toto osvobození počne se toho dne, kterého jmenované osoby obdrží příspěvek na výpravu polní, potažitě, jsou-li postaveny ve službě úřadů vojenských, velitelství, vojů a ústavů v pevnostech se nacházejících, od toho dne, kterého velitelové pevností nabudou práva, žádati příspěvku na výpravu polní.

Osvobození dotčené pomine toho dne, kterého v příčině těch kterých osob nastane demobilisace, buď jen té neb oné osoby nebo tělesa vojenského, k němuž přísluší.

§. 3. Osvobození od poplatků v §. 1 ustanovené vztahuje se v případě mobilisace také:

a) k osobám, náležejícím k domobraně a ke sborům dobrovolnickým na čas války zřízeným;

b) k osobám vojenským těles již času pokoje vojensky zřízených (četnictva, branže hřebčinské atd.), přikázaným ke službě k mobilisovaným částem mocnosti zbrojné, k domobraně a ke sborům dobrovolnickým; též

c) k civilním služebníkům státním a k jiným osobám civilním, které nejsou ve svazku vojenském, jsou však přímo ve službě správy vojenské postaveny a při armádě v poli rozděleny,

co se týče poplatků z etátu vojenského jim dle normálu náležejících, a to:

ad *a*) a *c*) na čas svolání, potažitě potřebování;
ad *b*) na čas v §. 2 ustanovený.

§. 4. Po ten čas, po který jsou osoby v §§. 1 a 3 jmenované zproštěny povinnosti, platiti poplatky, jsou také zproštěny tax služebních a charakterních, ježto se platí dle patentu o taxách, vydaného dne 27. ledna 1840 a dle Nejvyššího rozhodnutí ze dne 21. července 1853 (č. 121 zák. říšsk.).

Toto zproštění vztahuje se též k částkám tax, které po čas výše dotčený, po který osvobození od

poplatků trvá (§§. 2 a 3), v příčině příjmů těmto osobám z etátu vojenského příslušejících k placení dospěly.

§. 5. V též míře a na týž čas, po který jsou osoby v §§. 1 a 3 jmenované zproštěny taxy (§. 4), jsou také příjmy služební, které jim příslušejí z etátu vojenského, zproštěny daně z příjmů patentem, daným dne 29. října 1849 (č. 439 zák. říšsk.), ustanovené.

§. 6. Tento zákon nabude platnosti ode dne vyhlášení.

§. 7. Mému ministrovi financí uloženo jest, aby tento zákon ve skutek uvedl, umluviv se v příčině toho se říšským ministrem vojenství a s ministrem zeměbránění.

Evidence zemřelých osob ze stavu vojenského a zemské obrany.

(Vyn. min. vnitra ze dne 12. února 1880, č. 17511.)

Aby se upravila evidence o úmrtích osob ze stavu vojenského, pokud se týče ze zemské obrany, vidělo se ministeriu vnitra ve shodě s c. k. ministeriem duchovních záležitostí a c. k. ministeriem zeměbránění nařídíti, jak následuje:

1. Lékařům mrtvoly ohledávajícím budiž přiměřeným způsobem nařízeno, aby spisujíce ohledací ceduli podotkli v ní vedle zaměstnání nebožtíkova po případě též příslušnost k vojsku, pokud se týče k zemské obraně.

2. Správcům matrik, a sice duchovním správcům prostřednictvím jejich církevních představených, budiž nařízeno, aby úmrtní listy o všech příslušnících vojenských, vztažmo zemské obrany bez prodlení a bezplatně odeslali přímo obecnímu představenému toho místa, kde ta která osoba zemřela.

Dále k žádosti c. k. ministeria zeměbránění ze dne 31. října 1879, č. 13182/2861 II, připojují se

zároveň tato pokynutí pro úřady podřízené a pro obce, která jim příhodným způsobem sdělena buďtež:

1. Kdykoli by úmrtní list některého v obci zemřelého nevřaděného rekruty nebo dovolence, reservníka nebo zemského brance nebyl bez prodlení odeslán správcem matriky obecnímu představenému, ať představený obecní zaň požádá.

2. Obecní představený ať si dá odevzdati po zemřelých v obci nevřaděných rekrutech list přídělný, po zemřelých tamže dovolencích, reservnících nebo zemských brancích průvodní list vojenský, pokud se týče zemské obrany, a není-li obecní úřad okresním úřadem politickým, ať úmrtní list se všemi řečenými listinami doručí příslušnému okresnímu úřadu politickému.

3. Náležel-li zemřelý do evidence v některém jiném okresu, nechť politický úřad okresní všecky doručené listiny i s úmrtním listem odešle politickému úřadu evidenčnímu.

Politický evidenční úřad nechť muže toho v protokole a v rejstříku vymaže a všecky doručené listiny případu toho se týkající zašle příslušnému velitelstvu doplňovacího okresu, pokud se týče evidenčnímu úřadu zemské obrany.

Zákon, daný dne 13. června 1880,

jenž se týče taxy vojenské, vojenského fondu taxovního a podporování nuzných rodin osob mobilisovaných.

(Zák. říšský ze dne 19. června 1880. Č. XXVI., č. 70.)

S přivolením obojí sněmovny rady říšské vidí se Mi nařídíti takto:

I. Ustanovení o taxe vojenské.

§. 1. Podle §. 55 zákona o povinnosti branné jsou povinni, platiti taxu vojenskou:

1. Kdož pro nezpůsobilost ke službě vojenské byli ze seznamu odvodního vymazáni, pokud se týče v poslední třídě let odvodem povinné nebo po vystoupení z této třídy nazpět vráceni;

2. kdož v poslední třídě let odvodem povinné nebo po vystoupení z ní dle §. 17 zákona o povinnosti branné byli osvobozeni nebo dle §. 40 lit. *c*) zákona o povinnosti branné propuštěni;

3. kdož byli, než dokonali povinnost brannou, pro neschopnost ke službě ze svazku vojenského propuštěni, když vada, která byla příčinou této neschopnosti, nebyla způsobena skutečnou službou vojenskou;

4. kdož jsou službou brannou povinni a prve než doba této povinnosti zákonem vyměřená dojde (§. 4 zákona o povinnosti branné), z mocnářství Rakousko-uherského se vystěhují.

Ti, kteří dříve než tento zákon nabude platnosti, vejdou v poměr některý v odstavcích 1, 2, 3 jmenovaný, povinni budou zapraviti taxu vojenskon, od toho roku počínajíc, kterého tento zákon nabude moci.

§. 2. Povinnost, platiti taxu vojenskou, vztahuje se:

a) Co se týče osob v §. 1 v punktech 1 a 3 jmenovaných, ke každému roku služby branné, jejž by byl měl povinník ještě dokonati, kdyby toho času, když byl ze seznamu odvodního vymazán, pokud se týče v poslední třídě let odvodem povinné, na místě, že byl nazpět dán, byl býval odveden, nebo kdyby nebyl býval propuštěn;

b) co se týče osvobozených a podle §. 40 lit. *c*) zákona o povinnosti branné ze svazku vojenského propuštěných, vztahuje se povinnost, taxu vojenskou platiti, ke každému roku služby branné, v kterém trvají poměry, na nichž se zakládá osvobození, pokud se týče propuštění;

c) co se týče osob službou brannou povinných, které se vystěhují ze země (§. 1, odst. 4), vztahuje se povinnost, platiti taxu, ke každému roku služby branné, kterýž by měl branec skutečně dokonati, anebo byl-li by ke službě vojenské schopen nalezen, kterýž by měl ještě dokonati.

Srovnej §. 169 instrukce co do ustanovení o Dubrovníku, Tyrolsku atd.

§. 3. Taxa vojenská činí:

V	1.	třídě	100 zl.
„	2.	„	90 „
„	3.	„	80 „
„	4.	„	70 „
„	5.	„	60 „
„	6.	„	50 „
„	7.	„	40 „
„	8.	„	30 „
„	9.	„	20 „
„	10.	„	10 „
„	11.	„	5 „
„	12.	„	3 „
„	13.	„	2 „
„	14.	„	1 „

Podle které třídy se má taxa vojenská zapraviti, ustanoví se každý rok dle jmění a výdělku, též dle

čistého příjmu toho, kdo jest povinen ji platiti (§. 1), jakož i dle předepsané mu roční povinnosti přímých daní.

Za roční taxu vojenskou povinni jsou zapraviti jeden zlatý ti, jichž výdělek nebo příjem činí tolik, co obyčejná mzda denní, a jimž zároveň není předepsáno žádné přímé daně.

Co toho se týče, pokud se má při vyměřování taxy vojenské zřetel míti k povinnosti daně, budiž vůbec pravidlem desátá částka roční povinnosti přímých daní i s přirážkami státními, vylučujíc však všeliké jiné přirážky, a to tím způsobem, že sazba třídní, která jest této částce nejbližší, vezme se za měřítko. Podle ostatních poměrů, k nimž zření míti náleží (jmění, výdělku, čistému příjmu), může však povinník vřaděn býti také do některé třídy vyšší nebo nižší.

Zvýšení toto platí nejen ohledně povinníka, ale i otce a ostatních osob v §. 4 jmenovaných.

Do nižší třídy může také povinník vřaděn býti, když byl stížen nějakou nehodou živelní, neúrodou aneb nějakým jiným neštěstím. Z týchž příčin může se v případech zvláštního zřetele hodných takovým povinníkům, kteří by se měli vřaditi do některé ze čtyr tříd posledních. taxa vojenská prominouti.

Zjistí-li se náležitě úřadně „ostatní poměry“, ustanoví úřady zvýšení taxy dle volného uznání. Základem vyměření taxy vojenské jsou poměry majetkové toho roku, za který se taxa vojenská vyměřuje. (Rozh. ze dne 22. února 1883 čís. 357.)

Taxa vojenská vyměřuje se tudíž dle těchto ustanovení a nikoliv dle volného uznání úřadního.

§. 4. Platiti taxu vojenskou, zavázáni jsou kromě osob službou brannou povinných v §. 1 jmenovaných také jejich rodiče, pokud se týče rodiče otce a matky, též přisvojitelé, a to v tom pořádku, v kterém a pokud jsou dle práv občanských povinni, poskytovati výživy svým dětem, pokud se týče vnukům nebo dětem za vlastní přijatým.

Povinnost, platiti taxu, nastane však jen tehda a potud, pokud osoby taxou povinné v §. 1 jmenované

nemají jmění a příjmu k jich výživě dostatečného a pokud jim výživy poskytují výhradně nebo z největší části osoby jmenované ve výše položeném odstavci jakožto zavázané. Pokud tyto osoby jsou povinny taxu platiti, nemůže se na osobách v §. 1 jmenovaných taxy žádati.

V příčině vyměřování taxy vojenské, kterou jsou povinny zapraviti osoby v prvním odstavci poznačené, mají platnost pravidla v §. 3 ustanovená s odchylkou, že se má desátá částka roční povinnosti přímých daní s přirážkami státními, jiné přirážky vylučujíc, děliti ještě číslem dětí, pokud se týče vnuků a dětí přisvojených, o jichž výživu povinník výhradně nebo z největší části pečovati jest zavázán.

Povinnost otce, pokud se týče matky, děda atd. platiti vojenskou taxu přestává, jakmile povinník jest s to, sám se opatřiti (srv. §§. 141—143 obč. zák.), bez ohledu na to, zdali mu snad rodiče i dále výživu poskytují. Důkaz, že povinnost k výživě přestala, musí provésti ten, kdož chce placení taxy prost býti. Požívá-li syn zaopatření u otce (matky, děda atd.) za služby, jež koná v jejich závodě, má se za to, že jest s to sám se živiti přiměřeně; a osoby ony nejsou povinny vojenskou taxu zaň nésti. (Rozh. ze dne 19. dubna 1882 čís. 688; ze dne 28. listopadu 1883 čís. 2722.)

§. 5. Povinnosti, platiti taxu vojenskou, zproštěni jsou:

1. Kdož pro nějakou vadu na těle nebo na duchu nejsou s to, aby vydržovali sebe a své sourozence, jež vyživovati jsou dle zákona povinni, a kteří také nemají dostatečného k tomu jmění nebo příjmu;

2. kdož jsou v opatření chudých;

3. osoby službou brannou povinnné, které se staly touto službou povinnými před rokem 1875;

4. osoby službou brannou povinné dle §. 18 zákona o povinnosti branné a příslušníci hotovosti zemské za ten rok, v kterém byli ke službě povoláni.

§. 6. Povinnost, platiti taxu, pomine:

1. Když povinník zemře;

2. když povinník vejde v poměr některý v §. 5, v odstavci 1 a 2 připomenutý, na ten čas, pokud tento poměr trvá;

3. když povinník se vystěhuje z jednoho obvodu mocnářství Rakousko-uherského do druhého, pomine dotčená povinnost v tom obvodu státním, z něhož se vystěhoval.

§. 7. Když jest některá osoba službou brannou povinná, v §. 1 jmenovaná, zproštěna povinnosti, platiti taxu vojenskou (§. 5), anebo pominula-li v příčině této osoby povinnost platiti taxu (§. 6), nejsou také osoby v §. 4 jmenované povinny, taxu zapravovati.

§. 8. V příčině toho, zdali a podle které třídy se má taxa vojenská zapravovati, rozhodne dle vyšetření, které vykoná po vyslyšení starostů obecních (pokud se týče zástupce statků o sobě postavených) politický okresní úřad domovské obce povinníkovy, v první instanci komise z každého okresu soudního složená, která záleží z představeného politického úřadu okresního jakožto předsedícího a ze čtyr členů, z nichž dva zvolí předsedící a dva starostové obecní toho okresu soudního k tomu povolaní, v zemích pak, v nichž jsou zastupitelstva okresní, výborové těchto zastupitelstev. V městech, kteráž mají svůj statut obecní, zvolí tyto dva členy rada obecní.

Seznamy osob taxou povinných dle obcí sestavené a výkazy, do které třídy jsou vřaděny, vyloženy buďte u úřadů obecních po čtrnáct dní, aby každý v ně mohl nahlédnouti.

Z rozhodnutí komise může so povinník odvolati k politickému řízení zemskému v nepřestupné třidcetidenní lhůtě, počítajíc od toho dne, kterého mu byl nález o vyměření taxy dodán. Ze dvojího rozhodnutí stejného znění nelze se dále odvolávati k ministerstvu zeměbrany.

§. 9. Taxa vojenská zaplacena buď každý rok ku konci měsíce dubna za rok předešlý.

Osoby taxou povinné, v §. 1 v odstavci 4 jmenované, povinny jsou zapraviti taxu vojenskou, než se

jim vydá povolení k vystěhování ze země, a za všechna příští leta, po kteráž povinnost branná zákonem vyměřená ještě potrvá (§. 2, odst. *c*).

§. 10. Taxu vojenskou vybírati a odváděti přísluší orgánům, které vybírají přímé daně.

Nezapravené taxy vojenské dobývány buďte způsobem exekuce politické.

Co nařízeno v zákoně, daném dne 18. března 1878 (č. 31 zák. říšsk.), o promlčení práva vyměřovacího a vymahacího, vztahuje se dle obdoby také k taxe vojenské.

§. 11. Z užitku taxy vojenské, který se jako každá jiná dávka položí do ročního rozpočtu státního, zřídí se nejprve zvláštní fond — vojenský fond taxovní — jejž bude spravovati ministr financí a jenž bude věnován zvláštním účelům v §. 13 uvedeným.

Do toho fondu dá se v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených z hlavní sumy mezi oběma polovicemi říše umluvené ročních dvou milionů zlatých částka roční dle poměru kontingentu rekrutního každé doby vycházející (nyní 1,142.530 zl.) kromě úroků přibylých.

Zbytek, který po srážce této roční částky z užitku taxy vojenské vyjde, pokládán bude za obecný příjem státní, a stát vezme na se povinnosti v částce III tohoto zákona uvedené, podporovati nuzné rodiny osob mobilisovaných.

§. 12. Vyhledávání za příčinou vyměření taxy vojenské konaná, všeliké žádosti a odvolání, též pomůcky, jichž k tomu potřebí, zproštěny jsou poplatků.

II. Ustanovení o vojenském fondu taxovním.

§. 13. Vojenský fond taxovní ustanoven jest k tomu:

1. Aby se z něho zlepšovalo opatření invalidní;
2. aby se z něho opatřovaly nuzné vdovy a nuzní sirotkové gažistů a mužů stálého vojska (válečného loďstva námořského), i obrany zemské, kteří padli

před nepřítelem nebo z příčiny ran nebo válečného trmácení zemřeli.

Osoby službou brannou povinné, ke službě k účelům válečným podle §. 18 zákona o povinnosti branné povolané, též příslušníci svolané hotovosti zemské*) pokládají se za rovné osobám ke skutečné službě v stálém vojsku (ve válečném loďstvu) aneb v obraně zemské povolaným.

§. 14. Právo, nařizovati o sumách, které se vydávají z vojenského fondu taxovního, přísluší dle preliminář výročního, radou říšskou schváleného, ministrovi zeměbrany po umluvení se říšským ministrem vojenství.

O stavu fondu a hospodaření s ním předložen buď každého roku radě říšské závěrek účtů ku schválení.

Vypukla-li by válka, může se toho fondu užiti k účelům v tomto zákoně ustanoveným, až bude vybrán.

§. 15. Opatření invalidní zlepšuje se:

1. Osobám náležitým k vojsku, k válečnému loďstvu, k obraně a k hotovosti zemské, které v té době, co má platnost zákon, daný dne 27. prosince 1875 (č. 158 zák. říšsk.), byly v opatření vojenské přijaty a v ně vešly, tím způsobem, že se jim z milosti propůjčí přídavek osobní, když účinky ran utrpěných a trmácení válečného jsou zvláštního zřetele hodny a pokud jejich požitky opatřovací, vylučujíc přídavek z příčiny zranění, nečiní ročně více než dvanáct set zlatých;

2. osobám, náležitým k vojsku, k válečnému loďstvu k obraně zemské nebo hotovosti zemské, které byli v opatření vojenské přijaty již dříve, než nabyl platnosti zákon, daný dne 27. prosince 1875 (č. 158 zák. říšsk.), tím způsobem, že se jim dají k posavadnímu opatření příplatky percentuální, totiž:

---

*) To jest: „domobrany“.

a) poddůstojníkům, vojákům a jim za rovné postaveným osobám vojenským, náležejícím k stavu vysloužilců patentálních (pokud se týče vysloužilců s výhradou) padesát procent náležitého platu patentálního;

b) gažistům, jichž posavadní pense vojenská podle předešlých nařízení vyměřená nečiní ročně více než tisíc zlatých, z pensí až do pěti set zlatých dvadcet procent, od pěti set zlatých až do osmi set zlatých patnáct procent a od osmi set zlatých až do tisíce zlatých deset procent.

Budiž však k č. 2 *b*) pravidlem, že pense nadlepšená jednak nemůže činiti více než tisíc zlatých, jednak pak že nemůže činiti více než co by vyšlo pro tutéž šarži v též třídě diétní — co se však týče gažistů, kteří nejsou do žádné takové třídy vřaděni, pro tutéž kategorii platu — dle zákona, daného dne 27. prosince 1875 podle nynějších sazeb gáže, třeba by z počtení dle procent vyšlo číslo větší.

Pense gažistů, vřaděných do tříd diétních, které činí méně než 300 zl., budtež nadlepšeny na sumu tří set zlatých, kdyby i z počtení dle procent vyšlo číslo menší.

§. 16. Jak se mají opatřiti nuzné vdovy a sirotci po gažistech a mužích stálého vojska (válečného loďstva námořského), obrany a hotovosti zemské, kteří padli před nepřítelem, nebo zemřeli z příčiny zranění a ztrmácení válečného, ustanoví se zvláštním zákonem.

III. O podporování nuzných rodin osob mobilisovaných.

§. 17. Nuzným rodinám stálých dovolenců, reservistů, náhradních reservistů a obranců zemských v příčině mobilisace povolaných, též osob službou brannou povinných ke službě k účelům válečným dle §. 18 zákona o povinnosti branné povolaných, jakož i příslušníků svolané hotovosti zemské dávati se bude

pomoc z důchodů státních dle ustanovení nížepoložených.

§. 18. Co se týče práva, žádati pomoci (§. 17), pokládají se za příslušníky rodiny: manželka muže ke službě odešlého a jeho děti.

Též se mohou za příslušníky počítati příbuzní v pokolení vzhůru stupujícím a bratři a sestry, pokud ti, kteří byli ke službě povoláni, je vyživují.

Za pomoci potřebného pokládán buď onen člen rodiny, jehož nejpotřebnější výživa záleží buď jedině nebo z větší části na osobním výdělku toho, který byl ke skutečné službě povolán.

Vyhledávání, jehož potřebí, aby se na jisto postavilo, že rodina za pomoc žádající jest pomoci potřebna, konej politický okresní úřad toho místa, kde tato rodina se zdržuje, po vyslyšení starosty obecního.

§. 19. Za pomoc dává se každému členu rodiny výživné (§. 18), které činí tolik, kolik při vojenském opatření průchodním vždy za muže a za den vyměřeno, též se dává, když rodina jest v nájmu, příbytečné, které činí polovici výživného.

Dětem níže osmi let dává se za pomoc polovička výměry výše položené.

Veškerá pomoc, která se rodině poskytne, nemůže činiti více, nežli kolik činí dle osobních (výdělečních) a místních poměrů průměrný denní výdělek povolaného.

Pomoc zjištěná státem nevezme ujmy pomocí jinou, které poskytují země, obce a osoby soukromé.

§. 20. V každém království a v každé zemi radou říšskou zastoupené zřídí se komise podporovací, dle potřeby zřídí se jich i několik.

Komise podporovací skládati se budou ze správce politického řízení zemského nebo z některého úředníka politického od něho vyslaného jakožto předsedícího a po jednom zástupci finančního úřadu zemského a výboru zemského.

Komise podporovací bude rozhodovati, jest-li některá rodina podle vyhledání vykonaného (§. 18) pomoci potřebna; ustanoví, jaká pomoc se jí má dáti a nařídí, aby jí byla k vyplacení poukázána a dle případu zastavena.

Odvolání z rozhodnutí komise podporovací nemá místa. Žádosti za pomoc a přílohy takových žádostí zproštěny jsou poplatků i porta.

§. 21. Pomoc, kterou komise podporovací ustanoví, vyplácena bude v poloměsíčných částkách dne 1. a 16. každého měsíce napřed na nekolkované potvrzení u civilní státní kasy (u úřadu berničného), která jest nejbližší toho místa, kde se podporovaný zdržuje.

Právo, bráti pomoc, počíná se toho dne, kterého povolaný odejde z toho místa, kde se zdržuje, na štaci ustanovenou, a pomine vůbec, když se navrátí.

Částky pomoci, které kdo obdržel, v nižádné případnosti se nevracejí.

Tím, že povolaný bez své viny později se navrátil, též že bez jeho zavinění skutečná jeho služba vojenská byla přerušena, právo rodiny, žádati pomoci, nepomíjí.

§. 22. Rodinám těch, kteří v seči nějaké byli usmrceni nebo z příčiny nějakého uškození ve skutečné službě vojenské anebo nějaké nemoci službou způsobené zemřeli dříve, než byli do svého domova propuštěni, dána bude pomoc, které požívaly posud, ještě po šest měsíců, ode dne smrti počítajíc. Stane-li se rodina v těchto šesti měsících účastna opatření v §. 16 připomenutého a činí-li toto opatření méně, nežli pomoc dle §. 19 náležející, tedy budiž opatření na dobu řečených šesti mesíců doplněno tak, aby se rovnalo pomoci.

§. 23. Rodinám těch, kteří, jsouce ve službě skutečné,

a) dopustí se deserce, nebo

b) byli nálezem soudním odsouzeni k trestu těžkého žaláře nebo k nějakému tužšímu trestu, povolené

pomoci dále se neposkytne, jak mile komise podporovací vědomosti toho nabude.

§. 24. Tento zákon nabude platnosti ode dne vyhlášení, a Mému ministrovi zemědbránění, který se má v té příčině s Mým říšským ministrem vojenství umluviti, též Mému ministrovi financí uloženo jest, aby jej uvedli ve skutek.

Nařízení, vydané od ministerium zemědbránění po umluvení se říšským ministerium vojenství a jinými příslušnými úřady centrálními dne 7. srpna 1881,

za příčinou provedení zákona, daného dne 13. června 1880 (č. 70. zák. říšsk.) o taxe vojenské.

(Zákonník říšský ze dne 17. srpna 1881, částka XXXV, č. 86.)

Uvádějíc ve skutek zákon výše dotčený a dodavkem k nařízení, vydanému od c. k. ministerium zemědbránění a c. k. ministerium financí dne 20. března 1881 (č. 26 zák. říšsk.), nařizuje se, zřetel majíc zvláště k nadlepšení zaopatření invalidního, též ke správě a účtování vojenského fondu taxovního, toto:

1. Ti, jenž jsou odpuštěni s čekanou, nemají práva, žádati nadlepšení svých příjmů z vojenského fondu taxovního.

2. Pensionisté staršího systému a invalidové patentální, kteří požívají nějaké fundace soukromé, přídavku z příčiny poranění, přídavku dobrovolnického nebo medailového, nebo nějaké pense řádové, mají právo, žádati příplatku v §. 15 : 2 zákona o taxe vojenské uvedeného z vojenského fondu taxovního; taktéž se přídavků osobních způsobem milosti za odměnu stále propůjčených toto nařízení netýče.

Avšak přídavky osobní a požitky, které byly propůjčeny jen až do nadlepšení zaopatření invalidního, budtež podle příplatku zákonem ustanoveného*) z vo-

---

*) Řádným příplatkem rozumí se příplatek v §. 15 : 2 zákona o taxe vojenské uvedený.

jenského fondu taxovního redukovány, nebo zcela zastaveny, a to dotud, pokud se to dle úmyslu Nejvyššího rozhodnutí k tomu se vztahujícího dopouští.

3. Pensionisté staršího systému, kteří mají superplus k pensi na gaži aktivitní a jsou v některé službě vojenské postaveni, nemají práva, žádati řádného příplatku z vojenského fondu taxovního.

Řádný příplatek z vojenského fondu taxovního náleží však pensionistům staršího systému za stálou remuneraci, za denní plat, diurnum, za přílohu služební nebo za denní plat aktivovací ve službě postaveným bezvýminečně a bez srážky z odměny za jejich službu jim příslušející.

4. Pensionistům vojenským staršího systému, kteří se dobrovolně vzdali charaktéru důstojnického, anebo z příčiny usnesení čestné rady byli charaktéru vojenského zbaveni, náleží příplatek k jejich platu opatřovacímu dle §. 15 : 2 zákona o taxe vojenské vycházející; týž příplatek náleží také bývalým pensionistům, kteří dříve, než vyšlo nařízení oběžné, vydané od říšského ministerium vojenství dne 1. srpna 1869, praes. č. 2820 (částka 62 n. věst. nař. pro c. k. vojsko), kvitovali dobrovolně šarži důstojnickou a obdrželi plnou pensi pod titulem „daru z milosti“; konečně přísluší také někdejším c. k. důstojníkům, kteří berou dle Nejvyššího rozhodnutí ze dne 25. dubna 1868 a ze dne 26. listopadu 1868 požitky opatřovací z etátu vojska.

Jiné někdejší osoby vojenské, které požívají platu nebo daru z milosti, nemohou obdržeti tohoto příplatku z fondu taxovního.

5. Aby se komu mohla přiřknouti příloha osobní, která se dle §. 15 : 2 zákona o taxe vojenské způsobem milosti propůjčuje, není třeba, aby byl zcela neschopný k výdělku.

6. Obrancům zemským, požívajícím pense vojenské a zeměbranecké, vyměřen buď řádný příplatek z vojenského fondu taxovního jediné z pense vojenské,

k pensi zeměbranecké se nehledí; však v nižádné případnosti nemůže pense vojenská a zeměbranecká a příplatek z vojenského fondu taxovního dohromady činiti více nežli co činí nejvyšší číslo v §. 15 : 2 zákona o taxe vojenské ustanovené.

Zvýšila-li by se později pense zeměbranecká, tedy když nejvyšší příjem se překročí, zmenší se přiměřeně příplatek z taxy vojenské.

7. Náležející kvartál úmrtní, odbytné za pensi a plat invalidů patentálních počítá se oprávněncům vždy včetně s řádným příplatkem z vojenského fondu taxovního.

Částka, která pak z tohoto příplatku pro kvartál úmrtní (odbytné) vychází, platí se také z vojenskéko fondu taxovního.

Příloha osobní dle §. 15 : 1 zákona o taxe vojenské povolená nepočítá se ani při kvartále úmrtním, ani při odbytném za pensi.

8. Kdykoliv se podle nařízení o náležitostech základní plat (pense, plat patentální) na čas nebo trvale zastaví, přestane také nadlepšení z vojenského fondu taxovního, na čas nebo trvale.

9. Invalidé, kteří byli již před početím platnosti zákona o opatřování vojenském, vydaného roku 1875, v stavu invalidů patentálních a jimž byl, když jejich výdělek nebo příjem činil třikrát tolik co plat patentální, dle předešlých nařízení plat patentální zastaven, nemají práva, žádati 50procentního příplatku z vojenského fondu taxovního; ale když tito invalidé vejdou zase nazpět v požívání platu patentálního, náleží jim také tento příplatek.

10. Při rozhodování, že se má zastaviti pense za tou příčinou, poněvadž někdo byl ustanoven v civilní službě státní nebo jiné službě této za rovnou pokládané, budiž s pensí vojenskou počítán také řádný příplatek z vojenského fondu taxovního, ač přísluší-li mu, a buď pak to, co se na příjmy vojenské (pensi a příplatek z fondu taxovního dohromady) krom třetiny přes to nedostává, za „příplatek vojenský“ náležitě přiřknut;

však vojenský fond taxovní nemůže býti z této příčiny ničím stižen.

11. Poněvadž vojenské fondy taxovní, které se v obojí polovici říše zřídí, podle účelu svého dle zákona o taxe vojenské pokládají se za fond jeden, tedy potřebí, když se má z těchto fondů něco platiti, obapolného smluvení, potažitě přivolení, a to jak obojího ministerium zemébránění, tak i říšského ministerium vojenství.

Než se způsobem milosti propůjčí na účet vojenského fondu taxovního příloha osobní a než se v té příčině učiní ponížené přednešení ministrem odborním, potřebí, aby se prve jmenovaná tři ministeria vzájemně o tom umluvila.

Co se týče nadlepšení invalidního zaopatření ad §. 15:2 zákona o taxe vojenské, kteréž se může státi jediné v mezech zákonem vyměřených a dle pravidel umluvených, k tomu netřeba předcházejícího přivolení.

12. Všeliké příjmy, které se z fondu často řečeného platí, vydají se tomu, kdo má k nim právo, zálohou u té kasy, kde se vyplácí pense vojenská (plat patentální), a to pod týmiž výminkami jako požitek zaopatřovací a oba na jednu kvitanci; v této kvitanci buď však částka, která se platí z vojenského fondu taxovního, slovy „Id est“ zvlášť o sobě poznačena.

Podle toho přísluší také spočítání a poukazování částek, které se platí z vojenského fondu taxovního, jakož i vztahující se k tomu kontrola početní a evidence osobní, a to v příčině osob k vojsku a k válečnému loďstvu námořskému náležitých, úřadům vojenským (válečného loďstva námořského), v příčině pak osob, náležitých k obraně a hotovosti zemské (i když tyto berou jenom pensi vojenskou) úřadům obrany zemské.

13. Vojenské invalidovny zdělají poukázky na příplatky z fondu taxovního invalidům patentálním příslušející a pošlou je výplatnám, kde se vydává plat invalidní.

Výplatny přišijí tyto poukázky při prvním vybírání platu k archům (knihám) poukázkovým.

V příčině invalidů patentálních obrany zemské vydá oboje ministerium zeměbránění nařízení zvláštní.

14. Co se u vojenských a civilních kas státních dle odstavce 12 na účet vojenského fondu taxovního osobám vojenským (loďstva námořského) zálohou vyplatí, zapíše se za vydání v oněch žurnálech, v kterých se vůbec kladou ve vydání pense vojenské (platy patentální); za příčinou refundování udělá se však pro částku taxy vojenské zvláštní sloupec.

Co se však vyplatí u civilních kas státních osobám obrany zemské (hotovosti zemské) na účet vojenského fondu taxovního, účtuje se za vydání dle nařízení zvláštních*), ježto se vydají, v žurnálech obrany zemské (střelců zemských).

15. Podle výkazů hospodaření od intendancí vojenských a úřadů loďstva námořského zdělaných požádá říšské ministerium vojenství (odbor loďstva námořského) každý měsíc za náhradu toho, co bylo na účet vojenského fondu taxovního zálohou zaplaceno, obyčejným způsobem refundování dle odstavce 16.

Totéž učiní početní kontrolní úřadové obrany zemské obojí polovice říše v příčině obapolné částky (odstavec 16), která se platí z vojenského fondu taxovního druhého obvodu státního.

Ke spisům refundačním nepřiloží se ani kvitance percipientní, ani přepisy neb výtahy, týkající se částek, jež zapravuje vojenský fond taxovní.

16. Pro vyrovnání mezi vojenskými fondy taxovními obojí polovice říše rozvrhne říšské ministerium vojenství (odbor loďstva námořského) to, co bylo osobám vojenským a válečného loďstva námořského vyplaceno, při sestavování aktu refundačního (odstavec 15) v tomto aktu dle poměru kontingentu rekrut, potažitě dle

*) Tato nařízení, pokud se týkají c. k. obrany zemské (hotovosti zemské), následují na str. 502 jako č. 87 z. ř.

částek ročních oběma vojenským fondům taxovním přikázaných (§. 11 zákona o taxe vojenské), na obě části říše.

Také obě ministeria zemébránění učiní totéž v příčině toho, co bylo vyplaceno osobám obrany a hotovosti zemské; a také tuto sumu rozvrhne každé těchto ministerií o sobě dle vytknutého poměru na vojenský fond taxovní obojí polovice říše a zavede se refundace dle odstavce 15.

17. O nařízení, týkající se správy a účtování vojenských fondů taxovních (§§. 11 a 14 zákona o taxe vojenské) umluví se v každé polovici říše zvláště příslušní státní úřadové centrální.

Každé z obou ministerií zemébránění pošle říšskému ministerium vojenství a ministerium zemébránění druhé polovice říše dle závěrek toho kterého ministerium financí na konci měsíce ledna sumovní výroční výkaz o stavu vojenského fondu taxovního té které polovice říše, z kteréhož jest viděti, jaký kapitál tu byl na začátku a na konci předešléno roku, mnoho-li činily úroky a mnoho-li tu bylo peněz hotových v minulém roce.

18. Plat za nadlepšení invalidního zaopatření z vojenského fondu taxovního dle §. 15 : 2 zákona o taxe vojenské počíná dne 1. ledna 1881; buďtež tedy těm, kdož mají právo k tomuto platu, dodavky k němu vydány.

Aby se práce zjednodušila a těm, kdož mají právo toho platu žádati, věc usnadnila, mají tito oprávněnci, vyjímajíc invalidy patentální, svou žádost u příslušného evidenčního úřadu první instance, vojenského nebo zemébraneckého, ústně a jen výjimkou, když by se to nemohlo ústně učiniti, písemně opovědíti.

Tito úřadové evidenční zapíší dotčené opovědi do seznamu a odevzdají ten seznam k dalšímu s ním naložení dle obdoby uvozovacího nařízení k zákonu o opatřování vojenském (č. 52 věstn. nař. na r. 1875 pro vojsko) představenému úřadu vojenskému nebo zemébraneckému.

Invalidům patentálním vydá se příplatek percentuální přímo.

19. Říšské ministerium vojenství pošle po novém vyměření řádných příplatků z fondu taxovního oběma ministeriím zemědělství seznam jmen pensionistů, kteří je obdrželi, uvedouc, mnoho-li jim bylo poukázáno, a co se týče invalidů patentálních, pošle jim sumovní výkaz stavu jich a nákladu peněžitého.

Později bude říšské ministerium vojenství těmito dvěma ministeriím dodávati jen výroční výkazy změn v stavu nastalých, a to, co se týče gažistů, jmenovitě, a co se týče invalidů patentálních, sumovně, v kterýchž výkazech se uvedou také přílohy osobní, ježto během roku byly poukázány nebo přestaly.

Tutéž povinnost berou na sebe obě ministeria zemědělství jak naproti říšskému ministerium vojenství, tak i naproti ministerium zemědělství druhé polovice říše.

Nařízení, vydané od ministerium zemědělství a od ministerium financí dne 7. srpna 1881,

za příčinou provedení zákona o taxe vojenské, daného dne 13. června 1880 (č. 70 zák. říšsk.), týkajíc se placení ze zákona o taxe vojenské pocházejícího, ježto se zapravuje jednak z vojenského fondu taxovního, jednak z etatu c. k. ministerium zemědělství.

(Zákonník říšský ze dne 17. srpna 1881, část XXXV, č. 87.)

Po umluvení s c. k. nejvyšší účtovnou nařizuje se dodavkem k nařízení vykonavacímu k vojenskému fondu taxovnímu se vztahujícímu, vyd. 7. srpna 1881 (č. 86 zák. říšsk.), toto:

1. C. k. kasy finanční mají to, co se u nich vyplácí osobám c. k. obrany zemské (hotovosti zemské) na účet vojenského fondu taxovního, účtovati ve vydání v žurnále obrany zemské.

Vyplácí-li se to u kas finančních v Tyrolsku a Vorarlbersku, účtováno to buď ve vydání v žurnálech střelců zemských.

Místodržitelské účetní oddělení v Inšbruku, k němuž řečené žurnály dle instrukce k vyřízení úřednímu dojdou, má tyto výlohy každý měsíc prostředkem avisa přepočísti na odborní účetní oddělení obrany zemské a přiložiti k tomu sumář náležitými seznamy, potažitě kvitancemi (odstavec 3) opatřený.

2. Co ustanoveno nařízením oběžným, vydaným od c. k. ministerium zemébránění dne 27. prosince 1877 č. 17761/2433 V (č. 39 věstn. nař.), v příčině vyplácení a brání požitků odpočinkových osobám c. k. obrany zemské a rodin po nich pozůstalých z několika etátů náležejících, má také platnost tehda, když se s požitkem odpočinkovým vyplácí zároveň z vojenského fondu taxovního nějaká částka platu zaopatřovacího, v kterémž případě však také zření míti náleží k tomu, co ustanoveno v odstavcích 3 a 4.

3. C. k. kasy finanční mají tedy z kvitancí percipientních, které se dle výše uvedeného nařízení oběžného k příslušným žurnálům pensijním přiloží, v seznamu dle přiloženého formuláře uvésti náležitá dáta, totiž:

a) jméno a charakter (stav, šarži) oprávněnce,

b) mnoho-li mu bylo vydáno, a

c) na který čas a pod kterým titulem mu to bylo vydáno; tento seznam přiloží se k žurnálu obrany zemské (střelců zemských), aby se jím stvrdilo vydání z vojenského fondu taxovního učiněné.

Kvitance percipientní na požitky zaopatřovací z vojenského fondu taxovního náležité, které se jediné z tohoto fondu zapravují a za tou příčinou u finančních kas v žurnálech obrany zemské a střelcův zemských o sobě k vydání zapisují, přiloží se k těmto žurnálům, pročež se oprávněnci do výše dotčeného seznamu nekladou.

Seznam

toho, co bylo v měsíci . . . . . r. 18 . . na účet vojenského fondu taxovního vydáno.

Příloha k odstavci 3, formulář.

Šarže (charakter, stav) oprávněnce	Jméno	za který čas	Titul: osobní přílohy: gažistům zl.	kr.	vojákům zl.	kr.	příplatky percentuální: gažistům zl.	kr.	vojákům zl.	kr.	Titul: požitky zaopatřovací: vdovám: gažistů zl.	kr.	vojáků zl.	kr.	sirotkům: gažistů zl.	kr.	vojáků zl.	kr.	Připomenutí
Setník	Řezáč Josef	za měsíc březen	20	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Nadsetník	Kuncek Jan	detto	15	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	dle nařízení ze dne . . . . . 18 . . byl od kasy v N. sem poukázán
Šikovatel	Ostrý Jindřich	detto	.	.	.	.	.	.	8	50	.	.	.	.	.	.	.	.	
Vdova setníkova	Vavřínova Johana	detto	.	.	.	.	.	.	.	.	25	.	.	.	.	.	.	.	
Vdova šikovatelova	Konopníkova Anna	detto	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5	
	a t. d.																		
Suma . .			35	.	.	.	.	.	8	50	25	.	.	.	.	.	.	5	
			78 zl.								50 kr.								

Od c. k. . . . . kasy v . . . . . .

N. N. ředitel kas:

N. . . . . dne . . . . . 18 . .

N. N. kontrolor:

4. Co se u kas obrany zemské z vojenského fondu taxovního vyplatí, položí komise správní v žurnálech kontokorentních ve vydání, a uvedou jen dáta v odstavci 3 *a*) až do *c*) připomenutá, aniž se, platí-li se z několika etátů, přiloží kvitance percipientní; v nižádném případě však se z vojenského fondu taxovního nic nevrátí.

Co se v té příčině vydá u střelců zemských v Tyrolsku a Vorarlbersku, přepočte místodržitelské oddělení početní v Inšbruku sumářemi v odstavci 1. dotčenými na odborné početní oddělení obrany zemské.

5. Útraty pocestní představeného komise taxu vyměřující a úředlníka finančního, též výlohy na věci tištěné, jichž mají zapotřebí političtí úřadové okresní, kteréž se dle nařízení, vydaného od ministerium zeměbránění a od ministerium financí dne 20. března 1881 (č. 26 zák. říšsk.) zapravují z etátu ministerium zeměbránění, likvidují, potažitě poukazují politická řízení zemská, kasy finanční účtují je v etátním žurnále ministerium zeměbránění za výlohy při rekrutýrce a politická oddělení početní vykazují je ve spisech účetních pod zvláštní položkou titulu výše uvedeného.

6. Jak se mají taxy vojenské u finančních kas zaplacené účtovati a do knih zapisovati, ustanoveno jest v nařízení, vydaném od ministerium financí a od ministerium zeměbránění dne 6. května 1881 (č. 44 zák. říšsk.).

7. V příčině modalit placení a účtování podpor, dávaných dle §§. 17 až do 23 zákona o taxe vojenské z důchodů státních pomoci potřebným rodinám vojáků v případu mobilisace povolaných vydána budou nařízení zvláštní.

Nařízení, vydané od ministerium zeměbránění a ministerium financí dne 15. března 1882,

jimžto se dílem mění, dílem doplňují ustanovení, ministerním nařízením ode dne 20. března 1881 (č. 26 zák. říšsk.) vydaná za příčinou provedení zákona, daného dne 13. června 1880 (č. 70 zák. říšsk.), který se týče taxy vojenské.

(Zákonník říšský ze dne 16. května 1882, částka XVI, č. 44.)

I. Ustanovení, obsažená v ministerním nařízení ode dne 20. března 1881 (č. 26 zák. říšsk.) k §. 3 v odstavcích 2 a 3, pozbývají platnosti a znětež takto:

Do 14. třídy o 1 zl. buďte vřaděni jen ti taxou povinní, jejichž výdělek nebo důchod mzdě denní v místě obvyklé se rovná, ale mzdy té vyšší není, a jimž zároveň nijaká přímá daň není předepsána.

Do 13. třídy o 2 zl. buď vřaděn ten, jehož veškeren výdělek nebo důchod větší jest, než denní mzda v místě obvyklá, který však sumu 450 zl. na rok nečiní. Do 12. třídy o 3 zl. buď vřaděn, kdo 450 až 600 zl. veškerého ročního výdělku nebo důchodu má.

II. Ostatní ustanovení, ku provedení toho zákona vydaná, doplňují se ještě takto:

1. Dítky, vnukové a potažitě dítky přisvojené, kteří mimo svazek rodiny k vůli výživě jako pomocní dělníci jsou zaměstnáni, buďtež pominuti u výpočtu, když se desátý díl roční na přímých daních povinnosti rozděluje.

2. Předseda komise, anaž vojenskou taxu vyměřuje, má právo, učiniti námitky proti usnesení, které po jeho rozumu se příčí ustanovením zákona o taxe vojenské nebo nařízení, vydanému ku provedení toho zákona, a vyžádati sobě pro případ ten rozhodnutí politického úřadu zemského.

3. Komise, vojenskou taxu vyměřující, má právo, prominouti zapravení vojenské taxy pouze v těch

případech, které v §. 5 daného zákona poznamenány jsou.

Odepsání taxy ve výminečných zvláštních případech, v posledním alinea §. 3 daného zákona poznamenaných, vykonati lze pouze s přivolením politického úřadu zemského.

4. Uvidělo-li by se, že komise, vojenskou taxu vyměřující, učinila něco, co po zákonu není, politický úřad zemský za přispění finančního úřadu zemského nařídí, aby se taxy vyměřené zrevidovaly.

Toto nařízení vejde v platnost toho dne, kterého se vyhlásí.

Nařízení ministeria obrany zemské, ve shodě s ostatními úřady ústředními dané dne 1. června 1882,

aby dále ve skutek uveden byl zákon ze dne 13. června 1880 (z. ř. č. 70) v příčině taxy vojenské.

(Zákonník říšský ze dne 8. srpna 1882, částka XXXVII, č. 108.)

K vůli dalšímu ve skutek uvedení zákona svrchu připomenutého a dodatkem k nařízení c. k. ministeria obrany zemské ze dne 7. srpna 1881 (z. ř. č. 86) ustanovuje se ve shodě s říšským ministeriem vojenství a s ostatními příslušnými úřady ústředními:

1. Obnos, o kterýž invalidní zaopatření z vojenského fondu taxovního (přídavek osobní a příplatek percentuální) dle zákona ze dne 13. června 1880 (z. ř. č. 70) zvýšeno býti má, činí integrující část pense jakož i platu percentuálního; proto přídavek osobní a příplatek percentuální jen tím způsobem a tou měrou může stížen býti soudní neb mimosoudní obstávkou neb exekucí jako pense sama, kdežto příplatek percentuální k invalidnímu platu patentálnímu poskytnutý — rovněž jako sám plat patentální — nemůže stížen býti ani obstávkou ani exekucí.

2. Při vypočtení kvoty pensijní, která dle předpisů může býti stížena obstávkou nebo exekucí, vždycky

rozhoduje obnos pense a příplatku (přídavku osobního) z vojenského fondu taxovního, byť i toho pominuto bylo ve výměru exekučním nebo ve výměru o obstávce.

3. Obstávky a exekuce, kteréž povoleny byly až do toho dne, kdy nařízení toto účinným se stalo, nebudou rozšířeny z povinnosti úřední na příplatky (osobní přídavky) z taxovního fondu vojenského; ovšem stranám zůstává vyhrazeno, aby takového rozšíření sobě zvláště vydobyly na soudě a v případnostech pod č. 4 dotčených na úřadě k tomu povolaném.

4. Ustanovení tuto položená mají platnost i při dobrovolném zastavení a postupu (cessi) pensí, jakož i při mimosoudním záznamu těchto jednání.

Zákon, daný dne 27. dubna 1887,

o vojenském zaopatření vdov a sirotků po důstojnících a po mužstvu vojska, válečného loďstva, zeměbrany a domobrany.

(Zák. říšský ze dne 30. dubna 1887. Č. XVIII., č. 41.)

S přivolením obojí sněmovny říšské rady vidí Mi se nařídíti:

Článek I. Zaopatření vdov a sirotků po důstojnících a po mužstvu vojska, válečného loďstva, zeměbrany a domobrany od toho dne, kdy tento zákon působiti počne, upraveno jest následujícími ustanoveními.

Pro vdovy a sirotky, jichž manželové, vztažmo otcové přede dnem, kdy tento zákon působiti počne,

a) nebyli již v aktivní službě vojska, válečného loďstva nebo zeměbrany anebo

b) již byli zemřeli,

o nárocích na zaopatření, které by snad měly, platnost mají dosavadní pravidla.

Naproti tomu zákon tento vztahuje se ke vdovám a k sirotkům podle zákona ze dne 10. června 1882 (z. ř. č. 76) prozatímně zaopatřeným.

Článek II. Vdovy a sirotci po důstojnících a po mužích, kteří na některé vystrojené válečné lodi následkem neštěstí námořského o život přišli, s nároky svými na zaopatření kladou se za roveň oněm vdovám a sirotkům, jichž manželové, vztažmo otcové před nepřítelem padli.

Článek III. Všechny vojenské a námořnické platy zaopatřovací a platy z milosti, před působností tohoto zákona již vyměřené a dosud ex camerali zapravované, pak zaopatřovací platy, které po dni, kdy tento zákon působiti počne, vdovám a sirotkům po důstojnících a po mužstvu vojska a válečného loďstva podle zákona tohoto budou vyměřeny, jdou na zčet společného pensijního rozpočtu, vztažmo taxovního fondu vojenského; na zčet tohoto rozpočtu, vztažmo fondu jdou také platy zaopatřovací a platy z milosti, které po dni, kdy tento zákon působiti počne, podle dosavadních pravidel vyměřeny budou vdovám a sirotkům po pensionovaných důstojnících, po aktivních nebo pensionovaných úřednících a po aktivních nebo pensionovaných, do žádné důstojenské třídy nezařaděných gažistech vojska a válečného loďstva.

Pro uhrazení příslušných výdajů vřaděna bude do rozpočtu říšského ministeria finančního částka 1,320.000 zlatých na rok 1885 na vojenské výslužné a platy z milosti, pak na námořnické výslužné a platy z milosti ex camerali povolená, a to rok k roku nezměněně jakožto úhrnkový příspěvek až do času naznačeného v posledním odstavci tohoto článku; potřeba tuto částku převyšující zapravována bude z úroků taxovního fondu vojenského.

Rovněž z úroků taxovního fondu vojenského budte zapravovány zaopatřovací platy, které po dni, kdy tento zákon působiti počne, vdovám a sirotkům po důstojnících a po mužstvu zeměbrany a domobrany podle tohoto zákona budou vyměřeny, jakož i platy zaopatřovací a platy z milosti, které po dni, kdy tento zákon působiti počne, avšak podle dosavadních pra-

videl vyměřeny budou vdovám a sirotkům po pensionovaných důstojnících a po mužstvu zeměbrany, po aktivních a pensionovaných úřednících zeměbrany a po gažistech do žádné důstojenské třídy nezařaděných.

Před působností tohoto zákona vyměřené a dosavade ze všeobecného civilního rozpočtu pensijního zapravované platy zaopatřovací vdov a sirotků po zeměbranných důstojnících, zeměbranných úřednících a zeměbranných gažistech do žádné důstojenské třídy nezařaděných též budoucně půjdou na zčet tohoto rozpočtu.

Tím rozšiřuje se ustanovení §. 13 zákona ze dne 13. června 1880 (z. ř. č. 70) na vdovy a sirotky po důstojnících a mužích vojska, válečného loďstva a zeměbrany za míru zemřelých, které podle tohoto přítomného zákona zaopatřovány budou.

Avšak za války vojenský fond taxovní na zaopatřovací platy, podle §. 13, odstavce 2 zákona ze dne 13. června 1880 (z. ř. č. 70) potřebné, může úplně zpotřebován býti.

Od toho času, kdy úroky taxovního fondu vojenského ročně vynášeti budou šest millionů zlatých r. č., všechny platy zaopatřovací vojenských vdov a sirotků zapravovány buďte toliko z taxovního fondu vojenského. Společný, vztažmo všeobecný civilní rozpočet pensijní od téhož času nebudiž více obtížen nižádným takovýmto vydáním.

Článek IV. Manželky a dítky po důstojnících a osobách mužstva před nepřítelem pohřešených nebo ztracených, kteří v čase, kdy byli ztraceni, požívali platů vojenských (gaže, platu, výslužného), obdrží, jsou-li zde ostatní zákonné podmínky, zaopatření jim na případ smrti manželovy (otcovy) náležející prozatímně potud, až by manžel (otec) zase byl nalezen nebo soudně za mrtvého prohlášen.

Článek V. Přítomný zákon vztahuje se také na vdovy a sirotky po důstojnících a mužích vojska, válečného loďstva a zeměbrany při Nejvyšším dvoře

aktivně ustanovených, jakož i na vdovy a sirotky po důstojnících a mužích, kteří vřaděni jsou do počtu tělesných stráží, vojenských oddílů u hřebčinců, u sborů vojenské stráže policejní ve Lvově a v Krakově a vojenského sboru strážního při c. k. civilních soudech ve Vídni.

Zaopatřovací nároky vdov a sirotků po osobách zemského četnictva upraveny jsou zákony zvláštními.

Článek VI. Tento zákon nabývá moci dnem svého vyhlášení.

Článek VII. Mému ministrovi obrany zemské, jenž ve věci této dohodnouti se má s Mým říšským ministrem vojenství, a Mému ministrovi finančnímu jest uloženo, aby tento zákon uvedli ve skutek.

Oddíl I.

O nárocích na zaopatření vdov a sirotků po důstojnících.

Nárok na stálé roční výslužné.

§. 1. Vdovy po důstojnících (auditořích, duchovních správcích, lékařích, vojenských účetních) mají nárok na stálé roční výslužné, bylo-li manželství uzavřeno za aktivní služby (za dovolené s čekatelným) manželovy nebo před jeho vstoupením do vojenské služby, a jestliže manžel buďto:

a) padl před nepřítelem, nebo zemřel následkem poranění neb zevnitřního úrazu před nepřítelem, neb také jinak bez vlastní viny bezprostředně u vykonávání vojenské služby utrpěného, anebo na epidemickou neb endemickou nemoc v místě ke služebnému pobytu vykázaném panující, nebo na nakažlivou nemoc, kterou byl dostal následkem své služby v některé nemocnici, nebo následkem námah válečných; nebo

b) jestliže nehledě ku počátečné příčině jeho smrti v čase, kdy zemřel, dosáhl zákonného nároku na

Jindř. Mercy, sklad v Praze,

vydává:

Příruční vydání zákonů s doplňky a výklady.

Svazek I. **Řád soudu trestního** ze dne 23. května 1873 s nařízením vykonavacím, vynesením ministra práv k státním zastupitelstvím a zákony o zdělávání seznamů porotnických a zastavení poroty na čas, doplněný náležitými vysvětlivky a všemi k řízení trestnímu se vztahujícími zákony a nařízeními. S vzorci k praktické potřebě. Cena 2 zl.

Svazek II. **Obecný zákonník trestní** ze dne 27. května 1852. Doplněn příslušnými zákony a nařízeními a objasněn zásadními rozsudky a výnosy nejvyššího soudu a kasačního dvoru. Cena zl. 2.40

Svazek III. **Obecný zákonník občanský** a nařízení pozdější k němu se vztahující. Doplněn příslušnými zákony. Vzdělán k účelům studijním a ku praktickému užívání. Cena zl. 3.20.

Svazek IV. **Ústavní práva v Rakousku.** Díl prvý: Ústavní právo říšské, Díl druhý: Ústavní a správní právo zemské pro království České, Díl třetí: Ústavní a správní právo obecní v Čechách. Pro praktickou potřebu vzdělal Karel Čížek, ředitel kanceláře obce Karlínské. V tisku. Vychází v sešitech po 36 kr.

Svazek V. **Právo vodní,** dle zákona ze dne 28. srpna 1870 pro království České. Uspořádal a poznámkami opatřil Karel Čížek, ředitel kanceláře obce Karlínské, redaktor „Samosprávného Obzora". V tisku. Vychází v sešitech po 36 kr.

Příruční toto vydání zákonů, náležitými doplňky a výklady opatřené, sloužiti má nejen studiím, ale i potřebám praktickým. V obojím ohledu potřebí vydání takového, jež obsahuje v sobě i materiál k tomu potřebný, aby se zákonu správně porozumělo a náležitě užilo, jako jsou důvody, nálezy soudní a novely, tyto nejen u výtahu, ale v plném svém znění. V tom tedy směru budou zákony většího objemu nadále zpracovány.